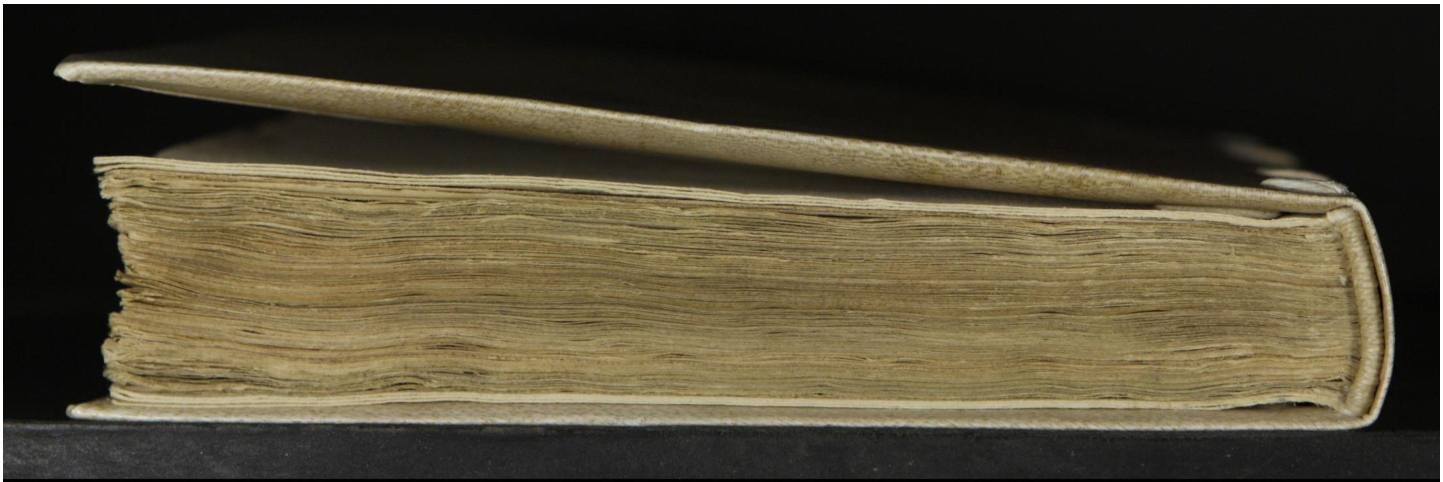

1
7
340

Degl' Angeli, Alessandro

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBRI QVINQVE

AVCTORE

ALEXANDRO DE ANGELIS,
In Collegio Romano Societatis IESV,
Studiorum Præfecto.

Secundo prodeunt ab Auctore multis Amanuensium erroribus liberati, nouisq; exemplis illustrati.

ROMÆ,
Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. MDCXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO, D. IACOBO, S. R. E. CARD. SERRAE.

ALEXANDER DE ANGELIS, Societatis IESV Theologus salutem.

ASTROLOGORVM, quos Planetarios Sanctus Augustinus appellat, admirabiles coniecturas diligentiùs explorare eo consilio in animum induxi meum, IACOBE CARDINALIS AMPLISSIME, vt hæc iactabunda Genethliaca, quæ se futuros omnes rerum humanarum euentus antici pare cognitione sanè quàm confidenter profitetur, in publicam lucem educta excutiatur, detractisque phaleris, detersoque fuco, nuda constituatur ob oculos eorum, quorum

animos magnifici nominis ampla ſpecie perſtrinxit; equidem, vt animum meum aperiam, nihil aliud in huiuſce laboris elucubratione ſequutus ſum, quàm vt ad ipſum cubile veritatis, ſi qua tamen in Chaldæorum vanitate veritas deliteſcit, per veræ rationis veſtigia, & quaſi filum peruenirem, eorumque conſulerem commodis, qui vitæ ſuæ rationes, ex hac, quæcunque demum eſt, Coniectorum vaticinatione ſuſpendere non verentur. Quorum alterum exigebat ex me vitæ meæ genus, & nomen, alterum exercitatio doctrinæ: vt enim vtilitatibus inſeruiam aliorum, noſtri nominis Religio ſuadebat, cui me penitùs, à reliquis curis abductum, ab ineunte iuuentute deuoui. Vt autem in rerum inueſtigatione vera conſecter, id ſanè, cum ipſa Philoſophia, non intelligendi maior, quàm viuendi magiſtra; tum Theologia veræ ſanctitatis, & Religionis Antiſtes perſuadere iam debuit, homini præſertim in vtroque genere doctrinæ, per multos annos, in florentiſsimis Italiæ Gymnaſijs, cum aliqua, ſi non ingenij, certè laboris laude verſato. Quòd autem animum indagandæ veritatis ſtudio, non odio partium contrà ſentientium, ad hoc ſcribendi genus adiecerim; ſatis id magno fuerit argumento, quòd Aſtrologorum nationem ſemper ſum vnicè amplexatus; quod eorum non paucis quàm familiariſsimè ſum vſus; quòd ab illorum nemine ſum laceſſitus: quòd ipſe prouocare neminem debeo, qui vel inimicos diligere ſum paratus. Quocircà ſi veritatis inquirendæ ſtudium, ad quod naturæ tacito ſuaſu inducti ſumus, ſi grauiſſimi, & plerumque inſanabiles errores, quibus infœliciter implicantur, quicumque leuiſsimum hoc artificium ſibi quæſtuoſum, alijs pernicioſum eſſe voluerunt: ſi meum inſtitutæ vitæ genus, quod quamplurібus prodeſſe ſtudet, in re tanta me quieſcere otioſè, ac conniuere paterentur, ſanè quieſcerem, & conniuerem perlibenter: neque me aut Aſtrologiam hoc labore vexarem; ſi qua verò nominis celebritate ducerer, ineptiſſimus ſim, ſi doctrinæ laudem, ex nugatoriæ diſciplinæ confutatione potiùs aucupandam, quàm è grauiſſimis Philoſophorum, ſanctiſſimis Theologorum commentationibus, quas propediem expedio, expectandam putem. Neque verò vereri debui, ne temerè in Aſtrologorum offenſionem inciderem vera profitentium, veritatis aperiendæ cupiditate prouectus. Nam ſi

constare

constare sibi voluerint, in suscepta sententia, quam ipsi verissimam, nos opiniosissimam esse dicimus; exercere nobiscum gratuitas inimicitias profectò nolent, neque ægrè ferent suam doctrinam in bono veritatis lumine collocari: præsertim cum hæc ipsa, qua ipsi volunt lege quæramus, & ad Astrologiæ forum prouocemus: atque ad eos iudices, qui quoniam expolitione doctrinæ, mentis aciem exacuerunt, & omnem ætatem in nobilium artium tractatione posuerunt, decipi, hallucinarique adeo neutiquam potuerunt; vt quid verè, quid falsò, quid verisimiliter in hoc genere dicatur, & cognoscere intelligenter, & iudicare sapienter nequeant. Cæterùm permulta sunt, eaque grauissima nomina, quibus hunc qualemcunque fructum laborum meorum debere diutiùs incolumi officio non possum. Etenim vsuram hanc diligentiæ repetit à me primum ipsa veritas, cuius numine doctorum hominum studia tum demùm optimè continentur, cùm ad eius certissimam normam exiguntur. Requirit sapientiæ cupida iuuentus, quæ tum videlicet recta via, expeditissimoque cursu fertur, ac peruolat ad veram sapientiam, cùm incitatum eius impetum, alacritatemque nulla debilitat, vel retardat iudicij corruptela, vel inanium cura studiorum. Repetit ipsorum dignitas, & existimatio Principum, ac Reipublicæ moderatorum, quibus magno plerumque cum ipsorum incommodo, communisque salutis non raro exitio Coniectorum sese callida natio venditat, commendat, insinuat, addicit. Repetit ipsa suo iure Respublica cuius plurimum interest, vt boni Principes malas artes, præstigias falsitatis ciuium societatibus interdicant. Repetit postremò facilitàs, ac imbecillitas potiùs imperitæ multitudinis admirabilium rerum, hoc est, ludibriorum plerumque, sitientissimæ, leuissimis præsertim Ariolorum lactata promissis. Iam verò quod ad clientelam spectat, commendationemque laborum meorum, quonam potiùs vtar præsidio, quàm tuo, IACOBE CARDINALIS AMPLISSIME, cuius singularem prudentiam, consilium, integritatem, animi magnitudinem summis Pontificibus, maximisque Principibus domi, militiæque probatam, omnes ordines, omnes nationes æquè commendant: Te Italia ad bellum contra Turcas pro Christiano nomine tertiò, ac quartò

profici-

proficiſcentem incredibili beneuolentia eſt proſequuta: Te Pannonia Pontificij exercitus vigilantiſſimum curatorem etiam nunc celebrat: Te Germania grauiſſima pericula pro Chriſtiana Republica fortiter adeuntem ſuſpexit. Conſtans tuus, firmiſsimuſque animus in difficillimis belli temporibus, ipſos etiam Chriſtiani nominis hoſtes admiratione defixit. Integritatem tuam, & fidem ditionis Eccleſiaſticæ Quæſtura declarauit, Pietatem, & Religionem comprobauit templorum Aedilitas: Charitatem erga hanc Vrbem teſtatur publicorum horreorum procuratio, quibus communis annonæ certiſsima ſubſidia continentur, & Romæ affluens rerum omnium vbertate fœlicitas: Diligentiam, & ſedulitatem in tractandis publicis, priuatiſque negotijs oſtendunt & nocturnæ vigiliæ, & quotidiani labores tui. Per hos quaſi gradus ad celſiſſimam omnium ordinum commendationem euectum te PAVLVS QVINTVS PONTIFEX ET OPTIMVS, ET MAXIMVS, ſuæque merito fœlicitatis, ac virtutis immortalitate digniſsimus, qui nuſquam virtutem eſſe ſine honoris commendatione patitur, in auguſtiſſimum Purpuratorum Patrum Collegium magno Chriſtianæ Reipublicæ bono, & incredibili huius Vrbis gaudio aſciuit, tantaque auctum dignitate in ijſdem adhuc muneribus detinet, vt difficile iudicatu ſit, vtrùm optimus, ac ſapientiſſimus Pater maiora nobis compararit præſidia fœlicitatis, an inſignia quæſierit dignitatis tuæ. Quare cùm nunquam Reipublicæ cura te deſerat, quam circum te circumſpicis ſemper, non poſſunt non gratiſſima tibi accidere, quæ pro Reipublicæ ſalute, ac commodo conferuntur in medium. Accedit & doctrina multiplex, & acerrimum talium rerum iudicium tuum, & magnis tum Philoſophiæ, tum Mathematicæ præſidijs inſtructum ingenium, quod tibi facilem aditum ad omnem laudem per nobilium ſpatia Philoſophorum, ad omnes ſapientiæ penetrales fontes, in publico hoc Gymnaſio, me etiam duce, & admiratore aperuiſti: quæ quidem ſapientia ſicut te errare non patitur, ſiue cùm publica commoda moliris, ſiue cùm amoliris incommoda; ſic tu tantæ Nutricis alumnus minimè patieris, per hanc nugatoriam vaticinantium leuitatem, alios errare, quorum vtilitatibus quàm diligentiſſimè proſpectum, ac conſultum nunquam

non

non curas. Denique qui tuo exemplo docuisti non fortuita conspiratione siderum, sed legitima suffragatione virtutum, non Astrorum vi, sed iusta meritorum postulatione parari honores: quique in maximis rebus gerendis quanto plus cordata consilia, quam stellarum placita valeant, re, & factis quotidie demonstras: leges sine dubio libenti, ac prono animo eorum lucubrationes, qui id ipsum Physicis, & Astrologicis rationibus probandum susceperunt. Vale.

LITTERÆ
ADMODVM REVERENDI
IN CHRISTO PATRIS
P. CLAVDII AQVAVIVAE
SOCIETATIS IESV,
Præpositi Generalis.

C*VM libros quinque contra Astrologos Coniectores, P. Alexandri de Angelis, Societatis Nostræ Theologi*, Tres eiusdem Societatis, quibus id commisimus Theologi recognouerint; ac in lucem edi posse probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur; si ijs, ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 13. Feb. 1614.

CLAVDIVS AQVAVIVA,
Societatis IESV Præpositus Generalis.

Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo P. M. Sacri Palatij Apostolici.

Cæsar Fidelis Vicesger.

Imprimatur,

Fr. Gregorius Donatus Romanus Socius Reuerendiss. Patris Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Palatij Apost. Magistri, Ordin. Prædicatorum.

ELEN-

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM OMNIVM,

QVAE TOTO HOC OPERE IN ASTROLOGOS Coniectores continentur.

LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

LIBER TERTIVS.

De natali, & partu.

Astrolo-

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

Cœle-

LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

Finis Elenchi Librorum, & Capitum.

PRÆFA-

PRAEFATIO AVCTORIS AD LECTOREM.

TAM auidè plerique omnes præsensiones futurorum expetimus, adeoque cæca cupiditate persequimur genus omne diuinationis, nulla vt sit tam delira anus, nullum tam insanum somniantium ludibrium, nullum tam brutum animal, quod non oracula nobis funditare videatur. Nam calceus sinister pro dextro indutus, ligulæ dissolutio, offensio pedum non modo vulgo, sed etiam summis viris religioni fuere. Hinc S. August. lib. 2. de Doctrina Christiana, cap. 20. His adiunguntur millia inanissimarum obseruationum, si membrum aliquod salierit, si iunctim ambulantibus amicis lapis, aut canis, aut puer medius interuenerit: atque illud, quòd lapidem calcant tanquam diremptorem amicitiæ, minus molestum est, quàm quòd innocentem puerum colapho percutiunt, si pariter ambulantibus intercurrit. Sed bellum, quòd aliquando pueri vindicantur à canibus; nam plerumque tam superstitiosi sunt quidam, vt etiam canem, qui medius interuenerit, ferire audeant non impune; namque à vano remedio, citò interdum ille percussorem suum ad verum medicum mittit. Hinc sunt etiam illa, limen calcare cum ante domum suam transit: redire ad lectum, si quis dum se calciat sternutauerit: redire domum, si procedens offenderit, &c. Quin etiam apes supra castra forte fortuna glomeratas prosperam Druso contra Germanos pugnam prænotasse, & muscas poculis, dapibusque Romanorum militum insidentes Traiano Cæsari mortem significasse putatum est. Creditumque præterea mures, qui Lanuuij clypeos arroserunt, Marsycum bellum indicasse, & ficum in Capitolio enatã euersæ Romanæ pudicitiæ prodigium habitum fuit; quin Caius Marius, vir in Romana Republica clarissimus, asello, qui reiecto pabulo ad aquam cucurrit, triste aliquid sibi notari existimauit. Quid Fauni vxor? nonne furore, di-

uinationis auctoritatem sibi cōciliauit? & Carmenta vetula bacchabunda, & vt Plutarchus in Romulo interpretatur, carens mēte vaticinij fidem apud Romanos rerum Dominos obtinuit. Quid de auiū loquar volatu, cantu, pastu, tripudio solistimo, quibus res publicæ, & priuatæ ridicula superstitione antiquitus administratæ fuerunt? Quid de pecudum extis, & extispicina re omnino vanissima, quæ nō solùm rude vulgus, sed multorum etiam sapientum animos occupauit? In tam cæca humanæ mentis præcipiendi futuros euentus cupiditate, nil mirum Astrologiā etiam, rem totam fallacijs, & præstigijs confictam, apud multos reperisse fidem. Cùm enim futurorū amplissimam præsagitionem profiteatur, nullo illa quidem rationis ductu, sed eius, qua flagramus omnes, anticipandi futura cupiditatis inuitatu, se in hominum animos insinuauit; nec minimam ei dignitatem, atque auctoritatem auxerunt aliquot Astrologorum prædictiones, quas aliquando magna cum admiratione, mortalium exitus comprobauit. Nam quemadmodum ij, qui totum diem iaculantur, collimant aliquando, & qui talos iaciunt, Venerem nonnunquam reddunt, sic Astrologi inter innumera, quæ quotidie effutiunt, aliqua interdum vera fundunt, quæ magno errore putantur ab Astrologia ducere veritatem. Quam ob rem ars vanissima in multorum animos alte descendit, moxque ab Astrologis varijs cōfirmata fraudibus, plus auctoritatis obtinuit, quàm publica priuatáque commoda postulabant. Et sanè quotusquisque est, qui non intelligat, quas excitare possint in Republica seditiones Astrologorum præsagia de Principum virorum vita, & morte, de cōmutatione Imperij, de bellorū exitu; quosque in Principes ciere motus Mathematicis liceat, si nouis priuatisque hominibus summam rerum spōsore cœlo promittant? Non sunt hæc accersita longiùs: expertus est Galba Astrologorum tumultus, quem Ottho Imperio, & vita spoliauit vrgentibus (inquit Cornelius Tacitus) Mathematicis, dum nouos motus, & clarum Otthoni annum obseruatione syderum affirmant. Expertus apud Hispanos Alphonsus Rex octauus, aduersùs quem Astrologorum vaticinationibus Abeldelmenus filius cuiusdam figuli excitatus, Regno breui potitus est: Expertus est Iustinianus, quem Leontius à Paulo Monacho Astrologo nobili, ad spem imperij erectus, è summo humanarum rerum fastigio deiecit, & amputatis manibus in Chersonessum relegauit: Expertus est Muleaset Tuneti Rex à filio regno priuatus Mathematicis auctoribus, & ducibus. Denique bello Cimbrico Athenio Cilix seruus Astrologiæ præsidio eorū, qui rebellarunt Dux, & Antesignanus fuit, & Michael Balbus apud Leonem Imperatorem Comes domesticorum, cùm ab Astrologo quodam cognouisset Imperatoria se genesi ortum, aduersùm Leonem coniurare, eumque è viuis tollere non dubitauit.

Neque

Neque verò minùs priuatis Ciuibus, quàm Principibus viris perniciosa Genethliaca contagio est. Obuiæ cuique sunt clarissimorũ Ciuium neces, quibus in potentiorum suspicionem adductis postremi exitij semina Astrologorum vaticinia fuerunt. Tiberius quidem Cæsar, illa bustuaria vulpecula, qui fraudibus semper, & dolis nectebat omnia, perspectis præcipuorum Romanorum natalitijs astris, omnes è medio sustulit, quos aurigantibus stellis ad imperiũ peruenire posse compererat, vni Galbæ pepercisse fertur, quòd serũ illi & breue imperium cœlum polliceretur. Caius Caligula, quem natricem Populi Romani Tiberius appellare solitus est, cùm sibi necem instare à Sulla Mathematico accepisset, quantum fudit cruoris? quantas edidit strages? quanto sanguine Populo Romano stetit illud vaticinium? Iam vero Antoninus Caracalla quàm infensum habuit Macrinum copiarum Præfectum, eo solùm nomine, quod cum ad imperium stellarum ductu, ferri Mathematici cecinissent. Quid attinet Neronis, vel Claudij tempora percensere, quibus Babilo Astrologo monstrante in lectissima quæque Reipub. capita defæuitum est? Quid Aegypti præterea Reges commemorem, quos inspectis nascentium genituris, omnes illustribus, & regijs ortos stellis, necare solitos accepimus? Quid causæ fuit cur Domitianus Metium Semposianum interemerit; nisi quod Imperatoriam genesim habere vulgò ferebatur? Nihil est necesse ad Indos oratione transire, apud quos, qui malignis oriuntur astris, ab ipsis parentibus per summam barbariem solitos interfici, legimus.

At nihil de Principe, nihil contra Principem loquantur Astrologi, tamen eorum responsa societatem generis humani labefactant. soluunt enim necessitudines natura ipsa conglutinatas, soluunt amicitias sanctissimis firmatas legibus, dissuunt vno verbo humani generis societatem. Putásne posse illum quietis partem vllam capere, cui Astrologus prædixit occultas imminere insidias, impendere grauissimas calamitates? Suis ne se permittat amicis is, cui Cardanus lib. de reuolutionibus cap. 7. prædixit amicorũ fraudes, proditiones, insidias? Quo quæso animo maritus ille vixerit cum vxore, in cuius genitura vagos concubitus, incestus, adulteria Astrologus vidit? Diligètne vnquam pater eum filium, quem Cardanus lib. 2. de iudicio geniturarum cap. 13. ostendit ex adulterio genitum? ferètne quispiam æquo animo liberos, quos idem Cardanus cap. 8. eiusdem lib. docet natos in familiæ dedecus, in domus excidium? Eámne ducet vllus vxorem, quam Genethliacus plures habituram viros pronunciauit? degètne cum viro vxor, quem Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 42. vaticinatur, interfecturum vxorẽ? Quanto odio persecutus est Guido Maltrauersus Comes Patauinus Nicolaum filium, quem Iambonus Astrologus perniciosum fore Patriæ confir-

confirmauit? Protéstne quispiam legere, quæ Iulius Firmicus scribit lib. 7. Matheseos, cap. 9. de filiorum cum parentibus dissidentium genituris, cap. 18. de coniugum dissidijs, cap. 20. de genituris eorum, qui vxores, fratres, parentes interfecturi sunt, sine magno domesticæ tranquillitatis, & pacis incommodo? Potuitne Alexander Medices non infensus esse propinquis omnibus, cui Basilius Mathematicus prædixit necem à propinquis imminere? O præsens humanæ beneuolentiæ venenum, ò formidabilem priuatæ, & publicæ rei pestilentiam.

At monerent Astrologi vera, haberemus illis gratiam: nunc verò tam sæpe mentiuntur, tam raro vera prædicunt, tam incertum est tempus, quo vera, quòue falsa denunciant, vt ad tollendas amicitias, ad serenda odia, ad interrumpendam beneuolentiam eorū prædicta valeant plurimùm; ad prudentiam, ad tuendam vitam, ad pericula declinanda ne minimum quidem afferant adiumentum. Nam cùm animus vera à falsis præsagia, nulla internoscat nota, ex lubrica, & inconstanti arte, temeritas quidem plurimùm, prudentia verò nihil proficere potest.

Plus satis habemus rixarum, & inimicitiarū è sublunaribus causis, nihil est cur è cœlo fomitem dissensionum, & materiam litium accersamus. Cur falsis præsagijs odia magis accendimus, quæ veris causis excitata restinguere oportuit: parum scilicet contentionum inter mortales est, aliunde etiam, & è cœlo petendæ erant.

Neque verò quicquam adiuuat causam, quòd hoc loci Mathematici respondere solent, nihil se certò pronunciare, sed probabiles, & verisimiles sequi præsagitiones, quibus nemo ita permoueri debet, vt propterea vel insidias alicui struendas, vel humanam deserendā societatem, vel naturæ iura sibi reuellenda putet. Quod si quis tam præposterus reperiatur, vt Genethliacis prædictionibus, quibus cautior fieri debebat, in aliorum perniciem abutatur, id non Astrologiæ vertendum esse vitio, sed hominum improbitati, quæ sæpissimè saluberrimas quasque res, & disciplinas in multorum perniciem, exitiùmque conuertit. Nihil, inquam, hæc & huiusmodi, quæ fugata oratione Planetarij disputant, aut Astrologiam, aut Astrologica præsagia vindicant. Verbis enim illi probabiliter se loqui profitentur, re, & factis in eo sunt toti, vt sua vaticinia nusquam a vero aberrare doceant; id repetitis exemplis, id varijs experimentis, id longo rerum vsu efficiunt. Sed demus eos loqui ex verisimili ratione, nihil certi, aut constituti prædicere; nònne ex huiusmodi vaticinijs, quibus quotidie nobis occultas inimicitias, clandestina odia, domesticorum fraudes, amicorum insidias prædicunt, resident in animis nescio qui aculei, qui diu noctùque nos pungant? nònne remanent suspicionum quidam fluctus, quibus huc illùcque agitati sic

ti sic inter domesticos, & cognatos viuimus, vt inter hostes nobis versari videamur, sic inter homines degimus, vt inter immanes belluas, nos periclitari putemus? vbi de vita, de morte, de honore, de iniuria agitur, leuissimæ etiam suspiciones grauissimas inimicitias accendere consueuerunt. Quid Caium Caligulam impulit, vt Longinum Cassium Asiæ Proconsulem, virum in Repub. Rom. longè clarissimum, è medio tolleret? nònne leuis affectati imperij suspicio? abigantur licèt huiusmodi suspiciones, & amandentur longissimè, redeunt tamen identidem, & recurrunt, subeuntque animum dubitationes quædam de fide vxoris, de charitate filiorum, de amicorum beneuolentia, de studijs Ciuium, de voluntate Principis, quæ societatem humanam si minus funditus euertunt, certe magnopere labefactant.

Non longum faciam. Aut Astrologi volunt sibi fidem haberi, cùm aliquid nobis enuntiant, aut minus. Si fidem postulant, eorum prædicta, ea omnia incommoda pariunt, quæ hactenus commemorauimus: si nulla est illis adhibenda fides, non egemus eorum præsagijs; vanusque est omnis eorum labor, quem in exponendis genituris suscipiunt.

Iam verò quid commemorem artes, quibus huius disciplinæ homines ex imprudentiorum Ciuium loculis pecunias eradunt? Rectè sanè Phauorinus Philosophus, totum hoc præstigiarum, atque offuciarum genus dixit commentos esse homines ærusscatores, cibum, quæstumque ex mendacijs captantes. Scitè & Ennius:

Quibus diuitias (inquit) *pollicentur, ab his drachmam petunt,*
De his diuitijs deducant sibi drachmam: reddant cætera.

Quid loquar de veneficijs, quibus Genethliaci genus humanum inficiunt? non enim temere Iurisprudentes lib. 2. Codicis eodem tit. de Maleficis, & Mathematicis, præclaras sanè leges sanxerunt: sed ea de causa quòd vix vllum Astrologorum huiusmodi labis immunem existimarent. Quin Ptolemæus ipse Astrologorum Magister lib. 1. de iudicijs, cap. 3. acriter in suos Genethliacos inuehitur, quòd Astrologiæ quasi sipario, magicas artes, aliasque innumeras pestes obuelent.

Quid denique dicam de infamia, qua hoc genus hominum apud omnes gentes semper laborauit? nonne abundè declarat, quàm salutaria mortalibus sint Astrologica præsagia?

Nec politicis modò humanisque rationibus aduersatur Genethliaca, diuinas etiam res pari temeritate pessundat. Nihil est aut Religione tam augustum, aut veneratione tam sanctum, quod Albumazaris non violarit impietas, quod Bonati non labefactarit temeritas, quod Alchabitij non contaminarit illuuies, quod Cardani non polluerit improbitas. Profitentur quidem Mathematici nihil

se de

ſe de Religione diſputare, diuinis prætermiſsis, humanas tantum ſequi rationes, ſed eorum libri nullo diſcrimine diuina ſimul, & humana peſſundant. Nam vt prætermittam quod Abram Iudæus anno Domini 1465. clarus per ea tempora Aſtrologus ex coniunctione Iouis, & Saturni in ſigno Piſcium non dubitauit affirmare Iudæis breui affuturum Meſsiam, ratus nimirum Aſtrorum vi, non Dei conſilio, humani generis Seruatorem prodíturum in lucem: Vt ſileam de Rabi Lemlæo, qui anno 1500. ex Aſtrorum congreſſu, adeò affirmatè prædixit aduentum Meſsiæ, vt Iudæi euerterint furnos, quos ad panes azymos pinſendos, more gentis paratos habebant, certiſſimi anno inſequenti Hieroſolymam ſe reuerſuros: Vt alia denique huiuſmodi prætercam, quibus referti ſunt Arabum libri, nònne receptum apud Mathematicos eſt, non plures, quàm ſex Religiones eſſe poſſe? Iupiter (inquiunt) Religionem ſignificat, aliam atque aliam ex complexu cum alio atque alio Planeta; cùm autem ſint ſex præter Iouem Planetæ, ſex dumtaxat ſpecies Religionis eſſe poſſunt. Nònne Chriſtianam Religionem à Deo inſtitutam, à Deo miraculis confirmatã referunt in eam coniunctionem, quæ fuit parte ſexta Arietis ſex annis ante Chriſti Domini natalem, aut in eam, quæ hanc viginti annis anteceſsit in poſtrema Cancri parte? Vtinam apud Arabes ſolùm Chriſtiani nominis infenſiſsimos hoſtes, hæc legeremus, nec in eorum etiam libris videremus, qui Chriſtianam Religionem profitentur. Quid Cardanus? Lex Iudaica, inquit libro de ſupplemento Almanach. cap. 22. eſt à Saturno, vel eius ſtella, vel potiùs vtroque, Chriſtiana à Ioue & Mercurio, Mahumeti à Sole, & Marte æqualiter dominantibus, vnde iuſtitiam cuſtodit, verùm cum impietate & crudelitate magna; Idololatria à Luna, & Marte. Soluitur autem vnaquæque lex à ſuo contrario. Saturnum debellat Iupiter auctoritate, & Mercurius ratione. Iouem & Mercurium debellat Mars, non audiens rationes, & ſæuiens contra auctoritatem. Martem & Solem debellant Saturnus, & Venus, hæc laſciuia, ille dolis. Martem & Lunam Sol, & Iupiter deſtruunt auctoritate, dignitate, & veritate. Ob hoc Chriſtiani erigite capita, qui poteſt capere capiat. Hæc Aſtrologorum Magiſter. Quis autem ignorat Prophetarum vaticinia, vim miraculorum ab Aſtrologis in aſtra referri? Manilius libro 5.

Quos potius fingat ortus, quàm templa colentes,
Atque auctoratos in tertia iura miniſtros,
Diuorumque ſacra venerantes numina, voce
Penè Deos, & qui poſſunt ventura videre.

Idem Hieronymus Cardanus libro de Iudicijs Geniturarum, cap. 1. Iupiter, inquit, in nona Chriſtianis ſacerdotia pollicetur, vera ſomnia, ſacrorum ſcientiam. Rurſus infrà: Venus, inquit, in nona facit

diuinos

diuinos sacerdotes magnos, præstat somnia verissima. Ne morosior sim, nihil est tam diuinum, nihil tam supra naturam exageratum, quod Mathematicis rationibus impiè, & nefariè non concludant.

Tot tantisque malis obuiam sæpiùs itum est publica potestate, grauissimisque Principum decretis. Pulsi enim Vrbe, & Italia fuerunt Mathematici frequenter. Ars ipsa grauioribus pœnis sæpius interdicta fuit. Non raró seuerè in eos animaduersum est, qui leuissimum hoc artificinm exercebant. Cæterùm seueritas Principum facere potuit, ne publicè malum grassaretur, ne occultè sæuiret facere non potuit. Pulsa enim Vrbe, & Italia tanta pestis remansit in hominum animis, & eiecta ex Rep. non exulauit à Ciuium mentibus, abstinuitque metu publicæ potestatis à publico, sed delituit intra seditiosorum ciuium arcana consilia apud homines, quos re familiari destitutos vna, vel alienæ hæreditatis, vel opulenti matrimonij, vel Reip. commutationis spes sustentabat. In domibus Principibus infensis, in ædibus ære alieno oppignoratis, denique in facinorosorum hominum penetralibus remansit, è quibus nullis vnquam Principum decretis exturbari potuit. Vnde Romanæ historiæ clarissimus auctor de Genethliacis scriptum reliquit. Genus hominum potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in Ciuitate nostra & vetabitur semper, & retinebitur. Ita planè res habet. nisi Principum decretis accesserint sapientum disputationes, quæ ex hominum mentibus, certissimis, firmisq. conclusionibus exturbent Astrologiam, semper illa vetabitur, & retinebitur. Hydra enim est multorum capitum, quorum vno reciso, multa succrescunt, & renascuntur; si vnum auferas, statim aliud sufficitur, & hoc amoto supponitur aliud; extingui denique non potest ferro, nisi ferro opem ferat ignis sapientiæ; nisi, quod ferro resectum fuerit, absumat flamma doctrinæ.

Omnes adeò, qui literis valent, deberent Principum saluberrimis legibus opem ferre. Nam quæ cura sanctior? quod studium magis salutare? quæ honorificentior disputatio, quàm quæ hominum genus in libertatem asserit, Religionem, & pietatem ab impio stellarum dominatu vindicat, quæ sacris diuinisque mysterijs venerationem, Deo Opt. Max. cultum, & auctoritatem reddit? Ipse etiam quanquam ab ingenio & doctrina imparatissimus, rei tamen commotus indignitate, studio publicæ vtilitatis excitatus, ad demoliendas Astrologiæ principes arces accessi. Multi mihi auditi huius disciplinæ Magistri, per ea præsertim tempora, quibus Philosophorum scita lectissimæ iuuentuti Italiæ, Germaniæ, Angliæ, in Principe Vrbe Roma tradidi, clarissimos eiusdem Professores Romæ, Neapoli, Mediolani, in Sicilia, mihi licuit consulere, diu in Romano Collegio illud Mathematicæ disciplinæ oraculum mihi patuit, Christophorus

ftophorus Cla uius, qui omnes Mathematicæ partes arctiſſimè complexus, vnam Genethliacam tanquam Mathematicæ futile putamentum conſtantiſſimè ſemper auerſatus eſt; omnia mihi adita delubra, è quibus Genethliaci, imperitæ multitudini conſueuerunt reſponſa reddere: contemplari per otium licuit arcanas Tripodas, è quibus vaticinantur populo: inſpexi monſtra, & inania ludibria, quæ toto cœlo commenti ſunt. Quare cùm præter ea, quæ de vi Solis & Lunæ Phyſici docent, quorum alter tum ad Septentrionem, tum ad Meridiem curſum inflectens, quatuor anni tempora, & ea quæ his temporibus gignuntur, efficit; altera creſcendo, & decreſcendo ciere maria, implere conchylia, leuare morbos, commouere tempeſtates, & alia id genus præſtare ſolet, omnia, quæ de ſyderum poteſtate Genethliaci tradunt, conficta eſſe animaduertiſſem, ad fallenda rudiorum ingenia, haud ferendam mihi exiſtimaui tantam fingendi licentiam in publicam, priuatamque perniciem. Ergo Aſtrologia diuina æquè ac humana peſſundat: Nos nulla tacti religione, ſinemus illam impunè debacchari? Errore plerique capti poſt Aſtrologicas obſeruationes inſaniunt: nos patiemur eos vana ſomniantium deliramenta ſectari? Non patiemur profectò, ſed reuocabimus quoſcunque poterimus ad lucem veritatis; detegemus huius diſciplinæ vanitatem; detrahemus illi laruam, quæ hactenus tam multos fefellit, & pro ea, quam hominibus debemus, charitate, pro ſyncerae veritatis ſtudio, quod viginti & quatuor iam annis in præcipuis Italiæ Academijs profeſſi ſumus, pro vitæ inſtituto, quod ab ineunte ætate ſuſcepimus, iuuandi quam plurimos, dabimus operam, Deo bene iuuante, vt in poſterum neminem fallere Aſtrologiæ præſagia poſsint.

Neque vero abſterrere me à ſcribendo debuit, quod videam multos, eoſque nobiliſsimos auctores in hoc argumento verſatos; nam quantum eorum vnuſquiſque meam induſtriam retardat ingenio, tanto inflāmat exemplo. Si enim neque Mirandulanos, neque Sixtos, alioſque ab inſectandis Aſtrologis retardarunt ij, qui antè hoc verſarant argumentum, cur mihi inhibere debuerunt hanc diſputationem recentiores aliqui, qui de Genethliaca vanitate cum laude diſputarunt? eſt enim ingeniorum, ſicut terrarum mira varietas.

Hinc ſegetes (inquit vates) *illinc veniunt fœlicius vuæ:*
Arborei fœtus alibi, atque in iuſsa vireſcunt
Gramina. nonne vides croceos vt Tmolus odores,
India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi?
At Chalibes nudi ferrum, viroſaque Pontus
Caſtorea, Eliadum palmas Epyros equarum?

Non omnia poſſumus omnes: alij valent ingenij acumine, alij varietate doctrinæ, alij diſſerendi ordine, ac methodo, alij dicendi, quam

plerique

plerique amamus, breuitate; alij perſpicuitate, & facilitate doctrinæ: quare ſicut gentes interfuſo mari mutuis comercijs ſociantur, ita varij ſcriptores multiplici eruditionis, ingenij, doctrinæ diſcrimine fœderantur, vt quæ in vno deſiderantur, in promptu ſint in alio, quæ affluunt in aliquo, deriuentur ad alios, qui ijs indigere videntur: quo fit, vt veri ſtudioſus, dum vnum in vno, aliud in alio habet, nihil deſideret ad vberem, & ornamentis omnibus efflorefcentem doctrinam. Varij præterea ſunt hominum ſenſus, & quæ multis per ſe notiſsima, nec probationis indigens videtur ſententia, alijs tam anceps, & caduca videtur, vt niſi iterum, atque iterum fulciatur, ad terram feratur; cur ergo veterũ iudicia, quæ firma quidem ſunt, multis tamen fatiſcere videntur, nouis nõ confirmentur diſputationibus, oſtendaturque nulla vi commoueri poſſe, quæ ſapientes ſanxerunt? Quin etiam Pici Mirandulani diſertiſsimis diſputationibus è loco moti Planetarij coacti ſunt Arabum fabulas deſerere, omniaque ad directiones, & reuolutiones reuocare, vt ſpes ſit fore, vt ſi ex his quoque gurguſtiolis pellantur, dent tandem aliquando veritati manus, redeantque ad ſana conſilia.

Et quorum, dicet aliquis, auctoritate, tanta ineunda diſputatio eſt? Ariſtotelis in primis, Hippocratis, & Galeni, quorum vberrima, & fœliciſſima ingenia, quæcũque Genethliaci è cœlo, & ex Aſtris deducunt, è proximis & coniunctis cauſis oriri, euidentiſſimis rationibus euincunt. Cùm enim de humani corporis temperatione præcipua lis ſit, quòd Aſtrologi à genitalibus Aſtris noſtri corporis cõſtitutionem, quaſi habena quadam gubernari contendant, & animi mores ſequantur naturam corporis, nos verò à ſublunaribus cauſis corporis conſtitutionem pendere putemus, non alios huius litis magis idoneos iudices facere potuimus, quàm Philoſophiæ, & Medicinæ Magiſtros, Ariſtotelem, Hippocratem, Galenum, quorum doctrinam conſtantiſsima omnium Academiarum, omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum conſenſio, comprobauit. Cæterùm ne Philoſophorum, Medicorumque tribunal quantumuis æquum, tanquam alienum Mathematici excipiant, ad extremum in Aſtrologiæ foro, eos conueniemus, & Claudium Ptolemæum, alioſq. Aſtrologiæ principes Magiſtros huius cauſæ teſtes, iudices & arbitros appellabimus, quorum iudicia ne ipſi quidem Mathematici improbare queant.

Breuiterne an copiosè diſſerendum? breuiter, & copiosè; breuiter quidem, quia non perſequemur omnes Aſtrologorum ineptias, ſed ſolùm præcipua quædam capita, vnde omnis hæc ars velut è fonte promanat. Copiosè verò, quia ſingulæ rationes pluribus argumentis firmabuntur, vt ſtabilem, firmumque mereantur aſſenſum. Neque enim tantam rem ita ieiunè, anguſtèque tractare debuimus:

vt ſi

vt si vna aut altera ratio claudicare videatur, totis titubatum castris putetur; si vna, aut altera ratiocinatio rimas agere credatur, tota ædificatio existimetur ruere. Multa nobis Philosophia, multa Medicina, multa ipsa Astrologia aduersùs Genethliacam vanitatem suppeditat. In tam fœcundis sapientiæ noualibus, cuius stylus arescat, aut cuius potiùs non exuberet ingenium?

Atque hæc initio me præfari oportere intellexi, vt statim lector præ oculis haberet, quæ sibi sint ex hisce libris expectanda. Nam de stylo nihil aliud habeo dicere, nisi me quantum per facultatem licuit, operam dedisse, vt neque plus nimio barbarus esset, ne in politiorum Musarum incurreret odium; neque ad Ciceronis lychnos exquisitiùs elucubratus, ne Philosophicæ quæstiones, eas Rhetorum pompas, & phaleratam illam orationem accerserent, quam veritatis venatori respuendam esse docent, & præcipiunt. sapientes. His igitur hoc modo propositis, ac delibatis, sic aliquando, propitio Numine, ad disputandum ingredior.

† †
†

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES LIBER PRIMVS.

De cœli actione in hæc inferiora generatim.

PROEMIVM.

QVAECVMQVE hominum generi, omnique mundo sublunari eueniunt, ex Astrorum præscripto deducunt Mathematici, aduersus quos ex Philosophiæ, Naturæq. principijs disputaturo mihi, licèt non incommodè cederet ab homine initium facere: Tum quia disputationes à notioribus aptissime inchoantur auctore Aristot. lib. 1. phys. text. 2. At multò notius, aut est, aut fieri potest hominem à syderum Imperio eximendum esse, quam cæteras res: Tum quia hominis gratia totus hic labor susceptus est; neque enim de alijs magnopere laborarem, nisi humanas etiam actiones sub stellarum iura, & dominatum redigere conarentur. Malui tamen à generali quadam tractatione exordiri de cœ

li vi, & poteſtate, quæ cunctas res cœlo ſubiectas complectatur, multis de cauſis. Primùm quidem, quòd ea, quæ vniuerſis ſunt communia, priuatis, proprijſque ſunt priora, illiſque contenta, & incluſa, ſine quibus priuata intelligi cogitarique nequeunt. Deinde quòd generali hac tractatione, incidemus Aſtrologiæ quaſi neruos, quibus vniuerſum hoc corpus ſuſtinetur: Elidemus fontes ipſos vnde omnis Aſtrologia promanat, quibus exturbatis, & diſiectis ſua ſponte areſcent omnes præſenſionum, prædictionumque lacunæ. Præterea cùm de efficientia cœli in vniuerſas res ſublunares frequentior in ſcholis ſuſcipiatur diſputatio, priùs debuimus ſcholis deſeruire, & Philoſophiæ profeſſoribus, inter quos numerabamur quando aduerſus Aſtrologos ſcribere ſumus ingreſſi. Denique quòd hæc, philoſophica magis eſt diſputatio, quàm quæ de homine, in qua multa à Medicis, multa à Moralibus, multa à publicis officinis repetere neceſſe erit.

Principiò autem ea de ſyderum poteſtate in hæc inferiora & ſibi ſubiecta corpora proferemus, quæ non grauatè Aſtrologis concedimus, Deinde ea, quorum illos, vt iacturam facere velint, rogamus.

CAPVT PRIMVM.

Omnes stellas lumine esse præditas.

STELLIS vniuersis insitam esse lucem aliquam sibi propriam, præter eam, quam à sole mutuantur, nemo fermè philosophorum ambigit: Nec Auer.l.2.cœli, com.42. & 49. & lib.de subst. orbis, c.2. Nec Auicenna apud Alber. 2. cœli, tract. 2. c. 2. Nec Alex. aut Simplicius, apud Auer. locis citatis, Nec S. Thom. 2. cœli, text. 42. Nec Alber. de Saxonia 2. cœli, quæst.10. Nec Cardani Andagonista Scaliger exercitatione 62. Nec Niphus lib. 2. cœli, text. 49. Nec Amadeus lib. 2. cœli, quæst. 5. Nec Alber. lib. 4. de quatuor coeuis, quæst.4. ar. 21.lib.2. cœli, tract. 3. c. 6.

Et de Luna quidem nullum dubitandi locum fecere defectiones, quas cùm patitur,ex obiectu terræ: quamuis nihil illustretur à Sole; lucet tamen, ac rubet, quod exiguæ quidem, sed cuiusdam tamen lucis argumentum est. Quin & post nouilunium, quæ partes ad solem conuersæ non sunt; obumbrante earum tenue lumen Sole: & si interdiu non dispiciuntur,dispiciuntur tamen noctu, & luminis nescio quid nobis obijciunt.

De Venere eadem fermè ratio est, Theloscopio enim (quod omnium superiorũ sæculorum caligine discussa, nouas cœlo, & ante hac inauditas stellas detexit) nuperrimè eam vidimus accedendo,recedendove à Sole,crescere, minuique, non secus ac Lunam, quò enim soli proprinquior est, quia ei minorem sui partem ad nos conuersam,præbet illustrandam, eò magis cornicularis per Tholescopiũ nobis videtur.

Idem de cæteris constat astris: licèt enim nunc ad Solem propiùs accedant, nunc ab eodem recedant longiùs: licèt numquam globosam eorum formam vllo instrumento viderimus variari, in confesso tamen est, propriàm habere lucem, & quidem maiorem quàm Lunam, aut Venerem, hæ enim quia totum ferè lumen desumunt à Sole; quò Soli propinquiores sunt, eò minori sui parte ad nos lumen solis remittunt, quo fit, vt corniculares videantur, idem cæteris fine dubio eueniret,si totum lumen,vel si tantũ luminis Soli referrent acceptum, quantum Venus, & Luna.

Adhæc constat vniuersim, stellas omnes perspicui corporis, id est cœli, partes esse densiores; vnde Arist. lib. 2. cœli, text. 41. De vocatis autem astris, inquit, consequens vtique erit dicere, ex quibus constant, & in quibus figuris, & quinam sunt ipsorum motus. Rationabilissimum itaque fuerit, & ea quæ à nobis dicta sunt, consequens vnumquodque astrorum ex hoc facere corpore, in quo existit, rationem habens, quoniam diximus aliquid esse, quod circulariter ferri natura natum est. Vt enim ignea dicentes esse,ob hoc dicunt,quia id,quod sursum est corpus, ignem esse dicunt, vtpote cùm rationabile sit vnumquodque, constare ex ijs, in quibus vnumquodq. est, sic & nos dicimus. Quæ sententia in omnium Philosophorum animis insedit altiùs. Veteres enim,vt Arist. refert, qui cœlum esse ignem docuerunt, stellas quoque igneas esse putarunt: Recentiores, & Arist. interpretes, Auer. Sanctus Thomas, Albertus, cæterique, qui cum Magistro cœlum ab elementis

secernunt: stellas quoque sui orbis natura donarunt. Iam verò cœlum totum, quamquam propter raritatem non lucet, tamen suapte natura lucidum esse, declarat, quæ dicitur Via lactea; hoc est, partes illæ orbis densiores, quæ medio cœlo albicantes, exiguam sane, sed aliquam lucem ostendunt.

Neque verò aliter fieri oportebat, cùm enim pleraque alia, inferiori longè conditione, quam cælum, lucem sortiri natura voluerit, noctilucas squamas piscium, putrida ligna, oculos felium: minimè hoc idem ornamentum inuidendum fuit cœlo, aut stellis, quæ cœli partes quædam sunt præstantissimæ.

Rursus cùm Sol, qui pars quædam cœli est densior, tantum effundat luminis, quis reliquas eiusdem cœli partes omni splendore denudet? An quia ignis prope Lunam circumpositus ob eximiam raritatem non lucet, negabis ignem sua natura lucidum esse?

Nec magna distantia parum officit, ne tenuem cœli lucem, eminus videamus. At non est necesse pluribus confirmare id, quod cum aduersarijs litigiosum non est.

CAPVT II.

De potestate cœli in subiecta corpora.

PRINCIPIO conuenit inter nos, & Astrologos, magnam esse cœli vim, & potestatem in sublunarem mundum, & corpora subiecta: non solùm illuminando (quis enim de cœli lumine ambigat, nisi qui cœcus natus sit?) sed calefaciendo: frigefaciendo: siccando: humefaciendo. Sol, inquit M. Tullius lib. 2. de natura Deorum, qui Astrorum obtinet principatum, ita mouetur, vt cùm terras larga luce compleuerit, easdem modò his: modò illis partibus opacet, ipsa enim vmbra terræ soli officiens, noctem efficit: nocturnorum autem spatiorum eadem est æquabilitas, quæ diurnorum; eiusdèmque Solis tum accessus modici, tum recessus, & frigoris, & caloris modum temperant. Circuitus enim Solis orbium, V. defectibus, & LX. & CCC. quarta ferè diei parte addita, conuersionem conficiunt annuam. Inflectens autem Sol cursum, tum ad Septemtriones, tum ad Meridiem, Æstates, & Hyemes efficit, & ea duo tempora, quorum alterum Hyemi senescenti adiunctum est, alterum Æstati. Ita ex quatuor temporum mutationibus omnium, quæ terra, marìque gignuntur, initia, & causæ ducuntur.

Nec Soli hanc vim Luna inuidet. In Lunæ quoque, ait idem Tullius eodem loco, cursu est brumæ quædam, & solstitij similitudo, multàque ab ea manant, & fluunt, quibus & animantes alantur, augescantque, & pubescant, maturitatèmque assequantur, quæ oriuntur è terra.

Magis disertè Arist. lib. 1. Meteororum cap. 2. Est autem, inquit, ex necessitate continuus quodammodo iste, superioribus lationibus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur; Vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam. Iterum lib. 1. de gener. animal. cap. 2. in Vniuerso quoque inquit naturam terræ quasi fœminam matrèmque statuunt. Cœlum autem, & Solem, ac reliqua generis eiusdem nomine genitoris, patrisque appellant. Rursus lib. 2. de generat. animal. cap. 3. At verò Solis inquit calor, & animalis, non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi fit, quamquam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale: cæterum calorem in animalibus contentum, nec ignem esse, nec ab igne originem ducere, apertum ex his est.

Fusius hac de re differit lib. 2. de generat. text. 15. & 16. lib. 2. cœli, text. 20. & 21. lib. 8. physicorum, text. 46. lib. 12. Metaphys. text. 34. Denique lib. 2. phys. text. 26. Sol & homo inquit generant hominem.

De quâ cœli, vi in hæc ſublunaria diſertè diſputant S.Thom. 1. par. q. 115. art.3. lib.3. contra gentes, cap.82.86. in 2.d.15.q.1.art.2.& de pot.quæſt.5.art.8. Heru. in 2.diſt.15.q.1 Gab. in 2.d.14. q. vnica,dub.vlt.Scot.in 2. diſt.14. quæſt.3. Capreol.ibidem q.1.ar.2.concl.2.Ferrar. lib.3.contr.gentes,cap.84.86. S.Bonau. 2.d.14. q.6.7.8.14. Ægid. 2. diſt.14.q.3. art.2. ibidem. dub. primo, & 2. literalis quodl.4.quæſt.12. Argent. in 2.d.14 q.1. art.4. Sonc.lib.12. metaph. q.13.Iandun. lib.1. cœli, q.1.& lib.2. cœli, q.12.lib. 8.phyſ.q.6. Pauiſ.diſput. 4.met.cap.9. & 10.Achil.lib.4.de orbibus dub.vlt.Auer. lib.2. cœli,com.42.lib.2.de gener. com. 55.56.lib.1.Meteor.cap.2. Paulus Venet. de compoſit. mundi, cap.21.22.23.Thymon. lib.1. Meteor. q.3. & 9. Amadeus lib.2. cœli, q.1 art.3 Marſ. lib.1. de gener. q.9. Philopon. lib.1. Meteor. cap.4. Auguſtinus Niphus lib.2 cœli, q. de hac re, & tract. de cauſis calamitatum noſtri temporis. Albert. de Saxonia lib.2. cœli, q.21. Alber.Magnus lib.1.Meteor. tract.1.cap 12. de quatuor Coeuis, q.4. cap. 23. Tienenſis lib. 1. Meteor. cap.4. Scaliger exercit.18.75. Buccafer lib. 2. de gener. text.56. Philalteus lib.1.cœli, q.27.Picus Mirand.lib.3.contr.Aſtrolog. cap.3.Ant.Mirand.de Euerſione ſingularis certaminis, lib.22.23.24. Sextus Empir. lib contra Mathematicos, cap.21. nonnulla etiam leges apud Triſmegiſtum in Pimandro; Plotinum Enneade ſecunda, lib.3.Enneade 3.lib.1.& 2.Plutarch. opuſc. de Iride & Oſiride, Auctorem Philoſophiæ ſecundùm Ægyptios lib.10. cap.3.lib.11.cap.1. Auctorem libri de Mundo,cap.6. Macrob.lib.1.in ſomnium Scipionis cap 9.

Adeò porrò conſtans de actione cœli in ſubiecta corpora, ſententia, omnium ſapientum ſuffragijs, quotidianíſque experimentis firmata; mirum eſt, quàm varios,& ambiguos habeat explicatus; Alij ſolo lumine exiſtimant confici totum negotium; Alij lumini addunt ſecretas alias, & arcanas virtutes; Alij ad omnia omnino, quæ his inferioribus accidunt, cœli actionem pertinere contendunt. Alij certis quibuſdam effectis coërcent libentius. Alij omnia quæ fiunt cœlo ſolùm auctore fieri volunt. Alijs & ſublunaribus cauſis cœli vim temperari placet,& in varios deduci effectus.

CAPVT III.

Lumine ſolo cœlum efficit quatuor primas qualitates.

DICET nulla cœli pars, ſiccitate, aut humiditate, calore, aut frigore affecta ſit (alterari enim & corrumpi neceſſe eſſet) cœlum tamen habet facultatem efficiendi, hæc omnia in orbe ſublunari per lumen. Et de calore quidem conſtat: in vmbroſis enim locis, minor eſt calor, quàm apricis quod non eſſet, niſi lumen calorem progigneret vbi eſt: alibi verò per quamdam viciniam, quæ quò minor eſt, eò minus fundat caloris.

Huc accedit, quòd lumen ignis calefacit per ſe, vt experimur: at cœleſtis, & ignei luminis natura eadem eſt: quare & ſeſe mutuò ſolent augere, ſi miſceantur, quod proprium eſt eorum, quibus natura communis eſt, calefaciat igitur etiam cœleſte lumen oportet.

Neque id ſolùm, ſed arefacit quoque, ſi non per ſe, ſaltem per accidens: caloris enim eſt ſegregare heterogenea, lib.2.de generatione,text.8.Ex ijs enim, in quæ incidit, extrahit humidiores partes, & relinquit arida quæ ſunt, hæc autem arefactio quædam putatur.

Quin etiam eadem opera ſæpe humectat: humidiores enim vapores, quos lumen extrahit è terra, nec poteſt abſumere decoquendo,pariunt humiditatem, & pluuiam. Nec eâ ſolùm ratione humectat, quia partes humidas dum extrahit, ad vnum redigit, omnia autem quæ vniuſmodi ſunt, ſe mutuò fouent,& tuentur meliùs, quàm contrarijs admixta: ſed etiam quia multa humentia in

vnum coacta; mole sua magis humectant omnia, quæ attigerint.

Frigefacit tandem, qui enim sol accedendo causa est caloris, idem abscedendo causa fuerit frigoris, eo planè modo quo Arist. lib. 2. phys. text. 30. explicauit commune axioma, Eadem est causa contrariorum, Quod enim præsens inquit causa huius est, hoc facimus aliquando causam contrarij: vt absentia gubernatoris nauis, submersionis, cuius erat præsentia causa salutis; eodemque recidunt quæ scribit 2. de gener. text. 56. Contrariorum contrariæ sunt causæ. idem enim, & similiter se habens, semper idem natum est facere: idem autem contrario modo se habens contrariorum causa censetur. Quare cum duo elementa, terra & aqua, solis radijs excalefacta, sole longiùs recedente, procliuitate naturæ, nulla alia vrgente causa in suum frigus relabantur, cæteràque omnia, quæ terra, marìque continentur, frigore compleantur: ea ratione qua ollam efferuescentem ab igne amotam, sua sponte ad natiuum frigus redire videmus, iure cœlum dicimus frigefacere. Atque ex his intelliges, hæc omnia cœlum præstare, solius luminis opera: hoc enim calefacit subiecta sibi corpora, est autem calidi secernere, quæ vniusmodi non sunt, hæc à contrarijs seiuncta: & frigefacere & siccare, & humectare in confesso est.

CAPVT IV.

Omne cœli lumen per se vim habet caloris.

OMNE cœli lumen, per se vim habet, efficiendi caloris; Et quidem de solis lumine, de quo superiori capite, dubitat nullus: sed idem de lumine lunæ tradit Arist. lib. 4. de partibus animalium cap. 5. Echini, inquit, habent se in plenilunijs vberiùs, non quia per id tempus copiosiùs pascantur; vt quidam putant; sed quòd noctes tepidiores sint, propter lucem pleniorem; calorem enim desiderant, quoniam frigori patent: vtpote quæ sanguine careant; ex quo fit, vt æstate potiùs vbique vigeant.

Rursus lib. 4. de generatione animal. cap. vltimo. Luna, inquit, principium est, propter solis societatem, receptumque lucis: fit enim quasi alter sol minor, quamobrem conducit ad omnes generationes, perfectionesque: calores enim, & refrigerationes, cum moderatione quadam, generationes: sine moderatione corruptiones efficiunt.

Idem significat de cæteris astris lib. 2. cœli, text. 20. 21. & lib. 1. de generatione animal. cap. 2. lib. 2. cap. 3. & lib. 1. Meteor. sum. 2 cap. 4. Hinc 1. Meteoror. c. 2. omnem inferioris orbis vim à supernis lationibus gubernari tradit. Et ratio est in promptu, quia omne lumen astrorum; natura simile est luci solis, ab hac enim illud auctius fieri solet, & plenius: illam calefacere nullus ambigit. quare & aliorum astrorum lumen calefacere fatendum est.

Adde quòd caniculæ æstuosa vis notissima est, nam cùm ad eam propiùs sol accesserit, furere dicitur nedum vrere.

Cùm igitur calefaciant nonnihil stellæ omnes: poterunt, & calefaciendo vapores aliquos extrahere, eorumque abstractione humorem, siccitatem, & frigus generare: ea ratione qua paulò antè dicebamus.

CAPVT V.

De arcanis cœli viribus.

POSSVNT stellæ non solùm lumine, & calore, sed etiam viribus alijs quas influentias vocant, esse causæ per se humidorum, aridorum, frigidorum. Et quidem arcanis Lunæ viribus, fidem faciunt maris æstus: Echini: & conchylia: aliaque id genus plurima. Par esse iudicium de cæteris astris, ex eo planum fit: quòd Sole, & Luna statas vices suas seruantibus, non vnum semper elementa seruant statum: nec vnquam sunt æqualiter, vel calidæ æstates: vel hyemes frigidæ: vel autumni sicci: vel humidum ver: vel salutares anni: vel menses insalubres: sed magnæ fiunt quotannis ventorum, pluuiarum, niuium, nimborum, sterilitatum, serenitatum varietates; quorum causas nisi ad stellas alias, quàm Lunam, & Solem, variè habentes se, & inter se: & cum Sole, & Luna, referamus: laborabit mundus causarum maxima inopia.

Huc accedit, quòd nonnunquam repentè, vel æstate media niues, & frigora grassantur: vel media hyeme calores ingruunt non modici: vel quouis tempore grando; improuisa tempestas; inopinati venti sæuiunt; nubes extemplò nigrescunt, ruunt imbres, instant frigora: & tamen solem & lunam cernimus in eo statu, in quo aliàs vidimus, cùm nihil horum bacchâretur è cœlo: stupidi porrò aut peruicacis est ingenij; in tam repentinis aëris commutationibus, repentinam vim syderum non videre.

Præterea & musculorum iecuscula, inquit M. Tullius lib. 2. de diuinatione bruma, dicuntur augeri: & pulegium aridùm, florescere, ipso brumali die: & inflatas rumpi vesiculas: & semina malorum, quæ in his medijs inclusa sint, in contrarias partes se vertere: ostreisque, & conchylijs omnibus contingere, vt cum luna crescant pariter, pariterque decrescant: arboresque, vt hyemali tempore, cum luna simul senescentes, quia tunc exiccatæ sint, tempestiuè cædi putentur. Quid de fretis, aut de marinis æstibus plura dicam? quorum accessus, & recessus lunæ motu gubernantur.

Quod de pulegio scribit Tullius, scribit etiam Arist. sect. 20. problem. 21.

Porrò quòd nouilunio, quarta luna, tempestates commutari soleant: augeri morbi: turbari maria; concitari humores; accendi dolores, non potest nisi occulta aliqua cœli vi contingere.

Quod tradit Arist, & lib. 2. Meteor. sum. 2. cap. 2. Oriente Orione, vsque ad Etesias & Prodromos, quod contingit octaua die ante ortum canis, auctore Plinio lib. 18. cap. 20. tranquilla solere esse cuncta. Oriente canicula, calores vrgere. Ad Hyadum exortum defluere vberiores imbres. Et sect. prima probl. 3. Syderum ortu flatus imbresque excitari, obscurè ne indicat arcanas cœli vires?

Porrò in altissimis, sub terra, speccubus, ad quos nec lumen, nec calor solis, multò minùs aliorum syderum, pertingit, pleraque gignuntur, agente cœlo, quæ per facultates alias præter lumen à cœlo effici dubitauerit nemo.

Iam mare, cuius accessus, & recessus lunæ motu gubernari, per quotidiana experimenta didicimus, quale tandem lumen concitare potest? fluere illud oriente luna: idque quacumque diei, vel noctis hora, illa exoriatur: vbi ad summum cœlum luna peruenit: refluere. Post occasum, rursus excrescere, vbi imum cœlum luna attigit, iterum recedere videmus. Atque ne quis rem tantam lumini tribueret, natura in nouilunijs, quando luna minus abundat lumine; mare concitare vehementiùs; quàm in plenilunijs: Et in lunæ quartis, hoc est, septima & vigesima prima die lunæ nullum æstum esse voluit.

Dicant qui huiusmodi virtutes cœlo denegant, cur Hippocrates & Medicorum natio vniuersa, per solstitia, & vernum, atque autumnale æquinoctium maximas dicat fieri morborum mutatio-

nes. An quia per id tempus vberius redundat lumen? nihil minus. An quia mediocri luce complentur vniuersa? id non cadit in solstitium æstiuum. An quia minimum est luminis? ne id quidem de æstiuo solstitio dici potest. An quia his præsertim temporibus acriùs incitantur humores, & prima illa initia, calor, frigus, humor, & siccitas, in quibus omnis corporis constitutio consistit? id verò est, quod in quæstione ponimus, luminène, an alia secretiore vi, hæc commoueantur?

Sed audiamus Medicinæ parentem Hippocratem in aureo illo libello, de aëre, aquis, & locis. Maximè autem inquit obseruari oportet, magnas temporum mutationes: vt neque medicinas in illis, nisi coacti, exhibeamus: neque vramus; neque secemus, priùs quàm, prætereant dies decem, aut plures, & non pauciores. Periculosissima sunt etiã ambo solstitia, maximè verò æstiuum: periculosum etiam æquinoctium vtrumque, magis verò autumnale. Oportet autem, & astrorum exortus considerare, præcipuè Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occasum; morbi enim in his maximè diebus iudicantur, alijque perimunt, alij verò desinunt, aut aliam in speciem, aliumque in statum transmutantur.

Denique cur abditas hasce vires cœlo negabimus? An quia simplex est corpus, corpori autem simplici multiplex virtus repugnat? at simplici corpori, mixtio primarum qualitatum repugnat, non multitudo virtutum. Nec perfectissimo corpori, non congruit multiplex agendi modus. An quia non apparent, nec exercentur omnibus in locis. at preter effectricem vim, opus est etiam idonea materia, quæ non vbique, nec semper præstò est: quamobrem vinum exhilarat cor, non cerebrum: & Magnes cur trahit ferrum, non aurum, non argentũ, non item res cæteras? An quia, vt aliqui sensere, ex cœlesti lumine fluit, non quiuis calor, sed calor viuificus, qui præstare potest quidquid occultis viribus tribuitur. Vnde Arist. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. Solis calor inquit & animalium non modò qui semine continetur, verùm etiam si quid excrementi sit, quã-quam diuersum à natura, tamen id quoque principium habet vitale. Cæterùm calorem in animalibus contentum nec ignem esse, neque ab igne originem ducere, manifestum est, &c. Calor autem cęlestis, & vitalis omnium qualitatum potestate præditus est; & cum causis alijs calefacit, frigefacit cum alijs, cum alijs humectat, arefacitque cum aridis: at calorem cælestem eiusdem esse naturæ, cũ elementari, exploratæ fidei est. Primò id Iacobus Zabarella lib. de calore cœlesti, disertè probauit. Deinde lumen solis speculis, & phialis, & globis vitreis, reflexum, aut refractum in fomite excitat ignem, non alio sanè calore quàm igneo. Auget insuper calor igneus calorem vitalem, & cœlestem, quod non faceret, nisi communis vtrique esset natura. Aduersatur frigus elementare æquè, calori vitali, & cœlesti; ac igneo, & elementari, at vni vnum solum est cõtrarium, auctore Arist. Vnus igitur fit calor vitalis, & igneus necesse est. Dissidet autem non natura, sed siccitate adiuncta, vel alio accidenti. Omnis item calor calefacit, qua calor est, nec minùs naturaliter, ac necessariò, quàm durities obduret, mollities molliat, sonent soni, sapiant sapores; vnde igitur calor, qua est calor, discrepet à calore, habet nihil. Nec illud prudenter satis dictum est, calorem cœlestem cum frigidis frigefacere, cum humidis humectare, exsiccare cum siccis, nam solis lumen, cùm pluuialibus aquis campi innatant interdum, non humectat magis, sed exsiccat; nec niues frigefacit, sed calore soluit, & humidas res alias non solùm feruefacit, sed etiam comburit nonnumquam. Ad igneam porrò formam, non nisi per elementarem calorem fit apta via; vt planum fiat quàm ignei, & cęlestis caloris ratio communis fit, & indifferens. Denique si ex vna cęlestis caloris natura, contendunt plures qualitates fluere, non pro conditione materiæ: sed pro fęcunditate agentis, quid magis obscurum audiuit Philosophia, quàm ex vna eademque causa calorem manare, & frigus, humorem; & siccitatem? Contrariorum ait Arist. lib. 2. de generat. text. 56. & lib. 2.

Phys.

Phys.text.30 eædem sunt causæ, sed diuerso modo se habentes. Quod enim præsens est causa huius, hoc absens facimus aliquando causam contrarij; Idem verò, vt idem, semper natum est facere idem.

Hæc persuaserunt multis præter lumen & motum alias inesse secretas cęli vires, quæ pleraque eorum præstent, quę nec lumen, nec motus efficere possunt.

Contra verò sapientissimi viri, & in peripatetico puluere diu exercitati obstinate cęlo negant huiusmodi virtutes, Auer. lib. 2. cęli, text, 42. & 45. Alex. Damascius apud Philoponum loco citato, Philalteus lib. 1. cęli, text. 25. Pauisius disput. 4. Met. q. 9 & 10. Mirandulan. de singulari certamine, lib. 22. 23. & 24. Ioannes Picus Mirandul. lib. 3. contra Astrologos. cap. 4. & 5. Plotinus Ennead. 2. lib. 3. per totum. Ægid in 2. dist. 14. quæst. 3. artic. 2. dub. 2. & 3. literali, alijque permulti.

Primò quidem quia Arist. lib. 2. Meteor. summ. 2. cap. 2. quòd, ad ortum Orionis vsque ad Etesias, ac Prodromos tranquillitas generatim contingat, duas tradit causas, quarum neutra ad occultas cęli vires pertinet. Quapropter, inquit, in Orionis ortu maxima fit tranquillitas, vsque ad Etesias, & Prodromos. Vniuersaliter autem, fiunt tranquillitates propter duas causas: aut enim propter frigus, cùm extinguitur exhalatio; veluti cùm fuerit gelu forte: aut cùm marcescit à suffocatione. Plurimæ autem, & intermedijs temporibus; aut eo, quod nondum facta sit exhalatio; aut eo, quod iam præterijt exhalatio, & alia nondum aduenit.

Idem sect. 26. problem. 14. Qua de causa, inquit, Orionis exortu, dies maximè variantur, flatusque importuni cõmouentur. An quoniam in mutatione varia, maximè omnia sunt, quæ non vno certoque tempore, motuque describuntur. Atqui, oritur Orion, ineunte Autumno: occidit hyeme. Ergo quia non vno tempore constat; sed alio incipit, alio cessat, flatus etiam inconstantes esse necesse est; vtpotè cùm ancipiti conditione proueniant, quos sibi tempus vtrumque fortitum est.

Rursus cur ortus & occasus Orionis, molestus esse soleat, idem Arist. tradit ibidem, nulla facta mentione virium cęlestium abditarum. Infestus, inquit, & molestus, Orion esse videtur, & occumbens, & oriens, æstate, aut hyeme, & propter magnitudinem Astri dierum fit aliqua pluralitas; transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem.

Cur non meminit occultarum astrorum virium? quid erat facilius quàm hæc omnia, Orionis occultę virtuti ascribere? quàm expeditũ erat iter ad ignorantiæ asylum, arcanas virtutes? Non igitur ignorauit influentias, quas vocant; sed improbauit. Et quæ circa Orionis ortum, & occasum contingunt; magna sapientia retulit, in temporum commutationes, quando nimirum; vel diuturno solis ardore exhalationibus assumptis, vel vehementi frigore suffocatis, nulla suppetit ventis materia. Et molestias, quas oriens & occidens Orion afferre solet, temporum commutationibus, in quas huius astri ortus & occasus incidit, tribuit potiùs, quàm astro, vel Astri abditis viribus.

Quid de Etesijs, & de ortu Canis, idẽ scribit lib. 2. Meteor. sum. 2. cap. 2. videamus. Etesiæ autem inquit flant post versiones: & Canis ortum; neque tunc, quando maximè propè fit sol; neque quando longè: & diebus quidem flant; noctibus autem cessant. Causa autem est, quia prope quidem existens, præuenit exsiccans, antequam fiat exhalatio: cùm autem abscesserit modicum; mediocris iam fit caliditas, adeò, vt congelatæ aquæ liquescant: & terra exsiccata, & à propria caliditate, & ab ea, quæ solis est; quasi ardescat, & exhalet: Nocte autem desinunt, quia congelata, liquescere desinunt, propter frigiditatem noctium. Exhalat autem neque, quod congelatum est, neque quod nihil habet siccum; sed cum habet siccum humiditatem; hoc calefactum exhalat. Dubitant autem quidam, propter quid Boreæ fiunt continui, quos vocamus Etesias, post æstiuales versiones; Austri autem sic non fiunt, post

post hyemales. Habet autem non irrationabiliter. Fiunt enim vocati Leuconoti, opposito tempore, non sic autem fiunt continui. Quapropter latentes faciunt inquirere. Causa autem est, quia Boreas quidem à locis, quæ sub Vrsa flat, quæ plena aqua, & niue sunt multa; quibus liquefactis à sole, post æstiuales versiones, magis quàm in ipsis flant Etesiæ. Sic enim & suffocationes fiunt, non cùm maximè appropinquauerit ad Vrsam; sed cùm calefecerit ampliori tempore, adhuc autem prope. Similiter autem, & post hyemales versiones flant Ornithiæ, etenim hi, Etesiæ sunt debiles; minores autem & tardiores Etesijs flant; septuagesimo enim die incipiunt flare, propterea quòd longè existens sol incalescit minùs. Non continui autem similiter flant, quia quæ in superficie; & debilia tunc segregantur; magis autem congelata ampliori indigent caliditate, quapropter interpolantes isti flant, donec subuersionibus iterum æstiualibus flauerint Etesiæ, quoniam vult quàm maximè continuè hinc semper flare ventus.

Idem sect. 26. probl. 12. Cur Auster, inquit, canicula oriente moueatur, idque lege naturæ certissimum fieri soleat? An propterea quòd regio inferior orbis, sole scilicet remoto, minùs calida est? itaque vapor inde largè emigrat, & multi profectò Austri spirarent, nisi anniuersarij prohiberent.

Iterum probl. 13. Cur omnibus Astris, tum orientibus, tum occidentibus aër soleat commutari, sed Cane præcipuè? quod quidem flatibus latissimè constat, qui eius ortu, & post ortũ sequuntur? Respondet, Quod cùm æstus tunc vigeat, spiritus calidissimos per idem tempus oriri congruum est. Auster autem calidus est, & cùm ex contrarijs in contrarium maximè commutari solitum sit; ortumque canis præuij nuncupati antecedant, qui Aquilones sunt; meritò post eum Auster spirat, quandoquidem assignari necesse est, idque Austris fieri orientibus. Huic autem verbo, cùm assignari dicimus, subiecta notio est, aërem insigniter commutari; & quidem mutari flatuum omnium genera, in ventos aduersos, aut dextros solent; cùm Aquilo non transeat in latus dextrum, reliquum est, vt in aduersum, hoc est, in Austrum transeat. Quinetiam dies post brumam quintusdecimus Austrum præsefert; eò quòd bruma initium quoddam est; moueturque à sole is potissimùm aër, qui brumæ vicinus est; solem autem tunc ad Austrum vergere certum est. Vt igitur cùm ortum perreptat, flatus excitat Subsolanos: ita cùm meridiem adit, Austros euocat; nec tamen statim à bruma id facit, quoniam breuissimas tunc agit distantias; sed quintodecimo, quia tempus id modicè se habeat ad primam discessus sensionem, totum enim id tempus pars conspicua est.

Quàm silent apud Arist. cœli influentiæ, quàm frigent arcanæ astrorum vires, quàm nouitiæ sunt huiusmodi virtutes in Philosophia? In conuersiones, commutationesque temporum, in anni tempestates, quæ accessu, recessuque solis constant, in lumen generale cęli instrumentum, quo omnis astrorum vis ad nos defertur, refert Arist. quæcumque in sydерum ortu; vel occasu contingunt: naturalemque omnium rationem haud paulò melius reddit; vel è proximis causis; vel e cęli conuersione, quàm alij ex astrorum secreta vi, & potestate.

Deinde quòd Echini, & reliqua id generis in plenilunijs vberiùs impleantur, nõ repetit ex occultis lunę viribus Arist. vt faciunt recentiores aliqui, & leuioris nominis Philosophi, sed à calore qui per plenilunia redundat. Laborant inquit lib. 4. de partibus anim. c. 5. testata omnia per frigus, & æstum, atque exuperantiam temporis, pati nequeunt. Argumento est, quod Echinis euenit; habent enim id iam inde ab ortu naturæ, & plenilunijs vberius; & non quia per id tempus copiosiùs pascantur, vt quidam putant, sed quod noctes tepidiores sint, propter lucem pleniorem; calorem enim desiderant; quoniam frigori patent; vtpotè, quæ sanguine careant; ex quo fit, vt æstate potiùs, vbique vigeant, præterquam, in Pirensi Euripo; nam ibi non minùs tempore hyberno probantur. Cuius rei

causa

causa est, quòd tunc vberiùs pabulentur; cùm pisces per idem tempus ea loca derelinquant.

Ita incrementum & decrementum conchyliorum à calore, calorem à maiori, & minori copia luminis petit Aristoteles. quæ causa est, cur ligna cæsa luna crescente faciliùs, quàm quæ decrescente, cæduntur, putrescant, vt rectè notauit Mirandulanus lib. 3. contra Astrologos, c.5. Etenim crescente luna, minùs viget calor: maximeque abundant humores, qui putredini materiam, & causam exhibent. Decrescente luna, diuturno lumine, tum solis, tum lunæ; & longiori tempore dominante calore resoluti multi humores, & ligna fieri ficciora necesse est, quæ, deficiente humore, diutißimè perdurare oportet. aptè enim Arist. lib.4. de gener. anim. cap.2. Sol, inquit, per totum annum hyemem, atque æstatem facit: luna per mensem id agit; quod ita fit, non accessu discessuque lunæ, sed alterum crescente luce, alterum decrescente.

Atque hinc oriuntur per plenilunia, & nouilunia, temporum cõmutationes frequentes: morborum incrementa, & decrementa: medicamentorumque purgationes, vberiores, aut parciores, aliaque huiusmodi, quæ ad stabiliendas influentias passim proferri solent. Denique quod scribit Arist. lib.4. de gener. anim. cap.2. tempus esse humidius & frigidius decrescente luna, intelligo esse humidius quàm in plenilunio, non humidius quàm luna à sole discedente.

Præterea omnes rerum sublunarium mutationes, Generationes; Corruptiones; Augmentationes; Alterationes, primæ quatuor qualitates, calor, frigus, humor, siccitas, peragunt, omnes primas qualitates, lumine, & motu, cœlum progignit, vt vidimus c. 3. Alias itaque secretiores virtutes, cœlo nequidquam affigimus, id quod planum fiet, si ea, quibus potißimùm freti, Philosophi nonnulli, huiusmodi cœlo virtutes attribuerunt, lumine & motu fieri posse docuerimus.

Dies enim criticos, quorum mira, vis est in morbis, & morborum curatione, non pertinere ad lunam, vel aliud Astrum; vt quidam commenti sunt, docet Hieronymus Fracastorius libro de crisibus, c.4. Ioannes Picus Mirandulanus lib.3. contra Astrologos, cap.16. vel ex eo quòd septimus, decimusquartus, vigesimus, vel vigesimusprimus dies, à contracto morbo, sunt maximè critici, in quamcumque tandem diem lunæ, & in quodcumque Astrum inciderint: qua de re integram disputationem reijcio in cap. 19.

Quod quibusdam locis aër insalubris: in alijs maximè fit salutaris, oritur, vt docet Hippocrat. libro de aëre, aquis, & locis, ex putrescentibus aquis: ex corruptis vaporibus, intra terræ viscera inclusis: ex deprauatis exhalationibus: ex alijs malè olentibus, quæ noxios spiritus exhalant, inficiuntque aërem, & regionem, aut prouinciam aliquam, quibus quæ carent loca salutaria censentur.

Nec pestilentia alios habet ortus, quæ vbi aëri ipsi insederit, longè lateq. grassatur, si corpora solùm, occupauerit non inficit, nisi contactu & afflatu. Huiusmodi spiritus concitantur actione, primarum qualitatum, pro vt in varias materias inciderint: quare nec hic quidem egemus cæcis cœli virtutibus.

At neque ea quæ fiunt intra terræ viscera desiderant huiusmodi vires. quamquam enim, eò non pertingit lumen cœli; pertingit tamen calor lumine procreatus, per æstatem præsertim; ex calefiunt enim partes terræ extimæ, quæ afficiunt intimas, in quibus, procreantur metalla, & cætera huius generis. Faciunt ad rem, & spiritus calore excitati, & à contrario per antiperistasim retroacti ad ima terræ viscera: agendo enim, patiendoque, fundunt multa naturæ opera, ad vsum, & ornatum mortalium.

Quicumque pulegium agente cœlo asserit vtroque solstitio florescere, docere debet cur cœli potiùs quàm ipsius pulegij arcana vi florere velit, contra Philosophiæ tabulas ab Arist. signatas sect. 20. problem. 21.

Æstus porrò maris res vna, in vniuersa Philosophia inenodabilis, stellarum quo-

quoſcumque occultos, & latentes conatus eludit. Nam eædem ſtellæ; eademq. luna ſupero, & infero mari fulgent, Tyrrhenum non concipit æſtum, quem concipit Adriaticum mare. Extra Herculeas columnas, ſecundùm litus Africæ, & meridiem verſus, ad inſulas vſque Capitis viridis, quæ non longè abſunt à tropico Cancri, nullum mare patitur incrementum, vel decrementum. Vt videre eſt in hiſtoria rerum Indicarum, lib. 2. cap. 10. Idem mare ab ijſdem columnis versùs Septentrionalem plagam, magnos habet acceſſus, & receſſus. Sinus Mexicanus, & Mare totum quod ad inſulam Hiſpaniolam: inſulam Cubam: Ciuitatem nominis Dei latiſsimè patet; totuſq. ille Oceanus Septentrionalis, ab æſtu, vt ſcribunt Petrus Martyr, Gonzales de Ouiedo in ſummarijs de rebus Indicis, quæ leges tom. 1. Hiſtoriæ rerum Indicarum, c. 2. immunis eſt & liber. Mare verò Sur, quod huic ex altera parte reſpondet, atque ita reſpondet, vt interpoſito breuiſsimo tractu terræ, vix viginti millibus paſſuum, ab eo diuidatur, æſtu agitatur vehementiſsimo, libro 2. hiſtoriæ rerum Indicarum, cap. 10. Id quod ſcribit Scaliger exercitatione 52. Franciſcus Vicomercatus lib. 2. Meteor. com. 4. Oceanum Gallicum, ad fauces Garumnæ fluminis, inter Aquitaniam, & Hiſpaniam ſeptem horis fluere; quinque refluere conſtat, non ſeruato lunæ ortu neque occaſu: Deinde quod tradit Aloyſius Cadamuſtus, in ſuis nauigationibus tom. 1. rerum Indicarum, ad Caput rubrum per quinquaginta, vel ſexaginta millia paſſuũ mare quatuor horis decreſcere, octo excreſcere, referri in lunã, & influentias non poteſt. Ad extremum illud etiam quæro, cur luna non exagitet etiam mare Caſpium, lacus, fontes, aquas omnes? An dicturus es id euenire, quia maria ſolum hæc virtus petit; ſicut magnes ferrum; non alias aquas? At multi præterea fontes æſtuare ſolent. nam Plin. lib. 2. natur. Hiſtoriæ, cap. 92. tradit in Gadibus, ad columnas Herculeas fontem eſſe, qui interdùm cum Oceano augeatur, & minuatur; interdum vtrumque contrarijs temporibus præſtet. Et in ripa Boëtis oppidum eſſe, cuius putei creſcente æſtu minuuntur, decreſcente exundant. Multaque alia huius generis refert Georgius Agricola lib. 3. de ijs quæ è terra effluunt, fermè initio: Andreas Baccius lib. 1. de thermis, cap. 24. Alber. de proprietate elementorum, tract. 2. c. 5. Hier. Borrius dialogo de fluxu & refluxu maris.

Quid habet ratus & ſibi conſtans cœli motus, & natura cum tanta æſtus inconſtantia, & varietate? cur e cœlo petimus cauſam æſtus marini potiùs, quàm febris, & morborum omnium? O ignaua & iners ratio, quæ in difficilem quoties locum incidit, ad latentes confugit cœli virtutes. Cur non audimus Strabonem lib. 1. Solinum lib. 1. c. 25. Stoicos apud Plutarchum lib. 3. de placitis Philoſophorum, cap. 17. qui id totum in naturam maris referunt? quemadmodum, inquit, Seneca lib. 3. naturalium quæſtionum, cap. 16. quartana ad horam venit; quemadmodum podagra ad tempus reſpondet: quemadmodum purgatio (ſi nihil obſtitit) ſtatum diem ſeruat: quemadmodum præſto eſt ad menſem ſuum partus; ſic aquæ interualla habent, quibus ſe retrahant, & quibus reddant. Cur non audimus Alexandrum lib. 2. Meteororum, comm. 5. Ioannem Buridanum eodem loco, Andream Ciſalpinum lib. 3. quæſt. Peripateticarum, c. 5. Ludouicum Buccaferreum lib. 2. Met. lect. 18. & 19. qui naturam ſoli, cui mare incumbit, huius rei cauſam faciunt. Sunt illic ſpecus vaſti, inquit, Seneca, loco citato: ſunt ingentes receſſus: & ſuſpenſis hinc, & inde montibus, laxa ſunt ſpatia; abrupti in infinitum hiatus, qui ſæpe illapſas vrbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condidere. Hæc ſpiritu plena ſunt, qui nunc huc colliſus, nunc illuc repercuſſus mare exagitat.

Si cœlum malumus tantæ rei auctorem, cur non audimus Auer, lib. 2. Meteor. c. 2. Vicomercatum ibidem com. 5. Paulum Venetum in ſumma Meteor. c. 12. Albert. lib. de cauſis & prop. element. tract. 2. c. 5. Contarenum lib. 2. de elem. Hieronymum Borrium dialogo de fluxu & reflexu maris, Mirandulanum lib. 3.

contra

contra Astrologos, cap. 15. Scaligerum Exercit. 25. & 52. aliosque permultos, qui lumine rarefactum mare à Luna, & cœlo: redundare, & ebullire: cessante rarefactione, deferuescere, & subsidere docuerunt?

Atque hæc quidem, ambiguas, & inconstantes esse, cœli latentes vires, & influentias, quibus Astrologia omnis nititur, planè cumulateque concludunt. Nos verò, qui multò plura Astrologis dare solemus, quàm ipsi probare possint, libenter recipimus præter lumen, & motum, alias secretiores, & abditas cœli vires, sed vt sobriè ijs vtantur rogamus, quod si fecerint; Primum quæ nondum definitè distinctèque norunt, de stellarum viribus, pro certis, & definitis non venditabunt. Deinde exploratam iam, & perspectam cœli actionem, non extendent ad plura, quàm eius natura, vel experimentum patiatur, qui est Astrologis omnibus familiaris error. Denique cœli vires, quas colligunt, ex eo quòd Luna in fretis, in conchylijs, in arboribus, in herbis, in hominibus morbo affectis, facere solet non tribuent solis natalitijs Astris, sed fatebuntur omnia Astra in hæc inferiora agere, non minùs quàm, quæ ortui aut conceptui præesse dicuntur.

CAPVT VI.

Motum cœli non pertinere ad hæc vsque infima.

ASTROLOGI non modò lumine, alijsque viribus arcanis; sed etiam motu in his inferioribus cœlum efficere multa contendunt: alterare aiunt aëris proximi partes, eumque calefacere, plus quàm natura ferat: trudere præterea ignis vicini partes deorsum, quibus æstũ fieri maximum apud nos: & non paucas summo aëre exhalationes accendi, in cometas, in stellas crinitas, & barbatas, & in alia spectra, quæ non rarò è cœlo terrent mortales. Hæc illi.

Animaduerti hæc eadam placere Peripateticis non nullis, propter duo Aristot. Loca difficultatis plenissima, quæ verbatim hic describemus. Nam lib. 2. cœli, tex. 42. Calor autem ab ipsis (loquitur de stellis) & lumen generatur, attrito aëre ab illorum latione; nam natura aptus est motus ignire ligna, & lapides, & ferrum. rationabilius igitur est, id, quod est igni propinquius, propinquior autem est aër, veluti & in ijs, quæ feruntur sagittis; hæc enim & ipsæ sic igniuntur, vt plumbei mucrones colliquescant: & quoniam hæ igniuntur, necesse est, & eum, qui in circuitu ipsarum est, aërem hoc idem pati.

Rursus lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4. extremo. De facta autem caliditate, inquit, quam exhibet Sol, magis quidem secundùm se, & diligenter, in ijs, quæ de sensu conuenit dicere, Calidum enim passio quædam sensus est. Propter quam autem causam fit, non talibus existentibus illis secundùm naturam, dicendum est nunc. Videmus itaque motum, quod potest disgregare aërem, & ignire, vt & quæ feruntur, liquefieri videantur sæpe. Vt igitur fiat tepor, & calor, sufficiens est efficere etiam Solis latio tantùm: velocem enim oportet, & non longè esse. Quæ igitur Astrorum est, velox quidem, longè autem: quæ autem Lunæ, deorsum quidem, tarda autem: quæ autem Solis, ambo hæc habet sufficienter. Fieri autem magis simul, cum Sole ipso, caliditatem, rationabile est, sumentes simile ex ijs, quæ apud nos fiunt: etenim hic eorum, quæ violentia feruntur, vicinus aër maximè fit calidus; & hoc rationabiliter accidit; maximè enim motus solidi disgregat ipsum, & propter hanc igitur causam pertingit, ad hunc locum caliditas; & quia ambiens, ignis, aërem spargitur motu frequenter, & fertur violentia deorsum.

Quæ Philosophi loca multiplices habent explicatus, quos leges apud Alex lib. 1..

lib.1. Meteor.com.16.& 17.Auer. S.Tho. Simplicium, Augustinum Niphum, Philalteum lib.2. cœli,tex.42. Philoponum, Olympiodorum, Vicomercatum, Caiet. Tienensem lib. 1. Meteor. summ. 1. c. 4. Albertum lib. 1. cœli, tract.3. cap. 2. & lib. 1. Meteor.tract. 1. cap.10.11.13. Thimonem ibidem q. 7. Flaminium de Nobilibus,lib.1.de gener.c.6. Iacobum Zabarellam libro de calore cœlesti, à c. 1. vsque ad 10. & lib. de regionibus aëris. Commodior Aristot. explanatio, & quæ ad veritatem accedat propriùs, mihi videtur pendere ex ijs, quæ subijciam.

Principio igitur, cœli motu deferri ad nos Astrorum efficientiam, in confesso est, id tradit Arist.lib.2. de gener.tex.56. lib.2. cœli,tex.20. id docet quotidianus vsus, & experimentum.

Deinde fatemur exhalationes supremo aëre degentes, vnà cum elementari igne, & aëre, à cœlo circumferri; immò & atteri, & ad ignis formam præparari, illius regionis æstu, & agitatione cœlesti.

Detrudi præterea aliquas exhalationes inferiùs, dum circumducuntur à cœlo, & aëri allisæ atteruntur, probabile ducimus. Iaculari etiam fulmina, aliosque ignes è nubibus expressos, libenter recipimus.

Adhæc motu cœli ignis, aërisque calorem foueri, ac conseruari, eaque de causa non incongruè, dici motu cœli aërem, & ignem calefieri, vltrò damus.

Postremò motum diurnum, quamuis non sit Solis proprius; sed Alterius Sphæræ, quia tamen in Sole maximè splendescit; qui suo ortu, & occasu dies, noctesque designat; iure merito Solis potiùs quàm vlli aliorum Astrorum tribui non inficiamur.

Atque hæc Arist. tradere locis citatis longè verisimilius fit; quàm in absonas, & ineptissimas sententias descendisse de attritu; & iaculatione ignis, ad terras vsque; illa porrò verba libri primi Meteoro. Propter hanc igitur causam pertingit ad hunc locum caliditas: ad locum, de quo erat sermo, hoc est, ad summum aërem referenda sunt: non adhunc locum in quo degimus.

Maneat igitur, cœli motum vsque ad supremum aërem pertingere, non vlterius: ibique exhalationes aliquas excalefacere, non aërem, neque ignem corpora natura sua calidissima, auctore Aristot. lib.2. de gener. à tex. 16. ad 24. Idque voluisse solum Aristotelem, qui ai t motu Solis atteri aëré, & incalescere: loquitur enim de supremo aëre, in quo Cometæ, aliaque id genus fiunt, non de nostrate, ad quem motus Solis neutiquam pertingit.

Cæterum infima hæc corpora, non cieri motu cœli, aut certe non ea celeritate agitari, quæ apta sit exprimere ignem, docet optima rerum magistra experientia. Sentimus namque aërem hyberno tempore frigidissimum, qui si tanta violentia à cœlo concitaretur, vt conciperet ignem, frangeret sine dubio eam vim frigoris, quàm experimur: solueret niues, & glaciem magno mortalium commodo.

CAPVT VII.

Non omnia, quæ cœlo continentur, ita à cœlo pendere; vt eo non agente, nihil agere possint.

PHILOSOPHORVM, & Thelogorum nonnulli, ita omnia, quæ cœlo subsunt, à cœlo pendere arbitrati sunt, vt eo non agente, nihil cæterorum, aut agere, aut pati, aut mouere, aut moueri, aut à contrarijs dissolui, aut à proprijs causis generari possit. Ita Soncinas lib.12. Metaphysices, quæst.13. Dominicus de Flandria lib. 8. Met. quæst.1. art. 1. Dominicus à Soto, lib. 2. Physicorum, quæst. 4. conclus.1. & lib.2. sent. dist.

dist. 48. quæst. 2. artic. 2. Chrysostomus Iauellus lib. 12. Met. quæst. 13. Iandunus lib. 1. cœli, quæst. 1. lib. 12. Met. quæst. 13. Pauisius disput. 4. Met. cap. 9. & 10. Gaspar Contarenus lib. 2. de elemẽtis, qui, sicut lumen à sole, ita res omnes sublunares à cœlo perpetuò conseruari, eoque sublato ne momento quidem temporis cæterorum quidquam permansurum docet. Ioannes Bacconius in 2. d. 15. q. 1. ar. 4. Ægidius in 2. d. 14. q. 3. dub. 2. litterali, Ferrariensis 4. Contra Gentes, c. 97. §. aduertendum tertiò. Dominicus Bagnes 1. parte, q. 66. ar. 3. dub. 2. Medina & Corradus 12. q. 109. ar. 1. Capreolus in 2. d. 14. q. 1. ar. 2. conclus. 2. ar. 3. S. Thom. 1. 2. quæst. 109. ar. 1. Quantumcumque, inquit, ignis habeat calorem perfectum; non tamen alteraret, nisi per motionem corporis cœlestis. Idem quæst. 5. de potentia Dei, artic. 8. Elementa, inquit, agunt in virtute corporum cœlestium, & corpora cœlestia agunt, in virtute substantiarum separatarum, vnde cessante actione substantiæ separatæ; oportet, quòd cesset actio corporis elementaris. sed sciendum, quòd corpus habet duplicem actionem: Vnam quidem secundùm proprietatem corporis, vt scilicet agat per motum, (hoc enim proprium est corporis, vt motum moueat, & agat) Aliam autem actionem habet, secundùm quod attingit ad ordinem substantiarum separatarum, vt participat aliquid de modo ipsarum: sicut naturæ inferiores consueuerunt, aliquid participare, de proprietate naturæ superioris, vt apparet in quibusdam animalibus, quæ participant aliquam similitudinem prudentiæ, quæ propria est hominum. Hæc autem est actio corporis, quæ non est ad transmutationem materiæ; sed ad quamdam diffusionem, similitudinis formæ in medio, secundùm similitudinem spiritualis intentionis, quæ recipitur de re, in sensu; vel intellectu. Et hoc modo Sol illuminat aërem; & color speciem suã multiplicat in medio. Vterque autem modus actionis, in istis inferioribus causatur ex corporibus cœlestibus; nam & ignis suo calore transmutat materiam ex virtute corporis cœlestis, & corpora visibilia multiplicant suas species in medio virtute luminis, cuius fons est in cęlesti corpore. Vnde si actio vtraque corporis cęlestis cessaret, nulla actio in istis inferioribus remaneret, sed cessante motu cęli, cessabit prima actio, non secunda; & ideo cessante motu cęli, erit quidem actio in istis inferioribus, illuminationis, & immutationis medij à sensibilibus: non autem erit actio, per quam transmutatur materia quam sequitur generatio & corruptio. Hæc S. Doctor.

Rursus quodlib. 6. q. 4. art. 19. Ideo, inquit, primum cęlum, scilicet Empyreum, singulariter per suam quietem influit, hoc autem est proprium huic corpori, quòd influat absque motu, inquantum est supremum, attingens quodammodo ordinem substantiarum spiritualium, pro vt Dionysius dicit 2. de diuinis nominibus, quod diuina sapientia coniungit principia secundorum finibus primorum, &c.

Audiunt hanc inferiorum, superiorumque causarum colligationem naturalem, libentibus, & gaudentibus animis Genethliaci, cùm enim ad effectionem vnius cuiusque, tantorum virorum sententia, cum proximis causis, Astra & cœlum venire, ita necessariò dicuntur; vt cessante cœlo, proximæ causæ efficiant nihil; perbelle Astrologiæ fundamenta iaci existimant, quæ ex constitutione cœli; Stellarumque configuratione, quidquid futurum vmquam sit, longè antè & præsentiri, & prædici posse profitetur.

Cæterùm nihil est, cur magno huic Philosophiæ loco Genethliaci confidant: Duobus enim modis intelligi potest, quod Auctores citati aiunt pendere sublunares causas ab æternis, & cœlestibus. Primo ita, vt hæc sine illis diù perdurare non possint, quod verissimè dicitur. Nam si quiesceret cœlum, hemisphærium, in quo Sol consisteret, sine dubio æstuaret, breuique omnia occuparet ignis. Alterum verò nimio frigore, & ipsum dissolueretur. Propterea sapienter Aristot. libro primo Meteororum, cap. 2. scribit à superioribus

bus lationibus omnem huius mundi virtutem gubernari, hoc est, ordinatè conseruari & disponi. & lib.8. Phys.tex.52. Iterum lib.2.cęli, text.20. euidentissimis rationibus euincit, necessitatem alicuius principij sempiterni, vnde pendeant, quæ nunc mouentur, nunc quiescunt; ordo namque in statis vicibus, & motus, & quietis, & generationis, & corruptionis, ferè cęlitus administratur: nec posset ista rerum vicissitudo, quam videmus, perstare; nisi Solis qui astrorum obtinet principatum; tum accessus, tum recessus, & frigoris, & caloris, modum facerent.

Quoniam autem (inquit Aristoteles lib.2.de generat. text.56.) suppositum est, & demonstratum, continuam esse rebus generationem, & corruptionem, dicimus autem lationem causam esse generationis; manifestum est, quod vna existente latione, non contingit fieri ambo, quia contraria sunt; idem enim, & similiter se habens, semper idem natum est facere. Quocirca generatio erit semper, aut corruptio: oportet autem multos esse, & contrarios motus, aut latione, aut inæqualitate, contrariorum enim contrariæ sunt causæ; ideòque non prima latio causa generationis, & corruptionis est, sed quæ secundùm obliquum circulum, in hac enim, & continuum vnum est, & moueri duobus motibus, necesse enim si erit semper continua, generatio, & corruptio, semper aliquid moueri, vt non deficiant ipsæ transmutationes, duobus autem, vt non solùm contingat alterum.

Infrà textu 58. Apparent autem inquit, secundùm sensum confessa his, quæ à nobis dicta sunt. Videmus enim quòd adueniente quidem sole generatio est; recedente autem corruptio; & in æquali tempore, vtrumque, æquale enim tempus generationis, & corruptionis, quæ secundùm naturam; sed contingit sæpè in minori corrumpi, propter ad inuicem confusionem. Inæquali enim existente materia; & non vbique eadem; necesse est generationes inæquales esse; & has quidem celeriores, illas autem tardiores. Quocirca accidit propter horum generationem, alijs fieri corruptionem, semper verò, vt dictum est, continua erit generatio, & corruptio, & nunquam deficiet, propter eam quam diximus causam.

Deinde anni tempora; rerumque vices, non fierent sine definito quodam cursu, recursuque Solis, vt idem notauit locis citatis. Vnde Marcus Tullius lib.2. de natura Deorum, Sol inquit inflectens cursum, tum ad Septemtrionem, tum ad Meridiem, Æstates, & Hyemes efficit; & ea duo tempora, quorum alterum hyemi senescenti adiunctum est, alterum æstati; ita ex quatuor temporum mutationibus, omnium, quæ terra, marique gignuntur initia, causæque ducuntur. Hæc itaque sapientes viri aiunt, quando aiunt à superioribus causis gubernari inferiores, sublunares nimirum causas ita à cœli efficientia pendere, vt ea cessante cæterorum nihil agere possit ordinate, & diu.

Adhæc, quia rebus animatis generatim, magna vi caloris opus est, vt generentur; ideo dixit ille lib.2. Phys.text.26. Sol & homo generant hominem: calor autem bona parte, à cœlo proficiscitur, ideo, auctores citati, procreationem animantium cœlo tribuerunt. Sed hoc quid ad Astrologiam quæ omnia ex astris deducit?

Tandem pleraque sunt in arboribus, in segetibus, in herbis, in fodinis, in aquis, in meteoris, in alijs, quæ certam cęli temperiem postulant, nec fiunt nisi certo anni tempore; & quibusdam dominantibus astris; ideo cœlum in ordinem generalium causarum referre potuerunt summi viri, nec propterea cęli efficientiam rebus omnibus, sine idonea ratione, vt Genethliaci, temere admiscent,

Altero modo intelligi potest cessante cęlo cæteras causas efficere nihil, hoc est, sublata cęli conuersione, vel actione, nihil omnino, quod sub cęlo fit, posse, vel breui tempore subsistere, vel aliquid operis efficere. Id Cardanus, id Bellantius, id cæteri clamant Astronomi. Incerta sanè res, & dubia non parum. Primò quidem id non probatur S.Thomæ,

mæ, quem suæ sententiæ patronum adsciscunt, Opusculo 10. art. 8. quæst. 5. de potentia à 10. ad 8. quodlib. 6. quæst. 8. art. 19. Non Scoto in 2. dist. 14. quæst. 3. extrema. Non Ricardo ibidem, artic. 2. quæst. 6 Non Durando, in 2. dist. 14. par. 2. quæst. 3. num. 11. Non Henrico quodl. 11. quæst. 15. quodlib. 14. quæst. 1. Non Gulielmo Ochamo in 2. quæst 23. §. quantùm ad generata per putrefactionem; Non Gabrieli in 2. dist. 14. quæst. vnica. dub. vltimo. Non Herueo, quæst. 5. de natura cæli, ad 5. ad 7. ad 12. ad 14. ad 25. Non Alexandro Aphrodiseo, si malunt in philosophorum foro causam agere, quam in Theologorum, lib. 3. naturalium quæstionum, cap. 4. apud Simplicium, lib. 2. cæli, text. 13. Simplicio ipsi eodem loco, & text. 20. Non Philopono aut Buccaferro, lib. 1. de generatione, text. 56. Non Achillino, lib. 4. de orbibus, dub. vlt. Non Philalteo, lib. 1. cæli, tex. 37. Non Mirandulano, lib. 22. 23. & 24. de euersione singularis certaminis, Non Scaligero exercitatiooe 52. Non alijs innumeris.

Deinde quis dicat lapidem, vt fit vel ad semihorulam, egere cælo? nonne ab elementis, quibus constat, conseruari posset tantisper? num omnia ita à Causis extrinsecis pendent, sicut lumen à Sole? Nonne filius superstes sæpe est patri? An, non perseuerat lapis sublatis etiam causis, quibus procreatus fuit, ac si sine cælo esse potest aliquo tempore, cur non & ad centrum tendere sine cælo? non enim indigétior est naturalis actio, quàm subsistere naturaliter cum suis facultatibus integris: dicesne ingenti fragore ruentem è sublimi lapidem hæsurum repente medio aëre si in nihilum redigeretur cælum? Multiplex est cælum, quo potissimùm sublato dices tantum futurum miraculum?

Præterea humectandi vis, inest aquæ per se, & ex naturæ principijs. Negas? id docet Aristoteles, lib. 2. de generatione, text. 23. Id euincit experientia. Si vestis ad eam quantum oportet admoueatur, quid opus est cælo, vt madefiat? nonne par humiditas est, quæ in aqua, ex aquæ natura, non à cælo procedit, & quæ in vestem debet immitti? cur igitur humor vestis à cælo, aquæ non item dependet?

Age verò nonne causa qualibet per se præstare potest effectum, quem in se continet? nonne continet id omne, quod eius perfectionem non excedit? calor porro ligni, superatne calorem ignis? Cur igitur tali causæ talis effectus ex æquo non respondet, sed postulat præterea actionem cæli? Ergo nec stipulam incensa fornax, nisi cælo concurrente comburet? talia iactant Astronomi, & nisi credamus, indignantur; indignentur licèt, à nullo impetrabunt fidem.

Libenter sciscitarer ex ijs, qui omnium rerum causas è cœlo suspendunt, an id omne rei causam dicant, quod simul cum illa in hac rerum vniuersitate existit, an id solum, quod efficit rem cuius est causa? Si rebus omnibus, quæ sunt, faciunt nomen causæ commune, quis eos ferat? Si autem non quodcumque est causa; sed id solum, quod sua vi rem efficit, videndum etiam atque etiam, an cæli virtute res omnes sint. Ratio porro effectus aperit sine dubio suam causam; Dicimus lucem effici à Sole, propterea quòd recedente Sole lux perit, accedente Sole coruscat. Id itaque efficienter rem antecedit, quo sublato, res vel non stat, vel non fit, quo debilitato imminuitur effectus, quo alio modo se habente, aliter, & aliter res fit. At quoquo modo se cælum habeat, in terris multa fiunt, vno semper & pari modo; sub quacumque cæli constitutione, quæcumque fulgeant astra, vbicumque Sol existat, ignis semper exurit, aqua madefacit, lapis è sublimi descendit, vulnus interficit: non pertinent igitur hæc ad cœli efficientiam, sed ad proximas rerum causas, & cum effectu coniunctas.

Postremò conuenimus pridiem cum Genethliacis nihil è cœlo requirendum esse, eorum quæ causæ proximæ per se præstare possunt; exigo nunc conuentionis fidem. Aridæ stipulæ imponantur igni magno; cur earum exustio cælestem opem desiderat? An quia ordinis optimi ratio poscit, vt inferiora

superioribus subdantur? verum id quidem est; quoad partes vniuersi quoad elementa generatim, quod paulò suprà docuimus, particulatim fallit: nam aqua vt madefaciat, operam non postulat ignis elementaris, quamuis excelsior sit, neque hominis, quamuis sit præstantior.

An quia præcipuum in vnoquoque genere, quale est cęlum in ordine reliquorum corporum, causa est cæterorum? At Aristot. lib. 2. Met. text. 4. docuit, quòd in vnoquoque genere, causa sit reliquorum, id esse omnium in eo genere maximum; non item hæc vicissim reciprocari: & aurum metallis præstat omnibus, eorum verò causa nequaquam est.

An quia circularis motus cæteris prior est, auctore Aristotele, lib. 8. Phys. text. 75. semoto priori nihil, quod posterius sit permanere potest? Nihil certè ordinatè, & vt oportet; nihil diu, & longo tempore, quomodo id intelligunt Auctores citati, & nos suprà explicauimus; id solùm conficit ratio, qua Aristoteles docet, motum circularem esse primum motuum.

An quia Sol in mundo est id quod in animante cor, sine quo nihil fit actionis? nonnulla quidem, sed non omnis est cordis, & Solis similitudo, est enim cor fons præcipuus caloris, qui ad cerebrum dimanat: Sol fons luminis, & magna ex parte caloris, non tamen omnis; ignis enim calefacit etiam absente Sole: non igitur à Sole est omnis facultas agendi: sed permulta; sicut nec omnis motus est à corde, quod testatur S. Thomas, quæst 5. de potentia à 10. ad 8. Cur igitur à Sole petimus omnes effectiones? proprium est Dei Optimi Maximi adesse omnibus rebus, & cunctis causis opitulari.

An quia duo sunt causarum genera, aliæ perfectæ & principales; aliæ adiuuantes & proximæ, cuiusmodi sunt omnes sublunares, & nostrates, quæ fine principalibus facere possunt nihil? Cur obsecro calor caloris, equus equi, non dicitur causa perfecta, & principalis? an vnus calor non eandem naturam habet ac alius? quid requiris aliud ad causam perfectam, quàm, vt sit eiusdem naturæ cum eo quod efficit? cur cęlo tribuis omnes perfectæ causæ numeros? cur negas calori, quando calorem propignit?

Quare cùm nullam afferant, nec afferre possint idoneam rationem, cur in cuiuscumque operis communionem cęlum sit accersendum; nihil incertum magis, quàm causas inferiores nihil efficere non concurrente cęlo, eo sensu quem volunt Astronomi.

CAPVT VIII.

De elementorum conseruatione.

PROBAT Bellantius quæstione secunda, articulo primo, elementa omnia subijci cęlestibus corporibus; damus id quidem libenter, sed illud manifestum non est, quod subdit, cùm elementa contrarijs viribus instructa inter se perpetuò pugnent, nisi agente cęlo contineantur in officio, fore vt mutuo se perderent, & ex quorundam generatione, aliorumve corruptione nimium procedente, vniuersum interiturum.

Id fortasse locum habet in ijs, quæ contrarijs constant; desiderant enim, quod Aristoteles vidit libro 2. de Anima, text. 38. aliquid, à quo contineantur, prohibeanturque, ne ad interitum vsque depugnent, & sæuiant; At elementa, quæ certis detinentur interuallis; quæ magna quadam mole consistunt; quæ mira sibi proportione respondent; quæ operandi, resistendique æquales vires obtinent; quæ generationis, & corruptionis statas vices habent, non egent aliquo extrinseco à quo conseruentur; tueri se suis viribus possunt abundè; non enim pugnant, nisi in confinio, vbi magnæ non sunt timendæ corruptiones; paruæ autem, & quasi subitæ excur-

excurſiones in alienas regiones, ne longiùs ſerpant, integrum elementum obſtat, frangitque contrarij irruptiones mole ſua, naturali vi, & facultate: debilitantur præterea contrarij vires, quò longiùs à ſuo principio recedunt.

Quin etiam ita elemẽta diſpoſita ſunt, vt vnumquodque cognatum, & affine ſit ei, cui eſt confine; altera enim ſemper qualitate ei coniungitur, magnaque raritatis, & denſitatis proportione: vbi porro vna eſt contrarietas, in certa raritate, & denſitate magna eſt agendi & patiendi æqualitas & proportio. Non conſtat igitur cur elementa nequeant ſe tueri à contrario, ſine cœli præſidio, cùm exæquatis omnium iuribus cur vnum alterum extinguat cauſæ ſit nihil.

CAPVT IX.

Materiam non præparari ad formas à cœlo ſolo.

PLACET Genethliacis à cœlo præparari omnem materiam ad formas ſuſcipiendas, idque cœlum efficere, vel per ſe ſolùm, vel vtendo ad id, alijs cauſis, vt inſtrumentis. Vtrumque nobis diſplicet, & diſplicere oportet Senatui Populoque Philoſophorum.

Atque vt à priori membro faciamus initium. Omnis generatio naturalis vel eſt perfectorum, vt hominis, equi, ficus, braſsicæ; vel imperfectorum, ſeu ſponte naſcentium, vt vermium, pulicum, &c. Vt priùs agamus de perfectis, in eorum procreatione non tantùm à cœlo aio, materiam inſtrui ad formam, ſed etiam à cauſis proximis, & vniuocis. Completa enim diſpoſitione nouam oportet introduci formam priore depulſa; non enim manere poteſt prior peracta diſpoſitione contraria, nec materia omni forma carere: Supereſt igitur, vt noua inducatur: At à ſolo cœlo non inducitur forma perfectorum; & quis vidit vnquã procreari equum ſine equo & equa aut bouem ſine boue aut leonem ſine leone? ergo neque à cœlo adornatur materia ad formam equi leonis, &c. recipiendam. Quid ad hæc Aſtrologi exarabunt ne Aium aliquem haruſpicinæ auctorem in Hetruria? proferent Deucaleoneos lapides ex fabulis? dignum patella operculum.

Sed ne præcipuè quidẽ materia præparatur à cœlo, quod oſtendi poteſt hoc ferè modo. licèt efficientia cœli quolibet tempore vniuſmodi non ſit; conſtat enim ex multorum ſyderum viribus, non parum diſsimilibus, vno tamen eodemq. loco, vniuſmodi eſt & ſibi ſimilis: Vnde igitur oritur diuerſitas in eodem loco, & ſub iiſdem ſtellis Tritici, Lolij, Auenæ? Vnde in eadem materia diuerſæ partes os, caro, neruus? & aliæ innumeræ, niſi ex proximis, & contiguis cauſis? ab his itaque, tanquam à potentioribus, præcipuiſque adornatur materia.

Quod ipſum & alia ratione efficitur. Materia ſiquidem non momento, ſed aliquo temporis interuallo præparatur ad formas. quandiu fouendum eſt Gallinæ ouum priuſquam excludat pullum? quot dies ſemina deliteſcunt, antequam germinare incipiant? Omne quod mouetur, tempore aliquo mouetur, auctore Ariſtotele 6. Phyſicorum, text. 37. Nec formam, quæ habet contrarium, induci in inſtanti docuit idem lib. 8. Phyſicorum: At toto aliquo tempore non vna eſt ſtellarum configuratio, nec vna cœli vis, & efficientia; quo itaque modo Aſtra proſequuntur inchoatum materiæ ornatum, aut qua ratione non diſſoluitur à ſequenti, & contraria conſtitutione ſyderum, quidquid priori horoſcopo inchoatum fuerat? vt prorſus nihil videatur cœlum materiæ ſuppeditare, quo ad formas ſuſcipiendas præparetur, ſed à ſublunaribus cauſis omnia illi præſtari neceſſe ſit, quæ ad inducendas nouas formas ſunt neceſſaria.

Dabo & alteram rationem Aſtrologis ſoluendam ex ijs, quæ per idem tempus, & locum conſueuerunt progigni,

gigni, ſicut homines; equi, columbæ triticum. Quid ijs magis diuerſum? quantò maior cum ijs, vel omnibus, vel nonnullis diſsimilitudo naturæ, quàm cognatio? Non enim quantùm ab equo, differt triticum, tantùm cum equo conuenit, ſed longè magis differt, quàm congruat: hæc diſcrepantia cùm non à materia nuda, quæ vna eſt omnium ſublunarum rerum proficiſcatur nec cęlo tribui poſſit, cùm eodem tempore, & ſub eodem Aſtro, vtrumque ortum ponamus; à proximis equi: & tritici cauſis naſcatur oportet. Deponenda igitur neceſſariò eſt Aſtrologis ſententia, in præparatione materiæ præcipuas partes agere cœlum.

Id quod magis adhuc conſpicuum fiet ex Solis actione, quam eſſe omnium Aſtrorum validiſsimā docet Ptolomæus libro 1. cap. 4. in Æſtate præſertim. At quam plurima naſcuntur intra eandem regionem, eundemque locum, ſub idem tempus perfectorum genera diſsimillima, in quibus plus valent reliquæ cauſæ ad diſsimilitudinem, quàm Solis vis maxima ad ſimilitudinem. Cedant igitur Aſtra proximis cauſis, & viribus imparia cedant valentioribus.

Accedit his ratio manifeſta, quæ neminem patiatur hoc loco errare. Perfectorum generatio fit aut ex ſemine, aut ex ſurculo ſatiuo, vel inſito: ſemini ferè tota temperies, & virtus indita eſt ab ijs, à quibus effuſum fuit; eſt enim quid à viuente deciſum, & tale, quale id, vnde deciſum eſt. Quod multò magis cadit in ſurculum, qui pars viuens, & viuentis eſt, à quo excinditur; trahit autem alimenta ſurculus (Idem de ſemine iudicium eſt) in ſuum temperamentum, quod ab arbore vnde deciſum fuit deſumpſit. Alimentum, inquit Ariſtoteles lib. 2. de Anima, text. 45. patitur aliquid ab eo quod alitur, ſed non hoc ab alimento; ſicut neque faber à materia, ſed ab illo hæc. Superat ergo natiua vis aduentitiam & cœleſtem, ſecus ſi fiat, areſcit ſurculus, atque putreſcit.

Hactenus de perfectis. Quid de imperfectis. Animalculis; Herbulis; Lapidibus; Metallis; Fruticibus, quæ ab vniuocis cauſis non proueniunt, & natiua potiùs quàm ſatiua ſunt, de quibus Ariſtoteles lib. 2. de generat. animalium, cap. 1. Idem fermè iudicium eſt, quod de perfectis; nam & in ijs plerumque plus differentiæ, quàm affinitatis eſt; generantur tamen per idem tempus, eodem loco, eodemque præſide Aſtro, vt euidens ſit eorum diuerſam procreationem, & naturam non poſſe ad cœlum, & ſydera reuocari.

Quin terra etiam, quam locis quibuſdam totam ſaxeam, alijs argenteam, alijs ferream, vel aromaticam cernimus, non agnoſcit huiuſce ornatus cœlum auctorem. Nam & ipſa ſpectat varia ſydera, nec propterea variè imbuitur, ſed vno & eodem modo. Cur ſydera varia, variè non afficiunt huiuſmodi terram? Quin ijſdem locis, vbi auri argentique fodinæ, vbi lapicidinæ, vbi inexhauſtæ venæ, viſuntur, variæ ſtirpes, herbæ multiplices; vt neceſſe ſit fateri, aut horum varietatem non eſſe à cœlo, ſi eodem modo ea loca ſemper ſpectet, aut totius regionis vniuſmodi temperamentum, lapideum, ferreum, non eſſe à cœlo, ſi variè ad eam ſe habeat. Eligant quod voluerint Genethliaci, tanta enim varietas conſentire nequit cum aliquo cœli ſtatu: vna & ſibi ſimilis temperies non poteſt à varia conſtitutione ſyderum proficiſci.

CAPVT X.

Specificæ effectuum naturæ non proueniunt à cœlo.

Res omnes, aut natura diſsident inter ſe, & vt aiunt, ſpecie, aut accidenti aliquo, & qualitate. Vtramque diſcrepantiam à proximis cauſis ducere originè potiùs, quàm à cœlo, ſi oſtenderimus; iacebunt omnia, quæ de apparatu materiæ à cœlo dilapſo tradunt Genethliaci.

Et qui-

Et quidem Vt à priori ordiamur, nascuntur hyeme animalia plurima, quibus multò vberior calor ineſt, quàm quem in aëre experimur è cœlo dilapſum; in æſtate item fructus, herbæ, frutices, proueniunt multæ, in quibus longè plus eſt frigoris, quam quod deſcendit de cœlo: Quanta ſiccitas per idem tempus, At humidiſsima pleraque æſtate quoque progerminant: experimurque fœliciùs, ea prouenire, quibus ex irrigatione crebra, per riuos humor accedit copioſior, areſcête cœlo, quàm quæ vberiùs perfundit cœlum in maligna terra. Quid hyeme, aut vere humidius? Multa tamen vtroque tempore naſcuntur, ſiccisſima quibus ab humidiſsimo cœlo non paratur materia, ſed ab alijs cauſis.

Præter calorem, inquies, humiditatemque Solis & Lunæ, quibus aër afficitur, manifeſtò, per temporum vices, ſunt aliorum ſyderum vires arcanæ, quæ licèt ſpargantur per aërem, eum tamen non ſemper imbuunt calore, vel frigore, humore, vel ſiccitate, ſed ijs ſolùm rebus has qualitates impartiuntur, quæ ſibi naturæ quadam cognatione, & ſympathia conſentiunt. Quare efferueſcente Solis æſtu, poſſunt frigida plurima procreari, per tacitam alterius ſyderis vim, frigidumque afflatum, qui vberius profundat, quàm proximæ cauſæ, ſed certis quibuſdam rebus, non omnibus.

Verùm ne cum Genethliacis rurſus de abditis ſyderum viribus litigemus, de quibus ſuprà. Largiamur nos vltrò, quod Aduerſarij probare nequiuerunt: non negabunt tamen, cùm rem aliquam circumſtant extrinſecus duæ cauſæ vna caloris: altera effectrix frigoris; ambarum actiones ſe mutuò impedire, ac frangere: vincere autem validiorem. Naſcatur igitur frigidus frutex, dum tropicum Cancri Sol, & frigidum ſydus obtinent, de quibus Ptolemeus lib. 1. cap. 4. & Saturnus præſertim, qui omnium eſt frigidiſsimus, vt idem ſcribit ibidem: longè plus illi caloris impertiet Sol, quàm frigoris Saturnus; tum quia Solis efficacitas maxima eſt, auctore Ptolemeo lib. 1. cap. 4 tum quia etiam ſi par eſſet Solis, & Saturni vis, tamen acrior eſt in agendo calor quàm frigus. Non extrinſecus igitur frutici aduenit frigiditas, ſed à ſemine, quod naturali vi frigidum eſt, & potens externis impreſsionibus reſiſtere: ita vt intereat priùs, quàm calidum inducat temperamentum.

Hùc accedit, quòd ſi quando frigidum ſydus, vt Saturnus, dum eſt in Cancro, poſsit cum Sole contendere, aut etiam Solem vincere; id tamen facere non poteſt, quando longiùs à nobis receſsit: Æſtate ſanè non ſemper Saturnus in Cancro exiſtit: Aut aliæ ſtellæ frigidæ, quarum congreſſus aduersùs Solis æſtum Saturno ferebat opem, abſunt nonnunquam in Capricorno, diſtrahuntur ad alia ſigna, impediuntur ab aliis calidis aſtris, vt non poſsint cum Solis, aliorumque ſyderum ardore contendere: ſemper ac perpetuò frutices quidam frigidiores in æſtate progerminant, ſemen igitur frigidam fruticis ſubſtantiam conſtituit, non inconſtans & varia ſyderum vis.

Quod de frigidis diximus, intellige de calidis, de humidis, de ſiccis, quorum caloris, humoris, ſiccitatis, niſi pars magna aliunde accederet, quàm è cœlo, multa forent, quæ variatis Aſtris gigni non poſſent, ſingulis annis. Nemo vberes annos, & ſteriles, agrorum infœcunditatem, & vbertatem frugibus noxiam, aut ſalubrem cœli temperiem, aut intemperiem nobis obijciat; nulla enim eſt cœli intemperies, ſub qua triticum, hordeum, aut legumina, aut pulegium non creſcat: exuberat quidem genus vnum, magis vno tempore, quàm alio; omnes tamen fruges ſingulis annis progerminant, quod ſanè non contingeret, ſi ſtellarum vi pubeſcerent potiùs quàm propria, & innata virtute, vt oſtendimus.

†

CAPVT XI.

Quæ rebus adueniunt, non aduenire à cœlo.

NEQVE verò ex rerum dissimilitudine specifica solùm, ostendi potest, minus in rebus esse ab efficientia cœlesti, quàm à sublunari: sed etiam ex ijs, quæ propria sunt singulis sub eadem specie comprehensis. Et quidem ea, quæ vniuscuiusque rei naturam specificam sequuntur, non à cœlo petenda, sed à causis sublunaribus euicimus superiori capite: Iustam magis dubitationem habent illa, quæ singulis accidunt, & non comitantur speciem, de quibus nunc disserere ingredimur, sed res fiet exemplis illustrior.

Proueniunt eodem hortulo lactucæ plurimæ, nullæ alijs sunt planè similes, in foliorum numero, ac latitudine, in colore, in sapore, in thyrso minus, aut magis oblongo, crasso, obtorto, in magna conuenientia maxima cernitur diuersitas. Quo obsecro pacto vnum & idem cœlum, tantam præstat rerum diuersitatem? Cur non fatemur in ijs euariandis magnam esse vim terræ, immò & glebæ: valere etiam situm, semen, irrigationem, & alia huiusmodi?

Quid de satiuis loquor? in viticulis, in Vaccinijs, in ligustris, in quouis alio natiuorum genere, quanta diuersitas? quanta in eodem prato varietas eiusdem herbulæ? nihil de ijs, quæ putri materia fiunt: nihil de piscibus in eodem lacu dico, quæ Sole clariùs testantur singulorum discrimina, & proprietates proximis deberi causis potiùs quàm cœlo.

Iam verò inter equos, inter boues, inter asinos, quanta intercedat discrepantia, stabularij etiam, & agasones norunt, hanc varietatem à proximis oriri causis hoc modo conficio.

Sublunarium causarum vis, & facultas non est res aliqua generalis, sed singularis, & cuiusdam modi, quare & actio, quæ inde proficiscitur, siue vna, & simplex sit, siue ex multis collecta, non commune quid, sed singularis, ac definita sit oportet: & quoniam actio vna eademque res est cum effectu, necessariò fit, vt effectus certus, & definitus sit; propterea si calor magnus est, calefacit multùm, si modicus, parum, denique modò pleniùs, modò parciùs, prout vberior, vel tenuior fuerit, fundit calorem.

Quæro & illud, effectus qui subest efficientiæ causæ sublunaris sit ne res aliqua communis, & vniuersa, an singularis & definita? Non dicent esse communem, effectus enim in genere sub nullius cadit efficientiam: præterea id quod fit, qua parte fit à causa hac definita, aut est paruum, aut magnum, aut neutro modo; si paruum, aut magnum vnius modi est, & definitum; si neutro modo, aut nihil est, aut sola cogitatione est.

Quid quæso est effectum à causa produci, nisi ab ea accipere suum esse? quod esse cùm sit capax cuiusdam modi, siue secundùm qualitatem, siue secundùm vigorem, siue secundùm virtutem, pugnantia omnino sunt effectum habere esse à causa, & non habere modum vllum, seu non habere esse terminatum & definitum.

Denique non sunt duæ res effectus, & hic effectus; quo itaque modo causa efficit commune quid, non tale ac definitum? si id quod à causa prodit singulare est, & vnius modi, varietas, quæ inter res eiusdem generis, vtputà inter equos, boues, leones cernitur, velint nolint Astrologi, non à cœlo, sed à proximis causis proficiscitur.

Hoc ipsum explico aliter. Nam ignis vel potest à cœlo impediri ne calorem efficiat pro modulo caloris sui, vel impediri non potest: Si primum, vel ita cœlum inhibet ignem, vt nullum penitus edat calorem, & aliquando esset ignis stuppæ proximus nec combureret, quo nil magis absurdum: vel prohibet ne hunc fundat calorem, vel talem, & quo-

niam nullus esse potest calor, qui non sit vnius, vel plurium graduum, non sit definitus, & singularis; rursus relabimur ad ignem, qui stuppam non exurit: vel denique cœlum obstat, ne ignis fundat calorem octo graduum, quot ipse habet, non autem impedit, ne proferat calorem, vt quatuor, aut etiam minorem, & tunc vnus minor calor ab alio longo interuallo diuiditur; & à Causa proxima est multitudo, & varietas effectuum singularium, id quod instituerámus dicere.

Si secundum, id est, si cœlum non potest inhibere, ne ignis suam obeat actionem, non pertinet ad cœlum singularium effectuum multitudo, & discrepantia, sed ad proximas causas, à quibus cùm probatum sit esse etiam diuersitatem rationum, & specificam, nihil omnino est in effectu, quod à proximis causis non proficiscatur.

Verùm ne in proprijs seorsim, & communibus hæreamus, cùm obijcere possint vtraque ab vtrisque simul pendere causis cœlestibus, & sublunaribus, sed magis à cœlestibus, vt omnis ad effugiendum aditus præcludatur, illud vrgeo, siue cœlum arcana vi agat, siue lumine, & motu; Cùm multifaria eius efficientia variabilis sit, quo pacto sit præcipua ratio eorum, quæ perpetuò gignuntur, & vno definitoque modo. Cùm ob varios accessus, recessus, congressus syderum, quorum alia frigida, alia calida, alia sicca, alia humida; nunc frigus, nunc calorem, nunc siccitatem, nunc humorem cœlum in hæc inferiora fundat; qui fit, vt ope cœlesti ignis perpetuò calorem promat. Num frigida quoque cœli efficientia calefacit? ò licentiam iocularem. Num semper calida astra præpollent frigidis? frigida igitur nihil cœlo, omnia debent proximis causis. Num frigida vis cœli, frigida quæ sunt; calida petit calida sicut magnetis virtus ferrum optat, cum quo naturæ illi cognatio magna intercedit, non argentum, aut aurum? nonne pudet Astrologos hæc dicere? Primò enim hinc fit illos è cœlo definitè nihil posse effari, propterea quòd vis omnis, quæ cœlo defluit à causis sublunaribus distrahi, dissolui, extingui possit. Deinde in rebus efficiendis potiores cœli partes non esse. Denique nihil à cœlo progigni, sed ab alijs causis quod perfectum est, aliqua qualitate imbui posse; nam vis frigifica Astri si petit frigida non calida, quæro à quo res illa frigida, effecta sit frigida? Si à stella non igitur petit, sed efficit frigida: non petit frigida solùm, sed calida potiùs, quæ sola frigefieri possunt: si ab alia causa, quemadmodum magnes non efficit ferrum, sed trahit, quod ab alijs causis est confectum, friget cœlum; causæ enim sublunares sine influxu cœli frigus præstant: quòd si frigus, & calorem, & humorem, & reliqua. Euanuit igitur omnis virtus cœlestis, omniaque in causarum sublunarium iura redierunt.

Præterea, quoniam pro triangulorum, vel quadratorum ratione, volunt Astrologi modò pleniùs, modò parciùs, modò ferè nihil, cœlum in hæc subiecta corpora agere; qua ratione ignis, qui nisi opitulante cœlo efficit nihil, semper calefacit? Duarum causarum, quæ ita ad constitutionem effectus conueniunt, vt neutra seorsim effectum præstare possit totum, si altera debilitata, aut præpedita fuerit, nunquam tantumdem effectus altera sola edere potest, quantum vtraque solet proferre coniunctim: ignis eundem fundit calorem, cum minori, ac maiori syderum vi, Consequens ergo est cœlum nihil in effectione caloris apponere de suo, sed omnia ab igne proficisci.

Denique vt locum hunc tandem concludamus, non rarò simul duo gignuntur equi, sues, boues, agni, canes; vnus altero fortior: vnus altero maior; vnus altero pinguior; vnus altero magis gracilis; quæ fuit ratio disparitatis tantæ? cœlestisnè virtus? quomodo à communi quadam efficientia, quæ similis, ac par in eundem incidit locum, in eandem materiam, tam magna diuersitas? à coniunctis, proximisque causis! conclamata est Genethliaca disciplina.

CAPVT XII.

In rerum procreatione nullas esse cœli partes.

VNVM adhuc Astrologiæ vulnus aperiendum est, quæ ad singulorum generationes cœlû venire contendit. Vel enim pares vult esse cœli, & proximarum caussarum vires generando; vel maiores cœli, quàm aliarum caussarum; vel minores: Exemplum duci potest ab equo. In generatione siquidem equi, vel pares exercet vires cœlum, & semen, cæteræque causæ coniunctæ, vel minores, vel maiores. Si maiores, aliquid est in equo, quod non est à semine, neque à proximis causis effectum, sed à solo cœlo; id nimirum, quod sublunarium causarum vires excedit: & cur equum quoque totum non proseminat sine proximis causis? quid agunt causæ inferiores, si cœlum per se, sine ope alterius causæ efficit quæcumque efficiuntur? si minores? aliquid causæ sublunares præstant sine ope cœlesti. sit igitur istud, pars vna, cur non & aliam? cur non totum? cur quidquam debemus cœlo? Si pares? Fateantur primum in effectione rerum cœli partes non esse potiores: Deinde nihil causas sublunares iuuari à cęlo; cùm enim simile nihil patiatur à simili, neque ab æquali æquale; pares si sunt cęli, & causæ proximæ vires, neutrum alterum afficere, aut augere potest. Præterea nihil certò, immò nec probabiliter ex syderum congressu de rebus sublunaribus conijci posse; Nam sit validissimum sydus, semen verò equi infirmum, ac debile: sydus nihil efficit supra seminis vires; imbecillis igitur prodibit equus, sub valido sydere. quid ergo nugantur Astrologi, cum horoscopo suo?

Postremò si cęli vires non augent proximæ causæ efficientiam, sed illud idem præstant quod causa proxima, & coniuncta; fatendum necessario erit nihil esse in effectu, quod à proxima causa nō sit profectum. Eant igitur Astrologi, prædicent genitale cęlum, doceant cùm sit nihil, quod à proximis causis non sit profectum, quodque earum vires excedat, cur in rerum omnium efficientiam Astra quoque pertrahant. At rationum magna se inopia laborare ingenuè confitentur, proferant saltem experimenta, quibus se abundare iactitant frequenter.

Conuenimus iam nihil in his inferiobus fieri, quod à causis sublunaribus non fiat: non eget id vlla probatione. proferant, si possunt, experimenta, quæ præter causas sublunares, quæ omne, id quod est in effectu præstant, ostendant, necessarias esse causas etiam cœlestes; si nulla sunt (at verò esse non possunt) experimenta, quæ id euincant. patiantur Genethliacam in illud sepulcrum inferri, in quo aliæ diuinationes, in quo aruspicina, in quo sortilegium, in quo auguria iam dudum fœtent mortalibus.

CAPVT XIII.

De cœlo inanimo.

IVLIVS Firmicus lib. 1. Matheseos cap. 3. cui Bellantius, & Astrologi plures apud Albertum lib. 11. Methaphysices, tract. 2. cap. 10. non grauatè subscribunt, cœlum facit animatum sensu, intelligentiaque præditum. Stultum quidem est videre, quid quisque deliret; hunc tamen errorem, qui multorum etiam Philosophorum mentes occupauit, quod videre est apud Plutarchum libro 1. de placitis Philosophorum cap. 17. & 23. & Aristot. lib. 3. Metaphys. text. 15. lib. 1. Meteoror. cap. 2. lib. 1. cœli, text. 21. Platoni id in primis placuit,

cuit, præsertim in Timæo, in Dialogo 10. de legibus, dialogo 7. de republica, & Marsilio Ficino in argumento 10. dialogi de legibus, Carpentario lib. de doctrina Platonis, cap. 12. quos sequitur ex Peripateticis Simplicius lib. 2. cœli, comment. 3. S. Thom. lib. 3. de anima, text. 61. Alex. lib. 3. suo de anima, Philoponus lib. 3. de anima, text. 59. Augustinus Niphus disput. 3. Metaph. quæst. 5. ar. 6. Achillinus lib. 3. de orbibus, dub. 1. Pauis. disput. 5. Metaph. part. 1. cap. 26. Auic. tract. 2 Met. cap. 3. tract. 9. cap. 2. & Xenocrates apud M. Tullium lib. 1. de natura Deorum, Plinius lib. 2. de historia naturali, cap. 8, Philo. lib. de opificio mundi, libro de somnijs, lib. de Gigantibus; Nec alienum ab instituto nostro, nec superuacaneum fuerit paucis confutare, ad quod faciendum multæ suppetunt rationes; proferam de multis vnam, aut alteram.

Ac primùm cuiusnam gratia orbi suo coniungitur Intelligentia, veluti forma materiæ? Gratiane orbis tantùm? nihil minus. Materia enim, cùm sit gratia formæ, orbis potiùs sit ob intelligentiã oportet, quam intelligentia propter orbem: perfectior enim est intelligentia quàm orbis; natura autem non subijcit perfectiora imperfectioribus, non itaq. orbis ipsius tantùm gratia, intelligentia, ad huiusmodi coniuctionẽ pertrahenda est, nisi id etiã intelligentiæ conducat. An in bonum intelligentiæ id cedit? in quod bonum? vt sit, & viuat; an vt agat? non sanè, vt viuat, vel sit; nam subsistens est, & immortalis, nobilior animo nostro, nec eget opera corporis, vt sit. Quin liberum, ac seiunctum esse; à concretione materiæ melius, & optabilius est: id enim, & independentiæ, & simplicitatis, & perfecti nota est certissima. Neque vt agat, ad quid enim agendum præsidio corporis iuuanda est intelligentia? Ad mouendum? At etiam extra corpus, corporis potest esse motrix; qualis est Deus Optimus Maximus: multaque alia etiam corporata extrinsecè mouent.

An ad intelligendum? At intellectio non eget corporali organo, vt videre est in Deo: quin hebetari mentem societate corporis, in confesso est. Nec alia ratione mens iuuari potest à corpore ad intelligendum; nisi quia corpus illi suppeditet sensibiles formas, quæ phantasmata nominantur, vnde ipsa secernit rationes intelligibiles, & notas eorum, quæ intelligit. At si phantasmatum vsum affingis intelligentiæ, addas oportet & phantasiæ sensum, quæ certam primarum qualitatum temperiem postulat; vnà consentiendi organum: vegetantem præterea animum cogeris adijcere, à quo nequit sensus abiungi; vt planum facit Aristoteles lib. 2. de Anima text. 31. & 50. lib. 3. text. 61. & 66. Quòd si vegetante animo intelligentias donas, & augmentum, & decrementum, & repletionem, & inanitionem, & generationem & corruptionem illis tribuas necesse est: si huiusmodi commutationibus cœlũ subest, non erunt sempiterni orbes, & orbium conuersiones. Hæc fermè Aristoteles lib. 3. de Anima, tex. 61. 62. 63. 64. & 65.

Rursus quæro, cur intelligentiam orbi deuinctam esse velis? An quia non potest esse extra corpus? At corpus cohæret sine mente, in stirpibus, in saxisq, in brutis; cur non poterit, & intelligentia corpore præstantior se ipsa cohærere sine corpore? Aristoteles sane lib. 8. Physicorum, tex. 82. intelligit motorem extra maguitudinem, lib. 12. Metap. c. 30. 35. & 41. seiungit intelligentias ab omni materia lib. 1. cœli, tex. 100. eas ponit extra orbem.

Sin posse quidem substantias esse sine corpore dicis, sed non decere; multò longiùs aberras à verò. cur enim substantias corporatas, & concretas, incorporales, & simplices esse non decet, quæ, & esse possunt, & auctori rerum factu facillimæ: & mundi totius illustre sunt complementum?

Hinc S. Augustinus lib. 1. retractationum, cap. 5. & 11. damnat quod lib. de immortalitate animæ, cap. 15. libro de Musica, cap. 14. dixerat mundum præditum esse animo, & libro de agnitione veræ vitæ, cap. 6. irrationales eos appellat, qui mundum aiunt esse rationis compotem.

Denique nullum corpus simplex, capax

pax est animi, qui est ratio corporis organici, potentia vitam habentis, lib. 2. de Anima, textu 6. id quod non probabilibus, sed necessarijs rationibus efficit Aristoteles libro tertio de Anima, textu 66. 67. 68. non enim corpus simplex aptari potest ad obeunda animi munia, ad augmentum, & decrementum, ad auditum, & visum, ad olfactum, & tactum, quæ multiplicia variaque instrumenta postulant, At corpora cœlestia simplicia sunt, & vniusmodi, Aristotele auctore lib. 1. cœli, tex. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

CAPVT XIV.

Causas sublunares non esse omnes cœli instrumenta.

Causas sublunares omnes instrumenta cœli facit Bellantius quæst. 1. ar. 1. & 2. quæst. 2. & quæst. 6. easque ait ab illo adaptari, dirigi, moueri, ad id, ad quod eius virtus tendit, vel propendet.

Ego verò quam rationem instrumenti causæ sublunares habeant, non video. Primo non instrumento, sed causæ principi adsimilatur id quod fit. At quæcumque fiunt terra, marique, proximis causis similia prodeunt, nec vllam cœli formam referunt. Deinde ab artifice mutuatur vim omnem, & efficientiam instrumentum; At causis sublunaribus nihil à cœlo accedere virium, ostendimus, cap. 12.

Verùm, vt vniuersim disputemus, Sex potissimùm rationes hanc instrumentariam subiectionem persuasere Bellantio, quarum nullum est robur, nulla firmitas.

An cęlum his inferioribus causis vtitur tanquam instrumento, quia perfectius est? Aurum perfectius est alijs metallis, neque propterea ijs vtitur instrumentis: Equus dignitate præstat muscis, non vtitur illis instrumentis, quando vlcera sibi liguriunt. Nec illud recipio cęlum inanimum esse perfectius animantibus.

An quia cęlum generalis magis causa est, quàm proxima? At elementa quoque generales magis causæ sunt, quàm bos, leo, canis, nec quisquam ausus est hactenus hæc illorum instrumenta facere.

An quia nihil agunt cæteræ causæ, nisi agitatæ à cęlo? id iam pridem explosum est.

An quia omnis agendi vis è cœlo defluit? id quoque tanquam folium difflauimus. ergo dices ignem à cœlo expectare vim exurendi stuppam? delabiturne ex astris vis etiam intelligendi, sentiendi, appetendi, vegetandi? his certè caret cœlum.

An quia cęlum si non semper, certè frequenter ad agendum conuenit cum causis proximis? Ita sanè: sed id si instrumentariæ rationi satis esset, duorum nautarum, qui vnum trahunt rete, alter alterius esset instrumentum.

An tandem, quia in quolibet effectu plus cęlum ponit de suo, quàm proximæ causæ? neque id satis est ad rationem instrumenti, sed si satis esset, nego plus à cęlo quàm ab alijs effici. & declamata causa est.

CAPVT XV.

Formas substantiales non esse à cœlo.

A Proximis proprijsque causis materiam ornari, & instrui; mox cœlesti quadam vi extundi de sinu, & fœcunditate materiæ formas omnes substantiales, si animum nostrum excipias, sensere nonnulli, quos mordicus tuetur

Ferne-

Fernelius Ambianus, Scotus in 1. distinct. 37. in 2. dist. 18. Accuratius in 4. distinct. 12. quæst. 3. art. 3. Ochamus in 2. quæst. 23. Guilielmus de Rubeonis in 4. distin. 12. quæst. 6. Maior ibidem quæst. 13. Ioannes Baccon. in 2. distinct. 18. quæst. 2. Ant. Andreas lib. 3. Metaphysic. quæst. 11. Achillinus lib. 3. de elen. dub. 4. A quibus non multùm discrepat Bellantius quæst. 2. art. 2. qui disposita materia per inferiores causas, formas imperfectorum soli efficientiæ cœlesti tribuit, perfectorũ verò etiam inferioribus causis, sed vt instrumẽtis cęli. Quorum omnium ratio præcipua videtur: quòd nulla causa efficere posit aliquid perfectius, & præstantius se, omne autem accidens imperfectius sit substantia; impotens igitur videtur ad procreandas formas substantiales: procreantur autem formæ, vbi nulla suppetit substantia, quæ illas queat efficere; accenditur enim ignis à lumine, vbi nullus est ignis quo excitetur: prodeunt animalcula ex putri materia, vbi nullus apparet auctor generationis animatorum: pullulant herbæ è terra, in qua nulla est vis efficiendi viuentia: cęlum itaque præstet hæc omnia oportet, quod virtute continet res omnes inferiores; viuentia quidem, qua vnitur, & agitatur ab intelligentia; cætera, qua perfectisimum quoddam & præstantissimum corpus est, in cuius comparationem nullum aliorum veniat.

Ego verò non verisimile solùm, sed etiam verum semper duxi quod tradunt alij, S. Thomas 1. parte, quæst. 45. art. 8. ad 2. & 3. quæst. 53. art. 3. quæst. 77. art. 1. ad 4. quæst. 115. art. 1. ad 5. 3. parte, quæst. 77. art. 3. De potentia Dei, quæst. 3. art. 11. & 12. quæst. de spiritualibus creaturis, art. 11. Capreolus in 1. distinct. 3. quæst. 3. art. 2. in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 3. Ferrariensis 4. contra gentes, cap. 66. Ægidius quodlib. 3. quæst. 1. ad 2. Heruæus quodlib. 3. quæst. 12. Henricus quod lib. 14. quæst. 1. Durandus in 1. dist. 3. quæst. 3. Auerr. lib. 7. Met. comm. 129. Zimara Theoremate 114. Simplicius 5. Physic. tex 8. Soncinas lib. 7. Met. quæst. 22. Dominicus Soto 2. Physicorum, quæst. 4. Petrus Fonseca lib. 5. Met. cap. 2. quæst. 6. sect. 3. Frandiscus Suarez disputat. 18. Methaphysices, sect. 2. num. 9. Franciscus Albertinus in corollario primo principij secundi philosophici, puncto 2. Formas substantiales effici à qualitatibus accidẽtarijs, vt instrumenta sunt substantiæ. Duo enim requiro in causa instrnmentaria; vt asimilet effectum principi causæ; & vt sit quid alterius. Primum didici ab Aristotele libr. 7. Metaphys. text. 23. & 31. libr. 12. text. 24. lib. 1. de part, cap. 1. quibus ille locis vult asimilari artificium non instrumento, sed artifici, non qua homo est, sed qua formam operis mente gerit. Alterum continetur ipsa instrumenti notione; continetur exemplo seminis, quod Aristotel. lib. 2. de generat. anim. cap. 1. docet esse instrumentum eius, à quo decisum est. dicitur verò semen instrumentum viuentis, non quod à viuente continenter moueatur, sicut serra ab opifice; vel quod nouam vllam vim accipiat, quoties agit aliquid; agit enim, etiam post obitum viuentis; sed dicitur instrumentum viuentis; quia viuentis aliquid est, à quo habet vim omnem agendi; & quia viuenti asimilat effectum. Vtrumque reperio in qualitatibus accidentarijs quæ non suam, non cœli, non calcodeæ, non intelligentiæ, sed substantiæ, cui famulantur, reddunt similitudinem. Calor & siccitas, qui ignem præbent vires sunt ignis; & quadam ratione temperati eiusdem proprietates faciuntque ignem similem ei, cuius sunt virtutes. Nihil autem vetat instrumenta efficere aliquid præstantius se, & æquale causæ principis quorsum igitur longiùs accersimus causas, quæ ex materiæ ritè instructæ sinu promant substantiales formas? ipsa accidentia instrumenta substantiæ, virtute præcipuæ caussæ eas in rerum naturam effundunt.

Mihi verò non id munus in præsentiarum incumbit, vt doceam, quem auctorem substantiales formæ agnoscant: nihil eas cœlo debere immediatè, satis fuerit ostendere Astrologis.

Ac primùm quidem, quidquid ab intelligentia ad cœlum; vel à cœlo ad nos, descendit, ex accidentium genere

esse

esse oportet. Quare, quo argumento probant aduersarij imbecillitatem accidentium promendo formas substantiales, probant, & stellarum inefficaciam. & sanè multò firmiùs, nam cœli qualitas, instrumentum est, inanimati, & simplicis corporis, vt suprà probatum est; semen verò, eiúsque potestas est instrumentum viuentis. Quod si viuentis natura præstat omni corpori, quod vita careat, Cœli facultas duplici laborat incommodo; & quòd accidentaria est; & quòd est à corpore inferioris generis, quàm viuentia. Quare & gignendæ substantiæ longè magis, quàm alia accidentia impar est.

Qui verò ad intelligentiam cœli motricem, huiusmodi qualitatem instrumentariam reuocant, fallunt manifestò; intelligentia enim nullam qualitatem impartitur cœlo, sed ordinatum motum. Quòd si quam qualitatem tribueret cœlo, tribueret sine dubio vnius speciei. Nam cùm intelligentia non omnes contineat species, neque sit omne ens, immò nec omne viuens; sed quoddam certum & definitum ens; certum, & definitum viuens, nempe compos intelligendi, non sentiendi, neque vegetandi; habeat porrò omnes viuentium gradus, cur qualitas fluens ab intelligentia ad cœlum, à cœlo in materiam; vt continet gradum equinæ naturæ, sufficit pro creando equo; non autem semen equinum desumptum ex ipso equo; & in quo tota vis naturæ equinæ inest? Quare si seminis instrumentariam qualitatem inefficacem putas, non minus intelligentiæ, aut cœli qualitatem facies impotentem.

Vrgeo hoc ipsum presſiùs; vel hæc qualitas cœlestis, nusquam illabitur materiæ; & nunquam eam afficere potest; cùm inter agens, & patiens contactum intercedere oporteat; Vel delapsa per intermedium aërem descendit in materiam; & quidem si est diuersa à temperie equi, aliam omnem formam progignet potiùs, quàm equi; sin est ipsa temperies equi; hæc est ex qualitatibus, sicut omne temperamentum mixtorum, de quo Aristoteles lib. 1. de generatione textu 48. Primæ itaque qualitates edunt formam substantialem, quæ certa ratione temperatæ non cœli, sed substantiæ instrumenta esse docuimus, non ergo cœlo, sed proximis causis formas substantiales debemus.

Quòd si fingas duplicem dispositionem ad formam equi suscipiendam necessariam, alteram ex primis qualitatibus elementorum, alteram è cœlo; commentum id quidem est ineptissimum; sine probabili coniectura, quod infrà discutiendum est, sed interim quæro, Cur equus genitus per vtramque temperiem non possit in eum, quem generat, vtramque transfundere; sed altera expectanda sit è cœlo? cęlestis enim illa, in equo quamuis sit, agendi tamen potens est, & efficiendi sibi similem aliam; quomodo cęli lux prolapsa in aërem aliam similem lucem procreat, & hæc eadem cęli vis demissa per elementarem ignem, aliam, sibi similem procreauit in equo, in semine, in vtero, in fętu; tantò igitur aptiùs equum ab equo, dicimus proseminari, quàm à cęlo, quanto ineptius substātiarum procreationi cęlum admiscent Astrologi.

Rursus vsus docet quotidianus, quidquid potest, & solet progignere formas; posse etiam, & solere formæ adaptare materiam; id quod rationi congruit multum. Materiæ namque dispositio, licèt formam antecedat, formæ tamen est veluti inchoatio quædam, quæ potestate in forma continetur. Quin Philosophorum plurimi, Auerroës lib. 4. Phys. comment. 129. Simplicius 5. Physic. text. 8. Soncinas lib. 7. Metaphys. textu 22. Ferra. libro 2. contra gentes, cap. 17. negant generationem substantialem distingui ab alteratione; eadèmque actione, qua vltimo disponitur materia ad suscipiendas formas induci volunt formam, nec cogitari quidem posse adornari vltimo materiam, & non simul induci formam. At quod efficere potest formam, cur non etiam formæ inchoationem, & proprietatem? quare si cęlum potest perfectorum formas generare, poterit & materiam præparare ad formam: hoc non potest, alioquin sine proprijs causis cęlum

lum equos, boues, elephantos gigneret: quare nec formas. Præterea sciscitari libet ex ijs, qui cęlestem orbem faciunt formarum substantialium opificem: concurrántne stellæ omnes, an vna solùm, an plures ad earum procreationem? Non omnes planè, ruerent enim omnia, quæ de varijs, & contrarijs syderum viribus tradit Genethliaca, & Ptolomæus lib. 1. cap. 4. lib. 3. cap. 10. Cur aliæ stellæ benignæ, Aliæ malignæ, Aliæ salutares, Aliæ noxiæ dicuntur à Ptolomæo locis citatis? Nugatúrne idem libro 1. cap. 4. quo Saturnum frigificum, Martem calidum & siccum, Lunam, & Venerem humidam, Iouem temperatum dicit esse? An ea quoque, quæ frigus fundunt Astra, accendunt ignem, quæque calida sunt, procreant aquam, & terram, quæ frigore continentur? Sûntne omnia conficta, quæ Firmicus lib. 2. Math. cap. 28. de auctore vitæ, cap. 29. de Cronocratore, quæ lib. 3. toto de Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, Lunæ decretis per singulas cęli stationes tradit?

Si omnes stellæ æquè res omnes præstant, quorsum tanta Mathematicorum diligentia in obseruandis syderum viribus, triangulis, diametris, hexagonis, Ruit sine dubio omne Astrologorum cœlum ex horoscopis, triangulis, quadratis, configurationibus conflatum, si quodlibet fit à quolibet Astro.

Si vna quælibet stella solùm est generatim causa formarum substantialium. Quæ tandem? quomodo vna omnes? quomodo tam varias & discrepantes? idem qua idem semper facit idem, lib. 2. de generatione, text. 56. Nec id sanè Astrologis imponere velim, qui apud Ptolemæum lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. fœcunditatem tribuant Soli, Lunæ, Veneri, alijsque stellis, quæ sunt Solares, Lunares, Iouiæ, Venereæ.

Sin plures, vel ex quolibet statu, vel etiam ex qualibet configuratione cum alijs, stellæ promunt formas omnes, vel fundunt varias, pro varia constitutione, & habitu ad cæteras. Si primum, eadem sunt incommoda, quæ esse diximus, si quælibet procrearet quodlibet; si enim stellæ, quoquomodo se habeant, formas omnes edunt, frustra metimur earum altitudines, deiectiones, triangula, quadrata, quibus Genethliacæ arcana omnia mysteria continentur. Immò nec illud docere possunt Astrologi, cur variæ, & inter se maximè discrepantes formæ prodeant ab ijsdem, & nihil variatis astris.

Iam verò si certas formas ex certo, & definito statu stellæ ferunt, necessarius esset certus, & definitus earum congressus ad accendendum ignem, ad transmutandum aërem, ad vertendum alimentum in carnem; expectandus esset certus Astrorum habitus, ad canes, ad homines procreandos; & quibus hæc persuadebunt maritis, an vxoribus?

Itaque pro comperto esse debet, formas perfectorum non esse ad cœlum, vt effectricem causam, sed ad accidentia & substantiam, cuius illa sunt instrumenta, referendas.

Eadem plane ratio est formarum imperfectarum, harum enim aliquæ animæ sunt, vermium, herbarum, fructuum, quæ cęli vim transcendunt vniuersam; Quædam licèt animæ non sint; tamen earum dispositiones, vel à causis sublunaribus pendent magis, quàm à cęlestibus; vel ita à sublunaribus, vt per has impediri possint cęlestes; vt paulò antè disputauimus. Vel igitur dependent ab omnibus; vel à certis, & definitis Astris? non ab omnibus; à quo enim esset tanta formarum varietas, quanta terra, marique videtur? non à certis; expectandus enim esset Astrorum certus quidam conuentus, vt pediculi; vt pulices; fierent orirentur. Immò, vt hæc omnia alimentum sumerent, & in propriam substantiam redigerent.

At vnde, dicet aliquis, animantium imperfectorum formæ, tanquam ab efficiente primario? Aristoteles lib. 2. de genera. animalium, cap. 1. statuit in harum materia præcedere temperiem quandam, non seminis quidem; sed perfectorum semini respondentem; eàmque non minùs valere ad formas educendas imperfectorum, quàm semen ad extundendas formas perfectorum; sicut igitur calor est ignis instrumentum, non cui

ignis

gnis motum aliquem impartiatur, vel aliquod aliud apponat; nam etiam nullo existente igne, calor attritu lapidum excussus, ignem generat; sed quia calor est proprietas ignis naturalis, & eius virtus agens, per quam efficit quidquid efficit. Ita ea temperies, quæ loco seminis antecedit imperfectorum generationem, est instrumētum substantiæ, eiusque vi formam ex potestate materiæ educit, cuius est proprietas, & instrumentaria vis, & cui similem reddit effectum. Atque ita oportuit fieri, cùm enim huiusmodi animantes, & substantiæ generatrice vi careant; accidentaria illis potestas tribuenda fuit, minor quidem suo effectu, sed quæ virtute primariæ causæ, illum efficere possit. Quare si semen idoneum est suæ generationi, erit etiam hæc temperies suæ.

Hæc haud paulò probabilius dicuntur, quàm quæ disputant Astrorum patroni, qui non reperta in proximis causis facultate, quæ formis imperfectorum animalium effingendis par esse possit, protinus ad cęlum confugiunt. Cur ad cęlum potiùs, quàm ad primam rerum omnium causam? Cur ad cęlum infirmum, & impar viuentium formis, non minus, quàm sublunares causæ? Cur ad cęlum quod ab effectu longiùs abest, quàm elementa, multàque alia corpora eiusdem cum effectu naturæ & proprietatis?

CAPVT XVI.

Omnium corporum temperamentum à primis qualitatibus ducere originem.

IN eodem homine duo distinguit temperamenta Bellantius lib. 1. q. 2. artic. 9. 10. 11. Vnum quidem formæ consentaneum, ac debitum, ex quatuor primarum qualitatum, totidèmque humorum permixtione conflatum. Hinc pituitosi, sanguinei, biliosi, quibus nimirum inest cuiusquam humoris: maior vis, & copia. Alterum, quod materiam sequitur, confectum ex occultioribus astrorum viribus, ex quo variæ hominum propensiones, ac proprietates existunt, quarum ratio non potest ex priori temperamento desumi. Licèt enim Philosophi omnia ex humorum varietate deducant; Astrologi tamen, inquit, docent à stellis tum humores ipsos variè temperari, vnde sunt varij corporum habitus. Tum præter humorum temperamentum, infundi aliud secretum, & arcanum ex occultioribus cœli virtutibus conflatum, quod aliò trahit, quàm humores, aduersatùrque primarum qualitatum temperamento non parum.

Cum Bellantio facit Cardanus text. 11. lib. Ptolomæi, & Fernelius Ambianus, lib. 1. de abditis rerum causis, cap. 8. 9. 10. 11. quamuis enim hic duobus tertium quoddam addat, Cardano, & Bellantio inauditum: duo tamen temperamenta, alterum formæ, materiæ alterum cum Bellantio, & Cardano distinguit.

Redeamus ad Bellantium: tres ille profert rationes, cur temperamenta hæc secernat; sed huiusmodi quæ sola inficiatione tollantur, nec possint ampliùs reuocari.

Ac primum videmus, inquit, interdum sanguineum auarum melancholicum, liberalem; phlegmaticum, intrepidum; cholericum, meticulosum, & litigiosum: cùm hæc longè aliter opporteret esse ex humorum constitutione. Item animaduertimus Saturno subditos, nunc quidem sanguineos esse, nunc cholericos, nunc alterius temperamenti, semper tamen inuidos, auaros, fœdos, vltores, obscęnos, libidinosos. Eos verò, quibus Mars præsidet, aliquando phlegmaticos, nonnunquam sanguineos, aut aliter temperatos; semper verò, bellicosos, iracundos, homicidas, stupratores, prædatores, vltores, sanguinarios. Non itaque temperamentum quatuor humorum, & primarum qualitatum, quod formæ cognatum esse diximus, est mensura

morum

morum, neque inde oriuntur omnes propensiones, & procliuitates; sed aliud admittendum est temperamentum annexum materiæ, ex arcanis cęli facultatibus permixtum, quod aliò longe impellat, quàm humorum temperatio postulet.

Neque verò horum ratio, inquit art. 9. reijcienda est in educationem, consuetudinem, præceptores, parentes, domestica exempla, & alia id genus; hæc enim præsidis Planetæ vim non pertrahunt aliò, quàm eius natura postulet; sed ipsa potiùs à planeta pertrahuntur, & tanquam instrumenta à cęlo mouentur. Hæc ille, Cuius iners ratio, & assumit id, de quo disputamus; & ea ponit principia, quæ ne Astrologi quidem recipere possunt. Assumit omnes, qui Saturno præside nascuntur, esse inuidos, auaros, obscęnos, libidinosos. Omnes qui Marte duce prodeunt in lucem, esse iracundos, homicidas, bellicosos: rem omnino controuersam, & plenā dissensionis, & de qua tota est suscepta disceptatio. Ponit præterea cęli efficientiam non trahi à proximis causis ad varios effectus, sed causas inferiores sequi cęli efficientiam & impulsum. id verò Astrologorum decretis aduersatur, qui cęli vim, prout in variam materiam inciderit, varios edere effectus tradunt; Cum enim ex eodem agro, immò ex eadem agri, & glebæ parte, prodeunt triticum, far, hordeum, eam varietatem Astrologorum Magistri, & qui litteris hanc artem consignarunt Ptolomæus Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius alijque veteres, & recentiores non referunt ad Astra, sed in partes seminis dissimiliares, & varias materiæ dispositiones. Nec Ptolomæus, aut Cardanus passi sunt suam hac de re sententiam desiderari, qui cęli vim à proximis causis varie temperari sæpius tradiderunt, vt referemus lib. 2. cap. 3.

Denique cur animi mores non semper sequantur temperamentum corporis; aduentitijs causis tribuendum esse bene longa disputatione lib. 3. à cap. 12. planum fiet. Probet itaque Bellantius nihil valere ad mores vsum, institutionem, familiaritatem, domesticam disciplinam, parentum exempla, morbos; Principum seueritatem, Reipublicæ instituta; deinde ventitet occultum temperamentum è cęlo diuinitus delapsum.

Altera Bellantij ratio huiusmodi est. Humorum qualitas modum præscribit spiritibus; & hi sensuum functionibus; hæ verò appetitionibus: itaque videmus hæc varia pro diuersitate humorum, humores variari pro ætate, pro modo, pro tempore. At cęlum imperat humoribus; quare & rebus cæteris, quæ naturam humorum sequuntur. Huc vsque non malè Bellantius. Neque aliud S. Thomas, & Scotus, quos eo loco testes excitat, docuere. Sed quid ad rem? Obsequuntur quadantenus Astris humores; & humoribus spiritus, spiritibus sensus, sensui appetitiones. Num propterea cogor recipere duo temperamenta? At stellæ, inquit, suum faciunt quoddam temperamentum temperamento humorum frequenter aduersum; quod declarant mores hominem temperamento minimè respondentes. Reuoluimur eodem. Primum nullus explicare quiuerit, quo pacto ab ijsdem stellis, eodem temporis momento, in eundem, qui oritur puerum, contrariæ propensiones descendant: Deinde in vno quoq; organo suum residet temperamentum: in corde vnum: aliud in cerebro, diuersum in hepate, aliud in alijs: & quoniam non consentiunt omnium temperationes in vno eodemq; homine contrarias dicimus esse propensiones. Præterea quæ altero temperamento è stellis sumpto effici dicuntur, aduentitijs causis præstari contendimus, ostendat Bellantius, in his locum nullum habere posse huiuscemodi causas, quorum mores temperamento corporis aduersos esse ait audiemus libenter eius sapientiam, credemus duplex temperamentum arcanum alterum, & cœleste, alterum elementare, & terrenum sine ratione inducenda non sunt quæ Medicis, & Philosophis aduersantur vniuersis.

Tertiam rationem ita conficit. Non solùm per humorum, spirituùmque commutationem ad appetitiones multiplices cęlum nos impellit; sed etiam per

formas

formas, speciésque sensibiles, quas nostris sensibus, & phantasiæ inferri posse à cęlo sine ope primarum qualitatum, constat; Tum experimento puerorum, quibus phialam aquæ plenam spectantibus, colores varij agente cęlo sine qualitatibus primis dilucescunt; Tum ratione, quia virtutes alias cœlum continet, plerasque longè perfectiores his formis, quas cùm possit generare, poterit & has sine dubio imperfectiores. Nunquam Bellantius præclariùs somniauit. Phialæ colores ex lucidi, & opaci commixtione existere, quotus quisque ignorat? scilicet arcanas cęli vires persecutus est Vitellius, qui huiusmodi colorum causas aperuit, lib.2. Perspectiuæ, non fuit luminis refractione, reflexionèque contentus. Neque minùs ridicula est ratio. Esto, (ne omnia negare videar) sit cęlum perfectus, quàm species sensibiles: quomodo procedit argumentatio? None homo nobilior est formica? An id circo possumus speciem visibilem formicæ sine formica oculis immittere? Esto, præstet cęlum formas alias perfectiores speciebus sensibilibus; An quia homo generat hominem; generare potest columbam? frustra à perfectioribus rebus, quas aut continet, aut efficere potest cęlum, argumentum deducitur ad ea, quæ à rebus tantùm obiectis possunt effici.

Postremò saxum illud dimouendum est. Mores, quia à corporis temperamento discrepant, non posse neque in extrinsecas causas, neque in diuersorum organorum diuersam temperiem referri: alioquin iubemus Bellantium discedere à sententia, quæ & Ptolomæo, quem Ducem sequitur, & Medicis, & Philosophis aduersatur vniuersis.

Multi quidem Medicorum & Philosophorum non nemo in eam abierunt sententiam; vt existimarint, mixtorum temperamentum non esse quid conflatum ex primis qualitatibus; sed esse formam quandam simplicem, in qua virtute continentur qualitates elementorum. Ita Auicen. lib. 1. sufficientiæ, cap.6. & prima primi Doctrina 3.cap.1. Gentilis, & Vgo Senensis ibidem, Forliuiensis eodem loco quæst. 5. Thomas de Garbo in summa, tract.2.quæst.1.Conciliator differentia 17. Turrisanus lib. 1. Techmi, com. 15. Albertus lib. 2. Phys. tract. 2. cap. 5. Hieronymus Tagliapetra lib. 2. tract. 2. cap. 13. Soncinas lib. 10. Met.quæst.21. Iauell. lib.4. Methaphysic. quæst. 4. Albertus de Saxonia lib. 1. de gen. quæst. 19. Buccaferrus lib.1. de generat. digress. post.text.88.rursus lib.2.de generat.ad text.48.

Alijs contrà temperamentum visum est complexio quædam, & mensura primarum qualitatum, quæ in mixto; quasi in mixtario contineantur, quod Galenus præfatione ad librum de temperamentis his verbis explicat. Constare (inquit) animantium corpora ex calidi, frigidi, sicci, humidi mixtura, nec esse horum omnium parem in temperatura portionem demonstratum est abundè antiquis; tum Philosophorum; tum Medicorum præcipuis. Diximus autem, & nos, de ijs ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de ijs, quæ Hippocrates constituit, elementis egimus. Idem Francisco Valesio lib. 1. controuersiarum cap. 6. Valeriolæ libro 1. de locis communibus, cap.10. idem Hali. lib.2. Techmi com. 8. idem Alexandro opusc. de mixtione, idem Simplicio, Themistio, Auerroi, Nipho, lib.5. Phys. text. 19. idem Marsilio lib.1. de generat. quæst. 22. visum est. At duplex temperamentum, alterum simplex è cęlo delapsum, alterum ex primis qualitatibus conflatum à causis sublunaribus, & à priori planè dissitum monstrum est, & Ptolomæo Astrologorum magistro inuisum, & Medicis, & Philosophis inauditum. Ptolemæo primùm, tum Medicis, & Galeno in primis, denique Philosophis Bellantium aduersari ostendamus.

Ptolomæus enim ad primas qualitates reuocat omnia, quas ab Astris effici; & reliqua per has, sine vlla arcanæ virtutis è cęlo prolapsæ mentione docet lib.1. de iudicijs cap.2. his verbis. Quid cõtrà obstabit, inquit quominus, qui exquisiuerit stellarum omnium, atque Solis, & Lunæ motus; vt iam nullum configurationum neque tempus, neque

locum

locum ignoret; vt quod Sol calefaciat, Luna humectet deque reliquis similiter, &c.

Rursus lib. 1. de iudicijs, cap. 4. disserit de viribus Planetarum, easque omnes in frigido, calido, humido, sicco collocat, & subdit hæc ad finem. Quæ cùm ita se habeant; cùm quatuor sint humores, seu primæ naturæ, duæ fœcundæ, & viuificæ, nempe calidi, & humidi; ex his enim omnia & coalescunt, & corroborantur; Itemque duæ exitiales, & detrimentosæ aridi, & frigidi; vnde rursus dissipantur, & debilitantur omnia; tradidere similiter veteres, & stellas beneficas esse Iouem, Venerem, & Lunam; eo quòd temperatæ naturæ sint, & in qua plurimum insit calidi, & humidi; Stellas verò Saturni & Martis maleficas; quòd contrariæ sint naturæ, & effectus; Alteram enim frigidissimam, Alteram feruentissimam esse voluerunt; In mediò verò reliquerunt Solem, & stellam Mercurij, vt participes vtriusque naturæ, suosque effectus accommodantes illarum stellarum, ad quas accesserint, proprietatibus.

Idem capite quinto eiusdem libri, Planetas alios masculinos, alios fecit fœmininos, hos ex humiditate, illos ex caliditate, frigiditate, siccitate metitur, & æstimat. Consimili ratione capite sexto, ex humido nocturnos, ex calido diurnos planetas facit. Idem capite septimo, cùm Planetarum vires remitti, augerique, pro eorum varijs configurationibus ad Solem, docet; nihil omnino in his viribus ponit, nisi frigoris caloris siccitatis, humoris incrementa, vel decrementa. Rursus capit. 8. de inerrantium stellarum facultatibus ita disputat, vt alias faciat Saturninas, alias Martias, alias alijs Planetis similes, iuxta eas vires, quas Planetis tribuerat, in primarum qualitatum efficientia. Itaque cùm omnes stellæ referantur ad Planetarum naturas; hi verò nihil præter vim primarum qualitatum obtineant; consequens fit omnem cœli actionem, Ptolemæi sententia, positam esse in primarum qualitatum effectione, secundùm quas capit. 9. distinguit ventos, quorum originem ducit à cœlo, libro secundo, cap. 2. gentium mores. Constat itaque apud probatos Astrologos (si quis tamen eorum probatur) temperamentum, vel mixtionem esse primarum qualitatum; vel simplicem qualitatem ex mixtione primarum qualitatum exortam.

Vnum etiam est temperamentum apud Medicos, qui hæc accuratiùs tractant, & Galenum libro de elementis; Libris de temperamentis; Libris de locis affectis; Libris de Medicamentorum facultatibus, præsertim libro septimo, capit. 18. 19. 21. Libris de Methodis, maximeque capite decimo. Sed placet hic describere, quæ habet præfatione ad libros de temperamentis. Constare animalium corpora, inquit, ex calidi frigidi, humidi sicci mixtura; nec esse horum omnium parem in temperatura portionem, demonstratum est abundè antiquis tum Philosophorum, tum Medicorum præcipuis: diximus autem & nos de ijs ea, quæ probabilia sunt visa, alio opere, in quo de ijs quæ Hippocrates constituit, elementis egimus. Hoc autem opere, quod illi ordine succedit, omnium temperamentorum differentias, quot hæ, qualesque sint, siue generatim quis, siue membratim diuidat, inuenire docebo, sumamque ab ipsa nominum interpretatione principium. Cùm namque ex calidi, frigidi, sicci, & humidi temperatura conflari corpora dicunt, de ijs, quæ summo gradu sic se habent, ipsis scilicet elementis, igne aëre aqua terra, intelligendum aiunt: cùm verò animal, stirpem, calidum, humidum, frigidum, siccum esse, non item; neque vllum animal, aut calidum in summo esse posse, vt est ignis, aut in summo humidum, sicut est aqua: pari modo, nec frigidum, siccumve in summo, sed ab eo, quod in mensura præpollet, appellationem sortiri, vocantibus nobis id humidum, in quo maior est humiditatis portio, siccum in quo siccitatis, ita verò, & calidum, in quo calidum frigido præponderat, frigidum verò, in quo frigidum calido præstat.

Nullus autem plures inuexit arcanas virtutes, aut magis absonas, & absurdas Fernelio Ambiano, lege duos libros, quos edidit, de abditis rerum causis, librum præsertim primum, capite octauo, & nono, librum secundum, capite octauo, nono, decimo, duodecimo, decimotertio. Temperamentum tamen in primis qualitatibus posuit, non in secreta aliqua vi, quod videre est libro tertio de elementis, capite primo, cuius verba, quia temperamenti naturam ante oculos bellissimè ponunt, digna sunt quæ hoc loco describantur. Elementorum confinio, inquit, proximè iuncta est, atque connexa temperamenti proprietas, quæ quodammodo propago, & soboles permixtionis est. In hac cognoscenda, atque tractanda, rerum continuata series expostulat, vt ab elementorum vi, & natura rursum ordiamur, & ab ea maximè à qua modò, ac planè paulò ante destitimus. Simplices mundi naturæ, quò in permixtione integræ, & incolumes seruarentur; & ne si pauca multis, aut parua magnis componerentur, debiliorum occasu, ea, quibus multum esset roboris, ac virtutis, potiùs augescerent, quam perfunderetur, æquales quodammodo esse debuerunt. Hanc æqualitatem non magnitudine molis, non pondere metiri licet; quod terræ, quàm cæterorum elementorum, vberior est in nobis copia; sed potestatis vi, & efficientia, cui omnia planè accepta referuntur. Vis autem ea, atque facultas, non nisi efficientia principum qualitatum, quæ in mixtis elementis sunt, obseruatione æstimatur; hæ porrò vsquequaque, sæpius quodammodo pares confluunt, nempe mediocritate quadam quæ non vtique indiuidua, verùm latitudine definita limitibus coërcetur, in quorum ambitu mixtio contineretur, hos autem vltra citraque interitus est, atque dissipatio. Quæ igitur intra mediocritatis huius limites inciderit, principum qualitatum concursio, vt mixtionem, sic & continuò temperamentum progignit. Est autem temperamentum, non ipsa mixtio, sed mixtionis ratio: poterit & id earum, quæ in mixtis elementis sunt, principum qualitatum harmonia, & concentus definiri; vt in cantu & fidibus soni longis locorum interuallis distracti, aut coniuncti quidem, sed dispares, & non pro rata portione distincti, concentum haud quaquam efficiunt, nisi primi cum vltimis temperati, & medij vtrisque respondentes, æqualiter dulci sono aures compleant; ita neque diuulsorum elementorum qualitates, neque coëuntes illæ quidem temperamentum efficiant, nisi moderata & concordi quadam mediocritate, se mutuò complectantur; non igitur ipsa rerum primordia per se, & absolutè perpensa, temperamentum sunt; neque illorum mixtio, sed mixtorum comparatio; tametsi re ipsa, & subiecto finitima sunt, & plurimum consentiunt elementorum mixtio, & eorum proportio; rationibus tamen, illa disiuncta sunt. Non desunt, qui temperamentum à mixtione, hoc discrimine seiungant: quòd hæc maximè elementorum propria sit; illud verò qualitatum. Nos autem illa tametsi quodammodo adinuicem sequi videmus; sic tamen iuncta sunt, vt neque mixtio citra efficientium qualitatum operam; neque sine elementorum omnium substantia, temperamentum induci possit; non enim si quis aquam, & ignem paribus quodammodo portionibus coire statuat, & coalescere, mutuaq. pugnantium qualitatum vi, temperationem quandam inferri, ea protinus temperamenti rationem subeat; vt neque ex duobus illis facta perfusio, exacta mixtio censeatur; perfectum enim non est, sed inchoatum, atque mancum, quod ex duorum, triumve duntaxat elementorum connexione fit; cuiusmodi est plurimum genus eorum, quæ ex sublimi deturbantur, μετέωρα Græci vocant. Quocirca temperamentũ concentus quidam est quatuor principum qualitatum, ex omnium elementorum permixtione. Hanc temperamenti rationem cum minimè perspiceret, nec satis animo complecteretur Auicennas, subabsurdam commentus est definitionem, qua primarum qualitatum effectione mutua, quæsitam qualitatem, eamque simplicem emergere confirmat, quæ vna superstes,

reliquis

reliquis in congressu pereuntibus, omnium vires potestate complet, easque quasi suo sinu complexuque recipit. Id autem, quàm absonum sit, quamque secum pugnet, hoc in primis patefacit; quod fieri nequit, vt omnes per actionem qualitates dissolutæ euanescant; neque non ea tandem superet, quæ validior cùm esset, conflictus principia dedit. sed esto. donemus hoc exorto temperamento, omnes illas perijsse; quæ nam tunc restabit in genito corpore contrariorum pugnantia? Si plura illi non insident, eaque contraria, qui fiet temperamenti per singulas ætates conuersio? quæ insita illi erit causa morbi, senij, mortis? Adde quòd neque dum corpus dissolutione occidet, poterunt simplices naturæ in vniuersitatem recurrere, suis instructæ qualitatibus; illas enim vnde sibi resument, quæ iam dissipatæ in composito non manent? Itaque nouam illam qualitatem pro temperamento inuehere, cùm vanitas quædam sit opinionis, quæ multorum animos imbecilles diu multumque vexauit; nos clarissimorum Philosophorum imitatione, vt elementorum substantias, sic omnino, & qualitates incomposito teneri fatemur, & harum perfusione, & concentu temperamentum consistere. Hæc ille.

Neque verò vt ostendamus quàm à philosophorum decretis hoc figmentum abhorreat, eundum nobis est longiùs per omnes auctores, iam pridem omnium nomina obscurauit illustre Aristotelis lumen, cui si Bellantij nugamentum aduersari constiterit, infinitum sine dubio sapientum numerum aduersum habuerit. Aristoteles igitur lib. 4. Meteor. cap. 2. quod facit generationis mixtorum principium? qualitatem cœlitus demissam? minimè gentium. Generant autem, inquit, calidum, & frigidum dominantia materiæ; cùm autem non dominantur secundùm partem quidem, inquinatio, & inconcoctio fit. Infrà: Putrefactio autem est corruptio eius, quæ in vno quoque humido propriæ, & secundùm naturam caliditatis ab aliena caliditate; hæc autem est quæ ambientis. Putrefactio itaque, quæ est solutio proprij temperamenti non est apud Aristotelem corruptio qualitatis cœlestis & arcanæ, sed natiui caloris.

Idem lib. 2. de gener. tex. 7. & 8. lib. 2. de partibus animalium, cap. 1. calorem, frigus, humorem, & siccitatem, ea ratione docet esse primas qualitates, quia ab his reliquæ dependent, & his solutis cæteræ quoque euanescant necesse est. Vbi itaque est istud cœleste temperamentum, quod non agnoscit harum qualitatum principatum? quid poterat fingi Aristotelis principijs magis repugnans? Verùm non aduersatur id solùm Aristotelis decretis; sed multò magis experimentis, & rationi.

Per quotidiana namque experimenta videre licet, dissipata primarum qualitatum temperie, interire mixta omnia; & ligna, & lapides, & carnes igne exuruntur, non alia actione, nisi caloris & siccitatis: sublata substantia mixti, & accidentia interire necesse est, substãtiæ propria: nullum itaque est temperamentum, quod horum actioni non subijciatur. Humor, item collapsus ex aqua, nonne putrefacit omnia, in quæ incidit? quod sanè non faceret, si vllum esset temperamentum, quod non à primis qualitatibus, sed solùm è cœlo originẽ repeteret suã. Ostendant deniq. aliquid, quod primarũ qualitatum efficientiã subterfugiat; quod ni fecerint nõ recipiet Philosophia alias virtutes, quàm quæ his subijciuntur.

Accedit eodem, quòd duo temperamenta quando inducit Bellantius, cogitur fateri, posse eumdem hominem & meticulosum, & audacem, & imbecillum, & firmum, & mitem, & asperum, & solertem, & bardum esse naturaliter: cur enim duo inuexit temperamenta nisi vt ostenderet, aliam esse tẽperiem, quàm è cœlo; aliam quam ex elementis haurimus. Si in idem propellit vtraque temperatio; cur duplex fingitur? Vna satis est. At hæc contraria sunt, & pugnantia, nec idem potest esse meticulosus & audax, imbecillus & firmus. Dicet, opinor: Contraria in summo non posse consistere, posse verò secundùm gradus remissiores. quomodo remissiores? Contraria enim si in summo non sunt; mediam quã,

dam, temperiẽ faciant oportet. proinde non erit idem audax, & timidus, sed inter audacem, & timidum medius, qui status optimus est, & proficiscitur ex atra, flauaq. bili mediocriter temperatis: nec desiderat, temperamentum cœlitus delapsum. quòd si sit paulò audacior, quàm timidus; flauæ bilis vis maior id potest præstare, vt opus non sit viribus alijs occultioribus; cùm frigus, & calor variè temperati, ad metuendum, & audendum valeant plurimùm.

At inquies vnum, & eundem hominem experimur in quibusdam actionibus melancholicum, in alijs colericum, in alijs timidum, in alijs audacem. Esto planè: sed id vel extrinsecùs accedit per aduentitias causas, vt suprà diximus, vel si naturaliter insit, cùm eiusdem humoris multæ sint actiones, non oportet consimili, pariq. modo ad omnes esse expeditum. Denique non vna est omnium membrorum temperies; quid vetat in corde redundare flauam, in cerebro atram bilem: spiritus vitales esse affabrè elaboratos, animales non item: alios neruos expeditos esse ad motum, alios implicitos, & malè grauatos? quid igitur mirum, si functiones aliquæ vnum, aliæ contrarium indicant temperamentum: hæc contraria temperies non in eodem est organo; sed in alio, & alio. Si hæc ignoras, lege Galeni lib. 2. de temperamentis, cap. 5. & 6.

Item temperamentum primarum qualitatum aut est à cœlo solùm, aut saltem præcipuè, nã alioquin ruerent Astrologicæ diuinationes ex syderũ obseruatione; rueret instrumẽtaria seruitus, qua omnes causæ sublunares cœlo subijciuntur ab Astrologis, vt sup. vidimus, c. 14. At quomodo quæso te ex ijsdem Astris, eodem situ, atque ordine dispositis, eodem loco, ac tempore, in eundem hominem, & in eandem hominis partem descendunt propensiones ad contraria; vna per temperamentum primarum qualitatum; Altera per arcanam quandam qualitatem; vna per qualitates, quibus præparatur materia ad formas, Altera per qualitatẽ, quæ formã ipsam consequitur? quomodo ad auaritiã stellæ incitant hominem, immissa atra bili; ad liberalitatẽ verò ingenerata alia secretiore virtute?

Euanuit itaque duplex temperamentũ. Vnum primarũ qualitatũ, quo imbuitur materia, priùs quàm formam suscipiat; Alterũ, quo instruitur forma ad sua munia obeunda; nec enim contraria in eodẽ organo, & corporis parte consistere possunt: & in diuersis diuersa principiũ qualitatum, aut humorum temperies præstare potest, quidquid secretæ, & cæcæ virtuti arrogant Astrologi.

CAPVT XVII.

Rerum effectus mirabiles non commodè ab Astrologis referri in astra.

FAMILIARE est Astrologis, effectus omnes mirabiles, ad quornm causas mens humana vel ægrè, vel ne ægrè quidem pertingit, ad syderum efficientiam reuocare. Itaque contendunt, vi syderum ingenerari rebus sublunaribus agendi facultates illas secretiores, & admirabiles; quibus herculeus lapis ferrum; Adamas electrum, pilos, & surculos ad se trahunt; Echineis pisciculus nauim sistit, aut certè remoratur; Hircinus sanguis emollit adamantem; Miluus, non Elephas, gallinaceum pullum terret; Hic vero leonem; Marsi & Psylli illæsi tractant serpentes; Thessali fascinant, quem laudant, & intuendo tabefactant pueros; Neruis ac fidibus, alijs pulsis, alij resonant vnisoni; Catablepha animal homines ad mille passus conspectum necat; Rhabarbarum flauam, Epithymum atram bilem; Agaricum pituitam educit; Struthiocamelus ferrum, coquendo exterit; Veratrum & cicuta, hominem interminunt, non coturnices, aut sturnos; Helleborum ex Plinio, lib. 23. cap. 5. medetur morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, spasticis, isiadicis, quartanis, quæ aliter non desinunt, tussi veteri, inflam-

inflammationibus, torminibus, aliàque id genus innumera alia efficiunt.

Nos verò primùm, quamuis horum, aliorùmque, quæ breuitatis gratia prætermimus, reddi causa non posset ex vi primarum qualitatum; atque adeò opus esset abditis aliquot facultatibus, eas potiùs (cùm incerta res sit) ex rerum formis, ac proprietatibus, quàm è stellis esse accersendas existimamus: comitantur enim huiusmodi vires, certas ac definitas formas; putà Herculei lapidis, Adamantis, Ouis, Pulli, Milui; atque ita comitantur, vt sine illis numquam sint: euanescere vim Rhabarbari, Magnetis, cæterorumque, temporis diuturnitate compertum est; retundi vires magnetis, allio, experimentis didicimus quotidianis; vis tamen illa, nisi in magnete non residet. Cur igitur non existimemus à forma magnetis illam nasci, nisi impediatur ab aliquo contrario? cur potiùs è cœlo eam dilabi volumus, quam nasci domi, & ex natura magnetis, quæ fons est, & origo omnium proprietatum magnetis? Quis astris ipsis, & cęlo indidit tam miras, & arcanas vires? quid sequitur Saturni, aut Martis arcana vis? nonne sui orbis naturā? & negabimus ex magnetis natura profluere vires magnetis?

At esto; non sequantur huiusmodi vires, formas substantiales, nec primarum qualitatum temperamentnm, an propterea ingenerantur ab Astris? vnde, aut qua dialectica id conficis? An si nihil queam disputare, quamobrem scamoneæ radix ad purgandum; Aristolodica ad morsus serpentum valeat, continuò ad astra confugiam? Quomodo cęlum in Helleboro inclusit tantam potestatum copiam; quomodo ita copulauit, vel distinxit, vt vna alteri non officeret? quomodo tot virtutibus congruentem sedem materiámq; parauit? Est fortasse in natura satis certa causa, cognitioni autem hominum obscurior; cur hæc ita fiant, nescire me fateor, à cęlo non effici perspicio. Certe animantium proprietates è cęlo non defluunt; daret enim cęlum inanimum vires animali, quas non habet, efficeret aliquid, quod neque actu, neque potestate continet; quid pugnantius cum Philosophorum decretis? cum Aristotelis potissimùm? Ad intelligentiámne confugies? non satis munitum perfugium, non sentit, non vegetatur, definita est quodam genere, nuda mens est, non potest præstare quæ non habet, vnius motus est causa, præterea nihili.

Deinde cęli vires, quibus formarum proprietates procreari dicuntur, perpetuò ne præstò sunt aëri è cęlo demissæ, vt si quam paratam materiam nanciscantur, in eam inuadant continuò, alijs prætermissis? An sub certa solùm syderum constitutione fluunt non quocumque tempore? Hoc postremum conuellit quotidiana experientia: nulla enim fit dies, nulla nox, nulla diei, noctisque pars, qua innumerabilium rerum genera non gignantur, terra, mari, libero cęlo: quonam pacto tam multiplices vires, quolibet temporis momento cęlum, habet paratas, quas tam dissidentibus rerum naturis tribuat?

Primum illud obscurum est magis: siue enim in aëre sit vis ipsa magnetis, siue arcana alia virtus potestate eam continens, trahat oportet ferrum, non minùs quàm Herculeus ipse lapis. nam quidquid est potestate, quale alterum; eòque dignius, & melius, præstare potest, quod alterum, si patientis sit æqua conditio; ita lumen terram calefacit, sicut calor ipse; & piper stomachum, non minùs, quàm feruens polenta; quare si facultas magnetis in aëre sit, aut actu, aut potestate, ferrum si affectum sit, vt oportet, trahet ad se: idcirco enim vna virtus dicitur potestate talis, qualis altera actu; quia efficere idem potest, quod altera. Cur ego aër non rapit ferrum, sicut rapit magnes? Eia Astrologe quando ægrotas, cur à seplasiarijs medicamenta quæris, quorum viribus morbum expellas? sunt in promptu hæ vires in aëre, in cubili, in spiritu ipso, quem ducis; eas tibi cœlum, tanquam diuina virgula compluit, cur times morbum, aut mortem? habes paratas omnium medicamentorum vires? Quid agitis vt vnum aliquem ventum, pluuiam, margaritam genereis, certum sydus expectan

dum affirmatis; quia non quorumcumque Astrorum ea potestas sit, vt efficere possit ventum pluuiam margaritam: ad gignendas tot rerum proprietates, tam dissimiles, & planè contrarias, tam admirabiles, & arcanas quemlibet cœli statum parem esse contenditis? quid superest nisi, vt Ptolomæum Astrologiæ Magistrum deturbetis è cœlo: qui quodlibet Astrum quibuslibet progignendis idoneum esse negauit lib.2. de Iudicijs.

Adhuc, & illud miror in eodem aëre esse tot, tàmque diuersas virtutes lapidum, metallorum, arborum, herbarum, animantium, pilorum, vnguium, ventriculi, hepatis, renum, intestinorum, neruorum, adipis: ò chaos indigestum! rursúsne frigida pugnabunt calidis, humentia siccis; mollia cum duris, sine pondere habentia pondus? an contraria quoque amicè coalescunt caduceatore Astrologo?

Redite aliquando Astrologiæ Magistri in gratiam cum Philosophia, audite celeberrimum illud axioma: Qui dat formam, dat consequentia ad formam. Et quid consequentius quàm proprietates, facultatésque naturales si cœlum, vt latè docuimus cap.15. formas non gignit, cur eas vires impertiat, quæ naturaliter sequuntur formam? illa, quæ naturæ lege deuincta sunt formis, non agnoscunt alium auctorem, quàm formam, aut causam efficientem formam. quid nugamur inter astra? Colligatio illa naturalis, quæ inter formas, & proprietates intercedit maxima, abundè declarat harum virtutum principium.

CAPVT XVIII.

Vnde rebus sympathiæ, & antipathiæ.

SVNT quidam plurimarum rerum consensus, sunt & dissensus mirabiles; interceditq. inter plurima mira quædam cognatio, & coniunctio; inter alia dissidium, & dissensio. de quibus Plinius lib. 10. cap.74. & lib.2. in proemio. Aggressurus hominum cibos, Pax, inquit, simul in his, aut bellum naturæ dicetur, odia, amicitiæque rerum surdarum, ac sensu carentium. & lib.36. c.16. A marmoribus digredienti, inquit, ad reliquorum lapidum insignes naturas, quis dubitet in primis Magnetem occurrere? quid enim mirabilius, aut qua in parte naturæ, maior improbitas? dederat vocem saxis, vt vidimus, respondentem homini; immò verò & obloquentem; quid lapidis rigore pigrius? Ecce sensum, manusque tribuit illi: quid ferri duritie pugnacius? sed cedit, & patitur mores; trahitur namque à magnete lapide: domitrixque illa rerum omnium materia, ad inane nescio quid currit; atque, vt propiùs venit, assistit, teneturque & complexu hæret: sideritim ob hoc alio nomine appellant; quidam Heracleon: Magnes appellatus est ab inuentore, vt Auctor est Nicander, in Iada repertus; hæc ille. Horum quoque rationes Astrologi, quos Fernelius libro secundo de abditis rerum causis, cap.2. sequitur, ad Astra ex more referunt; qua verò id probabilitate faciant, satis declarant ea, quæ superiore capite scripsimus: quamuis enim nulla ratio explicaret, vnde vis hæc, & vnius rei in aliam tanta propensio; ab alia tantùm dissidium existat, adhuc nihil esset causæ, cur stellarum opem imploraremus. Præsertim si illæ tantis rebus impares sunt, si ex varia earum constitutione, & commutatione, continua, & adeò constantium; & vno semper modo se habentium rerum causæ non aptè ducuntur. Nunc verò physicam rationem promere decreuimus eorum, quæ syderalibus machinis non possunt dissolui. Eius, quæ inter animantes intercedit, sympathiæ, & antipathiæ rationem à fine petunt recentiores nonnulli; aiunt enim consentire, aut dissentire animantes ob pabulum, ob Venerem, ob locum, ob paratam noxam, ob tuendam vitam. Leo siquidem dissidet à Leone ob Leænam, & Venerem: Taurus Tauro eadem de causa aduersatur. Ob pabulum duplex est sympathiæ, aut anti-

antipathiæ ratio: Nam duæ animantes, aut dissident, quia idem expetunt pabulum, vt mus, & mustella: aut quia vna est alterius esca, vt lupus, & ouis: & quibusdam mutuus est hic affectus. Rursus quædam pastu arcent alia animantia, tametsi eo non vtantur, vt canis lupum ab oue pellit, quam ipse non attingit. Ob noxam, quam sibi ab alio timent, dissident multipliciter: aliter enim homo auersatur serpentem, à quo sibi mortem intentari autumat: aliter pediculum, à quo molestiam, non mortem timet: aliter inimicum, aliter illum, cum quo nihil habet rixarum; sed auersatur eius mores. Ob Venerem est sympathia inter marem & fœminam, & antipathia inter riuales existit. Ad tuendam vitam & aues, & aliæ animantes socialem vitam degunt, & gregatim incedunt. Verùm causa finalis sympathiæ, & antipathiæ nequicquam sollicitas habuit Philosophorum scholas; causa effectrix magis exercuit eorum ingenia, ego verò in naturæ officinis, in primarum qualitatum rationibus, vnde res omnes natura constantes existunt, eam contineri existimo.

Rerum enim omnium temperamenta, ex primarum qualitatum existere permixtionibus in confesso est apud Philosophorum gentem: has verò nemini dubium esse potest, variari posse modis innumerabilibus; quorum alij cognati sint, & amici; Alij dissimiles, ac diuersi; Alij contrarij: idque, vel parum, vel plusculo, vel magis, vel plurimum. non enim contrarius est calor frigori cuicumque; sed certus gradus cum certo pugnat, cum quo misceri nequit, huic aduersatur plurimum, cum hoc illi implacabile dissidium. Hinc prima rerum dissensio. oriuntur enim hinc virtutes quædam arcanæ, & humanis sensibus inaccessæ, quibus vna res cum alia pugnat; oriuntur pugnantes formæ, quamquam enim substantiæ nihil sit contrarium per se, ratione tamen harum qualitatũ inter ipsas etiam substantias oriuntur amicitiæ, & inimicitiæ, familiaritates, & odia. Solet autem vnaquæque res quomodo affecta ipsa est, eodem aërem proximum afficere, idque vel propagatione eiusdem qualitatis, siue tractabilis, & manifestæ sensibus, qualis est calor, frigus, odor, & huiusmodi; siue arcanæ, & occultæ, quæ à nobis non percipitur per se; patet verò ex effectu, qualis est vis magnetis, Adamantis, scamoneæ, aliorumque medicamentorum: Vel emissione tenuiorum quorundam spirituum, quos effundere corpora solent, quæ propterea diuturnitate temporis consenescunt, & deperdunt huiusmodi vires.

Hinc triplex ordo rerum existit. Primus earum, quæ cùm diuersæ sint, nihil tamen sibi nocent, vel officiunt inuicem; nihil inter eas est amicitiæ, vel inimicitiæ; propterea quod agendi, patiendiq. vis vnius eodem modo temperata est, ac alterius: simile vero non pati à simili receptum est in scholis axioma. Quo in genere fulmen aurum colliquat intacto loculo, cum quo agendi, patiendiq. proportione iungitur, non cum auro: tum vina absumit, vase nequidquam læso: Eadem de causa Adamas, non alio cum quo consentit, sed hircino sanguine, Cui impar est, mollescit: qua de re Plinius lib 37. cap. 3. hæc scribit: De discordia rerum, concordiaque, quam antipathiam, & sympathiam appellant Græci, non aliter clariùs intelligi potest: siquidem illa inuicta vis duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri, ignisque contemptrix, hircino rumpitur sanguine, nec aliter, quam recenti, calidoque macerata, sic quoque multis ictibus, tunc etiam præterquam eximias incudes malleosque ferreos frangens. Cuius hoc ingenio inuentum? quoue casu repertum? aut quæ fuit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animalium? numinum profectò muneris talis inuentio omnis est, nec quærenda in vlla parte naturæ ratio, sed voluntas, & cùm fœliciter rumpere contigit, in tam paruas frangitur crustas, vt cerni vix possint. expetuntur à sculptoribus, ferroq. includuntur, nullam non duritiam ex facili cauantes. Adamas dissidet à magnete lapide, in tantum vt iuxtà positus ferrum non patiatur abstrahi; aut si admo-

tum magnes apprehenderit, rapiat, atque auferat. Adamas & venena irrita facit, & lymphationes abigit, motusque varios expellit à mente. Alter ordo est earum rerum, quæ contrariæ cùm sint, parum, multumque nocent alijs, cum quibus nimirum simultates exercent. Quare nucis vmbra proximis stirpibus, & arboribus grauis est, transmittit enim noxios quosdam afflatus. Hinc apud Ouidium:

Ne sata ne lædam (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Narbonensis etiam Taxus sub se considentes grauedine infestat, & non rarò necat. Basiliscus eos, quos oculis afflarit, aut sibilo contigerit, momento interficit; Torpedo stuporem adfert piscatori, etiamsi tantùm hasta tangatur; Brassicæ, & Rutæ tantum inimicitiæ est, vt iuxtà seri nolint. Nihil hic de scorpionum, rabidi canis, aliarumque morsibus ferarum; nihil de medicamentis, vel antidotis, quæ morborum causas, vtputà sibi inimicas, abigunt, vel auertunt. His etiam, qui argentea vasa inaurant, solius hydrargyri vapore eousque nerui emolliuntur, vt paralysi laborare videantur. Concusso quoque tympano, quod è corio lupi conflatum sit, aliud ex agni corio confectum (tanta est harum animantium etiam post mortem dissensio) dissolui perhibent: & alia id genus innumera.

Tertius rerum cognatarum ordo est earum, quæ mutuo se fouent, ac iuuant; quo ferè modo certis nostri corporis partibus medici adhibent quædam, quibus priuatim iuuentur, roborentur, conseruentur. Hinc Euphrosinum herba cordi amica in paucis, de qua Plinius lib. 25. cap. 2. aliaque plurima, de quibus Galenus libris decem de compositione medicamentorum, secundùm locos, Libris de locis affectis, Plinius lib. 26. toto. Huc etiam fortè pertinent Psilli, & Marsici, quibus angues blandiuntur; Ficus, quæ alligatum sibi furentem taurum mansuefacit; Argentum viuum, quod aquam, & oleum ebibit statim; naturalis quorumdam hominum necessitudo, atque animi propensio, quà repentè in amorem, & odium quorumdam exardescimus, quos numquam antè videramus.

Hæc prona satis, illud explicatu arduum est, quo pacto magnes trahat ferrum longè dissitum: Mustella educat murem è penitioribus latibulis: Rubeta, de qua Plinius lib. 32. cap. 5. mustellam ex arbore quamquam vociferantem, & auxilium vndique implorantem, deuorandam pelliciat: Cerui ex imis terræ cauernis serpentes euocent: Quod tripliciter contingere posse video. Primùm nihil vetat è re quapiam virtutem aliquam accidentalem prodire per medium, & rem longius distantem afficere, quæ ab ea apta est commoueri, non medium, quod alterius est naturæ, & modi: quid enim prohibet ex magnete, vim aliquâ accidentariam per medium quæ ferrũ progredi ad ferrũ percellat, & agitet, non plumbum, aut argentum, quod alterius est temperamenti. Simili vi Chamæleon superuolantem aquilam ad se rapit deuorandam, & Rubeta quid ni fundat vim aliquam, qua non aliæ animantes, sed mustella quamquam inuita, & vociferans ad certum exitium pertrahatur? quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur, vt est in Philosophorum trito prouerbio: afficit itaque hæc vis Mustellam non alia pro conditione materiæ. Deinde magna Philosophiæ approbatione receptum est, omnes animantium motus aut boni, aut mali opinione cieri; opinione siquidem magni alicuius boni præsentis, lætitia existit & voluptas: opinione boni futuri, appetitio, & libido: opinione magni mali impendentis, metus, & timor: opinione mali præsentis, mœror, & tristitia. Hi motus omnis prosecutionis, & fugæ, animantibus causæ sunt; fugit ergo pullus Miluum; ouis lupum, mus felem, præsensione imminentis mali: rursus sequitur leo leænam, & equus equam, antecepta notione venereæ voluptatis. Non abibo longiùs. Hinc animantium simultates, & amicitiæ ob cibum, ob venerem, ob alios fines, de quibus suprà.

Opinionis & præsensionis vim maximam non ignoramus, dicent aliqui, sed igno-

ignoramus, quo auctore fiat præsensio: quis enim in Leone mali præsensionem facit Gallinaceo gallo canente? Cur pullo non ingerit mali præsensionem alia auis, nisi Miluus? Cur furenti Elephanti, repentè viso ariete, ea existit sensio, qua omnis furor concidit? Cur ouis conspecto lupo, tristem sensionem concipit; cane viso, non item? Cæterùm, ne id quidem ignorare possunt Peripatetici, qui docent res sensibiles per medium, & interuallum transmittere sua simulacra ad sensum, quibus illum ad sui sensationem commoueant: non modo propria, sed communia etiam sensibilia, magnitudo, motus, figura suas ad sensum trāsmittunt formas; quid mirum, igitur si ouis in oculis, in gestu, in figura, in ore lupi videt sibi paratam necem? quid mirum, si imminens auersatur malum? Quod de oue, & lupo dixi, intelligo de mure, & fele; de pullo, & miluo; de lepore, & cane. quod dixi de nece, intelligo de alijs multis incommodis; quæ vna alteri animanti parat, circa pabulum, circa Venerem, circa locum, & huiusmodi.

Deniq. tenues quosdam spiritus emittere corpora solent, quibus afflant res etiam dissitas, quæ propterea diuturnitate consenescunt. Hoc modo crediderim basiliscum fundere venenum, eos, qui peste laborant, inficere vestes, domum, edulia: A ceruis necari serpentes, Nucem subiectis satis obesse; Taxi vmbra necari animantes. simile quid ex serpentis, rabidique canis morsu relinqui in vulnere, verisimile fit.

Ita de sympathia, & antipathia disputare possunt qui physicas rationes sequuntur. Nos verò ad Astrologos reuertamur; largiamur illis quod petunt. Esto, oriantur hæc omnia à cæca quadam & secretiori virtute; vnde probabis, hanc non nasci ex forma Magnetis, Adamantis, Smaragdi, Nucis, aliorumq. aut ex primarum qualitatum temperamento? Quid magis decantatum est in scholis sapientum, quam naturam quamlibet certas ex se fundere proprietates: quæ cum suo principio arctissimis coniunguntur necessitudinis vinculis? Doceant, qui secretarum virtutum causas è cœlo aptiùs, quàm ex elementarium qualitatum temperamento, aut rerum naturis duci contendunt, cur Adamantis vires cœlum non fundat, aut in res omnes, aut in reliquos quoque lapides? Cur Magnetis vim non impertiat etiam alijs multis rebus, quæ simul cum Magnete generantur? Cur Euphrosino vim imprimat hilaritatis, non cæteris herbis? Vt se in omnem partem vertant, nihil aliud reperient, quod respondeant, nisi cœlum diuersimodè afficere Adamantem, Magnetem, Smaragdum, Nucem, Ficum, Brassicam, Rutam, pro varia eorum natura, pro varia elementarium qualitatum temperie: Cur ergo non putamus ex primis qualitatibus, & rerum naturis oriri has virtutes? quid cogit nos admiscere in earum ortu cœli actionem, & efficientiam aliam, quàm quæ primis qualitatibus debetur? quocumque Adamas generetur sub cœlo, quibuscumque Astris fulgentibus coagmentetur, eamdem vim, & facultatem sortitur. Rursus huic potestati tanta necessitudo cum Adamantis natura intercedit, vt ab eo seiungi separarique non possit; & putamus à cœlo eam, non ab Adamantis natura aut temperamento proficisci? quid est desipere, si hoc est sapere?

CAPVT XIX.

De criticis morborum diebus.

VOCANT morborum dies criticos, quibus ita natura cum morbo pugnat, vt si illa debilior fuerit, victoria inclinet ad morbum; sin fortior, æger vergat ad salutem, vis enim illa, quæ membris insita est, vt nocentia repellant, & noxios humores demittant, non quouis morbi tēpore crisim aggreditur, sed certis quibusdam diebus. Duo quippe excretio, quæ crisis dicitur, necessariò exigit; vt & hu-

& humor noxius, qui eijciendus eſt, naturam ſtimulet, ac pungat; & vt concoctus ſit, & præparatus: cruda enim, ſicut immitia poma, difficilè auelluntur. Hinc Hippocrates ſectione prima Aphoriſmorum, aphoriſ. 22. Concocta, inquit, medicamentis aggredi oportet, & mouere, non cruda. Et libro quinto Epidemiorum Subducere oportet ventrem; ſi materiæ ſint concoctæ. Qua de re planè, cumulateque diſputauit Celſus lib. 3. cap. 14. Quando vero noxius humor naturam irritat; illa acriùs eiectionem aggreditur, exeritque omnes vires, quando corrupti humoris ſtimuli vehementiores ſunt. Quamobrem Galenus in paroxiſmis, & in ſtatu morbi, ait, criſes præcipuè contingere; in paroxiſmis quidem, quia tunc corruptus humor naturam ſtimulat, ac pungit acriùs: in ſtatu verò, quia concocti iam; & ſubacti humores, quaſi matura poma, ſua ſponte decidunt. Contingit vero aliquando: vt natura magnis irritata ſtimulis, amoliatur indigeſtos adhuc, & peruicaces humores; ſed magno ægroti incommodo, & periculo: aliquando vt ſubactos, & ritè præparatos abigat feliciſsimè. Hinc morborum critici dies, quibus nimirum criſes ſolent eſſe ſalutares, ex quibus decernere licet, quid de euentu morbi ſperandum, aut timendum ſit: Et non critici, ex quibus nihil certi de morbo conijcere poſſumus; quibus ſi qua excretio fiat, non criſis, ſed violentia quædam ſit, & impetus furentis naturæ, quæ cum morbo paribus adhuc viribus luctatur, & incerto pugnæ euentu.

Iudicia, inquit, Galenus lib. 1. de diebus decretorijs, cap. 2. ſeu criſes, omnibus diebus accidunt, ſed neque pares numero, neque ex æquali fide: hoc intercedit diſcriminis inter illas, quòd aliæ bonæ, aliæ malæ eueniunt, quædam cum pluribus, & difficilioribus ſymptomatibus, & maiori certamine; nonnullæ ſtatim ab initio tutò euadunt. Rurſus idem lib. 3. de diebus decretorijs, cap. 8. Nam perturbationis violentia, inquit, naturam ea, quæ moleſtant etiam ante tempus propellere compellit: quippe virtus ipſa eſt alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demonſtratum eſt. Tempus autem actionis poſt finem alteratoriæ facultatis eſt: Tunc enim functionem obire, omnibus ſecundùm naturam abſolutis, oſtendebatur, cùm illa ab actione deſierit. verùm ante perfectam concoctionem interim, quæ offendunt, amoliri cogitur, vt interdum concoctione iam abſoluta, moratur adhuc; & lentè propter imbecillitatem munus ſubit. Vtrumque autem in ventriculo clarè licet contemplari: inſtigatus enim concoctionis tempus non expectat; ſed protinus etiam idoneum, cum eo, quod moleſtat, excernit. & vbi iam ſatis concoxit; interdum lentè, ac cunctanter ſuperfluum imbecillitatis vitio expellit; at cum naturali habitu fruitur, perfectæ concoctionis tempus ipſius recrementorum expulſionis terminus eſt, quem neque præuertit, neque præſentem adhuc moratur.

Quid porro ſit criſis, & quibus conſpicua notis, tradit idem Galenus lib. 3. de criſibus, cap. 2. Sola, inquit, ſubita ad ſanitatem conuerſio, ſimpliciter criſis nominatur; & quidem omnino fit, per manifeſtas quaſdam excretiones, aut effatu dignos abſceſſus; quicumque enim aliter quieuerint, maligniùs retrocedunt: antecedit autem huiuſmodi excretiones & abſceſſus, non mediocris perturbatio in corpore ægrotantis; nam & difficiles tolerantiæ, & difficiles ſenſus, dolores capitis, colli, & ſtomachi, & multorum aliorum membrorum; nonnullis verò aurium ſonitus, & vani ante oculos apparent ſplendores; & lacrymæ inuoluntariæ effluunt; & vrina retinetur; & labrum agitatur; aut aliquid aliud tremulum fit: obliuio, & præſertim ignorantia; & vehemens accidit rigor; & plurium acceſsio, conſuetas anticipat horas; & multus æſtus, ſitiſque intolerabilis ſequitur; clamant, & ſaliunt, ſicuti furentes; neque poſſunt in eodem ſitu recumbere, deinde repentè multus ſudor erumpit, aut vomitus aliquis non paruus ſequitur; aut venter ſubitò ſoluitur; aut abundans fit fluxus ſanguinis: aut hæc omnia ſimul contingunt. Vnde

non

non paruus inuadit timor inſpicientes. Et quiſpiam homo vulgaris, cùm iſtis adeſſet, ipſe re cogente, ita pronunciauit, quod iudicium tunc de vita ægrotantis ageretur. Neque enim Medicorum aliquis primus inuenit; id nomen; ſed omnino neceſſarium fuit, vt qui præſens eſſet, conturbaretur, atque adeò exclamaret; & criſin, id eſt, iudicium rem ipſam nominaret: decet autem Medicum generoſum, nec perturbari, neque futurum euentum ignorare; melius autem fuerit; ſi ſe ad prænoſcendam futuram criſin exercuerit: neque enim iſta dignotio quæ habetur de præſentis criſis euentu, multum diſtat, à prænotione eiuſdem futuræ, ſed ex eadem contemplatione vtraque proficiſcitur.

Atque his explicatis, Alij dies ſunt critici, Alij nō critici, Alij inter vtroſque medij. Critici ſunt quartus, ſeptimus, vndecimus, decimusquartus, vigeſimus, vel, vt alij tradunt, vigeſimusprimus; ſed vigeſimum anteferendum eſſe vigeſimo primo, auctorem habemus Hyppocratem, & Galenum libro 3. de diebus decretorijs c 9.

Non critici ſunt ſextus, octauusdecimus, duodecimus, decimusſextus, decimusnonus, vigeſimusſecundus, vigeſimusquintus; quamquam 6. nonnunquam criticus videatur.

Medij ſunt quintus; nonus, decimus tertius, decimusſeptimus, decimusoctauus, vigeſimusquartus; quorum 13. & 17. ad criticos propiùs accedunt.

Præter criticos ſunt indicatiui; qui indicant, quid futurum ſit alio quodam die, nam quartus, indicat quid ſeptimus, vndecimns, quid decimusquartus, decimusſeptimus, quid vigeſimus moliatur.

Neque verò critici qui ſuut, ſunt æquè critici omnes, ſed vnus alteri præſtat. Primas enim obtinet ſeptimus. Proximus eſt huic decimusquartus. Cæterùm cùm res hoc loco nobis ſit non ſolùm cum Genethliacis, ſed etiam cum Medicis, cauendum eſt diligenter, ne non ſatis prouiſa, & explorata principia ponamus, quare hæc omnia ex Galeno audiamus, quem vnum noſtra diſputatio præcipuè petit.

De ſeptima enim die ita ſcribit lib. 1. de diebus decretorijs, cap. 2. Nam, quod in tot annis ſeptimum iudicantem ſubinde ſimul, & abſolutè, fideliter, manifeſtè, conſpicuè, & ſalubriter, ſextum è contrario ſemper viderim.

De ſexto ibidem ait. Iudicatur, ſed cum difficilimis ſymptomatibus, & periculo maximo, & ad hæc abſque fide, imperfectè, obſcurè, ſine notis, & ad malum.

De duodecimo, & decimoſexto ibidem ſcribit, In duodecimo, & decimo ſexto, nullum vnquam iudicatum vidi. Rurſus c. 3. Non ſoluitur morbus duodecimo, & decimoſexto.

De octauo, decimo, duodecimo, decimoſexto, decimonono, idem ſcribit ibidem.

Contrà verò docet morbos ſolui die tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima, nona, vndecima, decimaquarta, decimaſeptima, decimaoctaua, vigeſima.

Rurſus libro 1. cap. 4. Qui quarto die inquit ad peiorem ſtatum recidunt, plerique ſexto moriuntur: quo die ſi bona conuerſio contingat, ſeptima die, criſim expectandam docet.

Denique eodem libro 1. cap. 5. Septimi, inquit, naturam decimus & quartus imitatur: Maximè proximi his ſunt, Nonus, Vndecimus, Vigeſimus: Prope hos. Quintus, & Decimus ſeptimus: Poſt hos Quartus: Hunc ſequitur Tertius, & decimus octauus: At ſexti natnram nullus alius exactè imitatur. Si in octauum, vel decimum diem ſubita morbi ſolutio incidat, ſimilis ferè eſt ei, quæ in ſexto accidit. Et libro ſecundo, Quartus inquit ſeptimi, vndecimus decimiquarti indicatiuus eſt.

Eia Aſtrologi, res eſt explicatu difficilima, cauſa, quæ humores mouet per criticos dies potiùs, quàm per non criticos, Democriti profundo demerſa puteo delitеſcit penitus, altiſsimiſque naturæ occultatur tenebris. Ad occultas cœli vires, inſcitiæ aſylum confugite: nuſquam licuit maiori licentia Aſtrorum abditas vires iactare: præclarum nacti eſtis locum, venditandi admirabiles ſtellarum & arcanas virtutes. Ita planè: id enim

facit

facit Carda. libro de iudicijs, cap. 15. libro de reuolutionibus cap. 9. Id facit Bellantius, id facit Donatus, & in Lunam criticorum dierum rationem referunt, quæ cæli signa decurrens humani corporis humores, per stata tempora mouet. Dupliciter autem cum Lunæ cursum metiamur, & per reditum ad Solem, quem mensem ciuilem vocant; & per reditum ad certum punctum Zodiaci, quem Lunarem appellant mensem: Vtroque mense aiunt Lunam, per cœli quartos, & septenarios dies commotionem, impetùmque rebus sublunaribus afferre; Ciuilis siquidem mensis, diebus viginti nouem, horis ferè tredecim constat: quod tempus si in quatuor æquales partes diuidas; continebit earum quælibet dies septem, & horas ferè nouem, quo tempore commoueri maximè res fublunares testantur, & qui circa maritima versantur, & qui rusticam artem exercent: lunaris quoque mensis diebus viginti septem & horis octo conficitur. Quod spacium si item in quatuor æquas portiones diuidas, quælibet septem dies, & nescio quid prætereà continebit. hinc crises per dies septennarios aiunt fieri, quod per septem dies, luna conficiat quartam Zodiaci partem, septimus enim, decimusquartus, vigesimus, vel vigesimus primus, vigesimusseptimus, maximè critici censentur. Post hos criticos esse etiam quartum, vndecimum, decimum septimum, vigesimumquartum, qui medij sunt inter integros septenarios, sed præstat hæc omnia à Galeno, audire lib. 3. de diebus decretorijs, cap. 5.

Quemadmodum inquit, annum integrum, Sol disponit; ita Luna mensem, immutatione per septimanas ei accedente. Nam à prima apparitione, ad dichotomum, & ab hac ad plenilunium, vtrumque quidem, per se tempus est septem dierum; ambo verò simul, quatuordecim. Simili modo, si inde vbi ipsa æquali portione mensem diuidit, vsque ad secundam dichotomum connumeraueris, septem & hos inuenies dies, reliquos etiam, qui vsque ad absolutam Lunæ occultationem sunt, septem. Cæterùm aërem nos ambientem, magnas suscipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primùm apparet; nemo mortalium ignorat, maximè ij, quibus hoc studij est, agricolæ, & nautæ, qui statum aëris tunc vocant, cùm Luna primùm apparens, secundum aliquem ventum stet. Quamobrem Aratus quodam loco verissime scribit de Luna, vbi primum post coitionem apparuerit, hoc modo, inquiens.

Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum
Incuruum specie, velut annuat adfore cœlo,
Saua procellosi prædicet flabra Aquilonis,
Rursus eò veniet pluuius Notus. Hanc vbi partem
Pone supinari conspexeris, hinc recliuem
Sponte habitũ. Verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Deæ conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumosum latè pelagus canescere cernes.

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

Non vnum deprehensa diem sibi signa loquuntur:
Sed quæ signa nouo dederit, nox tertia motu,
Quartàve, sustollit medios dum Cynthia vultus,
Durabunt cælo: medio quæ edixerit ore,
Altera prouisæ signantur tempora Lunæ.
Illa dehinc donec germani luminis ignes
Accedat Phœbe, mensis postrema notabunt.

Non ad omne tempus, quod ab initio est, vsque ad finem primæ apparitionis signa sufficere ait, sed dichotomos, & plenilunij mutationes quasdam afferre. Omnis autem velox mutatio, crisis appellatur. Et statum quidem in Luna falcata potissimum dicunt, deinde ad plenilunium transferunt, similiter vocantes; Hoc enim validas vires etiam obtinet: hoc autem, imbeciliores quidem sunt, semilunares stationes, Attamen, & hæ quoque, de aëre decernunt. Quare mensem à Luna immutari secundùm septimanas iam est perspicuum. Quòd autem aliæ res vniuersæ, indè quoque mutantur, omnibus non perinde constat, sed ijs, qui huiusmodi accuratè obseruarunt, in confesso est. Adhæc post seminis conceptionem, omnis imprægnatio, insuper nihilominus, hoc, & post partum adauctio. Item omne actionis initium magnas alte-

alterationes in septimanos circuitus, obtinet quæ namque quotidie omnibus,quę subsistunt, incidunt,horum causam Luna habere obseruata est,maximeque Tetragonis,& diametris stationibus,ea immutans. Nam si Luna in Tauro existente, semen concipiatur, vel partus,vel omnino alterius cuiusdam principium, contigerit; magnas eius mutationes faciet, quaudo signiferum percurrens in Leone, Scorpio, & Aquario fuerit. Verùm in Leone tetragonos, id est, quadrata statio septimanæ vnius existit: in Scorpio diametra, duas septimanas habet: ita quoque in Aquario,secunda quadrangularis statio in tertiam septimanam procedit,idque necessario; quòd Luna,sicut ante diximus vicenis diebus,septenisque, & particula quadam adiecta, maximè tertia diei parte,vniuersum signiferi ambitum peragit;si namque in toto tempore totum orbem pertransire oportet, constat quartam ipsius partem in septem propè diebus eam expedituram. Propterea huius rei admodum meminisse ad futura conuenit: nempe Lunæ transpositionem tetragonon, non diebus septem integris circumscribi. Hæc quidem generatim de Luna Galenus, sed eodem libro capite secundo addit.

Omnium certè superiorum Astrorum potentia fruimur: verùm qui maximè hunc orbem exornat, & concinnat, & disponit,est Sol,quippe veris, & æstatis, autumni, & hyemis auctor, alius nemo est: nec alius tam manifestò, vel ex terrestri limo, animalia generare potest,neque fruges maturare, neque ad coitum, & generis propagationem animantia prouocare. Magna sanè, & Lunæ opera in hanc rerum substantiam apparent. verùm Solis effectibus posteriora. Etenim menses hęc perpetuò disponit,idque euidenter adeò, in marinis animalibus; quamquam & hoc ipsum Solis beneficio habet; nouum enim ipsa lumen sortitur, cum Sole primùm fruitur: Tanta verò eius portio semper illuminata est, quantum Sol aspicit: prorsus autem deficit, lucisque expers redditur, vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrat. Quapropter vt illa distat à Sole,omnes mutationes suscipit, etenim plena est cùm diametra est: æqua portione diuisa, seu semilunaris, & dichotomos, cùm quadrangula: Vtrimque gibba, cùm triangula: & falcatam speciem refert; vbi sexangula est: atque tunc primùm noua est, cùm post Solis congressum apparet; obscura omnino, cùm Solis lumine circumuallatur. Igitur fructus auget, incrassatque, animantia implet: adhæc menstruorum tempus mulieribus conseruat: Item comitialium circuitus custodit,indèque Solis plus, vel minus participat, Omnia siquidem, quæ facere nata est, vbi falcis figuram repræsentat, languida fiunt;valida omnia, cùm plena fuerit. Quapropter & fruges interea auget, maturàtque celerrimè, mortua corpora putrefacit, somno sopitis sub eius lumine, vel aliter diutiùs immoratis pallorem, & capitis dolorem conciliat. Vt igitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget:ita Sol ad nullam rem maximam, vel alterius cuiusdam astri,vel ipsius Lunæ operam desiderat,à nullo enim impeditur,quominus æstatem faciat,cùm in vertice nostro constiterit, aut frigus adducat, si humilis feratur;aut æquinoctium vtrunque disponat, si mediocriter obliquus sit. Sed ipse veluti Rex quispiam maximus est, Luna verò, vt Hyparcus (quasi sub Principe dicas) non exiguus. Inter illum enim, & nos media constituta, terrestrem regionem meritò gubernat,non potentia cæteros planetas, sed vicinitate exuperans. Huius rei gratia omnino frigus locum nostrum occupat, cùm Sol ad hyemales plagas declinauerit; tunc calor omnino nos exercet, vbi supra verticem nostrum,aut prope ipsum fertur. Luna vel particulares cuiusque mensis dies disponit, paruæ mutationis facultatem habens,eàmque non simpliciter ex se, verùm ex Solis aspectu consequitur.

Hæc verbosè satis, & Græcorum more Galenus, sequitur & capite tertio his verbis. Vehementiores itaque mutationes eueniunt, vbi ipsa cum Sole coit. Insuper in apparitionibus plenilunij, minores his contingunt dum dichotomos,seu dimidia apparet,imbecilliæ,dum

vtrinque

vtrinque gibba,& falcata videtur. Nam validiſsima eorum, quæ priùs erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur, quippe quæ priùs apparebat, nunc nulli conſpicitur. Deinde diametra Lunæ ſtatio tanquam diſtinguens,in binàſque partes ſecans contrarias maxime Lunæ diſpoſitiones, aliarum omnium eſt validiſſima: quæ verò incrementorum diminutioni maximè ſit contraria diſpoſitio, oſtendere non eſt opus. Deinde poſt hunc congreſſum, & plenilunium, duæ dichotomi, medium vtraque ſecans augmenti tempus, prior, diminutiones altera. At omnium extremæ imbecillæque aëris nos ambientis conuerſiones in falcatis,& vtrinque gibbis apparitionibus fiunt; magis autem in vtrinque gibbis: nulla ſiquidem in eis magna mutatio,ſicut in falcatis apparet. Quare nec Aratus malè ipſas neglexit, tanquam imbecillas exiſtentes, conuenitque eos laudare, qui de eis ſcripſerint, tanquam ne vel minimum quidem,omittentes. At in plenilunijs conuerſiones,& his adhuc magis in congreſsibus proprium hoc præter cæteras habent, illa ſiquidem celerrimas ſtatim mutationes faciunt:congreſſus vero inæquales, & diuturnos, quid autem ante Lunam apparentem manifeſtò pronuncies,non eſt. Longum autem hoc tempus occultationis eſt, integri ferè ſigni ſpatium explens, mutationem verò ex incremento ad diminutionem,pũctum exactè definit, liquètque hoc Lunam momentaneo tempore pertranſire. Itaque verè celeres plenilunij mutationes ſunt: diuturnæ coniunctionales: nam occultationis tempus ſibi ipſi ſimile eſt, & primæ apparitionis tempus occultationi vicinum eſt; tum propter paruitatem eius particulæ, quæ de tota Luna apparet, tum ob luminis imbecillitatem; tum ob breuitatem temporis, quo ſupra terram fertur. Pergit etiam, capite quarto, & ad rem propiùs accedit.

Tuta, inquit, criſis euadet, cùm in toto menſe ſtatus in ſecundo die accidit, quo primò, & manifeſtò Luna, & longo ſatis tempore ſuper terram iam apparet, & lumen ſenſile de ſe emittit; adhæc vmbram euidenter oſtendit. Primus autem dies tandiu Lunam ſupra terram vagantem habet, quandiu is adhuc quoque Solis lumen, quod poſt occaſum eſt, retinet. Quare in hoc Luna ſimul cum Solis lumine occidit, ſæpe verò & prior eſt occidua: Primùm verò manifeſta in ſecundo die, nunc quidem magis, nunc verò minus, atque hoc ei accidit, tum longitudine à Sole receſſus; qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo ſemper mouetur,) tum propter ſignorum occaſum, non æquali tempore euenientem; inſuper ob præteriti congreſſus tempus. Vnde non ſemper vnum tempus eſt, quo clarè Luna conſpicitur, ſæpiſsime autem triduo, in ortu Solis remorata, planè inuiſibilis eſt, quo nondum hæc terrena immutare poteſt; & quodammodo tempus eſt, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis, in idem recidit, etenim circuitus vicenis diebus, ſeptenìſque, & tertia fere diei parte peragitur, in tanto enim tempore ſigniferi circulum percurit, vt quo nobis luceſcit circuitus, quod is quoque eidem conueniat, numero planè intelliges; ſi occultationis tempus de toto menſtruo eximas: quod autem menſtruum tempus non omnino triginta diebus conſtet, ſed minus vnius diei ferè dimidio, Hyparchus integro vno libro demonſtrauit, quin & vulgus iam propè vniuerſum nouit menſium, alium, quem κιλλὸν Græci nominant, quaſi mutilum & imperfectum, dies viginti nouem continere: alium nempe abſolutum, triginta; Nam vniuerſos amborum dies quinquaginta & nouem eſſe oportet, ſi quidem vterque omnino triginta minus dimidia diei parte continet.

Rurſus capite octauo: Neque inquit ſeptimi, vel quarti numerus, criſis auctor eſt, ſed quòd Luna innouante, & immutante terrena motuum quoque circuitus, ad hos principes numeros venire contingat, meritò in ipſis, tanquam ſtata alterationum tempora, inueniuntur; quippe non à numeris, ſed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum in motu mutans conſiſtat, tempus muta-

tionibus

tionibus necessariò coniunctum est, quare etiam numerus necessariò. Non igitur, quòd omnis par numerus fœminam: impar masculum referat, acutorum iudicia, imparibus diebus accidunt; neque enim impar absolutè pari fortior est, neque si fortior, ideo fœmininus, imbecillior, neque si fœmininus quidem hic, masculus aut alter sit, acutos morbos in masculinis numeris iudicari: diuturnos in fœmininis, rationi consentaneum est. Omnia siquidem, quæ de numerorum virtute nugantur, tam facilè absurda esse deprehendimus, vt mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum sapientem virum, numeris tantum tribuisse. Atque nunc aduersùs ipsos etiam, nobis nugari non vacat. nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimùm, magnas parere mutationes: pòst in quaternionibus exiguas: adhæc crisim accessione plurium indigere. Item accessiones tertio quoque die, in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos, in imparibus diebus magis, ad iudicium tendere necessitas erit; huius rei gratia Tertius, & Quintus meritò decernunt, non ex Lunari circuitu, decernendi potentiam sortiti, sed vel quod ob violentiam accessionis, tertius crisim quarta die futuram præuertat, vel (& per Iouem) quod natura, dum quarto die lassa, nec incitata conquiescit: quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardiùs venire, tertius paulò magis anticipare conspicitur, atque ambo crisim obtinuisse, quod vicini ambo verè decretorio accessiones susceperint. Iam verò, & nonus inter duos decretorios septimum, & vndecimum medius, vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum, ipse sibi vendicat; rariùs quidem septimi, sæpius vndecimi crisim assumit, etenim septimi diei propria crisis, non ad nonum (modo pauci errores commissi sint) vnquam peruenerit. sed hoc libris de crisibus declarauimus: Vndecimi verò è contrario diei, cùm & exactè omnia gesta sint; & violentia noni diei accessio inuadat. Porrò iudicia in huiusmodi diebus, propter accessionem vehementiùs incidere clarissimè demonstrat, quòd videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt; sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic quoque accessionis vehementia crisim, quam stato tempore fieri compellit. Quare in omnibus ferè diebus, per acutos morbos iudicari videre licet, quoniam vltimus ipsorum dies decretorius est septimus; & ante hunc, non quartus modò; sed & tertius, quintus, sextus aliquando decernunt.

Iterum capite nono. Cur autem vigesimusprimus, multò magis vigesimus decernat, explicabo. Primùm, quoniam huiusmodi morbus diuturnus iam est, ipsas accessiones dies pares accipiunt; deinde quod septimana non integris septem diebus constat, nouit hoc quoque Hyppocrates, cùm enim dixisset, in opere prognostico; hi verò ex acutissimis morbis per quatuor in viginti ex additione perueniunt, his subiungit. Verùm huiusmodi supputatio, per integros dies, nimirum fieri non potest; quippe cùm, nec annus, nec menses ipsis integris diebus numerari possint; vt igitur annus ad 365. dies particulam diei maiorem quarta, adiectam habet: tum mensis ad 30. dies absoluendos, vnius dimidium desiderat: sic & septimana, sexta diei parte, vt septem integros habeat, indiget; quamobrem fit, vt tres septimanæ non vnum, & viginti dies integros, sed minùs ferè tota dimidia parte vnius consequantur; ob quod etiam numerus huiusmodi, non magis 20. quàm 21. diebus vicinum vtrique parti conuenire videas, nam cùm totus lunaris circuitus 27. diebus, & adhuc tertia vnius parte absoluatur, ideoq; septima quælibet septem diebus minùs sexstante constet; tres septimanæ viginti dies, & dimidium habebunt. quoniam igitur vigesimus exactam periodum propinquam sibi vendicat, tales iam morbi inueterascunt, & accessiones paribus diebus accipiunt; quorum vero accessiones in imparibus eueniunt, horum & iudicia ad 21. delabuntur. Non solùm autem

Lunæ

Lunæ circuitus, sed & menstruum tempus apparitionis virtutem quandam, in nos possidet, vti priùs docuimus. ipse enim signiferi circuitus accommodatissimus est vniuscuiusque rei proprijs principijs: menstruale verò tempus, quo Luna conspicitur, ambientem nos aerem immutans, omnibus ex æquo hominibus communem effectum ostendit; demonstratum est autem, & hoc tempus 27. dies propemodum continere, ideòque septimana eius minor adhuc priùs dicta meritò euadet; siue enim à 30. tres illos, qui circa coitionem sunt, dies, in quibus nihil adhuc de aere decernitur, auferre cogites: siue à 29. dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifestum de se lumen præbet; priori modo 27. dies, altero 26. & dimidium habebit: quomodo ergo mutationes corporibus nostris accidere diximus, quasdam proprias, quasdam communes, proprias, quæ tanquam ad propria principia spectent: communes, quæ ad communem ambientis vsum.

Addit cap. 6. eiusdem libri, facere ad rem, quo quisque sub cœli statu, & sub quibus stellis ortus, aut procreatus sit. Fingamus enim, inquit, homine quodam nascente, salutares planetas in Ariete, malignos in Tauro esse; is cum Luna in Ariete, in Cancro, in Libra, Capricorno fuerit, pulchre deget: cùm verò Taurum ipsum, vel tetragonum aliquod, vel diametrum signum occupat, malè tunc, & molestè vitam transiget: atque morborum initia huic, cum Luna in Tauro, Leone, Scorpio, Aquario fuerit, pessima: sine periculo autem, & salutaria sunt, cùm Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum Luna permutat. Adhæc alterationes magnas, quas in tetragonis, & diametris per septimanas fieri diximus, in lethalibus quidem morbis lethales & ipsas, in salutaribus bonas euenire necesse est. Hæc ille.

Crediderim equidem Galenum his locis Astrologorum placita describere voluisse, nihil propria sententia constituisse, vix enim adduci possum, vt credam clarissimum Medicorum magistrum ad prima Medicinæ, & Philosophiæ principia offendisse, adeòque allucinatum fuisse, vt neque cum experimento, neque secum consentiat.

Primùm quidem per nouilunia minimas à Luna concitari mutationes scribit, libro 3. cap. 4. Sæpissime autem, inquit, triduo in coitu Solis remorata, planè inuisibilis est, quo tempore nondum hæc terrena immutare potest. Et cap. 9. eiusdem libri. Quamuis Luna 29. diebus, & dimidio conficiat orbem, viginti & septem diebus mensem lunarem constare, non 29. & dimidio, & vigesimum septimum diem esse, decretorium, non 29. propterea quòd, detractis tribus diebus, quibus Luna cum Sole coit, quibus nullas fermè vires habet, 27. dies supersint, quibus illa inferiora commouere solet.

At contingit quam frequentissimè, vt dies morbi septimus, decimusquartus, vigesimusprimus, vigesimusseptimus, qui sunt maximè critici, incidant in 28. aut 29. Lunæ. Crises, igitur, quæ his diebus contingunt, non fiunt semper Luna auctore. Rursus euenit sæpissimè vt septimus, decimusquartus, vigesimusprimus, vigesimusseptimus Lunæ, quibus illa maximos his inferioribus ciere solet motus, incidant in 6. diem morbi, quo Galenus scribit, nunquam contigere salubrem crisim, quam ergo habet crisis cum Luna consensionem?

Quid illa mediocritèrne pugnant, quæ capite quarto tradit, non æquali semper temporis spatio, in coitu cum Sole, Lunam delitescere, sed interdum diutiùs, interdum minùs diu, cum ijs quæ capite nono ait, perpetuò, ex mense Lunari, detrahendos esse tres dies occultationis; ideòque semper vigesimum septimum, nunquam vigesimum octauum diem esse criticum?

Quàm præclarè nugatur capite octauo; Tertium diem aiens esse decretorium; quia futuram, quarto die, crisim præuertit; Quintum quia eiusdem quarti diei crisim remoratur; Vndecimum magnas obtinere vires, ex eo quòd medius inter 7. & 14. non quòd per se decretorius sit: Rursus nonum criticum esse, quòd inter duos decretorios per se 7. & 11. medius sit, & quòd vndecimi, aut

septimi

septimi diei crisin sibi vsurpet? Cur vndecimus non vsurpat potiùs iura noni? Cur octauus non vendicat sibi crisin septimi? Cur duodecimus, quem nunquam esse decretorium scribit, non assumit vllius alterius vim, & potestatem?

Adhæc, aut vis fieri crises per dies septenarios, ex eo, quòd per septem dies Luna conficit quartam Zodiaci partem, quæ solet esse ratio earum mutationum, quas tu ipse capite quinto refers, ex Arati, & agricolarum obseruatione? Hoc perpetuum esse nequit, cùm non omnes ægrotare incipiant in nouilunijs, vt septimus morbi dies in septimum diem Lunæ, & decimusquartus morbi in decimumquartum Lunæ incidat: sed contingit criticos morbi dies, in quemlibet diem Lunæ incidere, vt suprà dicebamus.

Præterea ad quartas Zodiaci partes non semper Luna peruenit, stato quodam ac definito die, sed modò tardiores, modò velociores habet ad zodiaci signa recursus; qui itaque fit, vt status, & certus sit semper septimus morbi dies, quem tantopere commendas?

Aut vis septenarios dies, & criticos numerari non à nouilunio, sed ab initio morbi, quod velle videris, cap. 5. & 11. tunc enim solent morbi, & humorum materies esse ita affecti, vt ad crisim aliquam commodè commoueri possit à Luna: At septimus dies à morbi principio, & materiæ præparatio cadere potest in tempus, quo Luna est falcata, & quando feriari ais, nihilque in his inferioribus agere: incidere potest in tres dies nouilunij, quando nullas Lunæ esse vires doces cap. 3.

Deinde vigesimus dies sine dubio criticus est, & multorum quidem sententia, & tua in primis, magis criticus, quam vigesimus primus: At vigesimus nullo modo pertinet ad septimos dies Lunæ. Quod porrò scribis lib. de diebus criticis, c. 9. Lunam conficere quartam Zodiaci partem, septem diebus, sed non integris, ideo tres quartas non absoluere vigesima prima die, sed vigesima cum dimidia; euertit totam dierum criticorum structuram: nam neque 20. neque 21. essent decretorij, deficiente alteri media diei parte, in altero redundante; Neque 27. sed 26. criticus dici deberet, contra omnia Medicorum tabularia, contra quotidiana experimenta.

Postremò. Quoniam ais interesse quo quis genitus, vel ortus sit horoscopo, & illum, qui in ortu malignas habuit stellas in Tauro, benignas in Ariete, meliùs habiturum Luna existente in Ariete, quàm in Tauro: faciamus duodecimo die morbi Lunam decurrere signum salutare, erit etiam decretorius dies duodecimus, quem negas vnquam fuisse decretorium.

Missum facio Galenum, qui Astrologorum potius doctrinam ijs libris de diebus decretorijs, quàm suam descripsit, maluitque aliorũ referre sentẽtias, quàm suum iudicium in re grauissima interponere; in quo laudanda magis est viri modestia, quàm ridendi lapsus, & errores.

Venio ad Astrologos, Bellantium præsertim, & Gauricum, qui ab exordio morbi, non à coitu Lunæ cum Sole dies numerandos docent, quibus humores à Luna commouentur.

Aut Luna huiusmodi vim, quæ humores exagitat, ex se habet, aut ab altero, putà loco, aspectu syderum, lumine. Si primum placet magis; Cur decimasexta, Cur octaua die, non idem præstat, quod vndecima, decimaseptima, vno verbo: Cur vnus dies potiùs, aut magis criticus est quàm alius? An dicent quouis die Lunam ex se mouere posse humores, illos verò non esse semper huiusmodi commotionum capaces; vel quia crudi adhuc, & peruicaces sunt, vel quia non sunt ritè parati? Nihil ad rem: hoc ipsum quærimus, Cur septima die materia sit ita affecta, vt moueri possit, octaua non item? Hoc est quod disputamus, à quo præparentur humores in septimum diem, in decimumquartum, in vigesimum; Cur ab eo, à quo disponuntur, commoueri etiam non possint? cur exigant præterea Lunæ impulsum?

Si alterum sequuntur libentiùs, aliunde eam vim Lunæ aduenire, non semper Lunam propellere humores, sed aut quãdo est in certo loco, aut quando modo quodam se habet ad reliqua astra, vel quando tanto lumine à Sole completur,

Faciamus hodie corripi febre Platonem, cras Socratem, postridie Aristotelem; & sit idem genus febris: manifestum est octauum diem, qui Platoni non est criticus, Socrati esse criticum; nam qui vndecimus dies est Socrati, Platoni est duodecimus, quem Galenus nunquam se vidisse criticum testatur: vnde necessariò sequitur eidem Lunæ, in eodem signo existenti, eandèmque cum reliquis astris positionem tenenti, simul inesse vim criticam, vt ita loquar, & non inesse. Inesse quia Socrati auctor est crisis, & diem præstat criticum: Non inesse, quia Platoni diem duodecimum efficit, qui nunquam est criticus. Pudetne adhuc Bellantium, & Gauricum Genethliacæ suæ? Dicent fortasse, quamuis Plato, & Socrates eodem morbo laborent, non eodem tamen die fieri crisim in ambobus; quod eiusdem morbi non idem sit modus, & gradus in vtroque, nec vtriusque humores eodem tempore, ad eam proficere temperationem, quam Luna commouere solet ad crisin: Id verò ita paulò antè euertimus, vt constare nullo fulcimento posit. quando enim de criticorum dierum causa instituitur disputatio, non suscipitur ludicra disquisitio; sed quæritur, quæ sit causa, vt quibusdam diebus fœlices eueniant crises, & de statu morbi ferri posit iudicium: in alijs crises sint insalubres, & de morbo nihil certò constitui posit. hoc verò si oritur ex humorum præparatione, concoctione, & dispositione; causa ceciderunt Astrologi. Causæ enim præparantes, subigentesque rebelles humores, sunt ratio dierum criticorum, non Luna. Præterea, quæ causa præparat humores ad crisim, eadem expellere potest, & debet sine Lunæ auxilio: Natura ipsa, inquit, Galenus lib. 3. de diebus decretorijs cap. 8. est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus, antea demonstratum est, tempus autem expulsionis, post finem alteratoriæ facultatis est; tunc enim functionem obire, omnibus secundùm naturam absolutis, ostendebatur, cùm illa ab actione desierit. Non Cœlum, non Astra, non Luna, sed natura concoquit, subijcit, disponit humores noxios: natura itaque, non Luna expellere eos debet, & excernere.

At perspicue dicet aliquis hæc sanè disputata sunt; sed si Luna non est dierum criticorum auctor, vnde tandem eorum causas eruemus? Non id agimus in præsentiarum, vt horum dierum causas aperiamus. Aduersus Astrologos disserimus, quibus, si probatum fuerit, non posse è Luna, & Astris criticorum dierum probabilem haberi rationem, abundè, cumulateque instituto nostro satisfactum erit.

Verùm ne quis iure meam desiderare posit sententiam: Mihi vero simile fit, id nasci ex natura, & temperatione humorum; quatuor enim in humano corpore aluntur humores, Atra, & Flaua bilis, Phlegma, & Sanguis, in quorum certa quadam proportione, & temperie sanitas sita est: vno aliquo plus æquo redundante, morbus existit, & ægritudo. Inter hos humores illud intercedit haud paruum discrimen, quod alij celeriùs, tardiùs alij, & agunt & patiuntur. Hinc quotidianæ febres, Tertianæ, Quartanæ, Ex quibus posteriores, sicut rariùs recurrunt, ita maximè sunt diuturnæ; quod Atra bilis, quæ dat febres quartanas, agendo segnis sit, & resistat contrarijs validissimè, ac diutissimè, aliæ verò quæ humoribus minus peruicacibus continentur citius soluuntur. Hinc criticorum dierum ratio dilucescit; agunt enim inuicem humores in omni morbo, & patiuntur; adeòque interdum agendi, patiendique vires æquantur, vt nullus contrarium subijcere, aut loco pellere queat. Sed tandem sensim sine sensu vnus debilitat alterum; quæ pugna in septimum, in decimumquartum, in vigesimum, in vigesimumseptimum diẽ distrahitur; quòd ea sit proportio inter agens, & patiens, vt nec illud priùs debellare posit contrarium; neque hoc, cùm firmum, & validum sit, antea frangi pellique queat. Cur quæris dierum criticorum rationem? Ratio est, proportio agentis, & passi, quæ ita affecta sunt, vt intra certum tempus sustinere pugnam posint, vltra non posint: vbi verò qui morbo fomitem præbebat

bebat humor castigatus, & subactus ab alteratrice facultate fuit, vt Galenus ait, à facultate expultrice, qua nimirum viuentia noxia omnia excernunt, quod putridum, ac corruptum est secernitur, & eijcitur.

Expectas exemplum? Do libenter. Tertiana exacta, inquit, Hippocrates sect. 4. Aphorism. 59. in septem circuitibus ad summum iudicatur. Cur ita? quia humor ille tertianæ, talis est naturæ, vt non possit diutius perdurare. Quartana vero quæ humori magis peruicaci adhæret, non potest adeo breui tempore solui. Hinc Hippocrates sect. 4. Aphorism. 53. Ex eo quod viscosa, & crassa materies, circa dentes, & os ægroti inueniatur; febres fortiores, & morbos magis peruicaces esse colligit. Cur quæso te, aliæ febres tertio, Aliæ quarto, Aliæ quinto, Aliæ septimo, Aliæ nono quoque die recurrunt? Nonne ex natura humorum id nascitur, auctore Hyppocrate lib. 1. de morbis popularibus? quidni igitur ex eorumdem natura, & constitutione oriantur Crises, & salutares, aut insalubres excretiones? Non est meum hæc pluribus explanare, nec ad propositam disputationem contra Astrologos pertinet, hæc subtiliùs limare: habent, quem consulere possunt, Hieronymum Fracastorium, libro de diebus Criticis, qui hæc expliciatiùs cognoscere cupiunt.

CAPVT XX.

De pestilentia, & morbis popularibus.

SCRIBIT Fernelius lib. 2. de abditis rerum causis, cap. 12. & 13. pestilentiam, & morbum omnem acutum, æstu immoderato, excandescere: cùmque morbus latè vagatur in omnes, seu plures prouincias, eius causas non posse referri, nisi in pestilentem vim syderum. Item quando morbus genus quoddam animantium; putà, boues, capellas, oues, non alia inficit, originem ducere non posse ab aeris putredine, quando eadem afficeret genus omne animalium non vnum solum. Ideo ab occultis Astrorum viribus illum deriuari.

Mihi verò nondum demonstrauit, hasce varietates, ex causis sublunaribus oriri non posse; quid enim prohibet, omnium vnius generis morborum popularium, seu Epidemiorum vnam aliquam primarum qualitatum esse causam? quid prohibet secundam aliquam qualitatem ex primis ortam, auctorem esse huiusmodi morborum? An quia non semper animantibus omnibus morbus est communis? At multæ sunt rerum abditæ vires, quæ afficere non solent, nisi ea corpora, quæ sibi certo quodam modo, ac temperamento respondent; non enim vnius causæ vis idem semper efficit in quolibet subiecto; quod antea cumulatius disputatum est. Itaque fieri potest, vt huiusmodi vis desæuiat, non in omnes, sed in eas animantes, quæ ab ea pestilenti vi apta sunt infici: Nam interdum sub eodem putri cœlo (vt ita dicam) degunt plurimi, quorum aliquos ea tabes afficit, alijs innoxia est; non aliam sanè ob causam, nisi ob temperamentorum diuersitatem. An quia eandem sentimus aeris temperiem, pestilentiæ tempore, quàm salubri cœlo? At vis hæc est occulta, nec sentitur per se, sed per effectus: sic enim magnetis vim non animaduertimus in aere, sed ex ferri motu. Vnde fit, vt sæuiente morbo, non percipias spiritus, qui afflantur è putridis corporibus, sentias tamen morbum inde deriuatum: Inde nascitur, vt non sentias putre cœlum, quod pestilentiæ tempore sæuit. Sicut itaque pisciculus, vt suprà vidimus, stupefacit piscatoris manum occulta nescio qua, & nusquam apparente vi, nisi in manu piscatoris. Ita aer pestilentiæ tempore occulta quadam vi tabefacit mortales, quæ nusquam apparet, nisi vbi

—Tabida membris
Corrupto cœli tactu miserandaque venit
Arboribusque, satisque lues, & lethifer annus.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER SECVNDVS.

De conceptu, & fœtu.

CAPVT PRIMVM.

Astra non animum, sed corpus afficere, si afficiunt.

SYDERVM potestates, quibus fœtus afflatur, aut imbuitur, si quid possunt, id summum esse; vt corporis temperamentum variè cõmutent, ipsi quoque Astronomi profitentur: per se enim non attingunt animum, sed corpus; quin & corporis substantiam constat ab ijs non immutari per se; Ea itaque, quæ substantiæ accidunt, Astra perstringunt, si quid tamen efficiunt: in quibus principem locum, & qui latissimè pateat, obtinent ea, ex quibus, vel totius corporis, vel singularum partium temperamentum coagmentatur. Ex quo postea nonnullæ animornm propensiones existunt (nam & animum corpus, & corpus animus solet permouere) ex quibus anticipare se animo Planetarij affirmant cuncta, quæ cuique in omni vita euentura sunt, Quare Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs Astronomicis, cap. 4. & 8. Astrorum errantium, & inerrantium vires diligenter persecutus, vniuersas in calido, sicco, humido, frigido, cæterisque, quæ ex his primis fiunt, collocat, quæ ad corpus, & corporis temperamentum pertinere planum est. Et cap. 2. cùm instituisset probare aliquam esse syderum vim, & efficientiam, non aliunde id efficit, quàm ex seminum, animantium, cæterorumque corporum quotidianis mutationibus; quas à cœlo fieri contendit. Atque, vt planè intelligeremus corpora esse, quæ syderibus obnoxia primò sunt, Animos autem, non nisi, quia pendere solent à multiplici corporis constitutione; subdit, Astronomus propriæ singulorum constitutionis generalem cognitionem habeat collectam, à statu circumstantis cœli, veluti corpus alicuius tale esse, talem autem animum, quæ etiam consequitur casuum singularium præuisio, nempe, quòd talis cœli status, tali constitutioni aptus sit, & conducat ad prosperitatem; talis verò contrarius, & in aduersa impellat.

Audia-

Audiamus & Theologos, immò Theologorum principem sanctum Thomam, 1. parte, quæst. 115. art. 4. quo inquirit Vtrum corpora cœlestia sint causæ humanorum actuum, & respondet his verbis: Dicendum, quòd corpora cœlestia in corpora quidem imprimunt directè, & per se, sicut iam dictum est; in vires autem animæ, quæ sunt actus organorum corporeorũ, non directè quidem, sed per accidens; quia necesse est huiusmodi actus harum potentiarum impediri, secundùm impedimenta organorum, sicut oculus turbatus non bene videt. Vnde si intellectus, & voluntas essent vires corporeis organis alligatæ, sicut posuerunt aliqui dicentes, quòd intellectus, non differt à sensu, ex necessite sequeretur, quòd corpora cœlestia essent causa electionum, & actuum humanorum: & ex hoc sequeretur, quòd homo naturali instinctu ageretur ad suas actiones, sicut cætera animalia, in quibus non sunt nisi vires animæ, corporeis organis alligatæ: nam illud, quod fit in ipsis inferioribus, ex impressione corporum cœlestium, naturaliter agitur; & ita sequeretur, quòd homo non esset liberi arbitrij, sed haberet actiones determinatas, sicut & cæteræ res naturales; quæ manifestò sunt falsa, & conuersationi humanæ contraria. Sciendum est tamen, quòd indirectè, & per accidens impressiones corporum cœlestium ad intellectum, & voluntatem pertinere possunt, in quantum scilicet intellectus, & voluntas aliquo modo ab inferioribus viribus accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. Sed circa hoc diuersimodè se habet intellectus, & voluntas: Nam intellectus ex necessitate accipit ab inferioribus viribus apprehensiuis; vnde turbata cogitatiua, vel imaginatiua, vel memoratiua, ex necessitate turbatur actio intellectus: sed voluntas, non necessariò sequitur inclinationem appetitus inferioris; licèt enim passiones, quæ sunt in irascibili, & concupiscibili habeant, quandam vim, ad inclinandam voluntatem; tamen in potestate voluntatis remanet, sequi passiones, vel eas refutare; & ideo impressio cœlestium corporum, secundùm quam immutari possunt inferiores vires, minùs pertingit ad voluntatem, quæ est proxima causa humanarum actionum, quam ad intellectum. Ponere igitur corpora cęlestia esse causam humanorum actuum, est proprium illorum, qui dicunt intellectum non differre à sensu. Vnde quidam eorum dicebant, quòd talis est voluntas in hominibus, qualem in die inducit pater virorum, Deorùmque. Quia ergo constat intellectum, & voluntatem, non esse actum organorum corporeorum, impossibile est, quod corpora cœlestia sint causa actuum humanorum.

Rursus articulo quinto, negat dæmones subesse actioni cęlestium corporum, vel per se, vel per accidens: vel directè, vel indirectè; quia sunt substantiæ intellectuales à corporibus seiunctæ. Ita sentire debent de syderum potestate, quicumque rectè sentiunt, & de Animi immortalitate, & de libero Arbitrio: agere nimirum illa, si quid agunt, in corpus per se; in animum non nisi indirectè; & quia animus sequi solet temperamentum corporis.

Quin etiam Marcus Tullius libro secundo de diuinatione scribit hanc fuisse veterum sententiam Chaldæorum: nempe animorum mores ex corporum temperamento è cœlo hausto petendos esse. Cùm anni tempora, inquit, tempestatúmque, cœli conuersiones, commutationésque tantæ fiant, accessu stellarum, & recessu; cùmque ea vi Solis efficiantur, quæ videmus. Non verisimile solùm, sed etiam verum esse censent, perinde vtcumque temperatus sit aer; ita pueros orientes animari, atque formari; ex eòque ingenia, mores, animum, corpus, actionẽ vitæ, casus cuiusque, euentúsque fingi. Et Aristoteles Philosophorum Princeps, quia animus immortalis, & impassibilis non potest ab agente corporato immutari, lib. 3. de anim. tex. 18. negat intellectũ possibilẽ moueri a sensu; vel organo corporeo, atque propterea ab intellectu agẽte reuocari ad actũ.

At idem lib. physiognomicæ, capite 1. quòd animi mores sequantur temperationem corporis, docet his verbis; Quod

& animæ inquit sequuntur corpora; & ipsæ, secundùm se ipsas, non sunt impassibiles à motibus corporis; id manifestum fit valde in ebrietatibus, & ægritudinibus: multum namque animæ mutatæ videntur à passionibus corporis. Et è contrario, quod corpus compatitur passionibus animæ manifestum est circa amores, timores, & dolores, & voluptates. Ampliùs autem, & in ijs, quæ natura fiũt, magis vtique aliquis conspiciet, quòd corpus, & anima ita se habent connaturalia, vt fiant causæ plurimarum passionum adinuicem; nunquam enim animal factum, vel generatum est tale, qnod formam haberet alterius animalis, animam verò alterius; sed semper eiusdem corpus, & animam. Quare necessarium est, consequi tale corpus, talem formam. Ampliùs autem, & scientes circa vnumquodque animalium ex forma possunt considerare, equites equos, venatores canes.

Atque hoc est totum Physiognomicæ, & Syderalis scientiæ fundamentum, vt Astronomi ipsi profitentur. Quale autem illud sit, alius erit explicandi locus, in præsentia; fundamenta huius disciplinæ patefacere solùm voluimus.

CAPVT II.

Philosophis potiùs, & Medicis credendum quàm Planetarijs.

PHYSICI (Philosophos, & Medicos appellamus hoc nomine) digniores sunt, quam Genethliaci, quibus adhibeamus fidem. Primo quidem: quòd honestiorem, grauioremque sustinent personam; Genethliaci enim, & quia non bona fide, quod Artis suæ est exercent: id quod Ptolemæus lib. 1. cap. 2. & 1. obijcit Astrologis sui sæculi; & quia inanem, & temerariam profitentur scientiã; & quia Reipublicæ, ac Principibus maximè perniciosi sunt; semper malè audiuerunt; apud omnes adeòque eos suæ conditionis, ac vitæ pudet, vt non audeant, sicut Physici, publicè suam artem profiteri.

Deinde, quod Physicorum longè maior est numerus, vt in tanta multitudine, nulla cadere posit suspicio fraudis, & technarum, quibus Genethliaci ita abundant, vt nullus hactenus repertus sit hac labe immunis.

Adhæc illi proximam, tractabilem, & omnibus expositam materiam tractant, eàmque varijs experimentis versant: isti verò semotissimam, & vix menti tenuiter peruisam, quæ raró admittit experimentum; quo fit, vt illi certis exploratisque nitantur principijs; isti tenuissimis, fallacibusq; coniecturis.

Præterea Astrologi nituntur experimentis veterum (si tamen facta sunt vlla Astrologica experimenta) ad illa nihil adiiciunt Recentiores; immò nec adijcere possunt, quod longissimi temporis indigeant: Physici verò, quibus paucorum dierum, aliquando etiam horarum, satis est interuallum, ad experiendum, mirum quantum proficiunt quotidianis experimentis: Et quis sit, qui, cæteris paribus, senem, & exercitum per multos annos Medicum, non anteferat iuueni, nouoque in ea arte?

Accedit eodem, quòd Astrologi generales causas, quales sũt cęli, & stellæ, spectant; Physici proprias, & particulares. At generales aptantur particularibus; Sol, & homo generant hominem, inquit ille, Sol, & triticum procreant triticum, Sol, & ficus efficiunt ficum; non aptantur particulares generalibus; nusquam ignis præstat aliud quàm ignem, nec frigus, nisi frigus. illi igitur istis iure merito anteferuntur.

Præterea eorum, quæ experiendo Physici didicere, rationes etiam exquirunt, & reddunt optimas, id, quod Astronomis insolens, & lubricum est. Tandem Physicæ disciplinæ ab eximijs, & illustribus excultæ sunt ingenijs, quale penè nullum habent, quod ostentent, Mathematici coniectores. Quis enim Albumazares, Aomares, Firmicos, Gauricos, Bonatos, Alchibitios, Leopoldos, Cardanos, Bellantios,

Bellantios, Guidones comparet cum Socrate, Platone, Aristotele, Theophrasto, Hyppocrate, Galeno, Auicenna, Cornelio Celso, alijsque eximijs naturæ interpretibus?

Vnico gloriantur Ptolemæo: At is in alias totus incumbit Mathematicæ partes, Genethliacas vix delibauit, idque non ex suis sed ex aliorum obseruationibus, breuiter timide, & hæsitanter: nec veretur fateri sub initium primi libri, huius disciplinæ imbecillitatem, ludicramque naturam.

Postremò non eos esse arbitror Genethliacos, qui cum Medicis audeant contendere. Nam, si permultas res commendat Antiquitas, Medendi artem primam omnium reperit necessitas. Si scientiam auctores illustrant; auctores medicinæ inter Deos coluit Antiquitas: Si quid auctoritatis addit honos; non alia disciplina, tot, & tam celebres honores meruit, si magni fiunt, quæ summis viris magnopere probantur; hæc summos Reges, hæc Principes viros, non solùm delectauit, sed etiam illustrauit plurimùm. Si dignitate rem æstimamus; quid excellentius, quàm tuendo hominum genus, proximè ad Dei beneficentiam accedere: Si facultate, quid potentius, aut efficacius, quàm homines à certo exitio vindicare? Si necessitate; quid æque necessarium, atque id, sine quo viuere non licet? Si honestate; quid illustrius, quàm seruare genus humanum? Si vtilitate; nullius vsus neque maior est, neque latiùs patet: Si compendio; Medicina nulla ars est magis frugifera.

Denique Diogenes Cynicus, cùm intueretur Medicos, Philosophos, Gubernatores, hominem sibi videri omnium animalium sapientissimum, dicebat: Cum autem somniorum interpretes, coniectores, & huiusmodi inspiceret, nihil tunc se existimare inanius homine aiebat.

Sed labor longius, Cardanus ipse huic veritati adstipulatur sect. 3. Aphorismorum, aphorismo 155. Astrologi inquit vt diuinatores, pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; Philosophi naturales, veritatis studiosi, ac probi: ob hoc Astrologus tantùm verax est, ac probus; quantùm in sua diuinatione adhæret principijs Philosophiæ naturalis. Hæc Cardanus.

Hinc fit, Physicorum dogmata, & pronunciata Astronomicis præceptionibus longè esse certiora: nec Physicis posse Astronomos fidem derogare, sed cùm de re quapiam Mathematici à Physicis discrepant, Physicis potiùs habendam esse fidem, quàm Planetarijs. Quare quando ab horum doctrina illi dissident, lapsos eos esse oportet: quando alicuius rei proximam, & idoneam causam Physici tradunt; frustra à Mathematicis eiusdem causas cœlo quæri. Si quæ igitur Astronomis restant, ea solùm restant, quorum Physicis nulla suppetit ratio in sublunaribus; nulla autem res est, cuius Philosophi, & Medici idoneas non proferant rationes, nihil igitur est hac facultate magis inane. Cur cœlum diuexas Astrologe, vt eius rei rationes proferas, cuius causæ suppetunt sub cœlo? Si effectus habet in sublunaribus suam causam perspicuam, & manifestam, quid attinet secretam aliam, & cæcam toto cœlo perquirere? Si in hoc persistas studio euertes scientiam omnem; nam si cuiusque rei causam, quæ in promptu sit, despicias fastidiosus, & nouam aliam, abditàmque quæras è cœlo; aut potiùs cudas domi tuæ; poteris eadem quoque ratione, quancumque causam, licet sensibus expositam, aspernari, & exigere ignotam aliam ex Astris; ex quo fiet, vt dum notas causas fastidis, & ignotas non assequeris, omnes tollas demonstrationes per causas.

Fiet præterea quodlibet ex quolibet, in totius contemptum Philosophiæ; Nam si cuiuspiam effectus causam paratam, & aptam è proximo sumptam repudias; si tibi similis esse vis, idem in alijs petulanter præstare debes; quod si facias, nullis rebus suæ, id est, proximæ, & adæquatæ, constabunt causæ, sed solùm communes, & generales, nutante verò, aut potiùs sublata propria, certâque causa, liberū erit, quodlibet fingere de quolibet.

Concludamus igitur, cùm cœlo non sit assignanda efficientia, nisi eorum, quorum nulla sub cœlo causa possit ostendi;

nihil autem sit, cuius Metaphysicus, Physicus, Medicus, Philosophus, non possit proximam afferre causam; futilem, & inanem esse eam disciplinam, quam Genethliaci profitentur.

CAPVT III.

Ex astrorum, quæ conceptui præsunt, solo congressu nihil de fœtu posse decerni.

HÆc generatim aduersùs Astrologorum nationem principio protulisse sufficiat. Nunc accedamus ad eas stellas, quæ conceptui præsunt, vel præesse dicuntur; ostendamùsque ex eorum conspectu, nihil posse de fœtu certo constitui; quòd cœli vires ad id parum valeant solæ, nisi aliæ quoque causæ proximæ accedant, quas Astronomi obseruare non solent; & si Medicina, aut Philosophia carent (vt carent omnes) ne possunt quidem. Nam alias etiam causas obseruandas, præter Astra docuit Astrologorũ Princeps Ptolemæus, qui de hoc toto genere modestissimè disputauit, & animaduertens, se in præcipitem, & lubricam incidisse materiam, vndequaque iubet auxilia conquiri ad prædicendum, & non in solo cœli conspectu hærendum; Nam libro primo de iudicijs cap. 2. Si quando, inquit, in prædicendo erratum fuerit commissum, ex eo vsu veniet, quòd subiecta exempla dissimilia fuerint inter se. Atque hæc vna est in aëris exploratione, difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium; quod autem ad Genethliaca, & alia singillatim, & particulariter compositarum rerum iudicia attinet, permulta cernere est, quæ singulares constitutiones illarum adiuuent, & conficiant. Quis enim nesciat, quantum seminum diuersitas, ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm, & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit, vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis effectione & informatione excellat; vt hominis, equi, & cæterorum: Loci etiam, in quibus gignimur, ne ipsi quidem mediocres mutationes afferunt constitutionibus; nam & singulorum generum seminibus propositis, vt exempli gratia humanis, & eodem in statu aeris, tamen multũ diuersis in locis genitos, & corporibus, & animis inter se differre comperimus. Et, vt hæc omnia paria faciamus, ipsam tamen educationem, & consuetudinem non nihil ad vitam degendam singillatim conferre constat. Quocirca etsi vis maxima est circumfusi cęli; quòd hæc omnia, quæ diximus, & ipsum in talem modum adornarit; cùm illa contrà in hoc nihil contulerint; tamen, nisi qnis, & ipsa coniunxerit cum cæteris causis, multùm turbabuntur, qui omnia arbitrati fuerint sese collecturos, ex solo superiorum motu, etiam quæ ab illis absolutè non dependent.

Et infrà. Atque sicut non vertimus Medicis vitio, cùm & de morbo, & de ægrotantis natura sæpe percuntantur, ita etiam hac in professione, ne pigeat assumere, & genus, & regionem, & alimoniam; atque adeò non nihil etiam eorum, quæ iam acciderunt.

Rursus capite tertio. Non autem existimandum est, omnia à supernis causis, in res rectè humanas deriuari, tanquam inuiolabili, & diuino quodam edicto proposito singillatim: ità vt nulla alia vis obsistere, quin illa ita grassentur; valeat. Nam ipse quidem cœlestium corporũ motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege: Inferiora autem, mutationibus subijciũtur, de superioribus quidem, & primis causis: sed accidit hoc illis per consequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.

Iterum infrà. Quod ipsum, inquit, animaduertere est, similiter geri in omnibus, quibus naturalia sunt principia; Nam, & saxa, & gemmæ, & animantes,

atque insuper etiam vulnera, & morbi, & ægritudines; partim necessarias habēt effectiones; partim ex eo, quod contrariam habent effectionem, dependent. Atque ita existimare par est, naturæ studiosos prædicere hac scientia euenturas res hominibus, non inanitatem quandam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires; euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittant. Hoc modo, & Medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt; planè præuident, qui lethales sint, quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum: vt si, verbi causa, talem orationem habeat, quoniam talis est, de qua loquor, constitutio, fiet si proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem, aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, eodem modo & Medici prædicunt de vulneribus, vel vt serpant, vel vt putrescant; similiter & de metallis exemplum dari potest; vt si quis doceat lapidem Magnetem, id est, Herculeum, ferrum ad se trahere; nam quemadmodum horum vtrumque per se tendit ad rectam viam, à qua primæ illius naturæ, vita petitur, si relictum sibi sit, ignoratione contrariæ affectionis; sed si Medicinam contrariam vulneri apposuerimus, neque illud iam serpet, neque putrescet: neque lapis Herculeus illito alij succo, ferrum trahet; sicut igitur hæc obsistunt, & contrarias effectiones inducunt naturaliter, & fatali lege; ita in his quoque rebus fit de quibus loquimur; ignorata enim, aut præuisa quidem, sed neglecta tamen, ea, quæ hominibus euenire debeant, haud dubiè seriem illius primæ naturæ sequuntur: præuisa autem & sortita curam naturaliter & fatali etiam lege, aut auertuntur penitus, aut leuiora efficiuntur.

Hæc Astrologorum Magnus Magister, nec vllum cæterorum puto ita desipere, vt adimat cæteris rebus omnibus infra Lunam positis vim omnem, & efficientiam, negetque ignem stuppæ applicatum comburere, aut ficum producere ficos, equam procreare equum, homines scribere, vel ambulare, contendens à solo cœlo hæc omnia præstari, cessantibus nihilque agentibus causis sublunaribus.

Quo constituto, vt aliquid fiat, non satis esse cœli vim, & efficientiam; sed requiri præterea sublunarium causarum operam: manifestum est, quoties pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna si desideretur, vel impotens sit, non posse quod agebatur, perfici. Hinc monstrorum informitas, corrupto principio aliquo, vt ait Aristoteles lib. 2. Physicorum tex. 83. & lib. 4. de generatione animalium, capite quarto. Hinc animalium sterilitas ex Patris, vel Matris vitio, vt idem explicat lib. 7. de historia animalium, capite 1. 2. & 3. Hinc non semper positis, scientia, & appetitu sentiente, sequitur in homine motus ad locum, nisi accedat etiam voluntas, vt docet idem lib. 3. de anima, tex. 46. Hinc non quoties vigil est sensus, & expedita mens, fit intellectio, nisi adsint, & phantasmata, sine quibus intelligimus nihil; vt idem declarat ibidem, tex 39. Hinc causarum, quarum vna ab altera dependeat, in opere quopiam, numerus repugnat infinitus; deesset enim prima, qua sublata, nihil efficerent reliquæ, vt idem disputat lib. 2. Metaphysices, textu quinto.

Denique ne fiat inductio prolixior, pugnantia sunt ista: Operi necessarias esse plures causas; & ab vna duntaxat earum confici posse. Ad constitutionem fœtus plures necessarias esse causas, negabit nemo; Requiritur materia, cuius mira est varietas, vt videre est apud Hippocratem libro de genitura, libro de natura pueri, apud Galenum lib. 14. de vsu partium cap. 6. Apud Aristotelem libro quarto de Generatione animalium: Requiritur vis formatiua de qua Aristot. lib. 2. de gener. animal. cap. 3. & 4. Requiritur idoneus locus, quo conformetur; nam vteri figura, situs, durities, humiditas, lenitas, vlcus auctoribus Hippocrate libro de sterilibus, Aristotele lib. 7. de historia animalium, cap. 3. mul-

tum impediunt conformationem fœtus: Requiritur alimentum; quo nutriatur, & augescat genitura: Requiritur naturalis calor, quo foueatur: Requiritur bona constitutio matris. Si mulier, inquit Hippocrates libro primo de morbis mulierum, ægrotauerit, aut debilis fuerit, aut saltauerit, aut onus leuauerit, aut percussa fuerit, aut animi deliquio correpta, si timeat aut exterreatur, si voci feretur, aut intemperatè viuat, fœtum corrumpit. Et libro Aphorismorum sectione 5. aphorism. 31. Mulier vtero gerens, secta vena abortit, & magis, si maior fuerit fœtus. Galenus lib. 7. de vsu part. cap. 8.

Proinde, inquit, cùm vitium aliquod fœtui acciderit huiusmodi; vt non ampliùs alimentum, quod satis sit, attrahere queat: aut cum in mulieris corpore delictum huiusmodi contigerit, vt non satis sanguinis suppeditare ampliùs possit, eo casu operum naturæ ordo confunditur necesse est. Et concludit: Non ita autem multò pòst fit abortus, cùm scilicet nutrimentum omnino defecit.

Iam verò, si mater intemperatè viuat; si corripiatur morbo; si timeat aut saltet; si incidat sibi venam, quid agent stellæ feraces? solæne vindicabunt fœtum ab interitu? At quonam modo repugnantibus proximis causis, sine quibus cœlum facit nihil? Cur Hippocrates iubet puellam saltare ad abigendum fœtum; libro de natura pueri, si à solis stellis fœtura, vel abijcitur, vel retinetur? An quando mulier concepit dominantibus prolificis stellis, de quibus Ptolemæus lib. 1. cap. 4. lib. 2. cap. 8. non poterit per id tempus, quo in vtero gerit, ampliùs saltare, timere, percuti, tollere onus, comedere, aut bibere intemperatè? Quid vanius?

Laborante graui quopiam morbo matre, medenturne stellæ fœtui, an matri etiam? Si matri; cur spectas natales stellas, quando de mulieris vita agitur? scrutari debueras genitales stellas filiorum, vt de matris sanitate, & morbo, vita, & interitu pronunciares: Si fœtui solùm finge quantam velis, stellarum fœcunditatem; Laborante matre, fœtus tandem interibit; faciamus deficere alimentum, aut putridum, & corruptum esse (nam deficere aliquando scribit Galenus lib. 7. de vsu partium, cap. 8.) Vndenam stellæ cõportabunt alimentum in mulieris vterum? An nunquam fœcundæ stellæ fulgent, quando viri accedunt ad effœtas mulieres vel steriles? Anile somnium. Suntne vlla medicamenta, quæ tollant sterilitatem? quid facient genitalia sydera? nullum est apud Medicos remedium ad fœcunditatem procurandam? rideantur medicorum pharmaca, Solis Astris supplicetur. Si magis fœtus pendet à proximis causis, quàm à cœlo, quid nugatur Astrologus circa geniales stellas? quam tandem ex Astrorum inspectione de conceptu facere potest coniecturam? Attelanas ille fabulas obtrudere potest, probabilem præsensionem exhibere potest nullam.

Duo hoc loco pro sua causa respondere possunt Mathematici. Primò, stellas Geniales esse artificem vniuersalem, & principem, sublunares causas veluti eius instrumenta. Artificis autem cùm sit aptare sibi instrumenta, stellas quoque conceptui Præsides parare sibi omnes causas necessarias ad tuendum, & perficiendum fœtum. Secundò, respondere possunt ex sola quidem stellarum cõfiguratione, nihil certi pronunciari posse de fœtu, se verò non Astra solùm, sed alias etiam causas spectare, quando aliquid de conceptu statuunt.

Hoc postremum capite sequenti discutiendum est: Primum satis reuellunt, quæ diximus. Quid enim medicamenta faciunt, si Astra totum generationis negotium peragunt, si aptant omnes causas ad procreationem necessarias? Leuis igitur fuit Hippocrates, qui librum de sterilibus scripsit, multaque huic morbo præscripsit medicamenta, syderum nulla habita ratione: Leuis Galenus, qui medicamenta, prægnantibus fecit: Mentiti sunt innumeri alij, qui de curando fœtu summa cum laude scripserunt; sola enim Astra præstant quæcunque incolumitati fœtus opportuna sunt.

Nonne sub iisdem Astris degunt, & steriles, & fœcundæ mulieres? Cur stellæ artifi-

artifices conceptus non aptant æque omnes ad generationem, si præstant omnes causas generationi necessarias? Cur per quotidiana experimenta videmus sub quacunque cœli configuratione medicamentis procurari abortum? non ne id euincit, plus in fœtibus valere proximas causas, quàm prolificas stellas? Quid, quod hoc totum, aduersatur Ptolemæo Astronomorum Magistro libro primo de iudicijs, cap. 3. vt suprà retulimus: qui docet Astra sæpe impediri à causis inferioribus; quod scribit etiam in Centiloquio can. 5. Sed veniamus ad secundum, de quo dicebamus.

CAPVT IV.

Astrologi non obseruant, nec obseruare possunt fœturæ omnes causas.

Hactenus diximus ex solo syderum statu, quæ conceptui præsident; nihil posse Planetarios certò de fœtu prædicere; sed quoniam aliqui iactant se cum obseruant de cœlo; spectare etiam, quomodo aliæ causæ se habeant. Disquirendum est, an id faciant; immò an facere posśint. Nam non in solo cœli aspectu hærendum, sed proximas præterea causas diligenter inspiciendas esse scribit Ptolemæus lib. 1. de iudicijs, cap. 2. vt suprà retulimus, idque declarat exemplo medicinæ.

De qua re grauisśime etiam disputat Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex. 16. & 17. docetque pernecessarium esse Astronomo omnes causas perscrutari, & vndecunque conquirere auxilia ad prædicendum.

Ita præcipiunt Astrologorum Principes, sed in suis iudicijs nihil de alijs causis: omnia deducunt ex syderum statu. Itaque situlam fecerunt, non hauserunt aquam è puteo. Legantur eorum librij Mentiar, si quid in eis reperitur de materia, de nutrimento, de natura fœtus, de habitu mulieris, de complexione, de cibo, de potu, de exercitatione, de curis, vnico verbo, si non sunt toti in contemplatione stellarum.

Spectantne parentum complexionem naturalem? At è quibus eam signis colligunt? An è cœlo, & ex Astris, quibus illi geniti sunt? non profectò; ad iudicandum enim de fœtu quocunque, non ipsius solùm genituram obseruare oporteret, sed etiam parentum: Parentum dixi? Immò auorum, atauorum, maiorumque omnium; vt enim fœtus pendet à constitutione parentum, & constitutio parentum non aliunde cognosci potest; quàm ex eorundem natalitijs Astris; ita & parentum temperamenta, non solùm ex proprijs Astris, sed etiam à maiorum constitutione, & stellis vnde eorum constitutio hausta fuit, repetenda esset. Eundum itaque erit, vt de fœtu iudicare posśis, per singulos maiorum gradus, perque infinitum successionum ordinem; & quoniam nemo est, qui posśit Maiorum suorum omnes genituras proferre, consequens est, non posse Astrologum omnes causas inspicere, è quibus fœtus ducit originem. Dices non ex Astris parentum temperamentum colligi, sed ex externo corporis habitu; ex multis varijsque accidentibus, & operationibus. At hæc egent diuturna obseruatione, Genethliaci verò vno die conficiunt genituras. Quid, quòd parentes sæpè longè distant, & obseruari non posśunt; sæpe diem obiere suum; sæpe detinentur morbo aliquo, nec potest Astrologo eorum natalis constitutio esse perspectat: Denique nihil magis lubricum, quàm ex externis signis de interna corporis constitutione coniecturam facere, id quod libello de signis complexionum accuratius docuimus.

Quòd si Cardanus, qui & Philosophum, & Medicum egit, in suis illis iudicijs, quæ ad finem commentariorum Ptolemæi adiunxit, in prædicendo stellarum statum, considerat præterea nihil: Quid facient puri Astrologi, qui nihil præter

præter ſtellas norunt? Si Magiſtri Mathematicorum, à quibus hanc diſciplinam cæteri tanquam è fonte hauriunt, cœlo toti defixi, nullam habent cæterarum cauſarum rationem, quid aget vulgus Aſtrologorum, qui nituntur maiorum diſciplinæ, & tanquam oues pabulabundæ duces ſequuntur ſuos, pecoriſq. Magiſtros?

Ego verò etiam ſi velint Genethliaci has cauſas inquirere, non video poſſe; faciuntne id tanquam Aſtrologi? ſaltant extra chorum: Tanquam Medici? vbi didicerunt Medicinam? Audiendi potiùs ſunt Medici de re medica, quàm Genethliaci. Cur Medici, qui exercitatiſſimi ſunt, non profitentur iudiciariam, & inanes diuinationes? profiteri certè poſſent, ſi Aſtrologus, quà Medicus, eam artem exercet.

Largiamur, aliquando compertum habere parentum habitum; At non ſemper ab eodem viro genituram fortem; ſed neque ſemper debilē; ſed alias aliam procedere ſcribit Hippocrates libro de genitura, quam ſeminum inconſtantiam, proficiſci ex varijs eiuſdem corporis cõmutationibus, quas ſingulis diebus, vel potiùs horis experimur, docet idem Hippocrates. Quis autem obſeruare poteſt omnes mutationes, quæ ſingulis momentis humano corpori contingunt? Concedamus id quoque notare Aſtrologos; num obſeruare etiam poſſunt mulierum cibum, potum, ſomnium, vigilias, occultos animi motus, appetitiones, mœrores, lætitiam, timores, curas, ſollicitudines, ſaltationes, negotia, repentinos caſus, à quibus fœtum pendere, quamdiu in vtero materno continetur, ſuprà probatum eſt? Niſi enim hæc omnia cognita, & perſpecta habeant, non minus incertis ducentur indicijs, quàm qui viſa trabe, afferat ex ea cymbam fabrefactum iri; quia cymba non fit ſine trabe: qui leui nube conſpecta, pluuias ſtatim futuras denunciet; quia ſine nube non pluit: qui incidit in equum in nemore paſcentem, & inde equeſtre bellum vaticinetur; ſpectatis enim Aſtris, de vita, de morte, de integritate, de ægritudine, de ſexu, de incolumitate fœtus temere denunciant; quæ ab innumeris alijs cauſis, Aſtrologis planè ignotis, dependere, nulli dubium eſſe poteſt.

CAPVT V.

Quæ de parentum ſtellis Aſtrologi comminiſcuntur.

SOLEM, & Saturnum Patribus: Lunam & Venerem Matribus naturaliter aſsimilari ſcribit Ptolemæus lib. 3. cap. 4. Quapropter, inquit, quemadmodum harum ſtellarum qualitates ad inuicem, & cum alijs inuenientur; ita fore parentum qualitates, exiſtimandum eſt.

Quid hac fabella frigidius? & quid habet Saturnus commune cum patribus frigidiſsimus cum calidis, & qui niſi ſint fœmina calidiores, patres non fiunt? Dicant, ſi poſſunt, cur non potiùs Iouios fecerunt patres? quid enim de Ioue idem Ptolemæus libro primo, capite quarto? Stella, inquit, Iouis, temperatæ naturæ eſt; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æſtuoſam Martis; calefacit autem, & humectat, ſed, quia calefaciendi vis præcellit, ideo fœcundi ab illo venti excitantur.

Cur non potiùs præficitur patribus Iouis, quàm Saturni ſydus? An quia humidum Iouis alienum eſt à patribus? magis aliena eſt Saturni ſiccitas, humidum enim, & calidum iuuenile temperamentum eſt, & fœcundum: Aſtrologi verò ſenile temperamentum ex frigido, & ſicco attribuunt patri; Quid magis præpoſterè aſciſcere potuerunt? An fabuloſam Saturni canitiem dignam auctoritate patris exiſtimarunt? quando ceſſabunt fabellæ? Sed & illud rogo, Saturnus, & Sol præſuntne patribus, quia generant, An quia mares ſunt? Si quia mares, non præerunt parentibus modò, ſed

ſed etiam fratribus,& filijs. At his alias ſtellas præficit Ptolemæus libro 3.cap.5. lib.4.cap.5. Præerunt etiam omnibus ciuibus, & accolis eiuſdem loci.

Si quia generant, eodem res recidit; nam & fratres, & filij, & conſanguinei, & vicini, & amici, & ciues generant: & non raro ſimul, quorum omnium diſpar, & diſſimilis eſt conditio. Explicent, obſecro, cur hæ ſtellæ non agunt, niſi in eos, qui generationi dant operam, & quando generationi dant operam? an non idem corpus habent, eaſdemque qualitates ante, & poſtea?

Adhæc non video, quid hæ ſtellæ parentibus afferre poſſint, quod ijſdem nõ afferant, etiamſi non generent: Quid in illis immutant? An fortunas? ſunt nimis externæ: An dignitatem? continuò cadent è Magiſtratu: An valetudinem? & hanc aliunde, quàm à ſtellis repetit Ariſtoteles, lib.7. de hiſtoria animalium, capite primo, Galenus libro quartodecimo de vſu partium. probent mihi ineptum eſſe Ariſtotelem, deſipere Galenum.

Sed eſto, afficiantur parentes ab Aſtris; ſæpe aptius ad generationem Matres afficerentur à Sole, quàm à Luna; Videlicet, ſi frigidæ; & humidæ nimiùm eſſent; ſæpe meliùs patres commouerentur à Luna; nimirum ſi nimium eſſent ſicci. Denique cùm alijs vnum, cum alijs aliud ſydus congruit magis; quo igitur conſilio, vnam de omnibus legem ſtatuunt? Non ſecus hi faciunt, quàm ſi phlebotomiam omnibus morbis adhiberent; quia morbi frequenter ex vitioſis humoribus exiſtunt, quos expedit vnà cum ſanguine imminuere. At quid longo morbo defeſſis, aut viribus pœnè conſumptis? quid morbis nonnullis, quibus phlebotomia lethalis eſt, præcipieſne emittere ſanguinem? Nec illud præteribo, quod Genethliaci docent, has ſtellas in occaſu, ſenectutem; in ortu pueritiam: medio cœlo iuuentutem portendere. hinc enim fit, quamdiù hæc Aſtra ad occaſum vergunt, nõ conuenire ad procreandum niſi ſenes; in medio cœli dum ſunt, non dare operam Veneri, niſi iuuenes: dum oriuntur ſolùm, pueros concumbere. Quis audiuit vmquam tam lepidum apologum?

CAPVT VI.

Cur filij ſimiles parentibus.

SATIS opinor, ſuperque labefactata ſunt Mathematicorum Apoteleſmata, quibus in vtero materno ab Aſtris, fœtum efformari volunt: Verùm ne qua vel illis ad tergiuerſandum, vel nobis ad præuaricandum, facultas reliqua foret, ſuam natura interpoſuit auctoritatem, & publicam fidem. In ore filiorum, in oculis, in frontibus, in lingua, in moribus, ſuum ſculpſit teſtimonium, ſimilitudinem,& quaſi imaginem, parentum: vt hac tam illuſtri, tamque conſpicua nota filios à ſtellarum dominatu vindicaret; Et ad parentum iura reuocaret. Naturaliſsimum, inquit Ariſtoteles lib.2. de anima, text. 24. viuentibus eſt; quæcumque perfecta, & non mutilata ſunt, generare ſibi ſimile. Cùm igitur filij referant parentes; fruſtra Genethliaci è cœlo accerſunt cauſas fœtuum effectrices. Cur obſecro ſtellæ aſſimilant filios parentibus, potiùs quàm alijs quibuſcunque? An quia parentes indefinitam ſtellarum efficientiam finiunt ac terminant? At ea quæ puerum conformant in vtero, formam etiam, & ſimilitudinem in eo exprimunt oris,& totius corporis: nihil eſt cauſæ, cur ſtellæ ſimiles reddant filios parentibus potius, quam alijs quibuſcunque: nullæ igitur ſunt ſtellarum partes in conformatione fœtus. Indefinitam dicet aliquis cœli efficientiam finiunt, ac terminant parentes, ideò parentum potius, quàm alterius referunt ſimilitudinem. quicunque iſta loquitur fateri debet, nihil ex ſtellis pronunciari poſſe de fœtu; generale enim quod eſt, nihil indicare valet ſingulare,

gulare, & determinatum. Commune, inquit Aristot. lib.4. de generatione animalium, cap.3. semper in generando magis quod proprium, & particulare est; Coriscus enim & homo, & animal est: sed proprius à proprio distat homo, quàm animal, generat autem, & quod particulare est, & quod genus est; sed magis quod particulare.

Nec naturæ modo Antistites Philosophi: sed Poëtæ etiam rem tam perspicuàm viderunt.

Horatius lib.4. Carminum, Ode 4.

Fortes creantur fortibus; & bonis
Est in iuuencis, est in equis patrum.
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant Aquilæ columbam.

Virgilius libro quarto Æneidos:

Saltem, si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam soboles, si quis mihi paruulus aula
Luderet Æneas, qui te tantùm ore referret.

Iterum Ecloga prima:

Sic canibus catulos similes, sic matribus hœdos
Noram.

Martialis libro sexto Epigrammatum ad Nepotem:

Est tibi, qui patris signatur imagine vultus,
Testis maternæ nota pudicitiæ.

Iterum eodem libro ad Cinnam:

Pater, ex Marulla, Cinna, factus es septem,
Non liberorum (namque nec tuus quisquã,
Nec est amici, filiusve vicini)
Sed grabatis, tegetibusque concepti
Materna produnt capitibus suis furta.
Hic qui retorno crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se Cogisantræ.
At ille sima nare, turgidis labris,
Ipsa est imago Pannici palæstritæ.
Pistoris esse tertium, quis ignorat?
Quicumque lippum nouit, & vidit Damãr
Quartus cinæda fronte candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Præcide, si vis, filium, nefas non est.
Hunc verò acuto capite & auribus longis,
Quæ sic mouentur, vt solent asellorum,
Quis Morionis filium, neget Gyrthæ?
Duæ sorores illa nigra, & hæc rufa:
Croti choraulæ, villicique sunt Carpi.

Hesiodus lib. primo Operum & Dierum:

Et similem sobolẽ genitrices patribus edunt.

Euripides in Electra:

Solet enim idem sanguis paterno
Pleraque similia corpori producere.

Nec solum filios parentibus similes prodire tradunt Poëtæ, sed causam etiam similitudinis attigerunt cumque in vnaquaque re plorimum materiam valere, animaduertissent ab ea fœtus constitutionem, & vim singularem petunt.

Virgilius libro primo Georgicorum:

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati durum genus.

Durum (inquit Seruius) propter lapidem, vnde nati sumus.

Idem libro quarto Æneidos:

Nec tibi diua parens generis nec Dardanus autor,
Perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanæque admorunt vbera tigres.

Et libro octauo Æneidos:

Gensque virum truncis & duro robore nata.

Ouidius lib. primo Metamorphoseon:

Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
Et documenta damus, qua simus origine nati.

Idem in epistola Didonis ad Æneam:

Te lapis, & montes innataq; rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuere feræ.

Statius libro tertio Thebaidos:

——Scopulisque sata vel robore gentes.

Et libro primo Syluarum in epithalamio Stellæ & Violantillæ:

Duro nec enim ex adamante creati:
Sed tua turba sumus.

Cur nos diutius Poëtæ morantur? Nonne & Iurisconsulti sapientissimi viri ad l. Gallus, ff. de liberis & posthumis. quoties dubitatio incidit ad quem maritum proles pertineat; ad mortuum, an ad viuum, ex similitudine prolis de lite statuendum esse docent? Legatur Alciatus l. quæret. de verborum significatione: legatur Alb. l. septimo mense, ff. de statu hominum: legatur Rephaël Fulgosius consil.2.12. col.3. legatur Marcius Salomanius l. Gallus, ff. de lib. & posthumis: legatur Andreas Tiraquellus l. septima, connu-

connubialium Glossæ primæ, parte septima, num. 52.

Nos verò illud potiùs inquiramus, cur filij aliquando patri, aliquando matri, non rarò auo alijsque maioribus, interdum nulli suorum similes procreentur, & Aristotele duce, ac Mystagogo id inquiramus, is enim libro primo de Generatione animalium, cap. 19. ita differit: Atque vt filij similes sint parentibus ratio exigit; simile est enim, quod ad partes accesserit, ei quod remanet. Itaque semen manus, aut faciei, aut totius animalis, est manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum, & quale illorum quodcumque est actu, tale semen potentia est, aut corpulentia sua, aut facultate, siue virtute, quam in se ipso contineat.

Et libro quarto, cap. 3. Eædem, inquit, causæ sunt, & vt alij parentibus similes generentur, alij dissimiles, & alij patri, alij matri, tum corpore toto, tum partibus singulis; & parentibus magis, quàm maioribus suis, & ijs potiùs, quàm quibuslibet; ac mares potiùs, patri, fœminæ matri, alij nulli consanguineo similes, sed tamen homini similes, alij ne homini quidem, sed monstro: Qui enim suis parentibus similis non est, monstrum quodammodo est; discessit enim in eo, quodam modo natura ex proprio genere, cœpitque degenerare. Sed initium primum degenerandi est, fœminam generari, non marem. verùm hoc necessarium est naturæ; genus enim seruari oportet eorum, quæ fœmina, & mare distinguuntur. Sed cùm fieri possit, ne aliquando superet semen maris, aut ob ætatem iuuenilem, senilemve; aut ob aliam huiusmodi causam, fœminam ob eam rem gigni necesse est; At monstrum gigni non necesse est, scilicet ad causam cuius gratia, & finem, quamquam per accidens necesse est; nam principium hinc sumatur oportet.

Et infrà. In generatione interdum patrem, interdum matrem docet dominari quando pater dominatur, filios patri nasci similes; quando mater, matri.

Sed cùm omnes, inquit, quod mutatur, non in quodlibet; verùm in sibi oppositum transeat; ideo & quod in generatione non superatur transeat in oppositum necesse est, pro ea facultate, qua non superauit, quod generat, mouetque. Quòd si quà est mas, non potuit, fœmina gignitur; sed si quà est Coriscus, aut Socrates, non patri, sed matri similes gignitur; vt enim omnino patri mater opponitur, sic singulis generationibus singulæ gænerantes opponuntur; similiq. modo in sequentibus facultatibus agitur; semper enim in sequentem, & proximum maiorum potiùs transitur, tàm in patre, quàm in matre. Insunt autem motus alij actu, alij potentia: Actu insunt motus eius qui generat, & vniuersalium, vt hominis, & animalis: Potentia insunt motus fœminæ, & maiorum, tàm in patre, quàm in matre. Mutatur igitur transiens in opposita; motus autem eorum, qui creant, soluuntur in propinquos. Verbi gratia, motus eius, qui generat, si soluatur, primùm differentia minima, in motum patris transibit, mox in aui, atque deinceps adhunc modum in cæteros similes. In fœminis quoque transitus fit; motus enim concipientis, in motum soluitur matris; si non in eum, in auiæ, eodemque modo, in superiores; sed potissimùm, ita natura fert, vt qua mas, & qua pater est simul, & superet, & superetur; parum enim discriminis est. Itaque, vt simul vtrumque eueniat nequaquam difficile est; Socrates enim vir talis quis est: quamobrem mares magna ex parte similes patri existunt, fœminæ matri, simul enim in vtrumque disceditur. Opponitur autem fœmina mari, mater patri, discessusque in opposita fit; sed si motus, qui à mare est, superarit, qui verò à Socrate est, non superarit, aut hic superarit, non ille, ita eueniet, vt mares similes matri; fœminæ similes patri, generentur. Item si motus soluantur, & quà mas est seruetur, Socrates autem soluatur in patris, mas erit auo similis: aut alicui cæterorum superiorum maiorum, prout solutio tetenderit: sed si quà est mas superetur, fœmina erit similis potissimùm matri. Si autem, & hic soluatur motus, matri

matri assimilabitur, matris, aut alicui, superiorum pari ratione: Idem modus partium quoque est, sæpe enim aliæ patri similes, aliæ matri, aliæ maiorum alicui similes, cōstituuntur; insunt enim, & partium motus, alij actu, alij potentia, vt sæpius diximus. Omnino subijcienda sunt, tria illa: Vnum, quod modò dixi, motus inesse, alios potentia, alios actu: Alterum, degenerare in oppositum, quod superatur: Tertium, transire in motum proximum id, quod soluitur, & si minus soluitur in propinquum; si magis, in remotiorem discedere; demumque ita confundi, vt nemini suorum similes prodeant, sed commune tantùm relinquatur, vt homo sit; cuius rei causa est, quod commune particularia consequitur omnia; homo enim vniuersale est, Socrates pater; & quæcunque est mater, particulare est. Causa, vt motus soluantur est, quòd omne agens patitur etiam à patiente; vt quod secat, hebetatur, ab eo quod secatur; quod calefacit, refrigeratur à calescente; denique quodcunque mouet, excepto primo, mutuò mouetur aliquo motu. Verbi gratia, quod pellit, pellitur quodammodo, quod premit, premitur; interdum autem ita fit, vt quod agit, magis patiatur, quàm agat, & refrigeretur quod calefacit, & calescat quod frigefacit, cùm autem nihil fecerit, aut minus quàm ipsum affectum est. Dixi de ijs, cùm de ratione agendi, patiendique docerem: videlicet quibus quod patitur, nec superatur, aut defectu facultatis eius, quod coquit & mouet, aut copia, frigiditateque eius, quod concoquitur, & distinguitur; cùm enim partim superet, partim non superet, facit multiforme, quod constituitur, vt athletarum nonnullis per vsum cibi nimium accidit; cùm enim per copiam pastus natura nequeat superare, vt proportione augeat, formamq. seruet eamdem, diuersæ efficiuntur partes, & adeò interdum, vt nihilo ferè similes primis euadant. Proximus huic est morbus, quem Satyriam appellamus; etenim in eo præ abundantia fluxionis, aut flatus crudi in partes faciei decumbentis, facies animalis diuersi, & Satyri apparet. Sed quam ob causam mares, & fœminæ generentur, & alij parentibus similes, fœminæ fœminis, mares maribus, alij è diuerso fœminæ patri, mares, matri, denique suis similes, alij suorum nemini similes existant, idque tum corpore toto, tum partibus singulis, de ijs, inquam, omnibus dictum iam est. Sententiæ autem aliorum, etiam naturæ interpretum, sunt de his rebus, scilicet, quamobrem similes parentibus generentur; afferunt illi duplicem modum rationis; nonnulli enim ita consent, vt ab vtrouis plus seminis venerit, ei similes magis, generentur æquè toti totum, & parti pars, quasi ex vnaquaque parte semen decidat; sed si pars de vtroque venerit; similis neutri procreatur. Quod si falsum est, nec omni ex parte decedit; constat, nec similitudinis, nec dissimilitudinis id causam esse, quod referunt, tum etiam quemadmodum simul & fœmina fit, & patri similis; aut mas, & similis matri, non facilè explanare possunt; qui enim, vt Empedocles, aut Democritus, causam de mare, & fœmina reddunt, impossibilia modo alio dicunt; sed qui plus, minusve à mare, aut à fœmina secesserit, alterum marem, alterum fœminam gigni causantur, ij nequeunt explicare, quemadmodum fœmina patri similis, mas similis matri reddatur; simul enim plus de vtroque venire impossibile est. Adhæc, cur similes maioribus suis magna ex parte, remotisque generentur, cùm nihil seminis ab illis secesserit, nihil profectò isti, quod bene tueantur, habent. Sed, qui reliquum similitudinis modum afferunt, ij tum cætera, tum verò hoc melius dicunt; sunt enim, qui semen genitale dicant, quamuis vnum, tamen veluti omnifariam quamdam esse multorum seminum mixtionem. Itaque vt si quis multa saporum genera, in eodem humore miscuerit, moxque inde sumat, possitque sumere semper non tantumdem ex vnoquoque, sed modò illius plus, aliàs etiam ex hoc sumat, ex illo nihil sumat: sic in semine genitali esse, cùm ex multis, ac varijs mixtum sit; è quocunque enim gignente accesserit plurimum, ei similem forma generari.

rari. Sed hæc ratio nec plana eſt, & paſſim fictitia eſt; vult hæc non actu, ſed potentia ineſſe, quam omnifariam ſeminis mixtionem appellat, & quidem ita dici melius eſt; illo enim modo impoſſibile eſt, hoc poſſibile. Verùm, qui ita cauſam reddunt, nullo modo afferre rationem de omnibus facilè poterunt, cur fœmina, cur mas gignatur; quamobrem ſæpenumero fœmina patri ſimilis, mas matri proueniat, atque etiam de maiorum ſimilitudine. Adhæc qua de cauſa interdum homo quidem, ſed nulli ſuorum ſimilis generetur. Aliàs vſque adeò procedendo degeneret, vt demum ne homo quidem, ſed animal tantùm aliquod exiitat, quæ monſtra dicuntur.

Explicationem horum ſi aliquis deſiderat, præſtabo paraphraſim breuiſsimam. Quoties plures cauſæ vnum quid efficiunt, illa, quæ actuoſa magis eſt, aſſimilat ſibi magis effectum, & quò fortior fuerit alijs, eò magis ſibi ſimilem effectum reddit: ad procreationem autem fœtus, mater, paterque conueniunt. Quicumque igitur maiori vi præditus fuerit, & ea ratione, qua alteri præſtat, magis fœtum ſibi ſimilem efficiet, & eatenus reddet ſibi ſimilem, qua ſuperat alterum. Contingit interdum matrem efficacem magis eſſe, interdum patrem, ratione vel alimenti, vel laboris, vel temperamenti naturalis, vel morbi, & accidentarij temperamenti; patri igitur interdum, interdum matri magis ſimiles filij procreantur: Rurſus contingit aliquando patrem vna in re, matrem in alia ſuperare; aliquando igitur vna parte patrem, alia matrem filius referat neceſſe eſt; nam ſi pater ſuperat quà mas eſt, non quà Socrates; mater contrà ſuperat, quà talis eſt, non quà mulier, procreabitur mas, ſed ſimilis matri, non patri: Si mater fortior fuerit quà mulier, & pater quà Socrates, gignetur mulier, ſed ſimilis patri; ſi impediatur pater ne poſſit ſibi perfectè fœtum aſſimilare, aſſimilabit auo, vel alijs maioribus, quibus ipſe genitus eſt: denique interdum cauſæ, quæ fœtum conſtituunt, ita & agunt, & patiuntur, vt earum vires omnino miſceantur, ſicut multi ſapores vno aliquo liquore miſceri ſolent; & tunc nulla cauſarum valet ſibi ſimilem fœtum reddere, ſed procreatur fœtus ab vtroque parente diſſimillimus. Hæc Ariſtoteles eo loco.

De qua re iterum libro ſeptimo de Hiſtoria animalium, capite ſexto. Gignuntur quoque læſi ex læſis, verbi gratia, claudi ex claudis, cæci ex cæcis. Denique ſimiles ſæpenumero in re, quæ præter naturam comitetur, & ſigna habentes ſibi cognata hæreditaria, vt verrucas, vt næuos, aut cicatrices, aut aliquid aliud generis eiuſdem. Iam tale quid, vel tertia prole poſt regeneratum eſt, vt cùm quidam ſuo in brachio puncti notam haberet, filius non id retulit, ſed nepos, ea corporis parte nigritiem quandam habens confuſam prodijt: ſed raro hæc eueniunt. Integri autem è mancis ne gignantur, nulla res obſtat, & ſæpiſsime ita agitur: Similes etiam aliqui parentibus, aut auis, ſuiſque maioribus generantur, Aliqui ſimilitudinis nihil referunt; Redditur etiam vel poſt plures eiuſdem proſapiæ, vt in Sicilia eius, quæ adulterium cum Æthiope commiſerat filia, non colorem patris Æthiopis retulit, ſed qui natus ex hac eſt, is auum Æthiopem regenerauit. Fœminæ magna ex parte matri, mares patri proueniunt ſimiles: ſed fit etiam è diuerſo, vt fœminæ patri, mares matri ſimiles procreentur: particulatim etiam ſimiles fiunt, vt alia corporis parte ſimiles ſint patri, alia matri; gemini, vel diſsimiles inter ſe nati iam ſunt, ſed plurimi magna ex parte ſimiles prodeunt; nam & quædam cùm ſeptimo die à partu concubuiſſet, concepiſſetque, peperit ſimilem ſuperiori quaſi geminum: naturæ etiam ratione aliæ ſibi, aliæ ſuo marito ſimiles generant, vt equa Pharſalia cognomine Iuſta.

Hæc Peripateticorum princeps, ſed & eadem Epicuri Præco, & quaſi Pica Lucretius, lib. 4. rerum naturalium:

Et commiſcendo cum ſemine fortè virili
Fœmineum, mulſit ſubita vi, corripuitque.
Tum ſimiles matrum, materno ſemine fiunt,

Vt patribus patrio, sed quos vtriusque figuræ,
Esse vides mistim, miscentes vulta parentum,
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt.

Eadem Empedocles, cæterique omnes Philosophi apud Plutarchum, libro quinto de placitis Philosophorum, capite vndecimo.

Eadem & Medici, & Medicorum parens Hippocrates libro de genitura; Galenus libro de fœtu, & Auicenna 21. Tegni.

Nec aliam causam præterire debeo fœtus in varias formas affigentem imaginationem, eorum, qui generationi dant operam.

Vnde Aristoteles sect.10. problem.12. quærenti cur proles cæterorum animantium magis, quàm hominis, sui parentis similitudinem gerat. Respondet. An quòd homo vago, varioque plurimùm animo in coitu est? prout autem pater, materve in conceptu affecti fuerunt, ita partus euariant: cætera verò animantia omnia, aut certè plurima, rei tantùm ipsi intendunt. Quare Hippocrates apud Cœlium Rodiginum libro 11. lectionum antiquarum, capite 15. Cùm Æthiops, quæ pulcherrimum filium ediderat, suspecta esset adulterij, iussit spectari, quid artis Pictoriæ in eius cubiculo esset, repertisque egregijs signis, omni eam suspicione liberauit. Marcus item Tullius libro primo Tusculanarum quæstionum ita scribit: Similitudo magis apparet in bestijs, quarum animi sunt rationis expertes, sed in ijs quoque phantasmata suam vim habent. Id quod Iacob Patriarcha intellexit Genes.cap.30. tollens enim virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticauit, detractisque corticibus in his, quæ spoliatæ fuerant candor apparuit, illæ verò, quæ integræ fuerant, virides permanserunt: atque in hunc modum, vbi color effectus est varius, posuit Vir Magnus virgas in canalibus, vbi effundebatur aqua, vt cùm venissent greges, ad bibendum, ante oculos haberent varij coloris virgas, dum concumberent, factumque est, vt ipso calore coitus, oues intuerentur virgas, & parerent maculata, & varia, & diuerso colore respersa.

Neque verò, vt hæc argumentatio magis, ac magis in Genethliacam vanitatem exacuatur, pigebit me hic adscribere Plinij verba, libro septimo Naturalis Historiæ, capite 12. qui varia huius rei exempla recenset. In Lepidorum genere, inquit, tres intermisso ordine, obducto membrana oculo, genitos accepimus. Similes quidem alios auo: & ex geminis quoque alterum patri, alterum matri: Annoque post genitum, maiori similitudine, vt geminum. Quasdam sibi similes semper parere, quasdam viro, quasdam nulli, fœminam patri, marē sibi. indubitatum exemplum est Nicæi nobilis Pictoris Byzantij geniti, qui adulterio Æthiopis matre nata, nihil à cæteris colore differente, & ipse auum regenerauit Æthiopem. Iterum infra: Antiocho Regi Syriæ è plebe nomine Artemon in tantum similis fuit, vt Laodice coniux Regia, necato iam Antiocho, mimum per eum commendationis, Regnique successionis peregerit. Magno Pompeio Vibius quidam è plebe, & Publicius etiam seruitute liberatus, indiscreta propè specie fuere similes; illud os probum reddentes, ipsumque honorem eximiæ frontis. Qualis causa patri quoq. eius Monogenis coci sui cognomē imposuit, iam Strabonis à specie oculorum habenti, vitium imitata, & in seruo: Scipioni Serapionis, is erat suarij negotiatoris vile mācipium. Eiusdem familiæ Scipioni, post eum cognomen Salutio Mimus dedit; sicut Spinter secundarum, tertiarumque Pamphilus collegio Lentuli, & Metelli Coss. in quo perquam importunè fortuitum hoc quoque fuit, duorum simul Consulum, in scena imagines cerni. E diuerso Lucius Plancus Orator histrioni Rubrio cognomen imposuit. Rursus Curioni patri Burbuleius, itemque Messalæ Censorio Monogenes, perinde histriones; Suræ quidem Proconsulis, etiam rictum in loquendo, contractionemque linguæ, & sermonis tumultum non imaginem modo Piscator quidam in Sicilia reddit. Cassio Se-

uero celebri Oratori, armentarij Mirmilon's obiecta similitudo est. Toranius M. Antonio iam triumviro eximios formæ pueros, Alterum in Asia genitum, Alterum trans Alpes, vt geminos vendidit, tanta vnitas erat. postquam deinde sermone puerorum detecta fraude, à furente Antonio increpitus est, inter alia magnitudinem pretij conquerente, (nam ducentis mercatus erat sestertijs) respondit versutus ingenij Mango, ob id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in vllis, eodem vtero editis, diuersarum autem gentium natales, tam concordi figura reperiri, supra omnem esse taxationem. adeoque tempestiuam admirationem intulit, vt ille proscriptor animus, modo, & contumelia furens, non aliud in censu magis, ex fortuna sua duceret.

Probent nunc Astrologi, omnes Philosophos in re hac hallucinatos esse, omnes scriptores deceptos; se solum verum vidisse. Errassent autem, si in parentes filiorum similitudinem retulissent, quæ à stellis, stellarumque configuratione est. Doceant, cur grauissimi viri nullam stellarum mentionem fecerint si existimarunt fœtus conformationem, à constitutione cœli pendere. Dicant cur sub quacunque constellatione formetur fœtus, si mas fortior est, si magis robustus, si præcipuas in generatione partes egit, Patri similis prodeat puer: si verò prædominatur mulier, matris referat similitudinem, quæcunque tandem effulgeant stellæ. Præterea si Astra conformant puerum in vtero, cur patri potiùs, quàm vlli alteri virorum similem effingunt? Saturnus quidem, & Sol, qui patribus præsunt, Socrati potius, quàm Platoni non fauent: Luna, & Venus omnibus matribus adsunt. Vnde igitur similitudo cum hoc patre, cum hac matre, potiùs quàm cum alijs?

Rursus cum eodem temporis momento, sub ijsdem stellis Gemini seminentur, cur vnus aliquando patri, alter matri similis prodeat, explicare oportet Astrologos. Respondere præterea debent, cur omnes, quæ eodem tempore vtero concipiunt (concipiunt autem plurimæ) similes patri, vel matri, vel alteri maiorum liberos non fundant. Ad hæc, cur quædam semper sibi, quædam marito, quædam nulli maiorum, quædam mares sibi fœminas viro, similes edant. Item Niceus Nobilis Pictor, ex adulterio Æthiopis matri nihil à cæteris differens natus, auum Æthiopem cur regenerarit? Cur in Lepidorum genere, tres intermisso ordine obducta membrana oculo, geniti fuerint? Postremò, cur cogitatio, quæ sub ipso conceptu parentum, animos commouet, effingat, aut misceat similitudinem? Expediant hos nodos, si possunt; si non possunt audiant Marcum Tullium, de diuinatione libro secundo. Quis non videt, inquit, & formas, & mores, & plerosque status, ac motus effingere à parentibus liberos, quod non contingeret, si hoc non vis, & natura gignentium efficeret, sed temperatio Lunæ, cœlique moderatio. abiectisque Astrolabijs, redeant aliquando ad Philosophorum medicorumque exedras.

CAPVT VII.

De sexus diuersitate.

PRIMARII sexus, inquit Ptolemæus libro primo de iudicijs cap. de stellis masculinis, & fœmininis, duo sunt, masculinus, & fœmininus conferenda ex suprà dictis naturis, humiditas ad fœmininum, quòd illa in hoc sexu abundet, reliquæ verò ad masculinum apponentur. Proinde conuenienter traditur Venus, & Luna fœminini sexus, Sol verò, Saturnus, & Iupiter, & Mars, masculini. Et infrà: Cæterum ipsæ etiam stellæ masculinas, fœmininasque vires suscipere dicuntur, pro eo, atque erga tales se habuerint, masculescere quidem matutinas, & antecedentes, Vespertinas, & sequentes effœminari. Ita sexuum

diuersitatem distinguit Ptolemæus, tum eo loco, tum libro tertio, capite sexto, quæ reliqui Astrologi tanquam oracula è cœlo delapsa impensè venerantur. At Philosophi, & Medici diuersitatem sexus deducunt ex parentum habitu, & constitutione, quorum, vt magna potestas, ita mira est varietas.

Si ab vtrisque parentibus, inquit Hippocrates libro de genitura, semen fortius prodierit, partus erit masculus; si verò debile, fœmina nascetur. Vtrum autem multitudine, ac copia præualuerit, iuxta illud ipsius partus nascetur; si enim multò plus fuerit debilis seminis, quàm fortioris superatur forte, & debile permixtum in fœminam transit; si verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis, superatur debile, & in marē transit: Quemadmodum si quis ceram, & adipem misceat, & de adipe tamen plus conijciat, eaque ad ignem liquefaciat, quamdiu quidem liquida fuerint, non apparet, vtrum tandem horum superet, vbi verò congelata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd adeps ceram copia superet. Sic habet etiam masculi, & fœminæ genitura. Quod verò in fœmina, & in viro, genitura fœminina sit, & masculina, ex factis manifestis coniectare licet; multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex proprijs viris, verùm ad alios viros transgressæ, masculos genuerunt; & viri illi ipsi, ad quos mulieres fœminas pepererunt ad aliarum mulierum mixturam progresßi, masculos genuerunt. Atque hæc sane ratio declarat, tum virum, tum fœminam, & fęmineam, & masculam genituram habere; nam apud quos viros fęminas pariebant, superabatur fortius, à copia debilioris, & gignebantur fœminæ.

Idem libro de natura pueri, quod fęmina posteriùs conformatur, & coarticulatur, causa hæc est; quod genitura fęminea debilior est, ac humidior, quàm mascula, & iuxta hanc rationem necesse est, posteriùs conformari fęminam, quàm masculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior est in fœmina, quàm in masculo.

At non semper ijdem parentes eodem modo affecti sunt, ideoque non semper ex ijsdem simile semen procedit, nec ijdem semper mares aut fęminas generant, sed nunc marem, alias fęminam fundunt.

Non semper, inquit Hippocrates libro de genitura, ab eodem viro genitura fortis, sed neque semper debilis, sed aliàs alia, atque sic etiam in muliere res habet: vt minimè mirandum sit, easdem fęminas, eosdemque viros sobolem masculam, & fœmininam producere. Hippocratis doctrinam cumulatè confirmauit Galenus libro decimoquarto de vsu partium, capito sexto, ostenditque tàm in viro, quàm in fęmina fortiorem partem esse dexteram calidioremque, non solùm, quòd fętus à sinistra nutriatur, sed quòd plus ab hepate in illam caloris redundet; hepar enim cùm ad dexteram partem situm sit, partes quæ ad hepar propiùs accedunt, necessariò calore maiori perfunduntur. Et quoniam masculus fęmina calidior est, fętum, qui in dextera parte matris formatur, vel ex dextero patris latere decisus est, marem esse oportet. contingere quidem potest, vt semen adeò forte sit, vt etiam in sinistra parte mas generetur; vel adeò debile, vt in dextera fęminina gignatur, sed cæteris paribus dexteram partem contendit Galenus maribus, sinistram fœminis aptiorem esse formandis. Quare subdit. Potest accidere, vt interdum à caloris, qui semini inest, vi subacta, masculum pro fęmina fętum fieri permittat, hoc certè est rarum, magnoque eget excessu, vt plurimum autem masculus in dextera, fęmina in sinistra parte inuenitur.

Hac ratione si Galeni doctrina accipiatur, nulla illi erit cum Aristotele lib. 4. de generatione animal. contentio: hic enim eos arguit, qui inuiolabili naturæ lege, aiunt mares in dextro, fęminas, in sinistro latere conformari: non Galenum, qui dextrum latus aptius esse contendit ad mares conformandos, sinistrum ad fęminæ generationem.

Sed iuuerit Aristotelem ipsum hac de re au-

re audire differentem. Nam libro quarto de generatione animalium, capite primo. His, inquit, ita subiectis, apertius fortasse iam fuerit, qua de causa alterum mas, alterum fœmina fiat; cùm enim principium non superat, neque concoquere potest, propter caloris inopiam, neque ducit in suam formam, sed tantisper superatur, mutari in contrarium necesse est, contrarium autem maris fœmina est, & cùm facultatis suæ virtutis differentiam habeat, instrumentum quoque habet auersum, itaque in tale mutatur. Parte autem aliqua opportunè mutata, constitutio tota animalis multò discrepat forma. Licet hoc perspicere in spadonibus, qui vna parte truncati, à pristina forma discedunt, parumque à fœmina specie distant, cuius rei causa est, quòd partes nonnullæ principia sunt, principio autem mutato, multa ex ijs, quæ sequuntur, mutari, & dimoueri necesse est.

Adhuc capite secundo eiusdem libri: Nouella & senescens ætas magis quàm florida fœminas generat; in altera enim calor nondum perfectus est; in altera deficit. humidiora etiam, & effœminatiora corpora fœminam potiùs gignunt, & semina humida magis, quàm spissa hoc idem faciunt; hæc enim omnia eueniunt caloris naturalis inopia; flatibus item Aquilonijs, magis quàm Austrinis mares gignuntur.

Infrà: Pastores aiunt interesse ad Maris, ac Fœminæ pecoris fœturam, non solùm, si ita accidit, vt initus Aquilonijs, Austrinisque flatibus fiat, sed etiam, si cùm pecus coit, spectat ad Aquilonem, aut Austrum. Ita minimo interdum memento, causa datur caliditatis, aut frigiditatis hæc verò causam complent generationis.

Ita sexuum discrimina ex imbecillitate vel robore parentum, ex multiplici variaque viri, ac fœminæ temperatione; ex alimento quo fit genitura petunt viri doctissimi, sed, quid adhæc Genethliaci? negabunt debiles maritos fulgentibus masculinis stellis, posse ad vxores accedere suas? fumos vendunt. An dominantibus virilibus Astris, fatebuntur gigni fœminam? ruit tota Genethliaca disciplina. An fœminas tunc concipere posse inficiabuntur? quo id modo, si omnia ad conceptum necessaria parata, & expedita sint? Quid? quando nocte eadem, eademque noctis hora, addo etiam momento, matres plures concipiunt: pariunt autem mares aliæ; aliæ fœminas: obdormiuntne stellæ, & stertunt? Iterum perit omnis Astrologia, quæ è sydereum dominatu sexuum diuersitatem facit. agunt, vimque suam etiam tunc exercēt, eadem ergo stella fœminam, & marem generat, Cyziceni stateres, ex Cybele Leonem, quid adhuc cœlo hæremus? An respondebunt non eodem loco dare procreationi operam plures parentes, pro locorum autem, vel minima diuersitate, etiam intra eandem ciuitatem diuersos, immò & contrarios esse syderum aspectus. Sit ita. At si, vel minima commutatio loci contrarios facit Astrorum aspectus, quæ ars, quæ disciplina, obseruauit, quid vnaquæque stellarum intra eadem mœnia, in hac domo efficere soleat, quid in illa; immò quid in hac ædium parte, quid in illa, hæc vel illa stella valeat. Turdus sibi suum creauit malum.

CAPVT VIII.

Fœtus ab alimento potiùs quàm à stellis pendet.

ADDERE poteram non pauca de sterilibus, quæ mihi suppeditant Hippocrates lib. de sterilibus, & sect. 5. Aphorism. 63. Aristoteles libro 7. de historia animalium, capite primo, & libro 2. de generatione animalium, cap. 5. & 6. In quos quando incidunt prolificæ stellæ vim omnem amittunt; sed gratia breuitatis ad alimentum transgredior.

Matris ſanguine ali fœtum, in vtero quamdiu eſt, docet Hippocrates libro primo, de natura pueri, Ariſtoteles libro ſeptimo de hiſtoria animalium, capite ſecundo, Galenus libro ſeptimo, de vſu partium, capite octauo. Multum autem intereſt quanto, qualive ſanguine paſcatur. Cùm vitium, inquit Galenus, aliquod fœtui ipſi acciderit eiuſmodi, vt non amplius alimentum, quod ſatis ſit, trahere queat; aut cùm in mulieris corpore delictum huiuſmodi contigerit, vt non ſatis ſanguinis ſuppeditare amplius poſſit, eo caſu operum naturæ ordo confunditur, ac perturbatur, contrarijs autem affectibus maximè cõprehendantur neceſſe eſt: impleantur quidem lacte ante tempus, cùm fœtus eſt imbecillis: gracileſcant autem poſtea, cùm matres alimenti penuria laborant. Vnde Hippocrates dicebat: Mulieri in vtero habenti, ſi lac ex mammis fluxerit copioſum, fœtus redditur imbecillis, nempe quod ſuperfluum eſt omne, ſurſum ad mammas aſcendit, quod fœtus in venis reliquit, cùm ipſe præ imbecillitate, quantum ſibi ad moderatam nutritionem ſatis eſt, trahere nequit: Quando verò rurſus, inquit, mulieri in vtero habenti, ſi mammæ graciles repentè fiant, & tunc fœtum quidem fortem eſſe putandum eſt, ſed copioſum ei alimentum deeſſe; nam primum quidem ex venis matrici communibus, ſanguinem trahit, atque interim mammæ gracileſcunt; Non ita autem multò pòſt fit abortus, cùm ſcilicet nutrimentum omnino deficit. Hæc Galenus.

Nos vt ab inopia alimenti ordiamur. Quoniam fœtus ex ſanguine, qui matri redundat, nutritur: deeſſe illi pabulum neceſſe eſt, quoties matri nihil redundat alimenti, ſed abſumit totum; vel quòd ſiccioris ſit tẽperamenti; id quod de auibus tradit Galenus ibidem, cap. 14. vel quod pinguiores ſint, pingues enim rarò fœcundas eſſe ſcribit Ariſtoteles libro ſecundo, de generatione animalium, capite quinto. Incidat itaque ſtellarum ferax concurſus, in huiuſmodi mulierem: curabitne illam an non? ſi non, feraces ſtellæ fœtui ſatis non ſunt, ſed inhiberi iuuarique poſſunt, alijs cauſis; immò, & caſibus qui euenturi ne ſint, & quando euenturi, & quibus de cauſis, & quamdiù duraturi, cùm ignorari ſoleat, fruſtra Aſtrologi ſolicitant cœlum, vt de futuro fœtu reſponſa reddant. Si curabit, mutabitne repentè aridiorem mulierem in humidiorem, aut pinguem in gracilem? Quis vidit vnquam momentaneas haſce commutationes? An ſenſim potiùs & paulatim? At momentaneus eſt ſtellarum aſpectus, & quod vna conſtellatio inchoauit, alia ſuperueniente deſtrueretur; ſuperuenire ſingulis momentis nouas, & contrarias ſtellarum formas Genethliacum axioma eſt.

Nec illud quærere omittam, an hæc matrum curatio, quam ſtellæ conceptui præſides ferunt, pertineat vllo pacto ad natales ſtellas, ſub quibus matres natæ ſunt: ſi nihil pertinet, plus obtinuimus quàm petebamus; habemus enim fruſtra à Genethliacis obſeruari natales ſtellas matrum: ſi pertinet quidquam. Primò pugnare ſtellas maternas, cum ſtellis fœtus neceſſe eſt; & pugnare ad poſtremam vſque Genethliacæ artis euerſionem. Deinde ſi qualis mater futura ſit, aut quales procreatura liberos; ex ſuis, & filiorum pendet ſyderibus; non ſatis erit ſtellas, quæ conceptui præſunt, inſpicere, matrum etiam natales ſtellas rimari te oportet, idque per auos, & atauos eundo ad primum vſque hominem, atque adeò ad mundi exordium perueniendum.

Rurſus ſi mater abundè ſuppeditet alimentum fœtui, ſed ſanguis, quo infans in vtero alitur, ſit impurus, malignus, inconcoctus, vel huiuſmodi ſanguinis improbitas manat à ſyderibus natalitijs matris, vel infantis etiam, vel ab alijs cauſis. Si aliunde quàm è cœlo, cur de fœtuum euentis canunt reſponſa de cœlo, quorum ratio è nutrimento pendet, hoc ab alijs cauſis non cœlo elaboratur. At ſi matris natalitia ſydera apparant nutrimentum fœtui: matris potiùs quàm fœtus illi ſpectandæ ſunt ſtellæ, qui de fœtu vult vaticinari. Quid matris dixi? Auiæ, proauiæ, atauiæ, & omnium, quæ matrem anteceſſerunt Aſtra perue-

ſtigan-

ſtiganda ſunt, vt de fœtu certò aliquid habeas.

Contra verò ſi fœtus Genitalia ſydera parant alimentum, inuadunt alienam ditionem; ſanguinem enim matris elaborant, quæ ſub alio ſtellarum congreſſu genita, ſub alijs ſtellis, quàm fœtus degit: quantum erit diſſidij inter matris, & filij horoſcopos? quanta diſſenſio & pugna inter vtriuſque cœlum? quanta in prægnantis vtero perturbatio? alijs huc, alijs illuc ſanguinem auertentibus Aſtris: & tandem ſubeundum eſt illud incommodum, vt de fœtu fiat iudicium, conferenda eſſe matris & fœtuum ſydera, & expendendum quæ quibus præſtent.

CAPVT IX.

Quæ matri vtero gerenti accidunt, afficiunt & fœtum.

ACCIDVNT geſtantibus vtero, plerique caſus, à quibus nec fœtus poteſt eſſe immunis. Scribunt enim Ariſtoteles libro 7. hiſtoriæ animalium, cap. 4. Paulus Ægineta lib. primo rei Medicæ, capite primo, Plinius libro primo hiſtoriæ natural. capite 6. alijque grauiſſimi viri. Grauidis inceſſere dolores capitis, vertigines, faſtidium in cibis, appetitus abſurdos, languores plurimos, oculorum moleſtias, & tenebras: Ad bonum autem habitum, & valetudinem, vitamque fœtus refert, primum hæc curare remedijs, quæ præſertim præſcribit Paulus Ægineta loco citato: & prudenter cauere ab ijs quæ officiunt embryoni. Adeoque, inquit Plinius loco poſito ſuperiùs, inceſſus, & quidquid dici poteſt, in grauida refert, vt ſalſioribus cibis matres vſæ, carentem vngulis partum edant.

Et capite ſeptimo. Plerumque, inquit, abortus cauſa fit odor à lucernarum extinctu. Hippocrates ſect. 5. Aphoriſmorum, Aphoriſ. 24. Mulieri vterum geſtanti, ſi aluus multùm fluxerit, periculum eſt, vt abortiat. Et Cornelius Celſus, libro ſecundo, capite ſeptimo, Mulieri grauidæ, ſine modo, fuſa aluus, elidere partum poteſt.

Narrat Hippocrates, libro de natura pueri, abortum ſaltatricis cuiuſdam, ex ſeptem ſaltibus, ideo libro de aëre, aquis, & locis, Si, inquit, Hyems auſtralis fiat pluuioſa, & clemens: ver autem boreale, & ſiccum, & tempeſtuoſum: primum quidem mulieres quæ vterum geſtant, & partus ipſi, qui ad ver inſtant, abortum facturas eſſe veriſimile eſt: quæ verò etiam pepererint, impotentes, ac morboſos pueros parere, ita vt, aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles, ac morboſi viuant.

Rurſus ſectione quinta, Aphoriſ. 31. Mulier vterum gerens, ſecta vena, abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus. Aphoriſ. 44. Quæcunque præter naturam tenues exiſtentes vterum geſtant, abortiunt, priuſquam craſſeſcant. Aphoriſmo 15. Quæcunque vtero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt, & periculoſæ, aut abortum facientes, periclitantur.

Denique Ariſtoteles libro ſeptimo Politicorum, cap. 16. Sicut quæ gignuntur è terra, inquit, ſic fœtus ex prægnante matre, bonam, malamque valetudinem contrahunt. Et Hippocrates libro de genitura: fœtus præter ſuos, inquit, matris labores participat, qui locus optimum interpretem nactus eſt Federicum. Bonauenturam lib. octauo de octomeſtri partu, cap. 17.

Atque hæc quidem incommoda fœtibus eueniunt à matribus: Matres verò propter fœtum non minora ſubeunt vitæ diſcrimina. Mulierem vterum gerentem, inquit Hippocrates ſectione quinta Aphoriſmo 30. ab aliquo acuto morbo corripi lethale eſt. & Aphoriſmo 43. Si mulieri prægnanti ignis ſacer, in vtero fiat, lethale eſt. Prætereæ euenit, inquit Ariſtotules libro ſeptimo, de

historia animalium, capite quarto, vt mulieres à conceptu corpus totum grauentur, & oculorum caligines, & dolores capitis moueantur, quæ alijs maturiùs, & ferè die decimo accidunt; alijs seriùs, prout magis, minusve ex materia superuacua tentantur, nauseæ item, & vomitus plurimas capiunt, & præcipuè, quibus purgationes constiterint, necdum ad vbera transeunt.

Ita matres afficiunt suos fœtus, hisque morbis, & molestijs à fœtu afficiuntur matres, quæ omnia ex matrum tolerantia, ex Medicorum solertia, ex obstetricum sedulitate, ex adiacentis aëris temperatione ex aliorum consilio, & imperio pendere nemo inficiabitur. Quid inter hæc agent concepti fœtus præsides stellæ? Artem fortasse, & diligentiam Medico, aut obstetrici inspergent, qua ab his morbis prægnantem eximant? Trahent Medicum etiam non vocatum ad prægnantem? Facient, vt mater patienter ferat Medicorum operã Præstabunt, ne dominus præcipiat ancillam saltare? Auertent prægnantium insanas cupiditates? lenibunt graues curas? Anicularum næniæ.

Agedum, videntne Astrologi ea, quæ in matribus ex matrum affectionibus, fœtibus contingunt in pueri, an in matris stellis? Si in pueri, indignè ferent natales stellæ matris, suum partum alienis vexari syderibus; si in matris, filij horoscopus vacat: Arbitraberis matris, & filij syderalem configurationem similem esse, At filij, & matris dissimillimum est vitæ, morisque genus: An existimabis matrem diuexari à filij stellis, quoties sunt validiores: Rursus filium sequi matris Astra, quando firmiora sunt suis? Qua igitur imprudentia è stellis natalitijs matris, de eius vita, morte, matrimonio, & liberis diuinas? spectandi tibi erant fœtus, priusquam aliquid pronunciares de matre. Addo, antequam de fœtu vaticinareris, expendendum tibi fuisse, & qui ex eo filij essent prodituri: eorum enim stellis aliquando est exagitanda mater: si verò in matris horoscopo qui fortior est, & vincet infantis stellas, cernis quid fœtui euenturum, quid non euenturum sit, vnde nosti vtrius horoscopus matris, an fœtus cessurus sit alteri? Si matris filijque ais te stellas conferre, & earum vires expendere, fatendum tibi erit è stellis quœ conceptui præsident, nihil posse de fœtu certo statui, nisi consulantur, filiorum, nepotum, & omnium futurorum seculorum stellæ, quod nullus Astrologorum solet, aut potest facere.

CAPVT X.

Monstra non posse ad Astra reuocari.

MONSTRORVM rationes, vt aliarum rerum omnium, è cœlo quærunt Mathematici. Ptolemæus libro tertio de prædict. Astrolog. In his, inquit, luminaria frequentiùs inueniuntur remota, vel ab ascendente adpuncta, & quod ab infortunijs anguli continentur, cùm hoc igitur sic inuentum fuerit, conuenit, si hoc, illud fortè contigerit, quod in miseris, & infortunatis natiuitatibus, multoties euenire dicitur. Et si natiuitates illæ monstruosarum figurarum non fuerint; vt præteritam coniunctionem, vel præuentionem obseruemus; quantus coniunctionis; vel præuentionis, necnon loci luminarium natiuitatis hora dispositores planetas deprehendamus: quoniam si loca eorum in natiuitatibus, & locus Lunæ, vel ascendentis. Iterum omnia, scilicet, vel plura loca conuentionis, vel præuentionis non alligentur, erit natus formæ monstruosæ: Hæc autem, si sic fuerint, & cum hoc in quadrupedibus; vel feralibus signis, luminaria reperiamus, fuerintque infortunæ in angulis existentes, non erit natus ex hominibus; si qua verò fortunarum, cum luminaribus testimonium non habuerit, sed eis infor-

tunæ

tunæ testificatæ fuerint ; natus non erit domesticus;eritque natura ipsius ex ferarum impedientium naturis. Quòd si Iuppiter, aut Venus luminaribus testificetur : erit natus ex animalibus domesticis,vt sunt canes,furones,& his similia; si Mercurius autem testificetur : natus erit ex animalibus , quibus opus habent homines,& vtuntur, vt ex Gallinis, Porcis,Bobus,Capris, & his similibus : At si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis , omniaque similiter fuerint : natum ex hominibus,vel ex ijs , quæ cum hominibus conuersantur fore non dubitamus,nisi quod eum monstruosam formam habere dicemus.

Item Cardanus,Perspicuum est,inquit, quòd Sol,& cæteri planetæ , cùm sunt in Piscibus, decernant surditates , & mutitates; Pisces enim parum audiunt,& voce carent .

Iulius etiam Firmicus lib. 7.cap.6. Luna,inquit,si in contortis,vel ferinis signis fuerit inuenta,hoc est,in Tauro,Cancro, Scorpione,Capricorno, vel Piscibus,nec dominus eius signi cum Luna sit partili societate coniunctus,& alia etiam maleuola stella ipsam, aut diametra, aut quadrata radiatione respiciat, aut cum ea sit parteliter constituta : secunda verò maleuola stella in anaphora sit horoscopi, & dominũ fortunæ respiciat;quadrupes de quadrupede nascetur , præsertim si dominus horoscopi , & dominus fortunæ in ijs signis,in quibus diximus, fuerit inuentus . Si verò dominus fortunæ aut dominus horoscopi in humano signo fuerit constitutus , & in sexto ab horoscopo loco , cæteris omnibus,sicut diximus, constitutis : nascetur ex homine portentum . Si maleuolæ stellæ in cardinibus partiliter fuerint collocatæ in cardinum anaphoris : Sol verò , & Luna in cardinibus positi , diametra se radiatione percutiant,beneuolæ autem stellæ, neque in cardinibus sint positæ, neque in anaphoris cardinum , sed sub radijs sint Solis absconsæ : aut quadrupes nascetur, aut monstrum . Si verò Mars , aut Sol , aut Luna, aut horoscopus, quadrata aut diametra radiatione respiciat , & fuerit natus quadrupes , sacrificijs publicis destinabitur. Si verò cæteris sic, vt diximus, ordinatis, Iupiter , & Venus extra ordinem positi , aut Solem , aut Lunam, aut horoscopum viderint ; quadrupres quod natum fuerit aut coletur ab hominibus, aut templorum, & simulacrorum consecrationi destinabitur .

Item capite octauo, Sol,inquit, si in horoscopo fuerit inuentus , & Luna in medio cœli , maleuolæ verò ambæ ita sint diuisæ, vt vna Solem , altera Lunam, anaphoram teneat, & ab ijs aliæ sint beneuolæ stellæ ; cæcos efficiunt, aut luminibus vitiatos . Sed si Luna cum Sole ; synodica radiatione coniuncta fuerit, & sit in anaphoris , aut epicataphoris cardinum constituti, & Saturnus,& Mars in cardinibus sint partiliter collocati: oculis vitium cæcitatis infertur. Semper autem generaliter , si in maleuolauolarum anaphora Sol sint, & Luna constituti,vitium oculis faciunt inferri . Hæc Genethliaci de monstrorum causis .

Mihi verò horum causæ promendæ sunt ex officinis Physicorum,& obijciendæ ijs , qui spectant & admirantur astra, præterea nihil . Et Aristoteles quidem libro 2. Phys. text.82. Monstra dicit esse peccatum illius , quod propter aliquid agit , quo frustratur , aliquo corrupto . Empedocles apud Galenum libro de historia philosophica docuit , oriri monstra,si plus iusto fuerit semen,si minus , si diuulsum,si euanidum,si inordinato motu emissum .

Tria verò monstrorum genera sunt . Quædam enim à progenitoribus differunt specie . Mulier auctore Plinio lib.7. naturalis historiæ , cap. tertio Elephantem enixa est; & inter initia Marsici belli serpentem peperit ancilla quadam ; & Hippocentaurus in Thessalia natus dicitur .

Quædam verò eandem cum parentibus retinent speciem , sed non eadem membra, vel non eodem ordine . Franciscus Valeriola lib. 4. Obseruationum Medic. obseru. 2. narrat Auenione à se visum puerum duplici corpore , ab imo ventre ad pectus, vno capite,prægrandi, quatuor cruribus, totidem brachijs septem in singulis pedibus digitis non satis

distinctis,

distinctis, sex in manibus singulis. Et sanctus Augustinus lib. 16. de ciuitate Dei cap.8. Ante annos, inquit, aliquot, nostra certè memoria, in Oriente natus est homo duplex superioribus membris, inferioribus simplex, duo erant capita, manus quatuor, venter vnus, pedes duo, & tandiu vixit, vt multos ad eum videndum fama traxerit.

Quædam denique sunt ex duabus, vel pluribus speciebus composita, quæ refert Aristot. 2. Phys. text. 83. bouigena, viriprora, vitigena, oleoprora. Marcus Varro, hæc monstra bigeneres vocauit. Apud Aristotelem Agnus capite bouis: vitulus capite pueri: puer capite ranæ inuenitur, lib.6. de historia, cap.23. Apud alios Cynocephali leguntur canis capitibus latratus edere, bestijs similes, magis quàm hominibus, de quibus Solinus, Diodorus Siculus, & alij.

Hæc sunt monstrorum genera: nunc causas inquiramus, quas quatuor numero faciunt Peripatetici libro 2. Physic. tex.82. Themistius, Aueroës, Simplicius, S. Thomas, Augustinus Nyphus, Ferrariensis, Dominicus Soto, Franciscus Cardinalis Toletus, Benedictus Pererius libro 9. de principijs, cap.10. Materiam ex qua formatur viuens, hæc enim si deficiat, si redundet, si commixta & confusa sit; monstri causa existit. Agens aut principale, aut instrumentale, aut vtrumque, huiusmodi est vis formatiua fœtus, & accidentia illa quæ in Philosophorum scholis toties audiuimus in virtute substantiæ producere substantiam. Vterum & locum in quo formatur viuens, nam auctore Hippocrate libro de genitura sicut cucumer adhuc cucumerario cohærens, recipit figuram vasis in quo alitur, & crescit; ita fętus habet formã vteri quo formatus fuit. Tunicam denique qua fœtura obuoluitur; nam sicut ouum continetur cortice, ita genituram complectitur tunica quædam, quæ secundina vocatur, teste Hippocrate libro de genitura. Itaque auctore Aristotele lib.4. de generatione animalium, cap. 4. ex ouis, habentibus duo vitella, si desit mẽbrana quæ ea disterminet, nascitur pullus: vel biceps, vel quatuor pedibus: Ita rupta secundina, qua fœtura continetur, Monstrum aliquod fieri necesse est. Ita sine stellarum ope monstra procreari existimant Peripatetici, sed quid eorum Princeps, & Magister Aristoteles? Proximum inquit lib. 4. de generatione animalium cap.4. ab ijs quæ iam explicauimus, est vt causam de monstris reddamus; ad extremum enim cùm motus soluatur, & materia non superetur: remanet quod maximè est vniuersale, id est, animal. Iam puerum ortum capite arietis, aut bouis referunt, idemque in cæteris membrorum nominant animalis diuersi: vitulum capite pueri: ouem capite bouis natam asseuerant. quæ omnia accidunt quidem causis prædictis, sed nihil ijs quæ nominant est, quamuis similitudo quædam generetur, quod euenit etiam non in Monstrum peruersis. Quamobrem sæpenumero per conuitium nonnulli deformes assimilantur, aut capræ ignem afflanti, aut arieti peculeo. Physiognomon quidam, omnes ad duorum, aut triũ animalium formas redigebat, & dicendo plerumque persuadebat. Sed enim impossibile esse, vt tale monstrum gignatur, id est alterum in altero animal; tẽpora ipsa grauiditatis declarant, quæ plurimum discrepant in homine, & cane, in oue, & boue, nasci autem nullum, nisi tẽpore suo potest. Partim igitur hoc modo, dicuntur monstra; partim quòd forma prodeant multimembri, scilicet multis pedibus, aut multis capitibus, sed profectò rationes monstrorum, & oblæsorum animalium propinquæ, & similes inter se quodammodo sunt; Monstrum enim oblæsio quædam est. Democritus verò monstra fieri, ea de causa scribit, quòd duo subeunt semina: Alterum antè, alterum postea, quæ cùm in vtero confundantur, euenit vt membra coalescant, atque dissideant. Auibus verò quoniam coitus agitur crebrò, idcirco semper, & & oua, & colorem euariare autumat: sed si ita sit, vt ex vno semine, eodemque coitu, plura generentur, quod patet: præstat non circumire, via omissa breui, & facili; ijs enim tunc maximè id accidere necesse est, cùm semina non distinguuntur, sed simul subeunt: quòd si semini maris

maris causa tribuenda est, hoc modo dicendum sit;sed enim ex toto potiùs, causam in materia, constituendisque conceptibus esse censendum est. Quamobrem, monstra huiusmodi rarò admodum fiunt in ijs; quæ singulos pariunt, sed crebriùs, in ijs quorum partus est numerosus; non modò quòd sæpe pariant, vt columbæ: verùm etiam quòd multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coëunt. Hinc gemina pariunt etiam plura; cohærent enim conceptus, quoniam in propinquo alteri alter est: quomodo interdum fructus arborum complures: quòd si vitella distinguuntur membrana, gemini pulli discreti, sine vlla superuacua parte generantur, sed si vitella continuantur, nec vlla interiecta membrana disterminantur, pulli ex ijs monstriferi prodeunt, corpore, & capite vno, cruribus quaternis, alij totidem, quoniam superiora ex albumine generantur, & priùs (vitellum enim cibus ijs est) pars autem inferior postea instituitur, quamquam cibus idem indiscretusque suppeditatur. Iam serpens etiam biceps visus est videlicet eadem de causa; nam id quoque genus oua parit, & multa numero, sed rariùs in eo monstri institutio euenit propter vteri formam; porrecta enim inuersum copia ouorum continetur pro vteri longitudine. Nec verò in genere apum, aut vesparum tale quid accidit, cellulis enim discretis partus earum continentur: at in gallinis è contrario fit. Vnde apertum est, causam euentorum huiusmodi in materia esse putare oportere; vt enim in ijs, quæ plura pariunt, magis, sic in ijs quæ pauciora, minus id accidit. quocirca homini minus; singulare enim perfectumq. parit, nam & homini locis, quibus mulieres præfœcundæ sunt, magis id euenit, vt in terra Ægypto. Capris verò & ouibus magis vt fęcundioribus accidit, atque etiam magis multifidis, multifera enim id genus animalia sunt, nec partum perficiunt, vt canis; cęcos enim magna eorum pars solet parere, quod quam ob causam accidat, & quam ob rem pariant multos, postea explicabimus. Sed enim hæc propensiora sunt suapte natura ad monstrificam portionem, quando non similes sibi generant, sed imperfectos. nam & monstrum quid dissimile est quamobrem ijs quibus talis natura est, faciliùs casus hic obuenit, in ijs enim potissimùm, & quæ metachæra appellantur, consistunt, quæ aliquatenus labe monstrifica sunt affecta; nam deesse, aut superesse quidquam monstruosum est; monstruosum enim est res præter naturam, sed præter eam, quæ magna ex parte fit; nam præter eam, quæ semper, & necessariò est, nihil fit, verùm in rebus ijs, quæ magna quidem ex parte ita fiunt, sed aliter etiam possunt fieri, euenit, quod præter naturam constat; nam & inter eas ipsas, quibus accidit quidem præter hunc ordinem, sed nunquam quolibet modo, minus monstrum esse videtur; quoniam quod præter naturam fit, idem etiam secundùm naturam quodammodo est, cùm naturam materiæ, natura formæ non superat, quamobrem, nec ea monstri nomine appellantnr, neque vbi fieri aliquid solet, vt in fructibus. Vitis enim quædam est, quam aliqui capneum vocant, quæ cùm vuam albam soleat ferre, si nigram tulit, monstrum id esse non putant; quoniam sæpissime id facere ea solet, causa est, quòd sua natura inter albam, & nigram est, itaque non longè discedit, nec præter naturam fere; non enim, in aliam naturam transitur.

Has tradunt monstrorum causas Peripetetici. Strato verò Lampsacenus apud Plutarchum libr. 5. de Placitis Philosophorum cap. 8. in semine omnes monstrorum causas vidit, quas vidit & Empedocles inter Poetas summus Philosophus, inter philosophos princeps Poeta, apud Galenum, libro de historia philosophica, Monstra, inquit, nascuntur si multum fuerit semen: si parum: si diuulsum: si euanidum: si inordinatum.

Easdem & Medici faciunt monstrorum causas, quorum sententias paucis, sed lectissimis verbis complexus est. Franciscus Valeriola, libr. 4. Medicarum obseruationum obseruatione secunda, Ludibria, inquit, hæc sunt ludentis naturæ, quæ vel ad materiæ copiam, aut defectum;

defectum aut ad situs in vtero peruersionem, aut ad formatricis naturæ vitium, & impotentiam, aut ad locorum vitium, figuram, positionemque, aut ad impedimentum, quod in illis fit, referenda sunt.

Hęc quę de monstrorũ causis sapientissimi viri Philosophi & Medici tradunt, naturæ ipsius certissimis sunt confirmata iudicijs, & quotidianis comprobata experimentis. Promant iam Astrologi quantam volunt syderum benignitatem, si vterus distortùs, si aliqua parte mancus, si durior, si mollior, si laxus sit; fœtus aptè formari nunquam poterit.

Rursus cogitent monstrifica quæcumque astra, si parum in vtero sit materiæ, vnde illa effingent plura capita, plures pedes, plura membra, quàm natura fœtus postulet? vtero, membranis, semine, ex naturæ præscripto ritè dispositis, quomodo astra fingent monstrum?

Nihil igitur astris iuris est in formãdis monstris, nihil in procreatione fętus, sed omnia sibi vendicant materia, vterus membranæ, vis formatiua & cætera huius generis.

Præterea redeunt ne aliquãdo eædem stellarum configurationes, an nunquam? Si redeunt, cur eadem non procreantur Monstra? Cur certis statisque temporibus non redeunt monstra: quemadmodum redit æstas, & hyems, poma, & fruges, auium nidificatio, procreatio pecudum, quæ omnia è syderum congressu Astrologorum sententia pendent? Si non redeunt, vnde norunt monstrificam, vt ita loquar, vim stellarum? Addo monstra esse per accidens, libr. 2. Physicorum text. 80. At id, quod à constitutione cœli, & ordinatissimis cœlorum motibus proficiscitur, non est per accidens, sed per se intentum; pugnantia itaque hæc sunt, esse monstrum & esse à cœlo effectore.

Deinde cùm multi simul procreantur, doceant cur nunquam plura, immò ne duo quidem monstra simul gignantur? & si gignuntur, cur nunquam similia planè gignantur?

Constat, & illud quo die monstrum nascitur, aut gignitur, nasci & procreari plures integros, & omnibus partibus absolutos. Cur ita? Cur stellæ per id tempus præsides non omnes ad inusitatam formam traducunt? Quid in hunc plus iuris habent, quàm in illos? Integri qui formantur à quo quæso formantur? à stellis? At illæ eo tempore, eoque die in signis contortis sunt, in quibus Astrologorum sententia, vt vidimus, non possunt integros conformare: An à vi formatiua seminis, & proximis causis? fatendum erit, stellas nullam vim in conformatione fœtus exercere, quod si Astrologi admittant: & illud tandem admittendum erit è stellarum configuratione nihil de fœtu decerni posse, aut cognosci.

Quid illud, mediocrisne stuporis, ac tarditatis est, quod ait Cardanus, quando Planetæ sunt in piscibus, nasci filios mutos; quia pisces voce carent; Aliæ credo stellæ fari possunt: Quod ait Ptolemæus, si luminaria mouentur in signis, quorum imagines sunt hominis, natum futurum monstruosum quidem, sed ex hominibus, si in figuris brutorum, futurum ex brutis: quam monstruosum est? ita ne stellæ generant sibi simile?

Cur sapientissimi viri, Aristoteles in primis, qui de monstrorum causis disertè, & acurate disputarunt, nullam astrorum mentionem fecerunt? An ignorarunt ea, quæ Pictoribus, Fabris, Architectis, Sutoribus perspecta sunt? Non ita; sed quod ad omnia naturæ arcana, aditum sibi fecit singulare Aristotelis ingenium, Astrologica non attigit, non quod assequi non potuerit, sed quod fictitia, nullaque ratione constare intellexit.

Denique, qui monstra aiunt è stellis proficisci, omniane, an aliqua aiunt esse à stellis? non omnia, quia sub quocumque stellarum schemate coëant animantes, diuersorum generum, monstra prodire per quotidiana experimenta didicimus. qua de causa, Deus Leuitici cap. 19 num. 19. præcipit, Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. Si aliqua, quæ est causa, cur hæc potiùs cœlum auctorem habeant quàm alia?

CAPVT XI.

Ratio qua secundùm Astrologos fœtus stellis respondet.

NON præteribo quæ Planetarij de fetu docent, apud Conciliatorem differentia 49. fermè extrema. Talem, inquit, Planetarum ordinem & modum, in embryonis ducatu adinuenit in vnoquoque mense dominantium. Posuit namque mense primo super conceptionem, Saturnum dominari, frigidum, & siccum; tunc enim semen aquosum est, & fluxibile, & indiguit aliquo, quod ipsum sisteret, constringeret, & fixaret. Secundo quoque mense super ipsum Iupiter dominatur fortunans, calidus, & humidus, augmentatiuus; est namque virtutis crescentis origo; Tunc enim conceptus eget calido dilatante, ipsius materiam, & humiditate, ad extensionem dilatante. Reliquo mense Mars accurrit, qui sua caliditate iam finientem embryonem calefacit, & desiccat. Mense autem quarto superuenit Sol, vt cœli, mundique princeps, qui sua caliditate viuifica in tantum perficit embryonem, vt spiritus in ipsum gradiatur rationalis. Quinto verò mense, Venus ordine super occurit, frigiditate, & humiditate contemperans, quod calidum Martis & siccum, ac Solis, carnemque augmentat. Reliquo nimirum mense aduenit Mercurius humida exiccans, superfluo contemperantiam inducendo. Luna quoque septimo adijcitur mense, carnem & pinguiorem sua humiditate infantem nutriens. (cùm ipsa virtutis naturalis sit origo.) Denique mense octauo reuertitur Saturnus.

Quam vellem hæc conficta esse à Cóciliatore in odium Mathematicorum quàm nollem legi apud Cardanum, apud Albumazar, apud Maternum, aliosque Astrologiæ Magistros? Ergo vbicunque sit Saturnus, siue in Oriente, siue in Occidente, siue in Medio, siue in Imo cœlo, in quacumque domo, in quocumque signo, & in quocumque gradu signi, quomodocumque sit, cum alijs astris constitutus, Primo mense fœtui præsidet, & quocumque tandem tempore ille concipiatur? Et vbi sunt Astrorum congressus, configurationes, anguli, aspectus, ascensus, descensus, domus, antiscia, ortus, occasus? In nihil reciderunt hæc omnia. O inter se pugnantia principia.

CAPVT XII.

Egregium Astrologorum figmentum.

LIBEAT librum hunc de fœtu egregia fabella concludere. Explicare, inquit, Iulius Firmicus libro secundo Matheseos cap. 27. debemus duodecim signa, quas partes humani corporis teneant, hoc enim, & ad apotelesmata, vehementissimè proficit, præsertim cùm locum valetudinis, vel vitij voluerimus inuenire. Caput hominis in signo Arietis est; Ceruix in Tauro; Humeri in Geminis; Cor in Cancro; Pectus & stomachus in Leone; Venter in Virgine; Renes, & vertebræ in Libra; Natura in Scorpione; Fœmora in Sagittario; Genua in Capricorno; Tibiæ in Aquario; Pedes in Piscibus; & sic per hæc signa, tota membra hominis diuiduntur. Hæc ille.

Quis audiuit tantam fingendi licentiam? quid est fabula, si hæc est disciplina? Cur non ponunt cor in Leone? Cur ceruicem potiùs in Tauro, quàm in Piscibus

ſcibus collocant? Cur cor in Cancro, Pectus in Leone eſt? nonne pectore continetur etiam cor? obliti ſunt hepatis præcipui membri in homine; Cerebri, cui priucipatum tribuunt multi. O licentiam iocularem? Hæc ludibria habent fidem apud homines?

Prouoco ad Ptolemæum Mathematicorum Principem, qui libro 1. cap. 8. ex Arietis ſtellis alias facit Iouias, Alias Martias, Alias Saturninas, Alias alterius naturæ. Stellæ in capite Arietis, inquit, effectus habent commiſtos, ex viribus Martis, & Saturni: quæ in ore ſunt, idem poſſunt quod Mercurius, & non nihil quod Saturnus; quæ in poſteriore pede Martiæ; quæ in cauda, Venereæ ſunt. Nego igitur harum ſtellarum vires eſſe miſcendas; Nego ad vnum membrum omnes poſſe trahi: non in Philoſophiam, & in Medicinam ſolùm, ſed multò turpius in Genethliacam hæc peccant.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER TERTIVS,

De natali, & partu.

PROEMIVM.

EA, quæ ad conceptum, & fœtum ſpectabant, iam auſpice Deo, exegimus, ſatiſque videmur oſtendiſſe, quàm multis cauſis, ac modis lubricum, ac fallax fieri ſoleat Aſtrologorum iudidicium, de fœtu: ſequitur iam alterum quod ferre ſolent de Partu, & nato puero, ex Natalitijs Aſtris, in quæ cuiuſque ortus incidit. Et quidem facilius fuerit, ex materni vteri ergaſtulo eductum, & libero apertòque cœlo fruentem, huc illucque pro voluntate, pro cupiditate, pro ambitione, pro ſtudio, pro timore, pro amore, pro iracundia, pro honeſtate, pro commodo, pro incommodo, liberè vagantem hominem à ſyderum dominatu eximere; quàm aluo incluſum & extrinſecis cauſarum factionibus impeditum, nihil ex ſe, & per ſe agentem.

Sed priuſquam natalitias ſtellas vocemus ad calculum, non abs re fuerit, paucis humanam libertatem aſſerere: quam etſi hac tempeſtate, metu nimirum publicæ poteſtatis, non audent Genethliaci aperto Marte oppugnare, occultis tamen cuniculis eam petere non dubitant.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Liberum arbitrium ex omnium gentium consensu.

OMNIA quidem, quæ Astrologi è stellis denunciant, perstringunt nec leuiter humanę voluntatis libertatem, sed ea, quæ à natalitijs stellis euẽtura homini iam nato, in omni vita, pronunciant: apertiùs syderali necessitati nostras mentes subijciunt. Quamobrem huius tertij libri principio humanis voluntatibus eam inesse libertatem ostendendum est, vt quò, aut vnde voluerint, possint se, & conuertere, & auertere, ita planè, vt nulla fati, aut necessitatis lege teneantur, ex quo efficietur nihil mortalibus à natalitijs astris, ab Astrologorum prædictionibus, magnopere timendum, sperandùmve esse.

Ne verò argutijs potiùs, se à nobis circumueniri, quàm veritate premi Planetarij existiment, omnium gentium; omnium seculorum; omnium disciplinarum consensu, contra eos agemus, humanis enim mentibus insitam libertatem, in vtramque partem agendi facultatem, omnes ætates, omnes nationes, omnes doctrinæ agnouerunt.

Agnouerunt primùm Theologi, quibus quotidie, Spiritus sancti numen, Vatum oracula, Apostolorum literæ, Conciliorum decreta, illam inculcant.

Agnouerunt Patres Græci, S. Ignatius epist. ad Magnesianos. S. Dionysius Areopagita libro de Diuinis nominibus c. 4. parte 4. extrema. S. Iustinus Martyr in Apolog. ad Antoninum Imper. Athenagoras Iustino æqualis in Apolog. ad eundem. S. Irenæus lib. 4. c. 71. 72. Clemens Alexandrinus, libro 1. strom. exstremo lib. 5. item extremo, quo & Platonis vsus est auctoritate Origenes lib. 2. cont. Celsum. pag. 780. lib. 3. de principijs, cap. 1. Eusebius Cæsariensis lib. 6. de præparatione Euangelij, cap. 5. S. Athanasius serm. de passione, & Cruce Domini, & oratione contra Idola. S. Basilius serm. de libero arbitrio, & in oratione quòd Deus non sit auctor malorum. S. Gregorius Nazianzenus Apolog. prim. fermè in initio, Gregor. Nyssen. lib. 8. Philosophiæ, cap. 3. S. Ioannes Chrysostomus homilia 60. in Matthæum, & serm. secundo de fato. S. Epiphanius hæresi 16. S. Cyrilus Episcopus Alexandrinus lib. 2. in Inannem cap. 33. lib. 9. cap. 10. S. Ioannes Damascenus lib. 2. de fide, cap. 26.

Agnouerunt Patres Latini. Tertullianus lib. 2. aduersùs Marcionem, circa medium, S. Cyprianus libro primo epistolarum, epist. 3. ad Cornelium Lactantius libro 4. diuinarum institut. cap. 20. S. Ambrosius lib. 7. de Iacob cap. 3. lib. 2. de Cain cap. 7. & Psal. 40. Optatus Mileuitanus libro septimo in Parmenianum, S. Hilarius Psal. 2. S. Hieronymus epist. ad Ctesiphontem extrema, & in cap. 26. Hierem. in epist. ad Damasum de filio prodigo epist. ad Hedibiam q. 10. lib. 2. contra Iouinianum. S. Paulinus epist. 2. ad Seuerum epist. 4. & epist. 8. ad eundem. S. Augustinus lib. 5. de Ciuitate Dei, cap. 10. lib. 11. cap. 6. lib. de prædestinat. Sanctorum, cap. 8. lib. 83. quæst. q. 29. lib. de Gratia & libro arbitrio, toto, S. Leo serm. 16. de Passione, Prosper

Aquitanus in respõsione ad sextam propositionum Gallorum, S. Bernardus libro de Gratia & libero arbitrio. S. Fulgent. lib. de Incarn. & Gratia Christi, cap. 20. S. Gregor. lib. 33. moralium c. 25. S. Anselm. ad cap. 2. epist. 2. ad Timotheum.

Agnouerunt Philosophi, qui de moribus scripserunt, Aristot. lib. 3. & 6. Ethic. de Consilio, de Electione, de Gnomi, de Synesi, copiosè disputans, totam vim, ac rationem virtutis, & vitij in eligendi libera facultate collocauit.

Agnouerunt Physici, Philosophorum Princeps libro tertio de anima, textum 57. Sensitiua; inquit, imaginatio, sicut dictum est, & in alijs animalibus inest, deliberatiua autem in rationalibus: vtrùm enim aget hoc, an hoc, iam rationis est opus, & necesse est vno mensurare; maius enim persequitur. quare potest vnum ex pluribus phantasmatibus facere, & causa hæc est, quòd opinionem non videtur habere, quoniam ea, quæ est ex syllogismo non habet: hęc autem illam. Quapropter deliberatiuum non habet appetitus: Vincit autem aliquando, & mouet voluntatem, aliquando autem illa hunc: sicut sphæra, appetitus appetitum, cum incontinentia facta est. Natura autem semper superior, principalior est, & mouet, adeò vt tribus lationibus iam moueatur.

Agnouerunt Metaphysici. Et Aristoteles lib. 9. Metaphys. text. 10. Quoniam, inquit, quod potest, aliquid potest, & aliquando, & aliquo modo, & quæcumque alia necesse est adesse in definitione: & quædam quidem ratione, possunt mouere, & potentiæ eorum cum ratione; quædam verò irrationalia, & potentiæ irrationales: & illas quidem necesse est in animato esse; has verò in ambobus, huiusmodi quidem potentias necesse est, vt cùm quoad possint actiuum, & passiuum approximent, hoc quidem faciat, illud verò patiatur: illas verò non est necesse; hæ enim omnes, vna vnius factiua, illæ verò contrariorum. Quare simul ne faciat contraria? hoc verò impossibile est. Necesse est igitur, aliud quiddam esse, quod dominetur? Dico autem siue appetitum, siue electionem; quodcunque enim appetat, principaliter hoc faciet, cum quoad possit, approximet passiuo.

Agnouerũt Medici. Cur enim vel præscribit Hippocrates, tribus de diæta libris victus rationem, si non possumus nobis ipsis temperare? vel Galenus suadet paruæ pilæ exercitationem, si liberum non est, qua re se quisque velit exercere? vel Celsus sanxit canones de sanitate tuenda, si eius præcepta sequi penes nos nequaquam est? vel alij omnes morbo cuique medicinam parant, si necessitas nullum prudentiæ locum reliquit?

Agnouerunt Iurisconsulti, qui, nisi malè rectève viuendi facultas in nobis esset, per summam iniuriam tantam legum pœnarumque varietatem cõstituissent, ad hominum libidinem reprimendam: & quidem longè aliter, quàm bruta soleant, aut homines mente capti coerceri.

Agnouerunt rerum publicarum Moderatores, qui non animaduerterent in ciues, nisi integrum illis esset, perturbationibus, quibus incitantur, quoties perperam agunt, imperare: non adhiberent in consilium prudentes viros, & longo rerum vsu eruditos, nisi in libera nostra potestate esset illud capere consilium quod è Repub. maximè sit. Nec tam anxie imminentes Reipub. calamitates amoliri conarentur si omnia ineluctabili fato euenirent. Nec tanta animi prouisione suis ciuibus consulerent si omnia ineuitabili Astrorum motu agitarentur.

Agnouerunt Rethores, quorum inanis omnis ad persuadendum apparatus esset, si inflexibilis necessitas aures, animosque audientium teneret.

Agnouerunt ipsi etiam Mathematici, Ptolemæus libro primo de iudicijs, capite 3. Neque, inquit, in ijs rebus quæ necessariò accidunt, ignoramus subitis, & inopinatis aduersitatibus, animos percelli, & successibus extolli, sed præuisio futurorum animum componit, & moderatur, meditatione absentium tumque præsentium, & præparat ad percipien-

da ventura cum tranquilitate, & constantia.

Post pauca. Quæcumque à prima causa, vel in vniuersum, vel singillatim mouentur, hæc inuariabili modo procedunt; cum illa insuperabilis sit, & omni contra nitente vi præstantior: quæ autem se aliter habeant, eorum quibus contrariæ affectiones contigerint, facilè esse conuersionem: quibus verò defuerint, illas primas causas sequi: hoc verò fit in scientia hominum, non illarum necessitate, & potentia.

Idem in cétiloquio, si potest, qui sciens est, multos stellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit, & se ipsum præparare.

Iulius item Firmicus libro primo Matheseos, capite 3. Inuocemus, inquit, suppliciter Deos, & religiosè promissa numinibus vota reddamus, vt confirmati animi nostri diuinitate, ex aliqua parte stellarum violentis decretorum potestatibus resistamus. Hoc debere nos facere vir diuinæ sapientiæ Socrates docuit. Nam cum quidam ei de moribus suis cupiditatibusque dixisset, quos ille simili ratione collegerat: Sum, inquit, vt dicis, agnosco, confiteor, & vir prudentissimus latentia corporis vitia, facili confessione detexit. Sed hæc inquit omnia à me prudentia, ac virtutum auctoritate superata sunt, & quidquid vitij corpus ex praua concretione habuerat, animi sibi bene conscia diuinitas temperauit.

Rursus Albumazar ijs, qui Astrologiam inutilem esse obijciunt, respondet, percommodam esse. Nam qui conscius, inquit, est futurorum euentuum, poterit sibi præcauere mutando bonum, in quo futura est passio; poterit etiam aliquando totum à se malum repellere; & futuram infirmitatem, aut hostium inuasionem deuitare.

Agnouerunt denique Gentes vniuersæ, omnes populi, cunctæ nationes, omnesque ætates; quæ quotidiano vsu & experimento viderunt nos odisse, quod aliquando amabamus; amare, quod maximè auersabamur; quod fugiebamus sequi; fugere quod sequebamur.

Huic constantissimæ veritati omnium populorum, omnium disciplinarum consensu firmatæ, syderum ductus, & dominatus aduersari nemo non videt. Iactant quidem Genethliaci salua libertate se de futuris euentis dicere, sed suas prædictiones tam firmas, ac ratas esse volunt, quàm, quæ ineuitabili necessitate eueniunt contendentes si quid in Astrologicis denunciationibus deprehendatur falsum, id in Astrologum, non in Astrologiam referendum esse, quasi nullus possit esse error in prædicendo, nisi in Astrologiam peccatum fuerit. Hinc Ptolemæus libro primo de iudicijs, capite primo. Primum quidem intelligendum, inquit, multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versantur, derogare fidem scientiæ, & facere, vt fortuita videantur etiam, quæ veritatem complectuntur; quod non rectè fit, nam hæc imbecillitas non est scientiæ, sed professorum.

Quantum itaque suæ Genethliaci arti firmamenti ac certitudinis astruunt, tantum ex liberis voluntatibus detrahant necesse est: quæ si liberæ sunt, vt verè sunt, non ex cœli præscripto, sed suo arbitratu viuere debent; nihil enim liberæ voluntati aduersatur magis, quàm alieno imperio, & ducatu huc, & illuc circumferri: Aut certis prædictionibus magis repugnat, quàm humanæ mentis in vtranque partem agendi libertas.

Et quid de nostris appetitionibus conijcere potest probabiliter Astrologus, si libera est voluntas, & in vtranque partem æquæ parata; voluet illa, ac reuoluet pedes, quò nunquam putatum est, recta procurret, deflectet in sinistrum latus, apparebit in dextro, latebit in mæandris, desiliet repentè in lucem, eludet omnes præsentiones, Astrologorumque obseruationes.

Atque ne vllus sit ambigendi locus Astrologos verbis solum retinere liberum arbitrium, re & factis negare plerique omnes veteres, ex quibus initia, vel incrementa sumpsit hæc ars luce palam docuerunt nullam esse humanæ voluntatis libertatem, sed homi-

nes

nes veluti muta pecora agi stellarum vi. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, tradidere, id Chaldæi, quos Marcus Tullius lib. 2. de diuinatione refellit, Id omnes Genethliaci, qui per Augustini, Basilij, Chrysostomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij tempora floruerunt, qui eo nomine potissimùm ab his Patribus confutantur, quod humanæ mentis libertatem euerterent, vt non possint recentiores Astrologi retinere veterum disciplinam, nisi quemadmodum illi ita hi humanæ mentis libertatem penitus tollant.

CAPVT II.

Humanas mentes syderum potestati non rectè subijci.

HVMANAE mentis liberam in vtranque partem agendi potestatem, satis iam videmur commonstrasse omnium Gentium testificatione: nunc liberas voluntates à syderum dominatu vendicare aggredimur.

Ac primùm naturam omnibus, quibus inest, rationis, & ordinis causam esse, vt confessam iam rem, & manifestam pronunciat Arist. lib. 8. Phys. t. 15. lib. 3. cœli, tex. 23. & 24. quin lib. 2. de cœlo, tex. 69. non aliam reperit rationem, cur supremo orbi astra multa, singula inferioribus affixa sint; nisi quia cùm natura æqualitatis, & ordinis auctor sit, vni conuersioni, stellas multiplices: vni verò stellæ multiplices conuersiones attribuit, vt ordine quodam paria faceret omnia. Iam verò quid à recto ordine cogitari potest abhorrentius, quàm incorporeas animorum naturas syderalibus, & corporatis necessitatibus subijcere? Natura (inquit Aristot. lib. 3. de anima, text. 57.) superior, semper principalior est, & mouet. Et Ptolemæus libro primo de iudicijs, cap. 3. Semper, inquit, minor causa maiori succumbit. In omni sanè causarum genere cernimus regi, gubernarique à perfectioribus, imperfecta: ab imperfectis perfectiora nusquam. Præstat elementis cœlum, propterea ex necessitate ait Aristot. libro 1. Meteororum, cap. 2. continuus quodammodo hic mundus inferior est supernis lationibus, vt omnis ipsius virtus inde gubernetur. Vnde enim motus principium omnibus inest, illam causam putandum primam. Dignitate nos superamus animantes cæteras, idcirco & ijs imperamus, ijsque vtimur, omniumque finis sumus, id quod docet Aristoteles lib. 2. Physic. text. 34. Quid in artibus? audiamus eundem libro primo Ethicorum, capite primo. Quæcunque artes huiusmodi sunt, sub vnam aliquam facultatem, & potentiam reducuntur: quemadmodum sub equestrem frænorum effectrix, aliæque omnes, quæ equestria instrumenta conficiunt; atque hæc, omnisque demum actio bellica, sub militarem: atque eodem modo sub alijs aliæ, atque in ijs omnibus fines earum, quæ Architectonicæ habentur, magis quàm reliqui omnes, aliarum, quæ subiacent expetendi sunt; nam illos quoque horum causa sectamur. Quò pertinet & illud ex proœmio Metaphysices. Quare, & eos, qui in vnaquaque re architecti sunt honorabiliores, & doctiores, ac eis, qui manibus operantur, sapientiores putamus, quoniam causas eorum, quæ fiunt, sciunt: illi verò sicut, & quædam inanimata faciunt quidem, sed nescientia faciunt ea, quæ faciunt, vt ignis comburit, sed inanimata natura quadam horum singula faciunt, manibus laborantes, propter consuetudinem, tanquam sapientiores sint, non prout actiui sunt, sed prout rationem habent, causasque cognoscunt.

Quid in virtutibus? nonne idem lib. 3. Ethicorum, cap. 1. iustitiam, quàm inter cœteras virtutes Hesperum, & Luciferum facit, ita cum lege coniungit, vt legitima omnia ex iustitia etiam affirmet esse, ideoque iustitiam virtutibus cæteris imperare vnà cum lege? Lex, inquit, præcipit, & id quod fortis viri opus est, vt non deserere ordines, non fugere,

non abijcere arma; & id quod est temperantis, vt non committere adulterium, non contumeliosè se gerere; & id quod est mansueti, vt non verberare, non maledicere: simili modo quoque secundùm alias virtutes, & vitia, alia iubet, alia prohibet. Rursus lib. 6. capite octauo cum prudentiam diuisisset in familiarem, Legum latricem, & Ciuilem, cuius altera pars cōsultat, altera iudicat eam, quæ cæteris antecedit, nempe Legum latricem, facit etiam alij præsidere, instar Architectonicæ.

Quid in scientijs, & habitibus in rerum contemplatione positis, sapientia, vt præstat, ita & præest reliquis, quam Aristoteles scribit libro primo Metaphysices, cap. 2. principaliorem, quam ei subministrantem, potiùs sapientiam esse: non enim vt sapienti præcipiatur, sed vt ille præcipiat: nec vtile ab altero, sed vt ab eo minùs sapienti suadeatur, docet. Eodem pertinet illud libri 6. Ethicorum, cap. 7. vbi cum prudentiam virtutum Principem, & Aurigam fecisset, subdit ad finem capitis vltimi At verò prudentia neque præsidet sapientiæ, neque melioris, quàm ipsa, partis est, quemadmodum neque sanitati medicina; neque enim ipsa vtitur, sed vt fiat prouidet, quocirca illius causa præcipit, non autem illi. Simile præterea illud est, si quis ciuilem propterea quòd de omnibus præcipit, quæ in ciuitate sunt, Dijs præesse, ac dominari etiam diceret. Exercitui mundum comparat lib. 12. Metaphysices, text. 52. Quemadmodum, inquit, exercitus, etenim bene esse eius in ordine, & dux ipse est, ac magis ipse: non enim ipse propter ordinem, verùm ordo propter ipsum est: cuncta autem coordinata quodammodo sunt; verùm non similiter, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, vt si vllum alteri ad alterum, sed sunt ad quippiam; ad vnum namque coordinata sunt omnia: verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcumque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt, mancipijs verò & bestijs parum, quoad commune conferat, sed vt plurimum, quodcunque contingit, tale namque principium cuiusque eorum natura est.

His planum fit, eum rerum naturis ordinem inditum esse, vt præstantiora dominentur, ignobiliora deseruiant: propterea nihil peruersum, nihil præposterum, nihil à naturæ consilio magis alienum fingi cogitarive potest, quam humanas mentes cœlestibus orbibus subijcere; hoc est, incorporales substantias corporatis; impartibiles, & simplices partibilibus, & concretis; rationis, & sapientiæ participes ratione & sapientia carentibus; sentientes, mutis, ac surdis; motrices sui, & aliorum ijs quæ motoris indigent, virtutum, & beatæ vitæ capaces, expertibus virtutis, & beatitudinis famulari.

CAPVT III.

Altera ratio ex fine.

ET cui nam bono sit, si nostris voluntatibus sydera moderētur? si nulli, frustra id esse oportet, Deus autem, & natura, quod frustra sit, faciunt nihil, auctore Aristotele libro primo cœli, tex. 32. lib. 2. text. 59. cui inquam id bono est? An syderibus? Egregiam verò laudem syderibus affigūt, qui in ea reijciunt causam tot vitiorum, quæ inter homines grassantur. Neque vero aliunde morum innumeras prauitates, & corruptelas, quàm à rectissimis ordinatissimisque cœli conuersionibus proficisci existimandum est: scilicet à sempiternis, & à Deo constitutis orbibus manare debuerunt peruersæ, & immanes multorum naturæ, Neronis, Claudij, Heliogabali, & cæterorum eiusdem ordinis monstrorum.

An bono est humanis mentibus? At per huiusmodi Astrorum dominatum, omni solertiæ, sapientiæ, virtutis, laude spoliantur; nullus erit in pretio labor, cessabit in edomandis animi perturbationibus

bus ſtudium langueſcet omnis ad virtutem conatus; quin etiam, qui modò rectam rationem colunt, abijcient eam curam, nec aduersùs ſyderum vim niti audebunt, fracti multis difficultatibus, quas obijcit virtus; abijcient mortales omne recti, honeſtique ſtudium;& orbis terrarum, qui ex fabuloſo illo chaos emerſerat, in verum iam chaos, ideſt, in ſummam rerum omnium perturbationem prouoluetur?

An denique id rerum vniuerſitati conducibile eſt? Et quid in ea præclarum, & illuſtre fuerit, ſi mundi apparatus omnis, ac ſplendor eò ſolùm ſpectet, vt omnia aſtris obtemperent? Certè cùm duo quædam bona in deliberationem, atque diſceptationem veniunt, amplectitur,& perficit natura id quod melius eſt, quod vidit & Ariſtoteles libro primo de Generatione animal. capite quarto; Si mundum igitur omnem, in vnum aliquid referri oportuit, optimum id, ac præſtantiſsimum eſſe neceſſe eſt; Vtrum autem præſtantius quid ſit, humana mens, intelligendi ſapiendique potens: An cœlum nullo ſenſu, ſolertiaque præditum, qui non videt, videre quid poſsit, haud video. Ariſtoteles lib.12. Metaphyſices, text. 51. de primo entium. Si non intelligit, inquit, non erit optima ſubſtantia; ſi quidem eò quòd intelligit, ei honorabilitas ineſt. & lib. 1. de Anima text. 82. Dubitabit autem vtique aliquis, & quid eſt, vnum faciens ipſa, materiæ enim ſimilia ſunt elementa, principaliſsimum enim eſt illud, quod continet, quodcumque eſt: Anima autem aliquid eſſe melius,& præſtantius impoſsibile eſt: impoſsibilius autem adhuc intellectu; rationabiliſsimum enim eſſe, hunc, antiquiſsimum, & dominum ſecundùm naturam. Non eſt igitur noſtra mens, propter cœlum, ſed cœlum in noſtrum vſum, & commodum; ſemper enim habet rationem optimi, id, cuius gratia aliud eſt, ait Ariſtotel. libro 2. Phyſic. text. 23. lib.5. Metaphyſic. text 3. Intellectu autem nihil melius, aut præſtantius, vt idem teſtatur lib.1.de Anima, tex.82.& lib.12. Metaphyſic. text.37.

Nonne ad Sapientiam nos, pietatemq; nati ſumus? At Sapienti auctore Ariſtotele, libro 10. Ethicorum, capite 7.& 8. famulantur omnia, tanquam alteri Deo, Propter quod Simonides ſapientiam non humanam, ſed diuinam poſſeſsionem fecit. quod Ariſtoteles lib.1.Metaph.c.2. ita improbat, vt ſapientiæ non improbet in res omnes principatum. Si quid, inquit, Poetæ dicunt, ſecundùm Prouerbium, multa mentiuntur, nec aliam quam huiuſmodi decet honorabiliorem putare; quæ enim diuiniſsima, eadem etiam honorabiliſsima eſt: & libro 12. text.39. Iſtud magis, inquit, quàm illud eſt diuinum, quod intellectum videtur habere,& ſpeculatio optimum, & maximè delectabile eſt. Si igitur ita bene ſe habet Deus ſemper, vt nos aliquando, admirabile eſt, quod ſi magis, adhuc admirabilius eſt. Item libro 10. Ethicorum, cap.7. de ſapientis fœlicitate diſputans, Talis, inquit, vita præſtantior eſſet, quàm homini conueniat; non enim quatenus homo eſt, ita viuet, ſed quatenus diuinum quid, in ipſo ineſt: quantò autem id præſtat compoſito, tantò quoque eius operatio ab operatione diſtat, quæ ex virtute alia exiſtit. Sicut igitur intellectus diuinum quid eſt, ſi ad hominē reſpiciamus, ſic vita quæ ex intellectu traducitur, ſi humanæ vitæ cōparetur, diuina etiam ipſa eſt: neque verò oportet quemadmodum nonnulli monent, vnumquemque cùm ſit homo, humana,& cùm ſit mortalis, cogitare mortalia: ſed quatenus licet immortalem ſe reddere, omniaque efficere, vt ex præſtantiſsimo omnium, quæ in ipſo eſt, vitam traducat; nam licet id mole ſit parum, vi tamen, & pretio omnia longo interuallo antecellit. cap.8. Dei, inquit, operatio cum beatitudine excellat, contemplatiua erit: & ex humanis ea erit fœliciſsima, quæ huic maximè eſt cognata; argumento illud eſt, quòd cætera animalia, quæ tali operatione penitus carent, expertia fœlicitatis quoque ſunt; Dijs enim beata tota vita eſt, hominibus autem eatenus, quatenus ſimilitudo quædam eiuſmodi operationis, in ipſis ineſt. Et infrà. At qui ex intellectu operatur,

huncque extollit, atque optimè afficit, is esse Deo charissimus videtur. nam si aliquam humanarum rerum curam Dij habent, sicut videtur, consentaneum est ipsos, re illa, quæ optima est, atque ipsis maximè cognata, delectari, qui est intellectus: eosque qui eam maximè amant, & honorant, remunerari: vtpote, qui eorum, quæ ipsis sunt amica, curam habeant, recteque & honestè agant: hæc autem omnia sapienti maximè inesse obscurum non est; is igitur est Deo charissimus. I nunc, & homines sapientiæ compotes cœlo sensu carenti subde tota reclamante natura.

CAPVT IV.

Tertia ratio ex dominatu mentis in corpus.

ACCEDIT his, quæ superiori capite disputata sunt, quòd etiam si deceret maximè, fieri tamen non posset, vt humana mens syderum ductu, ageretur, in ea, quæ appetit, aut molitur. non enim sydera mentem afficiunt, per se, sed per corporis immutationes, vt tradit Ptolemæus lib. 1. de iudicijs, cap. 1. & 2. Metienda igitur, atque existimanda est syderum potestas ex statu corporis nostri, tantùmque illa valere potest ad incitandam mentem, quantùm impressione corporali, cuius nostrum corpus sit capax, humana mens percelli potest. Experimur autem, ita se corpus ad animum habere: vt primò quædam animus, aut facere non possit, aut non nisi mutilè, & præpostere, flaccescente corpore: Deinde, vt animus impulsus quosdam imprudens, ac nolens patiatur ex insolentia corporis, & sensus, subditur enim illi politico, non despotico iure auctore Aristotele libro primo Politicorum, cap. 3. Nunquam autem ea est horum impulsuum vis, vt ei nostra mens, (modò sit sui compos) nequeat obsistere. Huic rei fidem faciunt tum vsus propè quotidianus, tum naturalis, ac subitus angor conscientiæ, animo se ipsum incusante, quod cesserit cupiditati, quod libidini non restiterit. Clarissimum sanè naturæ testimonium, quod potuisset non cedere. Quoniam autem bonum omne ad quod corporalis appetitus impellit, corporale esse necesse est, quo longè præstantius est honestum, & incorporale; consequens fit quodcumque bonum motus corporalis menti obtendat, respui ab ea posse, boni præstantioris amore, quod obijcit rectâ ratio; quæ cum nulla syderum vi, inhiberi possit, ne obijciat virtutis honestatem; nam stellæ nullâ vim exercent, nisi in corpus, Bonum autem rationis, & honestum in sola ratione residet; Libera itaque sit necesse est, mens à syderum dominatu. Et sanè Astra, vel organum phantasiæ ita deprauant, vt ad liberum vsum rationis ineptum planè sit, & tunc non vitio, sed morbo tribuendum est quidquid homo efficit: Vel non tanta est organi perturbatio, quin mens suo munere fungatur, & tunc nisi animus aliò sponte cogitationem intendat, fieri non potest, quin animaduertat, qnale sit id, ad quod incitatur à sensu, quantòque sint illo meliora, quæ recta ratio obijcit; cùm enim apto vtatur organo, nec sit impedita, resque ex ijs sit quæ cadunt in humanam mentem, cur cæcutiat media luce, nihil omnino est causæ: specie ergo potioris boni deponere potest, si velit, cupiditates quas ingerit sensus minoris boni. Offundere sæpe tenebras solet sensus, per quas animus nequit rationes omnes dispicere quibus ab amore boni sensibilis auocari posset; sed per suam ignauiam passus est sibi eas offundi, quas discutere poterat: & sponte, ac libens in eas se coniecit angustias, vt quid agat, clarè non videat; ideoque eius impotentiæ crimen, in ipsum iure recidit, qui eam caliginem, cùm adhuc sui iuris esset, discutere noluit. Id quod Aristoteles lib. 3. Ethicorum, cap. 5. declarat his verbis. Quod si quis dixerit, omnes id appetunt, quod bonum esse ipsi videtur, visionis autem dominium hab

nemo,

nemo, sed talis vnicuique finis apparet, qualis quisque est. Verum si vnusquisque habituum sibi quodammodo in causa est, visionis quoque quodammodo erit: sin autem nemo sibi est causa, vt mala agat; sed ex ignorantia finis ea agit, ex quibus summum bonum consequuturum se existimat, appetitio vero finis minime spontanea est, sed oportet vnusquisque, vt idoneus natus sit, habeatque quasi visum quo recte valeat discernere, & id quod vere bonum est eligere: sique is est bono ingenio præditus, cui bona hæc naturæ affectio insita est, quod enim maximũ est, & pulcherrimum, quodque ab alio accipere, aut discere nullo modo licet, id quale natura est, tale ipse habebit. Atque ita quidem bene, ac recte natura esse affectum ipsa erit perfecta, & vera naturæ habilitas, atque aptitudo. Sic iudicij caligantis errores in nostra posuit potestate Aristoteles.

Quod fieri diximus ex prauo habitu, contingere etiam potest ex affectus vehementia. Ratio tamen initio perturbationis saltem, & agnoscere, & reprimere potuisset grassantem libidinem. declarat id Aristoteles exemplo incontinentis libro septimo Ethicorum, cap. 3. Nostraque culpa fieri quidquid ex huiusmodi errore fit, docet idem libro tertio de anima, text. 47. Amplius & præcipiente intellectu, & dicente ratiocinatione, fugere aliquid; aut prosequi, non mouetur, sed secundùm concupiscentiam agit: vt incontinens, & omnino videmus quòd qui medendi artem habet, non medetur; Tanquam aliud quidpiam principatum obtineat agendi per scientiam, sed non scientia. At verò neque appetitus huiusmodi dominus est; continentes enim, appetentes, & concupiscentes, non operantur ea, quorum appetitum habent, sed sequuntur intellectum. Constat itaque priusquam libidine mens absorbeatur, penes eam esse iudicium, quodammodo illecebrarum, & nisi sensum coerceat, ipsam sibi causam esse ruinarum.

Si ergo in eo posita est omnis stellarum facultas, vt corpus titillent, ac moueant: nullam autem commotionem possunt inferre menti, quæ præstare se potest superiorem omnibus corporis commotionibus, in quibus incitandis, valent stellæ (si tamen valent quidquam) vnde Astrologus noster vaticinari possit, suspensa adhuc mente, ac paribus in vtramque partem momentis librata, nihil habet ex astris. Sapientes certè viri, S. Thom. 1. part. quæst. 14. art. 13. Scotus in quodlibeto 39. quæst. 1. Durandus, & alij, ne Deum quidem ex causa libera, & ad vtrumque æquè parata cognoscere posse contendunt, quid futurum, vel non futurum sit. Et probabilis omnis prædictio, quæ non temere, non fortuitò feratur, vt plurimum saltem sortiatur effectum oportet; at agentibus stellis integrum est voluntati sequi, vel respuere earum ductum, euentusque est ad vtrumlibet, ac liber: & denunciamus adhuc amicitias, connubia, peregrinationes, magisterium, aliàque innumera, quæ scribit Ptolemæus libro quarto de iudicijs, capite 3.

Non pigebit me iterum inuictam mentis nostræ potestatem confirmare aduersùs corporis impulsus, in quod cœlum agit. In confesso namque est iure animum corpori; appetitui rationem præesse, cui rei non solùm fidem facit Aristoteles, & in Ethicis passim, & libro primo Politicorum, cap. 3. lib. 1. de Anima, textu 81. lib. 3. textu 46. sed & naturalis ratio. Nam quod mente potest prospicere, natura imperat ait Aristoteles libro 1. Politicorum, cap. 1. quod autem potest corpore hoc facere, paret natura, & seruit. cap. 3. Imperare, inquit, & parere non solùm necessariorum sunt, sed etiam vtilium, ac statim ex generatione quædam distincta sunt; Alia quidem ad imperandum, Alia verò ad parendum; & species multæ, & imperantium, & parentium sunt: & semper melius imperium meliorum parentium est, ceu hominis, quàm bestiæ; nam, quod à melioribus proficiscitur, melius est opus. Et post pauca. Animus quidem in corpus dominicum habet imperium: mens verò in appetitum ciuile, ac regium. In quibus clarum est, secundùm naturam, & vtilitatem, imperari ab animo corpori, & ab

ea parte, quæ habet rationem, ei parti, quæ subiacet perturbationi; æqualitatem verò ac vicissitudinem omnibus nocere. Quin etiam ex eadem causa deducit ibidem Aristoteles, quosdam natura seruos esse, quòd imbecillæ mentis sint; quosdam Dominos, quòd ratione præcellant, vt illorum intersit subesse prudentioribus. Neque vllus obijciat sæpe appetitum imperare rationi; quia vt idem docet Aristoteles, oportet considerare naturam, non in corruptis, sed in integris. Quocirca eum hominem, qui & animo, & corpore optimè dispositus sit, inspiciendum, in quo certè id quod diximus manifestum est; nam prauorum quidem, aut prauè dispositorum sæpe inuenietur corpus imperare animo; sed ex eo, quòd peruersè, & præter naturam se habeant; natura integra existēte, quod mente præpollet, dominatur semper.

Ex quibus perspicuum est mentium esse corporibus imperare, animorùmq. in corpora naturale ius esse; neque hoc quale quale ius esse, sed tale, quod mens, & exerceat passim, & pro arbitratu vtatur; qualis enim ordo naturæ esset, dominari mentem debere, sed non posse sensum sibi subijcere, etiam si maximè conetur? Nonnè illud in naturam caderet, quod est apud Aristotelem libro primo cœli, text. 72. Frustra calceamentum dicimus, cuius non est calceatio? Quadraret, & illud, quod idem Philosophus libro 2. cœli, textu 50. probat, si vis motrix inesset astris, & organa motus defutura non fuisse. Irrationabile est, inquit, nullum organum ipsis præbuisse naturam ad motum (nihil enim, vt contingit, facit natura,) neque curam quidem animalium habuisse: quæ autem tam pretiosa sunt, despexisse; sed videtur tanquam ex industria, abstulisse omnia, per quæ contingebat progredi per se ipsa, & quamplurimum semouisse ab ijs, quæ organa ad motum habent. Quadraret, & illud quod idem lib. 3. de anima, tex. 44. & 45. docet plantis sensum, & motum deesse, quia carent instrumentis sensus, & motus, natura autem sicut nihil facit frustra, ita nec deficit in necessarijs.

Atque hinc liquet, si naturale est imperium mentis in corpus, & sensum, quæ rationem semper spectat, coërcetque corporales commotiones, nihil Mathematicos habere certi ac constituti, immò nec verisimilis, aut probabilis ex stellis, quæ si quam nactæ sunt vim, eam omnes in solum corpus exercent, cui mens præsidet, ac moderatur pro consilio, & arbitratu suo.

CAPVT V.

Postrema ratio ex Dei prouidentia.

ACCEDAT postremò diuinæ mentis prouidentia, quam quia mundi, totiusque ordinis causam dixerat Anaxagoras, sobrium illum appellat Aristoteles, primo Met. summ. 2. cap. 2. comparatum ad antiquiores vana dicentes.

Prædicat mirificè Dei admirabilem sapientiam in dispositione vniuersi, idem Auctor lib. 12. diuinorũ, tex. 52. Quemadmodũ exercitus, etenim bene esse eius, in ordine, & dux ipse est, ac magis ipse; non enim ipse propter ordinem, verùm ordo propter ipsum est, cuncta autem coordinata quodammodo sunt. Verum non similia, & natantia, & volatilia, & plantæ, nec ita se habent, vt sit vllum alteri ad alterum, sed sunt ad quidpiam: ad vnum namque ordinata sunt omnia. Verùm quemadmodum in domo, liberis quidem minimè licet quodcunque facere, sed ea omnia, aut plurima, quæ ordinata sunt; mancipijs verò & bestijs parum quo ad commune conferat, sed, vt plurimum quodcunque contingit; tale namque principium cuiusquam earum natura est. Et tex. 55. cùm accuratè, ac subtiliter peruestigasset rationē, ac principium totius ordinis, quo mundus omnis continetur, subijcit ad finem. Entia nolunt malè gubernari; non est bonum

plura-

pluralitas principatuum: vnus ergo Princeps. Atque huius quidem sapientissimi Principis gubernationem (ei enim quod optimum est conuenit sapientis nomen, vt idem auctor est libro primo Metaphysices capite 2. & lib. 6. Ethicorum cap. 7.) Si quam optimam, & numeris omnibus absolutam esse oportet, quis putet, ab illo, vitam hominum in sydérum potestate fuisse collocatam? Vnus est omnium finis vltimus, cuius vnusquisque capax, & appetens est, vt probat Aristoteles libro primo Ethicorum cap. 1. & 2. quem actionibus nostris omnibus, præpositum esse oportuit, vt idem docet eodem libro, capite nono: In has porro actiones, quibus ad fœlicitatem peruenitur, si vllum ius Astra haberent, multa sanè incommoda pateremur. Primò rem optimam & diuinissimam stellis sensu carentibus Deus commisisset. An non melius est hominem sponte sua fœlicem infœlicemque fieri, quàm cæco stellarum impulsu? Præterea, multi quibus nascentibus parum benignæ stellæ affulserunt, quanto bono innocentes, & inuiti fraudarentur? Denique quid ab ordinis ratione magis aberrat; aut à Dei prouidentia magis est alienum, quàm stellas facere auctores bonarum, malarumque actionum, quæ nec malæ malos, nec bonæ bonos internoscunt?

Mitto iam, quod ad Astronomicæ vanitatis cumulum non parum facit, morbos, pestilentias, bonorum iacturam, monstruosos partus, filiorum inopinatos obitus, non rarò Dei Optimi Maximi ira solitos immitti, id quod non modò diuinis litteris traditum est, sed & Gentilium historijs. Nam propterea Capitolinus in Maximo & Balbino, Liuius lib. 4. & 7. ab Vrbe condita, Valerius Maximus libro 1. titulo de Institutis Antiquorum, perhibent institutas fuisse expiationes, & sacrificia, quibus placato Numine auertātur huiusmodi calamitates. Quod Poëtæ quoq; scribunt passim, Homerus Iliadū libro primo, Hesiodus de opere & diebus. Num ergo expectare debet Deus Astrologorum horoscopos, quando hæc molitur? An præter ordinem agitare cœlum? An nullam oportuit esse stellarum vim, cui Deus, cogeretur aut suam gubernationem attemperare, & non pro suo arbitratu, sed pro sydérum influxu, & exigentia, rebus humanis consulere: aut eam singulis diebus ludificare in Astrorum contemptum, & ludibrium Astrologorum?

CAPVT VI.

Astrologos ignorare stellas, quæ conceptui præsunt.

SATIS ex libero arbitrio, ex Dei prouidentia, & gubernatione, videmur labefactasse Astrologorum prædictiones. Nunc ex ipsius Astrologiæ principijs, quæ omnes Genethliaci recipiunt, huius artis vanitatem efficere placet. Nam Ptolemæus libro tertio, capite secundo duo sancit pronunciata, quibus vti qui velit, tabellis aget signatis in Astrologos. Vnum quidem, omne corporis temperamentum, ac constitutionem, omnemque qualitatem, quæ puero accedit, pendere ex hora conceptus, neque mutari à natalitijs, vel alijs quibuscunque stellis, sed potiùs quidquid ab his ad infantem descendit, trahi in rationem, iam constitutam per priores opifices stellas, quæ corpus efformarunt. Alterum pronunciatum Ptolemæi est, Tempus, quo concipitur fœtus, ignorari ferè, in coniugibus præsertim, quorum frequens coniunctio nullum relinquit argumentum, in quam potissimùm horam conceptus inciderit. Quare Hippocrates libro de natura pueri, & Aristoteles 4. de generatione animalium, capite septimo, libro septimo de historia animalium, capite quarto monent, non raro falli mulieres, opinantes se concepisse, cùm non conceperint, falli verò mense vno interdum; eoque amplius: itaque lib. tertio Apotelesmatum,

Ptole-

Ptolemæus principium ſeminale, inquit; maxima ex parte ignorari, & non poſſe, niſi aut caſu, aut obſeruatione deprehendi; Caſu, inquit Græcus interpres, quando contingit mulierem ſentire conceptionem: obſeruatione, quando conſultò vir abſtinet à coitu, vt notare poſsit conceptus tempus. Itaque Ptolemæus loco citato, cùm, inquit, hora conceptus ignorabitur, ſicut multoties euenire compertum eſt, initium, quod eſt in infantis exitu neceſſario conuenit obſeruare.

Ex his pronunciatis colligi poteſt huiuſmodi ſyllogiſmus. Tota corporis & animi conſtitutio, quæ pendere poteſt ex ſyderum vi, ingeneratur puero ſub eius conceptu, nec variatur poſtea à puerperij ſtellis, ſed harum facultas, ac vis ab eo quod per ſe valeret, transfertur ad proſequendam conſtitutionem, quam genitalia Aſtra inchoarunt: Sed tempus conceptus, & cœli configuratio, ſub qua fœtus formatus fuit, ignoratur: Ergo Aſtrologos ignorare neceſſe eſt, quali ſyderum afflatu imbutus ſit puer, & quid in eius corpus, aut animum defluxit ex ſtellis.

Hic ſyllogiſmus ita anguſtè contortus mirum quantum diuexat Aſtrologos, qui propterea labentem Genethliacam ſuam pluribus adminiculis fulcire nituntur. Aiunt enim ortus & conceptus ſtellas ſibi occinere, & ita correſpondere, vt ex illis hæ, & ex his illæ colligi poſsint; natales autem ſtellas obſeruari poſſe, haud magno negotio; genitales quoque propterea haud difficile eſſe, inueſtigare. Cæterùm vim huius ſyllogiſmi, niſi me mens egregiè fallit, nondum elapſi ſunt; ſiquidem Ptolemæus ait, natales ſtellas transferri à ſua natali vi, & impulſu, trahique aliò longè à genitalibus, ad proſequendum id, quod genialibus Aſtris inchoatum fuit: At quænam fuerint genitales ſtellæ, ſcire nullus poteſt. Nullus igitur intelliget, quò natales ſtellæ tranſlatæ, quidve facturæ ſint. præter naturam enim ſuam agent quidquid agent, ſed quid illud tandem ſit, ignorari neceſſe eſt.

Quod denique aiunt locum Lunæ in natiuitate eundem eſſe, qui in conceptione fuit, diſertiſsimè refellit Picus Mirandulanus, libro nono, cap. 3. 4. 5. de qua re capite ſequenti. Interim multa eſſe, quæ partuum tarditatem, aut feſtinationem faciant, nemo ignorat, morbi, diarrhœæ, renum calculi, dolores, febres, corpòris gracilitas, infantis habitus, ſitus, robur, moles, errata denique omnia, quæ in ſex rebus non naturalibus admitti poſſunt, & ſolent. Quare ridiculi ſunt quicunque, aut ex nouilunio, aut plenilunio, quod natalem horam proximè anteceſsit, & ex planeta, qui eo tempore plus virium obtinet, inquirunt natalis horam, non ſolùm quia hanc ſycophantiã Mathematicis rationibus reiecerunt, Abraham Iudæus, Alchibitius, Henricus Butenſis, alijque Aſtrologiæ Magiſtri, ſed etiam quia cùm multa præter Aſtra, accelerare, aut remorari poſsint partum, vt diximus, fruſtra ab Aſtris petitur natalis hora, quæ à proximis, & coniunctis cauſis plurimum pendet. procedat horum ratio, aut commentum, quando partus obſtetricantibus ſtellis prodit in lucem, at quando alijs agentibus cauſis funditur, inſania eſt à cœlo repetere natiuitatis tempus.

CAPVT VII.

Aſtrologos ignorare veram natalis horam.

INTER conceptus, & natiuitatis horam, perbellè ludunt cœli curatores, & nunc ex natali hora tempus conceptus, nũc ex hora conceptus natale tempus, pudenda circulatione, colligunt; ponunt enim tanquam exploratiſsimum, Ptolemæi præſertim teſtificatione in centiloquio, numero 51.

Locum,

Locum, quem Luna tenet, quando infans prodit in lucem, esse horoscopum conceptus: contrà verò locum, in quo Luna fuit tempore conceptus, esse horoscopum natalis. Quare si interroges, qua ratione natalem horam cognoscant, respondent parentum & obstetricum relatione. Incertam totam hanc rem aio, quæ est totius genituræ fundamentum, & magnis erroribus expositam, propterea quod horologia semper fallant aliquid, nec ea, quæ inter horarum terminos innumera cadunt, momenta, indicent, & nostra vulgata horologia, quibus Italia vtitur, ab occasu Solis ducant initium, incertum admodum, & anceps; vbi præsertim horizon non est liber, & quando nubilo cœlo obseruare accuratè non licet occasum Solis, & quoties post Solis abscessum, horologium non ex æquo diuidit temporis interualla, & quando his omnibus accuratè notatis obstetrices obseruare non possunt illud transuolantis temporis leuissimum momentum, quo primum infans trahit spiritum, & quando primum ab Astris afflatur. Sed non est necesse causam vrgere rationibus, vbi reus fatetur. Astrologi ipsi fatentur incertam hanc horam, ideoque eam vocant horam existimatam, siue suspectam, eique nihil fidendum palàm docent, sed methodum se adinuenisse iactant, qua sine errore ortus hora reperiatur. Mentiuntur in caput suum. Nulla iniri potest ratio, qua ostendatur, quo momento temporis ortus sit ille, qui quolibet oriri potuit, quolibet autem tempore nasci posse homines, & verè nasci, desipiat, qui vocet in dubium. Incerta cum itaque sit natalis hora, & obscurior hora cōceptus, qua ratione Planetarij deprehenderunt locum Lunæ tempore ortus esse horoscopum conceptus: & locum, quem Luna occupat tempore conceptus, esse illum ipsum qui est in ortu horoscopus. An ita traditum est antiquis. Et vnde id antiqui hauserunt, qui ignorantes veram natalis, & conceptus horam notare neutiquam potuerunt, ita sibi occinere, certoque respondere vt nusquam puer nasci posit, nisi quando Luna cum locum habet in ortu, qui in conceptu fuit horoscopus. Rem per se perspicuam sapientibus, vulgo explicabimus exemplo. Dicatur à parentibus Cardanus natus prima hora noctis, hæc hora existimata vocatur ab Astrologis, non vera; quare aut seriùs, aut citiùs ille in lucem venit; si dicas, citiùs, sciscitabor, an posit quisquam seriùs nasci? si potest; Quare negas Cardanum seriùs ortum? si non potuit aliquis nasci post primam horam noctis, fatendum erit, non quolibet tempore nasci posse mortales. Si seriùs, quæram cur non respondeas citiùs; & reponam eandem quæstionem, quæ priùs fuit. Iterum si qua methodo inuestigare potes horam, quam parentes Cardani natali adsignarunt, non esse veram: vel ea hora potuit Cardanus, aut alius quispiam nasci, aut non; si potuit, qua methodo deprehendes illam existimatam esse horam, non veram; si non potuit, nec quolibet tempore liceret coïre coniugibus, nec quacunque hora possent homines nasci: nec Genethliaci docerent, ex qualibet cœli constitutione dicere mortalium fata: si confugiant ad horam conceptus, & ex ea deduci posse contendant, veram partus horam, meminerint eisdem incommodis subesse horam etiam conceptus; si quidem conceptus etiam hora, alia est existimata, alia vera, qua methodo internosces, inter veram & existimatam? redibis ad natale tempus, ex sartagine in prunas, ex prunis ad sartaginem.

Vna super esse potest ratio inuestigandi veram natiuitatis, & conceptus horam, qua plerique per euidentia restituere solent verum horoscopum. sed hanc nullam esse, probabimus lib. 4. cap. 47.

CA-

CAPVT VIII.

Ea quæ à pluribus transiguntur, non posse ex vnius horosco-po conijci.

NON possunt Astrologi perspe-
ctas habere conceptus stellas,
quæ subitæ, quæ momenta-
neæ sunt, sed faciamus eas
notas esse, & probè notas: adhuc aio
nullam eos posse ex huiusmodi Astris
coniecturam facere, idque ex eorum
principijs ineuitabili ratiocinio conficio.

Ex ijs enim, quæ nobis in lucem edi-
tis accidunt, nihil ferè est, quod ab vno,
& in vno tantùm homine confici possit,
quodque ad plures non pertineat, Pro-
spera, & aduersa valetudo, coniugium,
filij, amicitia, mercimonium, magiste-
rium, dignitas, omnia, quæ Astrologi
præsagiunt, vel præsagire profitentur,
plures sine dubio attingunt.

Ea, quæ à pluribus hominibus pera-
guntur, à genitalibus singulorum Astris
pendere, in confesso est Astrologis: quo
igitur modo ex vnius horoscopo dedu-
cere queunt, quæ quisque in omni vita
facturus, vel non facturus sit?

Syderum, oro, quorum quædam
vnius, quædam alterius genesim fece-
runt, quales sunt vires? An tales, quæ
non oppugnent se, nec iuuent? At quo-
modo ad vnum, & eundem effectum,
constituendum, conuenient ij, qui diuer-
sis sub Astris orti sunt? Peribunt, quæ
de contrarijs stellis, angulis, quadratis,
hexagonis, tetragonis docent Geneth-
liaci. Ptolemæus libro primo, docet qui-
dem aliqua esse Astra inconiuncta, sed
pauca, reliqua omnia coniuncta, & per-
tinentia esse tradit. An contrariæ mu-
tuoque pugnantes; si pugnantes, quan-
do plures ad vnum aliquod negotium
conuenire oportet, aut paribus sydera
viribus concurrunt, & ita se mutuo im-
pedient, vt nihil plane efficiant; aut vnius
Astra validiora sunt, quam alterius, ac
proinde suum assequentur effectum præ-
peditis alijs, nihilque efficientibus: sed,
quæ sint validiora, quæue æquata viri-
bus Astrologus ignorat, nisi omnium,
qui ad vnum aliquod negotium conue-
niunt genitales, & natales stellas inspe-
xerit; nemo autem cognoscere potest
eorum omnium genituras, qui ad vnum
opus conuenire possunt, nihil ergo ex
Astris dicere potest Genethliacus. An
cognatæ & amicæ? Primùm acriùs in
vnum aliquod conspirabunt inscio Astro
logo: Deinde id non placet Astrologis,
& Ptolemæo præsertim, libro primo, ca-
pite de diurnis, & nocturnis stellis. Si
stellis, inquit, bonæ constitutionis simi-
lia applicata fuerint, augentur vires bo-
nitatis illarum, sed exitialibus admista
dissimilia coërcent vehementiam mali-
tiæ illarum, qua de re frigidam Satur-
ni stellam attribuere calori diurno, ac
Martis siccam humiditati nocturnæ; hoc
enim modo vtroque ad temperatam
conditionem accedit, postquam à con-
traria constitutione correpta, modera-
tionem adepta fuerit.

Rursus capite sequenti. Neque igno-
randum vires, tum Lunæ, tum trium stel-
larum, Saturni, Iouis, & Martis, inten-
di, aut remitti, configurationibus er-
ga Solem; Luna enim ab Oriente vsque
ad primum incrementum, cum quasi di-
midiata apparet, efficiens est humidi-
tatis maximæ. inde verò vsque ad ple-
nilunium caloris; hinc aliam, atque ite-
rum ad dimidiationem siccitatis, atque
etiam hinc, ad interlunium vsque frigi-
ditatis; & stellæ, quas diximus mutua-
toriæ vsque ad proximam stationem,
humoris plurimum habent; à prima ve-
rò statione, vsque dum oriantur de no-
cte, magis calefaciunt. Hinc etiam vsque
ad secundam stationem magis desiccant,
à qua quidem, donec occultentur, ma-
gis frigefaciunt. Atque has singulas vi-
res in vniuersum quidem in confuso, cœ
lum nobis exercet, quibus præualenti-
bus, varietates constitutionum plurimæ
existunt, ex commixtione diuersarum

stella-

ſtellarum, coërcente ſemper contraria natura, vniuſcuiuſque effectuum vehementium.

Item capite de genere euentuum: Sed multis, inquit, ſibi dominationem vindicantibus, propter æqualitatem reſpectus, ad vtrunque locum, præponatur reliquis, vel cardinalior, vel potentior, vel qui magis conditionalis, ſectæq. fuerit.

Denique nihil eſt apud Genethliacos magis certum, & exploratum, quàm ſtellas inter ſe pugnare, ſe præpedire, ac inhibere, hinc rerum omnium varietatem, hinc huius artis difficultatem, hinc pugnantes, & contrarios effectus illi oriri contendunt.

Ex quibus neceſſariò fit, quidquid inter plures homines tranſigitur, prædici non poſſe ab Aſtrologis futurum ne ſit omnino, aut non futurum, quantum, aut quale, aut vbi, aut quando futurum ſit, niſi perſpectis, & inter ſe diligenter collatis eorum omnium ſtellis, qui ad huiuſmodi negotium conuenire debent. At non poſſunt Aſtrologi ire per omnium ciuium horoſcopos; quid ciuium, dixi? Omnium potiùs mortalium, qui tempore eodem viuunt, quibuſcum vnicuique negotium aliquod eſſe poteſt; nullus enim hominum tanta eſt locorum intercapedine ſeiunctus, qui non poſſit ad alium accedere, cum eo agere, contrahere, loqui, pati, efficere. Quid hinc ſequitur aliud, niſi ineptire omnes Aſtrologos, qui alijs amplos pollicentur honores à multorum ſtellis pendentes: alijs fortunatos amicos, alijs fratres, aut ſorores, alijs denunciant interfectiones, & neces. Perinde ac ſi ex vnius ſtellis res penderet, quæ ex multorum geneſi dependet, vt deſipere omnes oporteat, qui huiuſmodi ludibrijs habent fidem.

Atque hinc patet Aſtrologorum error, vel potiùs fraus maxima, qui ſi conſulantur de re quapiam inter Socratem videlicet, & Platonem tranſigenda, dum Platoni potiùs interroganti reſpondent, ex Platonis Genethliaco rem totam metiuntur; perinde ac ſi Socratis Aſtra nihil agerent. Poſteà verò ſi contingat eadem de re interrogari à Socrate, in Socratis duntaxat horoſcopum mentem, & cogitationem omnem defigunt, perinde ac ſi Platonis ſydera nihil in Platonem virium haberent, & quod magis mirari ſoleo, quo quo modo conſulant horoſcopos, & ſiue ex Socratis, ſiue ex Platonis Genethliaco dent reſponſa, prædictionem ſortiri volunt eandem veritatem.

Reſpondere nonnulli ſolent, Platonis horoſcopo affici etiam Socratem, & in communionem, & ſocietatem trahi ſuæ efficientiæ, rem omnino abſurdiſſimam, & Aſtrologicis principijs repugnantem; nam aliæ ſtellæ, vt Aſtrologi tradunt, alijs officiunt, aliæ iuuant alias, aliæ officiunt partim, & partim iuuant. Id Ptolemæus locis paulò ſuperiùs poſitis docet, id ſcribit Cardanus libro de Iudicijs, cap. 6. id tradunt, quotquot Aſtrologiam via, & ratione tradiderunt. Sed, ſi Platonis genitale ſydus ad Socratem etiam pertinet, & rurſus Socratis Genethliacum pertinet ad Platonem: vincit autem fortius quod fuerit, ſi pugnant: ſi conueniunt, efficaciùs agunt; Vnde tandē Aſtrologus intelliget, vtrius ſydus fortius ſit, niſi vtriuſque horoſcopum inſpexerit? Non poteſt autem inſpicere, vt planum fiet capite ſequenti, cùm ſæpe accidat, vnius horoſcopus dum ſpectatur, nondum natum, aut conceptum eſſe illum, cum quo negotium tranſigendum eſt. Conſequens itaque fit, nullo certo diſciplinæ ductu, ſed caſu, ac temerè in veritatem incidere aliquando eos, qui nugatoriam hanc artem profitentur.

CA-

CAPVT IX.

Nec plures horoſcopos ſatis eſſe ad prædicendum.

DVORVM, quos ad opus aliquod oportet conuenire, aliqui ſunt naturaliter definiti, ac certi, vt ij, quorum vnum patrem, alium filium fecit generatio naturalis. aliqui verò indefiniti, & quodammodò arbitrarij, quos voluntas potiùs, quàm natura copulat: vt ſi duo ſocij ſint in negotio, in pugna, in ſtudio litterario, in itinere, & huiuſmodi alijs. Et quidem indefiniti cùm ſunt, antequam ad opus conueniant, genitales eorum ſtellæ nequeunt obſeruari; ignorato enim eo, cum quo Platoni res futura ſit, qui poſſunt ſciri eius natalitia Aſtra? An naturalem ſpectabunt ſympathiam? ex hac enim propenſio magna eſt vnius ad alterum: At quorum ſympathiam obſeruabunt? omniumne hominum? opus eſt ſupra vires humanas: An ciuium ſolùm? Oportet igitur perſpectas habere omnium, non modò qui ſunt, ſed etiam qui futuri aliquando ſunt, naturas, & noſſe, cui magis, cui minùs, cui ferè nihil natura Platonis conſentiat. Id verò vnde cognoſcent? Ex ſtellis? quis omnium ciuium, qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt, horoſcopos peruestigare poteſt? ex alijs cauſis? nihilo faciliùs, immò longè difficiliùs quis poteſt obſeruare omnium ciuium mores, conſuetudines, procliuitates, ſtudia, & alia ſexcenta, quæ loquacem percenſendo defatigarent Homerum.

Atque hinc pateſcunt ineptiæ Mathematicorum prædicentium alijs amplas hæreditates ex alieno teſtamento, alijs honores, & dignitates ex aliorum electione, alijs victorias ex militum concertatione, & virtute, alijs amicitias principum virorum, alijs felicem nauium appulſum, alijs inſtitutores, educatoreſque egregios, & eorum qui denunciant odia, inimicitias, æmulationes, inſidias, contentiones, lites, probra, vulnera, neces filiorum, fratrum, conſanguineorum, quæ non magis ab ipſis, de quibus agitur, quàm ex alijs, quibuſcum res eſt futura, pendent, & ab aliorum magis interdum quarum genituras, nec notarunt nec notare poſſunt. Atque ideò tam multos tam crebrò in ſpes erigunt vaniſſimas, & quidem pretio emptas non exiguo: Coruum nimirum deducunt hiantem, Murem pro leone, quod ait Syneſius, oſtendunt. Sed theſaurus, vt eſt in prouerbio, carbones erant. Quid enim poterant ex ſtellis coniectare, quas ignorabant? Vel ſingulis ſuas præſidere volunt ſtellas, & fatendum eſt, quando non poſſunt omnium, quibuſcum agendum eſt, horoſcopi in calculum vocari, nullam è cœlo Aſtrologos futurorum habere cognitionem. Vel aliqui ſunt à ſyderum poteſtate exempti, & fruſtrà ſollicitantur Aſtrologorum cortinæ.

Obſeruent itaque, ſi poſſunt, omnium horoſcopos hominum, explorent, quis à quo vincendus ſit, quis à quo diſſideat, quis quibuſcum conſentiat, qui cui ſit occurſurus; priuſquam de viro aliquo, aliquid pronuncient: omnium hominum dixi? nimis multum. Ciuium ſaltem? cum ijs enim frequentiùs, quàm cum exteris verſamur. Quid ciuium? nimium etiam eſt. Vicinorum ſaltem? aut conſanguineorum, cum quibus quotidiana ferè eſt vitæ conſuetudo, & rerum communio, Genituras inſpiciant, quorum ſi genitales ſtellas explorare ſe poſſe deſperant: ratum, ac firmum ſit, cùm incidit quæſtio de euentu quopiam, qui plures neceſſariò requirat, nihil de eo certi poſſe pronunciari. quid certi? ne probabile quidem. Nam huiuſmodi res, vel non minùs pendet à Socrate, quam à Platone; & conſtat rem illam ex Socratis tantùm Aſtris non poſſe probabiliter cognoſci, ſed fortuitò prædici, quidquid prædicitur: Vel magis pendet à Socrate, quàm à Platone, & tunc quoniam incertum eſt, an id exiguum, quod de ſuo Plato deberet opponere, appoſiturus ſit,

rus sit, res manet anceps, ac dubia. Incertum autem oportet esse, si Plato quæcunque agit, agit ex sydérum impulsu, & Platonis ignorantur Astra genitalia.

Iam verò, cùm nullum fermè negotium sit, quod multorum, & diuersissimorum hominum operam non requirat. Requirit mercimonium, requirit magistratus, requirit matrimonium, requirit procreatio, requirit litterarum studium, requirit seruitus, requirit dominatus, sequitur necessariò, omnia fermè, quæ in humanam vitam cadunt, à Genethliacorum notitia esse extranea.

Sin ij, quos ad rem aliquam faciendam conuenire oportet, certi sunt, & natura definiti, vt pater, & filius; fratres, & sorores; (si is, qui ab hoc homine genitus fuit, ab alio procreari non potuit;) vel ex horoscopis filiorum vaticinantur, de parentibus, & descendendum illis erit per omnem posteritatem, vsque ad vltimum mortalium; cur enim de Platonis vita decernunt è stellis Calliæ filij, & de Callia non pronunciabunt ex filij horoscopo? Item quando plures quis suscepit filios, ac liberos, fortunatos, vel infortunatos, mercatores, aulicos, Religiosos, milites, cuius stellas spectabimus? Vel è stellis patris de filio iudicant, id verò nihil ominùs lubricum, & incostans est. Primò, vnde conijcient illum, qui pater est futurus, matrimonio copulandum? id enim multorum requirit consensum, quorum stellas ignorari necesse est, vt vidimus paulò antè, si id norunt, vnde norunt, quam sit ducturus vxorem, quam ad rem duas oportet concurrere familias, loco sæpe remotissimas, cognitione alienas, conditione dispares; non duas tantùm, quæ conueniens, nosse oportet, sed omnes, quæ conuenire possunt, vt statuatur quæ potior sit in horoscopo. Magnum opus, nec Astrologorum diligentia par: vel si id quoque sciatur, Vnde intelligent, an hæc fœcunda sit? si fœcunditas constat, an cum hoc viro gignere queat? si hoc compertum sit, an alere possit fœtum? si & id teneatur, an ab alijs, quos inter agit, ac viuit, molestias passura sit, quibus suprà diximus fœtus intra materna viscera frequenter elidi. Nihil igitur de filio statui potest ex paterna genesi, neque ex materna, ijsdem de causis; oporteret enim scrutari omnium genituras, inter quos mater victura est: longæ ambages, quæque Ægyptium, Cretensem, Lemnium, Clusinum, labyrinthos superent.

CAPVT X.

Quæ de coniugijs effutiant Astrologi pugnantia.

HIc locus monet me, ne silentio prætercam, quæ de coniugijs docent Genethliaci, & Genethliacorũ princeps Ptolemæus libro quarto de Iudicijs, cap. 4. In masculorum itaque coniugijs, inquit, lunares qualitates, hora natiuitatis viri, nos subtiliter inspicere non est inconueniens: Primitùs enim obseruandum est, si in altera duarum quartarum Orientalium Luna permaneat; tunc in iuuentute matrimonium faciet, vel post suorum annorum plenitudinem, iuuenculam in vxorem accipiet: Si autem in altera duarum Occidentalium extiterit, tardè vxorabitur, vel vetulam ducet: Quòd si sub radijs fuerit, & in figura cum Saturno societatem habuerit, nunquam vxorabitur. Post hæc autem obseruabimus, si in vnius figuræ signo Luna fuerit, vel si ad vnum solum Planetam Ieltasal habuerit, vni tantùm vxorabitur: sed si in signo duorum corporum, vel multarum figurarum permanserit; & in eodem signo plusquam ad vnum Planetam Ieltasal habuerit, sibi quamplures desponsabit. At si Planetæ, cum quibus ex coniunctione, vel aspectu Ieltasal habuerit, fortunæ fuerint, sua sponte conuenientes erunt, & aptæ: si autem infortunæ fuerint, erit contrarium. Nam si ad Saturnum Ieltasal habuerit, erit eius vxor labo-

laboriosa, & ipsius qualitates erunt ferales: si verò ad Iouem Ieltasal habuerit, conueniens erit, & idonea: si ad Martem, animosa erit, & indomita: si ad Venerem, erit formosa, valdeque iocosa: si ad Mercurium, erit boni intellectus.

Hæc de virorum coniugijs. Quid de mulierum? In fœminarum, inquit, matrimonijs solares qualitates, hora natiuitatis fœminæ sunt obseruandæ. nam cùm Sol in altera quartarum Orientalium fuerit, scilicet in figura; in iuuentute viro desponsabitur, vel in senectute virum iuuenem accipiet: At si in altera duarum Occidentalium extiterit, tarde marito ligabitur, vel in prima iuuentute seni marito desponsabitur: Quòd si in signo vnius fuerit figuræ, & in eo Planetam matutinalem inuenerimus, vni tantùm viro tradetur: & si in signo duorum corporum, vel plurium figurarum extiterit, aut in figura plusquam vni matutinali Planetæ fuerit associatus, multos maritos habebit. Item si in figura Solis Saturnus associetur, erit suus vir probus, & iustus, & laboriosus: si verò cum Ioue Sol societatem habuerit, humilis erit, & magnanimus: si autem cum Marte, erit crudelis, & nullius dilectionis, nec humiliabit se: & si cum Venere, erit probus, & formosus. Hæc Ptolemæus, Eadem Cardanus, & alij.

Sic Lunā marito, sic Solem vxori præficiunt illi, qui vt vidimus lib. 3. c. 4. Solē, & Saturnum Patribus, Lunam, & Venerē matribus præsidere docuerunt. Oportuisset mendaces esse memores; sed liceat istis ex quolibet facere quodlibet, figere, refigere signa, dare & adimere stellis dominatum, pro arbitratu, pro libidine, pro ludibrio. Faciamus, quæso, vxorem sub ijs stellis genitam, quæ plures postulant maritos, virum item genitum fulgentibus Astris, quæ plures illi vxores destinant, qua ratione ex his tricis se expedient Astra? Vterque primas nuptias celebrauit, vtrique stellæ secundum coniugium pollicentur; dissoluentne matrimonium? Inter Christianos non licet. Decedet vxor, euanescet vis stellarum, quæ illi portendebant secundas, & tertias nuptias. Morietur maritus? redit idem incommodum. superabunt eius stellæ, quæ fuerint firmiores? Quis metiri potest Astrorum vires? quis omnium horoscopos ad calculum vocare? Quod si maritus Saturni beneficio ortus sit, cur non potest ducere vxorem iracundam formosam instabilem? quis experitur huiusmodi difficultates in cōtrahendo matrimonium? Quid in tanta syderum pugna nugaris, Astrologe, vnam de quamplurimis causis vidisti, si vidisti, eamque nec præcipuam, nec stabilem, sed in varias partes commutabilem; & vaticinaris adhuc in perniciem, & exitium multorum, quos nunc vana spe accendere, nunc falso timore exanimare ludus tibi est.

CAPVT XI.

Alter Astrologorum error.

NEQVE verò illud minùs improbauerim, quod cùm Astrologi de fortuna cuiusquam, qui ad Principis alicuius aulam, obsequiumque proficiscitur, interrogantur, solent vtriusque horoscopos comparare, & ex vtriusque consensione stellarum, fœlicem euentum, & obsequium denunciare. Consulant sanè Astra Principis, quid inde? Cur non perpendunt aulicorum insidias, criminationes, odia, quoties his deijcitur ille, quem in excelso, atque illustri loco Princeps collocarat? At non cadat è Principis tutela. Quid si princeps priùs moriatur, quàm illo familiariter vti queat? vel antequam adsit opportunitas aliqua euehendi ad magnam dignitatem, quem familiarem habet? Sit diu Princeps superstes. Quid si ab alijs pluribus iam sit occupatus, eorumque artè deuinctus, & obsequijs, quos dum munificè prosequitur, non multum redundat in nouos homines?

mines? Verùm non fint illi plurimi. Quid si vnus genesim habeat magis Principi amicam? Adhæc? Quid si adscito iam aulico in Principis familiaritatem, calamitas aliqua sic Principis opes atterat, vt in multos annos ab alijs subsidia ipse potiùs imploret, quàm exhibere queat?

Quid si bene educatus Princeps horoscopum emendauit, vel bonum deprauauit malè institutus; vel iratus repentè dissuat amicitiam? Accidit tandem aulicis, in Principum palatijs, quod in vrbe Roma veterum candidatos pati solitos scribit Tullius: Ciuitas ex nationum conuentu constituta, in qua multæ insidiæ, multæ fallaciæ, multa in omni genere vitia versantur, multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum maleuolentia, multorum superbia, multorum odia, ac molestiæ perferendæ sunt, ad quæ nulla stellarum virtus pertingere potest.

CAPVT XII.

Nec vtplurimùm eueniunt quæ sunt ex Astris.

OSTENSVM iam est ex rebus humanis, si quæ in Astrorum potestate positæ sunt, ea, quæ nonnisi à pluribus transigi, & confici queunt (cuiusmodi sunt omnia, de quibus Astrologi respondere solent) nonnisi ex multorum genituris cognosci posse. Probatum præterea est, non posse vnius, nedum multorum genitalia Astra obseruari, propter incertam generationis horam. Denique docuimus Astrologorum sententia, natales stellas vim omnem, & efficientiam mutuari à genitalibus, quas Genethliaci ignorant. Ex quibus efficitur, eos non posse ex Astris mortalium constitutionem, aut tẽperamentum cognoscere. Nunc etiamsi, notatis Astris, hominum temperamenta perspecta haberent, lubricum adhuc, ac temerarium eorum esse iudicium, ex naturali temperamento desumptum probare ingredimur; idque propterea quòd multis, magnis, frequentibus, necessarijs, diuturnis, efficacissimis, varijs, ineuitabilibus causis, hominum temperationes subinde commutari soleant.

Fingamus enim Socratem stellarum vi natum, vel iracundum, vel ad Venerem pronum, vel pecuniæ cupidum, vel honoris appetentem, vel aliter affectum; Aio non posse adhuc Astrologos Socratis euentus præsagire. Ad hæc enim, ferè prodire non solet quisquam; nisi præstent alij, vel occasionum momenta, vel exequendi opportunitatem, vel adiumentum aliquod, vel consilium, vel consensum, vel opem, vel laudem, vel tolerantiam, vel inscientiam: nihil ergo è stellis Astrologi perspicere possunt, nisi adepturum Socratem honores, si alij ei obtulerint, multum collecturum pecuniæ, si opportunitas sese obtulerit; ad scientiam peruenturum, si studuerit; ducturum vxorem, si nihil difficultatis obstiterit; victurum in multos annos, nisi priùs obierit, vel moriturum breui, nisi superstes fuerit. si quid præsentire possunt è cœlo, hæc solùm possunt Astrologi, quæ nulli ignorare licet. præclara verò vaticinatio, profundum oraculum è quam plurimis causis, quæ ad opus necessario requiruntur, vnam duntaxat Genethliaci norunt, cœlum, cuius vis à proximis causis in contrarias partes trahitur, & confidenter de futuris euentis pronunciant. Quis nescit ollam vnam esse è causis conuiuio necessarijs? quoties quis ollam viderit in amici domo, opiparum statim inde vaticinabitur conuiuium? dormire cogetur incœnatus, & argumentationis suæ fallaciam fame cruciante cognoscere.

†

CAPVT XIII.

Omnia, de quibus Astrologi vaticinari solent ex syderum ductu, pendere à causis sublunaribus.

EORVM, quæ iam natis infantibus contingunt in omni vita, duplex est genus: Vnum quidem eorum, quæ natiuum corporis temperamentum syderali, vel alia vi coagmentatum, conseruant, seu quadantenus immutant, cuiusmodi commutatio non parum valet ad vitæ breuitatem, seu longitudinem, ad rerum agendarum facultatem, seu difficultatem, ad affectus animi varios.

Alterum eorum, quæ propriè spectant ad rationem morum, humanarumque actionum. Hæc duo rerum genera posthac nobis expendenda sunt, probandumque illorum euentus pendere nihilo minùs, immò multò magis, à sublunaribus causis, quàm à cœlestibus; quæ cùm sexcentis modis in singulas horas, in singula horarum momenta variari soleant, omnes Astronomicas prædictiones eludunt.

Nihil est autem, cur respondeant Astrologi, ipsis quoque sublunaribus causis, motionem omnẽ, & modum præscribi, à certo quodã statu cœli; nam à quo statu? à proprio ne singulorum; an ab aliquo communi multis? non à communi: deducendæ enim causæ sunt ad certos, & definitos effectus, non ad communes; id præstare non possunt communes influxus stellarum. Effectus singularis, inquit Philosophus lib. 2. Phys. tex. 33. singularis adsignanda est causa nõ communis: Non à proprio; obstat enim quòd singulis causis suæ sunt stellæ; nec vllus horoscopus inuadere potest dominatum alterius; & si inuadat, deturbata possessione, reus fit ab alijs. In qua stellarum inter se certantium pugna, planè caligat Astrologorum acies, vt supra disputauimus.

Age igitur; ostendamus sublunarium causarum vi mutari, vel aliò trahi quidquid in conceptu, vel partu syderales causæ infantibus indidere, quod vt planius fiat, à primo genere causarum, quæ variare solent natiuum corporis temperamentum exordiamur, percurramus verò plurimas, si non omnes, vt innotescat, quot modis natura ludificare soleat vim, & conatus syderum, quibus auctoribus Genethliaci tam multa, tàm certò, tàm constanter denunciant mortalibus.

CAPVT XIV.

Parentum, & obstetricis sedulitate mutari temperamentum, quod puer è stellis hausit.

TEMPERAMENTVM nihil est aliud, quàm certa quædam qualitatum, humorumque symmetria, & proportio, quæ si integra sit, sanitas existit, sin minùs, febres, morbi, mors. Immò sanitas ipsa non est aliud, quàm huiusmodi temperamentum, auctore Galeno libro primo de differentijs morborum, & lib de genitura. Temperantia, inquit, seu symmetria calidi, & frigidi, sicci, & humidi, naturalis est sanitas. Receperunt id omnes Medici. Receperunt omnes Philosophi.

Hinc planum fit, quæcunque momentum aliquod habent ad sanitatem, ad morbum, ad vitam, ad mortem, valere etiam ad temperamentum tuendum, corroborandum, minuendum, dissoluendum.

Interest autem temperamenti non parum, qua cura, solertiaque recens natus infans

Infans foueatur præsertim ex octomestri partu, qui rarò vitalis est, de quo Hippocrates lib. de octomestri partu ita scripsit. His infantibus alimenta, ac respirationes periculosè mutantur; si quid enim morbidum inducunt, per os, & per nares inducunt. De remedijs, quibus infantes huiusmodi adiuuari possunt, scribit Aristoteles libro septimo de historia animalium, capite quarto, plura verò Hippocrates libello de octomestri partu. Vniuersim de omnibus infantibus multa tradit Galenus libro primo de de tuenda sanitate. Sed de obstetrice priuatim hæc Aristoteles libro septimo, de historia animalium, cap. 10. Iam verò obstetricis officium pars ingenij, perspicacisque intelligentiæ est; non solùm enim difficultati partus opportunè expediteque succurrendum est, sed etiam contra ea, quæ accidunt, protinus agendum ingeniosè; & in secando, deligandoque vmbilico infanti prudentia requiritur, & peritia.

In nutrice verò quantum momenti sit in vtranque partem declarat quod Philosophus lib. 7. de Historia animal. c. 10. tradit: declarant, quæ eodem lib. cap. 12. idem scribit his verbis: emittere dentes etiam maturiùs infantes, quorum nutrices lac habent calidius. Solent pueri plurimum conuulsione excipi, & præcipuè corpulentiores, & lacte vescentes copiosiore, crassioreque, & nutricem lactentes succi plenam, & corpulentam: nocet etiam ad hoc morbi genus, vinum, magisque nigrum, quàm album; & quod minus dilutum est; atque etiã ex cibis, qui inflant, plurimum obsunt, & si aluus substiterit, nociuum est. Plurimi ante septimum diem intereunt, vnde fit, vt nomina septimo die imponantur, tanquam saluti iam pueri magis credamus.

Multa de lacte parentum, & nutricum disputat Galenus lib. 14. de vsu partium, sed præstat hac de re audire Hippocratem libro 4. de morbis ferè extremo. Cæterùm, inquit, calculi morbo principium oboritur à lacte, vbi puer lac impurum sugit. Lac autem in nutrice impurum fit, si pituitosis cibis, ac potibus, & alimentis impuris vtatur; Conferunt enim omnia in ventriculum illabentia in ipsa ad lac. Habet autem se res hoc modo: Si nutrix sana non fuerit, sed biliosa, aut aquosa, aut pituitosa, lac etiam puero morbum generat; Consentiunt enim corpus, & ventriculus, plurimum verò ipsi ad lac cedit, de eo quod ipsa plurimum in se habuerit. Et puer si de nutrice lac non purum suxerit, sed biliosum veluti dixi morbosus fit, ac debilis: & in præsens maximè affligitur, quandiù lac prauum, ac morbosum suxerit. At vbi suxit lac non purum, sed terreum, ac pituitosum, & habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam cadentes amplas, ac attrahentes procedit autem, & quod bibet nutrix, & lac in ventriculum pueri tale, quale trahit à ventriculo, de lacte in totum similiter, prout venæ ad ventriculum detrudere possunt. Si quid sanè in lacte non purum fuerit, id quo vesica fruitur lapis fit tali modo, veluti in aqua non pura in calce, aut in vase æneo turbata, & rursus sedata, fæx conseruatur, fit in medio. Rursus libello de aëre, aqua, & locis, ex lacte calidiori, & bilioso calculum in pueris procreari tradit.

Obseruatum est quemdam, vt Martinus Vratislauiensis scribit comment. de Monstris cap. 15. qui capræ lacte nutritus fuerat, semper saltare solitum, plantasque, vt capræ solent, abradere petulanter. Alium suillo sanguine pastum cœno semper delectatum.

Docent & Medici, eos qui à senescentibus iam nutricibus lactantur, citiùs senescere, quàm qui à iuuenibus sugunt. Faustina Marci Antonini Imperatoris & Philosophi vxor, cùm sanguinem gladiatoris cuiusdam, cuius amore deperibat, calidum ebibisset, non ita multò post Commodum Imperatorem ex marito concepit hominem crudelitate insignem, quique gladiatoris potiùs quam Principis personam gessit.

Consentiunt Medici omnes multò salutarius esse lac maternum, quam nutricis, quod & Plutarchus libro de liberis educandis confirmat his verbis. Oportet, vt mihi profectò videtur, vt matres filios educent, eisque vbera por-

rigant; quoniam maiori cum charitate, & impensa magis diligentia, nutrient; vt quæ natos ex intimo, &, vt dici solet, ex cordibus ament. Nutrices verò & alumnæ suppositam quandam, & arreptitiam beneuolentiam habeant; vt pote mercedis gratia diligentes. Quod matres eos, quos progenuerunt, nutrire, alereque conueniat, ipsa etiam natura demonstrat, vnicuique etiam animantium generi, quæ pariunt; idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit; eius quoque sapientem fuisse prouidentiam constat, quæ duplices mulieribus mammas dedit, vt si gemellos peperisse contigerit; duplices ad alendum fontes haberent. Præterea vt maiore eos, quos procrearant, amore beneuolentiaque fouerent, quod medius fidius haud iniuria factum est; victus enim cibiq. sodalitium, quoddam beneuolentiæ, & amoris incrementum existit; nam & belluæ dum à socijs pastus auellunt, magnum præseferre desideriũ videntur. Danda præsertim opera, vt matres, quemadmodum enarratum est filios educent, ijsque vbera porrigant.

Plutarchus quidem moralem nimis disputationem instituit: Phauorinus apud Aulum Gellium, lib. 12. Noctium Atticarum, c. 1. è Philosophiæ penitioribus principijs eandem rem conficit. Quod est, inquit, hoc contra naturam, imperfectum, atque dimidiatum matris genus, peperisse, ac statim ab se se abiecisse? aluisse in vtero sanguine suo, nescio quid, quod non videret: non alere nunc suo lacte, quod videat iam viuentem, iam hominem, iam matris officia implorantem? An tu quoque putas, naturam fœminis mammarum vbera, quasi quosdam næuos venustiores, non liberorum alendorum, sed ornandi pectoris causa dedisse? Sic enim, quod à vobis scilicet abest, pleræque prodigiosæ istæ mulieres, fontem illum sanctissimum corporis, generis humani educatorem, arefacere, & extinguere, cum periculo quoque auersi corruptique lactis, laborant: tanquam pulchritudinis sibi insignia deuenustet quod quidem faciunt eadem væcordia, qua quibusdam commentitijs fraudibus nituntur, vt fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur: ne æquor illud ventris irrugetur, ac de grauitate oneris, & labore partus fatiscat. Quod cùm sit publica detestatione, communique odio dignum, in ipsis hominem primordijs, dum fingitur, dum animatur, inter ipsas artificis naturæ manus, interfectum ire: quantulum hinc abest, iam perfectum, iam genitum, iam filium proprij, atque consueti cognati sanguinis alimonia priuare? Sed nihil interest, (hoc enim dicitur) dum alatur, & viuat, cuius id lacte fiat. Cur igitur iste qui hoc dicit, si in capessendis naturæ sensibus; tam obsurduit, non id quoque nihil interesse putat, cuius in corpore, cuiusque ex sanguine concretus homo, & coalitus sit? An qui à spiritu multo, & calore exalbuit, non idem sanguis est nunc in vberibus, qui in vtero fuit? Nonne hac quoque in re solertia naturæ euidens est, quod postquam sanguis ille opifex in penetralibus suis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore, in supernas se partes profert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præstò est, & recens natis notum, & familiarem victum offert? Quamobrem non frustrà creditum est, sicuti valent ad fingendas animi, atque corporis similitudines, vis & natura seminis; non secus ad eandem rem, lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id solum, sed in pecudibus quoque animaduersum. Nam si ouium lacte hœdi, aut caprarum agni alerentur: constat fermè in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneuiorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerunque vis, & potestas est, ad earum indolem, vel detrectandam, vel augendam aquarum, atque terrarum, quæ alunt, quàm ipsius quod iacitur seminis. Ac sæpe videmus arborem lætam, & nitentem, in locum alium transpositam deterioris terræ succo deperijsse. Quæ (malum) igitur ratio est, nobilitatem istam nati modo hominis, corpusque, & animum benignè ingenitis primordijs inchoatum, insitiuo degenerique alimento lactis corrumpere? præsertim si ista, quam ad præbendum lac

tunc

tunc adhibebitis, aut ferua, aut feruilis, & (vt plerumque folet) externæ atque barbaræ nationis, fi improba, fi informis, fi impudica, fi temulenta eft. Nam plerunque fine difcrimine, quæcunque id temporis lactans eft, adhiberi folet. Patiemurne igitur infantem hunc noftrum pernicioso contagio infici, & fpiritum ducere in animum, & corpus fuum ex corpore, & animo deterrimo? Id hercle ipfum eft, quod fæpenumero miramur, quofdam pudicarum mulierum liberos, parentum fuorum neque corporibus, neque animis fimiles exiftere. Scitè igitur & peritè nofter Maro, cùm verfus illos Homeri confectaretur.

Οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεὺς
Οὐ δὲ Θέτις μήτηρ. γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε
θάλασσα.
Πέτραι τ' ἠλίβατοι ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής.

Non paritionem folam, tamque illam, quam ille fequebatur, fed alituram quoque feram, & fæuam criminatus eft. Addidit enim ferè de fuo:

Hircanæque admorunt vbera tygres:

Quoniam videlicet, in moribus inolefcendis, magnam ferè partem ingenium altricis, & natura lactis tenet: quæ à principio imbuta paterni feminis concretione, ex matris etiam corpore, & animo recentem indolem configurat. Et præter hæc autem, quis etiam illud negligere, afpernarique pofsit, quod quæ partus fuos deferunt, ablegantque à fe fe, & alijs nutriendos tradunt, vinculum illud, coagulumque animi, atque amoris, quo parentes cum filijs natura confociat, interfcindunt, aut certè quidem diluunt, deteruntque? Nam vbi infantis aliorfum dati, facta ex oculis amolitio eft, vigor ille maternæ fragrantiæ fenfim, atque paulatim extinguitur, omnifque impatientifsimæ follicitudinis ftrepitus confilefcit. Neque multò minor amandati ad nutricem aliam filij, quàm morte amiffi obliuio eft. Ipfius quoque infantis affectio animi, amoris, confuetudinis, in ea fola vnde alitur occupatur: & proinde (vt in expofitis vfu venit) matris, quæ genuit, neque fenfum vllum, neque defiderium capit. Ac propterea obliteratis, & abolitis natiuæ pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem, atque matrem videntur, magnam ferè partem non naturalis ille amor eft, fed ciuilis, & opinabilis. Hæc Phauorinus Græca oratione, quæ nobis Aulus Gellius Latinis literis repræfentauit.

Vnde Aftrologus nouit, quæ ex tanta lactentiũ multitudine afcifcenda fit puero nutrix? vnde inueftigat, quæ fe fe obtrufura fit, quæ ab alijs fit parentibus præ cæteris laudanda, quæ commendatione alijs anteferenda fit? Qua fronte definiet quo nutrix eduliorum genere vfura fit, an indultura cibis pituitofis, flatuofis, terreis, aquofis, an coitura cum marito? Rimetur horofcopos, quantum velit, vertat Aftrolabia omnia, fi hæc ignorat, quæ noffe non poteft, fiet infans nihil illo tale cogitante, calculofus, valetudinarius, morbofus ac debilis; & cui præfagiebat diuturnam vitam, integram valetudinem, firma latera, vel ipfo vitæ ingreffu extinguetur, vel inter viuos hominis cadauer aget.

CAPVT XV.

A victu magis quàm ab Aftris temperamentum pendere.

NIHIL effe, quod naturale temperamentum foueat magis, quàm victus, teftatur Hippocrates tribus de diæta libris, quibus etiam profecutus eft diligenter fingulorum eduliorum vim, ac naturam; & quibus quæque noceant, quæve vtilia fint luculenter edocuit. Fecit idem affertor fanitatis, Cornelius Celfus, libro 2. capite 17. & alijs fequentibus. Ad ea, inquit, veniendum eft, quæ nos alunt: id eft, cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantùm morborum, fed etiam fecundæ valetudinis, com

munia præſidia ſunt, pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe. Primò vt ſani ſciant, quomodo his vtantur: Deinde vt exequentibus nobis morborum curationes, liceat ſpecies rerum, quæ aſſiduò, neceſſariæ erunt ſubijcere, neque neceſſe ſit eas ſubinde ſingulas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panifica ſunt, generis valentiſsimi eſſe. (Id valentiſſimum voco, in quo plurimum alimenti eſt.) Item omne animal quadrupes domeſticum: Omnem grandem feram, quales ſunt capræ, ceruus, aper, onager: Omnem grandem auem, quales ſunt anſer, pauo, & grus: Omnes belluas marinas, ex quibus cœtus eſt, quæque his pares ſunt: Item mel & caſeum; quo minus mirum eſt, opus piſtorium, valentiſſimum eſſe; quod ex frumento, adipe, melle, caſeo conſtat. In media verò materia numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus. Ex quadrupedibus leporem, aues omnes à minimis ad phænicopterum. Imbecilliſſimam verò materiam eſſe, omne olus, & quidquid in cauliculo naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia poma, oleas, cocleas, itemque conchylia: ſed quamuis hæc ita diſcreta ſunt, tamen etiam quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliàque res alia valentior eſt, vel infirmior; ſi quidem plus alimenti eſt in carne, quàm in vllo alio. Firmius eſt triticum quàm milium; id ipſum, quàm hordeum; & ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, deinde, cui nihil ademptum eſt, quod αὐτόπυρον Græci vocant. Infirmior eſt ex polline. Infirmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus valentior faba, vel lenticula, quam piſum, Ex oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi, in quibus cæpam quoque & allium numero: quàm paſtinaca, vel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica, beta, & porrum, quàm lactuca vel cucurbita vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum valentiores ſunt vuæ, ficus, nuces, palmulæ, quam quæ poma propriè nominantur. Atque ex his ipſis firmiora quæ ſuccoſa, quàm quæ fragilia ſunt. Itemque ex his auibus, quæ in media ſpecie ſunt, valentior ea, quæ pedibus quàm quæ volatu magis nititur: & ex his quæ volatu fidunt, firmiores ſunt quæ grandiores aues, quàm quæ minutæ ſunt, vt ficedula, & turdus; Atque eæ quoque, quæ in aqua degunt, leuiorem cibum præſtant, quàm quæ natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas verò quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt, grauiſſima bubula. Itemque ex feris, quo maius quodque animal, eò robuſtior ex eo cibus eſt. Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quibus maximè vtimur, tamen grauiſſimi ſunt, ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde qui quamuis tenuiores, tamen duri ſunt, vt Aurata, Coruus, Scarus, Oculata, tum plani, poſt hos etiam leuiores Lupi, Mullique & poſt hos omnes ſaxatiles.

Item Galenus, libro primo de facultatibus alimentorum. De facultatibus, inquit alimentorum, plerique præſtantiſſimorum Medicorum præcipuo ſtudio in eam ſpeculationem conuerſi conſcripſerunt, quòd omnium quæ ſunt in medicina, ea propemodum ſit vtiliſſima: nam alijs præſidijs non omni tempore vtimur, ſine alimento autem ne viuere quidem neque ſecunda, neque aduerſa valetudine poſſumus. Meritò igitur præſtantiſſimorum Medicorum plurimi facultates, quæ eis inſunt, diligenti magnoque ſtudio perueſtigarunt.

Idem libro de tenui victus ratione. Cùm victus, inquit, attenuans ratio pleriſque diuturnis morbis adeò conferat, vt ſola ea ſine vllo alio medicamento ſublati ſæpe fuerint, operæpretium fuerit, aliquid de ea præſcribere: ſunt enim quos præſtiterit ſola victus ratione, ſine medicamentis perſanare.

Rurſus libro de cibis boni, & mali ſucci. Annonæ, inquit, caritas aſſidua, quæ non paucos ab hinc annos multas nationes Romano Imperio ſubditas afflixit, ijs, qui non omnino rudes ſunt, planè ſignificauit, quantum vitiati corporis ſucci ad gignendos morbos vim habeant: nam qui intra vrbes degebant,

bant, ſicuti moris eſt, dum ſibi æſtate pararent quæ in proximum annum victui ſuffectura eſſent, vniuerſo ex agris frumento, hordeoque, fabis, lentibuſque aſportatis; cereales reliquos fructus, quos legumina, & chedropa appellant, eorum etiam parte in vrbes aduecta agricolis relinquebant, quæ cum illi per hyemem conſumpſiſſent, mali ſucci alimentis toto vere veſci coacti ſunt: teneris namque fructibus, arborumque germinibus & extremis ramulis, tum bulbis, & mali ſucci plantarum radicibus alebantur, agreſtia quoque olera, & quidquid ſors illis vberiùs attulerat; vtpote herbas ferè omnes virentes decoctas, quas nemo vnquam priùs deguſtauerat ad ſatietatem edebant. Ea propter cernere erat nonnullos vltimo vere, ſed ferè omnes ineunte æſtate multis, varijſque modis per cutem vlceribus laborantes, ex his namque alia Eryſipelatode, alia erant Phlegmode, alia ad Herpetis ſimilitudinem ſerpentia, nõnulla impetiginem, vel ſcabiem, quaſi & lepram referre videbantur, ſed ex his, quæ ſe mitiſsimè per cutem extulerunt, vitioſos humores ex viſceribus, & imis corporis partibus extraxerunt.

Nec omiſerim quæ Paulus Ægineta libro primo, capite 23. ſcribit. Senectus, inquit, cùm ſicca frigidaque exiſtat per calefacientia, & humectantia corrigi debet. Imbecilliores ter die cibo refici debent, ad tertiam quidem horam panis exiguo cum melle Attico, ſeptima verò hora vbi frictionem exercitationeſque ipſis congruas, & balneum fuerint experti, primum ſanè quæ aluum emolliunt aſſumant; deinde piſces, aut auiculas: Hinc in cœna quæ optimi ſucci ſunt, & ægrè corrumpuntur: non prohibeo tamen vinis ex melle præparatis vti, præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam de podagra ſuſpicio eſt, quando petroſelinum vino rectè inijcitur. At ſi quando pituita in ventriculo collecta, neceſsitas eſt, aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem victus rationem digrediendum eſt, ac ficus maturæ ante alium cibum ipſis exhibeantur. Per hyemem verò caſſiæ, ſi nullum in dextro præcordiorum ſymptoma accidere ſentiat.

Idem capite 53. deſcribit victus rationem pro ſingulis anni temporibus, cap. 54. ijs qui labore exercentur, cap. 55. ijs qui iter agunt cap. 56. ijs qui nauigant cap. 71. Inter frigidas, inquit, intemperies, tres numerantur differentiæ; ex quibus ſicca eſt deterrima; quod enim ſucceſſu temporis ſeneſcentibus obuenit, id ſtatim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos, & calefacere oportet quod commodè fiet exercitijs mediocribus, cibo humido, & calido, vini calidioris potu. Cap. 73. Cùm de alimentorum facultatibus pars inquit ſit operis, quo de ſanitate tuenda præcipitur, proximũ eſt dictis, vt eum ſubijciamus, vbi priùs quàm particularia proſequamur, pauca quædam prælibabimus: quæ igitur attenuandi virtutẽ habent, meatus aperiunt viſceribus adhærentia abſtergunt, craſſa, incidunt, quòd ſi diutius in cibum ea adhibeas, ſeroſa, bilioſaque contrahes excrementa, ac ſi vberiùs ingeras, ſanguis ater, & vitioſus redditur.

Quorſum Medicos grauiſsimos viros in re certiſsima fatigamus? ipſi etiam Poëtæ intellexerunt, quantum in ratione victus momenti ſit. Horatius lib. 2. Satyr. 2.

Accipe nunc victus tenuis, quæ quantaque ſecum
Adferat. In primis valeas bene; nam variæ res
Vt noceant homini credas: memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit, at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent; ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita: vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia?

Et Iuuenalis in ſuorum temporum ingluuiem acerrimè inuehitur Satyra ſecunda, & enumeratis quibuſdam edulijs, quæ nullis ſunt ornata macellis, ſubdit:

Hæc olim noſtri iam luxurioſa Senatus,
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipſe focis breuibus ponebat holuſcula, quæ nunc

Squallidus in magna fastidij compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid vulua popinæ.

Vertant Genethliaci sua astrolabia, spectent sydera, rimentur abditas Astrorum vires, obseruent stellarum configurationes, quanam è specula prospicient, quo quisque alimentorum genere sit vsurus? quanta in his diuersitas pro natura locorum, pro anni temporibus, pro ætate, pro copia, vel inopia, pro eorum, quibuscum quisque viuit, conditione, pro valetudine, pro Medicorum consilio, pro palato, pro patriæ consuetudine, pro vsu domestico, pro subita, ac fortuita necessitate, pro amicorum inuitatu, pro propria libidine, pro familiarium arbitratu, tantumne causarum in vno syderum schemate videtur? Si hæc omnia non vident, nihil vident, sed temerè effutiunt, quidquid effutiunt de hominum temperamento.

CAPVT XVI.

Plus labores valere ad tuendum vel mutandum corporis temperamentum quàm Astra.

Sentiantvr Astrorum internuncij in stellis videri vniuscuiusque victum & cibaria, adhuc non viderunt eius temperamentum, cuius vident genesim: magnam enim vim ad sanitatem, vel tuendam vel labefactandam habet exercitatio, & labor. Oportet, inquit Hippocrates libro primo de Diæta scire quomodo de ciború fortium natura vim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout singulorum occasio sese obtulerit. Et si relata iam etiam cognouerit, nondum sufficiens est hominis curatio; propterea quòd homo edens sanus esse non potest, nisi etiam laboret. Contrarias enim inter se vires habent cibi, & labores; verùm inter se mixtis conferunt ad sanitatem. Labores enim, ea quæ insunt consumere solent; cibi autem, & potus ea, quæ euacuata sunt, explent. Oportet autem, velut par est, laborum vim pernoscere, tum naturalium, tùm eorum, qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnem in augmentum properant, & qui in defectum; & non solum hæc, sed etiam mensuram, ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum, & hominis naturam, & corporum staturas, ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes ventorum, & ad situs regionum, in quibus degunt, & ad anni constitutionem ac statum.

Rursus idem Hippocrates eodem libro. Cursibus vtendum est velocibus, quo & corpus humore euacuetur, & humor amplius siccetur; luctis autem, & fricationibus, & huiusmodi exercitijs vti non conducit, ne meatus cauiores redditi repleantur; à talibus enim animæ motum grauari necesse est. Confert & deambulationibus vti; his verò neutrum sæpe fieri oportet, sed sæpius alterutrum pro corporis natura, post hæc paulùm conquiescere opus est.

Galenus quoque libro primo de sanitate tuenda. Nutricibus inquit triplex infantibus excogitata dimotio est, in cunis, in lectulis pendentibus, in suis ipsarum vlnis, vbi iam hoc aliud quoque nobis æstimandum oritur ad sanitatis tutelam vel in primis necessarium. Cùm Asclepiades planè, aperteque exercitationes damnet, Erasistratus verecundius, timidiusque decernat, Cæterum idem cum Asclepiade sentiat: Reliqui verò Medici non solùm ad bonam corporis habitudinem, sed etiam ad sanitatem eas prædicent. Porro exercitationum tria saltem prima notantur genera; vtique quot motionum differentiæ, quippe aut à nobis ipsi mouemur, aut ab alijs, aut à medicamento. Horum tamen tertia species ad sanos nequaquam pertinet.

Sed

Sed qui ab altero præstatur motus, nauigando, equitando, vehendo, atque vt paulò antè dictum est, in cunis, lectulis, vlnisque obitur: Recenter tamen nati puelli tam valentem motum, quàm qui vehiculis, nauigijs, equisque præstatur, adhuc non desiderant. At qui iam tertium, aut quartum annum agunt, hos vehiculo, nauigioque modice agitare licet: septemni verò etiam valentiora exercitia tolerant, ita vt equitare iam assuescant. Per se verò moueri tunc primùm cuiuis licet, cùm iam repere cœperit, magisque etiam cùm ingredi; immaturè verò omnino cogendi non sunt, ne crura eorum pondere vitientur. Sanè vel hac ætate facile declaratur quãta sit naturæ nostræ cum exercitijs societas, cùm pueros, ne si concluseris loco aliquo prohibeas, quominus discurrant, ac pullorum vitulorumque ritu lasciuiant. Quippe sua cuique animanti natura satis est ad proprias, conuenientesq. exercendas appetitiones, quibus sanitatem, salutemque tueatur. Verùm Asclepiades nihil horum cogitans, per magnum otium captiunculas texit, quibus docere conatur, nihil ad bonam valetudinem exercitia conferre. Verùm huic postea, quod par est, respondebitur, ceu garrulitate ad finem potissimùm taxanda; est enim nobis hoc loco propositum, non Sophistarum nugas refellere, sed quod ad sanitatem conducit præcipere.

Idem libro de exercitatione paruæ pilæ. Quantum, ait, ad valetudinem tuendam exercitationes conferant, & quod opus sit, vt illæ cibos præcedant, cùm veterum multi, & Philosophorum, & Medicorum optimi diligenter sint executi, nullus tamen, ò Epigenes, hactenus quantò hæc, quæ parua pila fit exercitatio, reliquis præstet satis exposuit. Quare nunc licere nobis arbitror de ea, quatenus eius cognitionem habemus, differere, sub te præsertim omnium in hac arte exercitatissimo iudice: quæ porrò & in aliorum dicta erunt vtilitatem, quoscunque huius tu libelli participes esse volueris. Ego igitur sic sentio eas omnium esse vtilissimas exercitationes, quæ non corpus solùm exercere, verùm etiam animum oblectare possunt; vnde sapientes mihi, humanæque naturæ probè periti fuisse videntur illi, quicunque venationes, & alias animalium capturas laborem voluptate, oblectatione, laudis cupiditate temperantes, primi inuenerunt: adeò enim potentes sunt, qui in ea fiunt motus animi; vt multi morbis fuerint delectatione liberati.

Rursus capite tertio eiusdem libri multis nominibus commendat exercitationem paruæ pilæ. Immò reuera id solùm est, inquit, quòd omnes corporis particulas cum iustitia mouet; dum enim procedimus, aut recedimus, aut nos in obliquum transferimus, alij atque alij nerui, ac musculi plus fatigantur, quicunque enim vno motionis genere, crura mouent, quemadmodum, qui sine ratione cursitant, sicque qui crebrò sese in obliquum transferunt, partes inæqualiter exercent; verùm quemadmodum cruribus, sic & brachijs exercitatio hæc summa cum iustitia mouet, propriumque partitur opus, siquidem in omni figura pilam excipere consueuerunt. Hic enim necesse est figurarum varietatem, alios, atque alios musculos vehementiùs tendere, adeò vt omnes vicissim laborantes, intermissionem his habeant æqualem; qui, dum alij operantur, quiescunt: atque ita vicissim omnes operantes, & quiescentes, neque segnes omnino relinquuntur, neque soli laborantes, lassitudine corripiuntur. Quòd autem & oculos exercere oporteat, hinc videre licet, si animaduertimus, quòd nisi quò vergat pila, diligenter præuiderit, quominùs eam attingat, ipsum aberrare necesse est. In hoc autem & consilium æquale sollicitudini opus est; tum illam ne humi in cassum deijciat, tum vt versantem in medio eandem assequi prohibeat, vel ipse transmissam rursus accipiat. Atque sollicitudo quidem corpus sola extenuat, cuipiam verò exercitio, ac laudis desiderio commissa, vtpote in lætitiam desinens, ad bonam corporis valetudinem, atque animi prudentiam plurimum confert. Illud autem exercitium non modicum præstiterit, quòd ambo, corpus videlicet, & animum,

mum, pro sua vtriusque virtute iuuare posśit. Hæc multaque alia de vsu paruæ pilæ Galenus.

Cornelius verò Celsus non sanis modò, sed ægris etiam corporibus exercitationes vtiles esse putauit. Gestatio inquit lib. 2. cap. 24. longis etiam, & inclinatis morbis aptisśima est, vtilisque & his corporibus, quæ ex toto febre carent; sed adhuc exerceri per se non possunt, & ijs, quibus lentæ morborum reliquiæ remanent, nec aliter eliduntur. Asclepiades etiam, in recenti, vehementique febre, præcipueque ardente, ad excutiendā eam gestatione dicit vtendum esse; sed id periculosè fit, meliusque quiete huiusmodi impetus sustinetur: si quis tamen experiri velit, sic experiatur, si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla durities, nullus dolor visceribus, aut capiti, aut præcordijs subierit. Et ex toto nunquam gestari corpus dolens debet, siue id in toto, siue in parte est. Si tamen solis neruis dolentibus, neque vnquam in recenti febre, sed in remisśione eius. Genera autem gestationum plura sunt adhibendà, quæ sunt pro viribus cuiusque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humido obsint. Gestationum leuisśima est nauis vel in portu, vel in flumine; vehementior alto mari naui, vel lectica, aut scamno; acriorè vehiculo; atque hæ ipsæ intendi, & remitti possunt; si nihil eorum est, suspendi lectus debet, & moueri; si ne id quidem est, certè vni pedi lecti subijciendus funiculus est, atque ita lectus huc, illuc manu impellendus. Et leuia quædam genera exercitationum infirmisśimis conueniunt; vehementiora verò ijs, qui pluribus iam diebus liberati sunt, aut ijs, qui grauium morborum initia sic sentiunt, vt adhuc febre vacent; quod & in tabe, & in stomachi vitijs, & cùm aqua cutim subit, & interdum in morbo regio fit, aut vbi quidem morbi, qualis comitialis, qualis insania est sine febre, quamuis diu maneat, in quibusdam affectibus. Ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum sane neque firmi homines se gerant, præcepimus. Ita Celsus.

Sicut porrò moderata, & tempestiua exercitatio salutaris est; ita nimia, vel intempestiua noxia censetur. Itaque Plutarchus libro de liberis educandis. Verum ne corporis quidem exercitatio est prætermittenda, sed mittendi in ludum eius rei pueri, vt in eo genere quantum satis est elaborent, cum propter corporis concinnam conformationem, tum roboris gratia, nam bonæ senectuti fundamentum in pueritia iacitur, firma nimirum ad sanitatem constitutio. Quemadmodum igitur tranquillo cœlo adornanda sunt, quæ aduersus tempestates faciunt: ita in adolescentia moderationem & temperantiam ad viaticum senectuti parandum adhibere par est: sic autem labori moderandum est, ne eo exercitati ad litterarum studia animum despondeant. Nam vt ait Plato somni, & defatigationes disciplinarum sunt hostes. Quid his tam insisto? cùm ad id, quod dictum, longè principalius explicandum summo ducar studio: Militaribus namque certaminibus pueros exercere conueniet, vt in iaciendis hastis, tractandis arcubus, venationibus. Bellum educatam in vmbra corporis habitudinem repudiat; Macilentus autem miles, bellicis assuetus certaminibus, pugiles, & structas prælio acies propulsat. Quid agis, dicit quispiam, tu cùm de ingenuorum educatione liberorum daturum te præcepta spoponderis, mox inopes, ac populares ita videris prætermisisse, vt solis institutionem locupletibus exhibere cogites; Quibus occurrere haud certè difficile est; ego namque hanc ipsam institutionem communem omnibus, ac vtilem esse maximè velim: verùm si propria laborantes indigentia, meis vti commonefactionibus nequiuerint, fortunam non autem me consulentem accusent; Enitendum itaque pro viribus, vt optima pueris vel etiam ipsis pauperibus fiat educatio; sin minùs posśibili saltem vtendum erit. Et ista quidem, quæ grauiter in sermone obijci poterant, adduxi, vt quæ ad rectam iuuenum institutionem non ferunt, adiungam.

Illud

Illud igitur aſſero, ad honeſta pueros exercitia non plagis, aut verberibus, ſed monitis, ac rationibus adduci oportere; omitto enim ea magis ſeruos decere, quàm liberos, liberis autem pueris maiorem laudes, ac vituperia, quàm verbera afferunt commoditatem; illa enim ad honeſta incitant: hæc à turpitudine cohibent; mixtim verò, & alternis vtendum erit obiurgationibus, & laudibus; poſtquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rurſuſque laudibus reuocabunt;iiſque imitandæ nutrices erunt, quæ vbi infantes lugere coegerint, vbera denuò ad eos ſolandos admouent. Cauendum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumeſcant; quoniam nimijs demolliti laudibus franguntur. Pleroſque iam ego patres vidi quibus amor nimius,ne amarent, cauſa extitit: quid enim eſt, quod dicere velim, vt exemplo luculentior fiat oratio? Nam cùm hi feſtinent, vt filij in cunctis ocyùs antecedant, immenſos illis labores adijciunt,ſub quibus defeſſi corruunt; & alioquin pondere moleſtiarum oppreſſi,doctrinam minùs con ſuetè percipiunt: Plantæ enim cùm modicis aluntur aquis,tum multis ſuffocantur: eodem modo animus, cùm mediocri vegetatur labore, ſub nimio demerſus opprimitur. A continuis igitur laboribus danda quædam pueris reſpiratio; reminiſci enim oportet, omnem noſtram vitam in remiſsionem, ac ſtudium eſſe diuiſam, quocircà non vigiliam modò, verumetiam ſomnum eſſe repertum, non bellum ſolùm, ſed & pacem, non Hyemem tantùm, ſed & Æſtatem, non operoſos, ſed & feſtos dies, &, vt generatim eloquar, laboris condimentum eſt otium, idque non in animantibus modò, ſed etiam in ijs, quæ anima carent, conſpicias; arcus enim, Lyraſque remittimus, vt tendere poſsimus, ac ſummatim corpus quidem indigentia, & replemento, animus verò remiſsione, atque labore conſeruatur.

Tanta cùm exercitationibus, & laboribus vis ſit, ad valetudinem conſeruandam, vel affligendam, quis ferat Aſtrologos omnia è ſyderum poſitione metientes, an mentientes? Quid hoc genere magis liberum otioſis, magis incertum liberis hominibus? quid magis neceſſarium indigentibus, quid magis fortuitum vniuerſis?quid erramus per Aſtra, & è cœlo quærimus cauſas humanarum actionum? nonne & genus, & modum exercitationis, multis imponit neceſsitas, alijs voluptas, comitatus alijs, alijs contubernium, alijs eorum imperium, quibus ſubſunt, alijs euentus varij, qui fallunt ſapientum prudentiam, fallunt beatarum mentium intelligentias, vnius Dei ſolùm præſenſioni ſubſunt.

CAPVT XVII.

Sedes, & domicilium magis, quàm Aſtra, afficiunt temperamentum.

QVid cœli temperies? parumne promouet corporis vires, & ſanitatem? Hippocrates libro de aëre, aquis, & locis: Quare, inquit, ſi quis ad vrbem ſibi incognitam perueniat,circumſpicere oportet aëris ſitum,quomodo ſcilicet ad ventos, & Solis exortus iaceat: non enim æquales vires ſunt ad Septentrionem ſitæ, & vergentis ad Auſtrum, neque eius,quæ Solem exorientem,& quæ eundem occidentem ſpectat. Hæc igitur diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quomodo ſe habeant circa eam aquæ, num paluſtribus vtantur, & mollibus, aut duris,& ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudane ſit, & aquis carens, aut denſa, & aquoſa, & an concaua ſit, & æſtuoſa, vel alta, & frigida. Hominum inſuper diæta perquirenda,qua maximè capiantur,an bibuli ſint, & lurcones, & otio dediti, aut exercitijs varijs vtentes, & tolerantes laborum, ciborumque

rumque plus appetentes, quàm poculorum; ex his enim singula sunt inuestiganda. Nam qui hæc omnia probè, quantum fieri potest, cognouerit, aut horum plurima, eum non latere possunt, cùm in vrbem etiam ignotam peruenerit, neque morbi regioni peculiares, & patrij, neque communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, vt non posit in cognoscendis morbis dubius hærere, aut errare, sicubi ad morborum curationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire solent, qui non priùs prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea studiosè rimatus fuerit, vniuscuiusque temporis, ac anni futuri constitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi communi affectione ciuitatem sint inuasuri, tum Æstate, tum Hyeme, & quæcunque pericula vnicuique sint timenda, ex diæta, & victus immutatione.

Aristoteles lib. 7. Politicor. capite 11. Vrbs autem, quod terræ, marisque particeps esse debet, & quod ad totam regionem similiter debet esse communis, quantum fieri potest, dictum est priùs. Ipsius autem ad seipsam optandum est positionem sortiri ad quatuor respicientes: Primum ad sanitatem; ad Orientem enim Solem conuersæ vrbes, & ad eos ventos, qui inde perflant, salubriores sunt: Secundo loco quæ sunt secundùm Boream sitæ; hæ namque sunt ad hyberna potiores.

Iterum infrà: Cùm oporteat de sanitate habitantium curam habere, hoc autem sit primum in situ, & qualitate loci; Secundum in aquarum salubrium vsu, in ea quoque re est diligentia meritò adhibenda: Quibus enim plurimùm, & frequentissimè vtimur ad corpus, ea plurimùm important ad sanitatem; aquarum autem, & ventorum potentia talem habet naturam. Quapropter in ciuitatibus, quæ rectè sapiunt, distinguendus est aquarum vsus, si non omnes sint pares, nec abundantia sit earum aquarum, vt aliæ seorsim aquæ ad cibum, & potum, aliæ ad aliam indigentiam deputentur.

Vitruuius libro primo, cap. 4. In ipsis verò mœnibus ea erunt principia. Primò electio loci saluberrimi, is autem erit excelsus, & non nebulosus, non pluuiosus, regionesque cœli spectans neque æstuosas, neque frigidas, sed temperatas. Deinde si euitabitur palustris vicinitas; cùm enim auræ matutinæ cum Sole oriente ad oppidum peruenerint, & ijs ortæ nebulæ adiungentur, spiritusque bestiarum palustrium venenatos, cum nebula mistos, in habitantium corpora flatus spargent, efficient locum pestilentem. Item si secundùm mare erunt mœnia, spectabuntque ad Meridiem, siue ad Occidentem, non erunt salubria; quia per Æstatem cœlum meridianum Sole exoriente calescit, Meridie ardet. Item quod spectat ad Occidentem, Sole exorto tepescit, Meridie calet, Vespere feruet. Igitur mutatione caloris, & refrigerationis, corpora, quæ in ijs locis sunt, vitiantur.

Et post pauca: Licet etiam considerare hæc ita esse, quòd Æstate non solùm in pestilentibus locis, sed etiam in salubribus, omnia corpora calore fiunt imbecilla; & per Hyemem etiam, quæ sunt pestilentissimæ regiones, efficiuntur salubres, ideò quòd à refrigerationibus solidantur. Non minùs etiam quòd quæ à frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non possunt durare, sed dissoluuntur: quæ autem ex calidis locis sub Septentrionem regiones frigidas non modò non laborant in mutatione loci, sed etiam confirmantur.

Denique infrà: Itaque etiam atque etiam reuocandam censeo veterum rationem; Maiores enim è pecoribus immolatis, quæ pascebantur in ijs locis, quibus aut oppida, aut castra statiua constituebant, inspiciebant iecinora, & si erant liuida, & vitiosa, prima talia immolabant, dubitantes an morbo, an pabulo læsa essent; cùm pluribus experti erant, & probabant integram, & solidam naturam iecinoris ex aqua, & pabulo, ibi constituebant munitiones: Si autē vitiosa inueniebant, iudicabant humanis corporibus pestilentem futuram, nascentem in ijs locis aquæ, cibiq. copiam, & ita transmigrabant, & mutabāt regiones, quærētes omnibus rebus salubritatē.

Corne-

Cornelius item Celsus, vir optime de hominum incolumitate meritus lib. 2. cap.1. Vbi, inquit, est æqualitas, saluberrimi sunt sereni dies, meliores pluuij, quàm tantùm nebulosi, optimeque hyeme, qui omni vento vacant; æstate, quibus Fauonij perflant. Si genus aliud ventorum est, salubriores septentrionales, quã Subsolani, vel Austri sunt; sic tamen, vt in hæc, interdum regionum sortes mutentur; nam ferè ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, salubris; à mari, grauis est: Neque solùm in bono tempestatum habitu certior valetudo est, sed priores morbi quoque, si qui inciderunt, leuiores fiunt, & promptiùs finiuntur. Pessimum ergo cœlum est, quod ægrum facit, adeò vt in id quoque genus, quod natura peius est, in hoc statu salubris mutatio fit.

Inter summos hos viros Marcum Tullium mihi videor numerare posse, cuius alij dicendi, ego doctrinæ etiam copiam admirari soleo lib. de fato: Inter locorum naturas, inquit, quantum intersit videmus: alios esse salubres, alios pestilentes, in alijs esse pituitosos, & quasi redundantes, in alijs exsiccatos, atque aridos: multaque sunt alia, quæ inter locũm & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cœlum; ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis; itaque pingues Thebani, & valentes.

Quid ad hæc Planetarij! faciuntne homines vasa Samia, quæ domicilium mutare non possint? aut Lotophagos, loco cui semel insederunt, inseparabiliter adhærescentes? deserunt illi solum frequenter; idque non agentibus stellis, sed varijs de causis, nunc e proximo, nunc de longinquo petitis; quæ sicut longissime absunt ab Astris, sic valetudo, cui ex domicilio accedit, receditque, non parum, prorsus ineptè ex stellis petitur.

✝

CAPVT XVIII.

Quid consuetudo, & vsus aduersus Astrorum vim possint.

OBEST præterea plurimum valetudini, & naturali temperamento eorum, quibus quis assueuerit, repentina commutatio, & ab extremis ad extrema transitio.

Quare. Cornelius Celsus li.1. c.3. Neq; verò, ait, ex multa fame nimia satietas, neq; ex nimia satietate fames idonea est; periclitaturq; & qui semel, & qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit. Itemque ex nimio labore, subitum otium, neque ex nimio otio subitus labor sine graui noxa est: Primò, cùm quis mutare aliquid volet, paulatim debebit assuescere, omnem autem laborem faciliùs vel puer, vel senex, quàm insuetus homo sustinet: Atque ideò quoque nimis otiosa vita vtilis non est; quia potest incidere laboris necessitas: Si quando tamen insuetus aliquis laborauit; aut multò plus quàm solet, etiam is, qui assueuit; huic ieiuno dormiendum est, multò magis si etiam os amarum est, vel oculi caligant, aut venter perturbatur; tum enim non dormiendum tantummodò ieiuno est, sed etiam in posterum diem permanendum; nisi citò id quies sustulerit, quod si factum est, surgere oportet, & lentè paulùlùm ambulare; & si somni necessitas non fuit, quia modicè magis aliquis laborauit; tamẽ ingredi aliquid eodem modo debet.

Infrà: Si assidua, inquit, fatigatio vrget, inuicem modò aqua, modò vinum bibendum est, raroque balneo vtendum, leuatque lassitudinem etiam laboris mutatio; eumque, quem nouum genus laboris pressit, id quod in consuetudine est,

est, reficit; fatigato quotidianum cubile tutissimum est, insolitum contrà laxat: quod enim contra consuetudinem est, nocet, seu molle, seu durum.

Item Galenus lib. de curandis animi morbis. Neque ait deterreri quempiam oportet, ne seipsum conetur meliorem efficere, etiam si factus quinquagenarius sit, quinetiam omni ratione conabitur ipsum corpus in melius restituere, quamuis compertum habeat se nunquam Herculeam valetudinem consecuturum.

Infrà: Omnium autem maximè tui ipsius te pudeat, quod quidem si feceris, poteris quandoque expertem illam rationis vim, qua excandescimus, quasi feram quandam mitigare, ac mansuefacere; alioquin absurdum admodum sit, viros equitandi peritos, vbi equos acceperint, breui eos ad parendum idoneos reddere; te autem, qui non aliquid extrinsecus animal acceperis, sed rationis illā expertē vim, quæ in tuo ipso animo est, & cum qua semper meditans, ratio simul habitat, non posse itidem mitiorem reddere, & quamuis non ita continuò, at longiori saltem spatio.

Infrà: Adhuc delige optimum vitæ genus, id iucundum efficiet consuetudo.

Ac de mutanda ratione victus, hæc Hippocrates scribit apud Galenum libro de consuetudinibus, cap. 1. Atque facilè addisci potest, quod vitiosa diæta comestionis, & potationis, ipsa sibi ipsi semper similis, tutior vt plurimùm est ad sanitatem, quam si quis repentè magnam mutationem faciat, ad aliud melius; quandoquidem & ijs, qui bis cibum capiunt, in die, & ijs qui semel cibum capiunt, repentinæ mutationes, noxas, infirmitatesque inferunt. Et ij sanè, qui prandere non consueuerunt, si pransi fuerint statim infirmi fiunt, & toto corpore graues, & imbecilli, & tardi; si verò etiam supercœnauerint, acidum ructantes, quibusdam etiam sputile, hoc est, humida deiectio aduenit, quando præter consuetudinem onere grauatus est ventriculus, solitus superficcari; & non bis intumescere, neque bis elixare cibaria.

Idem de eadem re Magis Laborauerit, ait, si ter in die cibū capiat ad saturitatem, & adhuc magis si pluries; quamquā sanè multi sunt, qui facilè ferunt ter in die cibum capientes ad satietatem, si sanè ita fuerint assueti; quin & qui bis cibum in die capere consueuerunt, nisi pransi fuerint, imbecilles, & infirmi fiunt, & ad omne opus timidi, & cardialgici, pendere enim videntur ipsius viscera, & mingunt calidum & viride, & stercus comburitur. Sunt & quibus os amarescit, & oculi cauantur, & tempora saliunt, & extrema frigescunt; & plurimi quidem eorum, qui pransi non sunt, cœnam comedere non possunt; si verò cœnauerint, ventriculum grauant, ac multò magis ægrè cubant, quàm si pransi fuissent. cùm ergo talia sanis eueniant ob dimidij diei mutationem, diætæ præter consuetudinem, neque addere commodè videtur, neque detrahere. Si igitur hic qui præter consuetudinem cibum capit, semel tota die exinanitis vasis cœnauerit quantum solebat, verisimile est ipsum multò magis grauari, si verò longiori adhuc tempore exinanitis vasis, derepentè post cœnauerit, magis vtique grauabitur.

Cibos etiam, quibus quis assuetus est, quanquam minùs salubres Hippocrates ibidem præ salubrioribus commendat. Multi, inquit, facilè ferunt esculenta, quibus assueti sunt; etsi non sint bona natura; similiter autem & poculenta.

Galenus verò libro de consuetudinibus, capite secundo, docet cur quis facilius concoquat cibos, quibus est assuetus, quicunque illi tandem sint: Quia cibum in qualitatem nobis familiarem redigi oportet, vnus autem cibus vni familiaris est, alter alteri: Aliud enim nutriens, inquit, alij corpori familiare est, ideoque animantes ad familiaria nutrimenta, à nullo doctæ, sed à natura impulsæ accedunt; iumenta quidem ad herbas, paleam, fœnum, & hordeum, leones autem ad carnes, sicuti etiam pardales, & lupi. Quemadmodum igitur animalibus secundùm genus non parua differentia familiarium vnicuique nutrimentorum est, sic etiam, & secundùm speciem in generibus reperiuntur differentiæ magnæ, cùm alij ne gustare quidem vinum pos-

sint

sint, alij autem plurimùm innoxiè bibant, alij Boum, & Hircorum, & Arietum carnes cum delectatione comedant, innoxieque concoquant, alij nec odorem ipsarum sustineant, nec esum; & si per alterius escæ penuriam, vt in fame fit, huiusmodi carnes ingerere cogantur, coquere ipsas nequeunt citra nocumentum, ac appetitum ex ablatione subuertunt, grauanturque derepentè, si quis nutus ipsis superueniat, nec ipsum quoque innoxium tolerant. Quoniam autem hæc ita se habere conspiciuntur: Primum quidem illius meminisse oportet, homines assumere, quæ suauiora sunt, alios alia secundùm naturæ familiaritatem; accedere autem ad talium esum libentiùs, tanquam ea sibi ipsi concoctu faciliora visa sint esse: auersari autem, & fugere quæ insuauia sunt, concoctuque difficiliora, ita vt consuetudo signum sit, familiaritatis naturalis. Quod autem, & vt causa sæpenumero fiat, constat ex ijs, quæ in principio quidem in suauitate, aut nocumento, à quibusdam ingestis afficiuntur; si autem ipsis paulatim assuescere sustinuerint, insuauitate, aut nocumento, non ampliùs afficiuntur; causa autem & huius rei talis est, sicut vnumquodque eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, secundùm aliquam qualitatem alterantur, ita & ipsum quodammodo afficit id, quod alterat; licet autem huius rei euidens capere argumentum ex humorum ab vnoquoque cibario genitorum differentia: nam alia quidem melancholicum gignunt sanguinem, alia pituitosum, vel qui pallidam flauamque nominatam bilem, non paucam habent sicuti nonnulla purum sanguinem; differentiam ergo aliquam eorum quæ nutriuntur inter se, necesse est fieri secundùm nutrientis sanguinis ideam; euidens autem argumentum assimiliationis nutrientium ad id, quod nutritur, est ipsa plantarum, & seminum transmutatio eo vsque sæpenumero facta, vt quæ maximè nociua in alia terra erant, si in aliam transplantata fuerint non solùm innocua, sed etiam vtilia fiant, frequens enim est horum experientia apud eos, qui de agricultura, & de plantis commentarios composuerunt, quemadmodum & transfiliationis secundum regiones factæ apud eos, qui de animalium historijs scripserunt. Quoniam igitur non solùm alteratur id quod nutrit, ab eo quod nutritur, sed & ipsum aliquo modo exigua quadam alteratione alterat, necesse est exiguam hanc alterationem, tractu temporis notabilem fieri, ita vt ad æqualem vim cum familiaritate naturali veniat ea, quæ ex diuturnis consuetudinibus fit, ac in ijs quidem, quæ comeduntur, & bibuntur inuenta mihi videtur causa facultatis, consuetudinum. Hæc ille.

Tanta est consuetudinis vis, vt ne praua quidem tuto omittatur, nec consuetudines ipsæ inquit Galenus lib.5. de sanitate tuenda, cap.11. tametsi prauæ sunt displicentibus, adhuc sibi corporibus mutandæ non sunt, quin nec per summam sanitatem semper id tentandum, sed tunc cum is, cui mutandæ sunt à ciuilibus curis vacat &c. Legantur, quæ lib.9. de methodis cap. 4. idem narrat de adolescente, qui per triginta dies exercitationem, cui assueuerat, omiserat.

Longior sim, si adferam quæ Galenus lib de consuetudinibus c. 3. disputat de vi consuetudinis, ex alteratione externa, cap. 4. de consuetudine exercitiorum corporis, & animi. Quare à Medicorum theorijs ad Poetarum amœnitatem animi causa transgrediamur: non enim Medici solùm rigescere & emollescere nostra corpora consuetudine, vsque contra genitalium, nataliumque syderum vim docuerunt, sed Poetæ quoq; experti sunt, à quibus discere potuerunt Astrologi consuetudinis vim: nam Ouidius 3. libro de Ponto:

Hoc quoque Naso feres, etenim maiora tulisti,
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.
Ductus ab armento taurus detractat aratrum,
Subtrahit & virgo colla nouella iugo.
Nos, quibus assueuit fatum crudeliter vti,
Ad mala iã pridè non sumus vlla rudes.

Idem libro 3. de Tristibus:

Quiq; fugax rerum, securaq; in otia natus,
Mollis, & impatiens antè laboris eram.

Vltima

Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum,
Perdere diuersæ nec potuere viæ.
Suffecitq; malis animus, nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.
Idem libro 5. de Tristibus:
Pone metum, valeo, corpusq;, quod antè laborū
Impatiens nobis, inualidumq; fuit,
Sufficit, atque ipso vexatum induruit vsu.
An magis infirmo non vacat esse mihi?
Idem libro 4. de Tristibus:
Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet, & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore sæuorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet:
Quæq; sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua seruitium tempore victa subit.
Tempore vt extentis tumeat facit vua racemis,
Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc dentem tenuat terrā reuouantis aratri,
Hoc rigidas silices, & adamanta terit.
Hoc etiam sæuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctum, mœstaq; corda leuat.
Cūcta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.
Idem libro 4. de Ponto:
Gutta cauat lapidē, consumitur annulus vsu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.
Idem libro 1. de Arte amandi:
Ferreus assiduo consumitur annulus vsu,
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo, quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.

Quæ exempla desumpta sunt ex Lucretio, libro primo de Natura rerum.

Quin etiam (inquit) *multum Solis redeuntibus annis,*
Annulus in digito subter tenuatur habendo,
Stillicidi casus lapidem cauat, vncus aratri
Ferreus occulto decrescit vomer in aruis.
Idem lib. 2.
Nam leuiter quamuis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in lōgo spatio tamen, atque labascit,
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio perfodere saxa?
Quid Propertius noster libro secundo?
Ac veluti primo taurus detrectat aratra,
Mox venit assueto, mollis ad arua iugo.
Claudianus quoque libro secundo in Ruffinum:
—Iam nulli, inquit, *flebile damnum,*
Sed virtus solemnis erat, campusque furori
Expositus sensumque mali detraxerat vsus.
Hinc tandem sapienter Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione: Illudne, inquit, dubium est, quin multi cùm ita nati essent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur ab natura, cùm se ipsa reuocasset, aut arte, aut medicina? aut quorum linguæ sic inhærerent, vt loqui non possent, eæ scalpello resectæ liberarentur? Multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, vt planissimè diceret.
At cuius tandem horoscopi tanta lux esse potest, qua Astrologi præuideant, quibus de causis, cuius suasu, qua occasione, quo casu, cuius imperio, aut vi, consuetudinem aliquam quis sit suscepturus in ijs omnibus, quæ in humanam vitam cadunt, aut cadere possunt? nimium quantum sibi arrogant, qui hæc omnia in stellis inspicere se posse confidunt: supra humanas vires spondent, qui tot rerum præsensionem nobis pollicentur.

CAPVT XIX.

Medicamentorum vim, & Medicorum peritiam cum Astris pugnare.

QVID ego medicamentorum vim, aut Medicorum peritiam commemorem? quàm multa medicamentis vitia corriguntur? Resecantur exuperantiæ, replentur inanitates, debilia corroborantur, effræna cohibentur, fouetur memoriæ domicilium, vegetantur sensus, corpus tandem animo tanquam equus indomitus, facilior, promptior, aptior redditur. Quoties impendentes morbos seduli Medici auertunt? quoties vitiosum corporis habitum emendant in melius? quoties oppressas morbo vires subleuant? quoties lapsas confirmant? quoties propè fugientem animum remorantur ac sustinent? Adeò eorum opera illustris aliquando fuit, vt mortuos etiam ad vitam ab ijs reuocatos antiqui existimarint, vt refert Plinius libro septimo, capite septimo; Non quia vita functos reddiderint luci, sed quia morti proximos, & letho adiudicatos, atque etiam quosdam, qui mortui putabantur, cùm non essent, sanitati reddiderint. Quo in genere scribit Cornelius Celsus libro secundo, capite sexto. Asclepiadem celebrem Medicum, cùm in funus incidisset cuiusdam, quem imperiti nonnulli Medici extinctum putabant, & intellexisset eum viuere, qui efferebatur, à sepulchro ad lectum reuocasse. Ab alijs scribit Apuleius libro quarto Floridorum, sæpe animam in corporis latibulis delitescentem medicamentis prouocatam fuisse: Sed hæc alij viderint. Nos ostendamus, medicamentorum vi, naturale temperamentum, quod è natalitijs, vel genitalibus stellis hausimus (si tamen hausimus) commutari solere, adeò frequenter vt Astrologi, ne corporis quidem constitutionem, & habitum è stellis, quantalibet arte polleant, cognoscere posſint.

Quamcunque temperiem, quã ex vtero materno corpus humanum tulerit, medicamentis corrigi, & aliò conuerti posse constat. Hinc Galenus lib. 7. Methodi, cap. 10. Calida inquit intemperies refrigeranda est, frigida verò calefacienda: similiter humida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscenda amborum consilia sunt, ac quæ humida, calidaque, siccanda & refrigeranda, quæ verò humida, & frigida, siccanda, & calefacienda; ad eundem modum, sicca, & frigida humectanda, & calefacienda, sicca verò, & frigida humectanda, & refrigeranda. Scire autem licet harum omnium potisſimum esse, inter simplices siccam, inter compositas siccam & frigidam.

Idem lib. 3. de temperamentis, cap. 3. Illud fortasse, inquit, dissonare videbitur, quod ex ijs, quæ vt nutrimentum comeduntur, aliqua cuti imposita, hanc erodunt, atque exulcerant, sicuti sinapi, muria, allia, cæpæ. Verùm hæc quoque cum positis à principio hypothesibus concordant; Etenim fit propterea quòd mutantur, alteranturque, dum & in ventre coquuntur, & in venis in sanguinem vertuntur; Propterea quòd vno loco non permanent, sed in multas partes diuisa quoquo versùs feruntur; Adde & quòd non solùm multis succis miscentur, sed etiam cibis, cum quibus sumuntur; Adhæc, quòd celeriter eorum concoctio, & partium separatio conficitur, ita vt quod conueniens in eis est, asſimiletur, quod superuacaneum est acre, per aluum, vrinam, & sudores excernatur. Propter hæc inquam omnia, quod foris impositum exulcerat, id comestum non exulcerat; & si vnum quodlibet istorum illis accederet, satis esset ad ea, quæ foris sunt integra conseruanda, verbi gratia, mutatio ipsa prima; si namque non maneat sinapi, quale extrinsecus fuit, cùm est assumptum; manifestum est,

nec vim eius manere; quod si tum dirimuntur eius partes, tum sparguntur, multò vtique magis sic censendum est. Iam satis erat, quòd non eodem loco remaneret, cùm nec circa cutem aliquid efficere posse videatur, nisi diutius immorentur: sed nec mixtio ipsa, cum multis cibis parum momenti habet; si enim id citra alium cibum solum assumas, facilè intelliges quantum molestiæ, & mordicationis ventriculo afferat. Cùm igitur prædictorum vnumquodque per se satis prohibere possit, quominus sinapi, quod foris facit in cute, idem facere intus possit, multò arbitror magis, vbi omnia simul conueniunt; nam & coquendo alteratur, & secernitur, & expurgatur, & cum multis alijs miscetur, & variè distributum, in omnem partem fertur, nec in vlla moratur. Quod autem si acrimoniam suam seruaret, interna quoque omnino exulceraret, ex ijs, quæ sponte accidunt vlceribus intelliges; gignitur enim non rarò alijs ex vitioso cibo, alijs ex quapiam in ipso corpore corruptela, & putredine, viscosus succus, quem cacochymiam vocant, hoc aliquando interiorum quoque aliquid exulceratur, magna tamen ex parte cutis; quoniam in hanc excrementa, quæ habitu corporis colliguntur, natura expellit, multis, & assiduis vlceribus afficitur, quippe cancri, phagedænæ, herpetes erodentes, carbunculi, multæque aliæ vlcerum generationes, ab huiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igitur talium quidpiam est dubitandum; sed nec cur medicamentorum nonnulla, cum nihil nos extrinsecus offendant, intrò assumpta, magnum adferant malum, alia rursus intrò assumpta aliquando lædant, nonnunquam conferant, aliqua non solùm intrò assumpta, sed etiam extrinsecùs applicata offendant; quippe vt semel dicam nihil foris, intusque parem agendi facultatem habet; neque enim, aut viperæ venenum, aut rabidi canis spuma, aut aspidis virus (quæ tamen si extrinsecus corpori occurrant offendere creduntur) parem vim habent, vel soli cuti applicata, vel intrò assumpta; sed nec illud est mirandum, si cæterorum medicamentorum vis ad profundum non peruenit, neque enim necesse est, vt omnia parem habeant vim, quòd si ex ijs, quæ initio sumuntur non pauca certo tempore, & certa quantitate, & in mixtura cum cæteris accepta conferunt, intempestiuè autem, & largiùs, nec cum alijs admista lædunt, ne id quidem dubitationem vllam disputationi pariat; si quidem id tum cibis, tum igni, tum verò omnibus, vt sic dicam, quæ corpori occurrunt accidere solet; nam & mediocris nobis flamma nonnunquam opus est, eaque vsi plurimum ex ea iuuamur, cùm tamen immodica flamma nos vrat; ad eundem modum & frigida potio, quæ mediocris est, confert, quæ immodica est, maximam adfert læsionem.

Quàm multa de ratione siccitatis & humoris superflui, emendanda tradit Galenus libro tertio de sanitate tuenda, capite duodecimo, De regendis corporibus, quæ calidiorem naturam sortita sunt libro sexto eiusdem operis, capite tertio, De fouendo corpore, natura frigidiore, capite quarto, De lassitudine emendanda, Libro tertio, capite octauo, De corporibus lapsis reuocandis, Libro quinto, capite secundo, De gracilitate, aut procuranda, aut tollenda, Libro sexto, cap. 18. De totius corporis optimo habitu restituendo, Libro sexto, capite 13. Hæc quidem generatim. Singula præterea membra libro septimo de Methodis, capite tertio idem Galenus docet medicamentorum vi alterari, & ad certam temperiem reuocari. Quoniam, inquit, vnaquæque animalis particula propriam actionem edit, qua tantùm ab aliarum actionibus differt, quantùm ipsa particula ab alijs, quæ illas edunt est diuersa, qui tueri actionem vult, hic temperamentum earum custodiat oportet: custodiet autem, si id, quod ad calidius est conuersum, refrigerabit, quod ad frigidius est inclinatum calefaciet: Pari modo, si quod ad siccius est alteratum, humectabit, & quod ad humentius est versum siccabit: Rursus quoque si siccabit, ac calefaciet, quod humidum est redditum, ac frigidum: Siccabit

pariter,

pariter, & refrigerabit, quod humidius simul, & calidius euasit, & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem; semper enim pro eo quod exuperat inducendum est eousque contrarium, quoad particulam in symmetriam vendicauerimus.

Nihil attinet referre, quæ de temperanda ventriculi nimis calida vel nimis frigida complexione scribit Galenus tum lib. 7. de Methodis, cap. 4.5.6.7.8.9.10. tum lib. 6. de sanitate tuenda, cap. 10. De educendis humoribus, qui ventriculum afficiunt lib. 7. de Methodis, cap. 11.12.& 13. De custodiendis ijs qui renum calculo laborant, lib. 6. de sanitate tuenda, cap. 11. De inhibenda capitis effluxione ibidem cap. 9 12. 13 De curandis Iecinoris affectionibus lib. 8 de compositione medicamentorum secundùm locos, c. 7. lib. 5. de locis affectis, cap. 7. De humoribus cerebrum infestantibus arcendis, lib. 3. de locis affectis, cap. 7. De memoriæ & rationis curatione, lib. 3. eiusdem tituli, cap. 5. De cephalæa, cap. 9. De apoplexia, & neruorum resolutione, libro 3 de locis affectis, cap. sexto & decimo, De affectibus oculorum, aurium, linguæ, lib. 4. cap. 2. lib. 5. cap. 5. De medulla spinali, lib 4. cap. 3. & 4. De cordis & pericardij cura, libro 5. cap. 2. De sanando thorace, libro item quinto, cap. 3. De intestinis, libro sexto, cap. 2. De vesica, cap. 4. Sed præterire non debeo, quæ idem libro nono, cap. 2. De compositione medicamentorum secundùm locos habet. Ex horum, inquit, genere est lien, qui ex hepate in seipsum, veluti fæcem sanguinis trahit; quemadmodum vesica ex hepate bilem; & renes vrinā. Si igitur præ imbecillitate huiusmodi sanguinem ad se trahere non potest, vitiosus humor vniuerso corpori affricatur; Ob id itaque, naturalem ipsius firmitatem custodire oportet, quo conueniens sibi alimentum trahat; per quam actionem vniuerso corpori ad humorū bonitatem confert; & generata in ipso recrementa in ventrem dimittere potest, vna cum ciborum recrementis excernenda. Ea gratia valde amara medicamenta illi offerimus, quædamq; ipsis ex austeris miscemus, quædam verò ad materiam commoda, ad cæterorum videlicet malagmatum præparationem apponimus; quale pharmacum est cera, resina, pix, bitumen, & quæcumq; alia huiusmodi. Iuxta primam autem rationem, & acetum, & acetum mulsum visceri commoda sunt; vtpote siccare, & attenuare crassos humores potentia citra calefactionem.

Rursus lib. 6. De locis affectis, cap. 1. Cùm splen, inquit, multa habeat accidētia cum hepate communia, illa nulla re differre videntur; nisi quòd quædam magis, quædam verò minùs alterutri euenire solent; Nam quod ad caloris rationem pertinet, vniuersum corpus vt splen imbecillitate affectus est, magis nigrescere videtur; nam hoc ei natura officium dedit, vt melancholicum sanguinem ex hepate ad se trahat, quo ipsum ali iam demostratum est; Igitur attrahendi facultate illi facta imbecilliore, sanguis in vniuersum corpus impurus transmittitur, quocirca color nigrior euadit. Quinetiam hepatis exemplo sæpenumero excrementa ex se reijcit, ita vt & vomitione, cui nausea quoque accedit, melancholicum sanguinem aliquando excernat; qui interdum per inferiora quoque decidere videtur. At citra huiusmodi euacuationem athymias, id est, animi defectiones, & dithymias, id est, mœstitias melancholicas facit, ac nonnunquam ciborum vehementissimas appetitiones, præcipuè quando exquisitè acetosum est, id quod ad ventrem fertur excrementum.

Non solùm immutare possunt medicamenta, tum totius corporis, tum singulorum membrorum temperamentum, sed planè etiam dissoluere. Quare Galenus lib. 3. de medicamentorum facultatibus, cap. 18. & 19. contendit medicamenta frigida solùm quantitate interimere; Quinetiam lib. 3. de temperamentis, cap. 3. quædam esse medicamenta tradit, quæ corpus ipsum erodant & absumant, & lib. 3. de simplicium medicamentorum facultatibus, cap. 21. Quoniam, inquit, de ijs etiā medicamentis, quæ erosione, ac putredine interimere sunt nata,

dictum me, quod tempore pernicio-siora reddantur, & ipso genere naturam nostram corrumpere possint, non vt refrigerantia duntaxat, multitudine, sum pollicitus, tempus est nunc promissis satisfacere. Iterum cap.22. Cæterum inquit quæ nos contactu, aut per putredinem, aut per erosionem, interficiunt, ea quidem recta ratione humanæ naturæ deleteria existimanda sunt, toto genere, non vt frigefacientia duntaxat quantitate, &c.

Tanta cùm sit medicamentorum vis, in vtranque partem à Medicis potiùs, quàm ab Astris repetendam esse, humani corporis constitutionem nemo nō intelligit; hi enim medicamenta tractant, & pro peritia, aut imperitia, pro vsu, aut insolentia, pro timiditate, aut audacia, in contrarias habitudines nostra corpora conuertunt, & ab eo temperamento deijciunt, quod à natiuitate obtinuerunt. Quare Galenus lib.4. Methodi, cap.4. cùm salutarem in primis esse emissionem sanguinis, vsque ad animi deliquium docuisset, in tempore factam; idque certissimis experimentis comprobasset, nisi tamen tempestiue vsurpetur plurima monet ex ea oriri in commoda his verbis. Ex sanguinis emissione, quam vsque ad animi defectum faciendam paulò antè diximus, non paruum subsequetur incōmodum, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat; Duos namque in ipsis Medicorum manibus perire vidi, qui postquam animo linquerentur, nusquam reuixerunt; multi verò etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt, quos si quis citra resolutionem euacuasset, minimè perijssent: Quin etiam alij in morbos inciderunt longos, postquam immodica inanitione resoluta vis naturalis fuit, alijs cùm immodicæ vacuationis noxam resarcire non potuissent, in omne reliquum vitæ tempus, totius corporis temperamētum redditum est, frigidius.

Quid hic agunt Astra? Quidquid illa astruunt, destruit Medicus; & obtruduntur adhuc Astrologicæ prædictiones. At quibus? ijs nimirum qui Medicorum ope quotidie tentant, aut hepatis, aut ventriculi, aut renum, aut capitis intemperiem naturalem, castigare, aut coërcere.

Duo sanè Galenus in Medico requirit; doctrinam, & experientiam, cui alterum desit, illum grassari in genus humanum, labefactare nostra corpora, ad certum vocare interitum, grauissime monet. Faciamus aliquem benignis ortum stellis in huiusmodi Medicum incidere: Quid aget cœlum? quò se vertet? an repentè ex rudi faciet expertum Medicum? an docebit illum sine magistro? Non est expertus huiusmodi stellarum vim ille, qui vt est apud Galenum comment.primo, in Prognost. Hippoc. ægrum incipientem sudare dimisit in balneum, cum autē eum large sudare videret impense gauisus est, tanquam exquisitè opportunitatem temporis coniectasset, sed paulò post mortuo ægroto à familiaribus tanquam homicidij reus actus in iudicium fuit. Deplorat Galenus libro octauo de compositione medicamentorum secundum locos, capite primo Medicorum imperitiam, & tarditatem, qui contraria medicamenta adhibentes multorum temperiem resoluunt, multosque interimunt. Quod ipsum inquit vel maximè circa affectiones oris ventriculi, videre contingit, præsertim cum fuerit inflammatum; Eius enim itemque Iecinoris inflammationes astringentium complexu opus habent; si namque per relaxatorium medicationum ductum, citra admixtionem facultatis robur addentis curentur, periculum incurrunt de ipsa vita. Atque hoc ipsum, cum omnes empirici Medici per experientiam edocti sint, & omnes dogmatici, in ipsis artis operibus obseruent; non pauci tamen huius temporis Methodici (neque enim de omnibus dico) innumeros stomachicos in animi deliquium inducunt, omnes verò hepaticos occidunt; nullum enim ego vidi sanatum ex his, qui in huiusmodi Medicum inciderunt.

Item libro de præcognitione ad Posthumum, cap. 1. Si vulgares Medicos inquit audiamus, quæ singulis morbis euentura sunt, ægrotantibus præcognoscere

ſcere non poſſumus; nam ex quo numerus eorum, qui videri potiùs, quàm eſſe volunt, non ſolùm in Medicina, ſed in alijs etiam artibus maior eſſe cœpit, negleсta ſunt, quæ in diſciplinis erant pulcherrima, dataque eſt opera, vt ea dicantur, & fiant quibus vulgi gratiam ineant, & ab eis approbentur: dico autem quibuſuis adulari, quotidie ſalutare, diuites per vrbem comitari, Principes domum reducere, in conuiuijs diſcumbere, atque in eis tum miniſtrare, tum iocos, & facetias ſerere: Quidam verò non hæc modo faciunt, ſed pretioſo quoque veſtitu, & annullorum ornatu, magnoque ſubſequentium comitatu, & argentea ſpicillorum ſupellectile populo perſuadent, ſe dignos, qui beati,& amabiles ab omnibus habeantur. Atque cùm partim illecebris, partim oſtentatione, iudicium illorum, qui res veras iudicare neſciunt, perſtringant; multa (vt ipſi putant) bona conſequuntur: vt autem ſentio, veris omiſsis, falſa bona arripiunt, & tales cùm ſint, in cæteris quoque Medicinæ præcepta tranſgrediuntur: qui minimo etiam tempore ſe docturos polliceantur, magnumque diſcipulorum numerũ contrahunt, per quos, plurimum ipſi poſſunt in vrbibus in quibus verſantur.

Rurſus libro quinto de ſanitate tuenda, capite 11. Quò magis, inquit, de Medicis omnibus mirari cuipiam licet, quicunque nullo priùs facto naturarum diſcrimine, de ſanitate tuenda ſcribere ſunt aggreſsi; ſicut enim fieri non poteſt, vt vnum calcepodium ad omnes homines, ſutor accommodet, ita nec Medicus vnam omnibus vitæ ſpeciem, quæ conducat. Hac igitur de cauſa quidam ſaluberrimũ eſſe affirmant abundè quotidie exerceri; quidam nihil obſtare, quominus in quiete prorſus degatur; & ſunt quibus lauari maximè ſalutare eſſe videatur, alijs minimè.

Item cap. 1. eiuſdem libri. Eſt verò illud veluti elementum, inquit, totius artis, quæ valetudinem tuetur, quod numeroſæ ſunt hominum naturæ, prout in confeſſo eſt omnibus tum Medicis, tum Gymnaſtis, quorum tamen plurimi, ita de valetudine tuenda ſcribunt, quaſi de vno homine agant; idque ne vno quidem oſtenſo, quem priùs iuuerint; quanquam non vnum ſed multos, quos morbis priùs aſsiduis implicatos, ipſi poſtea multis annis in ſanitate, ſua opera ſeruaſſent, indicaſſe, ac ſic ad ſcribendum acceſsiſſe par erat. At nos ipſis rerum effectis id oſtendimus, & ijs qui priùs aſsiduis premebantur morbis, inde adeò quòd ſanitatis præceptis paruiſſent, in omni integritate ſeruatis, ſic demum de ipſis ſcribere ſumus ingreſsi; quippe alios exercitari in totum vetuimus, ac ſolis vitæ actionibus contentos eſſe, ſuaſimus, alios de multitudine exercitationum demere aliquid iuſsimus, vt totum ad minimum contraheretur, alijs qualitatem totam, aut ordinem, aut tempus, alios vniuerſam ſpeciem mutare iniunximus. Æquè vero de balneis præcipientes, vtique, quod aut omnino ab his ſuperſedendum eſſet, aut ſæpius quàm antè vtendum, aut rariùs, aut ante cibum tantùm, aut etiam poſt cibum, aut calidioribus, quàm antè, aut magis tepidis, aut frigidioribus, prorſus omnis morbi expertes, multis annis reddimus: At nihil horum facere licuiſſet, ſi neque naturales corporum differentias, compertas habuiſſemus neque debitam cuique ſalubrem victus rationem.

Duplici exemplo quantum Medici ſolertia valeat, declarat idem auctor lib. 9. de Methodis, cap. 4. Duo erant, inquit adoleſcentes, alter liber, & palæſtræ peritus: alter ſeruus haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæſtra parum vehemens; prior vbi febricitare prima hora noctis cœpiſſet, poſtridie eum manè circa horam diei tertiam, vidimus, cùm autem inueniſſemus febrem admodum calidam, ſed pulſus æquales, maximos, celeres, frequentes, vehementes, tum caloris qualitatem, quæ tactum minimè morderet; iam verò & vrinas, tum craſsitudine, tum colore à naturali habitu, non multùm alienas; audiens præterea hominem, circiter triginta dies exercitationis conſuetudinem intermiſiſſe, pridie tamen exercitaſſe ſe vehementiùs, cæterùm non multum, ſumpſiſ-

se autem solitos cibos, atque eos concoxisse, quamuis tardè & ægrè, vtpote cùm febris vespere occupasset, cùm interim rubicundus plenusque homo appareret, atque plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodam eorum, qui aderant, de vena secanda mentionem, visum est nobis eius auxilij considerationem, in aliud tempus reijcere; simul vt certiùs sciremus cuius generis febris esset; simul necessariò propter eam, quæ præcesserat euacuationis tarditatem; cùm autem vesperi similem vigorem, tueri febris est visa, ceu nihil sensibiliter remittens, suspicio iam erat synochon esse, hancque ex obstructione sanguinis, & abundantia, præ carnis copia; & cùm parem magnitudinem febris, per totam noctem seruasset, postero die visum est Medicis omnibus, qui inuiserant, sanguinem esse mittendum; discordia verò orta de tempore, & vincentibus ijs, qui id in sequentem diem differendum suaderent; febris per totam eam diem visa est, suum vigorem augere; mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio minimè incidit, quæ primæ ad portionem responderet; erat tamen æstus ipse laboranti intolerabilis, vrgebatque eum tentio totius corporis, tum capitis pulsatio, atque ob hæc grauis vigilia, iuuene se in aliam, & aliam figuram coarctante, atque cùm vltrà ferre non posset; hora noctis octaua, mittit ad me ministrum, rogatque vt ad se omnino veniam: ipse annuo, atque abeo, inuenioque febrem calidissimam, pulsum qualem prædixi; quoniam autem neque in hac, neque in lotio, neque in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est, venam incidere, antequam putredo inciperet, aufero itaque ab homine de industria eousque sanguinem, quoad animo linqueretur, maximum planè vbi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id, quod tum ratione, tum experientia didici: primò namque in contrarium statũ agitur corpus, celerrimè ex animi defectu refrigeratum, hoc verò nemo inuenire potest, neque quod ipsis ægris, neque quod naturæ, quæ animantes gubernat, iucundius vtiliusque sit: postea in huiusmodi corporibus necessariò superuenit alui deiectio, nonnunquam etiam bilis vomitus, quas res statim à toto corpore sudores, madoresque excipiunt. quæ omnia cùm hic quoque contigissent, protinus febrem extinxerunt; vt quidam ex ijs qui aderant, iugulasse me febrem per iocum dicerent. Verùm quo narrationẽ omnem absoluam, nihil mali erit pauca quædam addidisse; post duas namque à sanguinis emissione horas, paululum nutrimenti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta hora reuersus tam profundo somno indormientem inueni, vt tangentem me pulsum, non sentiret. Cùm verò & ministri altum adeò illi somnum fuisse dicerent, vt nec cùm madores eius abstergerent, expergisceretur; suasi ita facerent, esse namque hominem iam prorsus à febre liberum; reuersus autem, & decima rursus hora, etiam tum dormientem inueni, egressus autem iterum, ad alios visendos ægros, redeo hora prima noctis, non tamen, vt antè tacens, sed voce de industria sublata, quo ægrum à somno excitarem, quod cùm ita accidisset, vbi solo ptisanæ cremore ipsum nutriui, discessi; cuius modum postero die iniungens, tertio leuatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebant infirmum, ita sunt gesta, quæ verò ad alterum nunc dicam.

Is cùm toto die multùm laborasset, deinde lauatus paucula comedisset, cœpit nocte febricitare, totum etiam continuans sequentem diem, hunc nos post secundam noctem vidimus, in cæteris quidem omnibus, iam dicto iuueni similiter affectum, verùm putrescentiam humorum euidentes præbentem notas. Itaq. venam huic quoque protinus incidimus, & vsque ad animi defectum euacuauimus, post id modico interposito spatio, cibauimus primo mulsa, Deinde, vna interposita hora ptisanæ cremore, atque hæc omnia, intra quintam acta sunt horam. Cùm autem similis sibi perseuraret febris, synochon eam fore ex putredine expectauimus, itaque accidit; Quippe cùm eam secunda noctis hora pari magni-

magnitudine cerneremus, tertiæ diei accessionem, futurane esset, an secus, diligenter obseruare volebamus, cuius in septimam horam noctis suspicio erat. Itaque cùm summo mane superuenissem inueni quod expectaram: nam nec tertiana inciderat accessio, febrisque remissior paulùm, quàm vesperi erat. Vt autem rursus hominem meridie vidi, eratq. iam certissimum, & febrem decreuisse, & synochon febrem esse, sed assiduè decresceret, sanius visum est, tunc quoque hominem similiter nutrire; quarta verò exacta nocte, manifestè minor quarto die erat, quo rursus ad eundem modum, homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc secuta est, quinta nocte, magnitudinem remittere, sic vt quinto die, liquidò appareret, minorem esse febrem. Itaque ad portionem minuentis febris, vrinæ quoque concoctio præcesserat, eratque haud obscurum septima die, quod factum est, finiendum. Hanc quoque igitur planè continentem, ex humorum putredine febrem, quæ assiduè decresceret, vidimus.

Nec minori aut solertia, aut diligentia vsus est idem Galenus libro quarto de locis affectis cap. 5. Cùm viderem hominem, integra valetudine inquit huiusmodi cruorem euomentem, hoc est, tenuem & saniei similem, interrogaui qua victus ratione antea fuisset vsus, ille verò inter alia, quæ narrauit hoc quoque addidit, quòd cùm nocte quadam sitiret, misso puero qui aquam afferret ex immundo fonte bibisse, quibus auditis sciscitatus sum apparuissentne aliquando sanguisugæ in ipso fonte, qui cùm id quoque fateretur, apposito subinde idoneo pharmaco hirudinem vomitione reiecit. Porrò cùm alius quispiam huiusmodi cruorem emungeret, & expueret, ipso narrante, audiui eum rure Æstatis tempore in stagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo, qualem adolescentes in aqua ludere solent, exercitatum, tunc ego sciens in huiusmodi stagno sanguisugas esse, duxi laborantem ad splendorem, conuersoque directè ad Solis radios narium foramine, in eo loco, vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirudinis in meatu latentis caudam aspexi.

Intelligis ne adhuc quantum valeat naui Medici solertia, & industria? vides quantum in experto Medico, sit momenti, Vident id quidem sapientes viri, qui difficillimis vitæ periculis, damnatis Planetarijs Medicorum opem implorant, & minitantibus mortem Astris, à Medicis salutem, & incolumitatem exquirunt. eisque omnes vitæ rationes committunt, Vident id Principes Vrbes, quæ magno proposito stipendio è remotissimis etiam regionibus Medicos fama, & arte inclytos conducunt. Vident id gymnasia sapientiæ, & publicæ Academiæ, in quibus à celeberrimis viris traduntur Medicinæ præcepta. Iam verò si Medici pro experimento, pro doctrina, aut quæ natura frigidiora sunt calefaciunt, aut calidiora castigant, aut coërcent redundantia, aut debiliora confirmant, aut caduca sustinent, aut noxia subducunt, aut inducunt salutaria; vno verbo, si ex vno in aliud permutant natale, & si Deo placet, è stellis petitum temperamentum, omnis illa quam Genethliaci profitentur de vniuscuiusque temperamento è cœlo hausta cognitio perit, omnesque Astrologiæ prædictiones labascunt quarum vnum est fundamentum, vt initio huius operis dicebamus, quòd animi mores sequantur corporis temperamentum, & corporis temperatio dependeat à natalitijs Astris.

CAPVT XX.

Casum non cohærere cum Astrologorum præsagijs.

LONGVM esset percensere casus hominum multiplices, quosdam fortuitos, alios voluntarios, quibus valetudinis, & temperamenti ratio variatur quàm maximè & quàm frequenter.

Primum quidem, quàm multis mortalium vita exposita sit casibus, vidit Horatius Flaccus libro secundo carminum, ode 13.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est, in horas nauita Bosphorum
Pœnus perhorrescit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata:
Miles sagittas, & celerem fugam,
Parthi, catenas Parthus, & Italum
Robur, sed improuisa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.

Innumeris hoc ipsum docere possem exemplis, sed vnum sit satis: nam Octauianus Augustus, instar omnium esse potest, is qui ad Imperium orbis terrarum peruenit, is de quo Poëta:

Hic vir, hic est tibi, quem promitti sæpius audis,
Augustus Cæsar Diuum genus, aurea cõdet
Sæcula, qui rursus atio regnata per arua
Saturno quondam, supra Garamantes, & Indos
Proferet imperium.

In Octauio quoque Augusto, inquit Plinius libro septimo, capite 45. quem vniuersa mortalitas in hac censura nuncupat, si diligenter æstimentur cuncta, magna sortis humanæ reperiuntur volumina: Repulsa in Magisterio equitum apud auunculum, & contra petitionem eius prælatus Lepidus: Proscriptionis inuidia: Collegium in Triumuiratu pessimorum ciuium, neque æqua saltem portione, sed prægraui Antonio: Philippensi prælio morbus, fuga, & triduo in palude latebra ægrotanti, & (vt fatentur, Agrippa, & Mœcænas) aqua subter cutem fusa, turgida latera: Naufragia Sicula, & alia, ibi quoque in spelunca occultatio: Iam in nauali fuga vrgente hostium manu, preces Proculeiò mortis admotæ: Cura Perusinæ contentionis: sollicitudo Martis Attiaci, Pannonicique belli, ruinæ e turri: Tot seditiones militum, tot ancipites corporis morbi: suspecta Marcelli vota, pudenda Agrippæ ablegatio, toties petita insidijs vita: incusatæ liberorum mortes, luctusque non tantùm orbitate tristes: adulterium filiæ, & consilia patricidæ palàm facta: Contumeliosus priuigni Neronis secessus: Aliud neptis adulterium iuncta deinde tot mala; inopia stipendij, rebellio Illyrici, seruitiorum delusus, iuuentutis penuria: pestilentia vrbis, fames sitisque Italiæ: Destinatio expirandi, & quatridui inedia, maior pars mortis in corpus recepta: iuxta hæc Variana clades, & maiestatis eius fœda suggillatio: abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem: Inde suspicio in Fabium, arcanorumque proditionem: Hinc vxoris, & Tiberij cogitationes, suprema eius cura. In summa Deus ille, cœlumque nescio adeptus magis, an meritus, herede hostis sui filio excessit.

Quæ Plinius de Octauiano Augusto commemorauit refricarunt mihi Publij Ventidij Bassi Asculani memoriam, quo haud scio, an ex omni vetustate proferri possit illustrius exemplũ ludentis fortunæ. Hunc Asculi in Picæno humili loco natum, Pompeius Strabo Magni Pompeij pater, bello sociali, quo & Asculanos subegit, vnà cum matre cœpit, & ætate adhuc impuberem, in sinu matris, triumpho suo Populi Romani oculis subiecit, puer adhuc, in opulentissima vrbe sordidam paupertatem expertus, postremæ fortunæ specimen dedit; vbi adoleuit comparandis mulis, & vehiculis ijs, qui in prouincias proficiscebantur, victum sibi quæsiuit; quo in quæstu fortè fortuna Iulio Cæsari in Galliam proficiscenti innotuit, & à mulionum ad clarissimi Imperatoris familiaritatem euectus, ciuili bello, mandata sibi à Cæsare pleraque impigrè, ac strenuè fecit, propterea que in amplissimum ordinem adlectus est, mox Tribunus quoque plebis creatus fuit, deinde præturam accepit, mirantibus stabulis, quæ sæpius emundarat; post Cæsaris necem, cum Marco Antonio Reipublicæ hostis iudicatus, sed coniunctis postea partibus raro fœlicitatis exemplo, non solùm pristinam dignitatem recuperauit, sed etiam Pontificatum adeptus est, viditque vrbs Romana sacrorum custodem, quem stabularium vidit, neque hic fœlicitatis finis, Consulatum quoque obtinuit: Enimuerò

verò indignè id Populus Romanus tulit, qui Ventidium Bassum meminerat curandis mulis victitasse, nec ferre poterat mulionem in ea vrbe Consulatum gerere, in qua M. Cato, Cæcilius Metellus, Æmilius Paulus, repulsam passi sunt, quare per vias vrbis versiculi proscripti sunt.

Concurrite omnes Augures, Aurispices,
Portentum, inusitatum, conflatum est, recens;
Nam mulos qui fricabat, Consul factus est.

Aliud adhuc maius portentum Romanorum oculis subiecit fortuna: ille Ventidius, qui inter vilissima mancipia in triumpho à Pompeio Strabone ductus fuerat, ex Parthis, quos tribus prælijs fudit, triumphum duxit amplissimum, & in sublimi curru triumphantem Romani spectarunt, quem in maternis vlnis captiuum ante Strabonis currum conspexerant: tandem vita functus, publico funere elatus est, Pompeij Magni cadauere, in Ægypti littore, marcidis piscatoriæ nauiculæ reliquijs exusto.

Quæ potest esse in tanta rerum inconstantia, constans & semper eadem corporis temperatio? quis neget in tanta vicissitudine vices temperamenti? Æneus ille sit oportet, qui tantis motibus non frangitur, mutari non potest, si in tantis mutationibus humani corporis constitutio non mutatur.

Deinde verò permagnam esse vim huiusmodi rerum, quæ casu & fortuna agitantur, ad commouendam corporis constitutionem, declarant turbidi animi motus, quos concitare solent. Sunt porrò inquit Galenus lib. 12. Methodi, cap. 5. Affectus animi, timor subitus & vehemens, præterea quæ contraria huic timori est, voluptas maxima. scimus enim malorum occasione perijsse quosdam. Iam reliqui quoque magni timores, & cum his maximè voluptas, etsi non pullulant, at certè facilè resolubilem infirmumque spiritum reddunt. Tristitias verò & anxietates, & ira, & curam, eo genere sunt noxiæ, quo frequentes vigiliæ, quoniam vires resoluunt.

Rursus, libro 3. de locis affectis capite 7. Etenim summis tum Medicis tum Philosophis in confesso est, humores, & omnino corporis temperaturam, animæ actiones inalterare. Et lib. 5. eiusdem operis, cap. 1. Mori, inquit, contingit nonnullos vehementi dolore, & timore graui, & voluptate maxima. Iterum; Quibus vitale robur infirmum est, animi verò affectiones ob imperitiam fortes, his animæ essentia facilè dissolui potest, atq; aliqui ob mœstitiam perierunt; sed non illico. Iterum libro de paruæ pilæ exercitatione, cap. 1. Tantum, inquit, in ipsa potest motio animæ, vt multi præ sola lætitia morbos euaserint, multi etiam præ mœrore ægrotauerint, neque vlla tam vehemens est corporis passio, vt affectiones animi vincat; non igitur parui pendere oportet, huius mutationes, qualesnam sint, immo verò longè magis, quàm corporis motus obseruare, tum alijs de causis, tum quòd corpore dignior sit anima. Item libello de incantatione, cap. 1. si tamen est Galeni. Ex timore, inquit, tristitia, lætitia, stupore, non solùm corpus in colore mutatur, sed etiam in multis alijs rebus, vt in ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defectione: ego autem vidi ista sanitatis, & diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum, quæ corruptiones sunt mentium, in sanis autem fuere infirmitatis causæ hæc eadem: Vnde Socrates, incantationes, inquit, verba sunt, decipientia rationales animas, secundùm spei aut secundùm timoris incensionem. Libro præterea 2. de crisibus, cap. 13. Hæc, inquit, communia signa sunt omnium febrium ephemerarum; propria verò singulis, quæ à me dicta sunt, etiam in primo libro Artis curatiuæ, ad Glauconem; nunc verò inchoabo sermonem ab effectibus animæ, à cura, à timore, ab ira, tristitia, siquidem remanentibus adhuc animi affectibus consideratio fiat, ex pulsibus maximè tentandum est facere dignotionem, quemadmodum in libris de pulsibus scriptum est: post autem etiam ex alijs inuestigandum; quòd si illi quidem affectus sedati fuerint, dispositio verò remanserit, debile quidem & hic in pulsibus iudicium inuenies illarum, quæ febrem antecesserunt, passionum, tibi etiam

etiam sine pulsibus reliqua omnia sufficient, communiter enim omnibus vrinæ rufiores, adest autem ijs, qui ob tristitiam febricitant, acritudo potiùs, quàm multitudo caloris, sicut ijs, qui ob iram, contrario modo: sed & sanitas corporis in ijs, qui tristitia, quàm in ijs, qui cogitationibus vexati sunt, manifestius apparet, & oculorum concauitas, & quædam insolita decoloratio; & hæc quidem communia sunt etiam aliorum, qui quacunque ratione cogitationibus impliciti sunt, iudicia, sed præcipuè ex oculis sunt cognoscendi; licèt enim ex his etiam in sanis animi affectum conijcere, in ægris autem manifestissima signa sunt ei, qui inspiciendi habet facultatem: si quidem illos, qui propter disciplinarum, aut propter meditationem aliquam cogitauerunt, ab ijs quos tristitia corripuit, discernere oportet, eos autem qui nimiùm vigilarunt, distinguit decolorationis modus; nam subhumida ipsis facies est, & oculorum motus manifesti; vix enim attollunt palpebras.

Ita cùm pendeat corporis constitutio, ab animorum constitutione, & ea quæ casu, & fortuna in hominum vitam quotidie veniunt, nunc debilitare metu, nunc liquefacere futili lætitia, nunc vrere desiderio, nunc affligere molestijs, nunc inflammare odio, nunc iracundia incendere, nos soleant; quis non videat, quam corporis constitutio, & status pendeat à quotidianis casibus, & fortuitis euentis? At nullius horoscopi tanta lux esse potest, vt non dico rariores, sed propè quotidianos, neque hos omnes, sed paulò frequentiores, non multorum, sed vnius hominis casus demonstrare posit; Vt mihi quidem facilius videatur esse, frondium, fluctuum, arenarum, atomorum numerum inire, quàm tot casus tam varios, tam inopinatos, tam inexcogitabiles, tam præter omnium hominum opinionem in calculum vocare? Disertissima M. Tulij Ciceronis libro secundo de diuinatione, de hac re disputatio hoc loco describatur. Potest ne, inquit, earum rerum, quæ nihil habent rationis, quare futuræ sint, vlla esse præsensio? quid est enim aliud sors, quid fortuna, quid casus, quid euentus, nisi cùm sic aliquid cecidit, sic euenit, vt vel non cadere, vel non euenire, vel aliter cadere, atque euenire potuerit? quomodo ergo id, quod temere fit cœco casu, & volubilitate fortunæ præsentiri & prædici potest?

Infrà: Qui potest prouideri quidquam futurum esse, quod neque causam habet vllam, neque notam cur futurum sit? Solis defectiones, itemque Lunæ prædicuntur in multos annos ab ijs, qui syderum cursus, & motus numeris persequuntur: ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est. Vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ est meta noctis, vt eam obscurari necesse sit: qnandoque eadem Luna subiecta Soli, atque opposita nostris oculis, eius lumen obscuret, quo in signo quæque errantium stellarum, quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui antè dicunt, quam rationem sequantur, vides. Qui thesaurum iuuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur? aut in qua rerum natura inest, id futurum? quòd si ea, quæ sunt eiusdem generis, habent aliquam talem necessitatem, quid est tandem quod casu fieri, aut forte fortuna putemus?

Quid enim est turpius, quàm sortis, & casus è cœlo ducere rationes? quæ si rationem haberent, non essent neque sors neque casus. Quare, aut non intelligimus adhuc quid temerè, & cæco casu fiat: aut ea, quæ casu eueniunt, Astrorum fatali necessitate soluta, & libera existimamus.

CA-

CAPVT XXI.

Vitia, quæ obſunt valetudini, obſtare ſtellarum propenſionibus.

QVID de vitijs dicam? quibus, vt nihil voluntarium magis, ita à ſyderali neceſsitate nihil magis liberum, ac ſolutum. Non negabunt, opinor, Genethliaci illa officere plurimùm corporis incolumitati. Siquidem Hippocrates libro de flatibus, multipliciter eos, qui gulæ indulgent, docet peccare in ſanitatem. Primùm quidem, inquit, cùm quis plures cibos liquidos, aut ſiccos ingerit in corpus, quàm vt ipſum corpus ferre queat; neque laborem ſaltem aliquem ciborum multitudini adiungit: deinde cùm varios, & diſſimiles inter ſe cibos aſſumit; ſeditionem enim mouent, quæ ſunt diſſimilia, aliaque citiùs, aliaque difficiliùs coquuntur. Quare libro 1. Aphoriſmorum, aphoriſm. 14. Cibus varius inquit, morbos generat: turbulenta enim & inæqualis eſt eius concoctio. Quò ſine dubio ſpectauit Quintus Horatius lib. 2. Satyra 2. ſcribens:

——— At ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. Vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia?

Sed lectiſsima ſunt, & digna, quæ hoc loco ponantur, quæ idem Hippocrates libro eodem de flatibus, ſcribit: Quando igitur corpus cibis, inquit, expletum eſt, ac ſpiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi in ventre diu immorantur, & inferior venter, vel aluus ipſa ſit obturata, per vniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineque plenas corporis partes, maximè patentes frigefaciunt: frigefactis autem his locis, vnde fontes, & radices ſanguinis prodeunt, per vniuerſum corpus horror conſequitur: vniuerſo autem ſanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio eſt, cur primùm horrores ante febres corpus cõcutiant, quantòque maiore impetu multitudinis, & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto maior ſit horror, & à pluribus videlicet, & frigidioribus fortior, à paucioribus, & minùs frigidis, minùs fortes, cum horroribus, & tumores corporis accidunt.

Non recenſebo verba, quibus idem docet, nimio cibo præfocari naturalem calorem: & eos, quorum vita ſagina eſt, nec diù, nec ſanè viuere. Legimus apud Cœlium Rhodiginum lib. 13. variarum lectionum, cap. 25. multos ob ingluuiem morbo articulari, & podagra laborantes, bonorum proſcriptione ad ſimplicẽ, tenuemque vitam reuocatos conualuiſſe.

Veneris porrò vſu corporis robur imminui nemo ignorat? Id intellexerunt priſci athletæ, quorum multi ab hoc ludibrio penitùs abſtinuerunt, quos nominat Plato libro 8. de legibus. Intelligunt & Turcæ luctatores hodie, qui tuendarũ virium ſtudio Veneris omnem vſum fugiunt: cuius rei cauſam reddit Medicinæ magiſter Hippocrates libro de genitura: Quia id, quod Venere excernitur, robuſtiſſimum quid eſt. Et libro 4. de morbis: Non minima, inquit, nec debilis pars excernitur. Et Ariſtoteles ſect. 4. problemate 6. quærenti, cur maximè animantium omnium homo poſt concubitum lãgueſcat? reſpondet, proportione ſui corporis plurimum emittere ſeminis. Video equidem non ſatis conſtitutum eſſe apud Medicos ſitne omnis vſus Veneris corporis noxius, an immoderatus ſolùm: nam referunt Aulus Gellius lib. 19. c. 2. Macrobius libro 2. Saturnalium, ſub finem, auream Hippocratis ſententiam, coitum partem eſſe morbi teterrimi, quẽ noſtri comitialem dixerunt: quam ſententiam dignam per thalamos omnes ſcribi. Clemens Alexandrinus libro 2. Pædagogi, cap. 10. Democriti, & Galenus lib. 3. Epidemiorum, commento 1. textu 4. Sabini auctoritate cõfirmant; & Theophraſtus

ſtus libro 2. de cauſis plantarum, animalia fœcunda citiſſimè ſeneſcere ſcribit. Nec Iulius Cæſar Scaliger exercitatione 269. aduerſus Cardanum, eorum probat iudicium, qui exiſtimant retentũ ſemen prohibere concoctionẽ, & augere melancholiam, propterea quod exonerari ſolet natura, vbi oppreſſa eſt, per ſomnia, vigilantibuſque defluat ſine ſenſu, quando redundat; ſed quomodocumque ſe res habeat, luxuriæ vitium valetudini valdè perniciosum eſſe in confeſſo eſt apud omnes; vitia verò voluntaria eſſe, & à ſyderũ poteſtate aliena, Genethliaci etiam profitentur: velint ergò, nolint, neceſſe eſt corporis conſtitutionem non pendere à cœlo, ſed à multis præterea cauſis, nec de eo quidquam ex aſtris illis conſtare poſſe.

CAPVT XXII.

Prouidentia diuina eludit Aſtrologorum prædicta.

NON vitia modò, ſed etiam vitiorum pœnæ ſolent corporis temperationem afficere non raró: peſtilentias enim, ægritudines, morbos, Dei Optimi Maximi de noſtris ſceleribus iuſtas pœnas ſumentis ira immitti, non modò diuinis litteris, ſed etiam Gentilium hiſtorijs, Poëtarumque carminibus traditum eſt. Hinc Horatius libro 3. Ode 6.

Dij multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſa.

Et infra:

Fœcunda culpæ ſæcula nuptias
Primùm inquinauere & genus, & domos,
Hoc fonte deriuata clades,
In patriam, populumq; fluxit.

Quos autem caduceatores Aſtrologi ad diuinam prouidentiam delegabunt, quæ cum fatali ſyderum neceſſitate implacabile bellum ſemper geſſit? aut quo tandem fœdere ſociabuntur Dei Optimi Maximi liberrimi motus, qui rerum momẽta nunc huc, nunc illuc conuertunt, cum naturali aſtrorum vi, quæ ad vnum determinata, quamuis eludi poſſit, non poteſt tamen in contrarium flecti? Non confugient, opinor, Genethliaci ad vulgarem cantilenam, vt plurimùm aſtra ſuos ſortiri effectus, ſeque, ſi non perpetuò, vt plurimùm ſaltem vera præſagire. Dei enim prouidentia, quæ pugnat cum aſtrorum vi, & niſu, non vt plurimùm, ſed ſemper finem ſuum aſſequitur, nec quædam aſtrorum adminiſtrationi concedit, alia ſibi ſeponit, ſed attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter; nihil mundo toto euenit, quod Dei conſilio non eueniat, quod eius effugiat imperium. Nulla ergò poteſt eſſe alia aſtrorum vis, quàm generalis quidam influxus, ex quo nihil certum, & ſingulare, aut definitum eſſe, vel cognoſci poſsit, quæ à Diuina prouidentia in varias, contrariaſque partes trahatur. Cęterum ſiquis non intelligit adhuc quantum Planetarij diuinæ prouidentiæ detrahant, meminerint pleroſque omnes veterum Aſtrologorum, ex quibus initia, vel incrementa ſumpſit Genethliaca, illam è medio ſuſtuliſſe omnia fatali neceſſitate concludentes. Id Arabes, quorum adhuc libri leguntur, id Chaldæi, quos M. Tullius, quos Aulus Gellius referunt, id vniuerſi Mathematici, qui per Auguſtini, Baſilij, Chryſoſtomi, Cyrilli, Theodoreti, Gregorij tempora floruerũt, profeſſi ſunt. Et quid magis apertè prodere poterat mendacia Aſtrologorũ, quàm quod eorum ſcita, & dogmata ſectantur, qui diuinam prouidentiam funditus euerterunt? Et quidem qui laborant rationum magna inopia, experimentis ſuam artem partam eſſe contendunt, experimenta autem facta aiunt à priſcis Chaldæis, & Aegyptijs, qui Dei prouidentiã nullam agnouerunt. At quomodo ſub experimentum venit, quod cum fide orthodoxa pugnat? Euentis igitur, experimentiſque, ais, fidei dogmata refelli, Chriſtiani videri volumus, & eorum experimenta admiramur, qui Chriſtianæ Religionis firmamenta euertunt; & credimus vlla eſſe, aut reperiri poſſe experimenta-

aduert

aduersus ea, quæ Christiana veritas habet.

Hæc pauca, multis alijs, quæ in eamdem sententiam proferre poteram, missis, satis esse existimaui ad frangendam Mathematicorum confidentiam, qui ex lineis, triangulis, hexagonis, sexagonis, quadratis, tamquam Clotho, Lachesis, Atropos, vitæ nostræ, & valetudinis pensa deducunt, qui aliarum ignari causarũ, quæ frequentes, & propè quotidianas inuehunt in vitam, varietates à solo cœlo res mortalium suspendunt. Agant aliquid astra, afflent nascentes pueros, afficiant corporis temperamentum, quod anceps adhuc est, & dubium valdè. Quid tum? scintillam expressam è silice vidisti, incendium orbis dices inde futurum! O ridiculum caput, extingui illa potest, vel impediri innumeris interuenietibus causis; multoque pluribus, & retundi, & præpediri potest astrorum vis omnis, & facultas. Quid ergo de temperamento corporis, de incolumitate, de integritate membrorum, ex genitura, aut præsentire, aut prædicere potes?

CAPVT XXIII.

Quo tria Mathematicorum effugia præcluduntur.

TRIA hoc loco pro sua Genethliaca respõdere possunt Mathematici. Primum, astra esse causas principales, inferiora omnia esse eorum instrumenta; instrumenta verò nihil moliri, nihil agere posse, nisi quatenus mouentur à principe causa; ideò ex astris aptè deduci posse ea omnia, quibus in vita variari potest natiuum temperamentum. Secundò, non solùm astra, & cœlum se spectare, quando vaticinantur, sed alias etiam omnes causas, quas à cap. 14. huc vsque numerauimus, & ex omnibus capere coniecturam eorum, quæ prænunciant. Tertiò, Genethliacam artem esse coniecturalem, & opinabilem, quæ etsi aliquando fallit, id quod declarãt ea, quæ hactenus disputauimus, vt plurimùm tamen ad veritatem dirigere. An Medicina ars non putanda est, quæ multis obluctantibus causis, non semper finem assequitur suum? an propterea nulla est Reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa eam quotidie fallunt? Verùm cum hæc omnia superioribus libris, ita proculcata fuerint, vt nulla probabilitate sustineri queãt frustra reponuntur in quęstione: Primùm quidem, inferiores causas non esse cœli instrumenta, neque ita omni efficiendi vi destitui, vt à cœlo expectent omnem impulsum, & motum, cumulatè docuimus libro 1. cap. 7. Quin hoc libro 3. cap. 13. ineluctabili ratiocinio euicimus astra proximis causis non præscribere agendi modum. Deinde non eam esse vim astrorum, vt possint suis effectibus inferiores omnes causas aptare, ita vt illa satis sit Astrologo spectare, nec vlla habenda illi ratio aliarum causarum, tradit Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs cap. 2. & 3. cuius verba nos descripsimus lib. 2. cap. 3. Præterea recipiunt omnes Astrologi ea, quæ inter plures transigenda sunt, & a diuersis genituris dependent, non posse ex vnius solùm horoscopo cognosci. At ea, de quibus nos hactenus disputauimus, & quæ naturale temperamentum mutare solent, dependent à pluribus, à nutrice, à parentibus, à domesticis, ab amicis, ab inimicis, à seruis, ab ancillis, à Medicis, à ciuibus, & huiusmodi alijs: non possunt igitur aptè ex vnius genesi deduci, sed egregiè fallunt, quicunque hæc omnia aiunt ex genitalibus astris præuideri posse. Ad hæc recipiunt Mathematici, Cardanus in primis lib. de temp. & motu, cap. 11. non omnes, sed principales actiones ex genitura prospici; non enim an sis iturus ad balneum, an fricaturus barbam, & id genus alia, astra demonstrant; sed pleraque eorum, quibus docuimus mutari constitutionem corporis, pendent ex leuissimis animorum motibus, ex appetitione cibi

alicuius, ex balneo, ex ludo, ex vsu, ex suasu alicuius, ex exemplo eorum quibuscum degimus, non possunt itaque ex genesi hæc præuideri. Denique profitētur Astrologi hominum arbitria libera esse à stellarum iure; at omnia, quæ hactenus commemorauimus, à liberis hominū consilijs proficiscuntur, non possunt igitur ex constitutione astrorum præuideri.

Secundum porrò, quod aiunt non solùm astra se spectare, quando vaticinantur, sed omnes proximas etiam causas, & ex omnibus sumere coniecturam, discussimus libro 2. cap. 4. planumque fecimus eos, neque id facere, neque facere posse, si velint: ea porrò de quibus hoc tertio libro à cap. 14. disseruimus, huiusmodi sunt, quæ nullus hominum, immò nullus Angelorum præuidere, nedum expendere, & in calculum vocare possit, depēdent enim à liberis nostris apetitionibus, quæ fugiunt beatarum etiam mentium intelligentias.

Denique neque vt plurimùm posse esse vera Mathematicorum vaticinia disertè docuimus lib. 2. cap. 3. & lib. 3. c. 12. quoties enim pluribus causis opus est, vt aliquid fiat, earum vna si desideretur, vel præpedita sit, constat nō posse, quod agebatur perfici, ad tuendum naturale temperamentum, non satis est astrorum vis; opus est præterea causis proximis, & coniunctis, quas superioribus capitulis percensuimus, Qui igitur solum cęlum spectat, ignoratis alijs causis, à quibus constitutio naturalis per singula fermè momenta variatur, non potest de temperamento corporis vera, vt plurimum prædicere fortuito ille aliquando & imprudens in verum aliquod incidet, ex arte nusquam veritatem attinget: id quod experimentum confirmat: quis enim non experitur multò plura falsa esse Astrologorum præsagia quàm vera? Illa, quæ aut temerè, aut astutè vera dicunt, (inquit Phauorinus apud Gellium libro 14. cap. 1.) præ cæteris, quæ mentiuntur, pars non sit millesima; vt plurimum itaque falluntur: raro, & cæco casu interdum vera dicunt.

CAPVT XXIV.

Quid hactenus disputando effectum, quid in posterum efficiendum sit.

EX duobus Genethliacæ artis firmamentis, quod animi mores sequantur corporis temperamentum, & quòd corporis temperamentum è stellis hauriatur, alterum multis admotis machinis iam euertimus, tum quòd ad conformationē hominis stellæ non veniant, tum quòd multis alijs interuenientibus causis, & quidem potioribus, quas ignorare Astrologos oportet, nihil è stellis de nostro habitu corporis denunciari possit, tum quòd natiuum corporis temperamētum, multis modis, in vita commutetur, labefactetur, & soluatur. Nunc alterum aggredimur, An animi mores sequātur corporis temperamentum. Innasci propensionem quamdam animo ex constitutione, habituque corporis, non inficiamur, sed à multis alijs causis, eam coerceri, ac castigari contendimus; cùm enim nihil liberam voluntatem cogat, sed instigent quædam, & incitent tantùm, certò prædici non possunt voluntatis motus, sed probabiliter solùm, & quoniam hæc probabilitas sita est, in causis, ad impellendas voluntates idoneis, voluntatem autem permouere solent non solùm corporis temperamentum, sed multa præterea alia, horum impulsuum, expendenda sunt momenta, vt appareat, quam Mathematici prædicendo sequantur probabilitatem; nam cùm animum impellant astra (vt Genethliaci volunt) eumdéque aliæ causæ aliò trahant, si has, & plures esse numero, & vehementiores euicerimus, vrbs ipsa Astrologiæ euersa fuerit, effectum enim erit nullam Astrologos prædicendo sequi probabilem rationem; sed temerè denunciare, quæcumque de-

nun-

nunciant: quis enim probabiliter illum vaticinari dicat, qui ex varijs causis, quæ ad rem constituendam concurrunt, cæteris omnibus ignoratis vnam dumtaxat spectauit, eamque infirmissimam omnium, & inconstantissimam?

CAPVT XXV.

Gentium mores facere contra Astrologos.

DE moribus Gentium disputat Ptolemæus libro 2. de iudicijs, cap. 1. 2. & 3. Vt enim inquit capite 3. in prædictis constitutionibus aeris, & ijs, quos generaliter calidos, frigidos, temperatos esse perhibuimus, certorum quædam sunt proprietates locorum, ac regionũ, vbi illa generalia intenduntur, remittunturve, vel ob positus sui naturam, vel altitudinem, vel humilitatem, vel propter etiam vicinitatem: itaque cùm alij equestres sint propter campestria suæ patriæ loca, alij nauigatores, ob vicinitatem maris, necnon mitiores aliqui, ob soli bonitatem, &c. Infrà: Britanniæ, Galliæ bracatæ, Germaniæ, Bastarnæ incolæ sunt communiter feroces, peruicaces, truces, At Italiæ, Apuliæ, Siciliæ, Galliæ togatæ incolæ, præstantiæ, benignitati, amicitiæ student, Thyrreni verò, & Celtæ, Hispanique libertatis, simplicitatis, munditiæ sunt amatores.

Iulius præterea Firmicus libro primo, capite primo. Quædam gentes sunt sic formatæ, vt propria sint morum quodammodo vnitate perspicuæ: Scythæ soli immanis feritatis crudelitate grassantur, Itali fiunt Regali semper nobilitate præfulgidi, Galli stolidi, leues Græci, Aphri subdoli, auari Syrij, acuti Siculi, iniuriosi semper Asiani, & voluptatibus occupati, Hispani elatæ iactantiæ, animositate præposteri.

Denique Marcus Tullius libro secundo, de diuinatione. Quid inquit dissimilitudo locorum? Nonne dissimiles hominum procreationes habet? quas quidem percurrere oratione, facile est. Quid inter Indos, & Persas, Aethiopes, & Syros differat corporibus & animis, vt incredibilis varietas, dissimilitudoque sit? Ex quo intelligitur, plus terrarum situs, quàm Lunæ tractus ad nascẽdum valere.

Hæc quoq. Quæ genti, vel regioni alicui conueniunt ex astris repetenda esse contendunt Genethliaci. Nam nostræ terræ, inquit Ptolemæus libro 2. cap. 2. quæ iacet in vno Aquilonari quadrante incolæ, qui subiecti sunt Australibus paralellis, idest, ijs, qui describuntur ab Aequinoctiali, vsque ad tropicum Articum, cùm supra verticem eorum Sol feratur, quasi vstulatis, nigrisque corporibus videntur, & capillo esse crispo, & denso, facie etiam contracta, & statura contorta, natura ferè calidi, moribusque feris, propter magnitudinem æstus, in locis suis, quos Aethiopes vocare consueuimus, qui & ipsi ad expositum modum se habent, & aeris ibi talis constitutio est, omnesque animantes, ac quæ nascuntur è terra, cum his congruere reperiuntur. At qui, subsunt Aquilonaribus paralellis, hoc est, sub Septemtrionibus posita loca incolunt, cùm eorum punctus verticalis à signifero, & Solis calore longè absit, ideò etiam frigore, & humiditate abundant, in qua cum alimenti copia insit, non exhauritur ipsa à vicino calore: Ibi sunt igitur colore albo homines, capillo prolixo, statura proceri, & boni habitus, natura subgelidi, sed & ipsi moribus feris, propter frigoris in illis locis vim, & conueniens cum his accidit hyemis magnitudo, & è terra nascentium granditas, & animantium sæuitia; hos vocamus generaliter Scythas. Qui autem loca tenent intericcta, inter Tropicum Articum, & Septemtrionem, quia neque supra verticem illorum Sol fertur, neque inde longissimè ab Austro recedet, in aere degunt valde illo quidem temperato, sed frigoris, æstusque differentiæ admodum paruæ ibi notantur. Quapropter & medio quodam colore,

lore, & mediocri ſtatura, & natura
tẽperata & ſunt habitationibus coniun-
cti, & moribus manſueti: Harum autem
propiores Auſtro, ingenioſiores, & ca-
lidiores, & rerum diuinarum periti ma-
gis eſſe conſueuerunt; quod punctus ip-
ſorum verticalis propinquior ſit cum ſi-
gnifero, tum errantibus ſub illo ſtellis,
pro quarum quaſi familiaritate, & ipſi
animos habent promptos, & faciles in
comprehenſione, ac inueſtigatione re-
rum, vel artium, maximeque earum,
quæ Mathemata vocantur. Præterea
Orientales viriliores ſunt, & animis fir-
mis, nihilque celantes; Orientem enim
verè Solaris naturæ eſſe dixerimus, pro-
inde & pars illa diurna, & virilis, &
dextera putanda, cernimus autem in
animantibus quoque dextra eſſe magis
valida, & robuſta, contrà Occidenta-
les effœminatiores ſunt, & molliores,
& occultatiores, nam hæc pars Lunæ de-
betur, quæ ab Occidente ſemper poſt
interlunaria ſe conſpiciendam præbet,
atque ob hanc cauſam, & nocturna &
ſiniſtra, vt oppoſita Orienti traditur.

Hæc Aſtrologorum Pater Ptolemæus,
in quo conſtantiam primò requiro: nam
initio capitis tertij docuerat hominum
mores, oriri ex locorum, & regionum
proprietate. Vbi inquit illa generalia
intenduntur, remittunturque, vel ob po-
ſitus loci, & regionis naturam, vel ob
altitudinem, vel humilitatem, vel pro-
pter etiam vicinitatem. Itemque: cùm
alij equeſtres ſint, propter campeſtria
ſuæ patriæ loca, alij nauigatores ob vi-
cinitatem maris, necnon mitiores aliqui
ob ſoli bonitatem. Poſtea ſui oblitus,
& neſcio qua mendace ſtella vrgente,
diuerſos hominum mores ad Aſtra re-
uocat & per ſummam imprudentiam.
Britannos, Gallos Bracatos, Germa-
nos, Baſtarnos facit feroces, perui-
caces, truces, ex dominatu Arietis, &
Martis. Atqui apud eos multi naſcun-
tur, etiam præſide Venere, vel Ioue,
ſtellis beneuolis, ac mitioribus, vt idem
docet, libro item 2. capite octauo. Quas
ſtellas ſequemur pronunciando? Nata-
litias? mitem ac benignum illum eſſe
dicemus, cui Ioue, vel Venere, præſide
gigni, aut naſci contigit: Nationales, &
regionis ferocem, ac truculentum, eun-
dem eſſe pronunciabimus. Deinde, &
Græcorum leuitas, vt ſcribit Firmicus
lib. 1. cap. 4. frequenter modeſtæ gra-
uitatis pondus accipit, & effrenata Scy-
tharum rabies quandoque humanitatis
clementia mitigatur, & in finibus Gal-
liarum, populus ſapientiæ prudentia
conualeſcit, Aphroorumque ſubdulas
mentes honeſtæ fidei ornamenta conde-
corant, & à plurimis Hiſpanis iactan-
tiæ vitia deſeruntur, & Syrorum auari-
tia mutauit repentina profuſio, nec in-
ter acutos Siculos ſtultos inuenire eſt dif
ficile, & ab Italis frequenter dominatio-
nis imperia translata ſunt.

Scripſit quidem Ptolemæus lib. 2. c. 1.
cõcurrentibus generalibus & ſingulari-
bus Aſtris, vincere efficaciores, infir-
mioreſque ſubijci, generales autem plus
habere virium, quàm particulares, id-
circo ſpectato regionis habitu, Aſtrolo-
gos ſine hæſitatione denunciare. Cùm
autem inquit prædictiones Aſtronomicæ
in duas potiſsimùm, & propriè partes
diuidantur, quarum vna, & prior totas
gẽtes, regiones, vrbes, generaliter ſpectat
quam nominant vniuerſalem; altera par-
ticularia ſingulorum hominum fata cõ-
plectatur; quæ dicitur à genituris Ge-
nethliaca, conueniens videtur, de vni-
uerſalibus priori loco diſputare, quando
hæc quidem maiore vi quadam, & effi-
cacioribus cauſis mouentur quàm par-
ticularia. Iam cùm neceſſe ſit ſubmitti
imbecilliores naturas, valentioribus; at-
que adeò particularia vniuerſalibus, ſi
quis ſingularium rerum prædictionibus
opera dare velit, non poſsit ſine com-
prehenſione generalium, eſſe ad illas in-
ſtructus, &c.

Sed adhuc non emerſit è ſalebris: nam
primò cedo, quanam decempeda me-
tiendum ſit quantum horoſcopo particu-
lari decedat vel accedat ex generalibus
Aſtris. Deinde, quod ait Iulius Firmi-
cus lib. 1. cap. 4. nec inter acutos Sicu-
lòs, difficile eſſe bardos aliquos inueni-
re, nec apud Scythas deeſſe aliqua hu-
manitatis exempla velit, nolit Ptole-
mæus, extorquet generalia Aſtra, inter-
dum

dum particularibus submittere fasces, interdum particularia cedere generalibus. Mitigantur itaque generales stellæ à particularibus, & particulares à generalibus. At quoties, vbi, quando, quantum ignorant Astrologi, quæ sicut ad rē maximè pertinent, ita ludificant omnia Astrologica prædicta: dicat enim Genethliacus ferociam cuiusdā Bastarnæ sub Ioue nascentis, fore cæteris paribus minorē, quàm cęterorum illius gētis hominū; non intelligat tamen quantò minorē, quonam modo, quid, quando, vbi, quoties, quantum, acturus, vel passurus sit. Bastarna definiet: definire porrò debet: quoties aliquid certi, & definiti denunciat.

Quin & in eadem regione, alia vnius oppidi, alia alterius facies est, quæ non parum valet ad cœli salubritatem, & ad variandum corporum habitum, moresq. incolarum, teste Ptolemæo libro secundo cap. 3. sed & in eadem vrbe aliæ partes alijs salubriores, cultiores, patentiores, altiores, humiliores, atque ita de alijs, quæ non exiguam tribubus, vicinijs, familijs inspergunt morum dissimilitudinem, eosque aperti erroris arguūt, qui à cœlo circumstante descendere gentium mores contendunt.

Quid dicam de crebra morum mutatione sub eodem cœlo? parumne illa virium habet aduersus Astrologos, & Ptolemæum præsertim, qui libro secundo, capite tertio, omnia ex Astrorum triangulis, metitur? Quantò nunc maior est Germanorum cultus, & vrbanitas, quàm eorum, qui a Cæsare, & Strabone, scribuntur? à Cæsare dixi, & Strabone? longe petitum: quàm eorum, quos S. Bonifacius Germanorum Apostolus, Christianę Religionis pręceptis excoluit? Qui legunt, quæ Ouidius de Getarum feritate, & barbarie tradit, non credent, eodem loco, nunc degere Polonorum vrbanitate inclytam gentem. Quàm multi in eadem gente ritus, & consuetudines, subinde exolescunt, & exoriuntur? quæ ante quinquaginta annos damnabantur, nunc renascuntur; quæ ante vigesimum annum vsurpabantur, iam defloruerunt. Eant nunc Astrologi, subijciant certis astris singulas regiones, & inde earum mores descendere affirment: frustra huic belluæ multorum capitum, huic Proteo in varias se formas transformanti stellarum certos laqueos intentant, si hi ritus, & consuetudines è cœlo defluūt cum ijsdem regionibus, eædem semper stellæ, auctore Ptolemæo libro secundo, capite tertio præsideant, cur non semper ijdem florent mores? Vnde est tanta vicissitudo?

Denique nondum assecuti sunt Astrologi vim illius axiomatis, Animi mores sequuntur corporis temperamentum, qui indiscriminatè semper, & vbique habere veritatem arbitrantur. At boni Auctores ita illud interpretantur, vt animum velint sequi temperationem corporis, quoties nihil obstat: obstant autem plurimùm mores, ritus, vsus gentium, multaque alia, de quibus paulò postea disseremus. Hinc igitur Mathematicorum frequentes ineptiæ, ludificationes quotidianæ, fœda mendacia.

CAPVT XXVI.

Educatio, & domestica exempla sæpè obstant Astris.

QVIS non videt, inquit Marcus Tullius, libro 2. de diuinatione, & mores, & plerosq. status, ac motus effingere à parentibus liberos? Hinc Virgilius libro tertio Æneidos.

Et quid in antiquam virtutem, animosq. viriles,
Et pater Aeneas, & Auunculus excitat Hector?

Iuuenalis Satyra 6.

Scilicet expectas, vt tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet?

Item Satyra 14.

——Expectas, vt non sit adultera Larga
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos,
Tam citò, nec tanto poterit cōtexere cursu,
Vt non ter decies respiret? ——

Et paulò post.

Sic natura iubet: velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica magnis
Cum subeant animos auctoribus.

Item Horatius libro secundo Carminũ, Ode 4.

—— Neque sic fidelem,
Sic lucro auersam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Non solùm Poetas, sed etiam Oratores huius veritatis lux perculit. M. Tullius oratione pro Roscio Comœdo. Nemo ex improbo patre probum filium nasci posse existimat. Et Fabius Quintilianus libro quinto de argumentis docet, sæpè à persona, & genere sumi argumenta, propterea quòd similes parentibus filij moribus esse creduntur. Et Aristoteles in Rhetorica. Nemini est obscurum, qui ex bonis, & claris parentibus nati sunt eòs consentaneos fieri suis maioribus. Et libro 3. Rhetoricorum ad Theodectem. Verisimile est, probum ex probis, & bene educatum in probum virũ euasisse. Diogenes Cynicorum princeps, cùm ebrium in foro vidisset. Illius, inquit, patrem oportet fuisse ebrium. Nec sine magna causa Martialis miratur libro sexto Epigrammatum ad Tibullum, ebriosi filiam bibere aquam:

Miror, quòd Brassi filia potat aquam.

Inde Prouerbium effluxit: *malum ouum ex malo coruo*. Plutarchus libro de liberis educandis: Vbi impudens est senectus, ibi & inuerecundos esse iuuenes necesse est, ad comparandam filijs modestiam, danda est opera vt omnia pro rerum conuenientia perficiantur. Et Galenus libro de curandis animi morbis. Mihi, inquit, ingenti fœlicitate contigit, vt patrem ab omni iracundia alienum, iustissimum, frugalissimum, humanissimum haberem, vt matrem vsque adeò iracundam, vt etiam interdum morderet ancillas, semper autem & vociferaretur, & contenderet cum patre, & longè quidem odiosiùs, quàm Xantipe illa cum Socrate. Mihi itaque intuenti bonitatem, honestatemque paternorum officiorum, quæ vitiositatem maternorum affectuum, in proximo collocatam quasi è regione respiceret, venit in mentem cùm illâ amplecti, & amare, tum verò hanc alteram fugere, odioque prosequi. Vt autem in his ipsis maximã cernebam parentum meorum dissimilitudinem: sic item in hoc agnoscebam patrem meum quidem ex nullo damno dolorem concipere, matrem verò etiam ob res minimas oppidò quàm mœstam euadere. Porrò nosti tu quoque, pueros, quæ vehementer attenderint, ea imitari solitos; quæ autem iniucundè, & cum molestia inspexerint, ab his longè fugere consueuisse.

Quid, Iurisconsulti nonne filios tradunt eiusdem præsumendum esse affectus cum patre. l. si operarum iudicio, ff. de oper. liber. In quam sententiam, Glos. ad cap. si quis cum militibus. causa. 6. quæst. 1. recenset vulgarem versiculum.

Insequitur leuiter filia matris iter.

& Gloss. ad l. quod si nolis. §. qui mancipia. ff. de ædil. & ad l. quis quis, C. ad legem Iuliæ Maiestatis refert versiculũ alterum, qui Prouerbij vim obtinuit:

Sæpè solet filius similis esse patri.

Quin & S. Ambrosius lib. 2. de Virginibus. Quid potuit (loquitur de Herodiade) filia, inquit, de adultera matre discere, nisi damnum pudoris? Denique Ezechiel cap. 19. Sicut mater, inquit, ita & filia.

Quid tandem ego de educatione loquar? de cuius incredibili vi in formãdis hominum moribus aduersus omnes corporis propensiones luculẽter disputauit Plato Dialogo 4. de Repub. Iure sanè Plutarchus libro de liberis educandis commendat Euridicem his verbis: Imitemur autem potissimùm Euridicem, quæ quamuis Illyrica, & barbarissima foret mulierum, ad erudiendos tamen liberos, quanquàm ætate iam prouecta studium, ac disciplinam attigit. Quantam verò in eius filios indulgẽtiam habuerit, vel illud abundè, quod Marti dicauit, Epigramma, declarat: Hieropolitana Euridice, postquam doctrinæ, ac eruditionis desiderium cœpisset, hunc Martis titulum consecrauit: pubescentibus enim liberis, matre iam grandæua studiorum, atque virtutis monumenta, & literas ingenti

genti cum labore perdidicit.

Idem & eodem libro: Nutrices, inquit non viles, aut aduentitias, verùm quàm maximè idoneas, probasque suscipiẽdas esse censeo. Primùm quidem moribus instructas patrijs: sicut enim infantium membra, simul ac nati sunt, formari componique debent, vt recta, minimèq; obliqua fiant, ita puerorum mores principio aptè, concinnèque fingere conuenit: illa namque nouella ætas ad fingendum facilis, ac tenera est, & ipsorum animis, dum molles adhuc extant, disciplinæ meliùs instillantur; difficiliùs autẽ quæ dura sunt molliuntur: quemadmodum enim sigilla mollibus imprimuntur ceris, ita & doctrinæ dum puerilis adhuc animus est, insculpuntur aptissimè. Igitur diuinus ille Plato nutrices admonuisse videtur, vt ne friuolas, aut turpes pueris fabellas narrent, ne illorum animos ex initio stultitia, & corruptis induant moribus. Pulchrè igitur Phoclydes Poeta monuit:

Dum tener est gnatus, generosos instrue mores.

Eadem fermè Galenus libro de curandis animi morbis, vbi plurimam esse vim educationis ostendit, licet in quibusdam aliquando fructus tenuis sit, sicut in arborum satione.

Postquam Aristoteles lib. 2. Ethic. c. 1. docuit virtutem assuetudine comparari, subdit ad finem. Non igitur parũ refert, sicne, an sic statim ab adolescentia cõsuescat aliquis, sed quamplurimùm, immò totum in eo penitùs consistit.

Discant iam Mathematici tantis Magistris, pueros non sequi syderalem propẽsionem corporis, sed parentum exempla, educationem, & doctrinam, mores, consuetudines, virosque ex educatione, & cõsuetudine, à pueritia parta operari potiùs quam impulsu natalium astrorum, & intelligant aliquando, quamuis naturalẽ corporis propensionem in stellis tanquã in speculo intuerentur, adhuc non posse cognosci, quid acturi, passuriuè sint, qui in hanc lucem veniunt: naturales enim propẽsiones, & si Deo placet, syderales, vincere, & edomare discunt à pueritia, quod studium retinent in omni vita; nullus enim est, qui naturalibus propensionibus vim afferre non cogatur. Maritus frangit suas cupiditates in gratiam vxoris, liberorum, domesticorum; vxor elidit quas naturale temperamentum excitat appetitiones, vt gratificetur marito, socero, agnatis, maioribus; filius fingit se ad imperium patris, matris, pedagogi, auunculi; seruus studio obtemperandi compescit animi vehementes motus; Princeps regnandi libidine, & simulare multa, & dissimulare cogitur, etiam inuita Minerua.

Sed redeamus ad Aristotelẽ qui lib. 10. Ethic. c. 9. Fieri, inquit, bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant; & quod ad naturam quidem attinet, in nobis non esse manifestum est, sed ex quadam diuina causa ijs, qui reuera fortunati sunt: Ratio verò, & doctrina videndum est, nunquid non in omnibus vim habeat, sed opus sit, vt præcelsus auditoris animus sit, ad rectè gaudẽdũ, & odio prosequendum, nõ secus, ac terra, quæ semen sit nutritura; non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit, qui autem ita affectus est, dissuaderi qui potest? nõ enim omnino orationi, sed vi, cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores prius virtuti esse accommodatos, vt, & honestatem diligant, & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruatur, difficile est, nisi sub talibus legibus fuerit educatus; nam temperãter, toleranterque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus iucundum non est: quocirca est opus, vt educatio, & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt consuetudine tractata molesta esse desinant.

Rursus infrà. Scriptæne sint leges, inquit, an non scriptæ, interesse nihil videtur: neque vnusne, an multi per eas instituantur: quemadmodum neque in musica, & exercitatoria, cæterisque alijs studijs. Sicut enim in ciuitatibus legum instituta, ac mores sic in domibus paternæ orationes, & mores valent. quin & ob cognationem, & beneficia etiam magis; quippè cùm affecti erga parentes iamdu-

dum, atque obtemperantes natura sint. Adde quòd priuatæ educationes à publica differunt, non secus atque in medicina; Cum enim vniuersaliter febricitanti inedia,& quies conferat: alicui tamē forté non ita conducit; & pugillandi artifex non omnibus fortasse eadem pugnā imponit, videnturque magis exactè absolui singula, si priuata cura adhibeatur; magis enim, quod accommodatum est, sibi vnusquisque consequitur.

Si pueri, qui perturbationibus maximè aguntur, & animi impulsibus resistere,& naturæ procliuitates coercere, vincere, ac domare à parentibus, à magistris, à domesticis coguntur, quid faciāt alij, in quibus ratio dominatur?Si viri in vltimam vsque senectutem retinent mores,& consuetudines adolescētiæ,& quo semel est imbuta recens, seruabit odorē testa diu, qua licētia ex syderali corporis temperamento de humanis actionibus decernunt Genethliaci, qua confidētia ex habitu corporis genitalibus,vel natalitijs stellis indito de cuiusq. vita pronunciāt? nonne omnium gentium vsu,& experimentis compertum est,quouis sub sydere veniant in lucem infantes, à parentibus, à nutricibus, à magistris,à domesticis haurire mores? nōne ex raritate vituperantur degeneres, & qui à maiorū institutis,& moribus desciscunt?Quis igitur non fateatur omni syderum impulsu efficacius id esse, quod parentes filijs indiderunt; procreando, vel docuerunt educando,vel ostenderunt viuendo?

Ego verò, dicet aliquis, non quid quis facturus sit, denuncio,sed quid facturus sit Astrorū vi,& impulsu: & nisi ab alijs causis nataliū stellarum efficacitas prępediatur: nam & Ptolemęus syderum impulsus impediri posse scribit lib.1.cap.2. lib. 3. cap. 4.

Egregia verò vaticinatio. Fingis tibi hominem, qui non sit inter homines educatus, qui nullum vnquam hominum viderit,nullum à parentibus, à domesticis hauserit,aut virtutum,aut vitiorū exemplum, qui nullū audierit de virtute, aut vitio differentem, & in hunc tua vaticinia cadere vis: cùm nusquam huiusmodi reperiantur homines, cur non fateris in hanc, quam nos degimus vitam, non cadere tua prædicta.

Respondent aliter alij, educationem bonam paucorum esse, ideò plurimos sequi id,ad quod syderali vi propendēt, cuius responsionis duplex est vitium: Prius quòd si quid scire possunt, in genere duntaxat possunt; solùm enim intelligunt plurimos agi stellarū impulsu, quia non multi solent benè educari. At quoniam, qui sedulos, qui ignauos habituri sint educatores incertum est, nil possunt certò definire. Plures sanè Parisijs sint ciues,qui negligenter,quam qui diligenter liberos instituant; aliqui tamen diligenter parentis munus obeunt. Sit causa exempli, quarta pars ciuium, vel sexta, vel, si ita vis, decima, cùm in arbitratu parentum positum sit,velintne de paucorum,an de multorum numero esse: quātalibet sit paucitas eorum, qui accuratè liberos educant; quia tamen indefinita res est; lubricum omninò, & anceps est iudicium Astrologorum.

Alterum huius responsionis est vitiū, quod incautè cælo derogant. quod ei maximè volunt arrogare. Hæc enim negligentia parentum in educandis liberis, è cœlone habet ortum, an aliundè? Si aliundè, iam cœlum spoliant dominatu magno in res humanas.Nam si tanta est bonæ, malæuè educationis vis, vt ad eius normam, vt supra comperimus, totius vitæ cursus dirigatur, erepta è stellarum imperio, & potestate, liberorum educatione, reliqua quoque viuendi ratio tota, tanquam è manibus stellarum eripitur: sin educationis quoque sedulitatem vel negligentiam cœlum sibi vendicat, quærendum est quodnam; An Genethliacū, & particulare? nō esset hoc cōmune malum, nec ad multos hęc corruptela pertineret; sed ad eos solum qui talibus aurigantibus stellis venerunt in lucem. An commune alicuius gentis, aut vrbis cœlum eam liberorum iniuriā parit? nullus in ea gente, vel ciuitate hoc vitio vacaret? An indefinitus aliquis cæli habitus id præstat? Cur hos potiùs, quàm illos sedulos, segnesuè facit?

CA-

CAPVT XXVII.

Conatus, & consuetudinis vis aduersus astra.

QVIBVS educatio fœlix defuit, studio, bonaque consuetudine proficere posse ad virtutem, multis docet duo Medicinæ, & Moralis Philosophiæ lumina, Galenus, & Plutarchus. Et Galenus quidem libro de curandis animi morbis: Scire, inquit, eos oportet, progressu tēporis non similiter idem habituros difficile; quo enim maius, rationalis animi nostri pars in huiuscemodi exercitationibus, ac studijs incrementum acceperit, (quatenus scilicet superabuntur, minuenturque vitia) eo facilius obsequiū, ac perfectiorem obedientiam obtinebit. Nam cùm ea, quæ maxima sunt, ratio nondum exercitata superauerit, haud dubium est, quin vbi duplicem excellentiā spatio temporis adepta sit, faciliùs sit superatura: etenim ex ijs, in quibus ipsa se exercuerit, multò extat generosior, quàm priùs: sic etiam illis, quæ minora aliquantò euaserint, abundè sufficiet.

Nec ad bonum tantùm, sed ad malum etiam consuetudo valet quamplurimùm. Itaque idem Galenus de excandescenti animi vi scribēs, ait: hâc igitur, quæ vehementissima est, cohibere priùs oportet, quàm vbi incrementum acceperit, viribus inuictam, inexpugnabilemque se præbeat: tunc enim etiamsi volueris eam vltrà compescere non poteris; ac tunc demùm id dices, quod olim quendam amantem audiui dicere, velle se quidem desinere, sed non posse, frustraque me aduocabis, quemadmodum & ille quondam, vt tibi supplicanti opem feram, vitiumque huiusmodi excidam: nam corporis etiam nonnulla vitia propter magnitudinem insanabilia sunt, quod ipsum fortasse tu ne cogitasti quidem vnquam ante hac.

Quid Plutarchus? quàm subtiliter hac de re disputat? satis fuerit aureum eius locum ex libro de liberis educandis hic exscribere, vbi hoc ipsum tractat quod præ manibus habemus, eos, quibus minùs commoda educatio fuit, studio adhuc componere posse mores: Quod siquis, inquit, ita putat eos, qui ingenio non sunt fœlici, vbi ad virtutem rectè instituuntur, atque exercentur, non posse errorem naturæ mediocriter resarcire, scire debet in errore se non paruo, immò magno versari. Socordia enim naturæ vires perimit, doctrina tollit ignauiam, facilia quoque ipsos fugiunt negligentes, difficilia quoque cura, & diligentia capessuntur. quàm expeditissima, quàm efficax sedulitas, pariter ac labor existat, compluribus in rebus facilè, si conspexeris, disces. Aquarum enim guttæ lapides cauant; ferrum, & æs manuum tractibus obteruntur, Carpentorum rotæ summis inflexæ viribus, haud vllo pacto pristinam rectitudinem reparare possunt, curuatas histrionum virgas nullo dirigere modo licet. Quin factus præter naturam labor, naturæ vim superauit. An hæc duntaxat diligentiæ potestatem indicant? minimè: immò verò & infinita cætera. Si quod fertile natura solum incuriæ datur, squalet incultum; quòdque natura præstantiùs est, eò magis si per otium, ac negligentiam omissum erit, perditur. Estne quispiam infœcundus, & supra modum asperior ager? at cultus generosos edet fructus. Quænam arbores sunt, quæ datæ neglectui non simul, & tortæ pullulent, & steriles perstent, cùm eædem rectum assequutæ patrocinium fructuosæ sint, & magnoperè fertiles? Quę corporis fortitudo non obtunditur, & propter incuriam, mollitiē, & malam valetudinē, non perit? Quę autē imbecilla adeò natura, quæ per exercitationes, atq. certamina ad maximas nō augeatur vires? Qui verò equi à primis benè domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus: qui autem indomiti perstant, nonne circuire durissimi, & animis feroces

euaserunt? Et quid admirari cætera opus est, cùm truculentissimas feras laboribus mitigari, mansuefierique plerũque cernamus? Benè Thessalus ille, qui cùm interrogaretur, quinam abiectissimi Thessalorum essent? qui bellicarum rerum quietem agunt, inquit. Et quid multis opus est verbis? consuetudo est, quæ longæua permaneat. Si quis proprias, familiaresque ex consuetudine virtutes agat, is nullo aberrare posse modo videtur. Qua in re vnico vsus exẽplo, ampliùs de hisce rebus prolixiora narrare desinam. Lycurgus ille Spartanorum legislator geminos ex ijsdem parentibus catulos suscipiens, haud similibus educauit moribus: alterum enim helluonẽ, luxuriaque solutũ: alterum indagine sagacẽ, & venationibus idoneũ reddidit. Posteà cùm aliquando Lacedæmonij vnum in locum conuenissent, Ad parandum (inquit) virtutem, Viri Lacedæmonij, ingens est momentum consuetudo, disciplina, doctrina, & vitæ institutio, quæ vobis illicò manifesta vehementer esse faciam. duos subinde catulos adducens, cùm ollam in medio, leporemque coram eis posuisset, alter quidem in leporem, alter in ollam magno erupit impetu. Cum autem Lacedæmonij nondum quidnam id sibi vellet coniectarent, aut quemadmodum catulos ostentasset. Hi ambo, dixit, ijsdem orti parentibus, cætera diuersam consuetudinem vitæ assequuti, alter gulosus, alter venator euasere.

Ita quas in lucem egressi hausimus animi propensiones, vsus, & consuetudo euellere, & funditus tollere consueuit. Quare Marcus Tullius libro secundo, de Diuinatione: Illudne, inquit, dubium est, quin multi cùm ita nati essent, vt quædam contra naturam deprauata haberent, restituerentur, & corrigerentur ab natura, cùm seipsa reuocasset, aut arte, aut Medicina? aut quorum linguæ sic inhærerent, vt loqui non possint, eæ scalpello resectæ liberarentur; multi etiam naturæ vitium meditatione, atque exercitatione sustulerunt, vt Demosthenem scribit Phalereus, cùm Rho dicere nequiret, exercitatione fecisse, vt planissimè diceret.

Quàm multa oppugnant naturæ propensiones, quibus omnis Astrologia innititur; immò quàm multa eas elidunt, penitusque abradunt? Quid igitur mirum, si omnes Astrologorum prædictiones nutant? Vsus, consuetudo, exercitatio, studium, conatus, ars, disciplina, educatio, patrij mores, ciues, externi, sublunares omnes res, earum fundamentum vocant in ruinam. Qui stare potest præsagium aduersus omnes sublunares causas, quarum vel vna satis est, euertere omnes Mathematicorum machinas.

CAPVT XXVIII.

Exempla eorum quibuscum viuimus, eludunt astrorum vim.

NEc vsus solùm pugnat contra Astrorum vim, sed etiam exempla eorum, quibuscum degimus, quorum vim supra omnem cæli potestatem esse declarat Plato libro secundo de legibus, his verbis: Vtrùm probabile, an potiùs necessarium hoc ipsum est? sicut cùm quis cùm prauis improborum hominum moribus conuersatur, nec eorum mores odit, sed delectatur, & indulget, & tamen veluti per iocum reprehendit, quasi per somnium in seipso percipere eorum malitiam; tunc profectò necesse est, vt similis euadat illis, quibus gaudet, etiãsi laudare vereatur.

Et Plutarchus libro de dignoscendo vero amico ab adulatore, scribit tantam habere vim assiduam consuetudinem, vt imprudenter exprimamus vitia eorum, cùm quibus agimus; sic familiares Platonis expressisse contractos ipsius humeros, sic Aristotelis amicos

eius

eius balbutientem linguam imitatos, sic asseclas Alexandri Regis, eius inflexam in alteram partem ceruicem, vocisque asperitatem repræsentasse.

Idem libro de liberis educandis, Generaliter, inquit, liberos nostros à flagitiosorum hominum consortio segregare decebit: eorum enim malignitatem reportant; quod & Pythagoras obscuris quibusdam præcepit sermonibus, quos hoc in loco positos explanabo, quoniam ad conquirendam virtutem non minimum videntur afferre momentum, quale est illud, Ne gustes ex ijs, quibus nigra cauda est, hoc est, cùm hominibus consuetudinem non esse habendam, quos morum deprauatio denigrat.

Adfert, & veterum illud oraculum, Si iuxta claudum habitaueris, disces & tu claudicare. Quod prouerbium Pindarus quoque vsurpauit:

Claudo vel vni si propinquus fueris,
Disces & ipse claudicare protinus.

Iam Seneca, quàm eloquens hac in re est? Sumuntur, inquit libro 3. de ira, à conuersationibus mores, & vt quædam contactu in corpus vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem vini traxit, impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit, auaritia in proximos virus suũ transtulit: eadem è diuerso ratio virtutum est, vt omne, quod secum habent, mitigent; Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & salubre cœlum, quàm animis parum firmis, in turba meliorum versari. Quæ res quantum possit, intelliges, si videris feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa sit.

Idem libro de tranquillitate vitæ: Serpunt, inquit, vitia, & in proximum quenque transiliunt, & contactu nocét. Itaque sicut in pestilentia curandum est, ne corruptis iam corporibus, & morbo fragrantibus assideamus, quia pericula inde trahemus, afflatuque ipso in proximo laborabimus; ita amicorum legendis ingenijs dabimus operam, vt quàm minimè inquinatos assumamus.

Idem libro ad Lucillum, non dubitat asserere, nullam rem magis pertinere ad ferendos bonos mores, proborum consuetudine. Acriùs idem vrget epistola sexta.

Philo quoque Iudæus libro de prouidentia: Non facilè, inquit, potest euadere, qui degit in regione pestifera, ac veluti cùm magna vis pluuiæ descendit, nisi sub tecto sis; necesse est, etiam si sapiens sis, imbrem perferre; cùmque frigidissimus Boreas perflat, frigore premi, & æstatis ardore calefieri te oportet. Eodem modo si cum iniustis vitam agis, necesse est multa inde mala perpeti.

Idem Philo apud Eusebium Cæsariensem, lib. 8. de præparatione Euangelica, cap. 4. de Essæis loquens: In ciuitatibus, inquit, non habitant, existimantes, vt contagionem aeris corporibus, sic conuersationem animo nocere.

Et Eusebius Cęsariẽsis libro 6. de pręparatione Euangelica, cap. 5. In hoc ipso argumento versatur, & ostendit multis de causis animum corporis incitamentis resistere, ac de aliorum consuetudine sic ait: Illi, quibuscum viuimus, voluntatem plerunque nostram, rationibus, aut quouis alio modo ad suam conuertunt, & alios meliores, alios deteriores efficiunt: solet enim conuersatio praua nocere, sicut è contrario bona prodesse; bonos quippe mores conuersatio mala corrumpit, velut etiam praui mores proba conuersatione corriguntur: sic igitur rationalis animæ virtus huc, illucque ab exterioribus fertur.

Iuris porrò consultus leg. ædiles. ff. de ædil. edicto. præstandum censet domino, si in aliena familia seruus deterior factus sit; hoc autem, quòd deterior seruus factus sit, inquit, non solùm ad corpus, sed etiam ad animi vitia referendum est, vtputà si imitatione conseruorum apud emptorem talis effectus est aleator, vel vinarius, vel erro. Et causa vigesimaoctaua, quæstione prima, capite, Sæpè. legimus. Sæpè malorum consortia etiam bonos corrumpunt.

Claudat agmen Marsilius Ficinus, libro tertio de triplici vita, capite vigesi-

motertio. Memento, ait, familiaritatem eorum inire, quibus gratiæ cœlestes affluant, quod ex bonis animi, fortunæ, corporis perpendes: sicut enim odor ex muscho, sic ex bonis boni non nihil exhalat in proximum, ac sæpè perseuerat infusum: mirificus autem foret cœtus, trium fœlicium, vel duorum inter se moraliter conuiuantium. Memento denique effrœnatos, & impudentes, & malignos, ac infœlices procul fugere; hi nanque malorum pleni dæmonum, malefici sunt, & tanquam leprosi, pestilentesque non solùm tactu nocent, sed & propinquitate etiam, & aspectu. Sanè propinquitas ipsa corporum animatorum putatur esse contactus, propter efficacem vaporum exhalationem, foris à calore spiritu affecto manantem, maximè autem pestilens erit flagitiosorũ familiaritas, atque crudelium.

Non exẽplo modò, sed etiã consilijs, ac suasionibus plurimũ familiares apud familiares valent, qua in re plurimus est Galenus libro de curandis animi morbis, totamque ferè spem emendationis eorum, quæ peccamus, in fido, & sapiente amico collocauit; qui seuerus index, ac iudex sit eorum, quæ deliquimus; quia duplicem, inquit, vt Æsopus aiebat, manticam è collo suspensam gerimus; alteram quidem ante pectus alienorum; alteram verò à tergo nostrorum; ex quo fit, vt aliena spectemus semper, propria autem nunquam intueri possimus. Quam quidem narrationem, cùm omnes probent, vt veram, tum Plato dat causam, cur id fiat, nobisque exponit. Quidquid enim amat, inquit, cæcum est erga eam rem, quam amat, itaque si nostrum quiuis seipsum maximè omnium diligit, vnusquisque nostrum ad se ipsum maximè cæcus sit, necesse est: quomodo igitur propria mala inspiciet? aut quomodo se peccantem intelligat, nisi altero admonente? Ad extremum profert exemplum cuiusdam Cretensis insigniter iracundi, quem ipse suis monitis fecit mitiorem.

Quàm numerosum exercitum conscripsimus, aduersus Astrologorum apotelesmata! quàm libenter, omnes, qui doctrina pollent, huic militiæ dant nomina? quanto impetu Philosophorum omnium manus irruunt in Genethliacam vanitatem? Innumeras alias acies educere poteramus sapientum aduersus Mathematicorum castra, sed non fuit necesse. hi satis, superque frangunt eorum audaciam, qui ex solo corporis temperamento omnes vitæ rationes deducunt: nam si ex corporis temperatione insuperabilis, quædam necessitas, quæ omnia complectatur, innascitur, quod prædicant sapientes viri, de exemplorum vi, & efficacia in vtranque partem futile est, & inane, si familiarium consuetudo euincit propẽsiones corporis, quod Astrologus præsagire certò possit, ex constitutione corporis, è cœlo hausta habet nihil.

CAPVT XXIX.

Obiectorum præsentiam plus habere virium quàm astra.

NIHIL est, quod æquè in vtramque partem valeat, ac obiectorum præsentia, cuius vi solere homines pertrahi ad bonum, malumvè plerique omnes experimur. Hinc laudat Aristoteles Troianorum proceres, qui Helenam, ne eius caperentur specie, fugiebant. Hinc prohibuerũt Græci in certamininibus, & ludis Olympicis, nudare corpora, vt legere est apud Homerũ Iliados lib. 23. vbi Euryali, & Epei certamen describit. & Odyss. lib. 18. vbi Vlyssis, & Iri luctam refert: hinc ijdem vbi inoleuit mos, corpora nudandi, in ludis Olympicis, lege vetuerunt, huiusmodi ludis mulieres se inserere, quo spectat, & illud Statij Thebaidos lib. 1.

Exclusæ expectant præmia matres.

Et illud Valerij Maxim. lib. 8. c. 16. Berenicis non vulgaris honos, cui soli omniũ fœminarum Gymnico spectaculo interesse

cesse permissum est. Et illud Menandri Rhetoris In quibusdam inquit Panegyricis conuentibus non ferè visuntur mulieres. Quare Sempronius, vt est apud Plutarchum in Problem. Rom.c.13.vxorem repudiasse fertur, quod ludos funebres spectasset; nec Romani minus prudenter mulierum pudicitiæ consuluere: Augustus enim, quod leges apud Suetonium in Augusto, cap.44. fœminis, non nisi ex superiore loco, gladiatores spectare concessit. Athletarum verò spectaculo, muliebrem sexum, plane submouit. Habes in C. de repud. l.consensu, §. vir quoque, licuisse marito, repudiare vxorem, vel sine iusta, & probabili causa, foris pernoctantem, vel Circensibus, vel Theatralibus ludis, vel arenarum spectaculis, in ipsis locis, in quibus hæc assolent celebrari, se prohibente, gaudentem.

Quod Lactantio lib. 7. de vero cultu, cap. 20. satis causæ fuit, vt spectacula cuncta damnaret; quoniam magna sunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos plurimùm valent. Et infrà: in scenis quoque, inquit, nescio an sit corruptela vitiosior: nam & comicæ fabulæ, de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quò magis sunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & faciliùs inhærent audientium memoriæ versus numerosi, & ornati. Infrà: Tragicæ historiæ, inquit, subijciunt oculis parricidia, & incesta Regum malorũ; & cothurnata scelera demonstrant. Histrionum quoque impudicissimi motus, quid aliud nisi libidines docent, & instigant, quorum eneruata corpora, & in muliebrem incessum habitumque mollita, impudicas fœminas, inhonestis gestibus, mentiuntur? Quid de mimis loquar, corruptelarum præferentibus disciplinam, qui docent adulatoria dum fingunt, & simulatis erudiunt vera? quid iuuenes, aut virgines faciant, cùm fieri sine pudore, & spectari ab omnibus libenter cernunt! admonentur vtique quid facere possint, & inflammantur libidine, quæ aspectu maximè côcitatur, ac se quisque pro sexu in illis imaginibus præfigurat; probantque illa, dum rident, & adhærentibus vitijs corruptiores ad cubicula reuertuntur, nec pueri modò, quos præmaturis vitijs imbui non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitam delabuntur.

Addamus & aurea S. Cypriani verba lib.1.epistol.ad Donatum, epi.1. Tunc delectat, in mimis turpitudinum magisterio vel quid domi gesserit recognoscere, vel quid gerere possit audire. Adulterium discitur dum videtur, & lenocinante ad vitia publicæ auctoritatis malo, quæ pudica fortasse matrona ad spectaculum accesserat, de spectaculo reuertitur impudica. Adhuc deinde morum quanta labes? quæ alimenta vitiorum histrionicis gestibus inquinari? videre contra fœdus, iusque nascendi, patientiam incestæ turpitudinis elaboratam? euirantur mares, omnis honor, & vigor sexus eneruati corporis dedecore emollitur, plusque illic placet quisquis virum in fœminam magis flagrarit, quid non potest suadere, qui talis est? mouet sensus, mulcet affectus, expugnat boni pectoris conscientiam fortiorem.

Tantam vim habent obiecta præsentia ad commouendos animos; vt eorum etiam imagines, incitamenta sint acerrima, ad scelera quæque concipienda.

S. Augustinus libro 2. de ciuitate Dei expendit locum illum Terentij in Eunucho, vbi Chærea adolescens suspectans tabulam, in qua Iouis & Danaes concubitus visebatur, in feruentem libidinem exarsit.

Quin Propertius lib.2.elegia 4. impudicitiæ veluti originem ascribit picturis obscœnis:

Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia visa domo,
Ille puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæq; suæ noluit esse rudes.

Sapienter quidem Aristoteles lib. 7. Politicorum, cap. 17. monet publicos Magistratus, vt à Republica huiuscemodi tabulas, & signa semoueant.

Lacedæmonij verò non imagines modò, sed libros etiam Archilochi parum

rum pudicos à sua Republica iusserunt exulare apud Valerium Maximum lib. 6. cap. 3. & meritò quidem; libri enim vehementer libidinem accendunt, quod tradit lasciuiæ Magister Ouidius lib. 2. de Remed. amor.

Eloquar inuitus, teneros ne tange Poëtas,
Summoueo dotes, impius ipse, meas.
Callimachum fugito, non est inimicus amori,
Et cum Callimacho tu quoque Coë noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ,
Nec rigidos mores Teïa Musa dedit.
Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit.
Quis potuit lecto durus discedere Gallo,
Et mea nescio quid carmina tale sonant.

Quare sanctus Basilius oratione de Poëtis cautè legendis, Poëtas adulteria Deorum impudenter describentes longius ablegandos censet.

Quid Hiero Syracusanorum Tyrannus? nonne Epicharmum Poëtam comicum multa affecit, quòd vxore sua præsente lasciuum nescio quid protulisset?

Romulique legibus, vt est apud Plutarchum in vita Romuli, qui coram fœminis obscœnum aliquid dixisset, non secus quàm homicida puniebatur. Quod Iurisconsultus noster æmulatus l. item apud Labeonem, §. qui turpibus, ff. de iniurijs, iniuriarum voluit teneri, qui cum muliere turpes sermones miscent.

Rectè Tertullianus lib. primo ad vxorem:

Bonos corrumpunt mores congressus praui.

Et Numidius Poëta:

Verba bonos vitiant mulierum turpia mores.

Rursus Pontanus lib. 1. de Amore:

Corrumpunt maledicta animum, moresque verendos.
In veros sensus sæpe abiere ioci.
Lasciuos igitur sensus, lasciuaq; verba,
Pignoribus nostris ritè cauenda vides.

Mantuanus contra eos qui petulantiùs scribunt:

Verba (inquit) *mouent animos, oris lasciuia pectus*
Pulsat, & in venas semina mortis agit.

Quare Marcus Tullius non iniuria succensuit Poëtis libro primo de natura Deorum. Nec enim multò absurdiora sunt inquit ea, quæ Poëtarum vocibus fusa, ipsa suauitate nocuerunt: qui & ira inflammatos, & libidine furentes induxerunt Deos, feceruntque, vt eorum bella, pugnas, prælia, vulnera videremus; odia præterea, dissidia, discordias, ortus, interitus, querelas, lamentationes, effusas in omnem intemperantiam libidines, adulteria, vincula, cum humano genere concubitus, mortalesque ex immortali procreatos.

Itaque Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi, cap. 10. Impudicorum inquit verborum & turpium figurarum, meretriciorum osculorum, & huiusmodi lasciuiarum nomina ne sunt quidem memoria tenenda, Beatum sequentibus Apostolum, qui apertè dicit ad Ephesios 5. Fornicatio autem & omnis obscœnitas ne nominetur quidem apud vos, sicut decet Sanctos.

Si tanta est imaginum, & verborum vis ad pelliciendos animos, quanta erit rerum ipsarum efficacia? Non est mihi per Romanas, aut Græcas historias longiùs eundum, nec commemoranda quæ de Caracalla & Iulia eius Nouerca narrat Ælius Spartianus, aut quæ de Tyberio voluptatis libidinisque assertore impudentissimo, refert Suetonius in eius vita, aut quæ recenset Plutarchus in Amatorijs narrationibus de Strabone qui Aristocleam formosissimam puellam nudam videns, in eam magno vtriusque malo exarsit. Habemus enim domestica exempla, Susannæ & Seniorum Israël Danieli 13. capite, Dauidis & Bethsabeæ libro secundo Regum cap. 11. Neque enim inquit S. Hieronymus eris vel sanctior Dauide, vel sapientior Salomone, vel Samsone fortior. Plorat præterea Sanctus Augustinus grauissimos quorundam, quibus non minùs quàm Ambrosio & Hieronymo deferebat, lapsus ob incautam mulierum consuetudinem.

Nec propria est hæc Venerei obiecti vis, sed communis: cernimus enim lapsos ferè vniuersos (aliqui enim se continuere) ex præsentissima ambitionis, furti, cædis, gulæ, opportunitate. Per quotidiana experimenta videmus accendi iracundiam iniurijs, irritari odium præsentia inimici, suscitari consopitas animi

animi appetitiones à vehementi obiecto.

Valet hoc idem in vtranque partem: quoties enim cernimus homines nequiter affectos, si in aliquam incidant ciuitatem, viciniam, domum, contubernium, pietatis, modestiæ, sobrietatis, continentiæ, frugalitatis plenum, suorum scœlerũ pertæsos resipiscere, aut certè perfundi pudore, qui primus est, auctore Galeno, vitæ emendatioris gradus. Ex huiusmodi porro actionibus præsente obiecto susceptis, omnes vitæ rationes cùm dependeant, (inde enim adulteria, inde matrimonia, inde cædes, inde rixæ, simultates, perpetuæque inimicitiæ, inde morbi & ægritudines, inde vita & mors) Astrologos iure prohibemus in posterũ, de amicitijs & inimicitijs, de matrimonijs & liberis, de principum gratia & beneuolentia, de morbo & morte, de vitæ aut mortis genere ex syderali temperamento præsagire. Fortior est enim obiecti præsentia quouis temperamẽto è stellis delapso, cuius est enim tanta constantia, tam firmum ac solidum pectus, quod non frangat vehemens & violentum obiectum? Quid respondebunt? Rapi quidem sensus omnes à præsenti obiecto, sed eò trahi quò naturalis procliuitas vergit? sit ita: At nisi vrgeret obiectum, nisi accenderet appetitionem, natura sponte sua non conciperet huiusmodi motus. quid enim faciunt obiecta, de quibus locuti sumus, si tantundem natura præstaret per se, nullo vrgente obiecto, quantum facit instigante obiecto? Iam vero si agente obiecto suscipit eas appetitiones animus, quas non susciperet si lõgiùs ab huiusmodi obiectis fugisset, nullam, aut ferè nullam Astrologi ex solo temperamento corporis capere valent coniecturam. De hac ipsa obiectorum præsentia ex Astris audebunt fortasse vaticinari. Primò infinitam rerum syluam ingrediuntur ex omnium mortalium & immortalium bonorum malorumq. genere cohærentem. Nam si quæcunque in omni vita obijcienda sint sensibus, explorari de cælo posse confidunt, nihil est cur è cœlo cognoscere non possint, quot atomi lucente Sole per aërem volitent, quot & quæ folia bruma adueniente è syluis decidant, quæ maris partes furente Borea dimouendæ sint; quot arenæ in littore maris iaceant. Deinde hæc obiectorũ occursatio à liberis aliorum voluntatibus pendent, quos alterius Astra commouere non possunt. Denique quæ est ista præpostera responsio? Nos docuimus obiecta inijcere quasi violentas manus sensibus, isti vt exuant difficultatem, respondent à stellis trahi obiecta. egregiam verò Dialecticam.

CAPVT XXX.

Ad mores plus valere genus, conditionem, fortunam, quàm Astra.

QVANTVM ad virtutem aut vitium ponderis habeat externorum bonorum copia vel inopia, Roma testatur, quæ Asiæ, quam vicerat, victa succubuit. vicerat enim armis, frugalitate, patiẽtia; victa est opibus, luxu, delicijs. Omnesne veterum Romanorum horoscopi viriles fuerunt, effœminati recentiorum? parum certè vel nihil ad eam rem pertinuerunt Astra, sed mediocritas, tenuitas, opulentia, voluptas fuerunt horoscopis potentiores.

Queruntur boni scriptores de suorum temporum corruptela, priscas commendant ætates, sub eodem cœli tractu, & sub eodem climate non diuersos modò, sed etiam contrarios fuisse mores tradunt. Vnus instar esse potest multorum Seuerinus Boëtius metro 5. libro 2. sic inquiens:

Fœlix nimiùm prior ætas
Contenta fidelibus aruis,
Nec inerti perdita luxu
Facilique sera solebat
Ie unia soluere glande,
Somnos dabat herba salubres,
Potum quoque lubricus amnis,

Vmbras

Vmbras altissima pinus
Nondum maris alta secabat,
Nec mercibus vndique lectis
Noua littora viderat hospes,
Odijs neque fretus acerbis
Cruor homicida tinxerat arma:
Quid enim furor hosticus vlla
Vellet prior arma mouere,
Cùm vulnera sæua viderent,
Nec præmia sanguinis vlla?

Sed libeat Christiano philosopho addere Gentilem Poëtam Iuuenalem qui Satyra vndecima in suorum temporum ingluuiem acerrimè inuectus, cùm recensuisset veterum escas, subdit:

Hæc olim nostri, iam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto,
Ipse focis breuibus, ponebat olufcula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor:
Qui meminit, calidæ sapiat quid vulua popinæ.

Quid de copiosis ciuibus, de Dynastis, de Regulis sentit Galenus libro de curandis animi morbis, cap. 3. Oportet inquit qui talia ab amico sit auditurus neque diuitem esse, neque cultu & reuerentia quadam apud ciues suos esse conspicuum: nam si eiusmodi reuerentia insignis fuerit, nemo planè illi vellet vera dicere ob timorem: quemadmodum ne locupletibus quidem solent adulatores lucri gratia: quin etiam si quem istis veridicum aliquis casus obtulerit, ad se hunc illicò, suosque mores distrahere consueuerunt: si quis igitur sit vel apprimè potens, vel opulentus, qui velit in virum egregium, ac frugi euadere, ab hoc deponi se ipsum necesse est, atque his præsertim temporibus, in quibus nullus sit inueniendus Diogenes, qui opulentissimo ac Monarchæ cuipiam sit dicturus veritatem. Illi igitur quod sibi facto opus sit viderint, tu vero qui neque ex potentibus ciuitatis, neque ex opulentis es vnus, permitte omnibus, vt quidquid damnant in te, liberè aduersus te dicant; neque ipse aduersus quenquam indignere: sic verò sint tibi omnes, vt Zeno dicebat, Pedagogi videlicet, &c.

Ibidem: Cùm audieris in vrbe inquit quempiam ex ijs, quos tibi neque amore vllo, neque odio prosequendos intelligis, laudari à multis, quòd nullis hominibus aduletur, cùm tu ad illum vbi propiùs acccesseris, quò de illo possis ferre iudicium, num sit talis, qualis esse perhibetur, huiusmodi periculum fac; primùm, si videas ab homine & diuitum & apprimè potentum, aut etiam Principum, ac Tyrannorum ædes frequentari, pro comperto habe te frustra audiuisse hominem omnia vera dicere solere (obsequia quippe huiusmodi mendacium sequi consueuit). Deinde siue id genus hominum salutantem, siue illis se ipsum comitem exhibentem, conuiuijsque illorum, ac cœnis inferentem conspicias, qui quis enim huiusmodi generis vitam sibi ipsi sequendam proposuit; non solùm non verax esse consueuit, sed etiam omnem malitiam habere necessariò, quippe qui aut pecuniarum, aut principatus, aut gloriæ, aut honoris sit cupidus, & vel aliquibus eorum seorsim, vel omnibus simul insidietur: quem verò neque salutari, neque comitari id genus hominum, neque cum valdè potentibus, ac diuitibus cœnitare, sed frugi, ac temperato victu vti solitum compereris, spera verisque veridicum. Conare hunc quoque profundius altiusque cognoscere, vt scias cuiusmodi tandem sit vitæ. Quod si talem offenderis, qualem sperasti, seuoca aliquando hominem, & cum solo sermonem confer, rogaque, vt si quem tibi ex illis animi affectibus turbulentis inhærere notauerit, eum continuo indicare ne grauetur, teque illi maximam habiturum gratiam pollicere, existimaturumque te ab ipso magis seruatum, quã si corpore ægrotantem sanasset, &c.

Nec Aristoteles non vidit bona fortunæ secum afferre mores, qui libro secundo Rhetoricorum, capite decimotertio differit de moribus Nobilium, & capite decimosexto. Mores autem, inquit, qui diuitias comitantur, facilè omnes perspicere possunt: contumeliosiores namq. sunt, ac superbi, qui possessione opum perturbantur; nam quasi bona possideant sic afficiuntur; sunt enim quasi pretium aliorum diuitiæ, quibus eorum dignitas æstimatur: & idcirco cuncta videntur emi posse diuitijs; delicati etiam sunt, sibique

sibique plurimum arrogantes, illud, propter delicias, ac fœlicitatis ostentationem; hoc, quoniam omnes in eo versari soliti sunt, quod ipsi amant & admirantur, & quoniam quæ ipsi, ea cæteros quoque putant admirari, nec iniuria sic affecti sunt, cùm multi sint qui habentium auxilio egeant. Vnde à Simonide quoque de diuitibus & sapientibus ad Hieronis vxorem dictum est, cùm interrogasset vtrùm melius esset diuitem an sapientem esse, sapientem, inquit: Sapientem enim in diuitum ianuis video.

Plato dialogo quarto de Republica: Ex vtrisque inquit tam opulentia quàm paupertate & praua artificum opera, & ipsi artifices praui fiunt. Rursus infrà loquens de opulentia & inopia. Illa inquit delicias, desidiam, seditiones, rerum nouarum studium parit, hæc autem cum rerum innouatione illiberalitatem & maleficia gignit.

Meritò sanè Seneca in Hippol. laudat eos qui ruralem vitam degunt his verbis:

Non alia magis est libera & vitio carens,
Ritusque melius vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus syluas amat,
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicauit montium insontem iugis,
Non ille regno seruit, ac regno imminet,
Spei metusque liber, aut illum niger
Edaxque liuor dente degeneri petit,
Nec scelera populos atque inter vrbes sita
Nocuit, nec omnes conscius strepitus pauet.

Quid Venusinus Horat. lib. 2. Sat. 2.

——Vides, vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia! quin corpus onustum
Hesternis vitijs animum quoque pragrauat vna,
Atque affligit humo diuinæ particulam auræ
Alter, vbi dicto citiùs curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.

Rursus infrà.

Rusticus inermis sapiens crassaque mineruæ
Discite non inter lances mensasque nitentes
Cùm stupet insanis acies fulgoribus, & cum
Auditis falsis animus meliora recusat:
Verùm hic impransi mecū disquirite cur hoc
Dicam si potero malè verū examinat omnis
Corruptus iudex. ———

Idem libro 2. Ode 16.

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert. ———

Laudat Ouid. lib. 5. Fastorum veterum moderata conuiuia:

Ante focos olim scamnis considere longis
Mos erat, & mensæ credere adesse Deos.

Nonne à parentum statu pendent hæc plurimùm? An Astra in pauperum tugurijs instruent opulentas mensas? Cœlumne apparabit opiparas cœnas, Luculleiaque conuiuia? Sed veniamus ad gesim. Nonne ex nobilibus nobiles, ex diuitibus diuites, ex Principibus Principes, opifices ex opificibus, ex stabularijs stabularij, ex nautis nautæ, ferè solent nasci quouis sub cœlo? An genus etiam genitale sydus elargitur? Cur solis Regum filijs fulgent Regiæ stellæ, & præterea nulli; in Hispania, in Gallia, in Anglia, in Græcia cur patris semper filius est hæres imperij? Num Gallorum Hispanorumque Reginæ regales stellas operiunt, vt concipiant aut pariant? cur aliæ matres easdem non spectant? cur primogeniti soli beata illa nanciscuntur Astra, quæ ad sceptra Regiasque coronas euehunt? cur Venetijs, Romæ, alijsq. Vrbibus nunquam effulgent huiusmodi stellæ? Scitè Plinius lib. 7. cap. 49. & breuiter. Hoc quotidie toto mundo euenit, vt pariter domini ac serui gignantur, Reges & inopes. Quanto plus virium habet genus, & patria quam horoscopi, & stellarum cœtus iam constat.

Experimur ferè omnes illud vitæ genus profiteri, quod parentes maiores coluere: Agricolarum filij agricolturam sequuntur, nō auspice Saturno, non enim omnes, neque solos paganorum filios Saturnus ducit in lucem, sed parentum impulsu, & imperio: & mercatorum filijs non Mercurius, sed domesticus vsus mercaturæ addicit. Et Cardanus qui ad caput 2. lib. 4. Ptolomæi de Iudicijs in adeunda hæreditate paterna, aut materna, plus ait posse leges humanas quam cœlestes. idem sentire debet de magisterio. & genere vitæ, quod hæreditario ferè iure filij à parentibus recipiunt.

Quantum

Quantum verò rusticana vita, labor & quies, quantum vrbani strepitus, & negotia, & fastus valeant ad morum rationem, declarat abunde vulgatissimum Horatianum illud:

Beatus ille qui procul negotijs,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

Illudque Virgilij Georgic. 2.

Fortunatus & ille, Deos qui nouit agrestes,
Panaque, Syluanumque senem, Nymphasque sorores.
Illum non populi fasces, non purpura Regum
Flexit, & infidos agitans discordia fratres,
Aut coniurato descendens Dacus ab Istro:
Non res Romanæ, perituraq; regna, neque ille
Aut doluit miserans inopem, aut inuidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulere sua, carpsit: nec ferrea iura,
Insanumque forũ, aut populi tabularia vidit.
Sollicitant alij remis freta cæca, ruuntque
In ferrum: penetrant aulas, & limina Regũ.
Hic petit excidijs vrbem, miserosque penates,
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.
Condit opes alius, defossoque incubat auro.
Hic stupet attonitus rostris, hũc plausus hiantẽ
Per cuneos, geminatus enim plebisq; patrumq;
Corripuit, gaudent perfusi sanguine fratrum
Exilioque domos, & dulcia limina mutant,
Atque alio patriam quærunt sub sole iacentẽ.
Agricola incuruo terram dimouit aratro,
Hinc anni labor, hinc patriam, paruosque nepotes
Sustinet: hinc armenta boum, meritosque iuuencos.
Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
Aut fœtu pecorum, aut Cerealis mergite culmi,
Prouẽtuq; oneret sulcos, atque horrea vincat,
Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis,
Glande sues læti redeunt dant arbuta syluæ,
Et varios ponit fœtus Autumnus, & altè
Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
Interea dulces pendent circùm oscula nati,
Casta pudicitiam seruat domus, vbera vaccæ
Lactea demittunt, pinguesque in gramine læto
Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.
Ipse dies agitat festos, fususque per herbam
Ignis vbi in medio, & socij cratera coronant.

Item vulgatissimum illud Tibulli libro primo, elegia decima.

Quin potius laudandus hic est, quem prole parata,
Occupat in parua pigra senecta casa.
Ipse suas sectatur oues: at filius agnos,
Et calidam fesso comparat vxor aquam.
Sic ego sim, liceatq; caput canescere canis,
Temporis & prisci facta referre senem.

Et illud Claudiani:

Fœlix qui proprijs æuum transegit in aruis,
Ipsa domus puerum, quẽ vidit ipsa senem.
Qui baculo nitens in qua reptauit arena,
Vnius numerat sæcula longa casæ.
Non illum vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum vicinæ nescius vrbis,
Aspectu fruitur liberiore fori.
Frugibus alternis non Consule computat annum,
Autumnum pomis ver sibi flore notat:
Idem condit ager soles, idemque reducit,
Metiturque suo rusticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qua in gramine quercum,
Æquæuumque videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Veronæ remotior Indis,
Benachumque putat littora rubra lacus:
Sed tamen indomitæ vires firmisque lacertis
Ætas robustum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

Denique illud Claudiani libro primo in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas augustior, hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quærit inanis
Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
Terra dapes, rapiũt Tyrios tibi vellera succos,
Et pictur atæ saturantur murice vestes.
Hic radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata tuo, fulgentibus illic
Surgunt structa thoris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem
Turba salutantum latas tibi prostrepit ædes,
Hic auium cantus labentis murmura riui.

Quid mihi iam diu nauseanti genitalem

lem horoscopum obtrudis? Plus momenti est in rusticano vitæ genere ab omni cura soluto, libero à forensium causarum strepitu, à ciuium simultatibus, ab insidijs potentum, ab æqualium æmulatione, ab inimicorum fraudibus, à partium contentionibus, quàm in stellis quibuscunque, doctissimorum hominum sententia: his plus tribuo, & iure, quàm nugiuendulis Astrologis.

CAPVT XXXI.

Maiorem casus in moribus habet vim quàm Astra.

NEc infrequenter ratio morum ducitur ex casibus. Quàm crebrò opus vnũ aliquod fortuitum plurimorum seminarium est, dum aliud ex alio trahitur. Nocte vna quis patrimonium alea profudit, vertit se statim ad furtum, ad fœnus, ad rapinam, ad seruitium, ad opificium, & in ijs, de quibus nihil antè cogitauerat, consenescit. Lacessitur alius probro, iniuria, maledicto, indignè fert, vulnerat lacessentem. Hinc odia, neces, rixæ, & familiarum perpetuæ simultates. Iter facit adolescens, obuiamque habet mulierculam in cuius amore exardescit, eamque sibi matrimonio poscit, atque iungit, inuitis parentibus, eam ob rem exhæredatur à patre, eijcitur domo, agit longè à suis, viuit ex fraudibus, rapinis, lenocinijs. quàm multa id genus in dies videmus?

Sanguinarius viciſsim impotens sui, superciliosus, petulans, aleator, blatero, impudicus iuuenis, diuturnitate carceris, iactura bonorum, morbi grauitate, potentiorum iniuria, sic interdum edomatur, vt ad meliorem frugem conuersus, reliquo vitæ tempore temperantiam, iustitiam, modestiam, pietatem colat.

Hinc Ouidiana illa libri vndecimi Metamorphoseos:

Aspera crescit hyems, omnique à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent.
Hic votis numen adorat.

Et alia libro 3. Fastorum.

Vincitur ars vento, nec iam moderator habenis
Vtitur, at votis, his quoque poscit opem.

Quare & Lucretius libro tertio rerum naturalium:

Multoque (ait) *in rebus acerbis*
Acrius aduertunt animos ad relligionem,
Quò magis in dubijs homines spectare periclis
Conuenit, aduersisq; in rebus noscere qui sint:
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Syluius Italicus libro 7.

Tanta adeò cùm res trepidæ reuerẽtia diuum
Nascitur. — —

Quid nugaris Astrologe circa corporis temperamentum? Præter omnem propensionem, præter inclinationem omnem naturæ, præter voluntatem, immò & præter opinionem, sæpenumero accidunt quædam, quibus in aliud longè vitæ genus agimur, quàm natura postulet, vrgetque sæpe repentina necesſitas, & susceptum iam vitæ institutum deserere cogimur, eaque relinquere, in quæ magna naturæ procliuitate ferebamur. Paulus II. Pont. Max. adolescens ad mercaturam animum adiecerat iamq. scrinium, & arma, & reliquam nauticam suppellectilem in triremes detulerat, cum ei nunciatum fuit Gabrielem Condelmerium auunculum in Pontificem Maximum electum fuisse, mutato repente consilio ad litterarum studium, licet adultus, & Ecclesiasticum Statum conuertit se se. Ostenditque quanto plus valeant occasionum momenta ad instituendam vitæ rationem, quam naturalis propensio ex corporis temperatione orta.

Iustinus Imperator humili loco natus, dum gregem pasceret à prætereunte milite forte inuitatus ad militiam, arma amplexus est: meruit sub pluribus Principibus, mortuo Anastasio ad Imperium euectus fuit. Non Martis in propria domo, aut in exaltatione, in trigono Io-

nis, ac Solis in angulo constituti beneficio militiam secutus est, sed suasu militis Pastoris alioquin vitam ducturus.

Experimur quotidie plerósq. homines eam artem exercere, quam à parentibus acceperunt, sequuntur plerique mercaturam, non auctore Mercurio in Themate genitali fœliciter posito, sed imperio maiorum, qui mercaturam fecerunt. Exercent alij agriculturam non impulsu Saturni alioquin cur Principes viri, qui in genesi Saturnum in propria domo, & exaltatione fœliciter constitutũ gerunt, eã artẽ non obeunt; sed à parẽtibus agricolis orti paternã institutionẽ sequũtur?

Age verò, cantu & modulatu morbos curari nonne scribit Plato libro quarto de Republica, Plinius lib.2.cap.28. Ammianus Marcellinus lib.16. Creditum hoc à plerisque est, inquit Gellius lib.4. cap.13. & memoriæ mandatum, Ischiadici cùm maximè doleant, tum si modulis lenibus tibicen incinat, minui dolores. Ego nuperrimè in libro Theophrasti scriptum inueni, viperarum morsibus tibicinem rectè modulateque adhibitam mederi. Refert & Democriti liber, in quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incentiones tibiarum, tanta prorsus est affinitas corporibus hominum mentibusque, & propterea quoque vitijs aut medelis animorum & corporum. Pythagoras etiam perturbationes animi lyra componebat, vt scribit Seneca libro de Ira.

Ex Xenocrates organicis modulis lymphaticos liberauit. Asclepiades quoque phrænеticorum mentes sæpe per symphoniam sanitati restituit, vt auctor est Censorinus libro de die natali.

Scribit & Plutarchus libro de Musica, irarum ardores concentu residere, molliri animi mores: id quod exemplis illustrat Ælianus lib. decimoquarto variæ historiæ.

Tu verò Genethliace, si intelligis tam multis varijsque causis compesci animi perturbationes à natali temperamento ortas: si fateris infinitis modis corporis motus frangi & retundi, qua consequentia ex syderali temperamento deducis omnes vitæ & mortis rationes? Video Astrologos iam vnco quasi ad scalas Gemonias lethaliter impactos. Ideo ad alia transgredior.

CAPVT XXXII.

Principum seueritatem & leges facere plurimum ad morum disciplinam.

QVEMADMODVM Principum socordia ad omnem morum corruptelam habenas laxat, ita eorum seueritas quamuis effrænem & insolescentem naturam coërcet, & continet in officio. Propterea Plato libris de legibus grauiter commẽdat ijs qui cum imperio sunt, vt primam operam ponant in sontibus puniendis. Et Aristoteles libro 10. Ethicorum capite vltimo. Si verba ad reddendos homines, inquit, probos sufficerent, multas sanè & magnas mercedes, vt inquit Theognes, afferent, oporteretque ea comparare. Sed videntur quidem posse liberales adolescentes hortari, atque inuitari, moresque eorum ex virtute sibi obnoxios generosos, ac veræ honestatis studiosos reddere, at plerosque ad probitatem prouocare non posse; non enim pudori sed timori obedire; neque abstinere à malis ob dedecus, sed ob pœnam consueuerunt. Nam cùm ex affectu viuant, proprias voluptates, atque ea, ex quibus existunt, persequuntur, doloresq. oppositos fugiunt: eius autem quod honestum, ac verè iucundum est, cum id prorsus non gustauerint, ne notionem quidem vllam habent. Eos igitur qui tales sunt ad moderationem traducere quæ oratio posset? fieri enim nequit, aut facile non est, vt quæ ex diutino vsu moribus sunt præoccupata, verbis amoueamus, sed satis fortasse est, si quamuis omnia adsint, quibus probi effici videmur, euadere parti-

participes virtutis possimus. Fieri autem bonos alij natura, alij consuetudine, alij doctrina existimant. Ac quod ad naturam quidem attinet, in nobis non esse, manifestum est, sed ex quadam diuina causa ijs, qui reuera fortunati sunt: Oratio verò, & doctrina videndum est, numquid non in omnibus vim habeant, sed opus sit, vt præcultus auditoris animus sit ad rectè viuendum, & gaudendum, & odio prosequendum; non secus ac terra, quæ semen sit nutritura; non enim audiret orationem dehortantem, neque intelligeret, qui ex perturbatione viuit. Qui autem ita affectus est, dissuaderi qui potest? non enim omnino rationi, sed vi cedere perturbatio videtur. Oportet igitur mores priùs virtuti esse accommodatos, & vt honestatem diligant, & abhorreant turpitudinem. Vt autem à pueritia quis institutione recta ad virtutem instruatur, difficilè est, nisi sub talibus fuerit educatus: nam temperanter toleranterque viuere plerisque, & præsertim adolescentibus iucundum non est. Quocirca est opus vt educatio & studia constituta legibus sint: ita enim fiet, vt cõsuetudine tractata molesta esse desinant; Non satis tamen fortasse est, si quando adolescentes sunt homines educationem rectam, & curam consequantur, sed cùm in viros quoque adulti debeant ipsa hæc exercere, atque assuescere ad hæc etiam, & omnino ad omnem vitam opus legibus est: plerique enim necessitati potiùs quàm rationibus, & mulctis quàm honestati obediunt. Quapropter sunt qui legislatores censeant inuitare ad virtutem, ac prouocare homines honestatis causa debere, eò quòd probi ex consuetudine præcipuè obtemperaturi sint; illis verò qui non parent, suntque naturâ inertiores, castigationes, & pœnas irrogare; qui autem insanabiles sunt, prorsus exterminare: probum enim, & qui ad honestatum viuit, rationi esse obediturum; prauam autem voluntatem appetentem, non secùs ac iumentum dolore puniri.

Vides quantum legum, Principumque vel ignauia ad malum, vel sedulitate ad bonum homines inflammentur, qualem naturam nacti sint. Si hoc non vides, pudendam prodis rerum ciuilium, & publicarũ imperitiam; si vides, agnosce in homine principatum etiam in sydera, siquidẽ sapiens dominabitur Astris. Desine in nos agitare cœlestes Leones, Tauros, Capricornos, Scorpiones, Vrsos. Fictis terriculamentis opponimus publicam potestatem, Consulum fasces, & secures, Regum sceptra, & nudatos gladios, Principum satellitium. Vincentur autem ficta à veris, cederque volens nolens naturalis propensio potestati publicæ.

CAPVT XXXIII.

Conscientiam etiam obstare prauis corporis propensionibus.

At nullus sit supplicij metus in ipso rationis lumine, ex qua omnis humana actio promanat magnum est aduersus corporis prauas propensiones virtuti præsidium, quod vt planum faciamus, paulò altiùs repetendum est exordium. Sunt enim hominis propensiones quædam, quæ corpori insident, & ad res corporatas vergunt; quædam contrà non ex corporis temperamento, neque ex syderum afflatu, sed ex animorum nostrorum natura ortum habent, quæ nihil humile, aut abiectum spectant, sed in sublime feruntur. Sicut enim animus noster extrinsecùs aduenit corpori, auctore etiam Aristotele, ita defert secum proprietates, & facultates quasdam à corpore alienas: quarum tam valida, & vehemens est natura, vt corporum propensiones sæpenumerò vincãt, frangãtque eius petulantiam, aut certè labefactent plurimùm. Huius generis sunt semina illa virtutum, quæ humanis mentibus insita sunt sine vlla disciplina, quæ animorum propensiones ad honestatẽ, licèt dum inualescunt affectus, dũ corporales appetitio-

nes insolescunt, tardiores, ac debiliores sint, cùm tamen deferbuere perturbationes, & corporales motus subsiderunt, vbi animus sibi redditus est, obijcit sese nobis etiam nolentibus lux quædam, & species honestatis, quæ vbi ratio tanquam postliminio in locum vnde deiecta fuerat, redit, sanioris consilij sementem facit: ita vt nefarium quemlibet, licèt obluctante corporis temperamento, ac peccandi libidine, à facinorosis actionibus reuocet. Hinc angores, qui peccantem excruciant, hinc suffusus rubor, & pudor, hinc seipsum increpantis pœnitentia, hinc admissi sceleris occultatio, hinc permolesta ante actæ vitæ recordatio.

Quòd si homines, inquit Marcus Tullius libro 1. de legibus, ab iniuria pœna, non natura arcere deberet, quænam sollicitudo vexaret impios sublato suppliciorum metu? quorum tamen nemo tam audax vnquam fuit, quin aut abnueret à se cômissum esse facinus, aut iusti sui doloris causam aliquam fingeret, defensionemque à facinoris natura, iure aliquo quæreret. Quæ si appellare audent impij, quo tandem studio colentur à bonis? Quòd si pœna, si metus supplicij, non ipsa turpitudo deterret ab iniuriosa, facinorosaque vita; nemo est iniustus, at incauti potiùs habendi sunt improbi. Tum autem qui non ipso honesto mouemur, vt boni viri simus, sed vtilitate aliqua, aut fructu, callidi sumus, non boni. Nam quid faciet is homo in tenebris, qui nihil timet nisi testem, vel iudicem? quid in deserto loco nactus, quem multo auro spoliare possit, imbecillem, atque solum? Noster quidem hic natura iustus vir, ac bonus, etiam colloquetur, iuuabit, in viam deducet; is verò, qui nihil alterius causa facit, & metitur suis commodis omnia, videtis, credo, quid sit acturus.

Pleni sunt Philosophorum, Oratorum, Poëtarum libri conscientiæ angoribus, qui nefarios homines diu, noctuque exedunt.

Iuuenalis satyra 13.

——— ———Cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos dixi, conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, dieque suum gestare in pectore testem.

Statius libro 3. Thebaidos.

———Inuigilant animo, scelerisque patrati
Supplicium exercent curæ, tunc plurima versat
Pessimus in dubijs timor.

Cùm itaque & animo, & corpori insint propensiones, & vires, & impellant illæ huc, hæ illuc propendeant; vincat autem sæpe recta ratio, diuinis præsertim firmata præsidijs; quale tandem Astrologus habet vaticinium, quod capiat ex temperamento corporis? Fidit corporeis cupiditatibus: quid si animus præualeat? omnia sine dubio aberrant Astrologica instrumenta. At si conscientiæ vocem non audiunt omnes, audiunt tamen plurimi; si non audiunt vbique, at alicubi; si non quouis tempore, aliquando tamen, & quidem frequenter, & vt plurimùm; si non in leuibus, at in valdè facinorosis. Itaque cùm ab ijs, quæ suapte natura placerent, absterreat conscientia, incertum sine dubio, & mendax fit omne iudicium, quod ex sola corporis constitutione desumitur.

CAPVT XXXIV.

Multæ prætereà causæ, quæ efficiunt, ne quis sequatur syderum impulsum.

QVID ego loquar de parentum, liberorum, fratrum, sororum, propinquorum omnium charitate? Quàm multa in horum gratiam gerimus, aut patimur, ab ijs moribus, & studijs, quæ nascendo

scendo hausimus, abhorrentia? Quid de coniugibus, quorum primam esse societatem,& generis humani conseruatricem scribit Aristoteles in Oeconomicis? Quã innumerabilia sunt, quæ quotidie coniux coniugi præstat officia aliena ab ijs, in quæ natura fertur sua, cùm vnus alteri placere præcupiat, sibi displicere necessariò cogitur. Pleni sunt Platonis dialogi, Lysis, & Conuiuium, Aristotelis Ethicorum libri duo, 8. & 9. Lælius Ciceronis eorum, quæ amici in gratiam amicorum faciunt, aduersante, & renitente natura. Quid non amicus amici gratia facit, ac molitur! profunditopes, honores, vitam, cuius amor videtur maximus. Nec minus studium societatis aduersatur priuatis commodis, nam si articulus aliquis incidat, quo quis vel suæ patriæ euersionem pati, vel ijs, quæ priuatim appetit, carere oporteat, nullum reperies, nisi perditissimum, qui patriæ salutem suis rationibus non anteponat; sicut pars quælibet agente natura pro totius incolumitate se vulnerandam exponit. quod acurate disputat, vt reliqua Arist. lib. 9. Ethicorum, cap. 8. & S. Thomas, 1.2. quæst. 109. art. 3. 2.2. quæst. 26. art. 3.

Vitæ quoque amor syderali impulsui obstat non rarò. Quas non subimus acerbitates, quem lapidem non mouemus, quibus rebus quamquam nostro genio consentaneis, non remittimus nuncium, vt salutis expediendæ vias, ac rationem aliquam ineamus? Nihil hic sibi vendicant Astra: nam quocunque cœlo nati, quacunque radiante stella geniti homines experiuntur hoc vitæ tuendæ studiũ, & propensionem. vnumquodque natura determinatum est ad tuendum se ipsum, idque adeò naturale putatur, vt nemo expetere queat non esse. quam ob rem Arist. lib. 9. Ethic. cap. 8. non dubitauit asserere amorem sui esse principium cæterarum omnium appetitionum, modumque illis facere vniuersis.

Vnum aliquod membrũ ita diligimus aliquando, vt illi æquari posse putemus nihil. Adrianus Imperator, inquit Galenus libro de curandis animi morbis, cùm stylo serui oculũ vulnerasset, atque eruisset, ac pòst illum vidisset ex eo vulnere factum vnoculum, ad se vocauit, fecitque ei potestatem, vt pro illa calamitate munus à se peteret aliquod. Cùm autem ille miser taceret, Rursus hortatus est Adrianus, vt quidquid vellet, peteret; ille negauit se aliud quidpiam petere; optare verò se oculum, quem amiserat. Enimverò quod tandem munus inueniri possit, quo oculus rependatur! Rectè Iurisconsultus l. ex hac. ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. & l. cùm liberi. ff. de ijs, qui deiecerunt, vel effuderunt; cicatricum, & deformitatis dicit nullam fieri æstimationem, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quare melior Theologorum pars, quos citat noster Leonardus Lessius lib. 2. de iustitia, & iure, cap. 9. dubio 23. docet bona corporis non posse bonis externis compensari.

Honoris præterea, & gloriæ appetentiam ad res agendas maximum esse calcar, tradit Aristoteles lib. 4. Ethicorum, cap. 3. & 4., lib. 2. Rhetoricorum cap. 15., Plutarchus libro de liberis educandis, Plato in Memnone, & in Alcibiade, primo. Hinc illud:

Excitat auditor studium, laudataque virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.

Quos labores, quæ pericula, quas contentiones, suæ naturæ licèt dissentaneas non subit gloriæ cupidus? Neque verò hanc ipsam cupiditatem stellarum sementem esse iactent Genethliaci: nam commune omnibus est studium honoris, & animis ipsis insitum, non corporibus. Quàm multos ignominiæ metus auocat à libidinibus, à furtis, ab inimicitijs, à vindicta, à latrocinio, à stupro, ad quæ procliues in primis erant? Pone tibi ob oculos quemcunque velis ex ijs, quos sub mitissimo sydere genitos aiunt Astrologi, lacesse hunc probro, aut verbere; experiere an excandescat. Cur ita? quia studium honoris tuendi, consignatum est animo, nec vlla syderum vi deleri potest, quia cupiditas honoris potentior est omni syderum lenitate.

Agedum, studium sciendi estne haustum è cœlo? Omnes homines, inquit Aristoteles in proemio Metaphysices na-

tura scire desiderant,quæcunque nimirũ nanciscantur Astra,quocunque orti fuerint sub cœlo.Et quamuis sicut ingeniũ, ita & sciendi cupiditas non par sit in omnibus, voluptas tamen partæ iam scientiæ maxima est, auctore Aristot. lib. 10. Ethicorum,cap.6.7.& 8. lib.12. Metaph. text.39. quæ non raro sapientem abstrahit ab ijs,ad quæ corporis propensio fertur: multos quidem fateor discendi labor deterret à studio sapientiæ; nullus tamen est, quem sciendi cupiditas non teneat. Varia sunt hominum studia,alios rerum cœlestium contemplatio habet, alios Iurisprudentia, alios Mathematicæ disciplinæ, alios Comicorũ fabulæ, alios Poëtarum flores, alios dicendi ars, omnes tamen stimulat aliqua sciendi cupiditas, & ad ea commoda contemnenda, quorum est natura appetentissima, impellit. Hæc cupiditas adeò in humano pectore exardescit aliquando, vt omnes propensiones alias absorbeat, clarescente iam passim Astrologorum ineptia, qui ex corporis constitutione omnia metiuntur, vel potiùs mentiuntur, quæ in hominum vitam cadunt.

Vis alia, quæ, ne quis procliuitatem corporis sequatur, impedimento sunt? Dabo Beatæ vitæ appetitionem, qua nihil communius,nihil minus syderali subiectum imperio, cuius tanta vis est, vt nihil suscipiamus agendum, nisi studio beatitatis. vltimo nos agente fine ait Aristoteles primo Ethic.cap.1.agimus,quidquid agimus. Constat autem nullam appetitionem venire posse in disceptationē cum vltimo fine, ergo frustrari oportet omnem aliam propensionem,quæ cum ea contendat, qua beatitudinem expetimus.

Audiui aliquem huius farinæ hominem docentem, ea se re fœlices opinari cunctos, ad quam vehementiùs ex Genethliaco propendent,cuius improba vox,& Christiano homine indigna alibi fortasse dabit meritas pœnas. hic naturam ipsam aduersam habet,quæ vnum omnium quæ in vnaquaque specie sunt, finem esse voluit,non varios pro singularum varietate. vnus est omnium finis æterna beatitudo apud eos,qui Christianam Religionem profitentur. Si Genethliaci propositum habent alium vltimum finem,viderint ipsi quid de religione sentiant, quid de Christi verbis Ioannis 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.

Addo experimento quotidiano compertum esse,plerosque homines,eam religionem sectamque profiteri,ad quam parentum cultu, & vsu appulsi sunt, sectas fere omnes vnum præstituere finem,animi ex corpore egressi beatitatem, quæ sicut est ab omni corporis concretione seiuncta,ita est supra omnem propensionem corporis. Quis ergo ita desipiat, vt ex syderali propensione potiùs dicat homines finem sibi præstituere, quàm ex animi naturali appetitione, ex rationis ductu,& sapientiæ placitis? Quòd si perditi aliqui homines à Christiana religione deflectunt, vel à verò hominis fine, nonne ad institutum cursum reuocantur cogitatione desertæ religionis, & rationis admonitu? id sanè non fieret, si vnusquisque illud vltimum finem sibi constitueret, ad quod syderali temperamento maximè propendet: nisi vnus esset omnium finis,in quem opifex rerũ nos condidit:quilibet enim suo fini adhæresceret, in quem syderum vi, & naturali temperatione corporis propellitur, nec alio auocari vlla ratione posset.nemo enim recedere potest ab eo, quod tanquam vltimum finem amplexus est, nisi amore alterius finis. Quare si id vniuscuiusque finis vltimus est, in quod corporis temperatio maximè propendet, aut inde recedere nequit, aut si illud deserere potest, non id solùm est vltimus finis, in quod natura maximè vergit, sed aliud etiam,cuius desiderio disceditur ab eo,in quod corporalis temperies sponte fertur.Quare in deligendo beatitudinis genere(si eligi potest vltimus finis,in quem ita natura humana fertur, vt ab eo recedere nequeat) rationis magisterium nos sequi potiùs,quàm stellarum ductum, ita euidens est,vt id qui non videt,ne stellas quidem,aut Solem ipsum videre possit.

Tandem,ne morosior sim, libertas ipsa,quam nullus inficiari potest, corporis propensiones ludificat, Astrologorumq. prædictiones ridet effusè. Quid enim, licet

licèt temperamento suo genioque maximè aduersum, non subit ac perfert vnusquisque ne redigatur in seruitutem? quot vrbium & gentium extremæ clades, studio tuendæ libertatis, idque sub omni cœlo, & sub quauis potestate stellarum? Tantus est amor libertatis, vt quod placeat, maximè fiat, si imperetur, ingratum; gratissimum verò quod vetatur, etiam si per se molestum sit; hinc illa:

Cui peccare licet peccat minus, ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Nitimur in vetitũ semper, cupimusq; negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Nec id ignorauit Seneca in Hercule Oethæo:

Illicita amantur (inquit) *excidit quidquid licet.*

Etiamne hæc ex temperamento corporis? quomodo temperamentum se vertit in omnes partes? quomodo idem placet, quod paulò antè displicebat? quomodo nunc huc, nunc illuc propendet eadem temperatio corporis?

Quid quod aggredimur, ac molimur aliqua nonnunquã, nullo alio fine proposito, nemine suadente, nulla alia vrgente causa, quàm vt libertate nostra fruamur, & videamur omnia posse quæ volumus? Hinc illa S. Augustini querimonia lib. 2. Confess. c. 6. Quid ergo miser in te amaui ò furtum meum! ò facinus illud meum nocturnum sextidecimi anni ætatis meæ? non enim pulchrum eras, cum furtũ esses, aut verò aliquid es vt loquar ad te. Pulchra erant poma illa, quæ furati sumus, quoniam creatura tua erant, Pulcherrime omniũ, Creator omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verum meum, pulchra erant illa poma, sed non ipsa concupiuit anima mea miserabilis: erat enim mihi meliorum copia, illa autem decerpsi tantùm, vt furarer, nam decerpta proieci, epulatus inde solam iniquitatem, qua lætabar fruens: Nam & si quid illorũ pomorum intrauit in os meum, condimentum cibi facinus erat, & nunc Domine Deus meus, quæro quid me in furto delectauerit, & ecce species nulla est, non dico sicut in æquitate, atque prudentia, sed neque sicut in mente hominis, atque memoria, & sensibus, & vegetante vita, neq. sicut speciosa sunt sydera & decora locis suis, & terra & mare plena fœtibus, qui succedunt nascendo decedentibus, non saltem vt est quædam defectiua species, & vmbratica vitijs fallentibus. Nam & superbia celsitudinem imitatur: cùm tu sis super omnia Deus excelsus. Et ambitio quid nisi honores quærit & gloriã; cùm tu sis præ cunctis honorandus vnus, & gloriosus in æternum, Et sæuitia potestatum timeri vult: quis autẽ timendus nisi vnus Deus, cuius potestati eripi, aut subtrahi quid potest? quando, aut vbi, aut quo, aut à quo potest? Et blanditiæ lasciuientium amari volunt; sed neque blanditius est aliquid tua charitate, nec amatur quidquam salubrius, illa præ cunctis formosa & luminosa veritas tua. Et curiositas videtur affectare studium scientiæ: cùm tu omnia summè noueris. Ignorantia quoque ipsa atque stultitia simplicitatis & innocentiæ nomine tegitur; quia te simplicius quidquam non reperitur. Quid te autem innocentius? Quandoquidem opera tua malis inimica sunt. Et ignauia quasi quietem appetit: quæ verò, quies certa præter Dominum? Luxuria satietatem, atque abundantiam se cupit vocari; tu autem es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. Effusio liberalitatis obtendit vmbram; sed bonorum omnium largitor effusissimus tu es. Auaritia multa possidere vult; & tu possides omnia. Inuidia de excellẽtia litigat; quid te excellentius? Ira vindictam quærit; te iustius quis vindicat? Timor insolita & repentina exhorrescit rebus quæ amãtur aduersantia, dum præcauet securitati; tibi enim quid insolitum, quid repentinum, aut quis à te separat quod diligis, aut vbi nisi apud te firma securitas? Tristitia de rebus amissis tabescit, quibus se oblectabat cupiditas, quia ita sibi nollet, sicut tibi auferri nihil potest. Ita fornicatur anima cùm auertitur abs te, & quærit extra te ea, quæ pura & liquida non inuenit nisi cùm redit ad te. peruersè te imitantur omnes, qui longè se à te faciunt, & extollunt se aduersùm te. Sed etiam si imitando indicant te Creatorem esse omnis creaturæ, & ideo non esse quo à te

omni, modo recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi? & in quo Dominum meum vel vitiosè atque peruersè imitatus sum? An libuit facere contra legem saltem fallacia, quia potentatu non poteram, vt mancam libertatem, captiuus imitarer faciendo impunè, quod non liceret tenebrosa omnipotentiæ similitudine.

Idem 12. de Ciuit. cap. 6. in finem. Si enim, inquit, aliqui duo æqualiter affecti animo, & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua visa vnus eorũ ad illicitè perfruendum moueatur; alter in voluntate pudica stabilis perseueret, quid putamus esse causæ, vt in illo fiat, & in illo non fiat voluntas mala, quæ illam res effecit in quo facta est? neque enim pulchritudo illa corporis; nam eam non fecit in ambobus, quandoquidem amborum nõ dispariliter occurrit aspectibus; An caro intuentis in causa est, cur non & illius? An verò animus, cur non vtriusque? ambos enim & animo & corpore æqualiter affectos fuisse prædiximus. An dicendum est alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione tentatum, quasi non eidem suggestioni & qualicũque suasioni propria voluntate consenserit. Hanc igitur consensionem, hanc malam, quam malè suadenti adhibuit voluntaté, quæ in eo fecerit res quærimus. Nam vt hoc quoque impedimentum ab illa quæstione tollatur, si eadem tentatione ambo tentẽtur, vt vnus ei cedat, atque consentiat, alter idem qui fuerat perseueret, quid aliud apparet, nisi vnum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Vnde, nisi propria voluntate, vbi eadem fuerat in vtroque animi, & corporis affectio? Amborum oculis pariter visa est eadem pulchritudo, ambobus pariter institit occulta tentatio? Propriam igitur in vno eorum voluntatem malam quæ res fecerit scire volentibus, si bene intuentur, nihil occurrit; si enim dixerimus quod ipse eam fecerit; quid erat ipse ante voluntatem malam, nisi natura bona cuius auctor Deus, qui est incommutabile bonum? Qui ergo dicit eum qui consentit tentanti atque suadenti, cui non consensit alius, ad illicitè vtendum pulchro corpore quod videndum ambobus pariter affuit, cùm ante illam visionem ac tentationem similes ambo animo, & corpore fuerint: ipsum sibi fecisse voluntatem malam, qui bonus vtique ante voluntatem malam fuerit; quærat cur eam fecerit vtrũ, quia natura est, an quia ex nihilo facta est: & inueniet voluntatem malam non ex eo esse incipere, quia natura est; sed ex eo, quod de nihilo natura facta est. Nam si natura causa est malæ voluntatis, quid aliud cogimur dicere nisi à bono fieri malum? & à bono esse causam mali, si quidem à natura bona sit voluntas mala? quod vnde fieri potest, vt voluntas bona siue natura bona quamuis mutabilis ante quam habeat voluntatem malam, faciat aliquid mali, hoc est, ipsam volũtatem malã? Hæc ille.

Atque hæc Astrologorum præsagia ex constitutione corporum è stellis deducta, euidentissimæ vanitatis conuincunt. Si enim nulla est in temperamento corporis causa appetitionum volũtatis, omnia autem quæ agimus voluntate imperante agimus, euanuerunt omnes Mathematicorum prædictiones. Rectè quidem Carneades apud Tullium libro de fato, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea quorum causas natura continet. Quomodo igitur Astrologus spectans corporis temperamentum videre potest quid agitetur animo? Quomodo in corporis constitutione videt ea quæ nullo temperamento continentur, sed liberis fiunt voluntatibus?

Sed audiamus M. Tull. libro de fato. Similiter ad animorum motus voluntarios non est externa causa requirenda. Motus enim voluntarius eam naturam in se ipso cõtinet, vt sit in nostra potestate, nobisq. pareat, nec id sine causa: eius enim rei causa ipsa natura est. Ex quo ediscere possunt Astrologi motum voluntatis nõ esse aliã causam, quàm ipsam volũtatem.

Frustra tentas certis prædictionum legibus lubricum voluntatis arbitrium deuincire: si enim voluntas suspicari posset à cœlo sibi retia intendi, ne viueret ad cœli præscriptum, toto impetu in aduersa prosiliret, quid vrges? Protei caput vertet se continuò in leonem, in aprum, in draconem, in ignem, in quercum.

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVARTVS.

Quo Astrologia Astrologicis conclusionibus exagitatur.

PROEMIVM.

MAGNO illo concilio, quo Antiochus de inferendo Romanis bello cum suis ducibus egit, Hannibalis, qui ad eius fidem, ac præsidium post euersas Carthaginis opes confugerat, vna atque eadem semper sententia fuit, inquit Liuius, vt in Italia bellum gereretur, Italiam, & commeatus, & militem præbituram externo hosti: si nihil ibi moueatur, liceatque populo Romano viribus, & copijs Italiæ extra Italiam bellum gerere, neque Regem, neque gentem vllam parem Romanis esse: sibi centum tectas naues, sexdecim millia peditum, mille equites poposcit; ea se classe, primùm Aphricam petiturum, magnopere confidere Carthaginenses ad rebellandum compelli posse; si illi cunctentur, se aliqua parte Italiæ bellum excitaturum Romanis.

Atque hæc, quæ grauiter Hannibal orauit, certissimis antè fuerat expertus euentis. Primum namque bellum Punicum, quod longè ab

Vrbe fuerat confectum, leuioribus Romanos, maximis Pœnos cladibus afflixerat. At per initia secundi belli Punici, postquam suas Hannibal copias in Italiam traiecit, multis exercitibus, multis Consulibus cæsis, cœperat res Romana ad extremum penè discrimen inclinare.

Quorsum ista inquies? Aduersùs Astrologos huc vsque pugnauimus, nec, vt opinamur, infœliciter, longè tamen ab vrbe, atque Arce Genethliaca per Medicorum, Philosophorumque regiones, multas quidem ex horum castris auxiliares copias in hostem eduximus, quibus, licèt non inauspicatò dimicatum sit, & verò debellatam esse Genethliacam existimabunt non pauci. Verùm quoniam nondum cominus signa collata, nondum irruptio facta in vrbem, nondum perfractæ fores, nec demolitæ sunt arces; periculum est, ne hostes inueteratam adhuc retineant opinionem de firmitate murorum, de vallorum præsidijs, de opum amplitudine, de robore ciuium, de omni Genethliacæ gentis instrumento militari. Quare in vrbem ipsam arma ferenda sunt, in turres, in aggeres, in forum, in ærarium, in delubra; vt omnibus tandem patescat, qualis hæc disciplina sit, quæ in abditis nescio quibus Astrorum delubris hactenus delituit. euertendi enim sunt recessus, ac latibula, ad quæ se recipere solent Planetarij, cùm nostris armis vrgentur; penetrandum ad ipsas secretiores tripodas, ex quibus oracula populis reddunt, vt artes omnes, fraudesque, ac doli, quibus hæc ars sustinetur, patescant: aperiendæ cortinæ illæ quas Genethliaci obtendunt, quando populo responsa reddunt: aperienda arcana omnia, & mortalibus vniuersis exponenda; ne quemquam in posterum imprudentem fallere possint. Minus hoc quàm cæteris libris laboris, ac studij erit; aduersarij enim ipsi nobis militabunt; ipsi ferent arma aduersùs Astrologiam, ipsi in Genethliacam vineas, pluteosque agent: ipsi ministrabunt tela, quibus hæc bellua confodiatur; Cardanus contendet cum Ptolemæo de motu Solis, , de anni longitudine, de motu Lunæ, grauissimisque Astrologiæ principijs; cum Cardano decertabit Bellantius; cum Bellantio Gauricus; cum Gaurico Cyprianus Leouitius; cum Cypriano Syxtus ab Hemminga, duces cum ducibus concurrent, nobis etiam cessantibus conficietur bellum, dilucescet veritas.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Quæ sint Astrogiæ firmamenta.

HVIVS disciplinæ firmamenta primaria duo sunt. Experimentum, & ratio. Et quanquam rationibus Astrologi cõfidunt parum, gloriantur tamen insolẽter experimentis. Quare, vt iugulum causæ petatur, ab his ducemus initium; quorum examen anceps sanè, & lubricum videtur: propterea quod aduersis vtrinque certatur exemplis. Proferunt Astrologi, Cardanus in primis, exempla non pauca verarum prædictionum, quæ & priscis experimentis fidem conciliant, & in posterum benè prædicendi spem faciunt non exiguam. Nos vicissim obijcimus innumerabilium rerum euentus longè alios ab eo, quod Astrologi præsignificauerunt; vt Ioannes Marlianus apud Cardanum ad librum primum Ptolemæi, de Iudicijs, t. 13. asseuerare non dubitarit, eum, qui diuinare velit, oportere contraria prædicere ijs, quæ aut pollicentur, aut minantur Astrologi. Quàm multa, inquit Tullius libro secundo, de Diuinatione, ego Pompeio, quàm multa Crasso, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini. Neminem eorum, nisi senectute, nisi domi, nisi cũ claritate esse moriturum. vt mihi permirum videatur, quenquam exstare, qui etiam nunc credat ijs, quorum prædicta quotidie videat re, & euentis refelli. Quare cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla proferantur, experimentis acriter vtrimque certatur, & Astrologi quidem veras prædictiones proficisci contendunt ex suæ artis, & dogmatum veritate; falsas verò non ex artis vitio, sed ex incuria, vel imperitia Astrologorũ, qui quoniam paucissimi sunt, quales oportet esse, idcircò infamia ars ipsa apud multos laborat, creberrimique illi obijciuntur errores. Alij contra Astrologorum ignauiam, & inscitiam, & agnoscunt, & profitentur libenter, sed addunt præterea artem ipsam inanem esse, nec vllis constare posse præceptis. Horum nos sententiæ euidentissima veritate coacti subscribimus; nihil enim in tota hac arte inuenimus, quod non sit commentitium, & pro arbitrio confictum. Quare ostendendum est, nulla esse huius artis satis præuisa, aut explorata principia, sed diligentissimum quemque Astrologorum, & artis obseruantissimum oportere labi, & decipi, vt plurimum. Si quando verò (quod rarò contingit) ad veritatem dirigunt, id referendum esse ad humanas coniecturas, ad fortuitum aliquem euentum (nam & Zingari, inter multa quæ mentiuntur, aliquid diuinant) ad malorum dæmonum occultiorem afflatum, ad eorum vafrum, fallaxque ingenium. Totus igitur huius causæ status positus est in peruestigandis causis, cur Astrologi benè nonnunquam, perperam verò quotidie prædicant, cuius rei duas esse causas ostendemus, Astrologorum imperitiam, Astrologiæ vanitatem.

CAPVT II.

Astrologorum imperitia.

ET Astrologorum quidem imperitiã, non ab alijs quàm ab Astrologis ipsis discere volumus; sanè vnaquæque disciplina rudes aliquos, & imperitos alumnos patitur, ipsa tamen apud ingenio præstantes, & solertes suam retinet dignitatem. Non fuerunt Philosophiæ probro Bernardini Thelesij deliramenta, quia illa in Aristotelis libris omnibus ornamentis splendescit: At Astrologiæ magistri, qui sunt, & familias ducunt, ipsorum etiam Astrologorum testimonio, grauissimis tenentur erroribus: Et in leuioribus quibusdam decipi nonnunquam, humanæ est imbecillitatis, at si probatum fuerit, Astrologorum Principes, & Antesignanos in primis ipsis principijs, è quibus omnis Genethliacæ disciplinæ ratio pendet, longiùs aberrasse à vero, non solũ declarata fuerit Astrologorum incuria, & vecordia, sed ipsius etiam Astrologiæ vanitas. Vnde porrò sumemus tantæ rei principium? ab ipso Astrologiæ exordio. A Chaldęis igitur, & Ægyptijs ad reliquas gentes Astrologiam defluxisse omnibus compertum, & exploratum est. Chaldæos verò, & Ægyptios in obseruatione stellarum, in metiendis earum motibus, in dispositione tabularum, in constituendo anni spatio, alijsque pluribus, quibus præsensiones Astrologicæ, & experimenta, quæ hanc artem pepererunt, innituntur, deceptos fuisse, & Ptolemæus, & Albumazar, & Alchibitius, & Cardanus, & Alphonsinæ tabulæ, & Astrologorum natio vniuersa, & recipit, & profitetur. Ab his quot proseminati postea fuerint errores, difficile est assequi coniectura.

Astrologi omnes Principe Claudio Ptolemæo Alexandrino gloriantur, eiq; Astrologiam ipsam acceptam referunt quem lapsum sæpiùs constat, & circa Astrologiæ principia, quibus ars omnis continetur, deerrasse in confesso est. Nã permutatione absidum auctore Cardano Sect. 1. Aphor. 37. Regna, & regiones, & religiones mutantur. Errores Ptolemæi de Solis abside describit idem Cardanus libro de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 6. Præterea Astrologiam constare scientia motuum cœlestium exquisita, docet idem Card. sect. 1. Aphor. 33. At errationes manifestas Ptolemæi circa motum Lunæ, Martis, Saturni, leges apud Card. lib. de restitutione temporum, & motuum, c. 7. & 8. vt mirum omninò sit, esse vllum Astrologorum, qui Astrologicas sanctiones, & præcepta veterum experimentis confirmata esse asserat; cùm constet veterum obseruationes longè diuersas esse ab ijs, quæ nunc emendato syderum cursu, sub alia astrorum constitutione contingunt. Denique sect. 1. Aphor. 71. hæc de Ptolemæo habet Card. Quatuor sunt, ex quibus contingit errare, falsa ratio, falsa computatio, falsa obseruatio, falsa temporum enumeratio, his duobus vltimis Ptolemæus errauit, aut altero eorum.

Proximum à Ptolemæo locum obtinuit Albumazar; quippè qui, & magnarum reuolutionum auctor fuit, de quibus infrà; & primus Saturnias reuolutiones inuenit; multaque alia addidit, quibus labãtem Genethliacam sustinuit, quemque ipsi Ptolemæo prælatum suo tempore scribit Albertus Pighius Campensis Astrologus Parisiensis in Astrologica defensione, aduersus Gasp. Laerth. Albumazaris autem grauissimos errores describit idem Albertus loco citato, his verbis: Vt paulò, inquit, euidentius faciamus, quàm ingeniosè hi Astrologentur, qui per magnos hos orbes nobis prædicere conantur euentus mũdanos, paulò altiùs exordiendum est. Finxerunt quemlibet ex planetis, & vnumquodque item signorũ mundi imperium tenere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui

cui & planeta priori proximus, & signum quod deinceps hæret signo priori, pariter præsunt;atque ita qualis prædominantis syderis, atque signi natura est, talia euenire in eo annorum spatio: quanquã nemo ex his ita deliret, vt particulares euentus, & maximè, quæ per singulos dies fiunt,aëreas mutationes putet ex his orbibus pendere. Sed hæc quã fabulosa, quàm obtusissimis etiam ingenijs conficta, ex eo patet, &c. Tam fœde, & tam frequenter lapsus est Albumazar, vt recentiores omnes profiteantur fabulosam eius esse disciplinã, quod videre licet apud Cardanum, lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 26.

Iulium quoque Firmicum, qui Genethliacam octo libris complexus est, fabulari scribit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite sexto, quod est de significatis reuolutionum, & modo iudicandi ex propria sententia, libro de restitutione temporum, & motuum cœlestium, cap. 11. Firmicum allucinatum esse grauissimè confirmat. Idẽ ad librum primum Ptol. t. 14. cum acriter reprehendisset Astrologos, qui ex leuissimis signis captant euentuum coniecturas, quod familiarissimum, inquit, est Iulio Firmico; is enim ex minimis causis, atque configurationibus, putà accessu Lunæ plenæ ad Iouem, Prouincias, & administrationes, Regna etiam decernit, nescio an impudentiùs, an stolidiùs. Hæc ille. Et verò, vt si vlla alia digna hæc est Astrologi commendatio.

Ipsum denique Cardanum, qui Astrologiæ reparator, & amplificator haberi vult lib. de Iudicijs geniturarum, c. 26. libro de reuolutionibus, cap. 1. ad prima principia artis offendisse contendunt alij ferè omnes. Neque ipse obscurè prodit inscitiam suam, lib. centum genitu rarũ, Gen. 19. qui in suo horoscopo triginta annis se laborasse affirmat. Rursus ibidẽ titulo de parentibus hãc artem à nemine cumulate tradi, à nemine addisci pro dignitate scribit, Itẽ lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 21. nullam docet esse vim eclipsis, vel Solis, vel Lunæ. Albertus Pighius Campensis, in apologia illa Astrologica aduersus suæ ætatis Genethliacos p. 2. docet defectiones Solares, & Lunares principes exercere vires in res inferiores, idque grauissimo Ptolemæi libro 2. Apotelesmatum cap. 4. testimonio confirmat, cuius hæc sunt verba. Sol, & Luna rebus inferioribus præsident,& cæterorum vbiq. principes habẽtur, suntque totius operis etiã causæ, veluti & prædominij stellarum, & prædominantium, tum fortitudinis, tum imbecillitatis, &c. Cæterum ad intelligendum Cardani peritiam satis fuerit legere, quæ libr. de restitutione temporum, & motuum cœlestium cap. 11. scribit: Honores, inquit, & diuitias, & quodcunque labile est, & vna hora abduci potest, hominibus quidem non paruam pariunt admirationem, verùm causas vix vllas habent cœlestes; nisi maxima hæc sint, & incomparabilia. Quamobrem si de euentibus fortunæ quis iudicauerit ex genitura tantùm, non secus, ac sortilegus ex interrogatione pronunciabit, &c. Idem verò libro de geniturıs, cap. 1. nihil frequentiùs, aut magis affirmatè ex stellis pollicetur quàm opes, & honores: & cap. 10. eiusdem libri, totus est in opibus, & diuitijs prædicendis. Denique inscitiam Cardani quadringentis, & ampliùs exercitationibus complexus est Iulius Cæsar Scaliger.

Cyprianus Leou. in quęst. de vita, nullã contendit habere vim directiones Solis, aut Lunæ: in deligendo Domino genituræ recedit à cæteris omnibus: in alijs plurimis aliter atque alij decernit. fatendum itaque est, aut Leouitium, aut cæteros omnes Genethliacos ignorasse artem, quam professi sunt.

Vtinam paucorum hic ignorãtiæ morbus esset. Vtinam non esset ex epidemijs, communis omni Astrologorum genti. Cardanus sanè Astrologiæ patronus sectio. 3. Aphor. 155. Astrologi, inquit, vt diuinatores, pessimi homines sunt, deceptores, ac malorum morum; Philosophi naturales, veritatis studiosi, ac probi, ob hæc Astrologus tantùm verax est, ac probus, quantùm in sua diuinatione adhæret principijs Philosophiæ naturalis. Et libro de restitutione temporum

porum, & motuum cœlestium cap. 11. omnes qui ante se hanc artem exercuere, maxima stellarum fixarum inscitia laborasse contendit, & cap. 9. & 10. Veterum omnium inscitiam castigat, quos Lunæ, Saturni, Martis motus transuersus egit, & lib. de Iudicijs, cap. 27. Veteres omnes in constituendis finibus allucinatos esse contendit. Quæ libro de reuolutionibus tradidit tanti ait esse momenti, vt sine illis nihil possit ex genituris sumi coniecturæ, eaque à se reperta, & obseruata, antiquis fuisse ignorata penitus. Idem sect. 1. Aphoris. 33. Manifestum, inquit, est Astrologiam constare ex scientia motuum exquisita, & naturali philosophia, quorum neutrum cùm plerique habeant, & vtrumque ante hæc, nemo habuerit, nihil mirum est, infamiam arti prædecessores nostros addidisse. Magnum omninò testimonium! Ante Cardani ergo tempora nulla fuit Astrologia, sed si quæ fuit, mentita quędã larua fuit, nõ vera Astrologia. Et affirmant adhuc artem hanc, vetustate, & diuturnis experimentis esse robustam? Rursus idem libro de Iudicijs geniturarum, capite vigesimosexto. Ex hoc patet causa cur ante nos nemo de his quidquam rectè pronunciauit; est enim laboriosa valde, & ipsi volunt leui labore rem ingentem perficere. Ex hoc etiam patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies, monomerias, quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniũt, situ solùm septem planetarum satisfacere; vnde hæc figmenta inuenerunt, &c. Vnde nosti, Cardane, hæc solùm esse conficta, non ea etiam, quæ ipse capite sexto tradis ex propria sententia, quęque libro toto de reuolutionibus, cùm magna causarum inopia laborares, primus inuexisti? Vnde nosti commentitias esse partes, facies, monomerias, domos vero cœlestes, stellarum gaudia, familiaritates, domicilia, ducatus, fines, & terminos, antiscia, auditum, quibus vniuersa Astrologia referta est non esse somniantium ludibria? Denique sect. 4. Aphorism. 141. Causa, inquit, quòd mille nugas inuenerint Ptolemæo posteriores, fixas autem reliquerint, fuit, quòd plurimi ex his ex Grammatica translati, artem penitus ignorauerunt, vt Firmicus, Albumazar, Albubater, Bonatus, atque Pontanus, &c. Et Aphorism. 145. Antiqui, ait, huius artis scriptores adeò oscitanter, ac ludibrio artem hanc tractauerunt, vt in eorum libris exempla inuenias, quæ syderum lex non admittit, vnde non solum illos fugere decet, sed qui eorum libris inniti se fingunt, artem ignorant, & plerique eorum sycophantæ sũt. Hæc Cardanus de veterum Astrologia. de Astrologis sui temporis, ita scribit Albertus Pighius libro supra citato, parte prima initio. Vt quàm breuissimè ostendamus, inquit, quæ fiunt in dies annorũ prognostica minimè Astrologica esse, sed meracissimas esse nugas, operæpretium erit venire ad fundamenta eorundem, vt cùm ea monstrauerimus inania esse, nec Astrologiam quidquam in eis recognoscere de suo, commonstratum sit id, quod proposuimus. Inuenimus itaque vulgatam horum omnium prognosticantium viam esse ex cœli themate in Solis introitu in punctum verni æquinoctij, quod esse autumat, cùm Sol numeratur in tabulis in principio Arietis, hic anni dominum constituunt, qui in themate vires obtinet pollentiores: hinc bella: hinc paces prædicunt: hinc caritatem rerum omnium, fertilitates, pestes, atque infirmitates, tam horrendas nobis comminãtur, ex statu videlicet domini anni, & planetarum in ea cœlesti figura, & in omnibus his supponunt semper deuolutionem magnorum orbium, Saturnias deuolutiones, directiones, perfectionesque à minimis, medijsque cõiunctionibus. Hæc trita est via, & Albumazaris, cæterorumque Punicorum doctrina, quorum fabulis omnes hi ad vnum sunt instituti, quorum vnus ex his, cuius nomen est apud Gallos celebre, & primus, præcipuusque Astrologus habetur Gaspar Laeth Physicus Antuerpiensis.

Hæc Albertus Pighius de inscitia Astrologorum sui temporis, cui licuit eadem de re integrum librum conscribere, & luce clarius ostẽdere Genethlicos ex Alphonsinarum tabularum principijs

cipijs in temporibus æquinoctiorum vernorum, & solstitiorum, plus quàm quinque diebus aberrare. Sed fœlicior hac in re fuit Gaspar Laeth, qui deprehendit Astrologum quędam duobus mēsibus, & vno die errasse in hyberno solstitio assignando. Sed quid Ptolemæus de suæ ætatis Genethliacis, lib. 1. de Iudicijs, cap. 2. dicat, audiamus. Primùm quidem, inquit, intelligendum, multa errata eorum, qui parum accuratè in re magnæ, & multiplicis considerationis versantur, derogare fidem scientiæ; & facere, vt fortuita videantur, etiam quæ veritatem complectuntur. Quod non rectè fit; nam hæc imbecillitas non est artis, sed professorum. Præterea bona pars quæstus causa huius scientiæ nomen, & dignitatem alijs artibus vaticinatricibus prætendere consueuere, qui, cùm fidem apud vulgus inuenerint, illis quidem imponunt, cùm videantur prædicere plurima, atque ea quoque, quibus nulla naturalis ratio subsit. Si hæc à Pico Mirandulano Astrologiæ osore, vel à Sexto Empirico scientiarum hoste dicerentur, iure hæc ars odium testium, & infensum animum excipere posset. Nūc verò cùm Astrologi ipsi Astrologorum imperitiam prodant, quo tandem malo nostro fato, adhuc eis habemus fidem, quos suæ artis qualis qualis illa sit inscientissimos esse intelligimus, & pretio mercamur mendacia non exiguo.

Audiamus quibus instructum oporteat esse præsidijs Astrologum, ne diuinet in incertum; inde enim planum fiet, nullum esse Astrologum, qui suæ artis inscitia non laboret. Oportet, inquit Cardanus libro primo Ptolemæi de Iudicijs, tex. 13. eum, qui vult hanc artem profiteri cum honore, & laude, vt has omnes conditiones habeat.. Prima, vt sit valde de ingeniosus: Secunda, vt sit valde memor: Tertia, vt sit prudens, & boni iudicij: Quarta, vt veritatem omnibus alijs præponat: Quinta, vt sit bonus Dialecticus: Sexta, vt sit bonus Philosophus naturalis: Septima, vt optimè polleat astrorum scientiam, quæ motus, & loca docet eorum: Octaua, vt sit bonus arithmeticus: Nona, vt clarissimos sui temporis viros audierit, & qui experimenta artis de se egregia, & admiranda ediderint; similiter vt operam ijs libris dederit, qui à clarissimis eius artis auctoribus conscripti fuerunt: Decima, vt sit assiduus in laboribus, & studijs, atque illi arti fermè totus intentus: Vndecima, vt diu, ac longo tempore operam dederit ipsi arti, multaque per se experimenta collegerit: Duodecima, vt agriculturæ, nauticæ, militaris, ac medicinæ artis, tum situs locorum, habitus hominum, morum illius regionis, legum, & religionis, consuetudinisque, & generaliter omnium rerum quandam habeat mediocrem cognitionem. nam si Architecto hæc necessaria sunt, teste Vitruuio, qui de solis ædificijs tractat, & quæ tractat sub sensibus habet, quid de Astrologo dicendum est, cuius contemplatio est de omnibus, absque sensus auxilio. itaque quantum, & qualiter peccent, qui hanc artem tractant, & quàm pauci sint ad illam idonei, manifestum esse existimo, &c. Ecce quot, & quanta in Astrologo requirit Cardanus, quæ cum in nullo reperiantur omnia, vt idem testatur, omne Astrologorum genus in maxima suæ artis ignoratione versari necesse est.

Magis adhuc declarat Astrologorum inscitiam Cardanus eodem libro primo Ptolemæi de Iudicijs. text. 14. Similem, inquit, hunc errorem præcedenti docet Ptolemæus ex hoc, quòd artificis errores in artem reijci non debent, verùm dissimilem, quia præcedens error ad negligentiam, aut naturæ defectum pertinet; hic verò ad mores: nam lucri causa alias artes malas tractādo, illas Astrologiæ velamine muniunt, quemadmodū Geomantici, qui primam figuram certo Signo tribuunt, vt gratia exempli, minori fortunæ Taurum, atque inde secundæ Geminos, & tertiæ Cancrum, & ita vsque ad duodecimam figuram, & similiter Planetas eis adscribunt impudentissimo mendacio; alij verò, quòd natus sit in die Martis, vel Mercurij, Luna quinta, vel sexta, mense Octobri, gratia exempli, fabulosam texentes histo-

riam

riam de futuris Artem naturalem, & egregiam infamem reddunt; quidam nomen proprium, & matris in numeros digerunt, & numeris Planetas, & Signa abscribunt, mendacijs absurdis artem vituperantes; sunt & qui, cùm non sint Mathematici, videri volunt, lucrique cupiditate artem profitentur, quam vix à limine salutarunt; velut de illo refert Haly, qui, quòd vellet egregius Astrologus videri, dixit quando cor Leonis (stella hęc est egregia signiferi) ad quintamdecimam partem Leonis peruenerit, quod mundus conflagraret, stultissimam hanc vocem audiens quispiam, ab eo, quem peritissimum in arte iudicarat, pręsertim cùm eo tempore, quo fortè fortuna maximè sæuiebat hyems, quis, inquit, non irrideat meritò artis tam egregia, & præclara iudicia? Neque id rarò euenit, vt rectè Petrus Aretinus scurra famosissimus, dixerit, Astrologos pulchrè prædixisse diluuium anno 1524. mense Februario, quo mense nullus vnquam serenior extiterit: neque enim Februarius eo anno pluuias dedit, vel etiam saltem nebulas, cùm soleat reliquis annis pluuiosus mensis esse, atque id egregium vaticinium, è sex errantium syderum concursu (omnibus quippe, præter Lunam, quod mirum est, in Piscibus existentibus) ortum habuit. Tertium genus est eorum, qui, quæ præstari non possunt arte, per artem pollicentur, vnde ridiculi, cùm euadant, ipsi arti infamiam tribuunt; veluti de quodam recitat Haly, qui in Marte secundo loco, volebat propriarum vestium furtum significari; cùm neque hoc de furtis propriarum vestium ab Astrologo possit prædici, quippe nimis singulare est, nec si possit prædici, ex tam generali causa prædicere liceat. Igitur hæc supra artem sunt, quæ tamen lucri causa illi præstare pollicentur. Quartum genus est eorum, qui ob eiusdem lucri cupiditatem, res inanes confinxerunt, vt partes, & gradus lucidos, & puteales, aliaque multa, quæ non solum ab Arabibus, verùm neque à Guidone Bonato, atque conditoribus Ephemeridarum descripta sunt: atque his, & huiusmodi rationibus interrogationes, atque electiones finxerunt, quibus pecunias corraderent. Vnde tecum existima, lector, qualem risum mouerint, qui vendita electione insœlicissimum illi exitum pepererunt, cùm multi in eadem causa, nullo vtentes Astrologico consilio, fœlicissimè rem peragant. atque vt ex multis vnum euidentis, atque præclari exitus exemplum referam hominis à me cogniti. Fuerat Princeps Mediolanensis prouinciæ, Ludouicus Sfortia, qui quæstuosum Astrologum, qui nihil minùs, quàm Astrologiam sciret (erat enim ex ijs, quos meritò Ptolemæus hic sugillat) aleret, eumque ditauerat egregiè centum, atque plus magnis auri talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus pro vnoquoque negotiò inchoando præscribebatur, adeò ridiculè, vt sapientissimus alioquin Princeps cogeretur tēpestatibus maximis equum conscendere, totamque aulicam cohortem, & stipatores per medios imbres, per cœnum, atque lutum, tanquam hostes, vel insequuturus, vel fugaturus deducere: nescio an Astrologi amentia, an ambitione summa, an potiùs irrisione, vt qui Principi ipsi talibus commentis per flagitium illuderet. Atque ei, quod nullis alijs prouinciæ nostræ Principibus euenit, vt Regno ab inimico Rege spoliatus, & captus, miserè vitam in carceribus, etiam colapho accepto, & in clatrata ferrea dormiens finierit. Vnaquæque enim ars, quanto nobilior est, tanto est perniciosior, si per sycophantas administretur. Quid enim sanctius Religione? Quid iniquius perdito Sacerdote? Quid melius Iurisprudentia? Quid deterius improbo Iurisconsulto? Medicina vtilissima est humano generi; venefici & ipsi titulo sanctissimæ artis pessima admittunt flagitia. Sextum genus hominum, qui eadem causa peccant, eorum est, qui seruientes Principibus, & magnis viris, vt pecuniam extorqueant, leuissima quæque, & quæ nullius propè sunt momenti, fœlicitatis indicia pro maximis, & securissimis ducunt, quod familiarissimum est Iulio Firmico: is enim ex maximis causis, atque configurationibus, putà accessione Lunæ plenæ luminis

minis ad Iouem, Prouincias, & administrationes, & Regna decernit, nescio an impudentiùs, an stolidiùs; cùm multi talem habentes configurationem vomere terram vertant, aut in parua nauicula operam menstruam alijs locent. Ptolemæus tamen primi generis tantùm meminit, tanquam notissimi. Hæc Cardanus eo loco non minus vera, quam luculenta oratione.

Denique nullum omninò existere posse, qui hanc artem, vel cumulatè tradere, vel planè addiscere queat, testatur Cardanus libro de genituris. Ideò scias, inquit, lector, quòd hęc sola ars est adeò sublimis, quòd, vt illa gemmariorum nunquam planè tradi potest, sed præter ea, quæ scribuntur in hoc libro, indiget homo singulari quodam lumine, magna, & longa experientia, animo veritatis studiosissimo. Ipsi Astrologorum Principes, & Antistites suæ diffidunt arti, eiusque profitentur imbecillitatem, noua quotidie condunt præcepta, nouas tradunt obseruationes, damnatis prioribus, & receptis, nouos condunt canones, & leges, veterum improbatis placitis, & adhuc apud mortales reperiunt fidem. Nemo ambigit, nec ambigere potest, Astrologorum partem maximam esse suæ artis ignaram, immò omnes incredibili quadam rerũ maximarum imperitia laborare, neque id ætatis nostræ Astrologorum vitium esse, sed omnium temporum, nec vulgi solius, sed Principum etiam Astrologorum, & non intelligimus nihil eos habere aliud venale, nisi impudentissima mendacia. Nullus sanè Astrologorum est, qui Astrologis sui sæculi non obijciat otium, oscitantiam, inertiam, ignauiam, adulationem, quæstus cupiditatem. Id facit Ptolemæus, vt vidimus: id facit Iulius Firmicus: id facit Bellantius libro primo Apolog. aduersus Picum Mirandulanum: id facit Bonatus passim: id facit Albertus Pighius: id facit Cardanus: id facit Augustinus Niphus: id facit Guaricus: id facit Cyprianus Leouitius: id facit Hieronymus Volphius libro de Astrologiæ vsu: id facit Pontanus: id facit Iunctinus: Vt inconfessa omnibus res sit Astrologos omnes artis, quam profitentur esse ignaros.

CAPVT III.

Astrologorum fraudes.

GENETHLIACI omnes non vulgo solùm, sed probis etiam viris malè audiunt, vel quòd inanem, & temerariam profitentur scientiam, vel quòd mala fide, quod artis suæ est, exercent: quod & Ptolemæus libro primo, cap. 2. in Astrologis sui sæculi, & alij in alijs suæ ætatis Genethliacis notarunt: vel quòd inanem & futilem doctrinam mendacijs, & fraudibus sustineant. Et sanè non bona fide Astrologos agere declarant abundè, quæ superiori capite ex eorum libris descripsimus; subijciemus tamen adhuc pauca quædam, quæ fraudulentum horum hominum ingenium ostendant.

Quare vt in vno omnium fraudes, & fallax ingenium spectetur, Iulius Firmicus, qui rerum omnium sublunarium, qui omnium humanarum actionum, qui totius vitæ nostræ rationes suspendit è stellis, de Imperatoris tamen vita, de Republicæ statu, à quibus Astrologorũ fraudes, non solùm detegi possunt, sed iusta etiam vindicari pœna, nihil è cœlo pronunciari posse affirmat. Caue, inquit libro secundo, cap. vltimo, ne quando de statu Reipublicæ, vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas: non enim oportet, nec licet, vt de statu Reipublicæ aliquid nefaria curiositate dicamus; sed & sceleratus, atque omni animaduersione dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris; quia nec dicere poteris de eo aliquid, nec inuenire: scire enim te conuenit, quòd haruspices quotiescunque à priuatis interrogati de statu Imperatoris fuerint, & quærenti respondere voluerint, exta semper quæ ad hoc fuerint

rint destinata, ac venarum ordines, inuoluta confusione conturbent; sed nec aliquis Mathematicus verum aliquid de fato Imperatoris definire poterit. Solus enim Imperator nõ stellarũ subiacet cursibus, & solus est, in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem: cùm enim sit totius orbis Dominus fatum eius Dei summi iudicio gubernatur. Et quia totius orbis terrarũ spatiũ, Imperatoris subiacet potestatibus, et ipse in eorũ deorũ numero constitutus est, quẽ ad facienda, & conseruãda omnia diuinitas statuit principalis. Hæc ratio. & haruspices turbat, quodcunq. ab ijs inuocatum fuerit numinũ, quia quæ minoris est potestatis, maioris potestatis, quæ est in Imperatore, nõ poterit explicare substãtiam; cui enim omnia ingenia, omnes ordines, omnes diuites, omnes nobiles, oẽs honores, oẽs seruiunt potestates, diuini Numinis, & immortalis sortitus licentiæ potestatem, in principalibus ordinibus collocatur. Quare quicunque de Imperatore aliquid quæsierit, nolo vt eum truci, ac seuera responsione conturbes, sed ei docili sermone persuade, quòd nullus possit de vita Imperatoris aliquid inuenire, vt persuasionibus tuis monitus cœptum furorem temeritatis, correcto mẽtis errore, deponat.

Multa hic despicere est, fraudulẽtum ingenium, adulatorium dedecus, disciplinam Principibus inuisam, Reipublicæ perniciosam. Idem est Imperatorum, cæterorumque mortalium ortus, par conditio, cur nulla ex Astris capi potest de Imperatorum vita coniectura? nonne è militum Senatorũque numero legebãt Imperatores veteres Romani? cur negas licere è cęlo quidque de Imperatoris vita præsagire, nisi quia intelligis huius artis vanitatem, timesque ne nõ liceat Imperatoribus, & rerum publicarum Moderatoribus impunè mentiri. Si quid in Genethliaca solidi esset, vel si non esset planè conficta, & commentitia præsensione futurorum maximè iuuaret politicam administrationem, gubernationemq. Reipub. Vt nullum aut maius, aut firmius argumentum huius artis vanitatem reuincat, quam quod regendæ Reipubl. qua in re præcipuæ eius partes esse deberent, nihil opis affert. Iam Astrologiæ quasi sypario Negromantiam, Geomantiam, Piromantiã, aliasque secretiores dæmonum artes Mathematicos per summam fraudem occulere testatur Ptolemæus libro primo, de Iudicijs, cap. 1. testatur Franciscus Iunctinus in Proemialibus, testatur Lucàs Guaricus in Apologetico, testatur Cardanus in Aphorismis, obijcit S. August. obijcit Tertullianus, obijcit Origenes Adamantius, obijcit S. Ambrosius locis, quæ describemus libro quinto; adeoque hoc hominum genus fraudibus abundat, vt non inscitè aliquis Genethliacam appellarit offuciarum emporium.

Nulla est genitura, in qua Astrologi non reperiant plures Directiones, Reuolutionesque irritas, & inanes. In genesi Henrici Secundi Gallorum Regis, Directio Medij cœli ad trigonum Iouis, anno ætatis 17. Directio Medij cœli ad sextilem Veneris anno ætatis 25. Lunæ, ad sextilem Veneris anno 37. Solis ad trigonum Iouis anno 40. In genesi Pauli Tertij Pontificis, Directio Medij cœli ad sextilem Veneris cum reuolutione Solis ad cor Leonis, & sextilem Iouis, & Lunæ, ad trigonum etiam Iouis anno ætatis 54. ferè completo. Nihil planè præstiterunt; per summam fraudem eas solum commemorant, quæ cum euentis congruunt. Nam in Genitura Henrici Gauricus, & Cardanus solum considerant Directionem Lunæ ad trigonum Iouis, quæ contigit anno ætatis 28. cõpleto mense 3. die 26. quo, patre mortuo Regnum adeptus est. Et Ceresarius in Genitura Pauli Tertij non meminit, nisi Directionis Solis ad trigonum Mercurij, anno ætatis 66. quo Pontifex renunciatus fuit; vt nemo dubitare possit eos non bona fide agere, neque sincerè ea, quæ secundum artem sunt, exponere, sed occultando, quæ eorum vanitatem redarguere possent, dolis omnia, & fraudibus nectere.

Hieronymus Cardanus, vir in Astrologia Princeps, interrogatus de Edoardi Sexti Anglorum Regis genitura, his verbis respondit: Vita debilis omnino erit;

nō erit; nam luminaria infra terram sunt, & Venus, quæ in ascendente est, infœlix est. Ascendens ad Saturnum peruenit in annis 23. mensibus 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languorem patietur. Saturnus quoque ad Martis sextilem in annis 34. mens. 5. diebus 20. & significat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & ad Lunæ quadratum in annis 55. mens. 3. diebus 17. post quod tempus diuersis conflictabitur morbis, & erit mors cum sanguinis profluuio, & feruore maximo.

Cæterùm Edoardo mortuo ætatis suæ anno 16. enimuerò fraudes, & imposturæ Cardani enituere. quare callidus, ac versipellis Planetarius, vt existimationi consuleret suæ, Epignosticon edidit de vita Edoardi Sexti Regis Anglorum, quo ostendit ex astrorum constitutione, & decretis illi migrandum necessariò è vita fuisse anno ætatis 15. mens. 8. diebus 28. scilicet anno Domini 1553. die 6. Iulij. Sic ludunt Astrologi, nobisque fucum faciunt.

Quibus fraudibus vsus sit Paris Ceresarius, magni nominis Astrologus, in celeberrimo vaticinio de Pauli Tertij Pontificatu, scribit Cardanus lib. 2. Quadripartiti, cap. 14. & Sixtus ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ, genitura 8.

CAPVT IV.

Astrologiæ Genitura.

INNVMERABILIVM annorum obseruationibus artem hanc collectam, & infinitis propemodum experimentis tempore immenso comprobatam fuisse, scribunt Astrologi, & à Chaldæis præsertim, & Ægyptijs obseruatā, & significatione euentus animaduersam, & notatam: in patentibus enim campis, cum habitarent stellarum motus, vias, discessiones, & cœtus commodè obseruare potuerunt, cumq. ijsdem Signis antegressis easdem res, & eodē modo euenire animaduerterent, artem effecerunt.

Non erit igitur iniucundum, huius disciplinæ genesim excutere, & quæ de eius ortu scribuntur ridicula hoc loco percensere. Ita autem artē hanc à Chaldæis notatam tradit Sextus Empyricus lib. 1. contra Mathematicos, cap. 21. Noctu, inquit, sedebat Chaldæus in alto aliquo promontorio stellas spectans, alius autem assidebat parturienti, donec peperisset; cùm primùm autem peperisset, id significabat magistro, qui erat in promontorio; Is autem cùm audisset, obseruabat ipse quoque Signum, quod oriebatur, tanquam horoscopum; interdiu autem attendebat horoscopos, & motus Solis.

Rursus infrà: Quando dicunt, inquit, quòd qui parturienti assidet, disco partum significat Chaldæo aspicienti stellas in promontorio, & ille cœlum aspiciēs obseruat Signum, quod oritur; Primùm quidem eis ostendemus, quòd cùm partus non sit definitus, sicut paulò antè monstrauimus, nec facile fit eum disco significare. Deinde esto posse cōprehendi partum, non tamen eius tempus potest perfectè adnotari; Accidit enim vt disci sonitus, qui potest longiori tempore sensui distribui, moueatur ad promontorium; Signum autem est huius id, quod cernitur in his, qui ligna secant in montibus; nam satis longo tempore postquam inflicta est securis, exauditur ictus vocis, vt qui longiori tempore veniat ad eum, qui audit. Propterea non possunt Chaldæi perfectè sumere tempus signi exorientis, quod est horoscopus. Præterea nō solùm post partum transit multum temporis, in quo emittitur sonus ab eo, qui assidet parturienti, ad eum, qui aspicit stellas: sed etiam interim dum sursum aspicit, & considerans examinat in quo signo sit Luna, & vnaquæque stella, euadit diuersum, quod ad stellas attinet, thema motus mundi, qui perpetua circumagitur celeritate, priusquam horæ eius, qui natus est, obseruando affixerit, & accommodauerit ea, quæ cernuntur in cœlo. Et alioquin

hæc obseruatio noctu fortasse solet procedere Chaldæis, quando cernuntur, quæ sunt in circulo zodiaco, & sunt manifestæ stellarum conformationes. Cũ autem nascãtur etiam nonnulli interdiu, quando nihil potest adnotari eorum,quę priùs dicta sunt, sed solus Solis motus, si is quoque potest, dicendum est in quibusdam quidẽ posse procedere methodũ Chaldæorum, in quibusdam verò minimè. Vide autem num etiam noctu non possint certas, & non errantes stellarum facere obseruationes; sæpè enim nubilosæ, & caliginosæ sunt noctes. Benè autem cum eis ageretur, si ablato omni huiusmodi prætextu, firmum aliquid, & stabile inuenirent in disciplina; tantum abest, vt possint inuenire, si sit aliquod impedimentum, ad perfectam, & absolutam cœlestium comprehensionem. Cùm autem Chaldæorum fregerimus, & aboleuerimus horoscopum, & paucis ostenderimus id non posse comprehendi tempore ortus, pergamus ad reliquam promissi partem, &c.

Hæc demum sunt accurata illa,& certissima experimenta, quibus hæc disciplina parta fuit: hæ fœlices illæ,& nunquam errantes obseruationes, quibus fuit Astrologia collecta: quàm incertis orta principijs, quàm ineptis notata hominibus, quàm rudibus, & crassis obseruationibus innixa, viderint alij; ego rationem referam, qua Zodiaci signa in minuta diuisere ij,qui hanc artem pepererunt apud eumdem Sextum Empiricum lib. 1. cap. 21.

Nam cũ non esset inquit certa animaduertendi, & inspiciendi ratio,quod non contemplarentur signa ex propria circunscriptione, sed septem dispersarum stellarum obseruatione,venit eis in mentem in duodecim partes totum diuidere circulum: Ostendentes autem viam, ac rationem, dicunt, quòd cum veteres obseruassent vnam quandam lucidam stellam, ex ijs, quæ sunt in circulo zodiaco, & deinde perforatam amphoram aqua implessent, siuerunt fluere in alterum vas subiectum, donec eadem stella oriretur, coniectantes ab eodem signo ad idem signum fuisse circuli circumuolutionem. Rursus sumpserunt duodecimam partem eius, quod fluxit, & considerarunt quanto tempore hoc fluxerit, dicebant enim tanto redijsse duodecimam partem circuli, & eandem habere reuersam partem ad totum circulum, quantum habet pars aquæ, quæ fluxit ad totam aquam.

Ex hac relatione duodecimæ partis signabant vltimum finem ab aliqua insigni stella, quæ eo tempore spectabatur, aut ab aliqua ex ijs, quæ simul oriebantur magis Boreales, aut magis Australes. Hoc ipsum faciebant in alijs duodecim partibus, &c.

Sed non possumus prætermittere ea, quæ aduersus hæc Empyricus eodem loco scribit. Dicimus ergo inquit, quòd non facilè possunt inter se definiri, immò ne possint quidem perfectè definiri partes signorum; & sit verisimile exortum signum nondum videri esse exortum: & contra nondum exortum videri exortum. Neque enim prius dicta hydriarum ratio potest aliquid Chaldæis afferre adiumenti. Nam & ex aqua defluente, & ex aëris temperatione, fluxus est inæqualis tempore,ob ea, quæ fluxui obsistunt. Aquæ enim motionem verisimile est, esse dissimilem in principio, quando fluit pura, & postea quando est limosa, & fluens difficilius: Aëris autem temperationem est probabile, si sit quidem caliginosus, & paulò crassior, resistere effluxioni, eam quodammodo obstruendo; si sit autem clarus, & subtilis magis adiuuare. Porrò autem ipsa quoque amphora non similiter fluet, si sit plena, & si sit inanis, aut si sit in eo,vt exinaniatur: sed aliquando quidem celeriùs, aliquando verò tardius, aliquando verò mediocriter, cùm cœlestis motus semper feratur pari celeritate. Quod est autem in omnibus præcipuum, vniuscuiusque signi non est corpus continuum, neque veluti cum præcedenti compactum, coniunctum est cùm id sequitur, nullo interiecto spatio: sed constat è stellis dispersis, & quæ quædam intermedia, & discreta habent spatia, partim in medio, & partim in fine. Vnde cum partibus signorum

Zodia-

Zodiaci omninò describatur, necesse est, vt sit error in ijs, qui obseruant à terra; cùm eos lateat occurrens interstitium, siue sit finis præcedentis signi, siue initium ascendentis. Tumuli autem ex quibus stellæ aspiciuntur, non semper manent ijdem: sed cùm in parte diuersus sit, & mutetur mundus, aut imbrium inundationibus, aut terræmotibus, aut alijs huiusmodi casibus vexentur. Quo fit, vt ex eorum mutatione non sint eædem stellarum obseruationes, sed alia sit ex loco excelso aspicientibus obseruatio, alia verò ex humili. Et quod alijs est visum non omninò conspectum sit alijs. Assumi etiam hic potest sensuum diuersitas; alij enim vident alijs acutiùs: & quo modo quod à nobis nondum videtur propter interuallum, hoc tanquam maximum comprehendunt aquilæ, & accipitres, propterea, quod sunt acuti visus: ita etiam quod iam oritur signum, & est in horoscopo potest quidem, qui non acutè videt Chaldæus, & qui est obtusi visus, si cum alio conferatur, ob longum interteruallum opinari, quod nondum sit exortum. His autem addenda est tanquã euidentissimum ad artem Chaldaicam confutandam argumentum, in horizonte, seu finitore aeris differentia. Est enim verisimile, quod cum is sit crassus per visus reflexionem, signum quod est adhuc sub terra, videatur iam esse super terram; Quod quidem fit etiã in radio Solis, qui reflectitur in aqua; Non videntes enim Solem, ipsum sæpè esse Solem opinamur. Quod autem omnia maximè continet, omnibus, qui cœlestia obseruant in orbe terrarum, vnaquæq. pars duodecima Zodiaci si quidẽ pari appareret tẽpore, & recta cernerentur, fortasse possent Chaldæi firmiter, & stabiliter accipere signum, quod oritur in horizonte. Nunc autem quoniam non pari tempore apparet apud omnes, sed alijs quidem citiùs, alijs verò tardiùs, & aliquibus quidem obliquum, alijs verò rectum, sequitur quod non videatur omnibus idem signum esse horoscopus: sed quod his videtur iam esse exortum, hoc alijs esse modo sub terra: & quod videtur alijs esse in declinatione signi, quod est horoscopus, hoc alijs cerni esse horoscopum. Quod autem hoc ita se habeat ex hoc est perspicuum, quod stellæ inerrantes, vt Arturus, & Canis, non eodem tempore apparent omnibus, qui sunt in omni climate, sed alijs alio. Atque hoc, quod non contingat accuratè, & absolutè sumere signum, quod sit horoscopus, & propterea nec vllum ex alijs centris, ex quibus à Chaldæis fiunt prædictiones satis ostendimus. Hæc Sextus.

En sapientes illi viri huius artis Parentes, & Auctores, qui ex astrorum congressibus subtiliter notatis, animaduersisq. euentis, Astrologiam certis, & exploratis monumẽtis consignarunt, hisque instrumentis cœlum partiti sunt, qui Astrologiam primi certa ratione, & via notarunt. cum autem instrumentorum vitium magnos parere errores soleat, vnde Ptolemæus libro tertio, capite secundo. Instrumentis, inquit, horarum, quæ per aquarum decursus adaptantur, euenit ex aquarum retentione, & decursus differentia, quæ per differentes occasiones, vel per quamlibet vllam occasionem, & contingentem, ei aduenit: necessariò conuenit, vt via, qua gradus circuli singulorum, qui secundùm naturalem rationem consecutiua debet esse ascendens depræhendi posse indicemus, &c. Planè constat veterum experimenta, quæ in certo, vagoque celo facta sunt, non potuisse nisi fortuitã, & temerariam artẽ parere, horum verò obseruationibus recentiores omnes Genethliaci nituntur. temerariam itaque, & nullis certis experimentis notatam disciplinam sequuntur.

Prima dicet quispiam hæc fuisse huius disciplinæ rudimenta, & balbutientis adhuc Astrologiæ quasi incunabula, cæterũ stellarum postea motus, ortus, & occasus ita numeris comprehensos, vt Mathematici quo die, qua hora, quo momento earum congressus, digressus, defectus futurus sit sine vllo errore tradant. Hinc Alphonsi, Copernici, Prutenicæ tabulæ, hinc ephemerides per singulos annos, menses, diesque ductæ. His verò tẽ-

pore immenso notatis, & animaduersis, obseruatum quoque quo habitu, qua forma, quaque constitutione stellarũ aliquis nasceretur, notatã præterea vitam, fortunam, mores, & ingenium, & ad extremũ finem etiam vitæ, eaque omnia, vt vsu euenerant literis mãdata, deprehensumque fuisse, eos qui sub eodem stellarum habitu prodeunt in lucẽ, parem, vel non admodum dissimilem fortunam nancisci, & ita artem hanc esse conditam. Hunc apertissimi erroris arguent quotidianæ eclipses, quarũ nulla adhuc vidimus tabulis ita respondentẽ, vt vna, aut altera hora à præstituto tempore non errauerit, quod sanè non contingeret si noti iã essent syderum cursus. Vnde sunt varij, & multis horis dissidentes Mathematicorũ calculi, nisi ex eo quod nõdum cõprehensos habent astrorum cursus? Nihil aut diligentiæ, aut curæ omisit Ticho Brahe in notandis syderum motibus; libro tamen de noua stella, pag. 648. Martis, & Saturni motus, adeò incertos esse testatur, vt tribus interdum, quatuorvè diebus à calculo aberrent. Deinde hic quo errore, aut fraude Chaldæos, & Ægyptios, qui primi hanc artẽ coluerunt, fusam, & vagam disciplinã nullo certo fundo conceptã professos esse concedit, & à cęlo duxisse, quæ à cęlo non dependent, eodẽ cogitur fateri Astrologos nostrates laborare posse, & è cœlo tribuere, quæ aliundè proficiscuntur. Hactenus à Chaldæis, & Ægyptijs artis suæ originem Genethliaci repetiuerunt: Claudius Ptolemęus nihil ex propria, omnia se ex Chaldæorum, Ægyptiorũque obseruationibus scribere profitetur. Ex eorundem notationibus Iulius Firmicus, & Albumazar huius artis præcepta tradiderunt: nunc si apud Chaldæos, & Ægyptios nullam fuisse Astrologiam admittunt, deserunt inueteratam illam de artis suę antiquitate opinionem, eamque priuant innumeris illis experimentis, quæ à Chaldæis, & Aegyptijs in patentibus cãpis facta, hactenus tradiderunt. Et quoniam, aut nunquam, aut nonnisi post infinitũ prope annorũ interuallum astra redeunt ad locũ, vnde digressa aliquando sunt sublata antiquitate, huic disciplinæ haud scio, an satis diuturnius illa experimenta confirmari potuerit.

CAPVT V.

Astronomicis experimentis nihil esse fidendum.

IN experimentis Astrologi suorum Apotelesmatum summã, & ferè vnicum posuere præsidium, experimenti porro vis in similitudine est eorũ, quæ experimur. Multæ inquit Arist. in prœmio Metaph. eiusdem rei memoriæ, vnius experientiæ vim efficiunt, quare experientia penè simile quid scientiæ, & arti esse videtur; per experientiam autem ars, & scientia hominibus efficitur. Experientia enim, vt rectè ait Polus, artem efficit; inexperientia autem fortunam. Fit autem ars, cùm è multis experimentalibus conceptibus, vna de similibus vniuersalis opinio fiat; opinari enim quod Calliæ hoc morbo laborãti hoc conducit, similiter Socrati, ac singillatim alijs multis, experientiæ: quod autem omnibus huiuscemodi secundùm vnam speciem determinatis hoc morbo laborãtibus conduxit, vtpotè pituitosis, aut biliosis, aut febre ardente febricitantibus, hoc artis proprium est, &c.

At in Astrorum iudicijs dissimillima sunt priscorum, recentiorumque experimenta, atque exempla, ipsius quoque Ptolemæi confessione libro primo, de Iudicijs, capite secundo. Hoc quoque accidit, inquit, vt configurationes, quas veteres tradiderunt, & quibus nos iudicia accommodare consueuimus, pronunciantes de ijs, quæ nunc obseruamus, vt illi olim, variæ sint; illæ enim, ne semel quidem cum nostris similes, & congruentes repertæ sunt; nam magis quidem, aut minùs concordare possunt, atque id quidem innumeris temporis ambagibus; prorsus aũt conuenire nullo modo, cùm

omnium rerum cœlestium simul, ac terrestrium instauratio (nisi cui libet, inanitate quadam gloriosa, ostentare scientiam, & perceptionem earum rerum, quarum nulla esse potest) aut non sit prorsus expectanda, aut non intra tempus quod humano intellectu comprehen datur; si quando igitur in prædicendo erratum fuerit commissum, ex eo visu venit, quòd subiecta exempla dissimilia inter se fuerint, atque hæc vna est in aeris exploratione difficultas, ad quam nulla accedit causa comperiendorum motuum cœlestium.

Iulius Firmicus libro octauo Matheseos, cap. 5. nouas obseruationes Græcis, & Latinis inauditas, se traditurum his verbis profitetur. Accipies nunc Mauorti decus nostrum plenissimam huius operis disciplinam, Græcis multis, & omnibus fermè Romanis incognitam, ad quam vsque ad hodiernum diem nostrum aspirauit ingenium, &c. Rursus libro quarto, cap. decimosexto. Istam rationem, inquit, veteres inuolutam varijs obscuritatibus reliquerũt ne ad hominum notitiam perueniret, &c.

Scribit Ptolemæus libro tertio, Quadripartiti, cap. 14. dirigendos esse Aphetas ad Aneretas secundum ordinem signorum in orientalibus cœli locis, in occidentalibus verò, non solùm secundum ordinem signorum, sed etiam contra successionem. Hieronymus Cardanus rationem dirigendi in sorte non mutat, sed eandem sequitur, quam in horoscopo Sole, & Luna. Cyprianus Leouitius, alijque permulti solum horoscopum dirigũt ad promissores cum agitur de valetudine, morbis, & vitæ longitudine: omisso Sole, Luna, Sorte, & Dominio horum locorum. Sortem porrò quocunque loco ponatur, semper dirigunt contra successionem signorum, & graduum: omnes tamẽ experimentis nituntur. ergo contrarias, & planè pugnantes rationes dirigendi certis experimẽtis ortas credemus? an potius allucinatos esse omnes, nullaque esse experimenta, quæ nobis obiectant?

Cardanus libro de restit. temporum, & motuum cœlestium r.ône veteres omnes in motu Solis, Lunæ, Saturni, Martis, obseruãdo deceptos esse docet, eorumq. propterea experimenta sub alio astrorũ statu, & constitutione facta esse quam contingant nostro tempore? Et sect. 1. Aphor. 27. Nullus planeta, inquit, in æternum redibit ad pristinum locum, nec etiã in longissimis temporum spatijs secundum sensum, alius à Sole. Quantò magis Ægyptiorum, & Chaldæorum experimenta fatendum non contigisse sub eodem cœlo, in quod cadunt nostra ætate?

Victus hoc argumento Lucius Bellantius lib. de Astronomiæ veritate, quæst. 1. art. 1. fatetur experimentis deesse similitudinem perfectissimam, sed eam negat esse necessariam, cùm de genere vniuerso iudicent, & prædicant Astrologi, de singularibus autem non nisi imperfectè, ac timidè, propter cœlestium configurationum dissimilitudinem. Qualis imperfectio, inquit, alijs etiam doctrinis, ac disciplinis accidit, sed alijs maior, minor alijs. Hæc Lucius Bellantius, quàm lucidè, quàm bellè, viderint alij: ego multa in his desidero.

Ac primùm non video, quid discriminis inter generalia ponat, & singularia: Quæ enim vocat generalia? ea ne quæ nõ vni hominum, sed toti cuidam populo, seu regioni eueniunt? nam hæc generalia appellat Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs, cap. 3. At hæc quoque pendent, si pendent, à singularibus certis, & definitis astrorum congressibus, qui pestilentiam, annonæ charitatem, morbi genus quoddam causare dicuntur à Bellantio, vt retulimus lib. 1. c. 20. Quare si nunquã ijdẽ redeunt astrorum cœtus, vt verè non redeunt, non minùs generalium, quàm singularium obseruationẽ faciunt inconstantem, & lubricam. Atque adeò generalium etiam experimenta vacillant, labantque. An aliter generalia intelligit, posse nimirũ ab Astrologo prædici, quod genus, aut species euentorũ impendeat: non posse verò definire euentorum circunstantias, quæ singularium complent propriam rationem, ac formam. Hoc magis ipse significat artic. 2. ad 3. Hoc modo etiam Ptolemæus in centiloquio, can. 1. in generali, non in particulari

prædicere poſſe Aſtrologum ſcripſit.

At neque id probare poſſum, quia Aſtrologi prædicunt ſingulares euentus mortem violentam ex veneno, ex inſidijs; diuitias ex hæreditate, ex induſtria, ex matrimonio, amicitias Principum; cædes fraternas, & maternas: profitetur, & tempus, & annum, & diem ſingulorum euentuum à ſe præſciri poſſe: pleni ſunt libri, plenæ geniturae.

Præterea duo ſunt euentorum genera, quædam ſimplicia, copulata quædam; morietur cras Socrates ſimplex res eſt, huic, ſiue quid accidat, ſiue nihil definitus eſt moriendi dies; Philippus gignet Alexandrum ex Olympiade, copulata res eſt, non poteſt dici ſiue fuerit Philippus cum Olympiade, ſiue non fuerit, gignet Alexandrum. Simplicia quæ ſunt non à quocunque aſtrorum cõgreſſu dimanant, ſed à definito, & indiuiduo, qui ſi nec vnquam idem reuertitur, nec idem ſimplex effectus redire poteſt, nec confici experimentum. Quæ ſunt copulata, &, vt Chryſippus vocabat, confatalia, vnum ſine alio effici non poteſt; ſed vtrunque à certo, & definito ſyderum aſpectu dependet; quare ſi non reuertuntur aſtra, quæ ſingulares præſtãt effectus, neque copulata redire poſſunt, vbi igitur ſunt generica iſta experimenta?

Ad hæc circunſtantias iſtas, & accidentia euentorum, quæ vocas, vel ais eſſe à ſyderum efficientia, vel non. Si ſecundum, rerum partem multò maximam à cœli poteſtate ſubducis, nõ ſine Aſtrologicarum prædictionum incertitudine, & incredibili ambiguitate. Si primum ais, hæc quoque effici à cœlo, & horum experimenta facta eſſe oportet ab Aſtrologis, non generica ſolum; eadem enim quæſtio rediret.

Rurſus minima quæque ſtellarum cõmutatio, & quælibet quanquam exigua configurationis variatio, effectuum non ſolum circunſtantias, ſed & genus euariat, lege Card. lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 1. 3. & 6. & lib. de reuolutionibus, cap. 7. Quatuor modis, inquit, planeta iuuat, vel nocet. Primus eſt ex natura propria, ſecundus ex qualitate diſpoſitionis, tertius ex irradiatione, &c.

Infrà: Ptolemæus, inquit, poſuit Lunam ſignificantem corpus, deinde animi mores, deinde vitam, & vxorem, & natum, & ancillas, & filias, & ſorores. Quomodo ergo erit diſpoſita, cui in partu moritur vxor, & ipſe longæ vitæ, & filiæ eius plures incolumes, & ancillæ fugitiuæ, & mater mortua citò, & corpus ſalubre, & intellectus inconſtãs, & malus? propter hæc in capitulo ſequenti ſubijciam vnam, aut alteram figuram.

Idem eodem lib. cap. 5. Quinta, & Venus, & Luna dant filios, Mars cum nona, & Luna dant itinera, Luna Venus diſpoſitores dant matris fortunam, Luna Mercurius, & tertia dant fratres, & conſanguineos, &c. Multa itaque, & genere diuerſa, cùm ab eodem aſtro pro vario congreſſu cum alijs aſtris proueniãt: eadem verò cœli conſtitutio redeat nũquam, quamuis enim annis triginta Saturnus, Iupiter duodecim, Mars duobus, Sol, Mercurius, Venus vno, Luna viginti ſeptem diebus, & octo horis abſoluãt ſuum curſum, Ptolemæo auctore, ad eandem tamen conſtitutionem, eo temporis ſpatio non reuertuntur: vnde Aſtrologi deſumpſerunt experimenta, quibus ſuam diſciplinam fulcire ſolent? vnde hauſerunt obſeruationes, quas mirificè iactitant?

Agè verò, vndenam duxit hanc differentiam Bellantius? ſtellarum ſanè conſtitutiones in ſchemate, vel recurrunt, & ſecundum ſubſtantiam, & ſecundum accidentia ſimilia, vel vtroque modo diſſimilia, vel vno modo ſimilia, diſſimilia altero.

Si vtroque modo ſimilia, id primò aduerſatur Ptolemæo, id aduerſatur omnibus, qui aſtrorum motus numeris, & ratione complexi ſunt. Deinde vtraque obſeruari potuerunt, & generalia quæ ſunt, & priuata, & in artem redigi, nam licet euentus alicuius circunſtantias operoſius ſit notare, quàm genus; præcipuarum tamen circunſtantiarum notatio nõ ſuperat periti, ac ſolertis Aſtronomi diligentiam. nam & hiſtorici ſæpè pleraſque circunſtantias complectuntur in bello quopiam, ſeu pace, ſeu fœdere,

ſeu ſame deſcribenda. Si vtroque modo diſſimilia ſunt, neque generalia, neque ſingularia, & quæ accidentibus circunſcribuntur ſub experimentum veniunt. Sin tandem ſubſtantia ſimiles, diſſimiles accidentibus ſunt ſtellarum congreſſus, quamnam, obſecro, intelligit ſubſtantiã? aſtrorumnè? verè quidem, ſed nihil ad rẽ; id enim ſi ſatis eſſet idem genere ſemper cœlum præſtaret. An aſpectuum, & virium, quæ pro vario aſpectu ſtellis inſunt? nihil his variabilius, nihil minùs conſtans, in errantibus præſertim; quæ nunc in ſextilem conueniunt, aliàs in trigonum recurrunt, mox in quadratum cedunt, aliàs ex altera parte ſibi reſpondent. quam inconſtantiam abundè declarat effectuum varietas, quos ſingulis momentis fundunt, declarat geminorũ partus qui in breuiſſimo tẽporis interuallo contrarijs temperamentis, contrarijs moribus prodeunt. Sed fac vel vna hora non mutari cœli efficientiam, vnde deduces diuerſam eorum naturam, qui eo tempore oriuntur? vnde rerum varietatem incredibilem, quæ per id tempus prodeunt in lucem? An ſigna, dicit Bellantius, vel domos ſimiles eſſe ſubſtantia? nihilo meliùs; cùm enim aſtrorum tardiora quædam, velociora ſint alia, modò in his, modò in alijs, modò in vno, modò in alio gradu ſibi obuiant, vbi ergo Bellanti, pones tuam illã generis, ſeu ſubſtantiæ ſimilitudinem? Denique cum varientur ſigna, & ſignorum gradus, congreſſus, ſtationes, retrogradationes, directiones, ortus, occaſus, omnia denique, ex quibus ſimile quoddam genus fingi poteſt, vbi tandem exiſtet iſta ſimilitudo?

Ex hac re duo conſequuntur neceſſariò; vnum quidem ſyderum omnes congreſſus, cùm infiniti propemodum ſint, obſeruari non potuiſſe, nec eſſe, nec fuiſſe vllos Aſtrologos, qui ſui ſæculi quotidianos congreſſus aſtrorum, eorũq. effectus obſeruauerint; vt prorſus oporteat hanc ſcientiam eſſe mancam, deſtitutam nimirum experimentis innumeris, & notationibus, quæ ſæculo quolibet, immò quolibet anno, & die fieri potuiſſent, & facta non ſunt; vnde ſequitur omnes obſeruationes fallaces, incertas, ambiguas, dubias eſſe. cum enim non fuerint ſemper obſeruati aſtrorum concurſus, incertum oportet eſſe, an eoſdem ſemper effectus, an verò aliquando hos, aliquando contrarios fundant.

Alterum experimenta, quæ facta ſunt (ſi vlla tamen ſunt facta) non dare ſcientiam, aut generalem rationem, qua in poſterum pronunciari quidquã poſſit, aut prædici; quia nullæ ſunt aſtrorum configurationes alijs prioribus ſimiles, ex quibus generalia ſumi poſſint ſcita, & pronunciata, quæ ad iudicandum de alijs, & ſimilibus iuuare poſſint.

CAPVT VI.

Tria Aſtrologorum ſuffugia.

TRIPLICI via huius rationis vim declinare poſſunt Aſtrologi. Primò quidem dicendo, non indigere Mathematicos congreſſuum ſimilitudine: ſcire ſe Solem eſſe calidum, frigidum Saturnum, Lunam humidam, ſiccum Martem, & ſic de reliquis: Deinde ex opticæ præceptis commodè dijudicari poſſe, quantum maioris, minoriſue diſtantiæ, & propinquitatis ratio valere poſſit, vt aſtrum vnum vim alterius aut retundat, aut exacuat, in mutuis congreſſibus. Quare poſito quolibet aſtrorum interuallo, non ægerrimè conijci poſſe, quid ex his, & ijs viribus parum, multumque ſemotis aptum ſit conſequi.

Exiſtimare ſecundò poſſunt Mathematici accidere quidem his obſeruationibus, ac menſuris diuerſitatem, & errorem aliquem, non magni tamen momẽti, ſatiſque eſſe Aſtrologo paulò plus, minuſuè verum attingere, quod & Bellantio viſum eſt, quæſtione citata diluenti ſecundum argumentum.

Tertiò concedent plerique nihil opus eſſe anxiè diſquirere qualibus experimentis

mentis Astrologia parta fuerit, experimenta qualia oportebat fieri, facta iam esse, idque constare, tum Astrologorum omnium vnanimi consensu, tum quotidiana prædictionum veritate. videmus hæc prædicta nunquam ferè mentiri, quod non eueniret, nisi legitimis experimentis Astrologorum scita collecta fuissent. Quamuis ergo cognitioni hominum obscura sit ratio, qua hæc animaduersa, & notata sunt, notata tamen esse, & obseruata, vt oportuit. Ita ferè fugiunt Astrologi, nos sequamur fugientes; nondum enim argumenti, quod proposuimus, vim declinarunt, immò nec declinare possunt. Sed vt certo ordine disputatio procedat, ostendendum est primo non potuisse planetarum vires Astrologos experiri.

CAPVT VII.

Non potuisse Astrologos Planetarum vires experiri.

QVONIAM planetarum præcipuè viribus confidunt Astrologi, easque totius Astrologiæ quasi fundamenta constituunt, placet ab his initium ducere, planumque facere, non potuisse eorum vires experimentis notare. Saturni stella, inquit Ptolemæus libro quinto de Iudicijs, cap. quarto, maximè frigidifica est, sed & nonnihil arefacit; Stella Iouis têperatæ naturæ est; media enim fertur inter frigidificam Saturni, & æstuosam Martis: Martis stella, & arefacit, & vrit, sicut congruit igneo ipsius colori: Stella Veneris eosdem habet effectus, quo ad temperationem, quos Iupiter, sed ratio est diuersa; nam quòd vicina est Soli nô nihil calidifica est, sed multò vehementiùs humectat: Mercurij stella ferè quidê non minùs aliquando arefacere, quàm humores absorbere, propterea quòd non longè à Sole recedat: aliquando tamen & humectare deprehenditur cùm superposita sit terræ proximè orbi Lunę, subitarum autem mutationum in vtramque partem effectrix est inflata; quasi celeritudine comitatus solaris, &c.

Quid Cardanus libro de supplemento Almanach, capite decimo octauo? Saturnus frigidus est, maximè Orientalis, siccus maximè Occidentalis. Iupiter calidior, quàm humidior; calorem auget Occidentalis, humiditatem Orientalis. Mars siccior longè quàm calidus, Orientalis calorem, Occidentalis siccitatem auget. Sol calidùs valde in passiuis paululùm declinat ad siccum. Venus humida plurimùm, maximè Orientalis calida paululùm, magis tamen Occidentalis. Mercurius siccus, plus tamen Occidentalis, temperatus in actiuis, Orientalis tamen modicè calidus. Luna humida vehemêter, maximè Orientalis, idest, post Solem calida paululùm, magis tamen Occidentalis.

Tantum autem Genethliaci Planetarum viribus tribuunt, vt reliquarum omnium stellarum virtutes ad eas reuocent. quare Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capite octauo Stellæ in capite Arietis, inquit, effectus habent commistos ex viribus Martis, & Saturni, quę in ore sunt, idem possunt, quod Mercurius, & nonnihil quod Saturnus, quæ in posteriori pede Martiæ, quæ in cauda Venereæ sunt. Vbi Tauri signum quasi amputatum cernitur, ibi stellæ sunt naturam sapientes Veneris, & Saturni, At Vergiliæ Lunam, Martemque referunt. In capite inter succulas vna luce rutila excellens, quæ & facula dicitur, Martia est. Geminorum signum in pedibus stellas habet, quarum natura similis est naturæ Mercurij, & nonnihil Veneris, In fœmoribus lucidæ stellæ Saturniæ sunt, in capitibus duæ nitent, quarum prior Mercurialis est cognomento Apollinis, posterior Martia cognomento Herculis. Percurrit denique omnes Zodiaci stellas, deinde omnes stellas fixas, easque aut Saturnias, aut Iouias, aut Martias, aut Mercurias, aut Venereas, aut Lunares, aut Solares facit. Ptolemæum sequuntur minorum gentium Astronomi, & ad septê planetas reuocât

cæterarum omnium stellarum vires, & efficientiam. Quo fit, vt si probatum fuerit, non potuisse Astronomos experiri vires Planetarum, Astrologia vniuersa, & Genethliaca omnia scita vocentur in dubium; nam astrologia non habet alia præcepta, quàm quæ experimentis sancita & collecta sunt, si constiterit eius dogmata nullis niti experimentis, artem totam fabulosam esse, & fictitiam constabit.

Agite ergo, si placet, in ipsam Astrologiæ Arcem expediamus Arietem. non leui, ac ludicra de re disceptatur, sed ad summum ventum est; agitur de primis Genethliacæ principijs, quibus tota hæc ars continetur.

Principio itaque sciscitari libet, vndenam Astrologis primis innotuerit Saturni fragiditas, siccitas Martis, aliæque aliorum Planetarum priuatæ vires? Experimentis, inquient. Bene est: & quidem de Solis calida, de Lunæ humida vi, inter omnes meritò conuenit, ex quotidiano vsu, perpetuoque sensu. De alijs quæro, vnde cognoscatur eorum virtus? Saturni, gratia exempli, quem nemo ita solum vidit è cœlo fulgere, vt notare potuerit, priuatas eius vires, vnde constat frigitas? An quia sentimus frigus? quid si frigiditas, quam experimur, non sit Saturni, sed aliorum syderum, quæ cum Saturno feruntur in orbem? Experimur, inquient, semper gelidum aërem præsente Saturno, licèt alijs, & alijs semper stellis consocietur. Nihilne ergo faciunt ad frigus reliquæ stellæ, quas vos dicitis habere naturam Saturni, quasque natura frigidas esse vultis? Quo pacto probatis frigus à Saturno defluere, non ab alijs Astris? Nonne quotidie, aut noctu, aut interdiu, nostrum hemisphærium Saturnus pertransit? nonne rapitur motu diurno ab Ortu in Occasum? num sentimus quotidie eius frigus? etiamne furente Leone, etiam latrante Canicula? Annon id aitis, sed tunc quoque minùs æstuare dicitis cœlum, quando maximè æstuare videtur, obsistente Saturno Leonis, & Caniculæ calori? vnde id nostis? an Saturni absentiam de cœlo vidistis, & tunc maiorem calorem experti estis? Vnde igitur probatis minus nunc esse in mundo caloris, quàm esset, si Saturnus cœlo abesset? quibus id probatis certis experimentis?

Vt paucis rem conficiamus, bipartitam facio quæstionem, & interrogo, Habesne huius frigiditatis experimentum perpetuum, & nunquam interruptum, an quorundam duntaxat temporum? Si perpetuum, hoc aliunde non potest deduci, quàm ex eo, quòd cùm perpetuò Saturnus è cœlo fulgeat, qualibet hora frigidiorem reddit mundum, quàm esset, si Saturno cœlum careret; at id nullam vim habet, nisi apud eos qui sibi iam persuasere frigidum esse Saturnum; alij enim id inficiabuntur, & experimentum requirent. Qui igitur detrahes Saturnum de cœlo, vt experimentum exhibeas frigiditatis, qua sub Saturno, & sine Saturno mundus vtitur?

Sin quorundam temporum affers experimenta, & non continua; quorumnam? quatuor, inquies, potissimùm: nam interest primo cum quibus alijs stellis congrediatur: secundò, interdiu, an noctu fulgeat: tertiò, quam hemisphærij nostri partem, seu situm occupet: quartò, quantùm denique per Zodiacum ad nos accedat, vel recedat. At nihil horum certam Saturno frigido fidem facit.

Et de primo quidem experimento nihil in præsentiarum laboramus, conuenit enim nobiscum, variabiles esse congressus Astrorum, nunc autem similia quærimus, & vniusmodi non varia, & inconstantia experimenta, quæ ad secundum effugium pertinent, de quo suprà disseruimus, & capite sequenti redibit disputatio.

Deinde vel Saturnus quibuscunque iunctus stellis fundit frigus, vel cum quibusdam solùm, non cum alijs. Non primum; non enim cum Sole, non cum Canicula, non cum Leone, non cum Marte, vt satis constat. Dices, cum his quoque exhibere frigus, sed tenue, & vix sensile: nugæ. Experimentum quærimus sensibile, & certum, nemo autem rapidus dum Sirius ignes exerit sentit Saturni frigus. Affirmabis ab his Astris eius efficientiam impediri; rectè quidem, sed non

habes

habes adhuc experimentum quod proferas, & quod inquirimus. Vnde enim nosti illum natura sua frigefacere, ab alijs Astris impediri, ne fundat frigus?

Cùm quibusdam verò Astris si Saturnus frigefacit, non cum alijs. Primum quidem tam possum Saturno frigus, quod è cœlo defluit, tribuere, quàm tali syderum compositioni: nam si eadem redire posset compositio absente Saturno, redarguerer fortasse; si enim semoto Saturno aliorum Astrorum concursus frigefaceret nihil, certissimo comprobares experimento à Saturno potiùs, quàm ab aliorum Astrorum congressu frigus proficisci; quo enim separato nihil fit, constat in eo aliquid esse causæ, cur res fiat. At syderum compositio cum Saturno, qua posita expertus sum frigus, non est separabilis à Saturno, nec redire potest sine Saturno, quomodo igitur redargues eos, qui contendunt non à Saturno, sed à congressu stellarum frigus delapsum esse, quod proferebas? quo experimento suadebis Saturnum esse frigidum? Saturnus sane separatur quidem, & redit, cum alijs stellis, sub quo congressu; vel experimur frigus, & redargui nequit, qui id tribuit nouæ constitutioni Astrorum, sicut, & priori, & non Saturno: vel nihil sentimus frigoris, & experimentum destruit potiùs quàm astruat Saturni frigiditatem. Deinde, vel Saturnus cum quibuscunque stellis tantundem fundit frigoris, vel cum vnis aliquid, cum alijs plus, plurimum cum alijs; non primum, quia Mathematici volunt modò plus, modò minus frigefacere Astra, volunt variabiles, & inconstantes esse eorum vires. Deinde id reprobat experientia, non enim tantundem experimur frigoris sub cane quantum sub Capricorno. Si cum quibusdam nihil vis, cum quibusdam aliquid, cum quibusdam plus, cum quibusdam plurimum Saturnum efficere frigoris, probandum tibi erit hanc frigoris inconstantiam non proficisci à varia syderum constitutione, & proferendum experimentum, quod concludat à Saturno, non autem à configuratione stellarum, hanc varietatem prouenire, quod experimentum quia non reperies succumbas necesse est probando per experimenta Saturni frigiditatem. Video quid acuto alicui venire possit in mentem: dicet non posse quidem Saturni seorsim vim, & efficientiam concludi, probari tamen stellarum congressu & constitutione frigescere hæc sublunaria; Ne id quidem, nam sub eadem constitutione stellarum, non experimur idem frigus noctu, & diu, Æstate, & Hyeme, quo modo itaque ostendes frigus illud à stellis dilabi, non ab alijs causis propter quas plus frigoris experimur noctu, quàm interdiu, Hyeme, quàm Æstate, in montibus, quàm in aliqua planitie. Aristoteles sanè lib. 2. de generatione à tex. 56. ita Solem facit omnis caloris, & frigoris auctorem, vt generationes, & corruptiones, quæ his inferioribus contingunt, non desiderent aliud frigus aliumve calorem quam Solis. Nosque lib. 1. cap. 3. ostendimus Solem accedendo recedendoque causam esse caloris, & frigoris omnis quod experimur à cœlo proficisci, cui si addas frigus, quod terra, & aqua fundunt sua natura, non reperies experimētum, quod Saturni frigus efficiat.

Ad secundum quod attinet, si contendas noctes, vel dies frigidiores esse præsente Saturno, quàm eodem absente, res tibi erit cum Astrologis tuis; non enim potest aliter abesse Saturnus, nisi quia dum nox nostro hemisphærio incubat, ille infra Orizontem oberret, vel dum nos dies luce perfundit, Saturnus infra terram commoretur. At Astrologi stellas sub alio hemisphærio dum sunt, suas exercere vires volunt; nam alias nocturnas, diurnas alias faciunt, quod nocte nobis dominentur quædā vbi vbi eo tēpore existant, aliæ diu quocunque tandem loco fulgeant; & Lunam certis noctium, dierumq. interuallis docent concitare maria, morborū humores, arborū temperamentum; implere conchylia vbicunque illa sit, neque cùm alicui syderi dominationem in annum tribuunt, eum interrumpunt per noctis, & diei vices: Denique cùm natalitiam alicuius configurationē discutiunt errantium omnium stellarum per domos diuisarum, & signorum

l'Anno 1643 fu la State così fresca che più tosto fredda che mai caldo si sentisse anco' sendo il Quadro (?) ... Autore Don ... [marginal manuscript note, partly illegible]

rum statum, siue supra nos, siue infra contemplentur, omnibusque Astris, siue in nostro siue in altero hemisphærio suas tribuunt vires.

Rursus si noctes, diesve frigidiores esse, ais cùm nostrum decurrit hemisphærium Saturnus quia è propinquo efficaciùs agit, id quidem affirmare potes, experimentis comprobare non potes? cùm enim Saturnus quolibet anno sex menses noctu, totidem menses interdiu, nostrum percurrat hemisphærium, atque hi menses, ijdem semper non sint, sed aliquando æstiui, aliquando hyberni, aliter oporteret nunc sex mensium dies, nunc sex mensium noctes esse frigidiores; id verò quis notauit, aut notare potuit, in tanta præsertim temporum mutabilitate, cum quolibet etiam mense experiamur nunc noctem, nunc diem magis minusque frigidam, seu calidam?

Aliorum dices Astrorum vi impeditur Saturnus, ita vt aliquando frigefaciat minùs, aliquando penè nihil. Crederem id sanè libenter, si iam probasses esse per se frigidum; tunc enim consequens esset, quando non fundit frigus ab alijs impediri; id verò nondum probasti, immo nec probare potes. nam vel impeditur semper, & eius vis sub experimentum nunquam cadet, vel aliquando, & ab aliquibus: à quibus igitur? ab ijsdem, an à diuersis? non ab ijsdem, quia nunquam Saturnus bis eodem modo congreditur cum alijs Astris; non à diuersis, seu ijsdem diuerso modo compositis, quia nondum fecisti experimentum, ac proinde tam liberum est mihi negare Saturno frigus, quàm tibi concedere.

Quæro præterea an velis à solo Saturno fieri frigus, an ab alijs etiam causis? Et Auerr. quidem lib. 2. cœli tex. 94. infima elementa terram, & aquam ait frigida esse, quia plurimùm à cœlo distant: remotio enim à motu, inquit, dat grauitatem, quietem, frigiditatem; id quod fusiùs prosequitur Iacobus Zab. libro 1. de qualitatibus elementorum, capite vltimo, libro de regionibus aëris, cap. 6. & 7. quin & Aristot. lib. 1. Meteor. sum. 1. cap. 4. Oportet, inquit, intelligere sic, & hinc cum inceperimus, quod enim sub ea quæ sursum est circulatione, corpus veluti materia quædam existens, & potentia calida, & frigida, & sicca, & humida, & quæcunque alia has sequuntur passiones, fit talis, & est à motu & immobilitate; cuius causam, & principium diximus priùs, in medio igitur & circa medium est grauissimum segregatum, terra & aqua, &c. Alij terram & aquam natura sua frigidas esse contendunt, ab extrinseco interdum calefieri. vel igitur solo Saturno tribuis frigus, vel alijs præterea causis? non prius; quo enim experimento efficies nullum esse aliud nisi Saturni frigus? non secundum; quo enim experimento ostendes si noctes aliquas, vel dies sentias frigidiores à Saturno profectum id frigus, non à terra, neque ab aqua, neque ab alijs inferioribus causis, quas fundere frigus in confesso est apud omnes? Præterea nemo metiri potest dierum, noctiumque frigus, & ita inter se Saturnias noctes cum ijs, quæ Saturno non subsunt conferre, vt certò possit affirmare has, illis esse frigidiores. vnde ergo ostendes Saturni frigus? Sed largiamur Astrologis, quod probare nequeunt, frigidiores esse noctes præsente Saturno, quam eodem absente. quanam ratione efficient non ob aliam causam nisi ob Saturni efficientiam esse frigidiores?

Nutant itaque Astrologica omnia experimenta, & in vtranque partem claudicant, omniaque adhuc ambigua sunt & incerta, quod planius faciet sequens argumentatio.

Postremò Saturnò desunt ea quæ, auctore Ptolemæo lib. 1. cap. 2. Solis, & Lunæ astruunt calorem, & humorem, nam Sol diurnus semper nobis est, dies verò noctibus calidiores experimur quouis anni tempore, iure propterea Solem caloris auctorem existimamus. Saturnum verò qui modò est diurnus, modò nocturnus, nec proprium vllum sibi vendicat tempus, ex cuius perpetuo temperamento, eius vis deprehendi posit, cur facimus auctorem frigoris? interdiu quoque cùm lumen Solis distinctè posit ab alijs secerni luminibus, accessu ad ipsum periculum de eo facimus; calemus enim

eò magis, quò magis applicamur, cùm in vmbram secedimus frigemus, ideo vis Solis non ignauis, & ambiguis, sed certis & exploratis experimentis comperta est. At Saturni siue lumen, siue arcana vis, cùm seorsim ab alijs ad nos non perueniat, experimenti incapax est. Conueniunt eadem Lunæ: nam distinguimus eius lumen ab alijs, & crebro recursu manifestam vim prodit suam, cõspicuisq. accessionibus, & decessionibus variè afficit maria, arbores, conchylia, & alia id genus humida. Saturni tardissimus est motus, lumen exiguum, & minimè sensibile, alia virtus abdita, & arcana, vnde itaque desumes experimentum, quo eius frigus confirmes?

Quoad tertium si contendas deprehendi Saturni frigidam naturam ex vario eius ascensu per partes hemisphærij nostri, eandem tibi rationem objicio. Solem enim quo magis ad nostri cœli verticem accedit, sentimus feruentiorem quotidie, propterea calidam vim Soli addicimus; nihil tale de Saturno proferre potes. quotus enim quisque obseruauit horas nocturnas diurnasque solito magis frigescere, quo ad cœli meditullium propius Saturnus ascendit? planè si eius ad nos propinquior accessus maiorem afferret frigiditatem per statas, & fere quotidianas vices, ex vario situ, & partibus hemisphærij, quas occupat, magnum frigiditatis sumeretur experimentum, quod modò nullum planè est, quod sensu saltem deprehendatur. quis enim incrementa frigiditatis experitur, quo magis Saturnus ad cœli verticem accedit?

Possumus & eodem modo quartum diluere experimentum ex accessu, & recessu à Tropicis, & motu Saturni. Nam Sol quia in reditu ad Cancrum, Zonamq. nostram auget anni calorem menstruis ferè incrementis, qui paribus propè interuallis deferuescit, ob abscessum, vt animaduertere possit etiam vulgus, qui sit fons, & origo caloris, quem sentimus. Iam verò Saturnus, qui totos quindecim annos consumit versùs Cancrum progrediendo, totidemque reuertendo ad Capricornum, quod aut quale præbet experimentum suæ frigiditatis? quis vnquam distinxit quindecim annos frigidos à quindecim calidioribus, quibus ad nos propiùs Saturnus accedit? quis notauit frigiditatem gradatim crescentem per quindecim annos, & sensim decrescentem per alios quindecim? ne cogitatum quidem fuit vnquam de huiusmodi incremento, & decremento; addo nec potuisse cogitari, quia inter annos quindecim, quibus Saturnus prope nos circumfertur, multi sunt calidiores ijs annis, quibus idem longiùs à nobis agit; & multi anni, quibus longiùs à nobis distat, frigidiores nonnullis, quibus prope nos moratur, interturbante aliorum syderum congressu, constantem vnius syderis obseruationẽ, Multisq. alijs causis augescente calore eo tempore, quo Saturni frigus experiendum esset. Vt dormitasse, aut etiam somniasse Bellantium oporteat loco suprà citato, diluendo decimum argumentum; qui ait, ex consortio aliarum stellarum magis clarescere vim Saturni, seu alterius in sua actione persistentis, locum, & aspectum alijs subinde commutantibus. quomodo enim in eadem persistit actione, in tanta temporum inconstantia, quantam experimur quindecim annis, in tanta annorum varietate, quantam videmus inter huiusmodi temporis interuallum? quo experimento probas Saturnum persistere in sua actione? an contra omnium Mathematicorũ scita negas vnius Astri vim posse ab alijs, & contrarijs debilitari, frangi, impediri? ne Sol quidem Saturni frigus retundere valet? quod promis rei incredibilis experimentum? & quidem triginta annos, quibus quindecim Saturni frigus mundus algere magis dicitur, quàm alijs quindecim, quis memoria complecti potest, & conferendo perpendere, qui frigidiores sint? idque si semel in vita, aut bis fecerit nimium quantum est: at non vna, aut altera eiusdem rei memoria, sed multæ, auctore Aristotele in proemio Metaphysic. ad experientiam requiruntur. Versa igitur centies, aut millies Saturnum, deinde proferes eius frigiditatis experimentum. Mathusalem anni tibi non satis essent,

sent, vt Saturni frigoris caperes certum experimentum.

Quæ de vno Saturno dixi, de alijs Planetis intelligi velim: multo enim maiorem hæc vim habent aduersus Iouem, cuius natura temperata dicitur, & actio exigua, ac procliuis ad aliorum efficientiam, multò verò magis hæc quadrant in Venerem, & Mercurium, quorum hic non longiùs à Sole, quàm vnius Signi interuallo, siue illum antecedat, siue subsequatur, illa nunquam à Sole duorum Signorum interuallo longiùs abest, & antecedens, & subsequens. Nam cùm tam parum à Sole discedant, dignosci vix potest quid ipsi, quid Sol efficiat. Accedit quod Venus accessu, & recessu à Sole augetur non secus, ac Luna, id quod libro primo, cap. I. retulimus, vis autem eius non augetur per statas vices, vt Lunæ; nullum ergo hoc sydus tale præbet experimentum, quo ad eius vim peruenire valeamus, quale exhibet Luna. Vidit hæc Cardanus quoque ad lib. I. Ptolemæi, cap. 16. Syderum aliorum, inquit, quàm Lunæ, ac Solis opera obscuriora sunt tribus de causis: Prima, quòd propter tarditatem non adeò frequenter licet obseruare earum actiones. Secunda, quòd tempus exquisitum non adeò licet habere declinationis, aut coniunctionis, aut cùm primùm operari incipit, propter motus tarditatem, vnde certa sit obseruationis ratio. Tertia, quia eadem tarditate fit, vt opus ipsum sensim fiat; quod autem sensim fit, occultius est, quàm quod statim, etiamsi longè fit maius; veluti de motu Solis in cœlo, & lapidis proiecti in aère, si alter ad alterum comparetur, liquet. Hæc ille. Addere possum quartam: ea enim, quæ tardè, & longo temporis tractu fiunt multarum causarum interuentu, aut præpediri, aut promoueri possunt, vt non liceat dispicere, à qua potissimùm causa promanent. Concidit igitur primum Astrologorum effugium, quod nitebatur solertiæ, studioque obseruandi, quid stellarum per se vnaquæque valeret, vt inde daretur potestas conijciendi, quantum longa, breuique distantia cæterarum impediri quælibet posset, aut iuuari. Concidit & Astrologiæ primum, & maximum fundamentum experimentis compactum: si enim stellarum priuatæ vires non potuerunt sub experimentum venire, neque potuerunt communes.

CAPVT VIII.

Eerrores, qui contingunt Astrologis, in syderum obseruationibus, esse maximi momenti.

EX tribus latibulis, in quæ Astrologi recipiunt sese, quoties dissimilibus Astrorum congressibus vrgentur, primum iam deiecimus,

Et specus, & Caci detecta apparuit ingens
Regia, & vmbrosæ penitùs patuere cauernæ.

Aliud superest, quo aiunt errores, qui in syderum obseruando congressu contingunt, non esse magni momenti, nec quidquã officere aut Astrologiæ, aut experimentis, aut obseruationibus, aut prædictionibus, aut scitis. Leuis, inquiunt, fit euentuum commutatio ex priorum, posteriorumque configurationum dissimilitudine: exigua enim dissimilitudo paruam effectuum variationem facit, hæc Astrologicarum prædictionum veritati nihil detrahit.

His tria ego oppono. Primum, si quid euenit, exempli gratia, sub coniunctionem Solis, & Iouis in primo gradu Libræ, non inde continuò fieri, vt propter huiusmodi coniunctionem euenerit. Quid enim si id acciderit vi aliarum causarum, quæ minùs obseruatæ fuerunt? cùm præsertim libro primo demonstratum sit sublunarium causarum effectrices facultates instrumenta cœli non esse, sed efficere quod suum est, aliquando sine ope cœli, aliquando cum cœlo quidem, sed pro ipsarum, non pro cœli conditione,

ditione, & statu, vt omnis effectuum varietas principijs debeatur proximis, non cœlo.

Qua igitur temeritate, quove casu eam effectuum varietatem Soli, & Ioui, in Libra consociatis tribuimus, quæ ex tot, tamque dissimilibus superiorum, & inferiorum efficientijs accidere potuit? quid magis arduum, quàm in tanto causarum concursu dispicere, quid vnaquæque efficiat? quid difficilius in tanta multitudine euentuum vni causæ priuatim, ac certò aliquid tribuere? Id planè facere non potest, nisi qui sæpiùs obseruauerit eundem effectum sequutum esse, Sole, & Ioue in eadem cœli parte agentibus, quamuis aliò alij Planetæ diuertissent, id verò obseruare potest nemo.

Secundò, ne id quidem, quod modò dixi, satis est, vt constet effectum à Sole, & Ioue in Libra existentibus esse profectum, nisi constet iterum atque iterum Sole, & Ioue recurrentibus in Libram idem euenisse, quod priùs, etiam variato cæterarum sublunarium causarum statu. si enim eædem causæ inferiores persistant, iure dubitabitur, sitne id, quod tunc accidit, profectum à Solis, & Ionis coniunctione simili, an ex alijs proximis causis similiter affectis, an ex illarum, harumque mutuo congressu. Quare, nisi seiungantur ea, quæ rei cuiuspiam causa esse possunt, experiri nequimus quid vnumquodque rei illi conferat, vel non conferat.

Postremò, aio totum hoc experimentorum genus infirmum esse, non modò propter concursum sublunarium causarum, sed etiam (quod magis ad rem nostram facit) ob syderalium configurationum maximam dissimilitudinem. modica enim diuersitas, quam Astrologi nobis obtendunt, & qua se tuentur, raro; permagna verò frequentissimè contingit, vt obseruationes priores nihil à posterioribus iuuentur, neque posterioribus quidquam roboris accedat à prioribus, nec ex vtrisque possit quidquam vniuersim colligi, quo ars comparetur, vel præcepta rectè iudicandi. Quam sanè rem nobis declarant.

Primum orbis Aphanis conuersio ab Occasu in Ortum, ex quo sæpissimè contingit non redire in idem Signum Astrorum concursum. Audiamus nostræ ætatis ~~Mathematicorum Principem~~ Christophorum Clauium ad cap. 1. Sphæræ Ioannis de Sacro Bosco. Distantia stellarum fixarum, inquit, à punctis solstitialibus, & æquinoctialibus, non manet eadem semper, sed crescit, & augetur secundùm successionem Signorum, id est, versus Orientales partes progrediendo; ita vt stellæ, quæ verbi gratia antiquo tempore fuerunt ante puncta solstitialia, & æquinoctialia, modò reperiantur post ipsa puncta solstitialia, & æquinoctialia, vt ex obseruationibus antiquorum, & recentiorum liquidò constat, &c. Itaque si qui Planetæ sub æquinoctij verni puncto quondam conuenere, cùm Aries eidem puncto subiaceret, retrocedente mox Ariete ex Occidente in Orientem, fit æquinoctij vertex Occidentalior, quàm Aries, in eiusque locum subeunt Pisces, auctore Ptolemæo in Almg. dist. 7. cap. 2. Quare quæ Astra colerunt olim sub æquinoctium in Ariete, si iterum conueniant sub æquinoctio, non Arieti, sed Piscibus sociabuntur. Vnde vna coniunctio differet ab alia bifariam, abscessu prioris Signi, & aduentu noui: plurimum verò interesse, in Ariete ne, an in Piscibus coitiones fiant, patet ex horum Signorum diuersitate maxima. In capite Arietis, inquit Ptolemæus libro primo de Iudicijs, cap. 8. quæ stellæ sunt, effectus habent commixtos ex viribus Martis, & Saturni, quæ in ore sunt, idem possunt, quod stella Mercurij, & nonnihil, quod Saturnus, quæ in posteriore pede Martiæ, in cauda Venereæ sunt. Quid de Piscibus? Stellæ, inquit, in capite Piscis Australes, Mercurij vires repræsentant, habentque Saturni quippiam, in huius corpore stellæ Mercuriales, & Iouiales sunt; quæ sunt in cauda, & filo Australi, cùm naturam referant Saturni, accedunt sensim tamen ad Mercurium, quæ sunt in corpore, & spina Piscis Septentrionalis, Martiæ sunt, valent tamen & Venerum quiddam; quæ in filo Septentrionali, Saturniæ sunt, & Iouialis illa in nodo splendida, Martis naturã, & Mercurij quoque nonnihil habet.

Quid his vtriusque Signi stellis diuersius? quid magis dissitum? quid ex congressu Solis, & Iouis in Ariete, & ex coniunctione eorundem in Piscibus colligi, aut statui potest? vnumne effectum præbent coitiones adeò diuersæ? quando erunt diuersi effectus? quando diuersa configuratio stellarum, si hæ non sunt diuersæ? vnde tanta effectuum varietas, multitudo, contrarietas, discrepantia, si coniunctiones in Ariete, vel Piscibus factæ, nihil afferunt varietatis? congredi verò Planetas eosdem in Signis diuersis, quotidianum est propemodùm, in ijsdem perrarum; id enim alijs non conuenit, nisi post annos ferè duos, vt Soli, & Marti; Marti, & Saturno; alijs post annos viginti, vt Saturno, & Ioui; alijs post annos 199. vt Saturno, & Ioui ex trigono in trigonum; alijs post annos 795. vt Saturno, & Ioui in Signo Arietis; alijs post tantum temporis, vt multi congressus in eodem Signo, (multis enim opus est ad experimentum) vix sub humanam cadant obseruationem.

Vultis hæc eadem ex ipsis Astrologiæ magistris audire? Referam verba Hieronymi Cardani libro de Iudicijs genit. cap.22. Neque eadem ad vnguem significant, inquit, fixæ, vel erraticæ, vel cœli partes, quæ Romanorum temporibus; nam nec in eisdem erraticæ locis sunt, nec æquali motu mouentur, nec erraticas eodem modo excipiunt: aliæ enim latitudinem erraticæ, aliæ longitudinem variam suscipiunt. Hæc eadem inerraticis, motis absidibus, & signiferi rursus alia natura est; nam calidæ, & vehementes, quæ aliàs in Leone erant, nunc sunt in Virgine, vnde vtraque Signa temperatiora.

Quàm mira prædicant Astrologi de coniunctionibus Planetarum sub idem Signum, nec minùs asseueranter, quàm si ea quotidie experirentur, non minùs constanter, quàm si obuium id cuique esset experiri. Vix primus Ptolemæus priscorum collatis obseruationibus, Planetarum coniunctiones, & situs constabiliuit in Almagesto. Quid igitur antiquiores, à quibus manu traditam Genethliacam accepimus, obseruare potuerunt, de Planetarum sitibus, de euentis ex varijs Planetarum constitutionibus, & congressibus, modò cum his, modò cum illis pendentibus?

Non pudet Genethliacos de admirandis harum coniunctionum potestatibus inflare buccas? onerare aures? implere libros? quibus hæc scribuntur? rudibus opinor, & rerum cœlestium imperitis. Istæ nimirùm sunt artes, quas suprà commemorabamus Astrologorum, circumuenire ignaros, imponere rerum inscijs. O artem excogitatam non in commodum, sed in fraudem, & captionem mortalium! Quid Cardanus? lib.2. Ptolemæi tex. 54. mira, & inusitata quædam futura denunciat sub coniunctionem capitis Arietis octauæ sphæræ cum capite Arietis nonæ, quæ fieri non potest nisi post triginta sex millia annorum. Hæc sunt experimenta Mathematicorum, hæc obseruata tempore immenso; hæc significatione euentus animaduersa, & notata. Vbi nam, nisi in Cardani capite Arietes hi duo octauæ, & nonæ sphæræ concurrerunt? Quid iuuat quod Cardanus idem eodem libro secundo Ptolem. tex.63. ait non loqui se de experimentis, omnibus numeris absolutis, & quæ recta ratio præscribit, sed rudi quodam experimentorum genere, quod vulgò circumfertur? Experimenta nos quærimus, eaque recepta, & probata, & omnino qualia ipsi iactant se habere, quando hanc artem, quæ rationum est egentissima, experimentis constare affirmant. Ea experimenta requirimus, quæ inficiari non possint, qui huic arti denegant fidem. Hæc si promere non possunt, fateantur aliquando, nec ratione, nec experimentis Genethliacam constare, sed rudi quadam persuasione, & voluntaria otiosorum quorundam hominum asseueratione.

CAPVT IX.

Syderum configurationes Astrologis perspectas non esse.

QVOD generatim docuimus ignorare Mathematicos Astrorum situs, & constitutiones, illustri exemplo, & Astrologorum irrefragabili testimonio confirmare licet. Nam cùm à vernali illi æquinoctio ducant temporum, annorumque initia, si constiterit eos nunquam potuisse verum æquinoctium notare, effectum erit neque cæterorum Astrorum situs perspectos habere. Vernum porrò æquinoctium ignorari adhuc, Mathematici omnes recipiunt,& profitentur. hinc enim annorũ incõstantia, hinc castigatio temporum toties repetita, hinc delapsus sacrorum dierum à Concilij Niceni veterumque Patrum constitutione; qua de re disputat Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, pag.2.

Sed à quo audire hæc malumus, quàm à Cardano Astrologorum nostratum magistro, & Astrologiæ restauratore? Sectione prima, Aphorism. 21. Quædam, inquit, sciuntur perfectè, vt circulorum ascensiones, quædam propinquo modo, vt Solis reuolutio, quædam sciri possunt, & si non sciantur, vt reuolutio superiorum, quædam sub scientiam sunt, sed nunquam sciri poterunt, vt ingressus Solis in æquinoctij punctum, quædam nec sciuntur, nec sciri possunt, vt mixtiones syderum, ac vires.

Nemo maiori cura ac solertia Astrorũ cursus obseruauit quàm Ticho Brahe. is verò libro de noua stella, pag.648. ita scribit. Satis mirari non possum Appianum non saltem diem, sed horam atque minutum huic coniunctioni præfiniuisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam, hactenus non ita sit exploratus quod intra tres vel quatuor dies, eorum copulationem è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico, hoc paulò exactiore, notam reddere tutò liceat. O perspectas Astrorum congresiones, ò congresionum notatas vires, ò virium cœlestium certa, & explorata experimenta. Ita igitur, quod vnaquæque stellarum ad alias relata efficere posit, Astrologi notarunt. Ita domorum, finium, terminorum, graduum, minutorum Zodiaci animaduerterunt. Ita singulorum signorũ decanos, dominos constituerunt! Hæc cùm mecum ipse reputo, mirari satis non possum, esse homines, qui scribant disciplinam hanc certis experimentis collectam. Qui potuerunt stellarum efficientiam per singula Zodiaci signa, per singulas signorum partes, & minuta experiendo notare, qui ignorant Planetarum ingressum in signa,& in gradus signorum? Apud rude vulgus iactent Astrologi experimenta, quæ sapientes viri iamdudum exsibilarunt.

CAPVT X.

Syderalium configurationum alia magna dissimilitudo.

VERVM estò recurrant aliquando errantes stellæ, nouumque conuentũ in eodẽ Signo celebrent. At rarò in eundem signi gradũ connenient, sed distabant quatuor, sexdecim, quindecim, viginti gradibus, quæ non leuis, sed magna est diuersitas duabus de causis. Primũ quia varijs eiusdem signi gradibus variæ stellæ sunt insitæ, quarum quædam Saturni, quædam Iouis, aliæ Solis, Martis aliæ, Aliæ aliorum sequuntur naturam. In Cancri oculis, inquit Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capite octauo, stellæ duæ effectum similem habent Mercurij, & aliquantum Martis, in branchijs stellæ Saturniæ sunt, & Mer-

& Mercuriales, illæ verò in pectore quasi gyrus nebulosus cognomento Martius, & Lunaris est, iuxta quem vtrinque positæ Martiæ sunt & Solares ; duæ stellæ in Leonis capite idem possunt, quod Saturniæ, & paulatim accedunt ad Martem, in ceruice tres Saturniæ sunt, & aliquantulum Mercuriales, at illud in corde lucidum sydus, regulum vocant, æquale est Marti, & Ioui, aliæ in illo ex vna in cauda splendida Saturniæ, & Venereæ, aliæ in femoribus Venereæ, & non nihil Mercuriales sunt. Pergit verò & aliarum stellarum, quæ in alijs signis insunt vires explicare, in quibus vix reperias duas, aut tres, quæ consentiant. Quare si multum refert sub Saturno ne an sub Ioue quis nascatur, multum etiam intersit, necesse est, fiatne coniunctio syderum cum eiusdem signi stella Saturnia, aut Iouia, vel cum alia Martia, aut Venerea.

Deinde quia multi simul gradus Zodiaci, qui in eodem signo multùm variare possunt Aquilonarem, aut Australem Planetarum declinationem, facta præsertim comparatione cum terra, in qua quilibet gradus cœlestis occupat, auctore quidem Fernelio Ambiano in sua Cosmatheoria 68. milliaria, auctore Ptolemæo Astrologorum magistro 62. Ex recentiorum obseruatione, qui non semel Oceanum traiecerunt 53. prorsus vt denis quibusq. gradibus respondeant plus quàm quingenta milliaria, quo interuallo, quæ distant ciuitates sub eodem meridiano, diuersissimas experiuntur mutationes aëris. Argumentum sanè firmissimum, valde referre in quoto gradu declinationis Australis, seu Borealis fiat Planetarum coniunctio. Nam in aëris qualitate constituenda, variandaq. positas esse stellarum efficientias docet Ptolemæus libro 1. de Iudicijs, cap. 2. & 3. & nos planè cumulatè perfecimus lib. 1. cap. 3. & 5. Quare Ptolem. lib. 1. de Iudicijs, capite 10. capite 16. lib. 2. capite 2. 3. & 4. præcipuam in prædictionibus, & genituris rationem habendam esse præcipit declinationis Planetarum. Hinc Planetarum exaltationes, & casus, altitudines, & eleuationes, ex quibus omnem mortalium fœlicitatem hauriunt Astronomi, Ptolom. lib. 1. de Iudicijs, cap. 18. Card. libro de mutatione aëris, capite 12. Iulius Firmicus lib. 2. capite 3. & reliqui Astrologiæ scriptores, hisque vel leuiter euariatis maximas his inferioribus fieri commutationes contendunt. Audiamus Cardanum libro de Iudicijs geniturarum, cap. 26. Ex quo patet quomodo, quod à multis quæsitum est, nati eadem hora, eodem momento, habent diuersam fortunam ; nam cùm loco distant reuolutiones, & comparationes ad verticales stellas, sunt necessariò diuersa, &c. Pertinet ergo maximè ad rem, de qua agimus, Astrologorum quoque sententia, quilibet maior, minor, minimus stellarum accessus, vel abscessus à verticali. Vnde Cardanus libro de restitutione temporum, cap. 12. Saturnus, inquit, in Ariete significat aëris corruptionem, si sit Borealis : si Australis, frigoris magnitudinem. In Tauro Borealis præter stellas, siccitatem & tranquillitatem aëris : Australis corruptionem aëris. In Geminis Borealis terræmotus facit, & ventos : Australis corrumpit aërem & calefacit ad tẽpus, &c. Firm. loco citato. Tunc verò, inquit, homines infœlicitatum infortunijs opprimuntur, quoties stellarum pars maxima in ijs partibus constituta fuerit, in quibus humili deiectione multum de sua potestate demittunt : altitudines autem dictæ sunt ab hoc quod cùm in ipsa parte fuerint stellæ, in qua exaltantur in opportunis scilicet genituræ locis homines faciunt beatos, deiectiones autem earum homines faciunt miseros, pauperes, ignobiles, inopes, &c.

Quid ergo ais ? quamuis non in eodem signi gradu conueniant Planetæ, leues esse euentuum commutationes ? itane ? quinquaginta & tria, vel sexaginta & duo milliaria exiguam efficiunt mutationem ? at diuersarum ciuitatum longè minùs distantium, diuersas aëris constitutiones, diuersos ciuium mores ex diuerso climate deducitis. Eorũ qui eadem hora in eadem vrbe nascuntur contrarij mores, propensiones, naturæ à diuersitate loci quanquam minima profi-

ſcuntur apud Aſtrologiæ peritos: nunc verò nihil ad euariandos effectus valet integer gradus, & magnum locorum interuallum? amoto tandem quæramus ſeria ludo, faceſſantque aliquando ludicra.

Huc accedit, quod ſi rarò in eundem ſigni gradum recurrunt coniunctiones Aſtrorum, multò rariùs in idem eiuſdem gradus minutum, quod quia ſexagies eſt in quolibet gradu, minutorum numero non parum ſyderum declinatio variatur. Conuenerit aliquando Sol, & Iupiter in Arietis primo gradu, primoque eius gradus minuto, & ex eo loco Romæ naſcentes afflauerint. Rurſus in minuto decimo quinto, vigeſimo, vel 29. congrediantur pluſquam quindecim, viginti, aut viginti, quinque miliaribus vna coniunctio quàm altera ab vrbe diſtabit. Quare poſterior non afficiet genituram, vt prior, ſed tanquam ſi tranſlata fuiſſet multis miliaribus versùs Auſtrum, aut Boream: intercapedo verò quindecim, vel viginti, vel vigintiquinque miliarium non modicas parere ſolet apud Aſtrologos differentias: & quinque interdum, aut ſex millia paſſuum faciunt aëris, morum, valetudinis, ingeniorum diſsimilitudinem maximam.

Hanc rationem vrget Phauorinus Philoſophus apud Aulum Gellium lib. 14. capite 1. his verbis: Si Principes Chaldæi, qui in patentibus campis colebant ſtellarum motus, & vias, & diſceſsiones, & cœtus intuentes, quid ex ijs efficeretur obſeruarunt; procedat hæc ſanè diſciplina, ſed ſub ea modò inclinatione cœli, ſub qua tunc Chaldæi fuerunt. Non enim poteſt ratio Chaldæorum obſeruationis manere, ſi quis ea vti velit, ſub diuerſis cœli regionibus. Nam quanta partium, circulorumque cœli ex deuergentia, & conuexionibus mundi varietas ſit, quis non videt? Eædem igitur ſtellæ, per quas omnia diuina, humanaq. fieri contendunt: ſicuti ne vſquequaque pruinas, aut calores cient, ſed mutant, & variant, tempeſtateſque eodem tempore alibi placidas, alibi violentas mouent: cur non euenta quoque rerum, ac negotiorum alia efficiunt in Chaldæis, alia in Getulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per autem inconſequens ipſum quidem corpus, & habitum tam profundi aëris, ſub alio, atque alio cœli curuamine non eundem manere.. in hominum autem negotijs ſtellas iſtas, opinari idem ſemper oſtendere, ſi eas in quacunque terra conſpexeris. Hæc ille, & disertè; quis enim non videt, quantum momenti ſit in natura loci ad moderandos cœli influxus, ad concipiendum calorem, frigus, ventos, nebulam? Præclarè & Tullius lib. 2. de diuinatione. Quæ tanta, inquit, dementia eſt, vt in maximis motibus, mutationibuſque cœli nihil interſit, qui ventus, qui imber, quæ tempeſtas vbique ſit? quarum rerum in proximis locis tantæ diſsimilitudines ſæpe ſunt, vt alia Tuſculi, alia Romæ eueniat ſæpe tempeſtas. Quod qui nauigant maximè animaduertunt cùm in flectendis promontorijs, ventorum mutationes maximas ſæpe ſentiant. Hæc igitur cùm ſit tum ſerenitas, tum perturbatio cœli, eſtne ſanorum hominum, hoc ad naſcentium ortus pertinere non dicere, quod non certè pertinet? Ita Tullius. Quare cùm modò hoc, modò illo naſcentium naturas, & ortus, pro deuergentia ad Auſtrum, vel Septentrionem Aſtra temperent, adhuc deſideramus ea experimenta, quorum tantam apud ſe copiam aiunt eſſe Aſtrologi? niſi enim Aſtra ad idem planè minutum redeant, qui potuerunt eorum vires experiri, aut quid effectura alio loco ſint, certò ſtatuere?

CAPVT XI.

Epicyclis, & eccentricis euariari syderum constitutiones in vno, eodemque signi minuto.

SI quando in idem minutum sese recipiunt errantes stellæ, quod vel raró, vel nunquam côtingit, obseruantne id Astrologi alijs etiam rebus intenti frequentiùs, quàm Astrorum congressibus? Deponuntne vnquam è manibus Quadrantes, & Astrolabia? Quomodo ergo obseruant omnia minuta, nocte, dieque, Hyeme, & Æstate, sereno & vdo cœlo? Sed nihil illis aliud sit negotij, vigilent noctu, nec dormiant diu, an habent paratos mulierum vteros per singula momenta, qui ea hora, atque puncto temporis fundant partum, quo ipsi egent ad experimentum? Nugæ istæ sunt attelanæ. Sed hæc omnia mittamus, concedamus ad eundem signi gradum, idemque minutum Astra redire, idque ab Astrologis obseruari posse; Contingere tamen potest, vt eorum Epicyclus, vel Eccentricus absidem habeat, nô in ea parte in qua priùs: Quare humiliora, vel altiora erunt, quàm priori coniunctione, & nihil experiri potest Astrologus: id enim adeò permutat Astrorum congressus, vt contrarios planè effectus excutiat.

Duplex enim Astri vicinitas esse potest; vna, quando Tropicum Cancri repetens, aut ex Oriente conscendens, rectiores radios demittit ad nos; altera, qua ex sublimiori sui orbis parte delabitur ad infimam, terræque proximam. Atque harum quidem si ambæ in pari fiant gradu, efficacior est posterior. Quare si prioris habenda est ratio, vt docent Astrologi, multò maior habenda est posterioris, quæ multò plus valet ad dissimiles nascentiû temperationes. Maximè verò spectandum est, quando Astrû vtroque modo, aut distat, aut appropinquat. quæ omnia si expectanda sunt Astrologis, vt experiantur Astrorum vires, canescent sine dubio experiendo. Expectandum enim vt Astra ad idem reuertantur signum, deinde vt redeant ad eundem signi gradum, sed neque id satis fuerit, præstolari eos oportet, vt in eodê gradus minuto conueniant, nec id solum, sed præterea, vt ex eadem distantia terras prospectent, quæ antequam omnia conueniant Nestoris elabentur anni.

Neque verò contemnendum est discrimen, quod oriri potest ex latitudine Zodiaci, quæ cùm duodecim pateat gradibus, etiamsi redeant eorundem syderum congressus in idem minutum longitudinis, potest tamen à priori dissidere sex, vel octo, vel decem, & ampliùs gradibus latitudinis, quæ cùm multò nobis viciniorem, vel seiunctiorem faciant stellam, multò aliter efficiet eorundê Astrorum congressus partû nunc, quam prius. fieri enim potest, vt ait Cardanus ad librum primum Ptolæmei de iudicijs, tex. 15. vt quæ in Gallia circa Religionem significabantur in priori congressu, significentur supra discordias in posteriore.

Quanquam non ex gradibus modò Zodiaci, sed multò magis ex numero Planetarum, qui conueniunt, grauis oritur diuersitas, in eundem sanè confluunt locum modò duo, modò tres, modò quatuor, modò plures: si duo in Pari gradu latitudinis, in diuerso alij, & si tres longitudine consentiunt, vnus discrepabit, aut plures, quæ sanè res tot modis variari potest, vt pro eorum multitudine & varietate hæc omnis ars, vel nullis, vel paucissimis pateat experimentis.

CAPVT XII.

Non posse Astrologos vires stellarum sæpius experiri in vna, eademque materia.

VICIMVS, ni fallor, non potuisse Astronomos obseruare omnes Astrorum in quolibet Zodiaci gradu,& minuto congressus: Faciamus iam illis quidquid è cœlo notari potest, esse obseruatum sine errore. Quid tum? nisi cum cœlestibus consentiant sublunares causæ, ex quarum nihilo minus, quàm ex Astrorum opera, stabiliuntur euentus, nonne inanis est omnis experiendi labor, nonne omnium Astrologorum experimenta acescunt. Secundæ nauigationis exitum si quis æstimet ex vento duntaxat, nulla nauis, & nautarum habita ratione, quos illum nauigandi canones conditurum putamus? vehemens incumbit Auster, oneraria nauis resistit sua mole; quin & nautarum solertia ita vicissim velum obuertit, laxauit, contraxit, erexit, vt ad nauigationis celeritatē potiùs, quàm ad periculum vllum, ea vis Austri pertinuerit: sanciatur inde præceptum Austro sæuiente fœliciter, & sine periculo nauigari. Experientur illud naues aliæ, licèt onerariæ, sed nautarum peritia destitutæ, experientur cymbæ, quarum nulla firmitas est ad obluctandum ventis, suoque malo discent nauigandi præcepta non esse solo vento metienda.

Quid toti è superioribus orbibus pendetis Astrologi? quid occinitis collecta experimenta hoc, vel illo syderum congressu? sub eadem Astrorū constitutione fuitne eadem etiam materia? fuitne idem sublunarium causarum concursus? fuit idem pater, eadem mater, eodem modo affecta, eiusdem ætatis, & roboris, idem semen quod variari solet in humano corpore singulis momentis? Si quid ex his defuit (& non possunt adesse omnia) omnia experimenta concidunt. Dicam euentorum quæ obseruastis causam, non ad ventum solùm, sed multò etiam magis ad nautas, & nautarum pertinuisse industriam; Quo argumento persuadebitis à stellarum potiùs congressu profectum, id quod obseruatum fuit, quam à proximis causis?

Responsuri estis veteres experiendo contulisse causas cum cœlestibus sublunares, & examinatis vtrarumque ponderibus, artis præceptiones condidisse. Non credimus. Et magna ratione non credimus; Nam & qui nūc vigent Astrologi, stellas obseruant, præterea nihil, quod & Cardanus ingenuè profitetur: Quod si dicant se nihil experiri, sed priscorū experimentis niti: qui possunt veterum experimentis vti, quæ ex supernarum, infernarumque causarum concursu desumpta sunt, nisi post obseruatum cœli statum, perquirant etiam, num sublunarium status is sit, quem veteres experiendo seruarunt? Ni supernas infernasque causas conferant expendantque vtrarumque momenta diligenter, non possunt ea arte vti, quæ sublunares cum cœlestibus causis confert. Ac veteres, vt Bonatus, Albumazar, Alchibitius, & huius farinæ alij, non tradunt, quæ stellarum vires sublunarium causatum effectionibus intercipi possint, aut promoueri, sed cœli solùm cardines obambulant, de cæteris scribunt nihil: nec aliquid in hoc genere memorant se accepisse à prioribus, at neque obseruare hæc veteres potuerunt, neque enim fœtus expectat Astrologos, vt prodeat in lucem, neque ex Astrologorum præscripto concipiunt matres, neque elementa, tempestatesque aëris audiunt Genethliacos. Quomodo ergo inferiora attemperarunt Astrorum congressibus, vt experirentur quid illa virium haberent in hac, quid in illa materia?

Verùm enimuerò, ne quis rem totam ad priscos illos reuocet, ij sanè vel Ægy-

ptij, vel Caldæi fuere; apud hos enim hæc syderalis scientia orta est. Iam verò Chaldæos, qui apud Tullium lib. 1. de Diuinatione ccccLXX. millia annorum monumentis comprehensa habent, nunquam de sublunaribus causis fuisse sollicitos perspicuè declarant, quæ idem auctor lib. 2. de Diuinatione his verbis scribit: Quid? cùm dicunt id, quod ijs dicere necesse est, omnes omnium ortus, quicunque gignantur in omni terra, quæ incolatur, eosdem esse, eademque omnibus, qui eodem statu cœli, & stellarum nati sunt, accidere necesse esse, nonne eiusmodi sunt, vt ne cœli quidem naturam interpretes istos cœli nosse appareat? cùm enim illi orbes, qui cœlum quasi medium diuidunt, & aspectum nostrum definiunt, qui à Græcis ὁρίζοντες nominantur, à nobis finientes rectissimè nominari possunt, varietatem maximam habeant, alijque in alijs locis sint; necesse est ortus, occasusque syderum non fieri eodem tempore apud omnes. Quòd si eorum vi cœlum modò hoc, modò illo modo temperatur, qui potest eadem vis esse nascentium, cùm cœli sit tanta dissimilitudo? In his locis, quæ nos incolimus, post solstitium Canicula exoritur, & quidem aliquot diebus, apud Troglodytas, vt scribitur, ante solstitium: vt, si iam concedamus aliquam vim cœlestem ad eos, qui in terra gignãtur pertinere, confitendum sit illis eos, qui nascuntur eo tẽpore, posse in dissimiles incidere naturas, propter cœli dissimilitudinem. Quod minimè illis placet; volunt enim illi, omnes eodem tempore ortos, qui vbique sint nati, eadem conditione nasci, &c.

Quare à cœlo sine dubio voluerunt prisci Astrologi ita hæc inferiora effici, vt eius efficientia à nullo aliò, quàm eius natura ferat, trahi possit. Nullam ergo inferiorum causarum rationem habuerunt, nec aliud experiendo spectarunt, quàm constitutionem syderum.

Quid reliquum est? Ab Ægyptijs & Chaldæis profecta est omnis hæc Astrorum præsaga vis, & qualem illi proximis causis destitutam collegere, talem suis tradidere Gentilibus, qui eam postmodum in Græcia, in Italia, totoque orbe terrarum disseminarunt, inferiorum causarum notitia orbatam.

Vnus Ptolemæus, qui pro singulari sua modestia, & ingenij perspicacitate rem, de qua nunc agitur, sapienter intellexit, & sub initium lib. 1. grauiter suæ ætatis Astrologis succenset, quòd artis existimationem obscurarent negligentia, & ignoratione causarum, quæ sub cœlo sunt: quanquam & ipse rei difficultate superatus, & quia nihil de his acceperat à maioribus, de ijs breuissimè, & vniuersim differit. neque postea, quatuor libris quibus sanxit Canones iudicandi, docuit rationem, qua illi variari possint causarum, quæ apud nos sunt dissimilitudine, sed totus ipse quoque in tradenda arte cœlo defixus est. Itaque in tenebris ea res tota delituit, nullis veterum experimentis, nullis illustrata præceptis, nulla recentiorum animaduersione comprehensa. Tametsi quid miramur factum non esse, quod fieri non potuit? nam ne proximarum causarum vires comprehendantur, efficiunt multa; præsertim circunstãtiarum diuersitas, & multitudo, quarum quidem genera si spectes, paucæ sunt, sin cuiusque generis partes, inexplicata varietas. Quot in sæculo anni, menses in anno, hebdomadæ in mense, in hebdomada dies? ex tot diebus, quis vnum alteri planè similem vidit? Quid de locis dicam? mitto Europam, Asiam, Aphricam, Nouum orbem, terræ partes primarias; nihil de nationibus, quas sermonis, & linguæ discrimen internoscit dico; prætereo prouincias, regna, ditiones. De vna aliqua loquor ciuitate, aut oppido; quot tribus, viciniæ, fora, theatra, officinæ, templa, curiæ, domus, prata, campi, lacus, colles, valles? ex ijs si quis aliqua duo, inter se conferat, quàm dissimilem comperiet esse amborum faciem, altitudinem, planitiem, latitudinem, temperiem, feracitatem, cœli vim, celebritatem opificum, ornamentum, opportunitatem?

Iam verò quid de personis, & adiunctis personarum dicam? quorumnam vnquam duorum omni ex parte consenserunt conceptus, ortus, mores, vires, ingenia, ordines, fortunæ, vultus, studia, amici-

amicitiæ, propinquitates, temperationes, valetudo, procliuitates? Sileo circunſtantias alias, in quibus diſſenſiones & diſsimilitudines nihilo minores quàm in ſyluarum folijs, in animantium pilis, in maris arenis reperies, vt illarum nequidquam expeditior, quàm harum obſeruatio ſit. Diſtingue mihi horum omnium rationes, & Aſtrologicis experimentis præſtabimus fidem; niſi enim omnia vocata fuerint ad examen fallax cenſebitur experimentum, & multis expoſitum erroribus.

Quid attinet (inquies) tot proſequi minutias, præcipua rerum capita obſeruaſſe ſatis eſt ad experimentum. Nihil minus. Eſt in minutijs mira vis, & poteſtas commutandi res humanas. Dum obambulas vrbem, ecce tibi repentè præteruolat grauis trochus contortus à ludentibus, ſi dextrorſum vno amplius digito pedem poſuiſſes, actum fuiſſet de vita; oppreſsit alterum prætereuntem, qui ſi paulò lentiùs ingreſſus fuiſſet, ſeriùs ad periculum perueniſſet, & incolumis. Dum ad Syphacem ex Hiſpania P. Scipio nauigat, ſi ſemihorula tardiùs ſubijſſet portum, in Aſdrubalis poteſtatem veniſſet. In C. Cæſarem ſexaginta, & eo ampliùs conſpirarant, viginti & quatuor vulneribus in curia confoſſus vnum duntaxat lethale accepit à Bruto. tot inter coniuratos, quantũ in vno Bruto, inter tot vulnera, quantũ momenti in vno fuit? vnus ſi Brutus abfuiſſet, vno ſi minus vulnere cæſus fuiſſet, vigintiquatuor ſicas, ſexaginta ſicarios eluſiſſet. Quàm leui ex ictu, fortuna Octauij Augusti, Reſpub. Rom. & Imperium orbis terrarum pependit? Quid de Alexandro Magno? Concidit telo confoſſus, & ſi paulò maior fuiſſet in iaculante vis, ad cor Regis telum penetraſſet. Quid? dum telum à medico extraheretur, ſi Rex, qui vinciri noluit, leuiter ſe commouiſſet nonne, telum cor pupugiſſet. In leuiſsimo igitur impetu, & motu, ſalus Regis, & Monarchia Perſarum tanquam in parua lance pependit. Plenæ ſunt ijs euentis hiſtoriæ gentium. Quid hiſtorias dixi? quotidie & in horas cernere eſt, quantum in vtranque fortunam valeant tenuiſsimæ circunſtantiæ, quæ quamlibet diligentiam fugiunt, nec ad experimentorum leges reuocari volunt.

Neque circunſtantiarum numerus ſolùm, earumque vis effugiunt facilè experientis induſtriam, ſed multò etiam magis earundem abditiſsimæ cauſæ, & humanis vel ſenſibus, vel rationibus incomprehenſæ penitus, & inacceſſæ. Tegula diu pependit ex impluuio, decidit tandem in Ariſtippi caput: cur caſura foret tunc potiùs quàm antè, vel poſtea cauſam præſagire quis poſsit? In campo dum applicaretur Sophocles iam ſenectute caluus, an aliquis præſentire valuit, eò potiùs, quàm aliò volaturam aquilam, & ſub id tempus potiùs, quàm aliàs teſtudinem rapiendam, & in ſenis potiùs caluitium quàm in ſaxum deijciendam? Cùm cæſim ferires Calliam grauiſsimo ictu auriculam, ſolum abſcidiſti, ſi paulò magis ſiniſtrorſum vibraſſes enſem, caput medium ſecaſſes ad mortem: An Aſtra ictum vltro citroque librarunt ad numerum? An potuit quiſquam notare ſtellarum conſtitutionem, quæ cauſa fuit, vt ictus ne lato quidem vngue in alteram partem deflexerit? Horum ſimiliumque cauſas ſi quis deprehendiſſe ſe putet, is etiam omnem fortunæ, omnem caſus temeritatem ſuis ſe legibus obſtringere poſſe confidat. Vaniſsimum igitur eſt omne in ea re ſtudium. Quod ſi latent noſtriſque ſe abdunt experimentis rerum ſublunarium, & humanarum in primis actionum cauſæ, quantò obſcurior erit earundem cauſarum cum cœli ſyderumque effectionibus comparatio; at ea ſublata fluctuat omnis Matheſis, vt vidimus, & non ſecus Aſtrologus, ſine harum cauſarum peritia & obſeruatione nihil præuidere, ac præſagire poteſt, quam venator nihil conſequi prædæ qui ſagittam habeat, ad collimandum, arcum non habeat.

†

CA-

CAPVT XIII.

Suffugium tertium refellitur.

EXPERIMENTORVM, quibus hanc disciplinam Mathematici ortam contendunt, nullam esse fidem luce palam quando ostenditur, nihil, dicere solent, opus esse anxiè disquirere qualibus experimẽtis Astrologia parta sit; Astrologorũ quotidianã veritatem in prædicendo, Astrologicis præceptionibus fidem amplissimã astruere, & ostendere à veteribus experimenta,pro vt oportebat,facta iam esse; hoc enim erat,vt vidimus cap. 6. tertium Astrologorum suffugium, & vt ait ille:

Dirarum nidis domus opportuna volucrum.

Cæterùm volucri fortasse opportuna, de qua idem Poëta:

Quæ quondam in bustis, aut culminibus desertis
Nocte sedens serum canit importuna per vmbras.

Astrologiæ verò opportuna parum, si enim veteres non potuerunt syderum vires experiri,quod hactenus docuimus, quo tandem modo recentiores experiuntur eorum obseruationes respondere euentis? si nequiuerunt veteres certis experimentis stellarũ vires notare: nec obseruatione certa huius artis præcepta condere; propterea quòd nec eadem omnino Astrorum constitutio redeat vnquam,quod necessarium est ad longam obseruationem,& ad experimentum: nec si redeat,eandem offendat materiam, in quã agat: nec vlla ope subijci illi possint eædem prorsus inferiores causæ, aut dispositiones,quibus effectus mirificè euariari solent,quo tandem pacto Astrologi nostrates veterum obseruationes respondere euentis animaduertunt? An his aliter Astra decurrunt, quam antiquis? An materia,quæ priscis Astrologis obstitit, his paret ad nutum? An redeunti Astrorum configurationi hac tempestate præstò sunt ijdem parentes, eodemque modo affecti, idque non bis, terve, sed sæpius, vt eodem planè temporis momento coëant, nec coëant solùm, sed etiam concipiant,quod priscis temporibus cõtigit nunquam? Iam verò, si non potest sine errore notari Astrorũ situs,quo quis nascitur,vel gignitur,interest autem plurimùm non solùm, quo quis anno, aut mense, sed etiam quo die, immò qua hora, & ineunte hora, an media,an exeunte ortus sit, momentum verò illud, quo quis aluo matris fusus, spiritum primò duxit, nec parentes, nec obstetrix subtiliter notare possint, quo pacto Astrologus experitur veras esse Astrologicas obseruationes, quæ non indefinitæ sunt, sed certæ Astrorum configurationi astrictæ, quæ per singula fere momenta diuersa sunt, & varia.

Hoc loco venit mihi in mentem Sanctus Basilius homilia sexta in Genesim. Genethliacæ artis inuẽtores (inquit) cùm in temporis amplo spatio complures figuras suam ipsorum conscientiam fugere percepissent, in angustum admodum temporis contraxere mensuras; vt minutissimo quoque,& subitaneo articulo, quale est, quod Apostolus dicit, in momento temporis, in ictu oculi,plurimum differentiæ sit inter natiuitatem, & natiuitatem. Vt is quidem,qui hoc in momento genitus est, futurus sit Rex ciuitatum, populorumque Princeps, locupletissimus, præpotens: Is autem,qui natus est temporis sequentis momento,pauper quidam sit futurus, aut mendicus circulator,vel præstigiator,ex ostijs ostia permutans, quotidiani consequendi causa victus. Quamobrem eo orbe, qui signifer appellatur, duodecim in partes diuiso,cùm in triginta dierum spatio,partem Sol eius globi transeat duodecimam, quem inerrantem appellant, triginta in portiones singulas illas duodecim partes secuerunt. Tum singulis portionibus illis in sexaginta diuisis, minuta hæc singula rursus in alia sexaginta, modo simili diuisere. Posito igitur enixu eorum qui in lucem eduntur, videamus obsecro si hanc exactissimam

temporis diuisionem, Auctores hi sibi valeant conseruare. Nam simul atque editus pusio est, mas an fœmella sit, obstetrix explorat, tum vagitum expectat infantis, nimirum indicium vitæ, eius qui natus recens est. Quot hoc tempore vis sexagesima præterijsse minuta? Dicit obstetrix deinde Chaldæo partum, qui editus est: Quot minutissima momenta vis, interea dum obstetrix loquitur, prætercurrisse? præsertim si fortè fortuna fuerit non in conclaui mulierum Chaldæus ille præsens, sed in ædium atrio, aut vestibulo, tempus horamque reponens. Et cùm eum, qui definiturus est diligenter tempus, ac horam, exploratoria nimirum horarum percipere oporteat instrumenta, siue diurna sint, siue nocturna: Quot minutorum hoc quoque tempore quæso præteruolat, præteritque examen? Compertam enim eam esse stellam, qua tempus, horaque sit exploranda, non solùm quanta in parte sit duodecima, sed etiam quàm iuxta duodecimæ portionem partis, in quotoque minuto sexagesimæ eorum in quæ subdiuisa sũt singula sexagesima illa prima, necesse est. Atque hanc tamen adeò tenuem, subtilemque temporis inuentionem quamquam attingere nequeunt, singulis in stellis errantibus faciendam esse necessariò dicunt, vt qualem ad cœlo fixas stellas ipsæ dispositionem habitudinemve haberent, qualisque ipsarum esset inter sese figura, cùm in lucem ederetur fœtus, compertum sit tandem, ac exploratum. Quæ cùm ita sint, si fieri non potest, vt tempus illud exactissimè quisquam attingat, variatione que vel breuissimi temporis fit, vt tota via penitus aberretur, deridendi profectò non mediocriter esse videntur, tam ij, qui studio huius indulserunt artis, quam in ratione rerum nunquam esse constat, quàm ij, qui hiantes ab illorum ore pendent intenti perinde quasi omnia illi scire possint, quæ ipsis sunt euentura. Hactenus Basilius.

Cùm res ita se habeat, vrgent Astronomi multa Astrologica prædicta certissimis euentis confirmata, quæ sanè veritatē consequi non potuissent, nisi præcepta artis ritè fuissent constabilita, & hæc aiunt esse experimenta illa, quibus artem suam quotidie confirmari contendunt, quę calumniando velle peruertere, genus quoddam affirmant esse insaniæ. Quibus nos vicissim innumera eorundē prædicta, quæ quotidie re, & euentis refelluntur, obijcimus. Quare cùm aliqua veræ, innumera falsæ diuinationis exempla, Astrologis quoque fatentibus, promere liceat, nullum adhuc constat experimentum, quod huic arti faciat fidem. Cur quæso aiunt veras ex certis obseruationibus profectas esse, falsas cur negant esse ex vanitate artis? An quia notationes Astrologicæ certæ, & exploratæ sunt fidei, ideoque si quis error aliquando contingit ex eo contigit, quod contra artem peccatum fuit, non quod ars ipsa non constet? Id anceps, ac dubium est; id demum est, quod inquirimus. Vnde id probabunt? experimentis? redeunt eædem ambages. An quia id tradunt veteres Astrologi? vidimus neque illis constare potuisse de veritate Astrologiæ. An quia ita persuasum est omnibus Astrologis? id scire auemus cur sibi persuaserint? An quia id supponendum est tanquam primum principium naturæ ipsi notum? at multis, & sapientissimis viris, quos nemo dicet naturali lumine orbatos, tam falsum est, quàm quod falsissimum. Cur ergo veras prædictiones tribuunt arti, falsas alijs causis? cur falsas non assignant artis inanitati, quam ostendimus nullis potuisse experimentis comparari, verasque alijs causis? quibus ostendemus cap. 31. 32. 33. 34. 35. reddi per accidens interdum præsensiones veras.

Huc accedit quòd Ptolemæi, & recentiorum ferè omnium Astrologorum confessione cœli efficientia, à causis sublunaribus, & proximis impediri potest, & quoquo versus trahi. Quare & Astrologicarum prædictionum veritatem non solùm à cœlo, & ijs, quæ ab euentu longè dissita sunt, sed à coniunctis etiam causis pendere fatendum est necessariò; à duplici igitur causarum genere cœlestium, & sublunarium prædictiones cùm dependeant, cur veras auctore cœlo, veras esse, falsas proximis causis

causis impedientibus, falsas esse contendunt? affirmantes præsensiones veras à proximis causis mutuari veritatem, falsas à falsis Astrologiæ præceptionibus falsitatem haurire, quomodo redarguêt! ò mira artis vanitas? O leuissimam disciplinam? Aliqua in ea vera, innumera sunt falsa: sed id vitio illi non vertimus, illud sciscitamur solum, cur vera, quæ sunt, non ab alijs causis, sed astrorum vi vera sint? & quod respondeant habent nihil. Quid opus est amplius vannis has paleas agitare? Nihil subest tritici, nihil firmi, ac solidi, tota hæc ars est extra aream disciplinarum.

CAPVT XIV.

Experiendi difficultas ex Cardano.

QVAM arduum sit Astrorum vires, si quas habent, experimentis assequi, intellexit ipse quoque Cardanus Astrologorum nostratum coryphæus. Libro siquidem de Iudicijs geniturarum, cap. 21. differens de electionibus, difficiles eas esse docet quatuor de causis. Prima inquit, ob multitudinem negotiorum, vni non possumus esse intenti, nec etiam illam eligere facilè, quæ sit excellentioris conditionis. Secunda, quia non est facile eligere ex significatoribus, quid propriè decernãt; nam iam pluribus annis, sicut in quinquagesima genitura, aliquid magnum, vt in tua pollicebamur, & sperabamus, quale autem hoc futurũ sit, planè fateor, me vix assequi posse. Tertia verò, quæ maxima est, ea est; quòd congressus rerum perpendere non possumus: præcessit enim primò trini Solis ad Lunam accessus, tum illicò oppositi Solis ad ascendens iter significans. Post hæc autem simul Mercurij ad Solis corpus auctionem dignitatis decernentis, erant autem simul, & reliqua, paulò post cor cœli, trinus Solis attigit, & Martem Solis quadratus. Itaque iam peracta re facilè est causas, & etiam naturales inuenire, ante difficillimum; Nam nisi fiant congressus, non perficiuntur res, congressus autem temporum rationem supponunt. At longissimus est hic labor, tum magis me alijs in rebus, etsi non dignioribus, attamen mihi necessarijs, intento: hæc enim ars plurimum, & negotijs vacuum, vt quisque hic scripta assequatur postulat. Quarta, quæ omnibus alijs adhuc difficilior est causa, quòd quantitatem rerum attingere non possumus, atque in hac omnes fermè laborant artifices, qui coniectura vtuntur, vt medici, nautæ, imperatores exercituum, veterinarij: tamen eò magis, quòd non minùs in hac arte, quàm in alijs accidũt diuersitates ex regionibus, & ciuitatibus, & legibus, & temporibus. Neque enim eadem ad vnguem significant fixæ, vel erraticæ cœli partes, quæ Romanorũ temporibus.nã nec in eisdem erraticæ locis sunt,nec æquali motu mouētur,nec erraticas eodẽ modo excipiũt, aliæ enim latitudinẽ erraticę, aliæ longitudinẽ, variam suscipiunt. Hæc eadem in erraticis motis absidibus, & Signiferi alia natura est; Nam calidæ, & vehementes stellæ, quæ alias in Leone erant, nunc sunt in Virgine: vnde vtraque Signa temperatiora. Ergo rerum initia à genitura pendent tribus modis, vel ab ipsa, vel à directione, vel à reuolutione; hæc verò generalibus causis comparari debent. Cæterùm electio in his aliquid facit, sed quis scit eligere? indicat tamen satio, & insitio prodesse electionem, in rebus tamen voluntarijs parum prodest, & difficillima est: cùm tamẽ ad genituras respicimus faustis temporibus, idest, annis, magna aggredi bonum est: non enim astra, quantum necesse est, semper impellunt, &c.

Quod si adeò difficile est experiri quid astra valeant in electionibus, quæ sunt in nostra potestate, & in ijs rebus, quas singulis diebus pro arbitratu licet astris subijcere, & obseruare quid in

ijs iuris exerceant, quanto difficilius fuerit notare astrorum vires, quas in generationibus obtinent, quę sæpè nolentibus nobis peraguntur, & optantes, ac votis omnibus exposcentes deludunt?

CAPVT XV.

Electiones, quas vocant, inanes esse ex Astrologorum confessione, & Ludouici Sfortiæ exemplo.

QVICVMQVE res omnes, quæ terra, marique, quæ mũdo vniuerso fiunt, cœlo auctore fieri sibi persuaserunt, auspicato volũt negotia quælibet suscipienda esse, & obseruanda sydera apta ad vnũquodque negotium fœliciter peragendum. Interesse enim aiunt plurimùm, quibus astris præsidibus vnumquodque negotiũ suscipiatur, qua cœli constitutione adeatur Princeps, agatur iter, suscipiatur bellum, accedatur ad mercaturam, ad studia literarum, ad vrbem, ad aulam: Eligenda idcircò tempora vnicuique negotio peragendo oportuna. Ex huiusmodi enim electionibus rerum omnium momenta pendere: illum enim, qui bonis astris iter ingreditur, fœlici euentu ad sua rediturum; contra illũ, qui se viæ dat dominantibus malignis stellis, difficili, ac periculoso itinere vsurum. hæc Planetarij, quæ nec ipsa per se cohærere, nec consentire cum ijs, quæ de natalitijs astris ijdem scribunt, planum est. Nam vel rem, quam aggrederis, fęlicem tibi, & ex voto natalitia astra pollicentur, vel infœlicem, & inauspicatam, vel nihil natalis horoscopus de ea habet. Si primum, quocumque astro rem aggrediaris, prospero, secundoque exitu negotium tractabis. Si secundum, nullæ stellæ aduersus natalitia decreta rem tibi prosperabunt; si res ad genitalia sydera non pertinent, perit omnis Genethliaca disciplina, quæ ex astris, quæ conceptui, & ortui præsident, res omnes deducit. Nam ex rebus etiam minimis, vt supra planum fecimus, rerum omniũ, & publicarum, & priuatarum momenta dependent. Quare si singula negotia natalitia astra effugiunt, pendẽtque ex horarum, & dierum electionibus, quibus suscipiuntur, nihil certi ex genituris intelligi, aut conijci potest. Quòd si negotium vnum ex astrorum dominatu eximis, eximere cogeris & alterum, & tertium, & quartum, & omnia; quo admisso genitalium astrorum vis eludetur omnis. Nam res ex rebus, & euenta ex euentis nascuntur, vt supra dicebamus. Vnde commutatis vel leuissimis rerum momentis, maximarum quoque seriem perturbari necesse est, omniaque contrario cursu fieri, quàm natalitia astra sponderent. Nihil verò iuuat Cardanũ, quod ipse ait libro de Iudicijs geniturarum, cap. 22. non semper natale sydus inclinare mortales, quantum necesse est; ideò iuuari genituras electionibus, & faustis stellis aggredienda ea, ad quæ genitura propẽdet. nam si non satis sunt ad negotia peragenda sydera, quæ geniture præsunt, quod ex ijs colligere possimus, habemus omninò nihil; omnia ex electionibus petenda nobis sunt, in quibus rerum omnium rationes continentur, quas cum nullus fermè obseruare soleat, consequens est, nihil ex astrorum præscripto mortalibus accidere. Natales stellæ non vagè, & indefinitè, sed certo quodam, & definito tempore agunt, quo nisi fausta fulgeant electionis astra, electio præpediat potius quàm promoueat genitalia sydera.

Sed faciamus eo cœli habitu aliquem iter capessere, quo ad iter auspicandum nihil desiderari possit magis faustum, huiusmodi cœli constitutio perduratne toto longissimi itineris tempore? stare igitur oportet cœlum, quamdiu homines mouentur; quis feret huiusmodi deliria? an cũ tempore dilabitur? quo tandem modo sospitabit multorũ dierum, aut etiam mensium longum iter? an dicturus es afflari hominem ab astris, quando primò

mò equum conſcendit, eumque afflatum ſoſpitalem perdurare toto viæ tempore, fauſtitatemque præſtare? itane verò? Qui iter facit, nonne quotidie equum aſcendit? cur non alijs, & alijs quotidie aſtris afficitur, quæ ſibi ſuccedunt in rerum ſublunarium dominatu? Iam verò ſi variè ſingulis diebus, immò ſingulis horis afflatur, quid prodeſt fauſta, aut infauſta itineris auſpicatio? Nec illud explicabunt Aſtrologi, quomodo iter agenti ſtellæ ſternant viam, abigant à via latrones, diſcuſſis nubibus temperent Solis ardorem, ſuſtineant equos, ne offendant, exæquent montes, valleſque: quæ omnia præſtare debet cœlum, ſi proſperum iter præſtat.

Quanta verò, & quam ridicula nedum inani ſuperſtitione, huiuſmodi electiones obligent mortales, declarant ea, quæ de Ludouico Sfortia Mediolanenſium Duce ſcribit Cardanus ad text. 14. Ptolemæi de Iudicijs. Atque vt ex multis, inquit, vnum euidentis, ac præclari exitus exēplum referam hominis à me cogniti: Fuerat Princeps Mediolanenſis prouinciæ Ludouicus Sfortia, qui quæſtuoſum Aſtrologum, quique nihil minùs quam Aſtrologiam ſciret, (erat enim ex his, quos Ptolemæus hic meritò ſugillat) aleret, eumque ditauerat egregiè, centumque, atque ampliùs magnis aureis talentis, ab hoc pro tanta mercede tempus vnicuique negotio inchoando præſcribebatur; adeò ridiculè, vt ſapientiſſimus alioquin Princeps cogeretur tempeſtatibus maximis equos conſcendere, totamque aulicam cohortem, & ſtipatores per medios imbres, cœnum, atque lutum, tanquam hoſtes, vel inſequuturus, vel fugaturus deducere. Neſcio an Aſtrologi amentia, an ambitione ſumma, an potiùs irriſione, vt qui Principi ipſi talibus commentis per flagitium illuderet, atque ei, quod nullis alijs prouinciæ noſtræ Principibus contigerit vnquā euenit, vt regno ab inimico Rege ſpoliatus, & captus, miſerè vitam in carceribus, etiam colapho accepto, & in clatatra ferrea dormiens, finierit, &c.

De quo Ludouico idem Cardanus libro centum geniturarum, genitura nona, ſcribit: Ruente regno, bello ſpoliatus, fraude captus, mortuus autem in carcere, vt fama eſt quinquageſimoquarto ætatis anno, cùm ſeptem annis miſeram in latomijs tranſegiſſet vitam. En exitus fœliciores Aſtrologicarum electionum, id demùm aſſequutus eſt clariſſimus Princeps obſeruando apta negotijs aſtra.

Scio multis Aſtrologorum non probari electiones, rem inutilem, & confictam ad corradendam inſipiētium Principum pecuniam. Legi enim quæ aduerſus hāc Aſtrologiæ partem ſcribit Haly Ptolemæi interpres; vidi quæ ſcribit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capit. 22. Cæterum electio in his aliquando facit, ſed quis ſciet eligere? indicat tamen ſatio, & inſitio prodeſſe electionem, in rebus tamen voluntarijs parum prodeſt, & difficillima eſt; cùm tamen ad genituras reſpicimus fauſtis temporibus, ideſt, annis, magna aggredi bonum eſt: non enim ſemper aſtra, quantum neceſſe eſt, impellunt; dierum autem, & horarum electio abſurdiſſima eſt, niſi naturalibus deligentur perpetua Lunæ ratione, quandoquidem nec eò perfectionis deuenimus, vt dierum decreta poſſimus attingere, &c.

At ſi electiones commenta ſunt Aſtrologorum, cur non & geniturae? an comminiſci potuerunt Aſtrologi electiones, genituras non item? An fallere voluerunt, qui electiones inuexerunt, non ij, qui genituras? Cur ita? An qui ſingula negotia à ſtellis auſpicantur, non bona fide artem tractant, Genethliaci ſine fraude exercent artem? Quis credet? aut cur credet? An decipiuntur errore magno, qui negotia ſingula ex aſtris aptè deduci poſſe exiſtimant? qui ex ijs aſtris, ſub quibus ortus quis eſt, iudicant de rerum euentis, non decipiuntur? quibus id perſuadebis? An hi certò vident ſe artem tenere? At illi quoque videntur ſibi rem acu attingere. An hi experimentis nituntur, non illi? vtrique experimentis artem ſuam tuentur, ſed vera experimenta vtrique deſiderant; an Genethliaci vera, qui electiones ſectantur, falſa effantur? ſemperne vera? an ſemper falſa? vtrumque falſum. An vtriſque veræ, & fal-

& falsæ prædictiones contingunt? cur electionum disciplina commentum dicitur esse, ad ludificandum mortales excogitatum, quæ genituras tradit omnes veritatis numeros habere? Quare concludamus, sicut electiones ipsorum quoque Astrologorum testificatione fictitiæ sunt, ita Astrologiam vniuersam commentum esse omni somniantium ludibrio vaniùs.

CAPVT XVI.

Pugnantes Astrologorum sententiæ de Alfridarijs.

NON ægrè ferent Astrologi, si Hieronymi Cardani rationẽ Alfridariorum describemus priùs, quàm Ptolemæi: nam neque natura semper incipit à perfectioribus, &, vt verùm fateamur, explicatiùs nescio quid hæc continet, quàm illa, propter quod non incongruè à faciliori auspicamur. Cæterùm, ne vlla sit imposturæ suspicio, quæ in tam apertis nugamentis euitari vix posset, verba ipsa, & Ptolemæi, & Cardani describere non grauabimur. Alfridaria, inquit Cardanus libro de Iudicijs geniturarum cap. 2. experimento, & ratione constant. Anni septem primi sunt Lunæ, tunc corpus molle, & conuulsioni paratum, licet Princeps dicat ad quintum vsque tãtùm. Septem sequentes, vsque ad quartumdecimum Mercurij; tunc fit agilis, & rationis capax. Septem alij ad vigesimumprimum Veneris; tunc fit formosus, & Veneris potens. Septem alij vsque ad vigesimumoctauum Solis, crescere desinit ob siccitatem, honoris agit curam, robur crescit. Septem alij ad trigesimũquintum Martis; tunc ad laborem, audaciamque vertitur, statumque roboris assequitur. Septem alij Iouis vsque ad quadragesimumsecundum; tunc consilium, sapientia, & cura rei familiaris superuenit. Septem alij ad quadragesimumnonum vsque sunt Saturni; tunc sollicitudine, & timore, & auaritia vexantur homines. Post reuertitur ad Lunam vsque ad quinquaginta, & sex, & incipiunt repuerascere. Vnde attonitus morbus maximè, à quadragesimosecundo ad quinquagesimumsextum aduenit, Luna, vel Saturno dominante. Et qui in genitura fœlicem habet Planetam, fœliciùs aget, dum sub illius custodia anni labuntur, meliùs verò, si per reuolutiones rectè se habuerit, vt in decimanona genitura, à quadragesimosecundo ad quadragesimumnonum mediocriter sub Saturno, à trigesimoquinto ad quadragesimumsecũdum benè sub Ioue, à quadragesimonono ad quadragesimumsextũ, malè sub Luna. Horum igitur Alfridariorum si genitura diurna sit, primus annus Soli, secundus Veneri, tertius Mercurio, sicque descendendo, vt vltimus Martis sit: si autem nocturna, primus Lunæ, secundus Mercurio, atque sic ascendendo, donec Saturnus vltimus sit, dedicatur; quamobrem vltimi climaterici semper sunt infortunarum Saturni in nocturna; Martis in diurna, vt septimus, decimusquartus, vigesimusprimus, & alij deinceps; Vnde fit vt quinquagesimus sextus in nocturnis geniturıs ppter frigiditatem Saturni duplicatam, & sexagesimus tertius in diurnis ob siccitatem Mercurij, & Martis, vtroque subscribente, iam ætate frigida, & sicca maximè periculosi sint: si tamen Saturnus in nocturna, aut Mars in diurna dominentur principalibus vitæ locis, nunquàm meliùs se habebunt, quàm his temporibus. Si autem quis moritur in climaterico Saturni, frigida aliqua causa comes est morbi, etiamsi calidus sit, qui in climatrico Martis causa aliqua calida. Vnde in his plerumque acuta in diuturnam versa: in alijs ex diuturna, cui acuta coniuncta est, moriuntur. Cum verò ambo domini generalis, & proprius benè dispositi fuerint, natus benè viuet, etiamsi directio mala occurrat, & quæ mortem significet; poterit enim anno integro produci vita. Sunt autem benè dispositi, vel genituræ tempore, vel reuolutionis

nis, directio autem non immutat Planetas, sed solùm loca eorum, plurimùm autem potest in vita, valetudine, honoribus, ducenda vxore, & filijs procreandis, & moribus, minimùm autem in diuitijs. Alfridaria igitur ingenij sunt à septimo ad vigesimumoctauum annum, medij tamen à decimoquarto ad vigesimumprimum sunt debiliores, quia Veneris, id tempus est, & voluptatum. Alfridaria honoris à vigesimoprimo ad trigesimumquintum. Sed generationis filiorum à vigesimo octauo ad quadragesimumsecundum, & hoc intellexit Plato subobscuris verbis. Alfridaria diuitiarum à trigesimoquinto ad quadragesimumnonum;] tunc enim Iupiter, & Saturnus dominantur, à quadragesimosecũdo ad quadragesimumnonum est propriæ astutiæ, & consilij, &c.

Hæc Cardanus de Alfridarijs. Contraria planè scribit Ptolemæus libro 4. de Iudicijs, cap. 9. Hæc autem via, inquit, siue ordo à primis annis, & à sphæra nobis affiniori, scilicet Lunari, sumit exordium, & in extremis annis ab vltima Planetarum sphæra, quæ Saturni dicitur, explicatur. Sciendum est etiam singulis annis res accidere cum illius Planetæ natura, qui in illius anni decreto fuerit, similitudinem sortientes. Huius autem obseruatio rei necessaria est, ad generalis horum vniuscuiusque temporum qualitatis comprehensionem, quorum differentiæ particulares ex eis, in habentibus proprietatibus cognoscẽtur. Nam quia Luna ad plus quatuor primorum annorum, infantis dispositioni dominatur, quo numero, per quem quatuor primos annos intelligimus, assimilatur infans, sui corporis teneritudinem, & infirmitudinem, festinùmque incrementum suscipit, cuius etiam maior, & frequẽtior est aquosa cibatio, eiusdéque formæ leuis alteratio: necnon ipsius animæ debilis, imperfectaque tenetur, secundùm quod ex his, qui propter opificem infantis animæ partem accidunt cõueniens est. Et quoniam secundus Planeta, qui Mercurius appellatur, dominus existit dispositionis decem annorum sequentium, qui & pueritiæ sunt, & secundi nominantur, propter hoc, inquam, quod numeri medietatis viginti annorum ipse dominus est, infra hoc annorum spatium, effectum intellectus, & ratiocinationis animæ, manifestum puer ingreditur; veluti si quasi eruditionis planta, & qualitatum animæ radices in eo plantarentur. In his etiam annis ex eorum, quæ aptantur proprietatibus castigatio, nec non & doctrina splendescit, & ad primi exercitij modos expergefactus insurgit. At quia dispositioni subsequentium annorum octo, qui & adolescentiæ sunt, & tertij nominantur, Venus dominando pręsidet, & quia numero annorum eius propriç circũuolutionis ęquantur motus, decursus spermatis, eiusque multitudinis adunatio sumit initium, & ad actus vsque Venereos adolescens ipse mouetur: hoc autem tempus esse dicimus, in quo, animæquasi bolismi similitudinem sortiuntur, & vix minimam abstinentiæ portionem tangentes, ad plurimumque cupidinis impetum, omnibus ex rebus Venereis contingere possibilibus peruenientibus tempestuosam Lunariam deceptionem, mentisque cæcitatem in optanti omnibus incurrunt. Et quia Sol medialis sphæræ dominatur dispositioni annorum viginti, qui quarto loco notati, & ordine sunt medij, & iuuentuti deputati, præesse dicitur in operibus potentiæ, & fructuosa dispositione vitæ: nec non eiusdem directione sollicitudine iuuenilem habere animam sancimus, & ex qualitatibus decretorijs, ludicris, & deceptibilibus ad animæ salutem, pudorisque conseruationem, ac honoris affectũ eam adulterari dicimus.

Post Solem autem quia Mars quindecim annis quinto loco constitutis dominatur, qui sunt anni roboris, atque vigoris, numero propriæ rationis ipsius æquantur vitæ grauitas, ac impedimentum, & aduersitas incumbunt; animæ verò cum corporibus anxietates, & impedimenta sustinent, & corporis declinatio ferè sentitur, & intelligitur; operabitur etiam homo grandia; vnde sibi summus labor euenit, quorum explicationem ante suæ mortis accessum expetit. Deinceps autẽ Ioui sexti loci senium

vin-

vindicanti senectutis annos duodecim suæ propriæ circumuolutionis æquales assignamus, in quibus homo ab operibus corporis, & laboriosis, necnon ab anxietate manum retrahit, animamque suam deinde periculo non committat: pro quibus omnibus sanum mentis habitum induens, bonæ conseruationi studebit, & præ sua magnanimitate turpia negligens in omnibus rebus desiderando prouidus, necnon sermocinator consolator habebitur. In hoc etiam tempore circa libertatem, & honorificentiam, bonamque famam cum pudore, & reuerentia maximè sollicitabitur. Post hos autem anni Saturni, veluti in extremo posi:i, qui sunt senij, nec ante vitalis loci egressum terminati, ordinati eueniunt: Hos frigidior temperatio, corporisque motus grauedo, & aspectus diminutio, necnon & naturæ festina declinatio comitantur. Hæc autem qualitas vitam hominis exuit, impedimentum, & tristitiam, modicamque rerum substentationem propter suorum motuum debilitatem imprimit. Hæc sunt igitur qualitatum temporum proprietates, quæ secundùm generales res naturæ apparent. Particulares verò temporum proprietates, quoniam nonnisi ex natiuitatis proprietatibus obseruare debemus id, quod in eis vniuersale apparuerit nobis ab Astri lege dominatrice considerabimus, &c.

Hæc Ptolemæus, hæc Cardanus. Ab vtroque dissentit Firmicus libro secundo, cap. 29. Initium, inquit, temporis in diurnis genituris Sol accipit, in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas: quia hæc ab omnibus approbatur. Cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decem, menses nouem; simili modo, & Luna, cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decem, menses nouem. In diurna igitur genitura primum decennium Sol accipit; secundum, qui in genitura per signorum cursum in secundo loco fuerit inuentus; tertium qui post secundum fuerit, & simili modo cæteri, quod vt manifestiùs intelligatur, hoc docemus exemplo. Si in diurna genitura Sol in Ariete fuerit inuentus, ipse erit decennij dominus, sic & in quocunque alio signo fuerit. quicunque ita in Tauro fuerit, ipse erit in secundo loco; qui post Taurum fuerit, ipse erit tertius, & sic in cæteris hoc modo, & etiam in nocturnis genituris à Luna inchoantes faciemus, &c.

Deus Optimus Maximus benè faciat Genethliacis, qui tot, tantis, & tam manifestis mendacijs artem suam onerarũt, vt nullos nisi volentes, & prudentes ea fallere possit. Huius generis esse Alfridaria, de quibus agimus non solùm declarant contrariæ, & pugnantes de eis Astrologorum sententiæ, sed etiam illud quòd cum præcipuis Astrologiæ placitis non cohærent.

Eamus per omnem Astrologiam, decurramus Domos, Antiscia, Fines, Horoscopos, Cardines, Signa, Configurationes, Triangula, Stationes, Directiones, Retrogradationes, Irradiationes, Currus, Carpenta, reperiemus sine dubio varias esse Astrorum vires, pro varietate signorum, domiciliorum, triangulorum, antisciorum, cæterorumque, quæ recensuimus. Et Iulius quidem Firmicus lib 3. Matth. singulorum Planetarum potestatem, quam per singulas cœli stationes obtinent, accuratè persequitur. Libro verò quinto eorundem decreta per singula Zodiaci signa tradit, totusque in reliquis libris est in eo, vt doceat varias Astrorum vires in varijs cœli partibus, varijsque domicilijs.

Ptolemæus verò libro primo, cap. 21. Atque hoc fermè modo (inquit) se habent familiaritates stellarum, locorumque duodecim. Dicuntur autem stellæ, & suas quasi personas gerere, quod videre facie ad faciem vulgus vocat, cùm singulæ eo modo cum Sole, aut etiam Luna configurantur, quo domicilia ipsorum cum domicilijs luminum; vt verbi causa, Venus in sexangula configuratione, cum luminibus, sed cum Sole vespertina, cum Luna matutina esse debet, pro eo, atque etiam domicilia collocata sunt, suis autem quasi in regijs curribus, & carpentis inuehi, & solijs insidere, & in huiusmodi excellentijs tũc esse dicuntur, cum duobus, aut pluribus nominibus declaratis in superioribus familia-

miliaritatis ius exercuerint in ijs locis ſtellæ, in quibus inſtiterint. Nam quia tunc maximè efficaces eorum vires fiũt propter conuenientiam, & ſimilitudinem, & quaſi collatam operam duodecim locorum, ideò ſolijs ſuis confidere & illuſtres dicuntur. Gaudere etiam volunt cùm loca, in quibus ſtella fueri, non ipſi, ſed alteri ſuæ conditionis obnoxia fuerint, quæ quidem ſatis è longo congruitatis ratio ducitur, ſed ſimilitudo illam efficere putatur. Contra autẽ ſi in locis alienis, & contrarijs conditionis ſuæ aſtra inueniantur, valde diluitur peculiaris ipſarum vis, diuerſarum naturarum confuſione, propter diſſimiles ſignorum conſtitutiones. Pergit cap. vigeſimoſecundo. In vniuerſum, inquit, intelligimus applicari præcedentes ſequentibus, ſed non oportet longum eſſe interuallum, idque intelligitur in corporeis congreſſibus, & configurationibus illarum. Niſi quòd in corporeis congreſſibus applicationis, & defluxus etiã latitudines conuenit notari, nam nonniſi eos, qui in linea per media ſigna ducta exiſtunt admittere conſueuimus, quod in configurationibus obſeruare ſuperuacaneum fuerit, cùm radij vniuerſi eodem, ideſt, in terræ punctum tendant, atque ita vndecunque exiſtit ſemper cõcurrant. Ex quibus omnibus euidens fit, habitudines ſtellarum ſingularum exquirendas, cùm ex propria natura earum, tum ex natura ſigni, in quo fuerint, necnon ſecundum configurationem ad Solem, & cardines, quæ cuncta à nobis indicata ſunt, ſed vires aſſumunt, primò ſi Orientales ſint, & curſum ſuum intendant, tum etiam plurimum poſſunt; ſicut minimum, ſi occiduæ ſint, & remittentes curſum ſuum. Deinde propoſito ſuo, & reſpectu erga finitorem: nam in medio cœlo, aut ſuccedente illi loco, potentes maximè, ſed potentes etiã ſunt in ipſo finitore, & ſuccedenti loco, plurimum autẽ poſſunt in finitore Orientali, contra verò vicinus in imo cœlo, aut alio cõformi finitori Orientali loco, ſed extra hæc omnia reperti imbecilles, & prorſus infirmi habentur. Hæc Ptolemæus, nec vllus diſſentiti Aſtrologorum.

Reuertamur ad rem noſtram. Qui aiunt Lunam primis quatuor, aut ſeptem annis ab ortu præeſſe, non docent, opinor, eo toto tempore affixam illam eſſe vni cœli parti, aut ſeruare eandem ſemper conſtitutionem cum reliquis Aſtris, ſed admittunt aliquando ex ſua, aliquando ex aliena domo, terras ſpectare, aliquando proprio curru vehi, nunc vnum, nunc aliud Zodiaci ſignum occupare, nunc Orientalem, nunc eſſe Occidentalem, & quod hinc neceſſariò fit, fatentur ijs annis, quibus pueris præeſſe dicitur, interdum maiorum, interdum minorum, interdum nullarum eſſe virium. Quid igitur aiunt, quando aiunt Lunam primis ſeptem annis à natiuitate puero dominari? Aſtra his inferioribus non alio, quàm actionis iure dominantur, actio Lunæ ſingulis momentis varia eſt. Quale ergo eſt dominium iſtud, quod illa ſeptem integros annos in puero obtinet? Nonne eundem ſequentibus annis, & menſibus retinet curſum, eandemque conſtantiam? Cur igitur primi anni Lunæ tribuuntur potiùs quàm reliqui? Cæteri Planetæ interim ceſſantne; an aliquid agunt? non otiantur, domi præſertim ſuæ, in ſuis ſolijs; in finitore, & ſuccedente loco, in finitore maximè Orientali, vbi præcipuè ſuas exercent vires, auctore Ptolemæo. Agunt igitur non minùs quàm Luna: plus etiam, ſi in ijs locis hęc exiſtat, in quibus minimum, aut nihil obtinet virium; alij verò Planetæ, vel in ſuo domicilio, vel in finitore ſint, alioque loco, ex quo in hæc inferiora vehemẽtiùs agere ſolent, aliarũque ſtellarum efficientiã impedire: à verò pugnare inter ſe Aſtra, & nunc hæc; nunc illa ſuperare pro varia conſtitutione, & ſitu, primũ eſt Aſtrologiæ principium: Item ſingulis diebus, ſingulis horis, ſingulis tranſuolantis temporis momentis variantur Aſtrorum congreſſus, & conſtitutio. Quid ergo iuris Luna obtinet in puerum per ſeptem integros annos? qualem exercet poteſtatem, quam non exerceat reliquo vitæ tempore? quas vires obtinet primis annis, quas non obtineat in ſequentem ætatem. Nugamenta hæc ſanè

ſunt,

sunt, & ludibria puerorum bullas cœlo toto sectantium. His accedit, quòd cum singulis diebus alij pueritiam, alij adolescentiam, alij virilitatem, alij senectutem ingrediantur, si Alfridaria starent, oporteret pugnantes stellas vno, eodemque tempore vires obtinere contra omnia Astrologica decreta.

Dicent fortè, non idcircò Lunam præsidere pueritiæ, quia toto eo tempore inter reliqua omnia sydera Imperij iura obtineat; sed quia, cùm ea ætas humida in primis sit, humor verò à Luna præcipuè defluat, Luna illi ætati maximè censeatur salutaris, & accommodata; idemque de Saturno, reliquisque existimandum, quæ alijs ætatibus præesse dicuntur. Argutè hi quidem disputant, sed non soluerunt adhuc nodum difficultatis, non solùm enim humore, sed etiam calore, & multò magis, auctore Aristot. libro de Iuuentute, & Senectute, capite decimoquarto, ætas illa continetur, Soli igitur tribuenda potiùs, quàm Lunæ. Quin si pueritia abundat humore, siccitate potiùs indigebit, & Saturnum agnoscet principem, non Lunam; humorem enim à se, non à Luna, siccitatem à cœlo, non aliundè obtinet. Præterea solane pueritia redundat humore? Non sanè; toto adolescentiæ tempore, quod minimum viginti, & vnum annum continet, exuberare humorem, scribit Aristoteles libro de Iuuentute, & Senectute; quin & Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite secundo, circa vigesimumprimum annum tradit cessare augmentum propter siccitatem, supponens non septem primis annis, sed viginti, & ampliùs redundare humiditatem.

Quid Aristoteles? Oportet inquit libro de Longitudine, & Breuitate vitæ, capite tertio. accipere quòd animal est natura humidum, & calidum, & ipsum viuere tale est, senectus autem frigida, & sicca, & quod mortuum videtur enim sic. Materia autem corporum existentibus hæc, calidum, & frigidum, siccum, & humidum. Necesse igitur est senescentia exsiccari, &c. Tota igitur vita dominari oportet Lunam, non solùm in primis annis, si fouet humidum radicale. Iam verò quod aiunt Venerem præesse ab anno decimoquarto ad vigesimumprimum, quòd eo præsertim tempore genitale semen oriri soleat, quantum continet leuitatis? nonne ad quinquagesimum, & sexagesimum annum humor hic perdurat? cur & eius vis ad eius vsque ætatem non perstat?

Denique quæ Genethliaci tradunt de chronocratore, & temporum moderatore, funditus Alfridaria euertunt? Initium temporis, ait Firmicus libro secundo Matheseos, cap. 29. in diurnis genituris Sol accipit, & cæteris diuidit; in nocturnis Luna, nec aliam rationem admittas, quia hæc ab omnibus probatur. cum itaque Sol dominus temporum fuerit, tenet dominatum annos decē, menses nouem; simili modo, & Luna cùm domina temporis fuerit, tenebit annos decē, menses nouem. In diurna itaque genitura primū decennium Sol accipiet, secundum qui in genitura per signorū cursum in secundo loco fuerit inuentus, tertius qui post secundum fuerit, &c. Qui fit vt primum decennium Soli subsit, si Luna sibi septem primos annos vendicat? Si facessant fabulæ, & commenta, tota hæc disciplina tāquam inanis fumus euanescet. Nos Alfridarijs prætermissis, ad reuolutiones veniamus.

CAPVT XVII.

Magnas reuolutiones confictas esse Astrologorum testimonio probatur.

IN quamcūque Astrologiæ partem incido, infinita fabularum ludibria offendo. ab Alfridarijs digressus magnas statim reperio reuolutiones commentum, tam immane, quàm quæ aniculæ pueris narra-

narrare ſolent, animi cauſa.

Verùm quos excitabimus huius rei, aut teſtes, aut iudices? Non alios ſanè quàm Aſtrologos ipſos, & Aſtrologiæ Magiſtros, & Albertum Pighium Campenſem, & per ſe, & Auguſtini Niphi Aſtrologiæ reſtauratoris teſtimonio, Mathematicum clariſſimum. In Apologia enim, quam pro Aſtrologia edidit anno 1518. par. 1. Vt itaque paulò euidentiùs inquit faciamus, quã ingenioſè hi aſtrologentur, qui per magnos orbes nobis edicere conantur euentus mundanos, paulò altiùs exordiendum eſt. Finxerunt quemlibet ex Planetis, & vnumquodque item ſignorum, mundi imperiũ obtinere annis 360. quibus exactis nouum aiunt incipere orbem magnum, cui & Planeta priori proximus, & ſignum, quod deinceps hęret ſigno priori, pariter præſunt, atque ita qualis dominantis ſyderis, atque ſigni natura eſt, talia euenire eo annorum ſpatio; quanquam nemo ex his vſque adeò deliret, vt particulares euentus, & maximè quæ per ſingulos dies fiunt aëris mutationes putet ab his orbibus pendere, niſi Gaſpar ille, qui nos his ſuis ineptijs prolixiùs agere de his magnis orbibus coegit. Dicunt inſuper cœpiſſe nouum orbem magnum, quo tempore ea fuit Saturni, Iouiſque coniunctio, quæ præceſſit annis, vt aiunt, 279. huic autem orbi præfuiſſe ex Planetis Saturnum, ex ſignis Cãcrum, & ab eo veluti ſupputationis cardine magnos orbes ad nos vſque reuoluunt. Sed hæc quàm ſint mendacia, quàm fabuloſa, quàm obtuſiſſimis etiam ingenijs conficta, ex eo patet: Nam auctores huius figmenti Albumazar, Aomar, & reliqui dicunt, ſicut poſt eos Alphonſus, fuiſſe ab initio ad diluuium annos 2228. à coniunctione autem illa, cum qua nouus ille cœpit orbis, annos 1947. ex quo numero, quinque orbes conflari neceſſe erit, & adhuc annos ſupereſſe 147. ſexti orbis imperfecti, & ita neceſſe erit, vel mundi creationem non cum nouo orbe cœpiſſe, aut præterijſſe orbis primi 213. annos antequam eſſent anni, hoc eſt, ante ipſius mundi primordia, qua re quid poteſt eſſe delirius, aut amentius? Deinde vt Saturnum, Cancrumque orbi illi præfecerunt, qui cœpit ab ea Saturni, Iouiſque coniunctione, quã dicunt præceſſiſſe diluuium, ea ratione, vt cauſam in cœlo haberent, à qua inundationem illam deducerent, ita quia conſonum videbant, vt gubernationem mundi à Sole inter Planetas, ab Ariete inter ſigna exordirentur, Solem mundi Planetam fecerunt, Arietem autem ſignum. Hæc enim ſcribunt Haly, & Albumazar libro primo, de magnis coniunctionibus, tamen hæc manifeſtiſſimè inuicem pugnant, atque contradicunt. Nam cum ſint ante orbem diluuij ad mundi initia iuxta eorum computationem, orbes quinque perfecti, ſex autem imperfecti, veluti ante diximus, ſiue quinque, ſiue ſex numeremus, neceſſe eſt orbem diluuij, aut ſextum, aut ſeptimum fuiſſe. Ea propter ſi primo orbi Aries dominetur, ſexto, aut ſeptimo, qui diluuij eſt, non Cancer, ſed aut Virgo, aut Libra neceſſariò præfuerit; & ſi primum rexit orbem, Solare ſydus, orbi diluuij, non Saturnum, ſed aut Iouem, aut Martem præfuiſſe neceſſe erit. Quàm igitur ſibi ſit conſona iſta de magnis orbibus fabula, imo quàm obtuſiſſimo ingenio eius fuerint auctores, vel ex hoc cuilibet euidentiſſimum eſſe poteſt, quòd tot repugnantia includat. Qui etenim ingenioſè mentiri volunt, ſaltem mendaciorum ſuorum memores eſſe debent, ne ſibi ipſis contrarij inueniantur. Poſtremò videamus quàm ingenioſè, ac diligenter hos orbes reuoluat iſte, qui illos orbes tam efficaces nobis adducit. Putat enim hunc, qui nunc reuoluitur, decimum quartum eſſe ab orbe diluuij, & agi annum eius 221. ſed cũ à diluuio ad Chriſtum ſecundùm ſacras Hebræorum Hiſtorias, anni ſint 2300. erunt ab orbe diluuij ad annum præſentem anni 4098. Hos autem annos, ſi per annos magni orbis partiaris, inuenies orbem præſentem duodecimum eſſe, non decimum quartum, nec Leonem cum Luna, ſed potiùs Geminos cum Venere nobis præeſſe. Et ita manifeſtum eſt, etiam ſi eſſent aliquid hi magni orbes, falſum tamen neceſſariò eſſe oportere quidquid

iste, & sui similes ex ijs nobis prædicere contendunt. Sed nimis multa; contestatur clarissima voce Astrologia, nihil horum omnium pro suo se recognoscere, sed meracissima hæc esse nugamenta, Syracusanis illis vaniora; quemadmodum, & ea, quæ dicunt Albumazar, & cæteri hi fabulatores de maximis, quas appellant coniunctionibus Saturni, & Iouis, quibus tam pollentes effectus tribuunt, Dogmata, Sectas, Religiones, Regna, diluuia, portenta, & omnia miracula ante Christi aduentum, fines Religionum omnium. Sed vtinam verum prædixisset Albumazar, de termino impijssimæ suæ sectæ Mahometanæ, quæ iam longo tempore vltra terminum ab eo præfixum perdurat.

Adhæc & Christum coniunctionibus his subijciunt, & ipsam nostram sanctissimam Christianam Religionem, ipsum etiam diluuium vniuersale, quod Deus ob hominum peccata induxit, & ne parum impij Christiani sint, ipsa etiam Christi miracula, quæ hoc ipso miracula esse definunt. hæc, & multa alia impijssima contra Deum, & nostram sanctam Religionem, blasphema fabulantur. Inter quos maximoperè admiror Dominum Petrum Aliacensem Cameracensem Cardinalem, qui his tam impijs fabulis in sua senectute, & iam Episcopus Cardinalis factus subscripsit. Sed his omnibus Astrologia constantissimè contradicit, neque vnquam tam impijs istorum fabulis contra Deum, & Religionem Christianam, se consensisse palàm protestatur, falsò sibi hæc adscripta: paratam se ab omni hæreseos suspicione purgare: si quid præter communem naturæ cursum fiat, vel in peccatorum vltionem, vt illud diluuium, vel in veritatis alicuius supernaturalis confirmationem, ea se libenter Deo permittere, qui cœlorum legibus non constringitur, in his nihil se velle vindicare, & si quid eorum ab impijs hominibus iniustè sibi tribuatur, se donationem illam minimè ratam habere. Quæ autem de maximis coniunctionibus isti fabulantur, quorum effectus in tam multa sæcula extendunt, è quibus orbes magnos, & Saturni reuolutiones confingunt per omnes cœlos, deierat; se omninò ignorarare, imò omninò se non intelligere, quod hi loquantur, vt qui seipsos nō intelligunt. Ingeque cōfitetur nihil se posse scire, nisi quod obseruatione deprehēdi potest: Obseruationem omnium Apotelesmaticarum, aut Astrologicarum veritatum vnicum principium esse, quod nisi præcesserit, fabulosum esse quidquid dicitur, & fictitium necesse est. At constellationem aliquam cœlestem (accipiant quam voluerint) post tam multa tempora aliquid efficere, vt est à ratione alienissimum, ita nec aliqua experientia, aut obseruatione deprehendi possibile est. Constat enim, & testatur Aristoteles, experientiam, obseruationemve, nonnisi ex pluribus singularibus effici. Quis autem hominum, imò qui plures homines tanto vixerunt tempore, vt multas eiusmodi singulares obseruauerint, ex quibus talem aliquā, verbi gratia, vniuersalem rationem deducere potuissent? maximam videlicet coniunctionem, quam vocant Saturni, & Iouis, si cum Solari aliquo deliquio fortè acciderit, in tria, aut quatuor millia annorum suum effectum extendere? sed do eis ampliùs, vnum scilicet hominem tribus, aut quatuor millibus annorum vixisse, imò si volunt, à mundi initio ad præsens vsque, impossibile tamen erit, vel vnicam huiusmodi singularum obseruationum veram deprehendere. Qui enim certificari poterit ea, quæ nunc videt accidere, ab aliqua coniunctione prouenire, quæ nos mille annos præcesserit, & non potiùs à præsentibus constellationibus, quas fortasse ipse ignorat? potissimum cùm medio interim tempore tot coniunctiones, constellationesque extiterint primæ illi contrariæ, & repugnantes, quæ aut mutauerunt quidem, aut ex toto irritauerūt, quod à prima illa significabatur. Manifestum itaque est, hæc somnia esse, & anilibus fabulis inaniora.

Hęc Astrologiæ Magister, & Patronus. Vtinam reliquas huius disciplinæ fabulas nobis enodasset pro ea auctoritate, quam apud Astrologos obtinuit maximam facilè eos ab huiusmodi ludibrijs reuo-

renocasset, magno humani generis bono. laboraremus enim minus eorum impostaris, minusque mortales paterent Astrologiæ fraudibus. vt enim sumus abditarum rerum scientiæ immodicè appetentes, ita nescio quo modo ijs etiam, quæ inconstanter, & incredibiliter dicuntur, non denegamus fidem, & quanquam singulis diebus mentientes stellarum vates deprehendimus, vix tamen quotidianis experimentis, vix sensibus ipsis credimus vanitatem huius artis.

CAPVT XVIII.

Videntium, & audientium stellarum fabella.

SPERABAM Astrologos aliquando a fabulis redituros ad sapientum hexedras, sed mens egregiè me fefellit: fabulantur adhuc, quæque astra se videant, aut non videant, audiant, aut non audiant, ausi sunt apud sapientes viros enarrare.

Nunc quæ stellæ, inquit Iulius Firmicus, alias videant, & quæ audiant, breuiter explicabo. Aries Leonem non videt, sed audit, Leo autem Arietem videt, sed non audit. Aries Cancrum videt pariter, & audit: Cancer autem Arietem non videt, sed audit. Aries Cancrum videt pariter, & audit: Cancer autem Arietem non videt, sed audit. Taurum & videt Leo pariter, & audit. Similiter Leo, Aries, Gemini, Virginem vident leuiter, & audiunt: Virgo Geminos leuiter videt, sed plenissimè audit. Cancer Libram, & videt pariter, & audit. Leo Scorpium nec videt, nec audit; Scorpius verò Leonem videt pariter, & audit. Virgo Sagittariũ ex obliquo respicit, sed eum non libenter audit: Sagittarius Virginem, & audit pariter, & videt. Libra Scorpium, & audit pariter, & videt, atque a Capricorno auditur pariter, & videtur. Scorpium Aquarius non videt; sed audit, simili modo, & Aquarium Scorpio non videt, sed audit. Sagittarius Pisces non videt, nec audit. Pisces verò Sagittarium, & vident pariter, & audiunt. Pisces Geminos non vident, sed audiunt. Capricornus, & Aries, nec audiunt se, nec vident. Aquarius, & Taurus ex obliquo se respiciunt, & audiunt. Gemini Libram vident pariter, & audiunt. Similiter Libra Geminos audit pariter, & videt. Sagittarius, & Leo se pariter vident, & audiunt. Virgo Capricornum quidem respicit, sed non audit. Libra Aquarium videt, sed ipsa ab Aquario non videtur, audiunt se tamen inuicem. Et pariter Scorpio quidem Pisces videt, sed non audit, Pisces similiter Scorpium vident, sed non audiunt. Sagittarius, & Aries ita sunt collocati, vt nec videre se, nec audire queant. Capricornus, & Taurus, nec audire se possunt, nec videre. Aquarius, & Gemini vident quidem se, sed omninò separantur auditu. Pisces, & Cancer, non se quidem vident, sed audiunt. Vt enim formas integras ordinationes acciperes, & scires quatenus sint in Zodiaco circulo signa disposita, hac ex causa, istius rei secreta tractauimus, neque enim certo ordine, & gradu, hæc duodecim signa sunt collocata, nec sic sunt posita, vt quæ posteriori loco oriuntur præcedentia, vel sequentia signa semper aspiciant. Nam vt non argumentis, sed re ipsa hoc tibi ostenderem, tractatum istum ex Abrahæ libris exceptum edimus, vt ea, quæ diximus, sermo noster manifestis tibi interpretationibus intimetur. Hæc ille.

Lymphaticas quasdam plantas esse legeram, quæ hominem mente primum mouent, tum audire, & videre faciunt incredibilia quædam, ij verò in quorum mentibus Astrologia insedit, sydera sibi audire, & eorum interesse sermocinationibus videntur. Asino illi Apuleio fabulæ, quibus nihil non permissum est, non sunt ausæ tribuere loquelã, Astrologia & Arietes, & Tauros, & Cancros, & Leones, & Scorpios, & quod ma us est, mutos Pisces facit loquentes. Et quomodo vna stella audit alteram, nisi loquatur, aut sonũ edat aliquem? Fac voluisse

 fabu-

fabulas narrare, non tradere Genethliaca præcepta, quid fabulosum magis excogitari poterat, quàm Astra audire, & audiri, blandè, toruèque aspicere, gaudere, lætari? Sileat iam quercus Rodonea, de qua Lucianus in Micillo; Argus Carina, de qua Apoll. in Argonauticis; Vlmus Gymnosophistarum, quæ Apollonium salutasse fertur; Caucasus fluuius, qui auctorem Philosophiæ Pythagoram allocutus dicitur; Achillis Pegasus equus; sola loquantur Astra, tantum Cancer, Capricornus, Aquarius audiantur. quem haurit stella sonum, quando alteram dicitur stellam audire, & non videre? quam linguam eligit Aries quando Cācro auditur, nō auditur Leoni? aut quos inter se miscet sermones, qua de re loquūtur stellæ? qui fit, vt stella vnā stellam videat, nō videat alteram? quo experimento Astrologus rem est assecutus tam abditam, tamque incredibilem? cur vna dicitur stella audire, non videre, alia contra videre, non audire, alia audire vnam, sed eam non videre, rursus alteram videre non audire, alia nec audire, nec videre, alia toruè, alia blandè videre, alia leuiter, alia plenè audire? Quomodo in Astris intelligis distinctum sensum oculorum, & aurium, quomodo distinguis leuem, & plenum auditum, blandum, & toruū visum? Midæ illi fuisse aures oportuit, qui quid sydera audiant, aut non audiant; hausit è cœlo.

CAPVT XIX.

Duodecim locorū significationes.

DVODECIM locorum vires ex Iulio Firmico referemus, lib. 2. c. 22. tum rationes subijciemus, cur ita de locorum facultatibus à Mathematicis putatum sit. etsi enim non eodem modo omnes de locorum vi censeant, nos tamen ea solùm referemus, quæ magis recepta, & communia sunt. Quare vt ad rem veniamus.

Primus locus, inquit Firmicus, est pars illa, in qua horoscopus est constitutus. In hoc loco vita hominum, & spiritus continetur: hic locus ab ea parte in qua fuerit horoscopus, vires suas per residuas partes triginta extendit; est autē cardo primus, & totius genituræ cōpago, atque substantia, quæ reliquis aditum præbet.

Secundus ab horoscopo locus in secundo loco constituitur, & accipit initium à trigesima horoscopi parte, & vires suas per triginta residuas partes extendit. Ex hoc signo spei, ac possessionis incrementa noscuntur. Est autem piger locus ab horoscopo alienus, ideò & Inferna porta appellatur, quod nulla cum horoscopo radiatione coniungitur, nec aliquo miscetur aspectu.

Tertius locus est, qui in tertio ab horoscopo constituitur, qui à sexagesima ab horoscopo parte initium accipiens in nonagesima definit. Ex hoc loco de fratribus, & amicitijs cuncta dicemus: huic loco Rea nomen est, est autem peregrinationis locus, hic primus cum horoscopo tenui societate coniungitur. respicere enim horoscopum de hexagono videtur.

Quartus ab horoscopo locus, idest Imum cœlum, in quarto ab horoscopo constituitur signo, cuius initium à parte nonagesima profectum, vsque ad partem centesimam vigesimam peruenit. Hic locus ostendit nobis parentes, patrimonium, substantiam, fundamenta, mobilia, & quidquid ad latentes, vel repositas patrimonij pertinet facultates. Est autem hic genituræ cardo Imum cœlum, ideò dicitur quòd in diametro medij cœli constituitur. Sed hic locus cum horoscopo maxima societate coniungitur, quia de quadrato horoscopum respicit, & per quadratum aspectum ab horoscopo videtur.

Quintus locus ab horoscopo in quinto ab horoscopo signo constituitur; quia à centesima vigesima parte ab horoscopo initium accipiens, vsque ad centesimam quinquagesimam extenditur. Ex hoc loco filiorum numerus, & generis æqualitas inuenitur; appellatur autem bona fortuna, quia locus est Veneris, &c.

Sextus

Sextus locus in sexto ab horoscopo signo constituitur, qui à centesima quinquagesima parte initium accipiens, vsque ad centesimam octuagesimam extenditur. In hoc signo causam vitij, ac valetudinis inueniemus, qui locus mala fortuna appellatur ob hoc, quòd locus est Martis, &c.

Septimus locus in septimo ab horoscopo signo collocatur, quia à centesima octuagesima parte profectus ad ducentesimam decimam extenditur, & illic desinit. In hoc loco alius est cardo genituræ; appellatur autem occasus à nobis. Ex hoc loco qualitatem, & quantitatem quæramus nuptiarum, sed & hic locus violenta cum horoscopo societate coniungitur, & de diametro ab horoscopo videtur.

Octauus locus in octauo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima decima parte ab horoscopo profectus vsque ad ducentesimam quadragesimam partem extenditur. Est autem piger locus, quia nec ipse aliqua cum horoscopo societate coniungitur. Ex hoc loco mortis qualitas inuenitur; scire autem nos conuenit, quòd nulla in hoc loco gaudent stella, nisi sola Luna, sed nocturnis solummodo genituris, &c.

Nonus locus in nono ab horoscopo signo constituitur, cuius mensura à ducentesima quadragesima profecta vsque ad ducentesimam septuagesimam partem extenditur, est autem diei, ac Solis locus. In hoc loco hominum sectas inueniemus, est autem de religionibus, & peregrinationibus, &c.

Decimus locus in decimo ab horoscopo signo constituitur, qui à ducentesima septuagesima parte initium accipiens, vsque ad trecentesimam partem extenditur; sed hic locus principalis est, & omnium cardinum potestate sublimior. Hic locus medium cœlum appellatur, in hoc loco vitam, spiritus, actus etiam omnes, patriam, domicilium, totamque conuersationem inuenimus, artes etiam, & quidquid nobis artis suffragio confertur. Ex hoc loco animi vitia facili ratione perspicimus, &c.

Vndecimus locus in vndecimo ab horoscopo signo constituitur, qui locus à trecentesima parte profectus, vsque ad trecentesimam trigesimam partem constituitur; appellatur autem à nobis hic locus bonus Dæmon. In hoc loco medium cœlum frequenter partiliter inuenitur; est autem locus Iouis, &c.

Duodecimus locus in duodecimo ab horoscopo constituitur signo, qui à trecentesima trigesima parte profectus, vsque ad trecentesimam sexagesimam partem constituitur. Hic locus malus Dæmon appellatur. Ex hoc loco inimicorum qualitas, & seruorum substantia facili nobis significatione monstratur, vitia etiam in hoc loco, & ægritudines inueniemus, &c.

Hæc sunt locorum cęlestium significata, quæ legere etiam potes apud Cardanum libro de Iudicijs geniturarum, capite sexto. Audiamus nunc rationes, quibus permoti Genethliaci singulis locis has significationes tribuerint.

Primo itaque loco, qui in Oriente constitutus è tenebris prodit in lucem vitam, & spiritum aiunt contineri. Cæterum, quia post vitam maximè diligimus diuitias, & opes ex proximo loco, idest, secundo, opes, & substantiam petunt. Ex tertio loco, quia hexagona radiatione, quæ est amica, cùm ascendenti iungitur, de fratribus, & amicis iudicandum censent. Ex quarto loco, qui est principalis, & Imum Cœlum, de parentibus prædicunt. Ex quinto de filijs, qui parentes proximè sequũtur. Sexto docent significari seruos ea de causa, quia septimus locus indicat pares, quare sexto necesse est indicari impares, & seruos. Septimo, quod pares, vt dicebamus, signat, vxores, & nuptias contineri putant. Ex octauo mortem aiunt pendere, & exilia; quia maligna radiatione ascendens intuetur. Nonum dicunt portendere religionem, itinera, dignitates; Itinera quidem, quia Sol in diurno loco positus, inquit Auenazdra libro rationum, ad nonum descendens mouetur; religionem, quia hic locus proximus est summo cœlo. Decimo loco, qui est medium cœli, & maximè ad nostrum verticem accedit, Artes, & om-

nes disciplinas docent contineri, tum mores, & dignitates. Vndecimo Card. loco citato scribit indicari amicos, gaudia, voluptates, quia locus Iouis, & bonus. Dæmon appellatur. Duodecimo tradunt aliqui significari animalia, quibus vehimur, quoniam coniunctus est cum ascendente. Ridiculus sit, quicunque ridiculas has rationes nostra refutatione egere existimarit. Quare ad alia pergamus.

CAPVT XX.

Directionum commentum.

Ecce tibi aliud commentum planetarum, partiumque Zodiaci directiones, vt vocant: Aiũt enim horoscopum quãuis natiuitatis hora longiùs à Planeta aliquo distet, peruenire tamen aliquando ad eum locum, & tunc vel nato, creare periculum aliquod, vel tribuere sospitatem, aliumuè effectum. Exempli gratia, sit alicuius genituræ horoscopus Leonis pars decimaquinta, & Saturnus partem sextam Virginis teneat, cum Saturnus horoscopo, nec aspectu, nec alia re iungatur, vel ad illum pertineat, manifestum est non posse vlla ratione illi officere quare vt aliquando illi obesse, queat aiunt peruenire aliquando horoscopum ad Saturni locũ, & quo anno eò peruenit, periculum aliquod nato imminere: peruenire autem horoscopũ ad Saturnum, aliumve Planetam existimant hoc modo: singulis annis singulas signorum partes tribuunt, ita vt primo anno vitæ, designent gradum, in quo est horoscopus, in quo si Planeta existat, vel si illum locum respiciat, vel ex quadrato, vel ex trigono, vel alio aspectu; primo anno illum putant vim effundere suam: secundo anno attribuunt secundũ gradum ab horoscopo, tertio tertium, & reliquis reliquos; quibus aiunt Astra suas exercere vires. Quare si Saturnus, gratia exempli, primum, & vigesimum gradum ab horoscopo occupat, anno vigesimoprimo tradunt Saturnum, suis vsurum viribus. Vnde eos, qui tempus inquirunt, quo euentus aliquis bonus, malusue expectandus sit, iubent numerari gradus inter loca principalia geniture, & corpus, aut radios Planetæ interceptos, & pro numero graduum iudicare quo anno effectus futurus sit. Huiusmodi delapsus horoscopi ad Planetarum loca vocant directiones, ex quibus Ptolemæus vitæ spatium, reliqui rerum omnium euentus prædicunt. Lege Iuliũ Firmicum lib. 2. cap. 3.

Hinc Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, capite sexto. Cum aliquis Planeta ad locum Martis, vel Saturni peruenerit, nec cum illo concordia iunctus ab initio fuerit, in eo significato res, quæ significatur, non leue detrimentum patietur, maius quidem si in angulo in genitura, minus si in reuolutione. Rursus post aliqua. Planetæ, inquit, cùm ad locum coniunctionis luminarium peruenerint, quæ in genitura præcessit, debiliùs operantur, quàm si ad locum Lunæ venissent. Ascendens cum ad Saturnum venerit, vel Iouem, aut illi in eo fuerit, dum anni initium est, erit res composita ex significato Saturni, vel Iouis, & dispositionis eorum, & significationis eorundem, &c. Hæc ille, quæ vnicum sunt hac tempestate omnium præsagitionum firmamentum, repudiatis enim Arabum monomerijs, faciebus, nouenarijs, alijsque innumeris figmentis Solis directionibus, & reuolutionibus recentiores Astrologi omnem hominum vitam, moresque nent.

Nos verò, quibus Aristoteles persuasit locum esse terminum corporis continentis immobilem, non possumus animo informare Planetarum locum. Cum enim ab eodem libro secundo cœli Tex. 43. & sequentibus didicerimus non seiungi astra à suo orbe, sed eius esse partes, quasdam crassiores; partes autem idem libro quarto Physicorum, text. vigesimotertio neget existere in toto, tamque in loco, existimare non possumus

mus Planetæ locum esse orbem illum, in quo pars quædam est. Quanquam autem superior orbis inferiorem complectitur, ac continet, id quod loci munus visum est Aristoteli quarto Physicorum, text. 40. & 41. nobis tamen, qui Planetæ locum proprium requirimus, non orbis, non constat adhuc, qui sit Astri locus proprius, & seorsim ab orbe. In continuo enim corpore nullæ sunt partes, auctore Aristotele libro quarto Physicorum text. 11. Orbis superior, à quo inferior continetur, vniusmodi est, & continuus, nulla ergò parte sui locum Planetæ exhibet. His accedit, quod sydera perpetuo, & irrequieto motu agitantur, ea, quæ mouentur nullum certum, & adæquatum locum obtinere Physicæ rationes iamdudum euicerunt, libro sexto Physicorum à text. 78. Ambiguus itaque, & anceps adhuc est astrorum locus. Eminus Planetas spectantibus, nunc in vno, nunc in alio Zodiaci signo videri fatemur, sed ea ratione, qua montes videntur exorientem Lunã vertice contingere. Quare cum multo longiùs plerique Planetarum ab orbe signifero absint, quam montes à Luna, non est dubium ea insania, qua orbis Lunæ diceretur montium locus, fieri Zodiaci etiam signa loca Planetarum, in quibus nimirum per oculorum errorem, Planetæ videntur esse. Præter hæc itaque, qui sit Planetarum locus, in quo suorum Apotelesmatum summam Astrologi collocant audire percupimus.

Nec minus difficile fuerit animo complecti horoscopi naturam. Quid enim Genethliaci horoscopi nomini subijciũt, quando aiunt eum Planetarum loca peruadere, & suo quasi domicilio derelicto per alienas regiones vagari? An partem aliquam Orientalis orbis? Cuius orbis Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Zodiaci? nullus orbis errantium stellarum ea ratione mouetur, vt singulis annis, vno gradu ad certũ terminum accedat, nulla igitur orbis Lunaris, aut Solaris pars horoscopi gerit munus. Multo minus in signifero reperies partem vllam, quæ vno quot annis gradu progrediendo ad Saturni, alteriusve Planetæ locum perueniat. Tres enim motus cum in octauo orbe Astrologi agnoscant, eorum nullus hanc calculi rationem admittit.

Iam verò si loci abusi nomine, eã partẽ stelliferi, sub qua natiuitatis tẽpore Planeta fuit, vocant Astrologi eius locũ. Rursusque horoscopum appellãt eam eiusdẽ signiferi partem, quæ in Oriente fuit hora natiuitatis; qua tandem impudentia affirmare audent vnam Zodiaci partem ad aliam eiusdem orbis partem accedere? Aut cur eadem licentia non docent Zodiaci signa vltrò, citròque commeare, stellas fixas conuenire interdum, & faustos, aut infaustos celebrare congressus? Nec illud minus incredibiliter dicitur, quo anno, quo die, qua hora horoscopus ad eam signiferi partem pertingit, sub qua in natalitio themate Planeta fuit, secuturum eius effectũ in genitura significatum. Nã multos ante annos Astrum eum locum deseruit iamdudum illum nec vidit, nec audiuit (nam Astra quoque videre, & audire volunt) vnde ergo est, aut vbi residet ea syderis vicaria potestas? Speraui equidem non tantum ausuros Genethliacos, vt dicerent infectam fuisse partem illam cœli à Saturno, quando ibi fuit, & tanquã veneno quodam imbutam. Sed spes me fefellit. Cardanus enim sect. 1. Aphoris. 38. Impressiones, inquit, à genitura, quæ in loco remanent vsque ad tempus, in quo perfici debent, sunt partim in loco, partim in materia. Ergò cœlum imperuium contrarijs qualitatibus istam pestem suscipit? Quomodo contagio hæc tot annis delitescit? Cur, aut à quo prouocatur post vigesimum annum? Cur Saturnus non perpetuo huiusmodi vim fundit? Aut cur cœlum vniuersum, per quod transit non inficit, sed certam solùm partem orbis, quam occupat, aut occupare videtur, ortus, & conceptus tempore? Quolibet tempore, & quolibet temporis momento homines cum nascantur, perpetuò vim suam Saturnus fundat necesse est: totum itaque cœlum Saturni veneno perfusum cum horoscopus reperiat, nihil est causæ, cur vige-

ſimoprimo anno potiùs, quàm ſequentibus, aut antecedentibus eius efficientia prouocetur. Deinde quæ Zodiaci pars in vnius geneſi Saturni fuit locus, in alterius natali ſæpè eſt locus Iouis, Martis, aut alterius. Fatendumque Planetarijs ſi ſibi conſtare volunt, illam ſimul vires Saturni, Iouis, & Martis obtinere. Cur ergò aduentante horoſcopo Saturni potius præſtat effectum, quam alterius Planetarum difficile fuerit explicare. Sciſcitabor præterea quandiu perſiſtat hęc vis, cur euaneſcat vigeſimoprimo anno, potiùs quā vigeſimo? His difficultatibus fractus Ioannes Kepplerus libro de trigono igneo, capite decimo, ingenuè fatetur nihil ex Planeta in ſigna Zodiaci, eiuſue loca manare, ſed in naſcentis pueri facultate generatrice, altrice, formatrice, ſenſitiua, animali, ait excipi cœli conſtitutioné, quæ ortus tempore erat; ea propter quoties Planetæ ad ea loca perueniunt, quæ naſcenti infanti, vel oriebantur, vel Solem, Lunamue hoſpitio exceperant, excitari huiuſmodi facultates, & alacrius incumbere in ſua opera, quando verò ſyderum conſtitutio non congruit, cum cœli charactere his facultatibus ortus tempore impreſſo, nonniſi præpoſtere, & magna difficultate ſuum munus obire; ac propterea planetis ritè collocatis proſperos ſequi euentus: ijſdem malignis in locis conſtitutis, prępoſtere omnia, & infeliciter contingere. Hæc ille. Qui nouis rem hanc difficultatibus auget, prioribus nequidquā ſolutis. Ac primum quidem quod hic auctor ait nō recipi huiuſmodi characterem in corpore, quod craſſius eſt, quam vt ſuſcipere poſſit ſubtilem adeò formā, & minimè tractabilem, ſed in facultate generatrice, aut altrice, non admittet Philoſophia, quæ has facultates non ſeiungit ab organo corporeo. Deinde negabunt multi veriſimile eſſe in ſingulis animi facultatibus, innumerabilium Aſtrorum ſchemata, omnia Zodiaci ſigna, omnium errantium, & inerrantium ſyderum conſtitutionem, diſtantiam interualla contineri non obiectiuè, ſicut in potentia cognoſcente, ſed ſubiectiuè. Præterea ſydera, quæ in hominis facultate inſiderunt, aut mouentur ad numerum cùm cœleſtibus, aut conquieſcunt planè, & ceſſant. Si nuſquam mouentur, quo modo nunc facultatem ad opus expediunt, nunc verò impediunt? Si eundem cum cœlo curſum tenent, à quo, vel qua ratione mouentur? Poſtremo Zodiaci ſigna, & horoſcopus, qui in huiuſmodi charactere, vel cratere, dicuntur eſſe, Quo modo ad loca Planetarum accedant, nondum expoſuit Kepplerus.

Motus denique iſte horoſcopi ad locū Planetę Aſtrologis etiam fatétibus nudis cogitationibus fit, reapſe nuſquam horoſcopus accedit ad locum Planetæ, nec vllus numerando orbium cœleſtium motus, horoſcopi motum recenſet: quod ſola cogitatione hominum fit, nihil efficere, recipiunt Aſtrologi omnes, omnes Philoſophi, omnes ſanæ mentis. Quid igitur fingi potuit magis inſanum; quam directiones? quid potuit magis delirum cogitari? locus omnis Planetarum fictitiùs eſt, fabuloſus motus, quo ad illum acceditur, excogitata graduum diuiſio, commentitia vis, quam Planeta tribuere dicitur loco. Et ex his ludibrijs caſus omnes, viceſque rerum, vitæ ſpatium, mortis tempus, morborum cauſas, omnia negotiorum momenta pendere credemus? O beata ingenia, quibus comminiſci tanta fœlicitate licuit, ò fœcunda ludibriorum noualia, quibus rerum omnium, quæ mari, quæ terra fiunt, principia continentur.

†

CAPVT XXI.

Duodecim Zodiaci partibus nullam inesse vim.

DVODECIM Mathematici numerant Zodiaci partes, duodecim item in eo formant stellarum schemata, vtrisque eadem faciunt nomina communia, Arietis, Tauri, Geminorum, Cancri, & reliquorum; aliud tamen nescio quid mente sibi informant, quando Signa Zodiaci, ac quando eiusdem schemata, & imagines describunt. Nam primùm stellæ, quæ imagines constituunt, excurrunt sæpe vltra terminos Signi, sæpe non occupant id totum spatium, quod occupat Signum. Hinc Manilianum illud,

Scorpius in Libra consumit brachia.

Præterea Signa inter se æqualia sunt, Astrorum asterismi non item. Adde, quòd Signa inter puncta æquinoctiorum, solstitiorumque, immobilia hærent, neque ad puncta Cardinalia accedunt vnquam, aut ab eisdem recedunt: Asterismi ab Occasu in Ortum iugiter deferuntur: spica Virginis, quæ Thimocharis ætate octo gradibus autumnale æquinoctium antecedebat, & Hipparchi tempore sex tantùm, viuente Ptolemæo tribus duntaxat gradibus æquinoctium præibat, nostra ætate æquinoctium iam transgressa versus brumam, octodecim gradibus ab eodem distat. Rursus stellæ, quæ aliquando in Ariete fuere, nunc in Tauro visuntur. Denique Planeta, qui cum stellarum Asterismo congruit, sæpe non congruit cum Signo. Tauri enim stellæ magnam habent cum Marte cognationem, nulla tamen est Marti cum Signo Tauri societas, in quo deijci dicitur. De Asterismis disserendum infrà, de Signorum potestate hic disputamus: neque enim frustrà duodecim Zodiaci Signa à stellarum imaginibus longè diuersa, in Astrologiæ censum induxerunt Genethliaci; sed multa illa per se fundere, multa efficere volunt, temperando Planetarum efficientiam.

Manilius lib. 2.

Non licet (inquit) *à minimis animum deflectere curis.*
Nec quicquam rationis eget, frustraq; creatum.
Fœcundum est propriè Cancri genus, acer & ictu
Scorpios, & partu complentes æquora Pisces.
Sed sterilis Virgo est, simili coniuncta Leoni,
Nec capit, aut captos effundit Aquarius ortus.
Inter vtrumque manet Capricornus corpore mixto.
Et qui Cretæo fulget Centaurus in arcu.
Communisque Aries, æquantem tempora Libram,
Et Geminos, Taurumque pari sub sorte recenset.

Atque ita se habent Signa infœcunda, & fœcunda; describit idem Auctor fœminina, & masculina, his versibus:

—— Namque mascula sex sunt,
Diuersi totidem generis sub Principe Tauro
Alternant genus, & vicibus variantur in orbem.

Nocturna præterea alia, alia Signa dicuntur esse diurna, de quibus idem:

Nec te prætereat nocturna, diurnaque Signa
Quæ sint, prospicere, & propria subducere lege.

Item alia terrestria, alia vocantur aquatica:

Quin nonnulla sibi (ait idem) *nullo monstrante loquuntur*
Neptuno debere genus, scopulosus in vndis
Cancer, & effuso gaudentes æquore Pisces.
Vt quæ terrena censentur sydera sorte.
Princeps armenti Taurus, regnoq; superbus
Lanigeri gregis est Aries.

Rursus alia Signa amica, alia censentur inimica:

Quin etiam proprijs inter se legibus Astra
Conueniunt, vt certa gerant commercia rerum,
Inque vicem præstant visus, atque auribus hærent,
Aut odium, fœdusque gerunt, conuersaque quædam
In semet proprio ducuntur plena fauore:

Icircò

Iccircò aduersis nonnunquam gratia signis,
Et bellum sociata gerunt, alienaque sede
Inter se generant coniunctas omne per æuum,
Vtrique & sorti pugnant, fugiuntq; vicissim:
Quod Deus in leges, mundum cum conderet omnem,
Affectus quoque diuisit variantibus Astris;
Atque aliorum oculos, aliorũ contulit aures,
Iunxit amicitias horum, sub fœdere certo
Cernere, vt inter se possint, audireq; quædam,
Diligerent alia, & noxas, bellumque mouerent.

Denique Signorum apotelesmata persequitur idem Auctor lib. 4.
Nunc tibi (inquit) *Signorum mores, summumque colorem,*
Et studij varias artes ex ordine reddam.
Diues fœcundis Aries in vellera lanis,
Exutusque nouis rursus spem semper habebit. &c.

Omnino duplex actionis genus Signis Mathematici ascribunt: alterum, quo Astra ipsa afflantur, eorumque vis aut promouetur, aut retardatur, aut in contrarium planè commutatur: aiunt enim Planetas nouas subinde, & ascititias vires assumere à Signo, in quo versantur, & ex bonis fieri malos, ex beneficis maleficos, ex fortunatis infortunatos. Hinc gloriosa illa nomina, retrogradatio, statio, velocitas, tarditas, motus æqualitas, longitudo, latitudo, aspectus Orientalis, Occidentalis, combustio, directio, progresio, reuolutio, transitus. Item gaudium, detrimentum, exaltatio, casus, triplicitas, terminus, peregrinitas, facies, receptio, applicatio, & id genus plura superstitiosæ artis vanisima nugamenta, quæ Planetarum vocant accidentia, quæque sine dubio præcipui sunt Astrologiæ fontes, è quibus Genethliaca vaticinia promanant. Alterum actionis genus, quod Signis Mathematici tribuunt, est, quo in hæc inferiora agunt per se, & sine ope stellarum; quo pertinent ea, quæ scribit Cardan. libro de reuolutionibus, cap. 11. si ascendit Aries, erit natus in timore mortis violentæ; si Taurus, ægrotabit ex libidine; si Gemini, sollicitabitur in secretis perquirendis; si Cancer, erit amator rerum publicarum.

Item Manilius lib. 4.
Nec te perceptis (inquit) *Signorum cura relinquat*
Partibus, in tempus quædam mutantur, & ortu
Accipiunt proprias vires, vltraq; remittunt.
Namque vbi se summis Aries extollit ab vndis;
Et ceruice prior flexa, quàm cornibus ibit,
Non contenta suo generabit pectora censu,
Et dabit in prædas animos, soluetq; pudorem.
Tanta audere iuuat: sic ipse in cornua fertur,
Et ruit, & mutat, non vlis sedibus idem.
Mollia per placidas deludunt otia curas,
Sed iuuat ignotas semper transire per vrbes,
Scrutarique nouum pelagus, totius & esse
Orbis in hospitio, testis sibi Laniger ipse. &c.

Item Iulius Firmicus lib. 8. Matheseos, à cap. 19. Prima pars Arietis (inquit) si in horoscopo fuerit inuenta, & beneuolarum stellarum radius accesserit, nascentur Reges, Duces, & quæ prospere semper suum ducant exercitum; si secunda pars Arietis in horoscopo fuerit inuenta, contumaces erunt, fures, & qui semper præpostero furore grassentur, quique domicilium suum transferant ad exteras nationes.

Quid multa? vniuersa sua apotelesmata ita à Signis pendere volunt Genethliaci, vt si constiterit nulla esse eorum iura, non recusaturi sint profiteri artis suæ vanitatem. Agè ergo, quoniam in magnum Astrologiæ locum incidimus, nec leuiter, nec cursim prætereamus, quæ veteres, quæ recentiores Astronomi de Signorum natura tradiderunt.

Primùm itaq. ij, qui ante Alphonsi Regis tẽpora octo solùm numerarũt orbes, illumq. fecerunt supremum, quo Astrorum cœtus, & quasi coloniæ visuntur: non ne hominum opinione constare voluerunt omnem alium Zodiacum, qui à Zodiaco octauæ sphæræ mobili & varis Astris apto diuersus dicitur? Quæ Signa nisi planè commentitia agnouerunt, diuersa ab ijs, quæ in octauo orbe variæ stellæ constituunt? nihil supra octauum orbem, qui innumeris clarescit stellis, esse existimarunt, Zodiacumque octaui orbis stellis insignem, & mobilem esse intellexerunt: alterum itaque immobilem

lem nullis conſpicuum Aſtris, nudis ſine
dubio Mathematicorum cogitationibus
conſtare exiſtimarunt. Qua ergo ra-
tione, quibuſve naturæ legibus, ijs lu-
dibrijs, quorum nulla eſt natura, veram,
& phyſicam efficientiam tribuerunt? O
egregij Aſtrologiæ magiſtri, & digni,
quibus Genethliaca ipſa locuta creda-
tur? Hæc veteres; Recentiores verò, hoc
eſt Alphonſus, & qui poſt Alphonſi tem-
pora iniere cœleſtium orbium numerum,
vt expedirent rationem, qua octauus or-
bis motu diurno ab Ortu fertur in Oc-
caſum, & rurſus alio motu, quo ſtellæ
fixæ à punctis Cardinalibus Æquinoctio-
rum, & Solſtitiorum recedunt ab Occa-
ſu in Ortum, duos adhuc orbes ſupra
octauum excogitarunt, nulli plane ſen-
ſuum conſpicuos, ſed ſola mente per-
ceptos, quorum decimus vniformi, re-
gularique motu ab Oriente in Occiden-
tem ſpatio 24. horarum feratur; nonus,
motu quodam librationis agitetur, de
quo fuſiùs noſter Clauius ad caput 1.
ſphæræ Ioannis de Sacro Boſco; Motum
eum, quo ſtellas fixas diximus recedere
à punctis cardinalibus, & ab vno Signo
ſenſim delabi in aliud, octauæ ſphæræ at
tribuerunt. Recentiores, inquã, qui hunc
cœleſtium orbium ordinem conſtitue-
runt, duos finxerunt Zodiacos, Alterum
in octaua ſphæra mobilem, duodecim
ſtellarum Aſteriſmis illuſtrem, Alterum
in decimo, & ſupremo orbe immobilem,
ſtellis deſtitutum, ſolum animo conſpi-
cuum. & in priori quidem duodecim il-
las collocarunt imagines ſtellarum,
Arietem, Taurum, &c. in poſteriori duo-
decim Signa ijſdem nominibus notata
diſtinxerunt, quæ cum Planetis conſen-
tire, & diſſentire, eorumque vires acue-
re, vel retundere, tum proprijs, pri-
uatiſque facultatibus ad rerum omnium
conſtitutionem venire docuerunt. Atque
ita profeſsi illi quidem ſunt veterum
Aſtrologorum errorem, qui imaginarium
quendam Zodiacum, veram, & phyſi-
cam cauſam fecerunt, tota reclamante
natura: ſed Genethliacæ nihil tulerunt
opis, quod ita planum facio.

Singulos cœleſtes orbes vnius eſſe
naturæ, & vndequaque ſibi ſimiles re
ceptum eſt in Philoſophorum ſcholis: do-
cuit ſanè Plato in Timæo Aſtra eſſe ani-
mata, & lib. 10. de legib. vniuerſa, quæ
cœlo continentur, ignem etiam, & aë-
rem, animo eſſe prædita, ſimplicia illa
tamen non minùs quàm elementa vo-
luit; quod Carpentarius notauit com-
ment. ad cap. 12. Alcinoi de doctrina
Platonis, idem docet Ariſtoteles bonus
Auctor lib. 1. cœli, tex. 7. lib. 2. cœli, t. 41.
& ſeqq. Id euincit ratio, motus ſimplex
debetur corpori ſimplici; motus diur-
nus, cuius decimus orbis Auctor dici-
tur, ſimplex eſt, à ſimplici itaque corpo-
re proficiſcatur neceſſe eſt. corporis ſim-
plicis vnam tantùm eſſe naturam quis
ambigat? vna itaque decimi orbis natu-
ra eſt. Specie prætereà, & natura diſiun-
ctas partes non poſſe cohærere inductio-
ne apud Phyſicos compertum fuit: qua-
re orbes cœleſtes diſcreti inter ſe ſunt?
nonne quòd naturà diſsident? Membra
certè animalis animo, qui eſt forma cor-
poris organici, coagmentantur, vnde
& eius abſceſsione ſoluuntur. ſi cœli
partes naturà eſſent diuerſæ, quo tandem
glutino cohærerent? aut qua contine-
rentur, ne à ſeipſis deſciſcerent, forma?
Hac ratiocinatione Ariſtoteles lib. 1. de
anima effecit, animũ non conſtare ex ele-
mentis; quia ab alio oporteret ea con-
tineri, ne diffluerent. Denique ſi deci-
mus orbis vniuſmodi non eſt, ſed varijs
conſtat partibus, non poteſt illi motus
diurnus eſſe naturalis, vt diſputat Ari-
ſtot. lib. 1. cœli, tex. 9. 13. 14. ſiquidem
vnaquæque natura proprium ſibi, & ſin-
gularem motum poſcit lib. 2. phyſ. tex. 1.
quare ſi in cœlo plures ſunt naturæ, &
plura motus principia: vna natura hunc,
alia alium poſtulante motum; qui fieri
poteſt, vt motus diurnus decimo orbi
ſit naturalis? ſi vni ille parti congruit,
violentum oportet eſſe alijs, at nihil vio-
lentum perpetuum lib. 1. cœli, tex. 15.
Conſtitutiſsimum itaque ſit ſingulos or-
bes cœleſtes vniuſmodi eſſe, omnique
partium diuerſitate carere. In corpore
porrò ſimplici, in quo nullas natura fe-
cit partes, nullus à natura Zodiacus eſſe
poteſt, ſed ſi qui eſt, Mathematicorum
cogitatione eſt. Ecquis enim diſcreuit

Zodia-

Zodiacum à reliquo orbe, ſi in orbe nulla eſt partium diſcretio? Quis diuiſit Zodiaci Signa, ſi totus decimus orbis vnius eſt naturæ, niſi Aſtrologorum mens, & cogitatio? Ergo partibus decimi orbis ſolo animo informatis, eas vires aſciſcere non vereris, quas reliquo orbi negas, partiumque Zodiaci, quarum vna eſt natura, quaſdam fœmininas, quaſdam maſculinas, alias diurnas, alias nocturnas facies? Quis præſcripſit Zodiaco fines, ne vltra 23. gradum, & aliquot minuta excurrat? Quis Zodiaci partibus terminos fixit? nonne ſola mens? Vnde ergo diuerſæ, & contrariæ vires? Et cuius eſt tanta poteſtas, vt ſola cogitatione vim tribuat rebus, & efficientiam, aut adimat?

Eandem rationem alio modo verſabo. Partitio Zodiaci in duodecim ſigna non naturalis, ſed voluntaria eſt, quod lectiſſimis rationibus probauit Ioannes Keplerus lib. de noua ſtella, cap. 4. quodque ſcriptum nobis reliquit Abraham à Veneſdra initio libri Aſtrologicarum rationum. Aliqua, inquit, dicuntur de ſignis, quæ probantur, alia verò ex arbitrio; declarat quæ ſint arbitraria; Diuiſiones inquit, ſignorum, cur tantum in trecentas, & ſexaginta tantum partes ſint, arbitrium fecit; quoniam hic numerus diuiſionibus eſt accommodatior. Idem profitetur Aly Auerroſdan ad librum Apoteleſmatum Ptolemæi. Diuiſimus, ait, Zodiacum in partes duodecim, quæ ſigna nuncupantur, & vnumquodque ſignum in partes triginta, quæ dicuntur gradus, & partem quamlibet in minutias ſexaginta, quoniam hi numeri diuiſionibus idonei magis reputantur. Ipſa ſanè cœli natura vnius modi & ſimplex, non patitur aliam partium diuerſitatem, quàm arbitrariam. furor furor eſt partibus in Decimo Orbe Mathematicorum arbitrio confictis variam agendi poteſtatem tribuere. Ergo ſi aliter Zodiacum partiri libuiſſet, alias cœlum habuiſſet vires? quis non miretur Genethliacam vanitatem?

Hoc ipſum adhuc anguſtiùs vrgeo. Nam vis illa, quæ ſignis tribuitur, aut profluit ab Orbis natura, & hæc cùm vna eademque ſit toto Zodiaco, non poteſt eſſe ratio, cur vni ſignorum vna, alteri altera inſit virtus. aut proficiſcitur ab externo aliquo principio. at qualitas ab externa cauſa profecta, diuturna eſſe nequit. Deinde cauſa externa cur vnum vna, alterum ſignum altera imbuit qualitate? Accedit, quòd ſupremus Orbis longè ſemotus eſt ab omni externarum cauſarum impulſu; Aut denique tribuitur à Mathematicorum cogitatione, quæ ſigna ſecernit à ſignis, at cuius: ſit ea vis vt pro arbitrio commutent cœlum?

Illud quoque appoſitè declarat fabuloſa eſſe omnia, quæ de ſignorũ poteſtate Genethliaci mentiuntur, quod ea quæ veteres Aſtronomi de Aſteriſmis Octauæ ſphæræ prodiderunt, recẽtiores tranſtulerunt in ſigna Zodiaci Decimi Orbis, nuperrimè, id eſt, Alphonſi tẽpeſtate excogitati: Nam quæ ſigna apud veteres Aſtronomos Octauam ſphærã ſupremam eſſe exiſtimantes, erant fœcunda, ſterilia, humana, ferina, terreſtria, aquatica, muta, vocalia, diurna, nocturna. Eadem nunc in Decimum Orbem tranſlato Zodiaco, ſunt fœcunda, infœcunda, humana, ferina, aquatica, terreſtria, nocturna, diurna. Itaque Aries, quem veteres libidinoſum, & oculis languidum eſſe ſcripſerunt, nunc quoque quanquam in Decimum Orbem migrarit, libidinoſus oculiſque languidis dicitur. & vſque eò hac licentia progreſsi ſunt, vt ſicut in octauo cœlo ſtellis apto partes quædam lucidæ, quædam ſunt tenebroſæ, vel puteales, ita in Decimo Orbe, renitentibus oculis, reclamante ratione, dicant eſſe partes lucidas & tenebroſas. Non licebat vobis, ò Genethliaci, quæ veteres Aſtrologiæ Magiſtri de Zodiaco Octaui Orbis, & eius ſignis ſcripſerunt Decimo Orbi aſcribuere; ſed qua licentia eiuſdem Orbis, ſignis, quibus ſumma eſt naturæ communio, diuerſas attribuiſtis vires, eadem & fortaſſe maiori diuerſis Orbibus, quibus nulla eſt naturæ ſocietas, eaſdem feciſtis poteſtates communes. nonne tantum Decimi Orbis ſigna diſtãt ab imaginibus octauæ ſphæræ, quantũ Orbis ipſe Octauus à decimo diſsidet?

dissidet? vnde ergo tanta virtutum, proprietatumque communio? Semperne hærebimus in fabellis? nunquam lux aliqua veritatis dilucescet?

Si quis adhuc est qui non intelligat, quantum figura huiusmodi ad ineptiarum naturam accedant; ablegabo illum ad Chaldæos Authores illos Astrologiæ, qui in patentibus campis multis annorum millibus cœlū obseruasse dicuntur: quos solis Asterismis contentos, nullam signorum, quæ carent stellis, rationem habuisse constat. Cur Chaldæi diuturnis accuratissimisque obseruationibus, non deprehenderunt Martem deijci in Tauro, exaltari in Scorpio, inter Saturnum & Capricornum magnam intercedere affinitatem, Veneri non exiguas accedere vires ex Libra? Astrorum iura accuratè perscrutati sunt, vt si vsquam alij, cur nihil de signorum potestate memoriæ prodiderunt? Notarunt diligentissimè omnes cœli angulos, hexagones, tetagrones; oculatissimi denique in cæteris omnibus, hac solum in re cur cæci fuere?

His accedit quòd Astra quoque Octaui Orbis, quæ fixa vocantur, ab vno signo in aliud demigrant. Cor Leonis notissimum sydus, & innumeris Astrologorum laudibus celebratum, in vltimo gradu Cancri aliquando fuit, nunc ad vigesimumquartum gradum Leonis peruenit; & stellæ, quæ aliàs in Ariete, nunc in Tauro videntur. Astra fixa non afflantur à signo, sed easdem prorsus vires in illis agnoscunt recentiores & veteres Mathematici, quamuis alia signa occupent nunc quàm illorum tempore occuparent. Qui itaque fit, vt à signis supremi Orbis afficiantur Planetæ, nihil patientibus Astris fixis, nihil recipiente Zodiaco stellato, per quem defluere debet quidquid à supremo Orbe ad Planetas descendit?

Sciscitabor etiā ex Genethliacis quando aliorum Orbium vires, Iouis putà, Saturni, Martis, cæterorumque in solo Astro residere docent, qua consequentia in decimo cœlo Astris orbato vllas vires constituant? imò cùm duos faciant Zodiacos, alterum in decima, alterum in octaua sphæra, requiro, cur hic nihil efficiat, nisi stellarum vi, cur partes, quæ inter Astra iacent inertes & otiosas esse velint, illius virtutem non Astris contineri, quæ nulla habet, sed toto signo fusam dicant?

Duos dixi à Mathematicis fingi Zodiacos. nimis parum dixi, tot illi fingunt, quot sunt cœlestes Orbes. Sicut enim in decimo, & in octauo, sic in nono, septimo, sexto, reliquisque varios sibi formant Zodiacos: vnum tamen decimi orbis faciunt rerum omnium causam, reliquis vim omnē & efficientiam adimunt.

Sed largiamur Mathematicis varias esse signorum proprietates; concedamus Planetas varios fundere effectus pro cōditione signi, in quo versantur; tribuamus tantum Mathematicorum commentis, quantum veris causis, alij concedunt, adhuc nihil obtinuerunt, quod ad causam faciat. Quāuis enim magna esset Signorum vis, & potestas, non possent tamen ex ijs vllam probabilem coniecturam de futuris euentis ducere. Nam si Planetæ efficacitatem omnem mutuantur à signis, vt Genethliaci somniant, perspicuum est non posse quid illi facturi, vel non facturi sint, cogitatione præire Mathematicos, nisi eis constet, quæ singulis temporis momētis Planetæ percurrant; id verò ignorant, ergo & ignorare eos oportet, quid Planetæ per singula temporis momenta moliantur. Res illustrior fiet exemplo. Iupiter in 59 gradu, & 59. minuto, & 59. secundo Geminorum, censetur in detrimento suo esse, versari in signo inimico, & quinque atros calculos habere; post minutum temporis, transitione facta, ad Cancri gradum, id est ad primum secundum illius signi, iam fœlix, iam in exaltatione sua esse, & quatuor albis calculis gaudere putatur. at Genethliacos latet temporis illud minutum, quo Iupiter ex Geminis in Cancrum demigrat, latere ergo eosdem oportet, quid Iupiter ex Geminis, quid præstet ex Cancro.

Negabunt opinior ignorari à se trāsitum Astri ab vno in aliud signum: At cui negabunt? Hieronymone Cardano, qui Astrologiæ agit Magistrum lib. de tem-

porum,

porum, & motuum erraticorum restitutione? An Tychoni Brahæ lib. de noua stella, c.2. cui omnes recentiores Astronomi iam submisere fasces? & vnde quæso tot, tamque discrepantes tabulæ, Ptolemæi, Alphonsi, Copernici, Tychonis Brahæ, aliæque permultæ? vnde tantum inter Astrologos dissidium? Nuperrime Tycho Brahæ lib. de noua stella tabulam nobis confecit, ingressus Solis in quatuor puncta Cardinalia; quæ 24. & 26. horarum spatio veteres Astronomos Alphonsum & Copernicum hac in re errasse demonstrat. quam Tycho ipse ad veritatem proximè collimarit, eorum erit iudicium qui sequentibus seculis ad solstitiorum æquinoctiorumq. puncta accuratius obseruabunt Solis accessus. De vno Marte idem Auctor lib. de noua stella pag. 649. scribit, Mirari satis non possum Appianum non solùm diem, sed horam atque minutum (alias enim cuspides domorum vti vocant cœlestium adaptare nequiuisset) huic coniunctioni præfiniuisse, cùm Martis præsertim motus, vt de Saturno nunc nihil dicam, hactenus non sit exploratus, quòd intra tres vel quatuor dies eorum copulationem, è calculo præsertim Alphonsino, quo ille vsus est, imò ne quidem Copernico hoc paulò exactiore notam reddere tutò liceat.

Sed faciamus certa numerorum ratione posse Astrologos ingressum Planetarum in Zodiaci signa assequi; quis non intelligit quantum instrumentorum iniquitas numerorum rationibus officere posfit? horologiorum præterea malignitas, quæ nunquam ex fide & fine errore tempus reddunt quod requirimus, quàm transuersos agit Astrologos certas Astrorum sedes cognoscere cupientes? Legantur quæ Tycho Brahæ lib. 1. de stella noua, pag. 140. scribit de instrumentorum & horologiorum tarditate & ignauia, cessabit eorum insolens iactatio qui non minus fidenter cœlum, quàm campos certo limite partiri consueuerunt.

CAPVT XXII.

Rationes ob quas Astrologi varias signis vires attribuere.

PRODEANT iam rationes, ob quas Astrologi absonas signorum potestates in Genethliacam artem inuexere; & quibus veluti montibus quibusdam, montibus impositis, Gigantum exemplo cœlum in minutissimas partes discindere aggressi sunt. Iuuerit enim non parum ad veritatem dispiciendam, ea expendere rationum momenta, quibus sibi primò, deinde plerisque alijs Astrologi rem tantam persuasere.

Primum itaque experientia compartum est, Planetas aliud ex vna, aliud ex alia cœli plaga efficere. Sol enim ex Ariete vernum illum teporem omnia pertingentem edit, quo mundus ipse hyberno rigore soluto, iam reuirescere, & quodammodo reuiuiscere videtur. Contra vero ex Leone acrem quendam & noxium fundit calorem, qui absumit, & exurit vniuersa. Quod autem in Sole animaduertimus, probabili coniectura ad alia quoque Astra transferendum est, vt cum vno signo vnum, cum alio præstent alium effectum.

Deinde, quod scribit Ptolemæus, Solem in Ariete edere tonitrua, fulgura, fulminare, miscere, non modò Græciam, sed mundum vniuersum, negant aliò referri posse, quàm in naturam & proprietatem illius signi. Accedit quòd signa mobilia non alia de causa id nomen assecuta sunt, nisi quia magnarum mutationum sunt causa, vt ait Christophorus Clauius ad cap. 1. sphæræ.

Tertiò videmus subitas interdum aëris mutationes, media Æstate repentè ingruit frigus, decidunt imbres, salit grando, furit ventus, in Hyeme ingruunt calores

calores non modici: quouis tempore inopinati ſeuiunt venti, nubes extemplo nigreſcunt, ruunt imbres, quæ non poſſunt aliundè proficiſci, niſi ex ſubito tranſitu alicuius Aſtri ex vno in aliud contrarium ſignum, vel ex vno in alium eiuſdem ſigni gradum.

Denique qui eodem poſitu ſtellarũ naſcũtur, ſæpè naſcuntur vita, moribus, ſtudijs, corpore, animo diſſimillimi: id, quod clariſſimo exemplo illuſtrat Sanctus Auguſtinus libro quinto de Ciuitate Dei, cap. 2. Sæpè verò adeò prodeunt ſimiles, vt ne natura quidem eos internoſcere videatur. Cuiuſmodi fuerunt, qui apud eundem auctorem loco citato ſimul valere, & ægrotare, eadem pati incrementa, & decrementa valetudinis, eodem morbi genere affligtari, iiſdem medicamentis leuari ſoliti ſunt; inter horum, illorumque ortum diuerſitas aliunde eſſe nequit, niſi ex eo, quòd hi dum oriuntur aſtra ex vno ſigno, in aliud tranſuolant, quando illi prodeunt in lucem eaſdem ſigni partes, aut ſigni gradus ſimiles natura, & viribus decurrunt. Hæc Aſtrologiæ Magiſtri ad ſtabiliendam ſignorum poteſtatem afferre ſolent, quæ trutina egere videntur.

Quid aitis? dicitis ex eo, quòd Sol nunc acriùs, nunc temperatiùs calefacit colligi diuerſas ſignorum vires. Cur ita? quia niſi aliquid ex ſignis Soli accederet ſemper eandem promeret actionem. O lepida ratiocinatio, nõ intelligitis quòd Sol nunc magis, nunc minùs, nunc ferè nihil calefaciat, ex eo oriri, quòd nunc magis, nunc minus, nunc minimè à nobis recedit? quid opus eſt ſecretis ſignorum viribus, vbi cauſa eſt aperta? ſi nullum eſſet cœlum, ſi nullus Zodiacus, Sol tamen accederet ad nos, & recederet, ſicut accedit, & recedit. nonne eodem pacto calefaceret, ac calefacit? quò magis accedis ad ignem, nonne maiorem experiris calorem? Qui ſunt ignis Zodiaci, quæ ſigna, quibus eius actio promoueatur, aut retardetur? Quo tempore nos Sol acriter vrit ex Leone, nonne leuiſſimè afficit eos, qui ad alterum polum ſpectant? Rurſus quando ex Aquario illos magno ardore exurit, nonne imbribus, & frigore nos perfundit? Vnde hæc varietas? à ſignone, an ab acceſſu, & receſſu Solis? Conſule, quæ ſcribit Ariſtoteles lib. 1. de gener. à t. 56. Nos friuola hæc nihil morantur.

Quod ex Ptolemæo proferunt, Solem dum Arietem percurrit, tonitrua edere, & fulgura, eandem habet rationem: abſceſſu enim Solis hyems, friguſque conualeſcunt, quæ glacie, geluque ſpiritibus qui intra terræ viſcera ſunt, exitum inter cludunt. Reuertens ergo Sol, & ad Arietem accedens, omnia calore perfundit. quare ſpiritus, qui hyberno tempore frigore prohibente exitum, intra ſecreta terræ continebantur, glacie, geluque ſoluto, patefactis terræ meatibus, vbi Sol propius ad nos acceſſit, vbi terras vberiori calore perfudit, liberi iam, & ſoluti, attenuati præterea & excalefacti, in ſublime feruntur; ibique calidis cum frigidis, humidis cum ſiccis pugnantibus, fulgura, tonitrua; procellæ, venti exiſtunt, vt ait Ptolemæus. Quid hic opus eſt occulta ſignorum vi? omnia præſtare poteſt Sol auctor caloris, qui laxat ſpiritibus huiuſmodi vias.

Dicuntur autem hæc ſigna mobilia, quia ad ea quando Sol peruenit magnas efficere ſolet tempeſtatum mutationes, nulla ſignorum vi, ſed acceſſu, aut receſſu, & terræ præparatione, quam inuenit. Audiamus quid ſcribat Ariſtoteles lib. 2. Meteororum, ſumm. 2. cap. 2. de ventis, & intelligemus, quæ cauſa ſit huiuſmodi mutationum. Sol autem, inquit, ceſſare facit, & commouet flatus; debiles enim & paucas exiſtentes exhalationes, extinguit, & ampliori calido, illud quod in exhalatione minus exiſtit, diſgregat; adhuc autem & ipſam terram præuenit exſiccans, antequam facta fuerit multa ſimul excretio, ſicuti ſi in multum ignem inciderit modicum exuſtibile, præuenit ſæpè antequam fumum faciat, exuſtum eſſe: propter has igitur cauſas ceſſare facit ventos, & à principio fieri prohibet, conſumptione quidẽ ceſſare faciens, celeritate autem ſiccitatis fieri prohibẽs. Quapropter & circa Orionis ortum maxima fit tranquillitas, & vſque ad Etheſias, & Prodromos. Vniuerſaliter autem

fiunt

fiunt trãquillitates propter duas causas. aut enim propter frigus, cum extinguitur exhalatio, veluti cum fuerit gelu forte, aut cum marcescit à suffocatione; plurimæ autem, & intermedijs temporibus, aut eo, quod nondum facta sit exhalatio, & alia nondum aduenit. Incertus autem, & molestus Orion esse videtur, & occumbens, & oriens, quia in transmutatione temporis accidit occasus, & ortus, æstate, aut hyeme, & propter magnitudinem Astri dierum fit aliqua pluralitas: transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem. Ethesiæ autem flant post versiones, & Canis ortum, & neque tunc, quando maximè prope fuerit Sol, neque quando longè; & diebus quidem flant, noctibus autem cessant. Causa autem est; quia propè quidem existens præuenit exsiccans, antequam fiat exhalatio: cum autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, adeò vt congelatæ aquæ liquescant, & terra exsiccata, & à propria caliditate, & ab ea, quæ Solis est, quasi ardescant, & exhalent.

Eodem fine dubio reuocandæ sunt subitæ mutationes aeris, quod enim æstate subitæ interdum contingant mutationes, non è cœlo, sed è terra repeto: ex copia, vel inopia spirituum, ex præparatione materiæ, ex antiperistasi, ex alijs sexcentis causis proximis immediatis, veris, Physicis, non commentitijs, fabulosis, imaginarijs.

Postrema denique ratio, quæ ex Geminorum simili, aut dissimili natura ducitur, sumit id, quod maximè controuersum, & anceps est; hominum ortum, atque naturam à cœli constitutione pendere: & quoniam eorum, qui sub eodem stellarum congressu veniunt in lucem, varia temperatio non potest in diuersos Astrorum congressus referri, reuocandam putat in coniunctionem eiusdem Astri, cum alia, atque alia cœli particula. Id verò est, quod toto hoc opere improbamus, quod sexcẽtis modis ostendimus à veritate alienum. à proximis ego causis, à dissimili materia, à vi procreatrice, ab alimento, à loco, ab extrinsecis & adiunctis causis, aio esse diuersam constitutionem eorum, qui eodem partu dissimiles nascuntur; quemadmodum qui similes prodeunt à simili materia, & efficiente similitudinem habent.

Quare rectè Aly Auuerrodam, Signa, inquit, mansiones sunt, quæ nihil operantur; operantur autem stellæ fixæ, quæ sunt in eis. Nam quia Sol ea singulis annis percurrit, ex operationibus, quas in eis constitutus Sol operatur, signa ipsa nomina accipiunt, & agere putantur. Hinc Aries, Cancer, Libra, Capricornus, signa mobilia nũcupantur, quia Sol in illis signis constitutus mutare solet tempestates: his proxima signa fixa dicuntur, quia in illis tempus mutari non solet.

Quæ Aly verba duas euertunt mendaciorum opulentissimas officinas, quarum altera illud axioma continetur, Luna existẽte in signis mobilibus, quicquid auspicatus fueris caducum, ac fluxum fore; altera docet; quicquid Luna existente in signis immobilibus aggressus fueris, fixum, ac diuturnum futurum, propterea cauendum ne Luna in Tauro, Leone, vel alio signo fixo morante incidantur, vel consuantur vestes, quia signa hæc fixa significant id, quod eorum auctoritate factum fuerit firmum, ac ratum futurum, vestes autem diuturnæ esse non possunt, nisi dominus, aut lecto decumbat, aut mortem obeat, Nos ad alia festinantes aniles superstitiones retardare non debent.

CAPVT XXIII.

Zodiaci asterismis nullas inesse vires.

NON iniuria sanè boni auctores semper successuere Astrologis, qui Barbaris figmentis cœlum illud diuinitatis domicilium ineptissimè deformarunt. quid enim oportuit, aut Medusæ cruentum

caput, aut Orionis arma, aut Cassiopeæ, vel Andromachæ, fabulas ineptissime cœlo consignare? quid habuit Sagittarius ex homine in equum per posteriora membra degenerans, quid Capricornus caper ex Pisce cum Astris commune? Cur huiusmodi monstris placuit potiùs, pulcherrimam mundi partem fœdare, quam hominibus virtutum gloria illustribus insignire? Cæterùm non fuit satis Genethliacis huiusmodi figmentis cœlum inspergere, his ludibrijs, & fabellis tantum arrogarunt auctoritatis, vt totius illis mundi imperium, & iura tribuerint; nec puduit homines qui arcanam quandam & plane cœlestem doctrinam profitentur, fabellis à poëtis animi causa confictis, & temere in cœlum illatis rerum omnium efficientiam adsciscere. Hæc nobis temeritas hoc loco castiganda est, & docendum nihil huiusmodi imaginibus subesse potestatis, sicut ostendimus cap. 24. nullas esse signorum vires.

Ac primum quidem Astra vnius imaginis non omnia easdē habere vires, Mathematicis ipsis auctoribus didicimus. tradunt enim in vnoquoque signo tres esse decanos varijs respondentes planetis, varijs præditos viribus. Rursus in vnoquoque signo alij Dodecatemoria diuersa: alij Monomerias: alij Nouenias, fines alij, alij facies cum varia potestate præficiunt; hinc signorum variæ partes. Arietis (inquit Firmicus lib.8.cap.3.) primæ, & secundæ partes in cornib. sunt constitutæ; tertiæ quartæ quintæ in capite, sextæ septimæ in facie, octauæ nonæ decimæ in ore, vndecimæ & duodecimæ in pectore; tertiædecimæ quatuordecimæ quintadecimæ in ceruice; decimesextæ decimeseptimæ in corde; decimeoctauæ decimenonæ in armo dextro; vigesimæ vigesimeprimæ vigesimesecundæ in armo sinistro; vigesimætertiæ vigesimæquartæ vigesimæquintæ in ventre: nouissimi vero pedes vigesimamsextam, & vigesimamseptimam habent; in renib. vigesimamoctauā & vigesimamnonam, in cauda trigesimam partem habet; & sic hæ partes per totū Arietis corpus tali ordine diuiduntur. Hæc Firmicus, qui sequitur aliorum signorum partes, & partium proprietates. Idem facit Ptolemæus Astrologorum Princeps, qui alia Arietis Astra facit Iouia, alia Martia, alia Saturnia, quo recepto firmamento, aut doceant Mathematici vbi vis illa signi resideat, quam ab Astrorum virtute, & à partium signi facultate diuersam esse dicunt, aut si id docere non possunt, vt verè non possunt, discedant ab ea, de signorum potestate sententia, quam hactenus innumeris aluere mendacijs.

Humana, inquit Io. de Sacrobosco, persuasio stellis numeros & nomina fecit, nō ex sua natura, sed ex significatione distinctionis accomodata. Vnde Bernar. Syluest. dicit: Quæ modò sunt stellis nomina, fecit homo. Et Virg. Geor. 1.

Nauita dum stellis numeros, & nomina fecit
Pleiades, Hyades, claramque Lycaonis, &
Arton.

Licuit Chaldæis solertissimis Astrorum obseruatoribus ex Libra, & Scorpione vnam efficere imaginem, & vndecim tantum Zodiaci asterismos numerare: licuit Arabis, qui humanam effigiem referre religioni sibi ducunt, omnes Ægyptiorū Chaldæorumq. imagines euertere. Aquarius enim illis est mulus clitellatus, Gemini duo pauones, Virgo spicarum manipulus, Centaurus vrsus equo cō nissus, Ophiacus ciconia, Sagittarius pharetra, Cassiopea canis in seliquastro, Andromeda Phoca aut vitulus marinus, Cepheus canis, Bootes barbara figura. Denique dū humanas effigies fugiunt, omnes Ægyptiorum, & Chaldæorum asterismos cōmutant. Licuit Ptolemæo Hipparchi asterismos commutare, licuit Hebræis non imagines, sed literarum elementa cœlo figere. Licuit aliàs Persis, aliàs Indis, aliàs auctoribus sphæræ Barbaricæ cœlo figere imagines, vt refert Aben-Ezra apud Iosephum Scaligerum in notis Manilianis. Et dubitamus adhuc an arbitraria sint stellarum schemata nullo certo fundo concepta.

Ipsi quoque Astrologiæ Magistri agnoscunt cœlestium imaginum arbitrariam rationem. Cur enim tradunt pro distantiarum opportunitate imagines finiendas esse, si duæ stellæ humeros, v. g. corporis

humani designant, aliæ verò duæ pedes referant, longius autem distent, quàm vt vlla symmetria corporis humani seruari possit, Reijcienda aiunt Astra illa in aliã figuram, quæ commodè ad humanam imaginem referri nequeant; intelligentes nimirum pro arbitrio ad hanc, vel ad illam imaginem Astra referri.

Quid multa? fabulæ, ex quibus desumptæ sunt cœlestes imagines, declarant abundè arbitrariam esse stellarum diuisionem: nam Cassiopeam quod Nereidibus se præferre ausa sit, inter sydera relatam ad perpetuum vitandæ temeritatis exemplum, scribit Aratus apud Tullium his verbis & versibus:

Labitur illa simul gnatam lacrymosa re quirens
Cassiopea, neque ex cœlo depulsa decoro
Fertur, nam verso contingens vertice primùm
Terras, post humeros euersa sæpe refertur,
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus, vt perhibent, ausa est contendere forma.

Tauri fabellam describit Ouidius lib. 5. Fastorum.

Idibus ora prior stellantia tollere Taurum
Indicat, huic signo fabula nota subest:
Præbuit vt Taurus, Tyriæ sua terga puellæ
Iuppiter, & falsa cornua fronte tulit:
Illa iubam dextra, læua retinebat amictus:
Et timor ipse noui causa decoris erat.
Aura sinus implet, flauos mouet aura capillos,
Sidoni sic fueras conspicienda Ioui.
Sæpe puellares subduxit ab æquore plantas,
Et metuit tactus assilientis aquæ.
Sæpe Deus prudens tergum demisit in vndas.
Hæreat vt collo fortius illa suo.
Littoribus tactis stabat sine cornibus vllis
Iuppiter, inque Deum de boue versus erat.
Taurus init cœlum: te Sidoni Iuppiter implet:
Parsque tuum terræ tertia nomen habet.
Hoc alij signum Phariam dixere iuuencam,
Quæ bos ex homine est: ex boue facta Dea, &c.

Sed cœlestium imaginum fabulas exequitur Ioannes Stoflerinus in sphæra Procli, vt nulla maior imaginum cœlestium vis esse possit quam sit fabularum, quas poetæ narrant. Addam S. Augustini testimoniũ lib. 2. de doctrina Christ. c. 21. qui cum docuisset veterũ Mathematicorũ arbitrio Astris nomina imposita fuisse, subdit. Non enim mirum est, cũ etiam proprioribus recentioribusq. tẽporibus sydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæsaris Romani dicare conati sint, & fortasse factum esset, atque isset in vetustatem, nisi auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traijceret quod nunquam viua possederat, aut possidendum petiuerat; nam vbi vacabat locus neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est quod in rebus talibus fieri solet. pro Quintili enim & Sextili mensibus, Iulium atque Augustum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæsaris, & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facilè qui voluerit intelligat, etiam illa sydera priùs sine his nominibus cœlo vagata esse, &c.

Atque hinc Genethliacæ vanitas longè lateq. clarescit; cùm enim hominũ arbitria has aut illas imagines cœlo finxerit, & pro libidine homines Tauros, Arietes, Geminos, Virgines, Leones, Scorpiones, potiùs quàm aliàs animantes in cœlum euexerit, per summam delirationẽ proprietates, quas huiusmodi animantes nactæ sunt, ad Astra, & Astrorum schemata translatæ fuerunt, & alia signa vocata ferina, alia humana, alia aquatica, alia terrestria, alia muta, alia vocalia, alia fœcunda, alia infœcunda.

Hinc illa arcanis recondita ollis oracula, Luna iu Tauro commorante non esse medicinam sumendam. Cur ita? quia Taurus cibum, semel in ventrẽ transmissum reuocare solet, quare Luna dũ Tauri signum decurrit, si medicinam sumas periculum est, ne eã reijcias. Itane fulmenta lectum scannunt? obaudite Astrorum internuncij: Taurus non medicinam sed cibum reuocat, dum itaque Luna in Tauro oberrat supersedendum vobis à cibo potiùs, quam à medicina censeo. cumque Aries quoque ruminare soleat, & reuocare cibum, auctor vobis præterea sum, vt ab omni edulio caueatis quamdiu Luna in Ariete, & Tauro moratur. quod si diligenter præstiteritis, satis vobis, & nobis consultum fuerit. Ex eodem fonte

mana-

manauit & illud. Ædes, quæ Scorpione quarto cœli loco existente, exædificatæ fuerint, fore Scorpionibus obnoxias. Eodem pertinent etiam illa; Qui corona horoscopante nascitur, futurū Regem; Qui oriente Lyra prodit in lucem euasurum Musicum. aliaq. plurima Astrologiæ principia, quæ non alio nituntur fundamento, quàm tenuissimæ cuidam, & arbitrariæ nominis societati, quæ inter Astra, & res sublunares aliquādo intercedit, quàm Poëtarum fabulis qui hæc, aut illa stellis nomina fecerunt pro arbitrio. Quam rationem si sequamur, nihil est causæ cur non dicamus eos, qui Oriente Aquila nascuntur, volaturos; vsuros quatuor pedibus qui sub Cane eduntur in lucem; qui sub Cancro, futuros sine sanguine, & alia huius generis innumera.

CAPVT XXIV.

Monomeriarum lepidissima fabula.

QVANTAM Deus bone Astrologica noualia ferunt ludibriorū & commentorum copiam, quarum infœlicium herbarū purgatio nos diutius quàm vellemus detinet, dissimulare tamen non licet splendidiora quædā & incredibilia mendacia.

Nihil autem tam repugnans, nihil tam delirum cogitari potest, quod Astrologi cœlo non finxerint. Præter eas, quas ex stellis finxerunt rerum alienissimarum imagines, aliàs adhuc commenti sunt formas inuisibiles, in vnoquoque enim Decano formas quasdam commenti sunt nullis subiecta sensibus sola Mathematicorum cogitatione confictas, quas vno aut altero exemplo ex Ægyptiorum monomerijs explicandas suscepimus.

Primum ergo decanum Arietis aiunt esse Martis. In primo gradu huius decani, qui omni stella caret, aiunt esse virum dextera falcem, sinistra balistam tenentem.

In secundo gradu, virum item, sed capite canino, dextera protensa, læua baculum tenentem.

In tertio gradu, virum quoque, qui sinistra manu zonæ apposita, dextra ostendat varia mundi regna.

In quarto gradu virum crispo capillo, qui dextra accipitrem, sinistra flagellum teneat.

In quinto gradu duos viros constituunt, quorum alter ligna scindat, alter dextra sceptrum gerat.

In sexto gradu Regem coronatum, dextra pomum imperiale, sinistra sceptrum sustinentem.

In septimo Cataphractum sagittam manu tenentem.

In octauo virum galeatū cætera inermem, balistam dextra gerentem.

In nono gradu virum capite nudatum, cætera vestitum.

In decimo virum qui vrsum transuerberat.

Longum esset percensere omnes decanos. Transeamus ad alia signa.

Tauri primum decanum tribuunt Mercurio, in cuius primo gradu aiunt esse virum, qui Taurum agit ad macellum.

In secundo mulierem, quæ manu equi caudam apprehendit.

In tertio mulierem subligaculo tectā.

In quarto mulierem dextra flagrum tenentem.

In quinto bouem in aheno sedentem.

In sexto virum tribus capitibus dextera porrecta.

In septimo mulierem stantem.

In octauo mulierem tristem in seliquastro sedentem.

In nono virum qui flagello agnos, & capras agit.

In decimo duas mulieres stantes, inter quas catellus ludit.

Hæc mirantur homines, hæc stupent qui ignorant Genethliacam vanitatem, hac disciplina gloriantur Astrologi.

Has & huiusmodi cōminiscuntur imagines Genethliaci alienissimas à sensu, alienissimas à ratione. Cæterùm vt sunt mendaces omnes, ita constantes, ita dis-

sentientes sunt de his imaginibus Astrologorum sententiæ. Nam Ægyptij in primo gradu Cancri, virum, & mulierem fingunt manibus se apprehendentes, sibique gratulantes. Arabes formosum iuuenem, eleganter amictum, qui digitos habet contortos, reliquo corpore equum vel Elephantem referat.

In primo gradu Leonis, Ægyptij faciunt virum dextera caput Leonis tenentem. Arabes arborem, cuius ramis insidet Canis.

Non minorem his imaginibus Genethliaci arrogant auctoritatem, quàm Zodiaci asterismis, vt nulli dubium esse possit tam nullas esse vires imaginum Zodiaci, quàm vanæ sunt formæ inuisibiles quas recensuimus.

Ex quibus rideas quod scribunt nonnulli, Christum Dominum natum Oriente primo gradu Virginis, in quo Astrologi dicunt esse virginem puerum recenter natum lactantem. Ægyptij enim in primo gradu Virginis collocant mulierem bene ornatam, quæ virum expectat, non Virginem qualem recentiores fingunt. Alij contrà, alia ibidem somnia vident, quæ non est necesse recensere; æquè enim commentitia sunt omnia. Rogatos autem velim Astrologos ne ægrè ferant somniorum & ludibriorum nomina, quæ frequenter hoc opere vsurpata vident: hæc enim nugamenta alijs nominibus exprimi non potuerunt.

CAPVT XXV.

Alia Zodiaci ludibria, & ridicula Astrologorum commenta.

MVLTA in Zodiaco, & Zodiaci signis lusit Genethliaca, sed nondum satis sibi luxuriata videtur; quare quemadmodũ signa in triginta gradus, ita in tres decanos diuisit, denos gradus singulis decanis attribuens, singulosque decanos vni Planetarum ascripsit. Primus itaque decanus Arietis apud Ægyptios est Martis, secundus Solis, tertius Veneris. Primus decanus Tauri Mercurio, secundus Lunæ, tertius Saturno ascribitur. Primus Geminorum Iouis, secundus Martis, tertius Solis dicitur. Primus Cancri Veneris, secundus Mercurij, tertius Lunæ, & sic in reliquis. sed aliter Chaldæi, aliter Arabes, aliter alij, qui primum cuiusque signi decanum patrifamilias, id est, ei qui in signo Dominus est tribuunt. His accedunt Dodecatemoria, de quibus Manilius lib. 2. Astronomicon:

Perspice nunc tenuem visu rem, pondere magnam,
Et tantum Graio signari nomine passam,
Dodecatemoria in titulo signantia causas;
Nam cùm tricenas per partes sydera constent,
Rursus bis senis numerus deducitur omnis;
Ipsa igitur ratio binas in partibus esse,
Dimidiasque docet partes. his finibus esse
Dodecatemoriũ constat, bis senaq; cuncta, &c.

Duo autem genera Dodecatemoriorum reperies. Alterum Planetarum, alterum signorum: quemadmodum enim notauit Ioseph Scaliger in Manilio pag. 129. vnum signum dicitur habere Dodecatemorium in alio, pars decimatertia Geminorum in sexta parte Libræ Dodecatemorion habet.

Indi porrò ne Græcis cederent commentis, signa non in decanos, nec in Dodecatemoria; sed in nouem partes tribuerunt, quas Nouenias appellarunt, & primam domino signi, reliquas secundùm ordinem reliquis Planetis consignarunt, ita vt si prima sit Martis, secunda tribuatur Veneri, tertia Mercurio. Et sic deinceps.

Rursus Ægyptij alia somniarunt somnia, singulas partes Zodiaci in Monomerias secuerunt, quas varijs Planetis donarunt; quæ omnia miris modis exagitauit Ptolemæus. sed nescio qui fiat vt quæ magis inepta sunt, magis admirentur mortales, capianturque fabulis magis quàm veris & solidis disciplinis. Pudet me generis nostri, apud quos video tam ridiculas fabellas reperisse fidem.

CAPVT XXVI.

De gradibus lucidis, tenebrosis, plenis, vacuis, & alijs id genus nugamentis.

ATQVE has sectiones Zodiaci Astrologi referunt ad Planetas, sed ne quis sit finis ludibriorum, rursus illum diuidunt, nulla relatione facta ad Planetas, in partes lucidas, & tenebrosas, vacuas & plenas, masculinas, fœmininas, valetudinis & morbi.

Cœlum, inquit Cardanus librorum Ptolemæi, quos quadripartitos vocant locupletissimus interpres, se habet vt terra; stellæ sicut montes, & lapides, ipsa cœli substantia (risum teneatis amici) quædam affert bona, malave, calidior frigidior, siccior, humidior, pinguis, macilenta, arida, fœcunda, fœlix, infœlix, æqualis, inæqualis, pertinax, mutabilis, ferax, sterilis, turbida, perspicua, &c.

Triginta sex itaque decani, inquit Iulius Firmicus lib. 4. cap. 16. omnem Zodiaci possident circulum, ac per duodecim signorum numerum, Deorum, seu decanorum hæc multitudo diuiditur; sed cùm sint insignes singuli terni decani, non in omnibus triginta partibus eorum, est numen constitutum, sed per singula signa terni decani, quasdam partes possident, quasdam verò relinquunt. Plenæ sunt itaque partes, in quibus decani fuerint inuenti, vacuæ verò, ad quas nunquam decanorum numerus accedit. Quicumque igitur in genitura sua Solem, Lunam, & quinque Planetas, in plenis partibus habuerit, erit quasi Deus maximæ maiestatis præsidio subleuatus, sed nunquam fieri poterit, vt in hominis genitura, Sol, Luna, & quinque Planetæ in plenis partibus constituantur. Qui ergo vnam stellam, præter Solem, & Lunam, in plenis partibus habuerint, mediocres erunt; qui duas, ad omne fœlicitatis genus accedent; qui tres, vltra modum multiplicata fœlicitatis ornamenta accipient, qui verò quatuor, ad potentiam Regiæ fœlicitatis attingent: vltra autem hunc numerum in nullis genituris plenas stellæ possident partes. Qui verò in horoscopo nec Solem, nec Lunam, nec aliquam stellam in plenis habuerint partibus, erunt miseri, destituti semper, & pauperes, & ad omne infœlicitatis discrimen miseriarum continuationibus applicati. Sanè in omnibus locis, ac stellis rationem istam debes diligenter inspicere: si enim horoscopus in plenis partibus fuerit, erunt vitæ virtute, animi æqualitate, corporis, & auctoritatis potestate præualidi; qui verò in partibus vacuis horoscopum habuerint, erunt corpore miseri, animo deiecti, inualidi viribus, ac semper potentioribus deseruientes, &c.

Tantum Genethliaci tribuunt partibus plenis, & vacuis; sed quid de masculinis, & fœmininis idem Auctor scribat, videamus.

Nunc, inquit lib. 4. cap. 17. masculinas & fœminas signorum partes referabo: sunt enim tam in masculinis, quam in fœmininis signis, & masculinæ similiter & fœmininæ partes; ex ijs verò partibus, cuius genitura sit masculina, cuiusve fœminina ita reperitur; sunt itaque masculinæ partes 197. fœmininæ verò 163. Quomodo autem facillimè dignoscantur, per sequentem tabulam explicabo, &c.

Hæc omnia ratione destituta, solis experimentis constare aiunt Astrologiæ Magistri; sed quam habebimus fidem istorum experimentis, qui contrarias partium vires experti sunt? quas enim partes Firmicus facit masculinas, Albumazar dicit esse fœmininas; Auenrodam non consentit cũ Alchabitio, ab vtroque dissentit Abraham, alij duodecimam cuiusque signi partem alternis vicibus masculinam, & fœmininam esse docent. Alij primos duodecim gradus sexui signi tribuunt; nam si signum sit masculinum, primos duodecim gradus masculi-

nos docent esse, sequentes fœmininos, reliquos sex æqua partitione diuidunt.

Sic Astrologi inter se digladiantur, ita nihil inter eos certi, & constituti est; & adhuc iactant artem suam experimentis partam. Scilicet pugnantia placita, certis experimentis stabilire potuerunt, quibus habebimus fidem? quos sequemur duces? quorum experimentis orta est hæc disciplina, quæ nutat inter contrarias sententias?

Non minor inter Astrologos dissensio est de plenis, & vacuis partibus; multas, quas Firmicus vocat vacuas, Albumazar dicit esse plenas, & quas Elphestion Thebanus inter plenas numerat, Alchabitius recenset inter vacuas.

Denique nil dico de partibus lucidis, & tenebrosis, nec quàm multis offusæ sint tenebris; veteres eam partē lucidam vocabant in qua est stella, obscuram quæ stellarum splendore caret, at postquam Zodiacus translatus fuit in decimā sphæram omni luce orbatam, recentiores Genethliaci easdem signorum partes lucidas retinere volentes, in decimo etiam orbe partes lucidas, & tenebrosas collocarunt. In orbe omni luce destituto quid lucida pars, quid obscura sit adeò obscurum est, vt cymmerias superet tenebras.

CAPVT XXVII.

Cœlestium domorum, nugamentum.

NVLLVS sit scribendi finis, si omnia persequi velim, quæ ab Astrologis dolosè conficta fuerunt. Condonabo igitur reliqua libenter breuitati; sed quæ de Astrorum domicilijs, de cœlestibus domibus commenti sunt, præterire omnino non possum. si enim domos, quibus omnia Astrologiæ arcana mysteria continentur, figmentū esse constiterit, & inane ludibrium, Astrorum, & Astrologorū penetrales ædes euersæ fuerint, ex quibus tanquam ex occultioribus delubris, populis reddere responsa consueuerunt.

Tradunt enim Genethliaci non solùm varias, sed & contrarias vires Astra sortiri in varijs domicilijs. Vnde Iulius Firmicus lib. 3. Math. cap. 3. Saturnus, inquit, per dies in horoscopo partiliter constitutus, id est, in ea parte, in qua est horoscopus, faciet cum summo clamore edi partum; erit autem iste, qui nascitur, maior omnibus fratribus; aut si quis ante eum natus, à parētibus separabitur; semper autem iste per diem in omnibus quatuor cardinibus facit primos nasci, aut primos nutriri, aut eos fratres, qui ante se nati fuerint, recedere; facit quoque inflatos, ac superbiæ spiritu elatos.

In secundo loco ab horoscopo, Saturnus facit ægritudines graues, euersiones maximas, vxorum etiam, & filiorum interemptor est, & maximarum turbarum, frequentiumque concitator, sed & paternam, & maternam substantiam dissipat; ipsum verò, qui natus fuerit, tardiorem in omnibus motibus facit, quibusdam etiam perpetuas indicit corporis valetudines.

In tertio loco Saturnus ab horoscopo constitutus, facit pigros, tardos, & nullam patrimonij substantiam requirentes; si verò cum Mercurio, ac Luna in hoc loco fuerit, facit cum stultitia malitiosos, sacrilega contra diuinitatem verba iactantes, &c.

In quarto loco Saturnus ab horoscopo partiliter constitutus, id est, in Imo cœlo, si per diem hunc locum tenuerit, faciet pecuniarum auidos, custodes auri, & argenti; per noctem verò si fuerit in hoc loco, paternum patrimonium dissipat, & citam patris mortem facit, ægritudines etiam graues, & frigidos humores corporis, & infirma ætate, faciet semper infames.

In quinto loco Saturnus ab horoscopo constitutus, si per diem in isto loco fuerit, Reges faciet, & Duces, & maxima largitur insignia potestatis; si verò sic Saturno posito, Sol in parte horoscopi fuerit in-

rit inuentus,& coniunctionem Lunæ crescentis Saturnus exceperit, perpetuas tribuit fœlicitates, & maiorum potestatum ornamenta decernit.

In sexto loco Saturnus ab horoscopo constitutus omne patrimonium dissipat: malè enim semper in isto constituitur loco; facit etiam ægritudines, præsertim si deficiens se ei Luna coniunxerit, vel si quadrata ei deficiens fuerit, facit enim infœlices, infames, erraticos, qui scilicet in vno nunquam possint consistere loco.

In septimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, id est, in occasu partiliter, si matutinus fuerit, in diurna scilicet genitura bonus erit,& hominibus maximam decernit substantiam, sed tunc cùm fuerint limen senectutis ingressi: maximam enim sic positus senectutis largitur ætatem, & pecuniarum custodes facit, latentes verò corporis dolores indicit: facit enim hæmorrhoicos, aut neruorum dolore contractos. Si verò in hoc loco vespertinus fuerit, fistula circa podicem facit,& simili modo hæmorrhoicos, &c.

In octauo loco ab horoscopo constitutus Saturnus, si per diem fuerit hactenùs collocatus, procedente ætatis tempore,augmenta patrimonij largitur;quibusdam verò si in hoc loco constitutus in Martis Signo fuerit, vel in Martis finibus, ex alienis mortibus pecunias decernit, &c.

In nono loco Saturnus ab horoscopo constitutus Magos famosos faciet, vel Philosophos opinatos, vel Sacerdotes templorum, in magica semper opinione clarissimos, facit etiam pro qualitate Signorum haruspices, vates, Mathematicos, ac vera semper interpretatione fulgentes, & quorum responsa sic sint quasi quadam diuinitatis auctoritate prolata; quosdam autem facit in templorum cultu semper perseuerare, ac præpositos interdum Religionum, somniorumque diuinos reddit interpretes, sed & frequenter facit Philosophos capillatos. Si verò per noctem in hoc loco fuerit constitutus, faciet iras Deorum, Imperatorum odia, &c.

In decimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, hoc est, partiliter in medio cœlo, faciet Imperatores, Duces, Præfectos, Prætores, si sic posito Saturno in his locis, in quibus exaltatur, Sol in horoscopi parte fuerit constitutus,Saturnus autem, sicut antè diximus,in medio cœli si per diem fuerit inuentus, faciet honestos, ac honestis moribus agricolas, sed locupletes, & quorum possessiones aut mari, aut fluuijs, aut syluis semper adiaceant; dabit etiam substantias maximas, magnam gloriam, & à maioribus personis hæreditates, &c.

In vndecimo loco ab horoscopo cõstitutus,mediocria decernit bona;& quando aliquid malignũ fuerit largitus,eum, qui natus fuerit, in eo loco, & in eo ordine collocabit, in quo fuit pater eius antè collocatus,sed post trigesimum ętatis annum:nam ante illum quidquid quęsierit amittet,nec poterit dignitatem,vel matrimonium consequi, nisi prima triginta annorum spatia transierint.

In duodecimo loco Saturnus ab horoscopo constitutus, tumultus, sermonis discrimina, vel propter seruos pericula decernit, & distringit seruitio, qui sic eum in genitura habuerit collocatum; faciet etiam maximas ægritudines, sed & valetudines non modicas, &c. Hæc Iulius Firmicus, qui eodem libro persequitur cæterorum Planetarum per singulas cæli stationes, potestates, & effectus varios, qui ab eis dimanant.

Nihil est magis receptum apud Genethliacos, quàm quædam Astra esse benigna,quædam maligna; at ne id quidem perpetuum, & constans est, sed bonum sydus ex malo loco obesse plurimum, malum ex bono loco prodesse putatur. Itaque Iupiter,qui in Oriente magna bona decernit, in duodecima domo, quæ Orientem attingit,magna incommoda denunciat:opes,amplasque diuitias idem Iupiter largitur; at in tertio, octauoque loco patrimonium profundit. Quod de Ioue tradunt, tradunt de cæteris Astris, mutare subinde vires, & tanquam Camæleontes induere colores, & virtutem loci,in quo morantur. Quare Cardanus lib. de reuolutionib.cap.12. Planetæ mali,inquit,domibus nocent,in quibus sunt;

& boni iuuant eas, si in eis sunt. Et infrà: Cùm fuerit dominus domus in opposito domus, cadet ille magna ex parte à dispositione significata per illam domum. Iterũ infra Sol, & Iupiter, vel eorũ alter, cùm in septima fuerint, & Saturnus, & Mars, vel alter eorum in medio cæli dominum ascendentis, vel ascendens violauerit, vel Lunam, morietur publica morte; si verò infortunæ in septimo loco Solis, & Iouis solùm, occidetur.

Eadem leges apud Ptolemæum lib. 3. de Iudicijs, præsertim, c. 10. quo de spatio vitæ differit, c. 12. quo de morbis, cap. 13. quo de animi qualitatibus, & seqq.

Comentitias verò esse huiusmodi domos, quibus tantum Astrologia tribuit, & nullũ illis fundamentũ in cœlo esse, vel ex eo constat, quòd neque inter Astrologiæ Magistros conuenit de constitutione domorum: Alij enim diuidendo cœlum in duodecim spatia seu domicilia Zodiacum, alij Æquatorem, alij Verticalem circulum, alij Parallelum per gradum eclipticæ orientem Meridiano circulo interceptum, assumunt. & alij Abraham, Auenezram, & Monteregium, alij Alchabitium, Firmicum, aut Cardanum sequũtur decempedatores. Euariatis verò domorum finibus, alij Planetã in vna, alij faciunt in alia domo commorantem. Iam verò qui ignorant ad quam potissimum domũ Planeta pertineat, quomodo notarunt quid ex vna, quid ex alia domo efficiat? Hoc si perspectum Astrologi non habent, qua fronte Astrorum vires per singulas cœli stationes tradunt tanquam rem omnium consensione receptam, & certis experimentis conspicuã?

Huc accedit quòd huiusmodi Astrorum sedes, & domicilia fixa faciunt Mathematici & immobilia. prima enim domus est in Oriente, sexta in Occidente, quarta in Imo cœlo, decima in Medio cœlo. At nulla est cœli pars Orienti, vel Occidenti, medio vel imo cœlo, ita adhærescens, vt vnà cum diurno motu non feratur ab Oriente in Occidentem. commenta itaque necesse est esse Astrorum ædes, & hominum opinione constare, sine vllo prorsus naturæ præsidio.

Verùm quoniam per signa Zodiaci Planetarum domos diuidunt Astrologi, videamus qualem Zodiacum dicant, & quæ signa adhibeant ad eas constituendas. hinc enim planum fiet, quæ sit cœlestium domorum natura. Et quidem in octaua sphæra, qua stellarum cœtus varij visuntur, duodecim esse signa certis quibusdam Astris notata Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum, Leonem, Virginem, Libram, Scorpionem, Sagittarium, Capricornum, Aquarium, Pisces, quæ Zodiacus dicuntur, in confesso est: cæterùm cùm hæc Astrorum schemata ab Oriente in Occidentem circumferantur; Alibi Planetarijs quærendæ sunt domus quas Orienti Occidenti sũmo imoq. cœlo inseparabiliter hærere tradunt, & in quibus ipsa quoque signa, ita esse dicuntur, vt ex vna in aliam domum demigrent.

Alium Zodiacum reperio apud Astrologos in decimo Orbe, de quo Christophorus Clauius, is, qui clarissimi ingenij plurimis monumentis Mathematicas disciplinas in lucẽ, hominumq. admirationem reuocauit, ad c. 1. sphæræ Ioannis de Sacro Bosco, hęc scribit: Duo sunt in corporibus cœlestibus Zodiaci cõcipiendi; vnus quidẽ in primo mobili seu decimo cœlo, qui solus est verus, ac proprius Zodiacus, quẽ Astronomi intelligunt, quando de Zodiaco absolutè loquuntur, constans duodecim partibus æqualibus, quæ signa cœlestia vocantur, &c. Alter verò Zodiacus concipiendus est in nona sphæra priori Zodiaco directè suppositus, cũ eisdem duodecim signis. Primus ille Zodiacus dicitur ab Astrologis immobilis, & fixus, non quòd non moueatur ad motum sui orbis, in quo est, sed quòd eius signa semper eodem modo se habeant ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis, ita vt semper principium Arietis sit in æquinoctiali circulo, similiterq. principium Libræ vbi nimirũ colurus æquinoctiorum æquinoctialẽ intersecat. Rursus principium Cancri reperiatur semper in coluro solstitiorum, similiterque principium Capricorni, idemque de reliquis signis & punctis primarijs illius Zodiaci proportione quadam dicendum erit. Secundus autem Zodiacus dicitur mobi-

mobilis, & non fixus, non ea solùm ratione, quòd ad motum sui orbis, in quo est, moueatur; hoc enim commune est etiam primo illi Zodiaco, qui tamen immobilis appellatur, sed quod eius signa non semper eodem modo se habeât ad æquinoctialem, & coluros primi mobilis; non enim principium Arietis, & Libræ huius Zodiaci semper reperitur in æquinoctiali circulo, siue coluro æquinoctiorum primi mobilis, neque principium Câcri, & Capricorni in coluro solstitiorum mouetur, neque posterior hic Zodiacus sub illo primo paulatim versus signa Orientalia prioris Zodiaci, hoc est, versus signa illa, quæ posteriùs oriuntur.

Ne in hoc quidem Zodiaco Astrorum figi possunt sedes, & domicilia: nam præterquam quòd commentitia esse omnia signa; quæ in decimo orbe Mathematici cogitarunt, docuimus supra cap. vigesimoprimo; Domos, sedesq. cœlestes immobiles volunt Astrologi, decimus autem orbis, qui motu diurno ab ortu fertur in occasum, nihil recipit fixum, ac stabile, quod ex ortu non tendat in occasum. Quæ ergo sunt in tâta orbium cœlestium conuersione ratæ, ac stabiles ædes? quibus æthereæ domus definiuntur terminis? Vbi cogitant mirificam illam vim, quam cœlestibus domibus tribuunt Genethliaci? Interuallum quoddam inter Orientem, & Meridiem, inter Meridiem, & Occidentem, inter Occidentem, & imum cœlum, inter imum cœlum, & Orientem, illi cogitare possunt omni corpore denudatum, firmum, ac stabile: nam & veteres Philosophi, quos refert Aristoteles libro quarto Physicorum, text. trigesimosexto, cum non possent animo complecti, quid sit locus immobilis, quique motis corporibus idem semper permaneat, interuallum quoddam, seu intercapedinem inuexerunt in naturam à corporibus seiûctum, firmum, ac stabile, in quo corpora omnia tâquam in loco, & immobilem naturam, loci collocarunt. Verùm quoniam non in rerum natura, sed solum in nudis hominum cogitationibus huiusmodi commentum reperiri lectissimis rationibus effecit Aristoteles, figmentum quoddam esse oportet cęlestes domos, nô minus, quàm interuallum illud, de quo disputat Philosophus. His accedit, quòd huiusmodi interuallo nulla agendi vis congruere potest; omnis siquidem effectio, aut à substantia, aut ab accidente proficiscitur; hoc interuallum non est substantia aut corporalis, aut spiritualis, neque accidens, cùm per se sit; Vbi ergo Planetarij constituunt, aut quo subiecto excipiunt agendi vim illam, quam domibus inesse dicunt? Vnde Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, cap. nono. Inter domos robustior est in hoc significato, (agit autem de vita) vt apparet prima, inde septima, inde decima, inde nona, inde vndecima, &c. Et Ptolemæus libro 3. de Iudicijs, capite decimo. Fortioris auctoritatis esse dicitur, quod est cœli mediû super terram, posthæc ascendens, deinde id, quod cœli medium ascendit, & post ipsû Occidens, ad quod cœli medium præcedit; omne autem quod sub terra moratur, hac in re, tam præclara, & tam excellenti prætermittendum fore decreuimus, præter id, quod Ascendens super terram apparuit, &c.

Respôdebit Kepplerus fortasse aliquis nullâ cœlestibus domibus inesse vim, sed in sublunaribus rebus esse characterê, domorû, qui id omne efficiat, quod Planetarum domibus tribui solet. Nihil ad rê. Ambigimus enim à quo principio, tanquâ ab efficiente huiusmodi forma defluxerit; Non à Planetis, qui non vnius potiùs quàm alterius domus characterem reddunt. non à domibus, quarum nulla est vis, nulla natura. Præterea eius, quod nusquam est, nulla esse potest effigies, vel similitudo, domos ostendimus nequidquam esse: quæ igitur esse potest earum forma? Astris dicet alius incumbere omne agendi munus, cæterum quia variè illa ex varijs cœli plagis nascentes afficiunt, hinc factum esse, vt domibus ipsis vires non exiguæ tributæ fuerint. idque Physicis exêplis illustrabit plurimis. constat enim figurę, magnitudini, relationi, situi nullum esse agendi principium, varios tamen causæ naturales edunt effe-

ctus, pro vt variè ab his affectæ sunt. Cur calor cum siccitate ignem, cum humore præstat aerem nonne ex coniunctione cum alio, & alio principio? quæ copulatio nihil est aliud, quam relatio quædam. cur equus, cum equa equum, cum asina gignit mulum? si copulatio, & relatio nihil valet ad euariandam efficientiam agentis, quam ob rem calor, quo magis accedit, eo acrius vrit, nisi propter situm? Cæterum. Nondum promitur exemplum, quo constet ea, quæ nusquam sunt, commutare agentium efficientiam, & ad effectus deducere, quos per se fundere non possunt; domos verò cœlestes, si ab aspectibus Planetarum, de quibus infra, si à signis, de quibus supra disseruimus, abiungantur, nusquam esse probatum est. Præterea ea, in quibus nulla residet agendi potestas, non possunt causam efficientem ex vno in contrariũ genus actionis deducere: situs figura magnitudo non faciunt, vt equus gignat mulũ, quod facit Asina, quę generandi prædita est facultate: domus cœlestes carere omni agendi potestate, iã est demonstratũ. Denique nõ est Astrologis satis Planetarũ actio: contẽdunt domos ipsas proprios edere effectus. Hinc Ptol. Cõuenit, inquit, vt ex luminaribus illud, quod loco maioris, & fortioris potestatis fuerit, sumamus, dispositorẽ autẽ eligere semper luminaria nullatenus cõuenit, nisi cum loco maioris, & fortioris dignitatis fuerit, &c. Hinc mortis domus, hinc domus laboris, bonæ, malæq. fortunæ, filiorum, diuitiarum, dignitatum, quæ à Poetis crediderim Genethliacos mutuatos, & ab inferis ad cœlum, à ludicris licenter transtulisse ad res serias. Hinc ille:

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci
Luctus, & vltrices posuere cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus,
Et metus, & malesuada fames, & turpis egestas,
Terribiles visu formæ, lethumq; laborque.

I nunc, nega hanc disciplinam ex fabulis collectam ab otiosis hominibus iactã in vulgus huiusmodi commentis agitari res mortalium; & ijs, quæ nusquam sunt, veram, physicamque efficientiam adscribe. Cum notionibus illis hæc pugnant, quas nostris mentibus non vsus, aut disciplina, sed natura ipsa consignauit. Vel abstergendæ ergo illæ sunt, vel nunquam Astrologi adducent mortales, vt credant ea, quæ nusquam sunt, sed Astrologorum solum cogitatione coagmentantur, aliquid efficere, aut moliri posse. Facit ad declarandam earundem vanitatem domorum, quod Augures quoque malorum dæmoniorum interpretes simili cæli partitione vsi dicuntur ad fallendos mortales. Cœlum, inquit Tullius libro secũdo de Diuinatione, in sexdecim partes diuiserunt Etrusci. Facile id quidem fuit, quatuor, quas nos habemus, duplicare: post idem iterum facere, vt ex eo dicerent, fulmen qua ex parte venisset. Primum id quid interest? deinde quid significat? &c. Nam qua vanitate Augures, dæmoniorum internuncij, super hac cœli sectione auguriorum vanissimam superstitionem collocarunt, eadem Astrologis licuit cœlo in duodecim domos diuiso, nugas vendere, & pro ære lupinos.

CAPVT XXVIII.

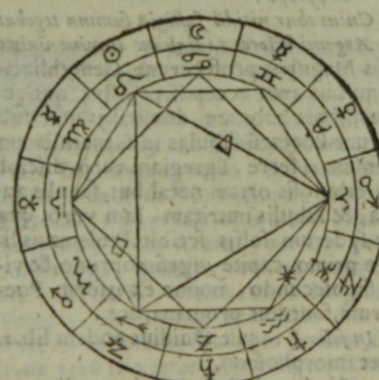
Planetarum Domicilia.

HACTENVS de æthereis domibus, nunc de Planetarum domicilijs disserendum, de quibus Claud. Ptolemæus libro primo de Iudicijs, capit. 16. hæc scribit. Domus autem ratio naturalis, hæc est, quia ex duodecim Signis duo proxime accedunt ad verticalem nobis punctum, ideò calores, & æstus generant. Ea sunt, Cancer, & Leo. Placuit attribuere illa duobus præcipuis, & maximis, hoc est, ipsis luminibus, Soli quidem Leonem, propterea quod masculinum est Signum; Lunæ verò Cancrum, quòd

fœmininum esset. Atque ita factum est, vt conuenienter dimidium orbis, à Leone vsque ad Capricornum, solare vocaretur; dimidiumque, ab Aquario vsque ad Cancrum, lunare, vt in vtroque possent singula loca suis stellis assignari, quarum alia figura cum Sole, alia cum Luna describerent pro conuenientia orbium motus ipsorum, & naturę proprietate. Nam Saturno, quod natura maximè frigidificus esset, quòdque supremum à luminibus remotissimum haberet orbem, ob contrarietatem caloris opposita Signa tributa fuere. Cancro, & Leoni, Capricornus, & Aquarius, quæ Signa, & ipsa sunt frigida, & hyberna, & propter oppositionem malefica. At Ioui, qui esset temperatæ naturæ, & subiectus Saturni globo, data sunt proxima illi Signa spiritu, & fœcunditate præstantia. Sagittarius, & Pisces, quæ cum luminum Signis triquetram figuram describunt, quæ conueniens est beneficentiæ. Post quem Marti desiccatori, & subdito sphæræ Iouiali. similiter proxima his adscripta sunt, quæ & ipsa similem haberent naturam, Scorpio, & Aries quadrata dispositione, vt congruebat illius corruptrici, & noxiæ constitutioni. Veneri verò, quòd natura esset temperata, & sub Marte, dederunt coniuncta his Signa, quòd fœcundissima esset, Libram & Taurum, in quibus, & ipsis sinus constituitur sexangularis, neque ipsa hæc stella ampliùs duobus Signis vnquam nec anteit, neque subsequitur Solem. Mercurio, qui & vltimus, neque vnquã vltra vnum Signum abesset à Sole, omniumque aliarum stellarum infimo in loco data fuere proxima Signa luminum Signis Gemini, & Virgo, quibus & ipsis ambobus ferè in primis vicinus fertur. Hæc Ptolemæus, quem in hac domorum diuisione, non experimenta, sed leuissimas coniecturas, & suspiciones sequutum videmus, vt vbique appareant Astrologorum pudenda mendacia, qui Astrologiæ omnia dogmata certis, exploratis, & minimè fallentibus experimentis collecta esse confirmant; sed & rem hanc totam memoriæ caussa, his versibus Astrologi commendarũt:

Saturni domus est noctis Caper, vrna diei,
Huic dolor est Aries, gloria Libra seni.
Iuppiter Arcitenentis habet cum Pisce Sagittam,
Cui tamen in Cancro, sors bona, iniqua capro.
Sed Martis domus est Aries, & Scorpio pugnax,
Huncque Caper tollit, Cancer ad ima premit.
Sol habet hospitium sibi solus in æde Leonis,
Atque illi est Aries gloria, Libra dolor.
Ac Venus in Tauro, Libraq; per atria versat,
Piscibus exultat, Virgine pressa iacet.
Mercuriusq; habitat Geminorum in sede, triumphat
Virgine, & est mœstus Pisce adeunte caput.
Luna domum Cancri tenet, illam Taurus honorat,
At supra hãc versans Scorpio sorte premit.

Nobis, nè à proposito longiùs dilabamur, rem, Mathematicorum more, sequenti schemate oculis subijcere placuit.

Adeò minutatim has cœli partes partiti sunt, vt singulis non solùm domibus, sed etiam minutis Planetarum vires euariari dicant; quod supra cap. 25. & 26. vidimus. Singula Signa in tres partes diuiduntur, inquit Firmicus, libro secundo, cap. quarto. Singulæ autem partes singulos habent decanos, vt sint in singulis Signis terni decani, quorum singulis

ex tri-

ex triginta partibus denas possideant, & dominium suum, & potestatem in decem partes exerunt, sunt autem infinitæ potestatis, & licentiæ, & qui fata hominum potestatis suæ auctoritate designant, sed & ipsi decani singulis stellis deputantur; & cùm in ipso decano stella fuerit, licet sit in alieno domicilio constituta, sic tamen est habenda, quasi in suo sit domicilio, &c. Quod verò Planetæ ex vno ad aliud Signum transeuntes contrarias sortiantur vires, declarat exemplum Iouis: is enim in quinquagesimonono gradu, & quinquasimonono minuto, & quinquagesimono no secundo Geminorum, censetur nactus atros calculos quinque in suo detrimento, post minutum temporis, transitione facta in primum secundum gradum Cancri iam fœlix, iam exaltatus, quatuor albis calculis gaudeat.

Non aliunde quam ex fabulis mutuati sunt, quæ de Solis domo scribunt.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammasque imitante pyropo,
Cuius ebur nitidũ fastigia summa tegebat,
Argenti bifores radiabant lumine valuæ.

His Magistris profecerunt Genethliaci, è quibus cum accepissent Astra quoque clarissimis habitare domicilijs non dubitarunt Poetarũ fabulas in Genethliacum censum referre. Egregiam verò disciplinã fabulosis ortam natalibus, fabulis auctã, & fabulis nutritam. Iam verò, quæ de syderum solijs scribit Ptolemæus libro primo, capite vigesimoprimo, & vigesimosecundo, nonne ex ijsdem Poetarum fontibus promanarunt.

In solio (inquit Ouidius eodem lib. 2. Metamorphoseon.)

Phœbus claris lucente smaragdis.
A dextra, leuaqoe dies, & mensis, & annus,
Seculaq; & positæ spatijs æqualibus horæ;
Verque nouum stabat cinctum florente corona;
Stabat nuda Aestas, & spicea serta gerebat:
Stabat & Autũnus calcatis sordibus vuis
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.

Quæ de carpentis, & curribus Astrorũ, & Ptolemæus, & Firmicus scribunt, in ijsdem fabularum campis orta sunt.

Ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
Deducit iuuenẽ Vulcania munera, currus
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo
Per iuga chrysoliti, positæq; ex ordine gẽmæ.

Hæc de Planetarum ædibus. Nunc quo iure Planetis tributæ sint, audiamus ex Ptolemæo libro primo, de Iudicijs, capite decimo sexto, qui accuratissime omnium hac de re scripsit. Capricornus inquit, & Aquarius hyemalia signa sunt, & frigida; Saturnus quoque natura frigidus est, iure itaque illi debebantur hæc signa. Ita ille: Sed cum consueuerint Astronomi Planetarum vires præsertim noxias contrarijs temperare; vnde Saturnum frigidum diurnum, Martem calidum nocturnum faciunt; Cur Saturno signa calida non tribuerunt potiùs quàm frigida? Deinde si congruas Planetis sedes tribuere voluerunt, cur Saturno siccum, Aquarij humidum domicilium dederũt? Adhæc Marti sicco, & calido, Aries tributus est humidus, & Veneri humidæ, & calidæ Libra, signum Autumnale, siccum videlicet, & frigidum. Præterea Iouis natura temperata, & benigna nullam habet communionem cum Sagittario, & Piscibus. Cancri denique calor magnus, non congruit frigori Lunæ; & Leonis signum nobis calidissimum ijs, qui sub alio polo degunt frigidum est, non minùs quàm nobis frigeat Capricornus. Vidit & Ptolemæus hanc rationem non posse per omnes Planetas deduci, ideò alteram adiecit à Planetarum constitutione desumptam. Saturno, inquit, qui à nobis longissimè distat, iure Capricornus ab orbe nostro longissime etiam dissitus. Lunæ terræ citimæ Cancer, qui ad nos proximè accedit, consignatus fuit. Cæterùm ratio hæc nihilo priori firmior sustinere onus non potuit: post Lunam enim non sequitur Sol, sed Mercurius. Cur ergo Leo, Cancro proximus, Soli potiùs quàm Mercurio tributus fuit? A nobis non magis Gemini, quàm

quàm Leo distat. Cur igitur Sol in Leone non in Geminis domicilium sibi constituit? Sit Capricornus à nobis maximè dissitus, sicut Saturnus, Aquarius, qui non adeò distat, cur Saturni domus dicitur? Ob hæc nondum munitas satis celestes domos tertio fulcire Ptolemæus aggressus est. Constitutis siquidem Sole in Leone, Luna in Cancro; reliquis ait, tributa esse domicilia pro benignitate, aut malignitate naturæ. Saturno Capricornus, & Aquarius obtigerunt, quia Leoni, & Cancro maximè opponuntur. Ioui verò Pisces, Sagittarius, qui triquetra Leoni, & Lunæ irradiatione, quæ salutaris est, respondent. Marti Scorpius, & Aries, qui ex quadrato Leonem, & Cancrum prospectant, Veneri Libra, & Taurus, quòd fœcundissima sint signa, & in quibus situs constituitur sexangularis; Mercurio denique, qui est vltimus, data fuere proxima signa Solis, & Lunæ, Gemini, & Virgo, Hæc ille. Cæterum nondũ malæ fundatæ domus perstant: domus enim illa Planetæ cõgruit, vt supra vidimus, quæ est illius naturæ maximè accommodata, & in qua ille vires meliùs exerceat suas: At Marti obest plurimùm quadrata radiatio luminariũ, nec Saturno nocet parum oppositio cũ ijsdem. Neque igitur Saturnus in Capricorno, & Aquario, neque Mars in Ariete, & Scorpione opportunum habet domicilium. Quòd si addas, quod docet Ptolemæus fœlices esse omnes Planetas, quando tanto interuallo à Sole seiungun tur, quanto eorum domus distant à domo Solis (quod Arabes amulgeum vocant) necessariò efficitur, Saturnum oppositum luminaribus, Martem ex quadrato ijsdem respondentem fortunatos esse, contra omnium Astrologorum scita, quæ volunt infortunatos hos esse syderum concursus, & calamitatis plenissimos. Postremò, quando aiunt has, vel illas domus quadrangulas, vel triquetras esse domibus luminarium, vel aiunt vtrique, Leoni, & Cancro, quadratas esse, aut triquetras, vel alteri solùm, & ei quam secundùm ordinem sequuntur, ita vt à Leone ad Capricornum, ad Leonem à Cancro, ad Aquarium à Cancro referantur: non primum, siquidem domus Veneris tam quadrangulæ, quàm triangulæ dici possunt, Libra enim est quadrata Cancro, Taurus Leoni, Libra triangula est Leoni, Taurus Cancro, Idem de cæteris dici potest: non secundum; quoniam neque Aquarius Cancro, neque Capricornus Leoni opponitur. Cum nullo igitur fulcimento sustineantur Planetarum, quas vocant domos bona cum Astrologorum venia, eas vespertilionibus, & muribus ilocamus.

CAPVT XXIX.

Quid Astrorum congressus sit, quàm nouis Astris varius, & nouus.

PLVRIMA hactenus ex Astrologis audiuimus de syderum congressibus. & concursu, expendere oportet quid tandem sit ista stellarum coniunctio. Docet enim ratio Mathematicorum, inquit Tullius libro secundo de Diuinatione, quam Chaldæis notam esse oportebat, quanta humilitate Luna feratur, terram penè contingens, quantum absit à proxima Mercurij stella, multò autem longiùs à Veneris, deinde alio interuallo distet à Sole, cuius lumine illustrare putatur, reliqua verò tria interualla infinita, & immensa à Sole ad Martis; Vnde ad Iouis ab eo ad Saturni stellam, inde ad cœlum ipsum, quod extremum, atque vltimum mundo est. Quis ergo est iste Astrorum congressus? quæ coniunctio? in tanto locorum interuallo, quantum animo, & mente cogitare difficile fuerit, nisi oculorum fallacissimo sensui species quædam eminus obiecta coniunctionis, eorum, quæ infinitis interstitijs inuicem separantur? itane visu iudicamus

mus ea, quæ ratione, atque animo videre debemus?

Quid, quod neque stellas omnes perspectas habent Astrologi? Quare Cardanus ad librum primum Ptolemæi commen. 3. apertè profitetur incertam hanc artem esse, & quòd plura sint Astra, quàm Astrologi norint, & quòd eorum, quæ norunt, natura perspecta non sit, & quòd eorum, quorum natura perspecta sit, ignoretur modus agendi, per circulum ne positionis, an per locum, an per antiscia, an per declinationem.

Iam verò quod Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, capite primo suspicatus est, fieri posse, vt alij quidam Planetæ essent, quos cernere homines non possent propter exuperantiam altitudinis, factum iam vidit nostra ætas. Galilæus Mathematicus Florentinus theloscopio, quod nuperrimè hominum solertia excogitarat ad minima quæque in magna distantia videnda, quinque propter Iouem Planetas superioribus sæculis inuisos Conspiciendos dedit, & circa Solem maculas quasdam, vel stellas deprehendit errare, quarum nulla apud Veteres Astrologos mentio extat. Qui fit verisimile omnibus alijs Astris in hæc inferiora agentibus, hæc sola otiari prorsus, & nihil efficere? si hæc quoque agunt, quorum nulla hactenus habita est ratio ab Astrologis, & quorum nullus congressus, aut digressus hactenus obseruatus fuit. Planè fit, siue perspectos Genethliaci habeant Astrorum congressus, siue non, siue obseruent Astra, siue non obseruent, eodem modo diuinare.

CAPVT XXX.

Pugnare ea, quæ Astrologi tradunt de obsessione, & aspectu Astrorum.

PLANETARVM efficientiam tribus omninò modis euariari autumant Genethliaci, domibus, signis, aspectibus. nihil à signis, nihil à domibus accedere, aut decedere Planetis efficientiæ hactenus docuimus; nunc de aspectibus suscipitur disputatio. Scribunt enim aliter Saturnũ commouere sublunaria, quando duobus signis à Ioue distat, ac quando quatuor, aut tribus integris signis ab eodem seiungitur. Item alias idem sydus exercere vires iunctum cum alio sydere, alias cum diametra ei radiatione opponitur.

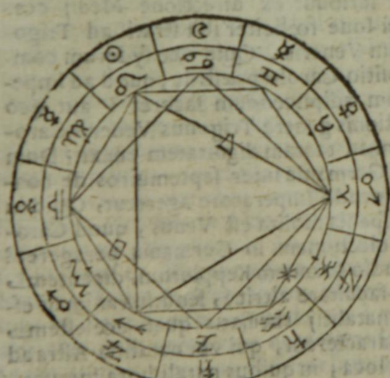
Etiam inprimis (ait Firmicus libro secundo, capite vigesimoquinto.) illud docere debemus quid sit triangulum, quid trigonum, quid quadratum, quid hexagonum, quid abiectum; quid sit etiam trigonum dextrum, quid sinistrum, quid hexagonum dextrum, quid sinistrum. Diametrum est Aries, & Libra, Tauri diametrum est Scorpio, & cætera signa simili modo, à signo ad signum septimum, quod fuerit, hoc est diametrum. Sed hæc semper maligna radiatio est, & minax. Trigonum est à signo, à quo initiamus signum quintum, quod hoc docetur exemplo, ab Ariete vsque ad Leonem Trigonum est, & similiter à Tauro vsque ad virginem, & sic per omnia signa quodcunque in signo quinto fuerit, hoc est trigonum. Scire etiam debemus, quid sit dextrum trigonum, quid sit sinistrum. Dextrum est, quod ab eo signo, à quo incipimus, retro est, sinistrum verò, quod ante; vtputà Arietis, dextrum trigonum est Sagittarius, sinistrum verò Leo, & simili modo Leonis dextrum trigonum est Aries, sinistrum verò Sagittarius, Sagittarij verò

Leo

Leo dextrum trigonum est, Aries verò sinistrum, sic & in cæteris omnibus trigona quæres. Et hæc est prospera, fœlixque radiatio.

Quadratum est ab eo signo, à quo inchoamus quod quartum fuerit signum, quod hoc docetur exemplo. Arietis quadratum est Cancer, & Cancri libra, & Libræ Capricornus, Capricorni Aries; sed quod sit quadratum dextrum, quod sinistrum, simili ratione, sicuti in trigonis diximus, inuenies: nam quodcunque retro fuerit, quadratum dextrum est, vt Arietis Capricornus, sinistrum Cancer, sic & in cæteris omnibus quadratis, quod retrò fuerit dextrum, & quod ante sinistrum, & hæc minax est radiatio, malitiosa potestate composita, ac inimicitiæ liuore plena.

Hexagona hoc idem sunt, quod trigona, sed minoris potestatis; hexagonum est ab eo signo, à quo initiamus tertium, vt Arietis sunt hexagon Gemini, quod autem sit hexagonum dextrum, quod sinistrum, sicut cætera inuenies. Hæc ille. Leges eadem apud Cardanum, libro de Iudicijs, capite septimo. Aspectus oppositus, inquit, fit ad oppositum signum sub eadem parte in longitudine, & in totidem partibus latitudinis in parte contraria, quod subiecta tabella subijciet etiam oculis.

Quadratus aspectus est per nonaginta partes eclipticæ ante, & retrò, & ipsa ecliptica absque latitudine.

Trinus autem est, addendo partes centum viginti, exceptis quibusdam minutijs, quas describemus in tabula sequenti, & est dexter anterior, & sinister, secundum signorum successionem.

Per has tabulas, & sequentes absque computo colliges similem partem in suo signo respiciente, diminuendo pro trino secundum latitudinem Planetæ; minuta in tabula vltima, & ponendo in opposito aspectu, vt dictum est totidem partes latitudinis in parte opposita, & pro quadrato sine latitudine, & pro trino dimidium latitudinis in parte opposita, prout dictum est, sed pro sextili accipies consimilem partem in signo sextili, sinistro quidem secundum successionem signorum, aut dextero in parte anteriori, addendo minuta contenta in tabula præcedente pro parte latitudinis, &c.

Et infra. Scias quòd vires aspectuum sunt, velut labor flectendi balistam; nam coniunctio, vel aspectus ex duabus partibus est decuplus illi, qui fit cum distantia decem partium, & qui ex eadem parte decuplus, ei qui fit cum distantia duarum partium, & qui per sex minuta decuplus, ei qui fit per distantiam fermè vnius partis, vnde maximi euentus, &c.

Eadem habet Ptolemæus lib. 1. de Iudicijs, cap. 12. 13. 14. quibus addit cap. 15. hos solùm quatuor esse stellarum aspectus, quibus se mutuò, aut iuuant, aut impediunt; in reliquis signis Astra, nec videre se, nec audire, ideòque ea signa vocari inconiuncta. Ea verò, inquit, quæ nullam habent numeratarum societatum rationem, loca inconiuncta, & aliena nominamus, quæ nec imperant, neque obediunt, neque se intuentur, neque idem possunt. Atque insuper nullam quatuor illarum figurarum descri bunt, quas diximus esse dimetientis, triquatram, quadratam, sexangulam, sed vel secunda, vel sexta numerantur, nam illa si à se mutuo detorquentur, & cum bina sint singulos angulos complectuntur; illa verò, quæ sexta numerantur, totum orbem in partes inæquales secant, cum aliæ figuræ in omnes partes æquales illum diuidant.

Nec

Nec passi sunt desiderari rationes, cur hi cōgressus aliqua sint radiationis societate coniuncti, reliqui abiuncti, & nullo necessitudinis vinculo deuincti. Ptolemæus libro primo, cap. decimoquinto, & Firmicus libro secundo, capite vigesimosexto. Quas legitimè à Mirandulano confutatas fuisse testatur Ioan. Keplerus lib. de Trigono igneo, cap. 9. vbi eorum vanitatem profitetur, quia alios faustos, alios infaustos aiunt esse aspectus, multaque alia superstitiosa, & aperte mentientia non sine laude tollit.

Nos porrò corrupta, vbique Astrologorum iudicia satis demirari non possumus. Et primum Astra, quæ infinita propemodum locorum interualla diuidunt per summam insaniam ex eodem se circulo spectare, & vno eodem orbe aspectus constituere putātur. Ergo qui à signifero longissimè distant Planetæ in signifero hexagonos, tetragonosque reddunt potius quàm in nullo aliorum orbium? ergo Luna, quæ citima est terris, Saturnusque, qui longissimè à nobis oberrat, & Sol, qui medius inter errantia sydera fertur, ex æquo conueniunt ad constituendos quadratos, & hexagonos? Nonne Planetarum magnitudo incredibilis debuit ab hac insania Astrologos reuocare. Saturno enim qui nonagies maior est orbe terrarum, Ioui, qui quinquies, & nonagies continet terræ molem: Soli, qui centies sexagies, & sexies eiusdem magnitutidem habet, nemo sanæ mentis, puncti vices tribuet indiuiduas, cuius proprium est quadrati, trianguliuè latera copulare, quis enim in tanta Astri amplitudine cogitari, potest angulus, aut laterum coitio? Solis quidem radios vbi in puncto aliquo conuenerunt, colligere vires suas, acriusque vrgere actionem, non est admodum difficile cogitare; at in tanta laxitate, quæ centies, & eo ampliùs superat terræ amplitudinem, quæ aut laterum coitio, aut virium congressus intelligi, cogitariuè potest?

Sed faciamus syderales angulos tales esse, quales Mathematica prescribit. Sunt ne aspectus, quos vocant momentanei; an certo aliquo tempore perdurant? si puncto temporis euanescunt, nihil efficere possunt eorum, quæ aliquo temporis spatio fiunt, cuiusmodi sunt omnes mortalium actiones, de quibus Planetari diuinant, omniaque sublunaria, quorū & si aliqua momētanea dicantur, & sint, nulla tamen reperies, quæ vel ratione sui, vel rōne præuiæ dispositionis non exigant moram aliquam, vt fiant. Si temporales, & vt ita dicam morales, egrè congruere possunt cum eorum mora, quæ hic fiunt. Dicatur exempli gratia, Ioannes Austriacus Philippi Secundi Hispaniarum Regis frater, anno 1571. fęliciter in mari Ægeo dimicasse contra Turcas ex directione medij cœli, vel Lunæ ad Trigonum sinistrum Iouis, si hæc constitutio minus perstitit quam sex, aut octo horas magna pars belli sine Trigoni ope peracta est: si perstitit diutiùs, frustra fuit, & sine effectu vis tota, quæ parta victoria bellum, adhuc poscebat: Nè inferiorum, superiorumque æqua semper mora sit, effici quod illa eundem semper seruant tenorem, eandemque constantiam, hæc varia sunt, & inconstantia. Actiones præterea, quæ his aspectibus adscribuntur, difficillimos habent explicatus. Anno 1519. 28. Iunij Carolus Quintus, dum in Hispania ageret in Germania à Septēuiris dictus fuit Imperator, vt Genethliaci scribunt ex directione Medij cœli à Ioue fœliciter illa strati ad Trigonum Veneris. Quid hæc syderum compositio Carolo præstitit, quod ad Imperium adipiscendum faceret? aut quo actionis genere Trigonus Veneris Carolum ad tantam dignitatem euexit? Dum in Germania inter septemuiros de constituendo Imperatore ageretur, Quid in Hispania molita est Venus, quod Caroli electionem in Germania perageret? Audio Ioannem Kepplerum, dicentem in facultate altrice, sensitiua animali esse natalitij thematis quasi cœlestem characterem, qui vbi natalitia Astra ad ea loca, in quibus natali hora fuerunt, vel ad loca, quæ cum his coniunctum quid habent, peruenerunt, excitet hominis naturam, vt sedulo in ea omnia opera incumbat, quæ sub manibus sunt

Sed adhuc non video qua facultate sensitiuane, an altrice, an animali Carolus vehatur ad Imperium. Vrgeat Venus trigona ad medium cœli die 28. Iunij anni 1519. Carolum, vt sedulo in id omne incumbat, quod agit, quid ad electionem, quæ eodem die fit in Germania, id pertinet? Et ne difficultas omnis spectet ad locorum interuallum, non apparet, cur huiusmodi character, qui semper in facultate hæret nunc eam excutiat, & commoueat, nunc otietur plane, nihilque efficiat; non constat ratio; qua moueat facultates àd rite operandũ, munusque suum obeundum: multo operosius est explicare quomodo alios moneat ad electionem, ad amorem, ad instituendum hæredem, & huiusmodi.

Atque hæc de Astrorum aspectu. Quid de obsessione tradunt Genethliaci? Pugnantia planè, & quæ maligna irradiatione configurationes intuentur. Aiunt enim Planetam obsideri, quoties illum vtrinque ex proximis signis maligna duo sydera circumstant; Exempli gratia, Iouem obsessum aiunt à Marte, & Saturno, quando ille est in Libra, Mars verò in Virgine, Saturnus in Scorpione, quæ vocantur loca inconiuncta. Non dico quàm absurdè proxima signa dicantur incõiuncta; nullum fit incommodũ, quòd reclamante natura coniunctorum, quæ maximè distant coniuncta, proxima, quæ sunt, vocantur inconiuncta. Illud tantum quæro; si Mars ex Virgine non aspicit Iouem in Libra existentem, quomodo illum obsideat? vel quando duo Planetæ sunt in duobus proximis signis, aliqua actione copulantur, & perit ratio aspectuum explicata, aut nulla inter eos intercedit vis, & euertitur tota ratio obsessionis. Constantiam hic requiro, & cohærentem disciplinam. An nihil censes Martem ex Virgine agere aduersus Iouem in Libra commorantem, ideoque loca esse inconiuncta: quando verò ex altera parte in Scorpione correspondet Saturnus, tunc vtrinque obsideri Iouem, & constare obsessionem? Oportebit te docere, cum Ioui nihil impedimenti proueniret à Marte in Virgine existenti Saturno ingrediente Scorpionem, & nihil in Iouem moliente, quid Marti accedat, ratione cuius incipiat Iouem, cui nequidquam prius officiebat, obsidere.

Agedum putantnè Planetam in Planetam fundere vim vllam, aut vtrum ab alio Planeta maligna irradiatione affici? sibilo excipientur à scholis Philosophorum; qui enim fit, vt quando eodem, vel proximis signis continentur, nihil inuicem agant, aut patiantur; quando vnus ab altero longiùs recessit, tunc demum mutua se actione petant? Sol Astrorum decus proximus calefacit nos magis, quàm vbi abijt longiùs; quòd si aliquod adhuc interuallum requirunt inter Astra, vt mutuò agere, patique possint, meminerint quantis inter se Planetæ distincti sint interuallis, intelligent multò magis quando in proximis signis sunt, infestare se mutuò debere, quàm longè distantes.

Si natura syderum talis est, qualem Peripatetici tradunt, qualem docent Theologi, qualem agnoscunt sapientes, qualem probat experimentum, ab omni vi contraria libera, & quæ à nullo violari possit, doceant, rationem, qua Astra ab alijs Astris obsideri, vel malignari radiatione affici dicantur; Nam sempiterna illa, & immortalis natura, quæ à nullo labefactari potest, non videtur maligna radiatione affici comburitur, vel aliarum stellarum aspectu debilitari posse. Respondebis, opinor, nil Astra ipsa inter se agere, aut pati: Cæterum actiones, quam in mundum hunc inferiorẽ effundere solent, mutuo se præpedire. Commodè id quidem dicitur, verum efficientiam, quæ à Ioue defluit, dum in Libra moratur, multo magis impediri oporteret ab influentia Saturni, dum est in Scorpione, quàm postquam inde lõgiùs recessit; Nam physicis rationibus, & certissimis experimentis compertum est, causam, quæ alteram prohibere potest, & solet, ne aliquid efficiat, eo plus exhibere expedimenti, quo propiùs accesserit. Noxij humores, qui actiones vitales præpedire solent, tantò eas interturbant magis, quantò propiores fuerint cordi, quod est fons vitæ, & origo; nec Remora retardat magis nauis cursum è longinquo, quam è propinquo.

Et ignis propius admotus melius prohibet hyemalis frigoris actionẽ. Solane sydera naturali agentiũ lege eximes, & in proximis signis dices esse incõiuncta, nec iuuare se, nec impedire, vbi longiùs discesserint, præstare vtrunque? Accedit eodem, quòd ex quacunque cœli plaga, cum vim aliquam semper Planetæ fundant, etiam ex proximis signis effundere oportet, Sit verbi gratia Iupiter in Libra, Saturnus in Virgine, Mars in Capricorno, Iupiter ex quadrato respicit Martem, Saturnus quoque in Virgine ex trino respicit alium Planetam in Cancro existentem, vterque igitur agit, & Iupiter, & Saturnus, viresque suas fundunt per medium, aut itaque huiusmodi vires similes sunt, & coniunctæ, & se mutuò iuuabunt, aut contrariæ, & pugnantes, & se necessariò impedient, & retardabunt; cur ergo proxima signa, cuiusmodi sunt Libra, & Virgo, vocantur inconiuncta? Verisimilem aliquam rationem, & Philosophiæ principijs coherentem expectamus. Anilium nugarum iam nimium habuimus. Sed nimirum in delirantiũ ludibrijs rõnem exquirere insanire est. Pergamus ad reliqua.

CAPVT XXXI.

Vrbium ridiculas esse genituras.

EO mentiendo progressi sunt, plerique eorum, qui Genethliacas rationes sectantur, vt non solùm hominum, sed etiam vrbium ortus, & interitus, omnemque fortunã ad Astrorum cõgressus retulerint. Quare Cardanus libro centum geniturarum, non dubitauit Venetiarum ædificationem, Bononiæ, Mediolani, Florentiæ instaurationem inter genituras numerare. Et Mediolano quidem hæc denunciat. Mars, inquit, in Iouis Trigono non conueniens, & Luna in opposito Veneris, in Scorpione multa detrimenta, bellorum causa ostendit, atque in his aliquando infœlices, & multam sobolem, mulieribusque deditos nimis, atque ea causa infortunatos. Porrò Mercurius in domo propria, in Saturni Trigono, ipso in Aquario existente, diuina prorsus ingenia, tum etiam ad artes præstantissima. In cæteris valde dissita est hæc cœli constitutio, quam vix verisimilem esse crediderim. Homines misericordes, laboriosi, ingenio magno præditi, minimè concordes, publicæque vtilitatis custodes. Populus simplex, ac leuis, benefici tamen, ac ciuiles. Vrbs ipsa talis est, quæ si optimè regatur nulli alteri veniet postponenda, nec vlla alia eruditorum maiorem copiã virorum, nec insigniorum edidit, vel fortiorum. Iacet tamen suo olim intestino iactata malo, quo & Roma iam gentium domina, & ipsa exteris seruire cogitur. Eudæmonis locus vnus Saturni, alter Mercurij, tertius Iouis. Cacodæmon octaua Leonis pars, alter Scorpij pars vigesimaprima. Quadratum Solis ac Iouis, non ex conuenientibus signis seruire alienis cogit. De Florentia hæc addit. Ciuitas hæc Martem habet cadentem, vnde non multum bello proficere potest. Ostensum est autem, Mercurium in Piscibus damnari, vnde ad literas non adeò, vt Mediolanenses apti. Diù libertatem retinuit, nuper amisit: causam in libro de arcanis æternitatis aperuimus. Luna etiam à Saturno, & Sole infortunata. Saturnus in cœli meditullio, & domo propria, & mobili signo mutationes multas à seipsis ostendit, seditionesque. Cum igitur Saturnus, & cœli medium peruenerunt ad Iouis quadratum, hostilem in vltima parte Capricorni amisit Vrbs libertatem, in 26. anno Saturni, nec recuperabit, donec vterque manserit sub radijs Iouis, idest, per annos 24. Saturni, & sic de alijs, &c.

Nec Romæ Principis vrbium genituram veteres desiderarunt. Lucius quidem Tarutius Firmanus, inquit Tullius 2. de Diuinatione, familiaris noster in primis Chaldaicis rationibus eruditus, vrbis etiam nostræ natalem diem repetebat ab ijs Parilibus, quibus eam à Romulo conditam accepimus, Romamque

cum

cùm esset in iugo Luna, natam esse dicebat, nec eius fata canere dubitabat. O vim maximam erroris? etiamne vrbis natalis dies ad vim stellarum, & Lunæ pertinebat? fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum spiritum duxerit; num hoc in latere, aut in cæmento, ex quibus vrbs effecta est, potuit valere? &c.

Et quando vultis vrbem ædificari? quando effoditur terra? vno die, an vna hora id peragitur? an quando iaciūtur fundamenta? quæ fundamenta vnius, aut alterius domus? quotidie cum fundentur noua ædificia, nouos horoscopos quærere vos oportet singulis diebus: ciuitas tota non construitur vnica ædificatione, & vetera ædificia vetustate confecta, quoniam corruunt, nouaque eriguntur, nulla est vrbs hodie eadem, quæ condita fuit à suo fundatore; vbi ergo resident Astrorum Apotelesmata.

CAPVT XXXII.

Cur Astrologi nihil de animantibus, aut Stirpibus, sed de hominibus solùm, præsertim opulentis, pronuncient è stellis.

Dabo adhuc fraudum Astrologorum non leue argumentum; nam fortuitos, repentinosque euentus, abdita, & arcana consilia, voluntatis arbitria, & appetitiones, quibus nihil dici, aut cogitari potest magis incertum, & ab agente corporato magis liberum, moueri, agitarique desuper à cœlo contendunt: Stirpium, & animantium fortunam, ortum, casus, & euenta Astrologicis rationibus non persequuntur: qui tanto studio Astrorum ducatus, & dominia pigra, deiectaque loca, obseruarunt. Cur animantium, quę magis cœlo subiecta sunt, quàm humanæ mentes, ortus, & euentus, vitam, & mortem ex sydérum congressu non prædicunt? cur non denunciant quis equus senio, quis morbo, quis bello interiturus sit? quos editurus fœtus? quod munus obiturus? ex ijsnè futurus sit, quos describit Vates?

Stabant tercentum nitidi in præsepibus altis,
Aurea pectoribus demissa monilia pēdent,
Tecti auro fuluum mandunt sub dentibus aurum.

An ex ijs,

Quos legere duces, & pecori duxere maritos.

Si vitæ, inquit Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, cap. primo, mortisque hominum, rerumque humanarum omnium, tempus, & ratio, & causa in cœlo, & apud stellas foret, quid de muscis, aut vermiculis, aut echninis, multisque alijs vermiculis terra, marique animantibus dicerent? An ista quoque ijsdem quibus homines legibus nascerentur, ijsdemque itidem extinguerentur: vt aut ranunculis, & culicibus nascendi fata sint de cœlestium sydérum motibus attributa: aut si id non putarent, nulla ratio videtur, cur ea syderum vis in hominibus valeret, deficeret in cæteris.

Vrbium nimirum, & diuitum virorum, à quibus certum sibi lucrum pollicentur, natalitia Astra, Genethliaci diligenter obseruant; cæterorum, quibus nihil est causæ, cur mentiantur, negligunt horoscopos, & genituras; vt vel ex hoc solùm constare possit prudenti viro, huic arti fallacijs inuētę, nihil aliud propositum esse, nisi lucrum, nihil aliud Genethliacos spectare, nisi quæstum, quibus Ennij vetustissimi Poetæ carmen aptissimè congruit.

Sui quæstus causa fictas suscitant sententias.

CAPVT XXXIII.

Geminorum dissimiles exitus.

VVLGARE illud argumentum, & omnium sermone contritum aggredimur, quod quotidie magis vrit Genethliacos; Cur Gemini, qui eadem sortiti sunt Astra genitalia, paremque ortum, disparem sæpè nanciscantur fortunam, sexum, corporis temperiem, formam, & mores? si enim perinde, vtcunque temperatum cœlum fuerit, ita pueri orientes animantur, atque formantur, & ex eo ingenia, mores, animus, corpus, vitæ ratio, casus cuiusque, euentusque finguntur; vnde quæso est, eorum, qui simul nascuntur, sexus disparitas, formæ dissimilitudo, morum diuersitas, contraria corporum constitutio, vitæ, mortisque genus diuersum? Vno, eodemque temporis puncto nati, inquit Tullius lib. 2. de diuinat. dissimiles & naturas, & vitas, & casus habēt. Proclus, & Eurysthenes Lacedemoniorum Reges gemini fratres fuerunt: At hi nec totidem annos vixerunt, anno enim Procli vita breuior fuit, multumque is fratri rerum gestarū gloria præstitit. Nouimus Geminos, inquit S. Augustinus libro quinto de Ciuitate Dei, capite sexto, diuersi sexus, ambo adhuc viuunt, ambo ætate vigent adhuc, quorum cum sint inter se similes corporum species, quantum in diuerso sexu potest; instituto tamen, & proposito vitæ, ita sunt dispares, vt præter actus, quos necesse est à virilibus distare fœmineos, ille in officio comitis militat, & à sua domo penè semper peregrinatur; illa de solo patrio, & de rure proprio non recedit. Insuper (quod est incredibilius, si Astra fata credantur; non autem mirum, si voluntates hominum, & Dei munera cogitentur) ille coniugatus, illa Virgo sacra est; ille numerosam prolem genuit, illa nec nupsit, &c. Vrget eundem locum Plinus libro septimo naturalis historiæ, cap. quadragesimonono, qui postquam multa falsè in Astrologos fudit, ad extremum, Homerus, inquit, eadem nocte natos Hectorem, & Palydamanta tradit; tam diuersæ sortis viros. C. Mario, & Cn. Carbone Conss. ad Quintum Kalendas Iunias Marcus Cæcilius Rufus, & Cn. Licinius Caluus eodem die geniti sunt, oratores quidem ambo, sed tā dispari euentu. Hoc etiam ijsdem horis nascentibus in toto mundo quotidie euenit, pariterque domini, ac serui gignuntur, Reges, & inopes. Quin & Poetæ quoque hoc loco insultant petulantius: & Genethliacos omni præsidio destitutos exagitant insolenter.

Vna eademque dies (inquit non aliquis) *eadem quoque protinus hora,*
Atque idem minimi temporis articulus,
Humana, in lucē, duo corpora protulit almā
Patria sic natis vna duobus erat:
Fulserunt eadem nascentibus Astra duobus,
Atque vno radios conseruere modo;
Idem syderibus positus, respectus, & idem,
Diuersum mundi nil habuere plagæ,
Iam quæ natalis pars sit violentior horæ,
Quo cœlumvè illis ordine fata dicent?
Desine scrutari numeris Babylone petitis,
Atque polos bis sex stringere cardinibus,
Alter ad eximios maturè euectus honores
Firminus fati munere magnus erit.
Nobilitate, opibusq; potens augebit heriles,
Alter in attrito tegmine verna latet.
Atqui non alius respexit Iuppiter illum:
Non alia effluxit Luna, Venusque domo.
Non alios cœlo satus, aut Cyllenius ignes
Extulit, aut aliam Martia stella facem.
Excepit radijs Titonia lampas ijsdem
Impositum gremio matris vtrumque suæ.
Non alius vitæ ordo, non porta planetas
Infera non densæ ianua noctis habet:
Non mediæ cuspis lucis, non templa potentis
Fortunæ: genij siue dicata loca:
Nil non ambobus commune volubilis æther,
Affectaq; Astris continuere domus.
Quòd si fata hominum facie natalis Olympi
Monstrantur, nulla vana futura die.
Cur in Firminum cœlum nil iuris habebit,
Seruitio collum qui premit alterius?

Cur

Cur miser obscœnos tolerabit verna labores,
Firminum fato tot cumulante bonis?
Cur simile est illis, eadem quos Astra tuentur
Totius vitæ conditione nihil?
Scilicet æterni, quæ sint decreta parentis,
Arbitrio ostendit linea ducta tuo?
O vani studiorum, ò sese fallere sueta
Pectora, & infami decipere arte modi?
Quid duodena poli templa, Astrorũq; meatus
Et formidatos quid fatui radios
Cogitis in numerũ, & mortalibus ardua fata
Ambiguis trepidi quæritis in tabulis?
Gratia, fama, valetudo, genus, et pudor, & res,
Et status, & vitæ conditio, soboles,
Et quæcunque homini contingunt aspera, siue
Prospera, mortali dum pede calcat humũ,
Soli nota Deo sunt quem penes omnia solum
Nutibus hic fatum temperat omne satis.
Non illos stellæ, aut genitalis angulus horæ,
Aut positu variant Astra notata suo.
In corpus, mentẽq; tuã, quod fingis, & horres,
Nullum is corporibus ius dedit æthereis.
His qui detulerit liquet, ipsaq; nomina rerum
Priscæ relliquias impietatis habent:
Auctoris documenta, suisq; amplissima præbẽt
Vnum quæ potuit non tolerare Deum,

Ita Poeta rudis satis, non poeticę, nec fœlicitati ingenij, sed rei euidentiæ fidens Astrologis insultat, adeò non sapientibus modò, verum etiam vulgaribus hominibus Genethliaca ludibrio, habetur, hoc Geminorum argumento. Quare plerique Astrologi, vt fugientem artis suę dignitatem, vtcunque retinerẽt, negare aggressi sunt Geminos sub eodem cœli positu oriri: Inter Geminorum enim ortus, cum aliquid semper temporis intercedere oporteat, quouis autem, vel breuissimo temporis momento rapidissima cœli conuersio insignem faciat Astrorum variationem: Ex ea aiunt oriri dissimiles Geminorum mores, dispares casus, vitam, mortem diuersam. Refert enim Petrus Aponensis Arabi cuiusdam sententiam, cœlum qualibet hora ascendere vigintiquatuor millia Robuth, hoc est, 10000. stadiorum, stadium quodlibet continere decem millia momenta, & momenta singula propriam habere vim, & potestatem. itaque negant in tam præcipiti cœli vertigine, Geminos sub eodem Astrorum ducatũ nasci. Id, quod P. Nigidius is, de quo Lucanus libro primo canit:

At figulus, cui cura Deos secretaque mundi
Nosse fuit, quem non stellarum Aegyptia Memphis
Aequaret visu, numerisq; mouẽtibus astra.

Is, qui Augusto nato orbis terrarum imperium prædixit, declarauit exemplo rotæ à figulo, quàm citissimè contortæ, quam currentem cum bis, quanta maxima potuit celeritate atramento signasset, reperissetque desciscente motu, magno quodam interuallo duo illa signa distare. Sic, inquit, minima etiam momenta ingentes cœlo faciunt mutationes, nec si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quanta rota bis percussa fuit, propterea Gemini eadem cœli, aut stellarum constitutione nascuntur. Hæc ille. Sed quid agit hic rota figuli? Figmentorum habemus satis ab Astrologis, non egemus figulorum opera. Cœlestium conuersionum celeritatem maiorem esse intelligimus, quàm vt quisquam consequi possit cogitando. Variari per singula momenta Astrorum situs fatemur libenter, sed si transuolantis temporis leuissimum momentum, tantas cœlo facit mutationes, cur Astrologiæ Magistri in genituris prętermissis momentis dierum solum, & horarum rationem habent? Legantur centum genituræ Cardani, videantur, quæ vulgo circumferuntur natalitia schemata, mentior, si pleraque eorum, quæ diuinant, notata solum die, & hora ortus, non diuinant. Quid! si tantas vtriusque fortunæ cõmutationes faciunt, vel leuissima temporis momenta, nemo autẽ notare potest transuolantis tẽporis citatissima momenta, nonne consequens est, Genethliacos non posse obseruare cuiusquam natalitia Astra. Quid quod Hippocrates, Medicorum parens, scriptum reliquit, inter geminos quosdam fratres, tantam corporis, animique consensionẽ intercessisse, vt altero ægrotante, alterum morbus idem continuò corriperet, altero grauato grauari & alterũ, conualescente altero, alterũ quoque

 leuari?

leuari? nonne Possidonius, cæterique Astronomi in Astra retulerunt? eodemne momento, an diuerso, hos mater fuderat in lucē? si diuersis orti sunt Astris, vnde tanta naturæ cognatio? si eodem dicas ortos momento, mulierum conuitijs obrueris.

Præterea cum generatim eam similitudinem, quæ inter Geminos interdum maxima intercedit, natalitijs Astris tribuant huius disciplinæ Magistri, & rursus quando moribus, sexu, forma, dissimiles prodeunt gemelli, negent ijsdem eos ortos stellis, & nunc negent magni esse momenti breue temporis interuallū, nunc maximam contendunt vim esse, vel leuissimi momenti, quod inter Geminorum ortus intercipitur, nonne apertè nugas agunt? Confugient fortasse ad varias graduum, minutorum, particularum proprietates, de quibus cap. 22.23. sed frustra: nam cum non possint Astrologi syderum congressus, ita certò prædicere, quin vna, aut altera hora aberrent, quod declarant eclipses, quæ nunquam tabulis perfectè respondent, quod ostendunt dissentientes Astrologorum tabulæ, Alphonsi Copernici, Tychonis, & aliorum, quod omniū Astrologorum confessione constare ostendimus supra cap. 22. Si ergo tantum est momenti in quacunque, vel minima temporis varietate, consequens est non posse Genethliacos obseruare Astrorum congressus, quibus infantes prodeunt in lucem.

Denique quando supra docebamus nō potuisse Genethliacos syderum vim experiendo obseruare; propterea quòd experimentum nascitur ex eiusdem rei sæpiùs iterata actione, Genethliaci autem non potuerunt notare minutissima temporis momenta, per quæ variantur Astrorum congressus, & constitutiones, atque adeò non potuisse sæpiùs experiri quid singuli Astrorū congressus valeant, nonne responderunt nihil ad rem facere temporis momenta? oportebat mendaces esse memores.

Id velim, inquit Phauorinus apud Gellium lib. 4. cap. 1. respondeant, si tam parum, atque rapidum est momentum temporis, in quo homo nascens fatum accipit, vt in eodem illo puncto, sub eodem circulo cœli, plures simul ad eādem competentiam nasci non queant: & si idcircò Gemini quoque non eadem vitæ sorte sunt, quoniam non eodem temporis puncto editi sunt; peto respondeant cursum illum temporis transuolātis, qui vix cogitatione animi comprehendi potest, quonam pacto, aut assequi queant, aut ipsi perspicere, & deprehendere; cum in tam præcipiti dierum, noctiumque vertigine minima momenta ingentes dicant facere mutationes? Hæc expediant, si possunt, si nequeunt, desinant hominum fata decantare, quæ eorum sententia ex minutissimis momentis, ab humana mente incomprehensis dependent.

CAPVT XXXIV.

Qui dissimilem sortiti sunt ortum, similem sæpè sortiuntur interitum.

MIRVM est, quàm multis argumentis patefiant Astrologorum, & Astrologiæ fallaciæ. Vidimus superiori capite, quàm perspicuè Astrologicæ rationes aberrent in ijs, qui eodem editi sunt partu, nec eundem tenuere vitæ cursum, nec idem obiere mortis genus.

Ecce tibi ex aduerso multi dissimillimis orti natalibus, qui idem sectantur vitæ institutum, eandem profitentur religionem, idem suscipiunt iter, eadem feruntur naui, eandem sequuntur militiam, eodem occumbunt mortis genere. Nauigent ergo in aperto, & procelloso mari, vnde facultas enauigandi nulla sit quingenti diuersis regionibus orti, Germani, Galli, Græci, Arabes, Ægyptij, Angli, Itali, inter quos duo, tresvè sint, quibus ex Astris tunc sit fatale naufragium,

gium, cæteris fœlicem Aſtra ſpondeant nauigationem, mergeturque nauis? quadraginta, & amplius horoſcopi fallaces erunt, enauigabit incolumis? mentiétur aliorum Aſtra. Dices, opinor, emerſurã nauem, ſi plurium horoſcopi ſoſpitatem polliceantur; interituram, ſi plures ij ſint, qui malignis Aſtris vrgentur; nec mirum ſi duo, treſvè horoſcopi vincantur fœlicitate, vel malignitate multorum. Sed temerè id dices; Nã quis niſi inſanus iurauerit quoties merguntur naues in alto mari, vectores, & nautas omnes, vel maiorem eorum partem agente Genethliaco reos eſſe naufragij? ſed eſto, vincant plures; ſi paucis, quos Aſtra damnauerãt naufragio, aliovè periculo multorum liberant facta, nihil Aſtrologi ex ſingularibus genituris diuinare poſſunt de vita, & morte, de itineribus, & exercitatione nati: omnium enim qui ſunt in mari, vel naui, diuerſis cum ſint nati regionibus, genituras perſpectas habere non poſſunt Planetarij, naufragium, vel incolumitas nauis dependet à plurium horoſcopo, à naufragio, & incolumitate nauis vniuſcuiuſq; vita, & mors, à vita, & morte reliqua oĩa. Ignorato itaque vel vnius horoſcopo, nihil Aſtrologus de vllius vita, aut interitu, de cõpendio, aut diſpendio, de liberis, aut vxoribus prædicere poteſt. Quod de naufragio diximus, de cõmunibus alijs calamitatibus dictũ volo, quos neceſſariò plures ſubire oportet. Cogitent igitur Genethliaci, quid reſponſum velint M. Tullio lib. 2. de Diuinatione interroganti, Omneſne, qui Cannẽſi pugna ceciderunt, ſub eodẽ Aſtro orti fuerint? quid Phauorino obijciãt apud Gelliũ requirenti, cur homines vtriuſque ſexus, omnium ſtatuũ, diuerſis ſtellarum motibus in vitam editi, regionibus geniti longè diſtantibus, aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, aut oppidorũ oppugnationibus, aut tempeſtate, aut fulmine, eodem genere mortis, eodemque ictu temporis intereant? quod, inquit nunquam eueniret, ſi momenta naſcendi ſingula attributa, ſuas vnumquodque leges haberet? Quod quædam, inquit, in hominum morte. atque vita etiam diuerſis temporibus editorum per ſtellarũ pares quoſdam poſtea conuentus, paria nonnulla, & conſimilia poſſe dicuntur obtingere, cur non aliquando poſſent omnia quoque paria vſu venire, vt exiſtant per huiuſmodi ſtellarum conuerſiones, & ſimilitudines, Socrates ſimul, & Antiſthenes, & Platones multi genere, forma, ingenio, moribus, vita omni, & morte pari? quod nequaquam prorſus fieri poteſt. Non igitur hac cauſa probè vti queunt aduerſum hominum impares ortus, interitus pares, &c.

Vidit huius rei difficiles explicatus Hieronymus Cardanus, timuitque Aſtrologiæ extremam euerſionem, idcircò annorum, menſium, dierum reuolutiones inſtituit, quibus generales quoſdã euentus, & pluribus communes expediret. Longa, inquit lib. de reuolutionibus, capit. 1. ſatis ſerie à nobis pertractatum eſt de futurorum generibus, & qualitatibus, ſed cùm diſtinctio temporum rei veritatem indicet (nam cunctis cuncta conueniunt, aut non) fit, vt ſolùm in genere æſtimatiuo collocetur Aſtrologia; ſi temporum determinata conditio auferatur, multa etiã ab euentis vniuerſalibus permutantur eorum, quorum ratio ex ſingularium genituris omninò non pendet; nam non poteſt vnum genus mortis tot, tantiſque viris diuerſis regionibus, temporibuſque ortis, vna hora conuenire, niſi à quadam vniuerſali cauſa complectantur. Ideò ratio etiam vniuerſalium ſemper habenda eſt, &c. Item libro de Iudicijs, capite vigeſimotertio. Cum peſtis, inquit bellum, naufragium originem à ſyderibus accipit, communis fit conſtellatio, ſeu ſyderum congreſſus, rapit autem eos, cum quibus conuenit regione; nam belli quod apud Italos cebratur, Indi, & Æthiopes omninò ſunt expertes; deinde itinere, neque enim fieri poteſt, vt Romanus Romæ exiſtens Cannenſi clade cadat: Neceſſarium eſt autem, vt ſigna itineris conueniant; ſed non ſemper ſigna itineris apparent; nam ex ordine illo ab initio fuit, erat enim eques, aut legionarius miles. Rurſus violentia cauſæ generalis, tum ſingularis genitura ſunt comparandæ, vis autẽ generalis, ſingulari æqua lance præferri

debet; quis enim vitæ significator proderit illi, qui medio mari periclitatur? ob hoc aduersus fatum nulla prouidentia, aduersus syderum decreta, magna frequenter prodest. Rursusque libro de reuolutionibus, capite tertio. Secundum quod quæritur est, an cuiuslibet euentus, qui per reuolutionem ostenditur, significatum in genitura sit constitutum: an verò reuolutio per se sit sufficiēs aliquid omninò de nouo condere? Respondemus in genere quidem esse necessarium, in specie autem nequaquam. Vnde cùm cuilibet in genitura mortis significata sint constituta, non inconuenit quolibet tempore, & mortis genere mori; cùm autem non in omni genitura coniugis significata sint, nulla poterit efficere reuolutio, vt illud eueniat, cuius ne significatum quidem in genitura sit constitutum, minimum tamen vestigium sufficiet validæ reuolutioni, debili autem reuolutioni validæ geniturę indicatia requiruntur. Itaque si quis genituram reuolutionibus comparauerit, cùm per æternos motus sit connexio, meritò potuit quis dicere, in genitura quæcunque ventura sint perfectè contineri, &c.

Iterum infra. Superuenientibus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.

Hæc Cardanus, & videtur sibi nouus Hercules Taurum interemisse, qui Cretam Insulam deuastabat: sed fallitur, siquidem annuæ reuolutiones non probātur Astrologiæ Principibus, vt videre est apud Albertum Pighium Apologia pro Astrologia, Augustinum Niphum libro de causis calamitatum nostrorum temporum, apud Picum Mirandulanum libro septimo, cap. quinto, sexto, septimo. Et magna ratione non probantur; quia vt ait Ptolemæus libro secundo Apotelesmatum, nullum certum constitui potest anni principium, vnde reuolutio desumatur: in circulo, inquit nullum cogitari principium simpliciter poterit, in Zodiaco autem ea quidem principia iure quis cōstituet, quæ Æquinoctijs, atque Solstitijs terminantur, quæ sunt quatuor, quo scilicet Æquinoctia, & duo Solstitia. Verum hic locus hæsitationis aliquid habet, an aliquid horum quatuor sit præponendum; nam si ipsam quidem circularem naturam spectes, nullum eorum singulare principij priuilegium obtinebit: Vtuntur autem, qui de his scripserunt, aliquid supponentes diuersimodè in vnoquoque illorum quatuor, quasi principium, moti ab aliquia eorum propria ratione, naturalique consensu; Habet enim vnaquæque illarum partium particulare aliquid, & excellens, vnde sibi principij, & noui anni auctoritate videatur vendicare, vt Vernum Æquinoctium, quòd tunc primum dies nocte incipiat longior fieri, & quia tempus id anni abundat humiditate, quæ qualitas, & natura, vt supra diximus, in omni principio generandarum rerum plurima est. Æstiui Solstitij prærogatiua hæc est, quod tunc maximè dies in suo quasi fastigio, consummationeque perducitur; tum verò apud Ægyptios inundat Nilus, & Canicula exoritur. In Autumnali æquinoctio fructus omnes colliguntur, & terræ semina iaciuntur. In Brumali Solstitio post decrementum incipit dies, tunc primum augeri: quod autem mihi conuenientius, & naturæ consonum magis videtur, hoc est, vt in obseruatione rerum anni quatuor illis principijs vtamur, obseruantes, quæ ante illa proximè fiant Solis, & Lunæ, vel coitus, vel oppositiones, & præsertim eclipticas, ita vt ex principio, quod sumitur ex Ariete, Ver quale futurum sit præuideamus, ab eo verò quod à Cancro Æstatem, à Libra Autumnum, Hyemen à Capricorno. Hæc Ptolemæus.

Cardanus verò, qui fatetur reuolutiones non esse ad mentem veterum Astrologorum, sed earum auctorem gloriosè se facit, & cap. 6. libri de Iudicijs magnifico titulo de significatis reuolutionum, & de modo iudicandi ex propria nostra sententia, non dubitauit prænotare, nonne veterem omnem Astrologiam, veterumque Genethliacorum experimenta repudiauit? repudiauit ille quidem, sed nodum quem susceperat expli-

explicandum nodum soluit; reuolutiones enim nihil efficere posse, quod in genitura non contineatur constat ex libro de reuolutionibus, cap. 3. vnde libro de iudicijs, cap. 6. Scire debes, inquit, naturam reuolutionum sequi naturam geniturarum, sed debilius, veluti si Mercurius & Venus in genitura fuerint, in ascendente faciunt habilem ad tractanda negotia leuia, & artes, & ad conuersandum cum hominibus. Si igitur mihi idem contingat in reuolutione quamuis in genitura fuerit in sexta, non in prima, & Iupiter fuerit in prima, ero tamen habilior ad hæc illo anno respectu dico mei, non tamen aliorum, &c.

At qui Cannensi pugna ceciderunt diuersis regionibus, & temporibus orti, non potuerunt eiusdem mortis signa in genitura habere, non ergo Astrorum, sed pilorum telorumque reuolutiones eos interemerunt. Cur non omnes ea clades deleuit Romanos? nullus erat alius his reuolutionibus subiectus? cur Romanos magis, quàm Pœnos afflixit? an quia Pœnorum genituræ illius diei reuolutioni resistebant, non Romanorum? ò lepidum commentum? Cur viros potiùs, quàm mulieres Romanas, ea reuolutio transuersum egit? nugæ nugarum. Adhæc reuolutiones quas inuexit Cardanus, in dubiam incertamq. fidem Astrologorum omnes prædictiones adducunt, & Astrologiam ipsam ab humano captu longè repellunt; cùm enim genitalium syderum vim reuolutiones annuæ, vel infringant, vel tollant, rursus annuæ reuolutiones simili ratione à menstruis dependeant, & hæ à nocturnis, & diurnis, hæ denique ab horarijs, & momentaneis, nemo autem percurrendo omnes vnius hominis annos, menses, dies, noctes, horas, momenta, inire possit rationem, omnium reuolutionem, quæ ad eum pertinent, necessariò efficitur Astrologicas prędictiones esse humanis mentibus planè inaccessas. Quod nec Cardanus inficiari potuit lib. de reuolutionibus, cap. 8. Scias, inquit, quòd qui fecerit omnes reuolutiones à principio natiuitatis vsque in finem sine intermissione, & experientia compararit tria, vel quatuor accidentia illius, & veritatem illorum quæsierit per reuolutionem anni, mensis, & diei, & horæ, solus ille exactè iudicabit de tota vita illius sine errore, & confusione, & omnis alius deuiabit à recto iudicio, &c. Rursus cap. 3. eiusdem libri. Cùm autem optimus Astrologus, inquit, natiuitatem sine reuolutionibus considerauit, dupliciter continget ipsum longè falli, & optimam genituram pessimam iudicare, pessimam verò summis extollere laudibus. Primò, cùm optima promissa, vel pessima ad senilem referunt ætatem, ipse verò occurrente reuolutione, vel directione præuenitur, non habebit ille vestigium eorum quæ à genitura promissa sunt: secundum est, cùm superuenientibus pluribus reuolutionibus, malum conuertitur in bonum, vel bonum in malum, &c.

Nihil præterea reuolutiones efficere posse, cuius signum aliquod in genitura non existat, auctor est Cardanus lib. de reuolutionibus, cap. 3. libro de Iudicijs, cap. 23. At multi in mari, in bello, in peste perierunt, non solùm sine vlla genituræ significatione, sed etiam contra eiusdem decreta, vt fatetur idem Cardanus libro de Iudicijs, cap. 23. Non itaque reuolutionibus intereunt, qui vel, clade, vel peste, vel naufragio pereunt sed alijs causis. Quid multa? Non est necesse rationibus vrgere reuolutiones, quas res ipsæ, euentaque quotidie refellunt. Legantur eorum prædicta, qui per singulos dies temporum vicissitudines diuinant; ex huiusmodi reuolutionibus, facilè patiar tantum fidei genituris haberi, quantum in his prædictionibus veritatis quotidie deprehendimus.

***

CAPVT XXXV.

Quodlibet ex qualibet genitura conficere posse Astrologos.

IN tanta euentuum varietate, qui terra, mari, aëre, ad Septentrionem, ad Meridiem, ad Orientem, ad Occidentem, in vrbibus, in pagis, inter homines, inter muta animantia, singulis annis, mensibus, diebus, horis, momentis, publicè, & priuatim, domi, militiæ, principibus viris, & populo, rei priuatæ, & publicæ eueniunt, quia magna Genethliaci laborabant causarum inopia (Zodiaci enim signa, & Planetarum numerus impar est multitudini rerũ, quę toto mundo fiunt) coacti sunt varia cœlo fingere Astrorum gaudia, Antiscia, nouenarias, facies, currus, carpenta, familiaritates, odia, exaltationes, deiectiones, Alfridaria, fines, ducatus, defluxus, domicilia, loca, pro quorum varietate, varios stellæ funderent effectus. Quare Cardanus libro de Iudicijs geniturarum, cap. 26. Ex hoc, inquit, patet causa, cur tot inuenerint nugas, partes, facies nouenarias; quia non poterant tot rebus, quæ homini eueniunt, situ solùm septem Planetarum satisfacere, vnde hæc figmenta inuenerunt.

Sed nimirum inciderunt in Scyllam, cupientes vitare Charybdim, tam multa toto cœlo collocarunt commenta, tam varias, & contrarias singulis cœli particulis vires attribuere, vt ex qualibet genitura, quælibet quanquam prodigiosa euenta deduci possint, liceatq. Astrologis ex qualibet genitura nos magnis onerare promissis.

Nam quemadmodum in marmoribus, quæ multis qua vndatim, qua crispatim natura asperfit coloribus, alij Apollinem cum Musis, alij Augustum Cæsarem, alij Tiberium, alij Nilum cum sexdecim liberis, alij alia ludibria sibi spectare videntur, cùm tamen in marmore nihil aliud sit, nisi commistio quædam diuersorum, variorumque humorum; Ita in genituris, in quibus nihil aliud est, quàm stellarum situs, & lineamenta quædam, Astrologi & Reges, & Pontifices, & Poëtas, & Historicos, & honores, & dignitates, & opes, & vxores, & liberos vehementi agitatione mentis sibi fingunt. Hoc ipsum alio exemplo docet S. Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 24. Sicut vna figura literæ, inquit, quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideò qui vtranque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit, cùm homini scribit Latino: Et beta vno eodemque sono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est: & cùm dico, Lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent; nec ideò cõsenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem; sed ideò valent, quia consenserunt in eas: sic etiam illa Signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valẽt, &c. Quid igitur mirum, si non eadem sunt de eadem genitura iudicia, &, vt ait Cardanus libro de reuolutionibus, cap. 3. si optima genitura pessima iudicatur, pessima iudicatur optima?

Res exemplo fiet manifesta magis. Tradunt Genethliaci Astrorum vires debilitari, aut confirmari, acui, vel retundi, quando exaltantur, aut deijciuntur, vel quando sunt nocturna, aut diurna, quando sunt domi suæ, aut demorantur in aliena, quando suos habent fines, aut ingrediuntur alienos, quando matutina, aut vespertina sunt, quando Australia sunt aut Septentrionalia, quando in Signis masculinis, aut fœmininis, pigris, aut deiectis, quando iuuãtur aliorum benigno aspectu, aut maligna radiatione perstringuntur, quando gaudent,

dent, aut triſtantur, quando veſpertina, aut matutina ſunt, quando genituræ dominantur, aut alijs deſeruiunt, quando ſupra, aut infra terram diſcurrunt quando in loco ſunt à maligna ſtella infecto, vel ſoluto, & libero, alijſque ſexcentis modis.

Rurſus cœlum vniuerſum in duas partes ſecant, ab Ariete ad Libram aiunt Solem exaltari, à Libra ad Arietem deijci; Lunam verò exaltari à Tauro vſque ad Scorpium, deijci à Scorpio vſque ad Taurum; alioſque Planetas in alijs Signis deijci, vel exaltari, vt videre eſt apud Ptolemæum lib. 1. de Iudicijs, cap. 18. Et in exaltatione Aſtrorum maximas eſſe vires, in deiectione exiguas. Idem cœlum iterum alia ratione diuidunt in duodecim domos, vt ſuprà retulimus, cap. 28. Soli tribuentes Signum Leonis, Lunæ, Cancri, aliaſque domos alijs Planetis, qui in illis potiſſimùm vires ſuas exercent. Iterum ſingula Zodiaci Signa in tres partes tribuerunt, eiſque tres decanos attribuere: quod ex Firmico deſcripſimus ſuprà cap. 21. 22. 24. Quamuis igitur totum Signum domus ſit Saturni, Martis, & alterius, in ea tamen admittit alios decanos, qui in ſuo decanatu, & finibus tantundem valent, quantum domi ſuæ; ſingula præterea Zodiaci Signa vni ex his quinque Planetis, Saturno, Ioui, Marti, Veneri, Mercurio deputauerunt. His addiderunt directiones varias, multiplicesque reuolutiones, Alfridaria, & Abſides, caudam, caputque draconis, triangula, dextra, ſiniſtra, ignea, aërea, aquea, hexagona, tetragona, item dextra, ſiniſtraque, quadrata, antiſcia, dodecatemoria, aliaque innumera, quibus referti ſunt libri Cardani, Lucij, Bellantij, Gaurici, aliorumque.

Itaque quodcunque Aſtrorum, quacunque cœli parte conſtitutũ ſit, tam multis obnoxium faciunt extrinſecis cauſis, quibus in omnē partē eius virtus trahitur, vt nullus ſit adeò prodigioſus euentus, quem ſagax, & paulò acutior Aſtrologus ad illud referre nequeat. Quo fit, vt qui genituras obſeruant, cùm alius vnum, alius aliud triangulum, alius vnã, alius aliam directionem, aut reuolutionem, aut antiſcia, aut radiationem ſpectet, nullus autem omnia, quæ in vna genitura inſunt, aut mente complecti, aut conſideratè expendere poſsit, contraria de eadē genitura ferant iudicia, & cui vnus Neſtoris pollicetur annos, alter breuiſsimam præſcribat vitam, cui vnus Crœſi decernit opes, alter extremam præuideat egeſtatem. Facile mihi eſſet genituras percurrere omnes Bellantij, Iunctini, Gaurici, Cardani, Firmici, & docere aſtrologicas prædictiones, quas magna hominum admiratione exitus aliquando comprobauit, nō fuiſſe ex Aſtrologiæ præceptis explicatas, potuiſſeque longè aliter, quàm factum ſit, exponi; potuiſſe alias ex eis prædictiones commodè colligi; ſed quia Sixtus ab Hemminga Friſius Aſtrologiæ laude longè clariſsimus id nobis laboris præripuit, & triginta geniturarum exemplis oſtendit, quàm varios Genethliaca ſyntagmata explicatus habeant, & Aſtrologis res eſt manifeſta, ſine exemplis; alij verò, qui hanc diſciplinam non attigerunt, non poſſunt ſine moleſtia in huiuſmodi geniturarum labyrinthos induci, in quibus infinitæ ſunt ambages, cuniculi inacceſſi, creberrimæ fores, occurſus, & recurſus infiniti, errores, denique inextricabiles, breuitati hæc omnia concedemus, cùm præſertim qui ſynceræ Aſtrologiæ magiſtrum vbiq. agit, Hieronymus Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 43. ea, quæ de Franciſco Sfortia Mediolanenſium Duce, anno 1401. die 23. Iunij, hora 0. minuto 20. poſt Occaſum nato, ex natalitijs ſtellis collegerat, fateatur ingenuè eadem de eo enunciari potuiſſe, ſi vno die ante eadem hora natus fuiſſet. Martini Lutheri hæreſiarchæ variæ circumferuntur genituræ, diuerſæ ab ea, quam ponit Cardanus lib. centum geniturarum, genitura 11. ex omnibus tamen eandem vitæ improbitatem, proditionem Religionis, eandem impietatem, eandem labem morum, eundem vitæ exitum deducunt. Audiamus Tychonem Brahe lib. de noua ſtella, pag. 777. hac de re differentem: Silentio, inquit, præterire non poſſum, quàm inconſideratè, & perperam tam Gauricus, quàm

Carda-

Cardanus natalitium Lutheri tẽpus, vnà cum huic superinstructo cœlesti schemate designarit: natus est enim anno 1483. die 10. Nouembris, hora 1. ante mediam noctem sequentem, vt habet Kalendarium Eberi, cùm tamen Gauricus integro anno pòst natiuitatem eius assignet: & licèt Cardanus quoad annum ipsum rectiùs sentiat, tamen quia tam is, quàm alter diem 22. Octobris illi natalitium faciunt, ambo nouemdecim dies anticipando aberrant. Taceo, quòd Gauricus vnam horam à meridie, & alter decem elapsas habeat, &c.

Quæ est igitur ista ars? quæ ista disciplina, quæ Astrologorum declarat ingenium potiùs, quàm Astrorum vim, & potestatem? Quid aliud significant contrariæ de eadem genitura sententiæ, vel de diuersis eadem iudicia, nisi ingeniorum acumen coniecturas huc, illucque ducentium?

CAPVT XXXVI.

Astrologorum veras prædictiones nihil fauere huic disciplinæ.

NVLLA res maiorem Astrologiæ conciliat auctoritatem, quàm prædictiones quædam admirabiles, quas præter omnium opinionem euentus confirmant. Quo die natus est Augustus, in curia agebatur de Catilinæ coniuratione. Octauius pater cùm seriùs in Senatum venisset, vxorisq. puerperium excusasset, P. Nigidius clarissimus per ea tempora Mathematicus cùm partus horam cognouisset, affirmauit dominum terrarum orbi natum. Quamobrem Augustus postquam Imperium adeptus est natale thema suum vulgauit, descriptumque stellarum ordinem, sub quibus natus erat, argenteis nummis in vulgus dedit. Sub eadem fermè syderum constitutione, Cosmus Medices, qui Florentinorum Dux electus fuit, natus Capricorni Signo, non solùm in nummis, sed etiam in publicis operibus vsus dicitur. Tiberius Nero ab Augusto in Rhodum insulam relegatus, ibi plurimam huic arti Thrasyllo magistro operam impendit, quem in rupes quasdam inductum aliquando, ecquid sibi Astra portenderent interrogasse fertur, Cui Thrasyllus cum Imperium Romanum magnamq. fœlicitatem, cœlum polliceri audacter respondisset: Rursus Tiberius sciscitatus dicitur num suam quoque genitalem horam comperisset, quotum annum, quotumue diem ageret; Ille positus syderum, & spatia dimensus hærere primò, deinde pauere, & quantum introspiceret magis, tantò magis sibi timere cœpit, tandem exclamasse dicitur ambiguum sibi, ac propè vltimum discrimen à Tiberio instare: tum cõplexus eũ Tiberius præscium periculorum etiam incolumem fore affirmauit. Nec minus illustre alterum Thrasylli Vaticinium fuit. cum enim secundum maris littus animi cuasa obambularet eidem Tiberio ægre exilium illud ferenti affirmauit naue, quæ eminus spectabatur, vehi litteras Tibero fortunatissimas. nam res ita omnino euenit, vt vates monuerat; siquidem naue in portum delata, Tiberius literas ab Augusto, Liuiaque accepit, quibus Romam reuocabatur ad Imperij certissimam spem.

Quas ob res Tyberius tantam Mathematicorum prædictionibus fidem adhibuit, vt rerum potitus, nihil habuerit antiquius, quàm Romanorum ciuium genituras introspicere; atque animaduersa eorum fortuna, & moribus, eos è medio tollere, quibus Astra adipiscendi imperij spem aliquam facerent: vni Glabæ pepercisse dicitur, cuius serum, & breue significabatur Imperium, eique vt scribit Tacitus, prædixit; Et tu aliquando principatum degustabis: significans eum serò, & breui tempore regnaturum; quod & euentus comprobauit.

Neronem Claudium Cæsarem 18. Kalend. Ianuarias natum ante Solis ortum Astrologus, qui conspexerat syderum cursum,

cursum, Romæ regnaturum respondit, sed occisurum matrem. Quod cùm Agrippina mater audisset, Interficiat, respondit, modò imperet.

De genitura eius, inquit Suetonius, statim multa, & formidolosa, multis coniectantibus: non fuisse coniecturas vanas, euentus declarauit. Vespasianus verò Astrologiæ peritissimus suæ genituræ tantum fidit, vt inter continuas insidias coniuratorum Senatui affirmarit, aut neminem, aut filios sibi in imperio successuros; & Domitiano apud se cœnanti, & fungos tanquam venenatos respuenti, à ferro esse cauendum, dixit non à tuberibus, & rectè: nam à Stephano Domitillæ procuratore, Saturio decurione cubiculariorum, alijsque iuratis socijs septem vulneribus confossus tandem interijt.

Nec Domitianus minùs, quàm pater, aut Astrologia valuit, aut Astrologicis prædictionibus fidei adhibuit: pridie enim quàm periret, vt scribit Suetonius, affirmauit fore vt sequenti die Luna se in Aquario cruentaret, factumque aliquod existeret, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.

Nerua Domitiano ab Astrologis delatus, quòd Imperatoriam genesim haberet, non euasit mortem, nisi quia vnus ex ijs affirmauit, eum non diu victurum. Id quod euentus comprobauit: vno enim anno, & quatuor mensibus imperium tenuit.

Adrianus item Imperator singulis annis Astrologicas prædictiones comparauit, easque eo anno, quo è vita excessit, vsque ad eum mensem tantùm extendit, quo mortuus est, intelligens sine dubio non licere per sydera sibi vlteriùs fatum extendere.

Et ne omnia ad veteres illos Gentilium Imperatores superstitionis plenissimos reuocentur, nostra ferè ætate Ioannem Picum Mirandulæ Comitem, virum & generis nobilitate, & ingenij splendore, & doctrinæ copia posteris omnibus commemorandum, cùm duodecim libris Astrologicas rationes vanitatis accusasset, Astrologi ad experimentum prouocarunt, & inspecto eius Genethliaco, trigesimotertio ætatis anno illi à viuis migrandum pronunciarunt. Nec eos fefellit euentus, eo ipso anno decessit vir immortalitate dignissimus: quo experimento existimarunt omnes Genethliaci duodecim libris, quos aduersus Astrologiam vulgauerat, responsum satis.

Mortuo Leone X. Pont. Max. quæsitum fuit ex Paride Ceresario Mantuano Astrologo per ea tempora celeberrimo, an Cardinalis Farnesius ex Astris aspirare posset ad Pontificatum, Qui in hæc verba, vt refert Cardanus, respondit: Sydera pro nunc non sunt disposita, sed in aliud tempus erunt benigniora: pollicentur enim assumptionem ad summum gradum anno Domini 1534. ex directione Solis ad trigonum Mercurij cum testimonio Iouis, & Saturni, quo ille anno renunciatus fuit summus Pontifex.

Nec minùs mira fuit, vt ait Cyprianus Leouitius lib. 8. suorum Aphorism. de morte violenta Petri Aloysij Pauli III. filij genitura, ex qua Lucas Gauricus, Lucius Bellantius, alijque permulti eius necem die 10. Septembris anno 1547. Placentiæ patratam, multò antè prædixerunt: quorum suasu Paulus III. literas illi dedisse fertur, quibus significauit, vt caueret à die 10. Septembris, quo interemptus fuit. Sub hoc ipsum tempus, inquit, Ioannes Sleydanus lib. 9. suorum Commentariorum Aloysio scribit Paulus Tertius Pontifex, vt à die 10. Septembris caueret; Astra enim ei pronunciare cladem aliquam insignem. His acceptis literis Aloysius erat in metu, & sollicitudine, cum dies illa venisset, magno cum comitatu lectica deportatus, ex arce egreditur, vt vrbis munitionem, quam instituerat, videret: aderant etiam coniurati, sed cum ibi non possent, quod vellent exequi, subsistunt: & cum ille domum rediret, comitantur, & tanquam officij causa præcedunt numero triginta & sex, & vbi iam in arcem cum lectica peruenisset, è vestigio pontem pensilem ad se reducunt, ne quis præterea subsequi posset: Ibi continuo strictis pugionibus illum petunt, & in lectica confodiunt, &c.

Rursus Cyprianus Leouitius, Hieronymus Cardanus, Basilius, describunt

Alexandri Medices Florentinorum Ducis genesim, in qua luce clariùs aiunt videri cædem, quam à Laurentio Medices passus est.

Mitto Caroli V. Imperatoris, Francisci II. Galliarum Regis, Edoardi VI. Regis Angliæ, aliorumque Principum genituras, Astrologorum libris explicatas, non sine magna omnium admiratione.

Sed quis prætereat id quod magni nominis Astrologus, Galeatio Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci denunciauit, illum excessurum è viuis ex vulnere à suo vassallo infligendo, quod vbi Dux audiuit iracundia percitus, ex Astrologo quæsiuit, quod mortis genus ipse esset obiturus. Cui ille fidenter respondit, se in publico ex casu trabis excessurum; tunc Dux vt falsas eius præsagitione declararet, iussit illum capite plecti. Paratur locus, pulsatur campana, concurritur vndique ad funestum Astrologiæ spectaculum, occupantur fenestræ, onerantur tecta, refertæ domus, oppletæ viæ expectantium miserrimi Astrologi supremum obbrobrium; educitur reus è carcere, ducitur ad certissimam necem; dum ante Ducis ædes ingreditur, è sublimi cadit trabs, & è viuis tollit Astrologum cum carnifice; tunc enim verò timere sibi Dux, & obseruare Astrologiam, populusque malè illi ominari, & cruentam Ducis mortem expectare. Nec Astrologia eos fefellit. Die festo Sancti Stephani in Ecclesia eiusdem inuictissimi Martyris, vniuerso astante populo, spectantibus aulicis, Dux à suo vassallo multis vulneribus confossus interimitur.

Irrideamus nunc Astrologos; vanos, futiles esse dicamus; differamus contra Astrologica placita; condênemus Astrologos stultitiæ, fraudis, imprudentiæ; inuehamur in hexagona, tetragona, quadrata, triangula, domos, signa, gradus, ducatus, decantatus, doceamus hanc artem incertis ortam natalibus, nihil nisi futile, nihil nisi fabulosum continere: potuissentne tot præsagia tam varijs edita temporibus, eam veritatem consequi, quam consecuta sunt, nisi Astrologia certis constaret præceptionibus, & ars esset veritatis plena? Possumusne vanam eam disciplinam iudicare, quam re, & euentis quotidie confirmari videmus? Pleni sunt veterum Annales, plenæ historiæ, referta hominum vita huiusmodi prædictionibus. Nobis de multis paucas retulisse satis est.

At ea nonnunquam, quæ prædicta sunt minùs eueniunt: Ita sanè, sed errata hæc sunt Astrologorum non Astrologiæ, cuius perceptionibus si quis ritè vteretur, nunquam à vero aberraret: Nunc verò cum multi Astrologiæ præcepta non teneant, & qui ea callent non obseruent omnia, quæ ex arte obseruanda essent, quid mirum si ea prædicunt, quæ nunquam eueniunt? Quæ tandem ars id non habet, inquit Q. Frater apud M. Tull. lib. 1. de Diuin. earum dico artium, quæ coniectura continentur, & sunt opinabiles? An medicina ars non est putanda, quam tamen multa fallunt? Quid? gubernatores nonne falluntur? An non Achiuorum exercitus, & tot nauium rectores non ita profecti sunt ab Ilio, vt profectione læti, piscium lasciuiam intuerentur, vt ait Pacuuius, nec tuendi satietas capere posset?

Interea prope iam occidente Sole inhorrescit mare,
Tenebræ conduplicantur, noctisq; & nimbum occæcat nigror.

Num igitur tot clarissimorum Ducum Regumq; naufragiũ sustulit artem nauigandi? aut num Imperatorum scientia nihil est, quia summus Imperator, nuper fugit amisso exercitu? Aut num propterea nulla est reipublicæ gerendæ ratio, atque prudentia, quia multa C. Pompeium, quædam M. Catonem, nonnulla etiam te ipsum fefellerunt? Similis est omnis opinabilis diuinatio; coniectura enim nititur, vltra quam progredi non potest. Ea fallit fortasse nonnunquam, sed tamen ad veritatem sæpissimè dirigit: est enim ab omni æternitate repetita, in qua cum penè innumerabiles res eodem modo euenirent, ijsdem signis antegressis ars est effecta eadẽ sæpè animaduertendo, atque notando. Hęc ille.

Neque verò errata, quæ contingunt Astrologiæ, possunt ei derogare fidem, quæ

quæ etiam si semel tantum verum præuidisset, vera ars censenda esset diuinandi, vt disputat Cratippus apud M. Tull. lib. 1. de Diuinatione his verbis. Si sine oculis non potest constare officium, & munus oculorum, possunt autem aliquando oculi non fungi munere suo, qui vel semel ita est vsus oculis, vt vera cerneret, is habet sensum oculorum vera cernentium. Ita igitur si sine diuinatione non potest officium, & munus diuinationis constare, potest autem cum quis diuinatione habeat errare aliquando, nec vera cernere, satis est ad confirmandam diuinationem, semel aliquid ita diuinatum, nihil vt fortuito cecidisse videatur; sunt autem huius generis innumerabilia; esse igitur diuinationem confitendum est.

Hæc fermè Genethliaci pro sua Genethliaca disputant, nec intelligunt, si ista conclusio vera esset, eadem vti posse Haruspices, Fulguratores, Caballistas, Sortilegos, Zingaros, Coniectores somniorum, quorum generum nullum est, ex quo non aliquid, sicut prædictum fuerat, aliquando euaserit. An tu censes veteres Romanos, tam superstitiosè Augurijs daturos fuisse operam, nisi vidissent multa ita euenisse, vt Augures prædixerant? Calchantem, quem Augurem fuisse longè optimum, scribit Homerus, ad eam opinionem peruenisse putamus, ob quam classis Dux constitutus fuit nisi per multa vaticinia, quæ euentus confirmauit? Nunquam Amphiarus, qui auibus, & signis admonitus futura dicebat, tantam apud Græcos famam consecutus fuisset, vt ab eo etiam post mortem, & ex sepulchro oracula peterentur, si verum nihil vnquam prædixisset. Quid Helenus Priami filius, quam Æneas de suo in Italiam aduentu his verbis consuluit.

Troiugena interpres diuum, qui numina Phœbi,
Qui tripodas Clarij lauros, qui sydera sentis;
Et volucrum linguas, & præpetis omnia pennæ
Fare age, &c.

Nihilnè vnquã verum vidit? Quid Druidas Gallis, Persis Magos, quid Etruscos Romanis commendauit, nisi multæ, & admirabiles prædictiones euentis confirmatæ? Vnde ortã est exticina, & haruspicina, nisi quia aliqua in augurijs, & haruspicijs aliquando veritas eluxit? nũ propterea augurijs fidem habere me iubebis? Cum Lucius Vitellius contra Arabes exercitum duceret, Aretæ Arabum Regi Romanorum arma extimescenti responderunt Arioli, vt refert Ioseph. libro 18. cap. 7. exercitum illum non peruenturum ad Petram, sed prius excessurum è vita, aut qui exercitum parauit, aut cuius iussu paratus fuerat. Præsagium euentus comprobauit, mortuus mox est Tiberius Cæsar, & exercitus dimissus. Caio Iulio Cæsari prædixit Spurina proximos triginta dies quasi fatales caueret, quorum vltimus erat Idus Martiæ. Eo cum forte manè vterque in domum Caluini Domitij ad officium conuenisset, Cæsar Spurinæ, Ecquid scis, inquit, Idus Martias iam venisse? Et is, Ecquid scis, respondit, illas nondum præterijsse? Eodem die interfectus fuit Cæsar, nec augurium Spurinam, sed securitas Cæsarem fefellit. Agrippa Herodis nepos à Tiberio Cæsare in vincula coniectus, quòd Caio fauere videretur, ab Augure audiuit è vinculis ad regnum se peruenturum. Post sex menses, Tiberio vita functo, Caius successit in Imperio, qui Agrippam Regio titulo, & dignitate cohonestauit. Alexandro Magno Oxydracarũ Indorum metropolim oppugnaturo Demophon, qui ex ostentis diuinare solebat, prædixit vulnus, quod in ea oppugnatione accepit. Cœlio Pontico ius dicenti picus supra caput insedit, tunc Haruspices responderunt, Si auis libera euolaret, victuros hostes, si interficeretur, à Cilicibus victoriam staturam, sed moriturum qui interemisset; ita res euenit, oppressa aue, qui interfecerat, illico interijt. Lege veterum monumenta historiarum, nullam victoriam, nullam cladem, nullius Principis ortum, aut mortem reperies, quam augures non præsagierint; non potuerunt tamen huiusmodi prædictiones impetrare à Christianis hominibus, vt vllam esse Augurum, Haruspicumque disciplinam existimarent,

nec

nec efficere vt auium volatui, alijsque Gentilium superstitionibus fidem adiungerent. Age verò, si Augurijs, Auspicijs, extis nullam conciliare potuerunt fidem prædictiones quædam, quæ verè euaserunt, cur Astrologiam paucis quibusdam, & ex omni æternitate repetitis prædictis confirmamus? Nonne qua ratione Astrologia inducitur, eadem induci possent Auguria, Auspicia, cæteræque vanissimæ superstitiones? Nonne Zingari quoque, quos vocant, aliquando diuinant? Nonne sortilegis etiam nonnunquam aliqua contingit veritas? Quo die interfectus fuit Tiberius Gracchus, è domo egrediens, grauissimè ad limen offendit; idem accidit Crasso eo die, quo infausto prælio cecidit, an propterea Tibullo fidem habemus canenti:

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem?

Aut Laodomiæ scribenti marito:

Cùm foribus velles ad Troiam exire paternis
Pes tuus offensus limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui, tacitoque in pectore dixi:
Signa reuersuri sint, precor, ista viri.

Huiuscemodi etiam nugis fidem nos habere coges? coges sine dubio, si hanc Astrologorum rationem recipimus.

Faciamus Astrologiam confictam esse, faciamus excogitatam esse ad quæstum, nonne ex innumerabilibus, quæ quotidie Genethliaci prædicunt, oporteret aliqua interdùm vera euadere? possentne semper falsa enunciare, etiamsi maximè vellent mentiri? Quæ est igitur ista conclusio, aliquæ Astrologorum denunciationes euentis responderunt, Astrologia itaque certis, & exploratis præceptionibus constat? Quæ ratio, si quid efficit, efficit ea, quæ commentitia sunt vera esse? At, oculis quamuis aliquando peccent, quia tamen vera aliquando vident, necesse est inesse vim vera videndi; cur ergo Astrologum, qui vera aliquando præuidet, tametsi nonnumquam decipitur, diuinandi arte pollere non patamus? Ea de causa, quòd oculi vera cernentes vtuntur natura, atque vi sua; Astrologi, si quando vaticinando vera prædicunt, non vtuntur Astrologia, sed cæco casu, & fortuna, nec eorum præsagia ab Astrologia veritatem repetunt suam, sed aliunde. Solane Genethliaca obnunciationes veras reddere potest? si aliunde prædictiones mutuari possunt veritatē, quàm ab Astrologia, quā nullā esse sexcentis argumentis iam euicimus? Vnde norunt Astrologi sua præsagia non ab alio, quàm ab Astrologia ducere veritatem? Qui videt, non nisi oculis videt; idcirco, qui vel semel vsus est oculis, vt vera cerneret, eum oportet habere sensum vera cernentem. Qui verum enunciat, si alio quopiam verum enunciare potest quam Genethliaca qua licentia veras præsensiones ad Astrologiam refes? cur falsa vaticinia alijs causis: vera Astrologiæ solum tribuis? An responsurus es, quia Astrologia est veri disciplina; Id demum est de quo disceptamus, an Astrologia disciplina vera sit, an commentitia. Pones ne tanquam certum, & exploratum de quo maximè ambigitur? quo te conuertes? quomodo expedies hunc nodum? Dices fortasse, Astrologorum prædictiones huiusmodi esse, quæ non aliunde, quàm ab Astrologia habere possunt veritatem. Vnde id planum facies? quomodo probabis? vnde id efficies? assumesne quod dubium, & anceps est, pro certo atque concesso? quid inde efficies? Aio quamuis nullum esset Astrologię nomen, nulla natura, sed temere, & cæco casu Astrologi enunciarent, quæ prædicunt, aliqua necessario euentura ex ijs, quæ prædixerunt, non secus ac nunc eueniant? Quomodo ergo ostendes ea, quæ Astrologi prædicunt, non posse nisi ad Astrologiam referri cum sine Astrologia rerum omnium ratio constat? quomodo, aut vnde docebis eam veri esse disciplinam? P. Nigidius Octauio Augusto orbis terrarum dominatum. Thrasyllus Tiberio reditū in Italiam, & summam rerum Tiberius Galbæ serum, & breue Imperium prædixit; Quid tum? perspicuas alias Astrologorum narras præsagitiones, Quid est perspicuum interdum eorū obnunciationes veras euadere, quid ad rem de qua agimus? Hæc præsagia ab Astrologia mutuari veritatem? quid magis ambiguum? P. Clodius

Augur,

Augur apud Tullium lib. 1. de Diuinat. Consuli nunciauit bellum domesticum triste, ac turbulentum fore, quod paucis post mensibus exortum est; num propterea Augurum disciplina vera fuit?

Addam ad extremum, mirum esse cùm mendaci homini ne verum quidem dicenti credere iure soleamus, Genethliacos vna, aut altera prædictione, quæ vera euasit velle Astrologica dogmata confirmare. cum nos innumera, quæ longè aliter quàm ipsi prædixerint, euenere, proferre possimus aduersùs pauca quædam quæ fortuitò vera euaserunt, quid causæ est, cur his potiùs Astrologia confirmari, quàm illis labefactari dicatur?

CAPVT XXXVII.

Prædictiones, quibus Genethliaci suam artem confirmare solent, non esse Astrologicas.

ASTROLOGORVM præsensiones, si quæ veræ sunt, nullam huic disciplinæ conciliare auctoritatem, satis docuimus superiori capite, ea præsertim de causa, quòd cùm aliunde, quàm ab Astrorum scientia habere possint veritatem, nullam, vera præsagia huic arti astruere possint fidem, nisi planum fiat, huiusmodi prædicta non ab alijs causis, sed ab Astrologicis præceptis mutuari veritatem. Nunc ostendendum restat, prædictiones illas, quibus suam artem Astrologi stabiliri existimant, non esse Astrologicas, id est, ex Astrologiæ præscripto, quòd cùm probatum fuerit, perspicuum erit in ijs prædictionibus, nullum Astrologiæ collocari posse præsidium; non abibo autem longiùs, sed ex Astrologorum decretis rem deducam.

Primum quidem Mathematicis rationibus, & quibus ne Genethliaci quidem negare possunt fidem, id euincit Sixtus ab Hemminga Astrologorum facilè Princeps, libro Astrologiæ refutatæ, qui præcipuas genituras, quibus Astrologi suam artem confirmare solent, luce clarius ostendit alienas esse à scitis Astrologorum, & Astrologiæ decretis. Deinde non posse Astrologos ex arte enunciare, nisi generalia quædam, & indefinita auctor est Ptolemæus in cent. numero primo. Rursus lib. secundo. Quadripartiti, sic ait: Fieri autem nequit, vt qui sciens est particulares rerum formas pronunciet; sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit, sensibilis rei formam; oportetque tractantem hæc, rerum coniectura vti, soli autem numine afflati prædicunt particularia. Hinc Pontanus in dialogo quodam. Illi ipsi, inquit, qui ad particulares delabuntur prædictiones ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui, &c. Consentit Hieronymus Volphius de Astrologiæ vsu. Consentit Franciscus Iunctinus in Defensione Astrologorum. Consentit Cyprianus Leouitius in doctrina de Iudicijs natiuitatum. Consentit Cardanus sect. 1. Aphoris. 3. lib. de temporum & motum erraticarum stellarum restitutione, cap. 11. Consentit Lucius Bellantius, quæst. 1. artic. 1. & artic. 2. ad 3. qui indefinitè solùm ait Astrologos cognoscere natum futurum Principem, diuitem, militem, literis deditum: non posse autem ex Astris deduci futurum Imperatorem potiùs quàm Regem, aut Regem quam Ducem. Item diuinare posse Astrologos aliquem obiturum morte violenta, non autem à quo inferenda illa sit, aut quo instrumento, aut quo loco subeunda. Prædicere etiam posse itinera, nauigationes, vxores: non posse tamen præscire, quo quis equo, quibus socijs, quot dierum iter sit facturus, quã ducturus vxorem, aliasque circumstantias. Et sanè congressus stellarum, qui apud Romanos significabant dignitatem Consulis, Tribuni plenis, nunc extinctis huiusmodi dignitatibus constat non posse hoc

ipsum indicare, neque sydera, quæ nunc Cardinalatum spondent, potuerunt apud antiquos eandem dignitatem portendere. Dignitatem ergo indefinitè significant Astra, non hanc, aut illam certam, & constitutam.

Quare, ne rem manifestam onerare videar non necessarijs exemplis, constitutum sit, non posse Genethliacos nisi generalia quædam, aut præsentire, aut prædicere; At ea, quæ proferunt Astrologi ad confirmandam artem suam sunt certa, ac definita, singularia, & determinata. Publius Nigidius Octauio Augusto, Thrasyllus Tiberio non vagam, & incertam dignitatem, sed Imperium Romanum dicuntur prædixisse; Neque qui Neronem Romæ regnaturum, sed occisurum matrem responderunt, generalem sed singularem, denunciarunt euentum; Constat igitur non diuinasse ex artis præscripto.

Vbi didicerat Mediolanē. Astrologus, qui Galeatij Ducis necem prædixit, se ex casu trabis, non lapidis, non tegulæ, alteriusve rei interiturum? Qui Astrorum congressus, quæ domus, qui aspectus talem mortem portendit? Vbi Ptolemæus, aut alius vllus Astrologiæ magister disputauit de trabium casu, aut morte ex casu trabis? Quibus auctoribus cognouerat, quando Princeps occidendus sit à vassallo, & quando ab alio quopiam? Quibus Astris nascuntur ij, qui à vassallis perimendi sunt? Qua Astrologiæ parte differitur de morte à vassallo inferenda? Nullus è plebe, aut eorum, qui in alios dominij iura non exercent, nascitur sub huiusmodi stellarum cœtu? Certum itaque, & exploratum est, transcendere Genethliacæ fines, quicunque ad euentus particulares descendunt. Et his prędictis confirmamus Astrologiæ disciplinam? Quid? nonne Cardanus sectione prima, Aphoris. vltimo docuit Principum successus Astris non subiacere? nonne libro centum geniturarum, genitura septima, quæ est Caroli Quinti Imperatoris, affirmat ex genitura non posse de publicis negotijs ferri iudicium? Nonne Iulius Firmicus libro secundo, capite vltimo, negat licere de statu Reipublicæ, vel de vita, & negotijs Romani Imperatoris quidquam ex Astris cognoscere? qua ergo cōstantia ad natalitia Astra referimus Principatum, Augusti, Tiberij, Neronis, Adriani, Vespasiani, Domitiani? Quid clamat Cardanus sectione prima, Aphorismo 59. Artis veritatem ostendunt Tiberij, Claudij, Neronis, Adriani, Gordiani Cæsarum experimenta, præter ea, quæ Piccinino, & nostris temporibus acciderunt?

En tibi quod tibi suprà dicebamus, Genethliacos perinde diuinare, siue seruent Astrologię pręcepta, siue negligant. Addo nunc, ad veritatem magis accedere, quando artis spretis legibus fortuito, & cœco casu fundunt quidquid venit in buccam, quam quando Astrologica consulunt decreta; id euincunt prædictiones de Augusti, Tiberij, Claudij, Neronis, Domitiani, Galbæ, Gordiani principatu, si quid euincunt.

Sed veniamus ad Octauium Augustum, cui Nigidius Imperium Orbis terrarum prædixit. Nam non potuit ille ad imperium peruenire, nisi Iulio Cæsare, & Pompeio, aut vita, aut ea auctoritate, quam maximam in Republica obtinebant, orbatis; At Astrologi, & Cæsari, & Pompeio eadem obseruatione, qua Nigidius Augusto, & haud scio an etiam meliori, pollicebantur principatum. Quàm multa, inquit Tullius lib. 2. de Diuinatione, ego Pompeio, quàm multa huic ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini? neminem eorum nisi senectute, nisi domi, nisi cum claritate esse moriturum.

Persimiles fuisse Augusti, & Cosmi Medices genituras, scribunt ferè omnes, qui hac de re scribunt, vnde Asterismo Capricorni, quo Augustus in nummis argenteis vsus est, Cosmus non modo pecuniam, sed publica etiam ædificia signasse fertur. In Cosmi porro genitura Hieronymus Cardanus nullum Principatus indicium, sed solius prudentiæ signa vidit libro centum geniturarum, genitura 49. Sol in Septimo loco, inquit, fortunam, quæ ex prudentia oritur, præstat: Luna in ascendente magnam

gnam fœlicitatem, quia verò cum Saturno iuncta est, & ad Iouis trinum vadit, separans se à Saturno, & signo igneo, ostendit maximum consilium; quod si Iouis radij abessent, æqualem tantæ prudentiæ stultitiam. Nunc vides quantum referat immutatio, quæ poterat esse stultissimi si soli Saturno applicasset, sic posita sapientissimi est. Sol autem fuit iuxta Virginis spicam per duas cœli partes. Cætera, ingenuè fateor, tanto viro vix consentiunt, &c. Hæc Cardanus de celeberrima genitura, in qua alij innumera alia, & incredibilia viderunt; sed nimirum, vt supra cap. 28. dicebamus, quisque sua sibi somnia fingit: & quemadmodum in nubibus ventorum vi huc, & illuc agitatis alius nauem, alius montem, alius arborem, alius milites armatos videre, sibi videtur, ita in genituris egregij vates varia ludibria somniant.

Quod spectat ad Tiberium, Thrasyllus ex vaferrimo eius ingenio, ex beneuolentia Augusti erga Liuiam eius matrem, ex Liuiæ dolis, ac fraudibus, quibus duo Augusti filij interijsse dicuntur, multò faciliùs quàm ex Astris præsagire illi potuit imperium. Periculum verò, quod Tiberio interrogante quod genus mortis esset subiturus, sibi imminere cognouit, in Tiberij truculento ingenio, in animo ira percito, in vultu, in oculis vidit ille potiùs, quàm in stellis, quæ nec liberas Tiberij voluntates agere poterant in Astrologum, nec certam, ac definitam illius periculi horam significare. Iam verò quod Thrasyllus eidem Tiberio prædixit naui, quæ Rhodum appellebat litteras deferri gratissimas, ne Astrologi, quidem admittent ex arte fuisse pronunciatum, cum nullum hactenus tota Genethliaca latum sit præceptum iudicandi, è stellis, quas nauis quælibet ferat litteras: excogitatum id crediderim à Thrasyllo ad leuandam Tiberio exilij molestiam, quod sæpius fortasse fecerat, casusque, vt aliàs sæpe contingit, confirmauit denunciationem, non ars, neque consilium. Nil necesse est dicere de ijs, quos, genituris inspectis, Tiberius è medio substulit; res enim ipsa declarauit vanas fuisse astrorum vires, quæ pollicebantur Imperium. Nil de Galba, quem verbis, vt multos alios Senatores permulcere voluit callidus veterator Tiberius. Nil de Neronis natali, cuius truculentia cùm pertinuerit ad multos, non potuit ex vnius horoscopo cognosci. Nil de confidentia Vespasiani; Astrologia enim, quæ est coniecturalis, & probabilis solùm, non potuit certò cognoscere filios sibi in imperio successuros. Nil de Domitiano natura timido, & suspicioso, qui non ea solùm nocte, sed toto Imperij tempore cruentam mortem sibi timuit. Nil de Neruæ genesi, quam alijs negantibus, alijs affirmantibus esse Imperatoriam, necesse fuit alterutros diuinare. Nil de Adriani morte, qui alia de causa fortasse intercidit Astrologicos calculos, quàm quia putaret eum mensem sibi fore supremum. Certè si sui excessus tempus præsciuisset, meliùs domui suæ, amicis, Imperio, Vrbi, Militibus consuluisset.

Ad Ioannem Picum Mirandulanum venio, cuius genituram describit Cardanus libro centum geniturarum, numero 65. his verbis: En eius, qui per calumniam Astrologiam insectatus est genitura. Verùm non absque ratione Luna in Saturni, & Mercurij quadrato, cum ipsa atque Saturnus in domibus, ac fixis signis sint, ipseque Saturnus genituræ dominus, profundissimam memoriam, acre ingenium ad studia, incorruptamq. perseuerantiam decernunt; Tum verò quia Luna in octauo loco erat, turbidum ingenium; & quia radiatio quadrata est, iudicium tollit. Manifestum est autem, & luce clarius quod diuitias spargeret: nam Mars in secundo loco; non tamen deficiente crumena; nam Sol in eius trino, & ipse in domo sua. At quia ambo in triplicitate aquea, nomen decernunt gloriosum. Deiectum verò animũ, & à generis origine alienum faciunt cadẽtes omnes Planetæ ab Angulis præter Iouem, qui in Capricorno cadit. Necesse verò est breuis vitæ hominem fore, cum sola Luna, quæ super terram est, à Saturni, & Mercurij radijs, tum

etiam à Martis impedita vitam adimat: quæ nisi Solis sextili foueretur, atque in Taurio domo sua esset, mortem in infantia decreuisset. Vixit igitur annis 33. cum eius obitum Astrologus eodem anno prædixisset, qui etiam aduersùs illum scripsit. ita Cardanus: Ex quibus constat, nihil potuisse aliud Bellantium ex genitura de Mirandulano præsentiscere, nisi futurum illum breuis vitæ. Itaque quod addidit, excessurum anno 33. ætatis, non ex Genethliacis fontibus, sed aliunde, hausit.

Planiùs adhuc facere possum, non fuisse hanc prædictionem ex artis Genethliacæ præscripto, Ptolemæi clarissimi Astrologiæ Magistri testimonio, qui lib. 1. de Iudicijs, cap. 3. negat posse quidquam certò, & indubitatò de vita & morte statui ex solis Astris. Non autem existimandum est, inquit, omnia à supernis causis in res humanas deriuari, tamque inuiolabili, & diuino quodam edicto, ita vt nulla vis obsistere possit, quin illa, ita grassentur; Nam ipse quidem cœlestium corporum motus sempiternus est, & procedit diuino, & inuariabili ordine, ac lege: Inferiora verò mutationibus subijciuntur, ideò non à superioribus tantum, & primis causis res accidunt, sed etiam per consequentiam legis, & ordinis naturalis, & variabilis.

Rursus ibidem: Atque ita par est existimare, naturæ studiosos prædicere, hac scientia euenturas res hominibus, non inanitate quadam opinionum ingredientes; quæ enim habent multas, & ingentes effectionum vires, euitari non possunt, cùm alia, quibus illud non accidit, facilè conuersiones admittant; hoc modo, & medici, si qui in notandis morbis exercitati sunt, præuident, qui lethales sint morbi quique curabiles. De his igitur, quæ mutationibus obnoxia sunt, ita audiemus differentem Genethliacum, vt si verbi causa talem orationem habeat; quoniam talis est, de qua loquor, constitutio, fiet si proprietates aëris tali modo conuertantur, magis quidem, aut minus ad subiectas congruentias, vt illinc talis quispiam morbus existat, &c. In tanta supernarum causarum imbecillitate, qui potuit Bellantius Astrologice Mirandulanum facere reum mortis anno trigesimo tertio ætatis?

Et illud quod Ptolemæus libro primo de Iudicijs capite secundo scribit his verbis: Quis nesciat quantum seminum diuersitas ad proprietatem generis vniuscuiusque momenti habeat? cùm & hoc ipsius cœli circumfusi, & definiti omnibus terris hemisphærij ambitus opus sit, vt vires omnibus seminibus instruantur, quibus vnumquodque in sui generis effectione, & informatione excellat, vt hominis, equi, & cæterorum. Dilucidè belleque declarat Lucij Bellantij temeritatem, ex natalitijs Astris definientis Pico Mirandulano supremum vitæ diem; si enim tanta est seminum vis, nec Bellantius perspectum habere potuit semen, quo Mirandulanus efformatus fuit, non nisi temere potuit ex Astris decernere certum mortis annum; cùm enim & bonitas seminis, & multa alia possint stellarum malignitati obstare, fortuitò in veritatem incidit, qui Mirandulano mortem ex stellis denunciauit.

Non ne Astrologi omnes eo præsertim nomine Genethliacam apprime vtilem dicunt esse mortalibus, quod qui præscius sit futurorum facile auertere potest impendentem mortem, declinare mortis pericula? cur ergo Mirandulano non licuit necem quam Astra 33. anno ætatis minabantur aliqua procuratione declinare? si declinare quidem potuit, non declinauit tamen, casus sine dubio Bellantij vaticinium confirmauit potius, quam ars: præsagia porro quæ, vel casu, vel alia sublunari causa vera euaserunt, quàm Astrologicæ disciplinæ faciunt fidem? Renunciarit Bellantius moriturum Mirandulanum 33. ætatis anno. Quid tum? constabat ne illam veram esse Mirandulani genesim? si id certum non erat, nec exploratum, quod infra capite 44. demonstrabimus: qua confidentia Bellantius, decreuit de supremo Mirandulani anno? Denique cum recipiant Astrologi directiones, quæ diræ maxime

ſunt; interdum nihil inferre detrimenti, contra verò minus ominoſas interficere, quod bene longa inductione probauit Sixtus ab Hemminga libro Aſtrologiæ refutatæ Genit.4. & nos oſtendemus infra cap.46. qui potuit Bellantius ex arte aſſerere Mirandulanum non exceſſurum 33. annum?

Atque hæc de Mirandulano, venio ad Pauli Tertij genituram quam à Paride Cereſario perperam explicatam fuiſſe probat Sixtus ab Hemminga certiſsimis Aſtrologiæ decretis. Primum enim quod Cereſarius, ait, anno 1521. ætatis Farneſij 54. labente non fuiſſe Aſtra rite diſpoſita, alienum eſt ab Aſtrologia; eo enim anno videre eſt, in genitura Farneſij à Cereſario erecta Directionem Medij cœli ad ſextilem Veneris, gr.29. min.2. Capricorni, menſe Septembri: Reuolutionem Medij cœli ad ſextilem Veneris grad.29. min.2. Tauri, Menſe Octobri, quo exceſsit Leo X. Reuolutionem Solis ad cor Leonis, & ſextilem Iouis. Reuolutionem Lunæ ad Trigonum Iouis grad.21.min.46. Libræ, Menſe Aprili. Succeſsit autem Adrianus Sextus Leoni X. in Pontificatu die 9. Ianuarij anno 1522. quo tempore Sol erat in fine Capricorni. Neque Mars, aut Saturnus fœlicisſimis his Farneſij ſtellis officiebant vlla ex parte; ex Aſtrologicis, itaque rationibus fœliciſsima quæque potuit Cereſarius Farneſio polliceri. directio enim Medij cœli in honorum, & bonorum fortunæ negotio præcipuas ſemper partes habuit. Aliud ſine dubio Genethliacus ſpectauit, quam aſtra: vidit nimirum alios Cardinales Tranenſem, Campeggium, Borbonum, Mediceum, qui poſtea Adriano ſucceſsit, Farneſio longo interuallo antecedere, ideo negauit Aſtra tunc eſſe diſpoſita.

Nec minus ab Aſtrologica arte alienum eſt, quod ſecundo loco affirmauit Cereſarius, benigniora futura Farneſio Aſtra anno 1534. ætatis 66. ex Directione Solis ad trigonum Mercurij; nam contra omnium Aſtrologorum placita Mercurium facit honorum auctorem. Deinde eodem anno in genitura Farneſij Sol directione peruenerat ad Iouem. Nullaq. facta huius directionis mentione Mercurium prætulit Ioui, trigonum Mercurij pluris fecit, quam Iouem ipſum, contra omnia Aſtrologica decreta. Lapſus fuerit, dicet aliquis Cereſarius, hic tamen videmus directione Solis ad Iouem contuliſſe Farneſio Summum Pontificatum. Nihil tale videmus, nam huiuſmodi corporum cœleſtium defluxus, id eſt directiones Medij cœli, Solis, & Lunæ ad corpora, ſiue ad radios, benificorum frequentiſsimæ ſunt in ſingulis genituris ſine vllo effectu. Ab electione Clementis VII. vſque ad obitum Pauli Tertij viginti & quinque, & eo amplius anni effluxerunt, quot directiones per id tempus in Cardinalium genituris inanes dilapſæ ſunt? Cur Soli Farneſio eam dignitatem contulerunt? Qua nota internoſcitur fœlix illa directio, quæ tantam præſtat dignitatem, ab ijs quas ſine effectu præteruolant? Conſtitutum igitur ſit Cereſarij præſagium non fuiſſe Aſtrologicum.

Sed neque eorum prædictio ex arte fuit, qui Petro Aloyſio Placentiæ Duci necem anno 1547. die 10. Septembris, ætatis anno quadrageſimoquarto ominati ſunt. Nam Lucas Gauricus primæ auctoritatis Aſtrologus diligenter eius geneſi inſpecta ſtatuit, non tam cœleſtes Orbes, quam eius peccata, tam miſerandi interitus cauſam fuiſſe. & Sixtus ab Hemminga libro Aſtrologiæ refutatæ Genitura 9. luce clarius oſtendit die 10. Septembris anni 1547. nihil omnino fuiſſe in Petri Aloyſij genitura ominoſum: ſed ſi quam Directiones, ſi quã Reuolutiones vim habent, timendum illi fuiſſe in fine Martij, quando Sol in eius geneſi ad oppoſitum Saturni peruenerat, & reuolutione eiuſdem corpus attigerat die 21. 22. 23. cũ Mars eodem tempore tranſiſſet 7. gradũ Geminorum oppoſitum Solis, & Luna 12. 13. 14. eiuſdẽ Menſis perueniſſet ad corpus Martis. Quare cum tam dira conſpiratio ſyderũ nihil Petro Aloyſio intulerit incommodi, ſed die 10. Septembris ſublatus fuerit integris Aſtris, non Aſtrologiam eos ſecutos oportet, qui à die 10. Septembris illi cauendum dixerunt, ſed ali-

quid de inita coniuratione, & Placentinorum consilio de Petro Aloysio interficiendo cognouisse.

Alexandri Medices genitura tam aliena fuit à morte, quam illi Astrologi præsignificarunt, vt necesse fuerit Gaurico detrahere ex hora natiuitatis minuta 4. secund. 20. vt tempus ortus congrueret cum eo genere mortis. Quod vitium frequens est apud Astrologos: ex euentis enim rectificant tempus natiuitatis, & rursus ex hora natali, pudenda nugatione, de euentis decernunt. Huiusmodi nos genituras admiramur, huiusmodi illi genituris Astrologiam confirmant: spectata Alexandri genesi clari nominis Astrologus, de eo anno, quo mortuus est, loquens, omnia, inquit, videbantur salua, Directiones, & Reuolutiones innoxiæ; nam horoscopi ad quadratum Martis iam præterierat. Ingressus anni, & transitus Planetarum tollerabilis, nulla luminarium ominosa Eclipsis, Tempus mortis carebat omni suspicione.

Denique Caroli Quinti, Ferdinandi Imperatoris, Henrici Secundi, Francisci Secundi, Caroli Noni Galliarum Regum, Henrici Octaui, Edoardi Sexti Regum Angliæ genituras alienissimis interpretationibus ab Astrologis deprauatas fuisse, & aduersùs omnes Astrologiæ tabulas, declaratas ab Astrologis leges apud Sixtum ab Hemminga lib. Astrologiæ refutatæ: Cosmi Medices Florentinorum Ducis genesim omnium Astrologorum literis illustratam, Cardanus libro centum geniturarum, ingenuè fatetur cum eius rebus gestis non congruere.

CAPVT XXXVIII.

Prima ratio, ob quam Abstrologi verum aliquando denunciant.

Qvamvis nihil possem disputare quamobrem obnunciationes Astrologorum veræ aliquando euadant, & tantummodo docerem eas nō esse ex Astrologiæ præscripto, nullaque huiusmodi prognostica huic disciplinę facere fidem, quemadmodum neque augurijs, neque sortibus, neque Cabalæ conciliant tales prædictiones vllam auctoritatem, abundè sine dubio satisfecissem ijs, qui re, & euentis quotidie hanc artem confirmari contendunt: verùm ne summo Dialecticorum iure secum agi Astrologi ægrè ferant, non grauabor causas aliquas exponere, ob quas euenit vt nonnunquam à veritate non omnino aberrent.

Principio casu, & fortuna id euenire censent grauissimi viri, & cùm tam multa quotidie fundant prognostica, negant mirum esse aliquid aliquādo perinde ac prædictum est, euenire. sed mirandum potiùs esset, inquiunt, si in tanta prædictionum multitudine, & varietate nulla euaderent vera. Quis enim est (inquit Tullius) qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? tamen nemo est, quin sæpe iactans, Venereum aliquando iaciat, nonnunquam etiam iterum, & tertiò. Aspersa temerè pigmenta in tabula oris lineamenta effingere possunt; Suem rostro A, literam imprimere quid prohibet? Tradidit Carneades in Chiorum lapicidinis saxo defosso caput extitisse Panisci. nulla est tam delira anus, quæ aliquid interdum non diuinet. quid miramur igitur Genethliacos

aliquid

aliquid diuinare? Et quidem nobis conuenit cum Astrologis aliqua, quæ prædicuntur, euenire, multo plurima longè aliter contingere, quàm Genethliaci prædixerunt: quare cùm aliqua vera, multò plura falsa sint Astrologorum responsa, nonne ipsa varietas, & inconstantia, quæ est propria fortunæ, & casus, declarat fortunam, & casum, non artem causam esse, cur Astrologi verum aliquid fundant? quod si in alijs rebus multò plura, & magis mirabilia, quàm in Genethliaca casu effici videmus, cur is inter prædictiones quoque Astrologicas locum non habeat? Sumenti Octauio virilem togam cùm tunica lati claui resuta ab vtraque parte ad eius pedes decidisset, exclamauit sutor futurum aliquando, vt is ordo, cuius illud insigne esset, ei subijceretur; diuinasse sutorem dicemus, an fortè fortuna eius verba vera fuisse? Thrasyllus, qui Tiberio affirmauit ea naui, quam appellere videbant, literas vehi læta, & fœlicia nunciantes, artene, an casu vsus est?

At non potest casu fieri, inquies, quod omnes in se habet numeros veritatis. Aspersa, ait Q. Frater apud Tullium libro I. de diuinat. temere pigmenta in tabula, oris lineamenta affingere possunt, num etiam Veneris Cnidiæ, Coæq. pulchritudinem effingi posse adspersione fortuita putas? Sus rostro si humi A, literam impresserit, num propterea suspicari poteris, Andromacham Ennij ab ea posse describi? Fingebat Carneades, in Chiorum lapicidinis saxo effosso caput extitisse Panisci: Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certè non talem, vt eam factam à Scopa diceres: sic enim se profectò res habet, vt nunquam perfectè veritatem casus imitetur. Enimuerò hoc ipsum declarat fortuitam esse Astrologicarum prædictionũ veritatem: quemadmodum enim sus vnam, aut alteram literam humi imprimere potest, Virgilij Æneadem describere non potest, & aliqua oris lineamenta casu fieri nihil prohibet, Veneris tamen pulchritudinem casus nequit exprimere, ita Genethliaci vnum, aut alterum euentum diuinant, omnia quæ in vita eueniunt, assequuntur nunquam. Ex quadraginta rebus, inquit Cardanus lib. de Iudicijs geniturarum, cap. 6. vix eueniunt decem. Legantur centum genituræ Cardani, quæ confictæ sunt, & aptè excogitatæ ad eorum vitam, & mores, quorum res gestæ iam perspectæ erant, tam paucos tamen continent euentus, vt si conferantur cum infinita rerum multitudine, quas viri clarissimi in vita gesserunt, sus aliquam literam humi impressisse videatur: ipsimet Astrologi nihil in suis libris inculcant frequentiùs, quàm non posse omnes vitæ actiones ex Astris prædici, nec eas quæ prædicuntur certa, sed probabili quadam coniectura prædici. Aut ergo omnia quæ fiunt, quæque futura sunt, ex omni æternitate definita esse, fataliter confitendum est, quo nihil potest esse magis alienum; aut recipiendum (quod res est) Astrologicas præsensiones non habere perfectam, & omnibus numeris absolutam veritatem, sed fortuitam, incertam, opinabilem, ex qua nulla planè huic disciplinæ accedat auctoritas.

Assidebat, inquit Gellius lib. 7. noctium Atticarum, cap. I. P. Scipio Africanus, oppugnabatque oppidum Hispaniæ, situ manibusque, ac defensoribus validum, & munitum, re etiam cibaria copiosum, nullaq. eius potiundi spes erat; & quodam die, ius in castris sedens dicebat, atque ex eo loco id oppidum procul videbatur, tum è militibus, qui in iure apud eum stabant, interrogauit quispiam ex more, in quem diem, locumque vadimonium promitti iuberet, & Scipio manum ad ipsam oppidi, quod oppugnabatur, arcem protendens, Perendie inquit, se se sistant illo in loco, atque ita factum est, die tertio, in quem vadari iusserat, oppidum captum est, eodem die in arce eius ius dixit. Hæc ille. Num Scipionem diuinatione vsum existimamus? Nihil minùs, id casu contigisse dicimus libentiùs; nec huiusmodi vaticinium aut vatis illi adiunxit auctoritatem, aut inter Vates illum reposuit; & Astrologo satis est, semel vera præsentire, vt inter Vates numeretur? Sanè, cùm mendaci homini ne verũ quidem dicenti

credere soleamus, cur Genethliacis quotidie mentientibus adhuc habeatur fides?

CAPVT XXXIX.

Altera causa, ob quam Genethliaci aliquando diuinant.

NON solùm casus, sed etiam Astrologorum vafrum ingenium, qui ita Genethliacas prædictiones componere consueuerunt, vt quodcunque euenerit, prædictum videatur, efficere solet vt Genethliaci vera præsagire non rarò putentur.

Primum quidem generatim, & indefinitè Astrologi enunciare consueuerunt quæcunque denunciant è cœlo. Quare Ptolemæus in Centiloquio num. 1. Fieri, inquit, nequit, vt qui sciens est, particulares rerum formas pronunciet, sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit sensibilis rei formam: oportet tractantem hæc, rerum coniectura vti, &c. Et Cardanus sect. 1. Aphorism. 3. cùm artes, quæ proprijs subiectis inhærent, nihil certi polliceri de futuris possint, Astrologus nunquam absolutè quidquam de futuris pronunciare debet. Generalia verò cùm trahi in varia possint, nihil mirum est Genethliacos vera denunciare interdum. Sumam exemplum ex Cardani genitura, quam ponit libro centum geniturarum, numero 83. & est Herculis Ferrariæ Ducis. Hæc genitura, inquit, est Principis viuentis, & cùm habeat Iouem in Veneris opposito, significat abundantem luxum, fœlicitatemque, Sol cum Mercurio in Ariete discurrendi per singula rationem bonam, Mars, & Saturnus in Sextili Iouis potenti; Saturno cadente aliqua decernit pericula ex occultis insidijs, ipsumq. ad aliqua peragenda disponunt, quæ non adeò quandoque à cæteris probentur.

Rursus genitura 85. Vitam habebit laboribus plenam, nam maximi superiores sunt in cœli medio, & retrogradi, &c.

Item genitura 50. Luna Veneri iuncta in Cancro, inquit, & caput in prima fortem decernunt vitam, amplamque fortunam, &c. Lib. de Iudicijs, cap. 6. Quia Mercurius, inquit, & Iupiter in genitura sunt significatores substantiæ, & Promissor est Venus, & hi tres sunt in trino ac sextili, hoc anno aliquid inchoabo, quod erit causa lucri non mediocris.

Et cui hæc non possunt accõmodari? aut in quem non cadunt, quæ adeò indefinitè dicuntur? Eodem astu, & fraude sæpe denunciant imminere periculum aliquod, & siue offendamus ambulantes per vrbem, siue calce petamur ab equo, siue sella decidat in cubiculo, siue aliud quodcunque contingat, id demum esse cõtendunt, quod prædicebatur. Pollicentur alias dignitates, & honores, cui prædictioni incredibile est quàm multis euentis concilient fidẽ, siue quis ab amicis honorarius arbiter in causa aliqua constituatur, siue sacris initietur, siue donetur laurea doctoratus, siue à Principe honorificè excipiatur, siue vrbi, aut oppido præficiatur, siue in Principis aulam asciscatur, siue alia quacunque ratione splendoris aliquid, & dignitatis consequatur, insolenter iactant id esse à se multò ante præuisum.

Quare quod Cardanus ait genitura trigesimaprima, stellas decernere Hieronymo Morono gratiam apud Principes, potestatemque maximam, quandoque etiam supremam, quàm multis modis verum esse potuit? Quod Philippo Archinto genitura 32. canit, cùm Sol ad Lunæ quadratum peruenerit, merito honore decorabitur, quot habere potuit veritates.

Cauere præterea solent tam calide suis prædictis, & tam multa ad ea requirere, vt mira quadam arte ab Astrologia planè diuersa, vera denuncient. Nam cum omnia fermè, quæ mundo toto fiũt naturali quadam colligatione copulata sint; vt, Inuenies thesaurum, nimirum si terram effoderis, nisi æger fueris, si per

Principem licuerit, si veneris ad eam ætatem, qua Astra thesaurum pollicentur, si id non prohibuerit violentus aliquis casus, deinde reliqua. Item suscipies liberos, si duxeris vxorem, si vxor fuerit fœcunda, si tandiu vixeris, vno verbo ita muniunt suas prædictiones, & in ea se abdunt penetralia, quibus nonnisi vera responsa prodire possunt. Nam si ea omnia, quæ requirunt ad sua prædicta, conserte, contextèque, conueniant ad rem efficiendam, non potest id, quod denunciatum fuit, non euenire: si aliquid desit ex ijs, quæ Astrologus exigebat, vera adhuc eius est enunciatio, quæ rem antecedentibus omnibus causis, & re nulla impediente dixit esse futuram. Prædicit exempli gratia Astrologus, Cōualesces è morbo, ita accipiendū aiunt, si adhibueris Medicum gnauum, solertē, peritum, si Medico obtemperaueris, si pharmaca non fuerint vitiata, si alius non intercesserit grauis error. Siue itaque conualesces, siue non, Astrologus vera vidit: si enim non sequitur sanitas, aliquid defuit ex ijs, quæ necessaria erant ad valetudinem: Si conualueris, recte Astrologus vaticinatus fuit, qui sanitatem pollicebatur. O præclaras prædictiones! ò admirabilem disciplinam! Quorsum tot Astrolabia, tot Quadrantes, tot Tabulæ, tot Alfridaria, tot Absides? Quilibet è vulgo certò, & indubitatè salutem polliceri potest, sine vlla Astrorum scientia: si enim nihil eorum desit, quæ ad sanitatem conducunt, sine dubio sequetur salus.

Quo loco longè, lateque splendescit Astrologorum inconstātia. quando enim eis ostēdimus, nihil posse certò ex astris cognosci, propterea quòd ea, quæ fiunt, non solis astris agentibus fiunt, sed concurrentibus etiam sublunaribus causis, quas Astrologi nec obseruant, nec obseruare possunt, responderunt ab astris moueri, & aptari reliquas causas ad id efficiendum, quod astra portendunt. Nunc quoniam re, & euentis eorum prædicta quotidie refelli luce palā ostendimus, à proximis, & coniunctis causis, aiunt, astra prohiberi, ne id præstent, quod Astrologus pollicebatur. Egregiam sanè disciplinam!

Quid dicam de verborum inuolucris, & inaccessis latebris? ita interdum loquūtur, vt Chaldæos ipsos, aut Ægyptios loqui putes. hinc creberrima Arabicarum vocum vsurpatio, *Allilage, Almugea, Rabut* hinc flexiloquæ orationes: illæ, quæ in omnem partem trahi possunt: hinc obscura, & cæca prædicta, & quæ nullo Astrorum tanto splendore illustrari possunt, vt intelligantur; hinc ambiguę prædictiones, & quæ ad Dialecticos referendæ sint pro explicatione; hinc verborum tricæ inexplicabiles, & æquiuocationes qualibus ne Dęmones quidem in Gentilium oraculis vsi sunt. C. Caligulam monuit Astrologus, vt à Cassio caueret: qua de causa Cassium Longinum Asiæ tunc Proconsulem virum in Republica per id tempus longè clarissimum, è medio tolli imperauit, sed à Cherea Tribuno, qui alio nomine Cassius nuncupabatur, occisus fuit. Ioanni Manardo Ferrariensi Medico prędixerat Astrologus non ignobilis, in fouea periturum, exinde Medicus cauere omnes foueas, superstitiosè obseruare scrobes, quoad ducta vxore, immodico coitu extinctus fuit, in quem Paulus Iouius non insulsè lusit:

In fouea qui te periturum dixit haruspex,
Vates verus erat, coniugis illa fuit.

Quid opus est circuitu, & anfractu verborum? quid ambiguis prædictis, si è stellis præuident, quæ imminent? cur non apertè denunciant quæ clarè intuentur? aut quò pertinent tot obscuritates, & ænigmata verborum? quauè mente denunciant ea, quæ intelligi non possunt, nisi euentu sequuto? Nonne perspicuum est, nihil eos habere certi, & constituti? idcircò ea quærere verborum inuolucra, quæ aptari possunt, quibuscunque euentis.

Sapienter sanè Phauorinus apud Gellium libro decimoquarto, capite primo extremo nos monet, vt caueamus, nè qua nobis isti sycophantæ ad faciendam fidem irrepant, quòd videntur quædam interdum vera effutire, aut spargere: non enim comprehensa, inquit, neque definita, neque percepta dicunt, sed lubri-

lubrica, atque ambagiosa coniectatione nitentes, inter falsa, atque vera pedetentim, quasi per tenebras ingredientes eunt, & aut multa tentando incidunt repentè imprudentes in veritatem; aut ipsorum, qui eos consulunt, multa credulitate ducente, perueniunt callidè ad ea, quæ vera sunt, & idcircò videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem faciliùs imitari; ista tamen omnia, quæ aut temerè, aut astutè vera dicunt, præ cæteris, inquit, quæ mentiuntur, pars ea non fit millesima, &c.

His fallacijs Genethliaci confidunt magis, quàm Astris, atque hæc sunt triangula, & tripodes, quibus eorum vaticinia insistunt. Hinc Lucas Gauricus in genitura Alexandri Cardinalis Farnesij viri clarissimi. Venus, inquit, in suo domicilio Solem recipiens, sub nono cœli templo, Luna Mercurium, & summum cœli apicem hexagona radiatione suscipiens: Item Mercurius, & Iuppiter summum cœli cardinem circundantes: Et Auus eius Paulus Tertius Pontifex Maximus contribuerunt Alexandro Farnesio Cardinalis dignitatem, cum prouentibus affluentissimis. Mercurio, Veneri, Ioui, Paulum Tertium Pontificem addit, non quod solus Pontifex hæc omnia præstare non potuerit nausentibus Astris. Sed vt arcanum aliquid effari videretur Mercurium in societatem, communionemque Pontificis vocauit.

CAPVT XL.

Multa Astrologos diuinare ex prudentia, & vsu rerum, quàm ex arte Astrologica.

NON pauca diuinant, qui Astrologi habentur, ingenij acumine, & peritia rerum humanarum potiùs, quàm Astrorum admonitu. Qui enim ingenio valent, & prudentia, perspectis cuiusque temperamento, corporis habitu, & constitutione, ingenio, consilijs, opibus, studio, animique propensione, instituto, vitæ genere, consuetudine, familia, domo, patria, maioribus parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, potestate, cæterisque huius generis, sagaci quadam solertia, & rerum vsu multa præuident futura, quæ rude vulgus ex Astris deduci magno errore existimat. quid enim est faciliùs, quàm grassatori prædicere violentam mortem? furi præsagire suspendium? aleatori vappæ, nebuloni rei domesticæ euersionem, auaro, & qui argento post omnia ponit, canere Horatianum illud:

Non vxor saluum te vult, non filius; omnes,
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cùm tu argento post omnia ponas:
Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
Vmidius quidam (inquit Horatius) *non longa est fabula, diues,*
Vt metiretur nummos; ita sordibus, vt se
Non vnquam seruo meliùs vestiret. ad vsque
Supremum tempus, nec se penuria victus
Opprimeret, metuebat; at hunc liberta securi
Diuisit medium.

An Astris opus fuisset, vt huic quisquam necem

necem comminaretur? ex pecunia, quam congestam habebat, nonnè satis coniecturæ sumi poterat multorum illum insidijs expositum esse?

Quid Virgilium? ex Astrisne, an ex proximis, coniunctisque causis, ex genere vitæ, ex negotiorum natura deduxit ea, quæ libro secundo Georgicorum scribit?

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, quibus ipsa, procul discordibus armis,
Fundit humo facilem victum iustissima tellus,
Si non ingentem foribus domus alta superbis
Manè salutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra testudine postes,
Illusasq; auro vestes, Epyreiaq; æra:
Alba, nec Assyrio fucatur lana veneno,
Nec casia liquidi corrumpitur vsus oliui:
At secura quies, & nescia fallere vita,
Diues opum variarum; at latis otia fundis.
Speluncæ, viuiq; lacus; at frigida Tempe,
Mugitusq; boum mollesq; sub arbore somni
Non absunt: illis saltus ac lustra ferarũ,
Et patiens operum, paruoque assueta iuuentus,
Sacra Deum, sanctique Patres: extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit, &c.

Hæc spectant, qui vera præsagire solent, & ex his coniecturam faciunt, non ex Astris, vt perspicuum iam sit, sublato casu, sublata fraude, sublata coniectura, quæ ex consuetudine, & vsu rerum defumitur, mendaces omnes Astrologorum præsagitiones esse, & Astrologiam, qua Astrologia est, & ab alijs coniecturis destituta, nihil fundere, nisi mendacia. Quare aut omittant iam Astrologi sua prædicta euentis confirmata nobis obijcere, aut ostendant, quæ vera Astrologi prædicunt, non aliundè vim, & veritatem habere, quàm ab Astrologia; alioquin negabimus Astrologiam niti certis experimentis.

CAPVT XLI.

Leuitate consulentium vera prædicere Astrologi putantur.

Nec nimia consulentium credulitas, & leuitas in credendo iuuat parum Astrologorum prædictiones. Hæc in bello (inquit Tullius libro secundo de Diuinatione, de prodigijs loquens) plura, & maiora videntur timentibus, eadem non tam animaduertuntur in pace: accedit illud etiam, quòd in metu, & periculo, cùm creduntur faciliùs, tum finguntur impuniùs. Tunc enim maximè Genethliacos consulere solemus, quando vel periculi aliquid imminet, vel quando magna aliqua spe erecti ingens aliquod bonum anxiè expectamus. inter hos animorum fluctus, & agitationes, nimium quantum fidei tribuimus rebus etiam fictis: quemadmodum enim ebrijs, & mente motis etiam quæ stant moueri videntur: ita ij, qui timore, aut spe vehementi agitantur, falsa pro veris crebrò admittunt. Huc accedit, quod Genethliaci, mali, bonique opiniones accendere solent: pollicentur enim aliquando opes, dignitates, ampla matrimonia, Principum gratiam, cæteraque huius generis; aliquando comminantur egestatem, exilia, carceres, morbos, mortem, similesque calamitates, opinione porrò boni, aut mali imminentis, duo existunt animi motus, spes, & metus, quibus impellimur sæpè ad suscipiendum negotium, quod Astrologus prosperè, fœliciterq. cessurum pollicitus est. magnaq. adhibita cura, ac diligentia, si res ex animi sententia eueniat, Astris tribuitur, quod studio, ac solertiæ debetur. Multi nanque, qui nè cogitassent quidem de Principis aula, excitati Astrològorum amplis, certisque pollicitationibus, se Principis dant seruitio; eaque, quam

conce-

conceperunt, maximarum rerum spe diù, noctuque stimulante animum, tantum adhibent curæ, laboris, vigiliarum, munerum, officiorum, obsequij, industriæ, ita omnes neruos, omnes cogitationes intendunt in procuranda Principis gratia, in assequenda dignitate aliqua, vt labori aliquis tandem respondeat fructus. Et tu huiusmodi euentum ab Astris deduci potiùs, quàm à muneribus, ab officijs, à studio, quibus hi operã suam Principi probarũt, existimas? Rursus prædicunt alicui magnas opes ex mercatura, accedunt sine dubio vehementem quæstus cupiditatem, quæ permeat in venas, hæret in medullis, altè in visceribus insidet. Ardet ille mercaturæ desiderio, curas omnes, & conatus dirigit in mercimonium; quid multa? tradit se totum mercaturæ, non parcit labori, non somno, non sanitati, non vitæ, omnes quæstus rationes init; peruenit ad amplas opes, parat diuitias; diuinauit Astrologus: diuinauit quidem, sed non è cœlo.

Contra verò denunciant alicui infaustam aulam, mercaturam, literarum studium, eumque à negotio, ab aula, à literis absterrent. Ille viuit inglorius, inops, rudis literarum. Conclamata res est. Genethliacus multò ante diuinauit. Egregium planè vaticinium, & in quo magnam vim habent Astra. Sic P. Nigidij vaticinium Octauium Augustum, Thrasylli Tiberium erigere potuit ad spem Imperij, qui ad illud postea non syderum ductu, sed proprio consilio, & industria peruenerunt.

†

CAPVT XLII.

Auctore dæmone interdum Genethliacos diuinare.

MAGNA Genethliacis cum humani generis hoste intercedere solet consuetudo, eoque vtuntur sæpè familiariter, quo Auctore mira quædam, & quæ humanam superant coniecturam præsagire nonnunquã consueuerunt. His omnibus consideratis (inquit Sanctus Augustinus libro 5. de Ciuitate, capite septimo extremo) non immeritò creditur, cùm Astrologi mirabiliter multa vera respondent, occulto instinctu fieri spirituum non bonorum, quorum cura est has falsas opiniones de astralibus fatis inserere humanis mentibus, atque firmare, non horoscopi notati, & inspecti aliqua arte, quæ nulla est.

Rursus libro secundo de doctrina Christiana, capite vigesimosecundo, & vigesimotertio. Quare istæ quoque opiniones, quibusdam rerum signis humana præsumptione institutis ad eadem illa, quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referenda sunt; hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio Diuino cupidi malarum rerum, homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis, quibus ista pars mundi infima secundum pulcherrimum ordinem rerum diuinæ prouidentiæ lege subiecta est; quibus illusionibus, & deceptionibus euenit, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicantur, multaque obseruationibus secundum obseruationes suas eueniunt, quibus implicati curioso-

riosiores fiunt, & sese magis, magisque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ, salubiter diuina Scriptura non tacuit: Nec ab ea sic deterruit animam, vt propterea negaret talia esse sectanda, quia falsa dicuntur ab eorum professoribus, sed etiam si dixerint vobis, & ita euenerit, ne credatis eis; non enim quia imago Samuelis mortui, Sauli Regi vera pronunciauit, propterea talia sacrilega, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt; Aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideo Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correctione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi, ex quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano. Hæc ille. Vix autem reperies Genethliacum vllum, qui arctissimo necessitudinis vinculo cum dæmone nō sit coniunctus; iusto enim Dei iudicio (quod docebat paulò antè S. Augustinus) fit, vt qui perquirunt, quæ humanum captum excedunt, in dæmonum disciplinam dilabantur; ille enim admiscere se solet magnis ausibus, & conatibus eorum inserere se se, qui aliquid humano fastigio maius moliuntur. Et multi quidem secretas dæmonum amicitias non inscij colunt, multi non quidem explicitè, sed tacitum cum illis fœdus habent, multi fortasse nec animaduertunt dæmonum operam, qua vtuntur prædicendo, multos nullo inito pacto, sponte sua dæmones iuuant, verasque immittunt futurorum præsensiones, vt illis illecti, & irretiti ad venerationem suam, & cultum sensim, pertrahant. Hac ratione vaferrimus anguis ante Euangelij lucem oraculorum superstitionem inuexit, multaque Delphis alijsq. locis prædixit admiratione plenissima, quibus cultum suum & venerationem diu retinuit.

At ego ipse, qui Astrologorum insipientiam coarguo, videar desipere, nisi intelligam profligatam iam eorum causam; vnicum enim est huius artis firmamentum præsensiones, quas Genethliaci fundunt à veritate non abhorrentes: At obtinuimus iam, ea, quæ nonnunquam ita eueniunt, vt prædicta sunt, à Genethliacis, multis alijs causis ita euenire, vt præuisa sunt; fatendũ igitur nullis Astrologiam stabiliri fundamentis, sed vagum quoddam esse commentum ab hominibus ærusc atoribus quæstus causa excogitatum. Quo recepto iam, & constituto terminalia sine dubio celebrare licebat; Verum vt magis, ac magis Genethliaca vanitas elucescat, non grauabor Astrologicis conclusionibus, certis viuisque exemplis ostendere, nihil Planetarios dicere posse, ex arte, aut de prospera & aduersa fortuna, aut de honoribus, & dignitatibus, aut de vita & morte, aut de summo Pontificatu, quæ præcipue è stellis peti solent.

CAPVT XXXIV.

Nihil Astrologos ex natalitijs Astris decernere posse de cuiusque prospera aut aduersa fortuna.

TOTO mundo, inquit Plinius libro primo, cap. 7. & locis omnibus, omnibusque horis, omnium vocibus fortuna sola inuocatur, vna nominatur, vna accusatur, vna agitur rea, vna cogitatur, sola laudatur, sola arguitur, & cum conuitijs colitur; volubilis, à plerisque verò, & cæca etiam existimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorum fautrix: huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in tota ratione mortalium, sola vtranque paginam facit, &c.

Et Horatius lib. 1. ode 35.

O Diua gratum, quæ regis Antium
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos

Vertere

Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Vrbesque gentesque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te semper anteit sæua necessitas,
Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans ahena: nec seuerus
Vncus abest, liquidumque plumbum.
Te spes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis:
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis, amici
Ferre iugum pariter dolosi, &c.

Hoc quoque ludibrium vagum, volubile, inconstans, cæcum, varium, incertum, ad ratos cœli motus referunt Genethliaci, & quasi virgula quadam diuina è cœlo deducunt; quid tam contrarium rationi, & constantiæ, quàm casus & fortuna? quid magis ratum, ac definitum, quàm Astrorum motus inuiolabiles? quis ergo sit adeò à veritate auersus, qui dicat fortuitos euentus ab Astris, hoc est, sempiterna causarum serie pendere, & ea, quæ temere, cæco casu, & volubilitate fortunæ fiunt; certas cœlo habere causas, cur rato tempore fiant? hoc verò est quod volunt Mathematici, qui è cœlo de cuiusque prospera aut aduersa fortuna diuinant: Quorum duo præcipua sunt placita. Primum quatuor, aut plures Planetas in suis dignitatibus essentialibus constitutos prosperam spondere fortunam. Secundum, totidem aut plures in suis deiectionibus positos aduersa omnia indicare. Ad duo hæc principia referunt quæcunque de prospera, aut aduersa fortuna dicuntur, his quasi fortunæ fanis tanquam in Delphico templo superstitiosa oracula concipiunt: ex his duabus speculis vniuscuiusque vitæ cursum, multò antè præuideri posse contendunt.

Nos contrà infœlicissima duo hæc principia, & multis exposita ludibrijs putamus, eaque certissimis experimentis ex eorummet libris petitis aduersari, tam certò deprehendimus, vt nullis præstigijs eorum veritas retineri possit. Ludouicus siquidem Sfortia, Mediolanensium Dux, natus anno 1452. die 3. Augusti, in genitura habuit Solem in gradu 19. Leonis minut. 20. Iouem in Piscibus, Venerem in Libra, Martem in Ariete, Saturnum in Libra, id est, quinque Planetas in dignitatibus suis essentiatibus: Aluit præterea domi Astrologum non infimæ conditionis, ex cuius præscripto omnia egit. In tanta syderum fœlicitate infœlicissimus semper vixit, perpetuis diuexatus bellis à Ludouico Duodecimo Gallorum Rege: Tandem bello captus fuit, & in vinculis aliquot annis ignominiosè habitus, omnium malorum lernam expertus migrauit è vita.

Franciscus Sfortia Ludouici filius natus anno 1595. die tertia Februarij, nullum Planetam, præter Martem, in sua dignitate habuit; quin etiam in eius genitura videmus Solem in suo detrimento in fine Aquarij in domo 12. termino maleficæ, & quadrato Martis, in domo hæreditatis positi, Lunã in quadrato Saturni, tanto verò patri fœlicitate præstitit, vt quem ille Ducatum amiserat, hic Caroli V. Imperat. auspicijs receperit, & ad paternam ditionem, & opulentiam reuocatus bonis omnibus affluentem vitam duxerit.

In Ferdinandi Gonzagæ qui natus est anno 1507. die 27. Ianuarij, genesi quinam Planetæ sunt in suis dignitatibus? Solem cernimus in grad. 17. Aquarij minut. 54. Venerem in Ariete, Saturnum in Leone, Mercurium in Piscibus, quatuor videlicet Planetas in suo detrimento. Vixit tamen ille fœlix vt si vllus alius Mantuanus Princeps, domi militiæ clarus, à Carolo V. Roman. Imperat. summo loco habitus, Insubriæ cum summo Imperio præfectus.

Alexan-

Alexander Vitellius Dux militari laude longè clarissimus in secundo, ac prospero rerum omnium cursu, Lunam habuit in sua deiectione in gradu decimonono Virginis, Iouem in Capricorno, Martem in Libra, Mercurium in Sagittario, quatuor Planetas extra dignitates essentiales.

Adulphus Holsatiæ Princeps, natus anno 1527. die 25. Ianuarij, quo tempore quinque Planetæ in suis detrimentis versabantur, quam tandem calamitatem subijt? aut quam est aduersam fortunam expertus?

Ioannes Picus Mirandulanus, malleus ille Astrologorum, Lunam habuit in Tauro, Venerem in Piscibus, Martem in Scorpione, Saturnum in Aquario, nullo prosperæ, aut aduersæ fortunæ notabili euentu.

Michael Angelus Bonarota, pictor, sculptor, architectus nobilissimus, ortus dicitur Sole peregrino in Piscibus, Luna in Capricorno, Venere in Ariete, Saturno in Cancro; de eius aduersa fortuna nullus fando audiuit.

Sixti ab Hemminga Frisij nobilis mater quinque Planetas sortita est in proprijs domicilijs, & quidem omnes, si Venerem excipias in angulis constitutos, vt cernere est in themate à Sixto filio exposito, quæ multorum exercita calumnijs, perpetuis diuexata litibus, multorum appetita insidijs, infœlicissimam duxit vitam.

Matthæus ille Taphurius, cuius supra meminimus, quatuor Planetas in suis dignitatibus essentialibus nactus, sæuientis fortunæ ludibrium fuit.

Atque hæc ita conuellunt Astrologorum de prospera, & aduersa fortuna apotelesmata, quæ retulimus, vt superuacaneum sit alia exempla recensere, hoc ipsum conficientia, quæ in Gaurici, in Cardani, in Sixti, in Iunctini genituris visuntur.

Iam verò siquis neget satis esse ad prosperam fortunam tres, aut plures Planetas in sua exaltatione constitutos, contendatque alia multa requiri, quæ in genituris relatis desiderantur. Is primo quidem arcem ipsam Genethliacam prodit, principia illa, vnde omnis de prospera fortuna, hactenus præsagitio desumpta fuit. Deinde si ab his principijs discedamus: cum alia cudat Leouitius, alia Rantzouius, alia Bellantius, alia Cardanus, cum vnus his, contrarijs alius vtatur obseruationibus. Fateri profectò cogimur, nihil esse certi, vnde de secunda, aut aduersa fortuna decerni possit, sed arbitraria esse omnia fortunæ apotelesmata.

CAPVT XXXIV.

Non licere Astrologis per accidentia rectificare genituras.

ITA omnes Astrologicas præsensiones à natalitio Themate dependere volunt Mathematici, vt eo vel leuissimè commutato, totius vitæ cursum, omniumque rerum ordinem mutari oporteat. Cum autem difficillimum sit notare illud temporis momentum, quo ex materno vtero infans egressus primò spiritum ducit, varias adinuenerunt rationes ad verum natiuitatis tempus deferentes: æstimatas enim genituras, & à veritate dilapsas ex Hermetis trutina, vel ex accidentibus restituere solent. Sed prius Cancer recta incedet, quàm Astrologi ad verum natiuitatis tẽpus perueniant; prius lupus ouem ducet vxorem, quàm Genethliaci lapsam genituram in suum domicilium, laremque reducant. Non posse Planetarios ex loco Lunæ conceptus tempore, deducere natiuitatis horam disputauimus libro tertio, cap. 7. Quare vt aliàs prætereamus artes, quibus Astrologi ad verum horoscopum perueniri contendunt, postremam, quæ ex accidentibus verum natiuitatis Thema conficit exponere aggredimur, vt ex vna, quæ omnium certissima putatur, & cui recentiores omnia sua vaticinia committunt, de alijs con-

coniecturam facere liceat. Quoniam vim quandam esse aiunt in Zodiaco, quod supra retulimus, & talẽ, vt eius Orbis vnaquæque pars aliam, & aliam vim obtineat, qua variè moueat Planetas, & incontrarios deducat effectus; perinde atque stellæ in ijs finitimisque partibus sint quoque tempore, varios à cœlo docent dimanare effectus. Quare cum Planetæ in eam partem orbis incidunt, in qua est ortus eius, cuius fata quærunturaut in eam, quæ coniunctum aliquid habet, aut consentiens, quæ triangula, & quadrata nominant, non verisimile solum, sed etiam necessarium censent, eũ, qui sub tali horoscopo ortus sit afflari à syderibus ijs, atque immutari. Quare, vt inueniatur verus horoscopus, aiunt tempore alicuius accidentis, putà morbi, casus, periculi, & huiusmodi, obseruandum esse locum Martis, aut Saturni, aut vtriusque. Quòd si eorum alter, vel vterque repertus fuerit in eodem gradu, in quo in existimata natiuitate est horoscopus, rite natalem horam notatã fuisse putant; sin autem Saturni, aut Martis, aut vtriusque locus longè distet ab eo gradu, qui censetur horoscopus, nec cum eo coniunctum aliquid habet, falsatam aiunt esse genituram; relictoque priori horoscopo, locum quo tempore accidentis, vel hi Planetæ occupant, vel aliqua radiatione attingunt, pro vero horoscopo habent: quo fit, vt si in existimata genitura gradus vigesimus Virginis censeatur horoscopus, Mars verò tempore mortis non in vigesimo, sed in decimoseptimo gradu Virginis reperiatur, secundum artem, decimusseptimus gradus Virginis statuatur verus horoscopus, & tempus illud, quo decimusseptimus gradus Virginis fuit in horoscopo censeatur verum tempus natiuitatis.

Cyprianus Leouitius hanc restituendi horoscopum, rationem ad omnes Planetas pertinere putat. Dato, inquit, tempore alicuius accidentis, vide in Ephemeridibus vtrum eo ipso tempore Planeta, cui significatio talis accidentis cõuenit, transeat gradum horoscopi, aut aliquo aspectu eum irradiet, quod si fiat gradum, & minutum eius Planetæ verum ascendens natiuitatis esse scias, &c.

Rursus si Planeta, qui effectum quempiam significat, huiusmodi accidentis tempore, non reperiatur quidem in gradu, qui pro horoscopo habetur, sed certo aliquo aspectu eum irradiet, putà ex trigono, quadrato, & huiusmodi, verum in genitura tempus natiuitatis contineri existimant. At si neque aspectu vllo, neque corpore, vt loquuntur, horoscopum attingit, tempore accidentis falsatam genituram putant, & ex aspectu, vel loco Planetarum, genesim restituendam censent, gradumque illum faciendum horoscopum, ad quem Planeta talis euentus auctor, accidentis tempore, vel corpore, vel aliquo aspectu peruenit. Hæc Genethliaci, qui tanquam ardeliones huc, & illuc volitantes, nunc ab horoscopo ad futuros euẽtus, nunc ab euẽtis ad horoscopum progrediuntur: sed nimirum telas texunt aranearum, tricas nent apinas.

Primùm cum alij per Aminodar, alij per trutinam Hermetis, alij hoc, alij alio modo restituendum horoscopum censeant, hæc inconstantia declarat nihil Genethliacos adhuc certi habere quo ad natalem horam perueniatur.

Deinde constat maleficos Planetas sępiùs transgressos horoscopum, eiusque triangula, & quadrata, consentientibus etiam annorum initijs, sine vllo omninò effectu; id quod multis exemplis planum facit Sixtus ab Hemminga in genitura Ferdinandi Imperatoris, Federici Saxonum Ducis, Isabellæ Hispaniarum Reginæ, Pauli Tertij Pontificis, Petri Aloysij Parmensium Ducis, Alexandri Medices, Mariæ Reginæ Angliæ, Elisabethæ Reginæ Angliæ, Henrici Octaui Anglorum Regis, Bernardi de Merode, Caroli à Brimeu. Nobis ex Caroli Quinti Imperatoris genitura per accidẽtia à Mathematicis restituta, plures maleficorũ coitiones cum horoscopo proferre licet, sine vllo successu. In ea siquidem genitura alij. 6. alij 7. alij 8. alij 11. gradum Capricorni constituunt horoscopum: At Saturnus mense Decembri, anni 1517. mense Ianuario, anni 1518. in eisdem gradibus hæsit nequidquam Carolo Quinto incom-

incommodi patiente. Iterum anno 1547. ab ineunte Ianuario spatio sex mensium, Saturnus per initium Capricorni delatus nullum malignitatis suæ vestigium reliquit, quin is annus præ cæteris Carolo fœlix, fortunatusque illuxit, ob insignẽ memorabilemque victoriam, quam de Principibus Germaniæ reportauit.

Hieronymus Cardanus, qui triginta ipsos annos in sua genitura exponenda laborauit, apud Sixtum ab Hem. horoscopum ponit Aphetam, siue vitæ significatorem, cuius gradum 7. Tauri permeauit Saturnus anno 1528. mense Aprili, anno 1557. mense Maio, & Iunio, anno 1558. mense Februario, sine vlla Cardani noxa. In genitura Alexandri Medices, quam ex morte, quæ accidit anno 1537. ætatis 24. Mathematici restituerunt. Directio horoscopi ad quadratum Saturni, quæ incidit in annum 1519. Ianuario mẽse irrita fuit. alia, quæ accidit eodem anno, mense Iulio sine effectu effluxit. In genitura Doconis ab Hemminga Sixtus eius frater enumerat 20. huiusmodi coniunctiones sine effectu vllo.

His si addas, quod Genethliaci profitentur, non omnia, quæ hominibus contingunt, defluere ab Astris, sed multa à liberis proficisci volũtatibus, multa à sublunaribus, & proximis causis: nec vllo discrimine internosci ea, quæ ab Astris, quæque à sublunaribus causis efficiuntur, intelliges nullam Planetarijs patere viam, quæ ex accidentibus in veram natiuitatis horam deferat: constat enim ex ijs, quæ non ab Astris, sed à sublunaribus causis proficiscuntur, non licere de vero horoscopo coniecturam facere; sed nulla inter ea, quæ à cœlo, & ea, quæ à proximis causis promanant, intercedit nota: nihil ergo certi ex accidentibus statui potest de vero horoscopo. Quæ res ad certum, & ineuitabile exitium omnem vocat Genethliacam, quæ ex incertis Astris de futuris vaticinatur euentis: & ex incertis euentis de veris decernit Astris. Quo enim modo certa ars notari potuit ab euentis, quæ ex stellis mundanos dicat euentus; cum non constet, qui effectus ab Astris, quiuè ab alijs causis proueniant? & rursus, qui potest illa veri esse disciplina, cui perspectus non est stellarum congressus, vnde haurire debet futurorum præsensionem?

Quanquam autem Cyprianus Leouitius in doctrina de Iudicijs natiuitatum scribit quendam, ex directione horoscopi ad Solis sextilem dextrum, lucratum esse Carolinos aureos 20. Et Franciscus cognomento Monachus, magni nominis Astrologus, ex occursu Medij cœli ad radium benefici Planetæ nouum par calceamentorum ab amico sibi dono datũ tradit: Consentiunt tamẽ probati Astrologi, quod videre est apud Card. lib. de temp. & mot. errat. restit. cap. 11. plurimos euentus non pendere à cœlo. Nũ fortuitos etiam, & repentinos animi impetus in leuissimis rebus, moueri desuper agitarique putabimus? num si fortè ire in forum volueris, ac deinde nolueris, atque id rursus volueris, ex errantium quadam syderum reciprocatione contingere potiùs existimabimus, quàm ex varia, disparique animi agitatione? studeatnè quis, an otietur, legat, an scribat, sedeat, an stet, vigilet, an dormiat, comedat, an bibat, ne Mathematici quidem profitentur se dicere posse. In tanta porrò accidentium varietate quis non videt aleam quandam in ijs deligendis, per quæ verus horoscopus requiratur?

Quid, quòd euentus sæpè non consentiunt, sed vnus hunc, alius alium horoscopum postulat? Quod videre est in genitura Caroli Quinti Imperatoris, quã ad vnguem restitutam ex electione ad Imperium, ex coronatione Aquisgranensi, & Bononiensi, cum animaduerteret nobilis quidam Astrologus non congruere cum alijs Caroli euentis; hæc scripta reliquit. Necessariò, inquit, vel hoc ipsum tempus statuendum est, vel aliud ab hoc diuersum; si aliud non conueniet cum electione directio longè præcipua Medij cœli ad trigonum Veneris, nec reuolutio Solis ad Medium cœli. Neque cum coronatione Aquisgranensi reuolutio Medij cœli ad trigonum Veneris, Lunæ ad oppositum Veneris. Neque cum inauguratione Bononiensi directio Medij cœli ad quadratum Iouis, reuolutio ad sextilem Iouis, neque Lu-

næ reuolutio ad trigonum Iouis, & Medij cœli; sed sine vllo effectu præterijsse videntur. Si statuendum hoc tempus est: occursus Lunæ ad trigonum Saturni, ac Martis, breuium ascensionum, horoscopi ad eundem trigonum; Lunæ,& horoscopi ad quadratum Saturni, & Martis; horoscopi ad quadratum proprium; Solis ad Saturnum, & Martem, irriti fuerunt; nulla autem numeratarum directionũ,aut similis fuit tẽpore mortis,&c.

Ex tanta accidentium multitudine, cui potissimum suas Planetarij committunt coniecturas? arripiunt ne quidquid sors,& cæcus casus offert? nulla est ars, nulla disciplina restituẽdi horoscopum, sed omnia fortunæ, sortisque patent ludibrijs. Eliguntnè certa, & definita accidentia, & ea potissimum, quæ à cœlo sunt, non à proximis, ac coniunctis causis? qua illa nota internoscunt, cum eadem, quæ auctore cælo contingunt, à proximis causis fieri possint? Vrget hũc ipsum nodum Sixtus ab Hemminga in sua genitura, cap. de rectificatione horoscopi; ex morbis enim, quibus laborauit anno ætatis vigesimo sexto, mens. 10. & anno 33. mens. 10. euidentissimè conficit, non posse vnum horoscopum pluribus accidentibus aptari. Quòd si, inquit, ex priori directione statuamus gradum 23. minut. 6. Scorpij in horoscopo, iam altera directio septem mensibus, & diebus aliquot anticipauit assignatum effectum, & differt verum momentum ab existimato minutis plus minus 7. si verò ex altera ponamus gradum 22. minut. 40. in horoscopo, iam prior directio totidem mensibus, & diebus euentum assignatum subsecuta est,& differt verum momentum ab existimato minutis plus minus 9. si inter duos hos locos medium eligamus gradum 22. minut. 53. iam prior directio euentũ subsecuta fuit mensibus ferè 4. alteram totidem mensibus præcessit, &c.

Non faciam longiùs. Legimus plurimas genituras à Gaurico, à Bellantio, à Iunctino, à Cardano, à Leouitio, ab Astrologię magistris rectificatas per mortem, quas nimirum restituere nequiuerunt per accidentia vitæ. Si ex postremo solum vitæ actu, de vero horoscopo decernere licet, omnia Mathematicorum Apotelesmata conciderunt. nihil enim Astrologi prouidere possunt futurum ignorato verò ortus tempore, natalem horam non possunt, nisi ex supremo vitæ actu cognoscere: nihil itaque quod futurum sit diuinare possunt. Ea,quæ facta sunt aliqua fortasse interpretatione ad Astrorum compositionem reuocare queunt, de futuris euentis nihil omninò ex arte dicere valent. Quo fit, vt genituræ ex accidentibus rectificatæ, & restitutæ, confictæ sint, & euentis callidè aptæ. Cæterum mirum est in tanta fingendi licentia nullam genituram esse, quæ omnia accidentia complectatur; vt vel vnica hæc ratio, huius artis vanitatem efficiat, quod nullus vnquam Astrologorum fuit, qui non dico plurium, sed vnius hominis genituram fingere potuerit, quæ omnibus, aut certè pręcipuis eius accidentibus congrueret. lege genituras,quas Lucas Gauricus,Lucius Bellantius, Cyprianus Leouitius, alijque vulgarunt,si duos, aut tres euentus illis respondent, nimium quantum est. Lege eorum res gestas, quorum genituras Mathematici describunt, vix millesimam partem reperies, reuolutionibus, & directionibus respondere. Verte quoquo versus cœlum: versa in omnem partem horoscopum: Finge pro arbitrio natalem horam, nullam inuenies genituram, in qua non sint innumerabiles directiones, & reuolutiones irritæ, & planè inanes, vt constabit ex capite sequenti, & cumulatè ostendit Sixtus ab Hemminga genitura octaua, nona, decima, vndecima, decimasexta, vigesimasexta, & alijs. Magis nimirum aliena est hominum vita ab Astrorum cursu, quam vt vllis Astrologorum fallacijs eò reuocari possit.

†

CA-

CAPVT XLV.

Nibil Astrologos prædicere posse ex arte de vita, aut morte.

MALAM metimus messem Astrologicas vanitates; sed quoniam cœpimus, non pigebit me dicere, quanta temeritate de cuiusq; vita, & morte Mathematici decernant. Addã, inquit Sixtus ab Hemminga clarissimus Astrologus, in genitura Caroli à Brimeu, insuper argumentum, quod refutari non potest, inspecto themate cœlesti natalitio infantis alicuius, non possunt Astrologi affirmare, aut artificiosa assequi coniectura, vtrum viuat, necne. Quòd si viuat, vtrùm superuicturus sit ad mensem vnum, ad diem vnum, aut horam vnam; multò minùs de morbis, de vitæ longitudine, de genere, & qualitate mortis, laudabile iudicium ferent.

Hæc vir in Mathematicis rationibus versatissimus, post diuturnum experimentum, post multorum annorum studium in Genethliaca collocatum, omnibus testata esse voluit.

Et verò cùm omnia, quæ de vita, & morte Genethliaci edunt prognostica, ex directionibus Significatorum vitæ, ad Promissores eiusdem ducantur; tres autẽ in vniuersum esse possint significatores vitæ, Sol, Luna, horoscopus, etsi aliqui addunt etiam Sortem, siue partem fortunæ, & Dominum horum locorum, nec vllam certam legem Astrologi habeant, quam sequantur deligendo significatorem, promissoremque vitæ: quis non videt, nec exploratis, nec satis prouisis principijs Mathematicorum præsagia de vita, & morte nutare omnia, & fatiscere? Contingit porrò hæc incertitudo tã in existimatis, quàm in veris genituris: in vtrisque enim par est designandi promissores, & significatores difficultas.

Accedit, quod ominosissimæ interdum directiones, & reuolutiones inanes planè, & sine vllo effectu præterlabuntur; interimunt autem minus ominosæ, minusque diræ: in qua inconstantia nihil potest Planetarius, nisi temerè, & fortuito de vita, & morte dicere. Si enim qui noxius maximè est Astrorum concursus sæpè nihil infert detrimenti; interdum verò mitiora, & minus maligna sydera interficiunt, nullus internoscere potest inter lethales, innoxiasque Directiones, & reuolutiones. Ignoratis verò Directionibus, & reuolutionibus, quæ allaturæ sunt mortem, temere, ac cæco casu Planetarios de vitæ exitu vaticinari oportet. Fabulas narramus, an rem ab Astrologis ipsis proditam? Alexander Medices, cuius genesim descripsit Lucas Gauricus, mortuus est anno ætatis vigesimoquarto, & mense 11. initio Ianuarij, cum superasset annum 1.8.6. quibus Astrologi magis timendum dicebant, quàm vigesimoquarto, aut vigesimoquinto. Neque est cur causentur maiorem vim Directiones, & reuolutiones habuisse in ætatem prouectiorem, quàm in pueritiam; firmior enim Alexander fuit viribus 24. ætatis anno, quàm primo, aut 6. aut 8. Quod ex Alexandri Medices genitura retulimus, videre est in genitura Henrici Octaui Anglorum Regis, in genitura Henrici Secundi Regis Gallorum, in genitura Ferdinandi Romanorum Imperatoris, alijsque innumeris à Cardano, Gaurico, Leouitio descriptis. Sed non possum silentio præterire, quod Cyprianus Leouitius in quadam genitura scribit, natum illum quarto ætatis anno laborasse interno apostemate, parumque abfuisse à morte, ex Directione horoscopi ad terminum Martis. Eundem anno 13. ex Directione horoscopi ad quadratum sinistrum Saturni amisisse solum aliquot dentes: cum enim quadratus Saturni ominosissimus habeatur ab Astrologis, nec vlla ex parte conferri illi possit terminus Martis; iniquè admodum extremo vitæ periculo comparauit excussionem quorundam dentium.

Vsu præterea venit id, quod nè Ma-

matici quidem inficiari possunt, vt multi sine manifestis causis directionũ, & reuolutionum moriantur, vt infinitus sit eorum numerus, qui eo tempore è viuis excesserunt, quo neque vlla erat, aut reuolutio, aut directio suspecta, neque vllus luminarium ominosus defectus præcesserat, neque anni ingressum maleficorum aspectus macularant.

Plurimi quoque morte violenta extincti fuere, quibus apertè Astra naturalem portendebant; contra verò alij, quibus sydera violentam mortem minabantur, naturalem oppetierunt, vt in tanta, & tã perspicua inconstãtia luce clarius sit, nihil certi habere Astrologos, vnde fundant præsagia. Sed res euadet exemplis manifestior.

De Henrico Secundo Gallorum Rege Christianissimo Hieronymus Cardanus, ille Astrorum fœlicissimus interpres, illud Astrologiæ prodigium, illud Astrologorum lumen, tale edidit oraculum: Vetor, inquit, à fatis quidquam dicere, sed Iupiter in Occidente Regnum decernit, erit certè senecta tantò fęlicior, quãtò etiam plura expertus fuerit, &c.

De eodem Lucas Gauricus, alterum Astrologiæ columen, ita vaticinatus est: Inuictissimus, inquit, Gallorum Rex Henricus erit Regum quorũdam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimamque, ac viridem senectam, vti colligitur ex Sole, Venere, & Luna horoscopantibus, & potissimùm Sole in suo throno partiliter supputato. in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium: si forte superauerit suæ ætatis annos 56. 63. 64. ad annos 69. menses 10. dies 12. facili, ac fœlici tramite perducetur, &c. Papè quàm præclarè summi Vates! quanta consensione viridem, fœlicemque senectam pollicentur ei, qui anno 40. in ipso flore ætatis extinctus est, eoque genere mortis, quo vix aliud miserum magis cogitari potest.

De Francisco Secundo item Gallorum Rege, & Henrici Secundi filio sic vaticinati sunt. Spes est fore, vt significationes reuolutionum, principalium locorũ, ad maleficorum corpora, vel radios, & ingressum ab anno 1562. vsque ad annũ 1571. quàm minima mala adducant, &c. O rem dignam, in qua non modò docti, sed etiam agrestes erubescant? mortuus enim Franciscus est anno 1560. die 4. Decembris: quàm mortem cum Mathematici nõ possent vlla malitia ad Astrologicos calculos reuocare, coacti sunt ad solitum asylum confugere, dicentes falsatam fuisse genituram. Sisyphi artes: cur enim prius, quàm quidquam pronunciarent, non rectificarunt genituram per accidentia, per Hermetis trutinam, per Aminodar, & huiusmodi. Quis credat in genitura tanti Regis prætermisisse Astrologos quidquam, aut artis, aut diligentiæ, aut studij?

Carolus Nonus Gallorum Rex, qui Francisco fratri in regno successit, natus est anno 1550. die 26. Iulij, hora 10. minuto 30. obijt nihil cœlo mali ominante, anno 1574. die 30. Maij, ætatis anno 23. mens. 10. die 4. ex febri acuta, & magna sanguinis effusione, cuius euenti cum nullam cęlo toto causam Mathematici repperissent, geniturã ex alijs euentis constitutam per supremũ vitæ actum conuellere coacti sunt, haud obscurè professi, veram genituram haberi non posse, nisi post supremos cineres.

Isabella Vallesia Henrici Secũdi Christianissimi Regis filia, & Francisci, ac Caroli soror, Philippi Regis Catholici coniux clarissima, nata anno 1546. die secunda Aprilis, hora 11. minut. 26. secund. 44. mortua est ex difficultate partus anno 1568. die 7. Octobris, nil tale suspicantibus Mathematicis.

Petrus Aloysius Parmæ, & Placentiæ Dux, diem obijt anno 44. ætatis, 1547. die decima Septembris, repugnantibus Astris, quæ robur corporis, & longam vitã spondebant; quare Lucas Gauricus primæ auctoritatis Astrologus, inspecto natalitio themate, pensitatis directionibus, & reuolutionibus omnibus, in hæc verba prorupit: Non stellæ, sed ipsius Aloysij peccata huius cædis causa fuerunt. Scio post Petri Aloysij necem Hieronymum Cardanum, Aneretis quibusdam, & Aphetis tribuisse Aloysi obitũ, nauseãtibus cæteris Astrologis. Scio mo-

nitum

nitum Aloysium à Paulo Tertio per literas, vt caueret à 10. die Septembris. Sed hæc nihil ad rem, ex astris nihil illi eo tempore timendum fuisse, fatentur præcipui Astrologorum. Alexandro Medices Florentinorum Duci Lucas Gauricus, alijque principes Astrologorum, introspecta genitura, expensis reuolutionibus, & directionibus, timendum censuernnt annum 1. 29. 42. 59. 64. vltra negarunt illum viuere posse: is verò à Laurentio Medices è medio sublatus fuit anno ætatis 25. quem nullus Astrologorũ inter fatales enumerarat. Itaque ipsorum Mathematicorum confessione constare potest, Basilium, & alios Genethliacos, qui Alexandro prædixisse dicuntur imminere necem ab affine quopiam corpore gracili, taciturnitate suspenso, moribus insociabili, humanam aliquam coniecturam sequutos fuisse, ex simultatibus, quæ inter Alexandrum, & Laurentium Medices, à quo interfectus fuit, intercedebant, deductam, non Astrologicas rationes, in quibus vt demonstrat Sixtus ab Hemminga, nihil huiusmodi erat, quod violentã mortẽ portenderet.

Henricus Octauus Anglorũ Rex obijt anno ætatis 55. mens. 7. 1547. ita nihil na talitijs Astris de morte significantibus, vt Lucæ Guarico, de horoscopo loco mutando cogitandum fuerit ad tuenda Astrologica decreta. Sed frustra eam suscepit cogitationem; in vita enim Henrici sæpiùs per accidentia rectificata fuit eius genesis. Alterum ergo fatendum est, aut eam fuisse veram Henrici genituram, sed morti non respondisse: aut non potuisse Astrologos Henrici genituram rectificare per accidentia, quæ multa, & maximè insignia in viro illo fuerunt, quorum vtrunque Genethliacam artem conuellit.

In Edoardi Anglorum Regis, & Henrici Octaui filij genitura interpretanda centum horas se posuisse scribit Hieronymus Cardanus, post quod studium sic statuit: Vita debilis omninò erit; nam luminaria infra terram sunt, & Venus, quæ in ascendente est, est infœlix, & Saturnus illi succedit, ascendens quoque ex Signis minime vitalibus; Saturnus tamen, aut Venus Apheta est. Ascendens ad Saturnum perueniet in annis 23. mẽs. 9. diebus 22. & tunc animi, & corporis languores patietur. Saturnus quoque ad Martis sextilem in annis 34. mens. 5. dieb. 20. & significat morbum in cute, & febrem leuem. Sed & Lunæ quadratum in annis 55. mens. 3. dieb. 17. post quod tempus diuersis cõflictabitur morbis; & Mars cum sit Anereta, erit mors cũ sanguinis profluuio, & feruore maxime. Hæc Cardanus ille, qui lib. 1. de Iudicijs. c. 2. scribit: Nostra sola quantulacunque sedulitate effectum est, vt si ars gloriæ esse non potuerit, tam profligatis eius rebus, saltẽ dedecori non fuerit. Atque pro vna genitura centum coronatos habuerimus, aliasque reiecerimus non minori honorario remunerandas, &c. Hæc Cardanus ille, qui acriter in eos inuehitur, qui hanc artem oscitanter tractant. Atqui omnia, contra, ac prædixerat Ter Maximus Vates, euenerunt: Rex enim varijs morbis diuexatus fuit annis maximè salutaribus, & anno 16. ætatis, 1553. 6. Iulij, fine vlla Astrorum significatione, excessit febre tabifica. Quare Cardanus in tam apertis, & tam splendidis deprehensus mendacijs, Epignosticon edidit de longitudine vitæ Edoardi Regis Anglorum, quo palinodiam recantauit, excusauitque fatum, quod Aphetas non direxerit. Sed hoc familiare est Astrologis omnia ad Astra reuocare. Egregiam sanè artem, quæ post rerum euenta vaticinatur!

Ferdinandus Romanorum Imperator natus anno 1503. die 10. Martij, hora 9. min. 50. cum multos superasset annos infaustos, tandem anno 1564. die 20. Iulij sub integris, & fœlicissimis Astris obijt.

Mauricius Saxonum Dux, sub tanta cęli benignitate interijt, vt ne post obitum, quidem eius mortis, toto cœlo, Mathematicis causam comminisci licuerit.

Carolus à Brimeu Frisiæ Præfectus mortuus est anno ætatis 47. mens. 11. die 8. otiantibus stellis, & nihil aduersi molientibus.

Quid ad hæc Genethliaci? (vt prętermittamus alia innumera, quæ nobis, & quotidianus vsus, & Astrologorum libri

suppeditant.) dicentne Astrologorum hæc esse errata, non Astrologiæ? Et qui erunt Astrologi, quibus habẽda sit fides, si ijs, qui omnium consensione principẽ locum obtinent, nemo tutò credit? Vbi residet vera Astrologia, si apud eos non residet, quos duces, & magistros omnes agnoscunt? Quos audiemus Mathematicos, si eos audire tutò non possumus, quorum ore ipsa Astrologia loquuta putatur?

An Ptolomæi se tuebuntur auctoritate, qui lib. 1. Quadripartiti, Initio scribit, eos etiam, qui singulari diligentia hanc artem tractant, sæpè falli, nõ quod Astrologica præcepta non sint certissime fidei, sed propter imbecillitatem humani ingenij, quod magnitudinem artis nõ consequitur? Recipimus id quidẽ libenter. Sed perinde est, siue nulla sit Genethliaca, siue sit supra nostrum captum, & longiùs ab humano sensu posita. Delphinum patina non capit: quid cæco cum speculo? Cur sequimur, quæ consequi non possumus? nostra mediocritate contenti nihil vltra quæramus.

At cur admittimus hæc errata esse Astrologorum? nonne ostendimus multos tunc oppetijsse mortem, quando ars ipsa Genethliaca maximam pollicebatur incolumitatem? Genituræ sanè quas nos commemorauimus, illæ sunt, quibus Genethliaci artis suæ veritatem confirmare solent. Illæ sunt, ex quibus ijdem multa fuderunt vaticinia; vt nullo modo illis liceat suarum prædictionum laudẽ retinere, nisi ex arte eas constitutas esse fateantur. Illæ sunt, quæ omni vitio liberæ suspiciendæ propositæ sunt mortalibus. Quod si neque præcipuis Astrologiæ Magistris, qui has genituras euulgarunt adhibes fidem, expende eas diligenter, vide etiam, atque etiam, qua in re ab arte desciuerint; si nihil repereris, quod Astrologicis sanctionibus aduersetur, constitutum sit, ea, quæ commemorauimus, non arguere Astrologorum inscitiã, aut oscitantiam, sed Astrologiæ vanitatem.

O maximam huius artis labem! sublatis enim obseruationibus, è quibus de vita, & morte Mathematici diuinãt; nihil reliquum est, quo de magisterio, de liberis, de seruis, de honoribus, de diuitijs, de itineribus, de coniugijs vaticinetur?

CAPVT XLVI.

Nihil Astrologos de futuris honoribus dicere posse ex Astris.

NVLLA in re magis est Genethliaca prolixa, quam in pollicitatione honorum, & dignitatum; nam alijs Prouinciarum Præfecturas, alijs Regnorum administrationes, alijs Sceptra etiam & Coronas spondet sanè quam confidenter. Qua de re Claudius Ptolemæus in hæc verba scribit, lib. 4. de Iudicijs, cap. 3. Quæ ad dignitatẽ pertinent, & hanc beatitudinis partem à luminum statu, & satellitum Astrorum accipimus, obseruantes eorum familiaritates: Nã si in masculinis signis fuerint ambo luminaria, & in angulis, siue alterũ horum maximè conditionarium, & stipatum quinque erronibus, erga Solem quidem matutinis, vespertinis verò erga Lunam, Reges erunt qui nascentur. At si satellites Planetæ, vel in angulis ipsi fuerint, vel ad superiorem cœli cardinem configurati, magnam decernunt, ac stabilem potentiam, orbisque Imperium. Hæc ille. Quæ dum explicat Hieronymus Cardanus, non dubitat affirmare talem Astrorum cõstitutionem, non solũ Principibus viris, aut Regis filio, sed rustico etiam cuiuis, & mendico indubitato Regnum conferre, neque nudum solum quendam præbere accessum ad huiusmodi fastigium, sed perdurabilem, stabilemque potestatem, Regnumque florentissimum. Quale, inquit, est Galliæ, Hispaniæ, Angliæ. Additque id tam exploratæ esse fidei, vt nihil in libris Ptolemæi de Iudicijs reperiatur verius, magisque euentis confirmatum. Recipio, quod tradit Cardanus, nullas obseruationes in libris de Iudicijs contineri, magis fide dignas ijs, quæ ad honores pertinent; sed si has à veritate alienas certissima experimenta ostenderint

riisi, eiurandum illi erit, iniquum illud de Iudicijs opus. Duo porrò experimentorum genera vrgent Ptolemæum, Alterum eorum, qui fœlicissimis orti Astris nihil consecuti sunt dignitatis, Alterum eorum, quibus nulla honorum insignia natalitia sydera protendebant ad summos tamen dignitatis gradus peruenerunt. Ordiamur à primo. Omnia, quæ Ptolemæus in fœlicissimi ortu Regis desiderat, in Francisci Vallesij Henrici Secũdi Gallorum Regis filij genitura cernimus, vt vix vllus vnquam Astrologorum fortunatã magis viderit sydera compositionem: Hic autem, cui tam præclarò cœlum effulsit, vt omnes fœlicitatis gradus polliceretur; Hic fortunæ filius, in ipso iuuentutis flore anno ætatis 16. & Regni primo, magno Galliæ mœrore, ac damno excessit è viuis, vix inter Reges numerandus, si Reges dicuntur, qui populos regunt, & supremi Imperij iura administrant. Confer eius natale schema cum Francisci Vallesij eius aui, cum Henrici Secundi patris, cum Henrici Tertij fratris, Henrici Quarti Gallorum Regum clarissimorum, cum Caroli Quinti, Ferdinandi Secundi, Maximiliani Secundi Imperatorum, cum Philippi Secundi, & Tertij Hispaniarum Regum genituris, videbis nullam ex his, si Ptolemæo habemus fidem, posse cum Francisci genesi comparari. At is, qui omnes nostri æui Principes syderum claritudine antecessit, omnibus fœlicitate concessit, quo vix alterum legimus Rege patre ortum, & primogenitum, minori fortuna ad hæreditarium Regnum peruenisse.

Accedit, quòd ea cœli compositio sæpè visa fuit, qua vtrunque luminare in signo masculino, & in cardine aliquo exstiterunt, Planetis omnibus, aut Solem ab Oriente, aut Lunam ab Occidente stipantibus, & in angulis: nullus tamen per ea tempora, & sub tali cœlo, natus est Rex. Atque ne longè abeamus eodem mense, quo Franciscus Secundus Gallorum Rex venit in lucem ab ingressu Solis in Aquarium, signum masculinum, vsque ad ingressum in Pisces, triginta ipsis diebus Planetæ omnes Orientales fuere Soli, Lunaque interea plura masculina signa peragrauit, quo tempore multos per Galliam, per Germaniam, per Hispaniam, per Italiam, ortos constat, quorum nullus ad Regiam dignitatem peruenit. Et non dubitat Hieronymus Cardanus scribere, tam exploratæ fidei Ptolemæi esse doctrinam, vt huiusmodi genitura humili etiã loco natos, & filios, si Deo placet, terræ ad opulentissima Regna indubitato euehat! cui ista arrident, meis non gaudeat.

Contra verò multos vidimus amplissimas dignitates assecutos, quorum genituras clarissimi Mathematicorum descripserunt sine huiusmodi syderum compositione. Franciscus Valesius Dux Engolismensis vxorem duxit Claudiam Ludouici Duodecimi Gallorum Regis filiam, mortuo Socero sine virili prole rerum potitus est anno 1514. Regisque insignia Rhemis suscepit anno 1515. 25. Ianuarij, in cuius genitura nemo Astrologorum talem Astrorum compositionẽ finxit, qualem Ptolemæus requirit ad regios honores. Mortuo Henrico Octauo Angliæ Rege, Edoardus Sextus eius filius Regni habenas accepit; Hoc breui extincto, Regnum ad Mariam eius sororem deuolutum est. Hac quoque sublata; Elisabetha altera Henrici filia consalutata fuit Regina; In cuius genesi à Cardano, à Leouitio, à Monacho accuratissimè descripta, nullum luminarium, aut est in signis masculinis, aut in angulis, aut stipatur erronibus. Longum esset ire per omnes Regum genituras; sed si quis eas consulere non grauabitur, deprehendet nullam syderum compositionem minus facere ad consecutionem honorum, quam luminaria in angulis constituta, & stipatata Planetis in Signis masculinis.

Hæc, & huiusmodi recentiores Astrologi animo reputantes varijs modis Ptolemæi doctrinam vndique diffluentem confirmare conantur.

Placet primùm dignitates significari à luminaribus, præsertim à Sole, & Planetis medietate suorum orbium circunstantibus, aut aspicientibus vtrunque luminare, præsertim Solem, & à medio cęlo, & Planetis constitutis in medio cœlo.

Secundò, si huiusmodi significatores dignitatum reperiantur in proprio domicilio, exaltatione, aut mutua receptione essentiali, natum consecuturum amplas administrationes, munera publica, magnos honores; si fuerint in triplicitatibus, in terminis, in faciebus, mediocria fore omnia; si fuerint peregrini, in suis deiectionibus, vel detrimentis absque essentiali receptione, exiguas, aut nullas decernere dignitates.

Tertiò, si dignitatum Auctores ex angulis prospectent partum, futuras magnas dignitates; si ex succedentibus, mediocres; si ex octaua domo, & succedente, exiguas, aut nullas; si honorum significatores sint in proprio domicilio, in angulo cum duplici testimonio magnas dignitates designari.

Quartò, si honorum moderatores iuncti sint, aut certè non plus distent, quàm quinque gradibus ante, aut retro à stellis fixis regijs primæ, aut secundæ magnitudinis, & quæ parum ab ecliptica deflectunt, decernere magnos honores; huiusmodi stellas esse:

Regulum, siue cor Leonis, in vigesimotertio ferè gradu Leonis.

Oculum Tauri in tertio ferè gradu Geminorum.

Herculem in decimoseptimo ferè gradu Cancri.

Spicam Virginis in decimoseptimo ferè gradu Libræ.

Illustriorem lancem Meridionalem Libræ, in octauo ferè Scorpij.

Antares in 3. ferè gradu Sagittarij.

Quintò, Planetas beneficos in decima domo promittere magnos honores, maleficos negare, medios mediocres decernere.

Sextò, Dominum horoscopi in Medio cœli, vel contra Dominum Medij cœli in horoscopo indicium esse magnarum dignitatum.

Ex his quasi honorum promptuarijs Cyprianus Leouitius, & plerique recentiorum vatum expromunt sceptra, coronas, purpuras, fasces, Pontificatus, Cardinalatus, Episcopatus. Quare si probatum fuerit multos, qui maximas, amplissimasque dignitates assecuti sunt, nihil huiusmodi stellis debuisse: contra verò multos, quorum genituræ tali stellarũ compositione illustres maximè fuerunt, nullos, aut exiguos adeptos honores, euersa fuerit Astrologiæ pars multò præcipua, quæ in prædictionibus honorum versatur: constiteritque eos, qui Augusto, Tiberio, Claudio, Neroni, Ottoni, Galbæ, Neruæ, Macrino, Diocletiano, Vespasiano Orbis terrarum Imperium prædixerunt, non ex arte vaticinatos fuisse, sed aut casu, & fortuna, aut humana aliqua coniectura, aut dæmonum opera vsos. Item eos, qui Leoni Decimo, Iulio Secundo, Paulo Tertio, Sixto Quarto, Marcello Secundo Pontificatũ spoponderunt è cœlo nihil certi habuisse, vnde huiusscemodi præsagia deduxerint, sed fortè fortuna in veritatem incidisse, quod & Zingaris, & Agyrtis, & olitoribus aliquando vsuuenit: nam sæpè & olitor est opportuna locutus.

Ad hoc autem demonstrandum non est necesse nouas cudere genituras, sed vulgatæ satis sunt, & receptæ, quas Lucas Gauricus, Hieronymus Cardanus, Cyprianus Leouitius, alijque Astrologiæ sine controuersia Magistri descripserunt.

In genitura Pauli Secundi Pontificis, vt hinc initium sumatur, videre est Solem in deiectione sua in Aquario, in opposito Saturni, in termino Martis: Lunam peregrinam in Piscibus, in termino Martis in octaua domo: Venerem dominam Medij cœli, in Sextili Lunæ, in Capricorno positam peregrinam, in cadenti cœli loco, in termino Saturni: Caudam Draconis in medio Cœli. Tempore electionis, hoc est Anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimoquarto, die trigesimaprima Augusti, ætatis anno quadragesimosexto expleto, mense sexto, & die vigesimaquarta, Medium cœlum peruenerat directione ad gradum decimumnonum, minut. 2. Geminorum, in quem nulli cadunt radij beneficorum: Reuolutione peruenerat ad gradum vigesimum, minut. 46. Piscium.

In genitura Alexandri VI. Sol est in Capricorno, Mars Dominus Medij cœli in Aquario, domo secunda, sine vlla prærogatiua:Luna est iuncta Ioui debili, peregrina in domo cœli cadente tertia. Tempore electionis, hoc est, ætatis anno 61. mense 7. die 17. Medium cœli peruenerat directione, ad gradum 1. min. 1. Capricorni: Reuolutione ad sextilem Martis, & Veneris in Sagittario, quod parum ad rem facit.

In genitura Iulij II. cernimus Solem dominum Medij cœli peregrinum in Cancro in domo octaua: Lunā in Aquario, in quo nullam habet dignitatem, in domo cadente tertia: Martem in trigono Lunæ in Geminis & domo octaua. Tempore electionis, anno ætatis 58. mense 3. die 26. medium cœli peruenerat directione ad 23. gradum, min. 0. Libræ. Reuolutione ad gradum 3. minut. 5. Cancri. Regulus quidem fuit in medio cœli, & illustrior lanx Libræ Meridionalis in horoscopo, sed Sole & Luna præcipuis honorum auctoribus malè constitutis, quid facere potuerunt stellæ fixæ, quæ auxiliares solùm vires habere dicuntur?

In genitura Leonis X. indices dignitatum fuerunt Sol, Luna & Iupiter respiciens Lunam ex trigono, Saturnus Lunam aspicit ex sextili: Venus domina Medij cœli, quorum nullus in propria domo, aut in sua exaltatione fuit: Saturnus in suo detrimento, & octaua domo exstitit: Luna in abiectissimo cœli loco & domo sexta: Iupiter oppositus Saturno in domo secunda. Tempore electionis ætatis anno 37. mense 2. die 22. peruenerat Medium cœli directione ad gradum 22. minut. 33. Scorpij, qui gradus nullis beneficorum radijs illustratur. Venus quidem domina Medij cœli in horoscopo fuit, & spica Virginis in apice medij cœli: at contradicentibus alijs pluribus & potentioribus Astris tanti effectus causa esse nequiuerunt.

In genitura Clementis VII. Pont. Max. nulla cernitur de amplis honoribus significatio.

De genitura Pauli III. in qua multi multa luserunt, quot capita, tot sententiæ. Paris Ceresarius, vt refert Cardanus ex directione Solis ad trigonum Mercurij, futurum illum summum Pont. anno ætatis *66.* die 253. hora 9. minut. 34. multò antè prædixit, cuius vaticinium cùm euentus confirmasset, anno Domini 1534. mira Genethliacæ disciplinæ per ea tempora auctoritas accessit. Alij verò Astrologorum longè Principes nihil Mercurio in bonis fortunæ iuris esse contendunt, pro quibus & Ptolemæus & Arabes testimonium ferunt. Alij Pauli Pontificatum tribuunt directioni Solis ad Iouem quæ in eundem annum, Cardano teste incidit. Alij, inter quos Sixtus ab Hemminga nullos in ea genitura magnos vident honores. Alij directiones & reuolutiones, quibus mortuo Leone X. anno Domini 1521. & ætatis 54. Paulus ad Pont. ferebatur, præferunt ijs, sub quibus anno 1534. ætatis *66.* Pontifex renunciatus fuit; vt omnia alia, quàm Astra spectasse oporteat Ceresarium illum, qui mortuo Leone X. affirmasse fertur anno 1534. Paulum futurum Pontificem, non anno 1521. vel 1522. In tot tamque varijs Mathematicorum sententijs de genitura Pauli III. illud certò cōstat, nihil Genethliacos ex arte de eius Pontificatu pronunciare potuisse.

Morto Paulo III. anno 1550. Patres ex more conuenerunt ad electionē summi Pont. quorum alijs Cardinali Polo Anglo, & Regio sanguine orto, alijs Cardinali Saluiato Florentino Pontificatum deferentibus, magna in conclaui coorta dissensio est, quę vt componeretur die 7. Februarij omnium suffragijs Ioannes Maria Cardinalis de Monte Pontifex dictus fuit, & Iulius III. appellatus. Nemo ambigit, aut ambigere potest Cardinalis Saluiati genesim etiam ex descriptione Lucæ Gaurici, in dignitatum negotio longè præstare genituræ Iulij III.

Genitura Marcelli II. Cui & pater ipse è cœlo auguratus dicitur Pontificatum, à præcipuis Genethliacis descripta vix vllas dat honorum significationes.

In Themate Pauli IV. tres fecerunt periti honorum significatores, Solem peregrinum in Cancro, & domo succedente, Lunam in Aquario domo cadente, Saturnum

turnum Dominum medij cœli, in suo detrimento.

De Cardinalium genituris, quas plurimas descripsit Lucas Gauricus nihil attinet dicere: non enim eos puto esse Astrologos, Qui, cùm Pontifex vno eodemque tempore, vno eodemque temporis momento viginti aut triginta Cardinales dicit, diuersæ ætatis, gentis, nationis, velint eorum omnium directiones & reuolutiones, Solis, Lunæ, Medij cœli eodem temporis momento ad radios beneficorum peruenisse.

Vidimus iam plurimos ad supremos honores peruenisse, quorum genituræ honorum significatione illustres non erant. Restat eorum genituras nunc percensere, in quibus amplissimas dignitates sine vllo successu Astra spoponderunt.

Georgius Trapezuntius, vir doctissimus in Themate à Gaurico descripto, Solem habuit in Ariete domo propria, iuxta gradū Imi cœli, Venerem dominam medij cœli, & Sextili Lunam aspicientis in domo propria Tauro, constitutam in angulo Imi cœli, & Iouem quadrato Lunā aspicientis iuxta Aldebaram insignis magnitudinis stellam, Martem quoque dominum signi intercepti in decima domo, positum in Ariete domo propria. In tanta syderum claritudine per Italiam professione literarum Trapezuntius victitauit, donec à Nicolao V. inter scribas Apostolicos ascitus est: fame alioquin periturus.

In Genesi Andreæ Alciati Iurisconsultissimi, ab eodem descripta, vt si in vlla alia conspicuæ visuntur maximarum dignitatum significationes, is tamen, præter eum qui ex Iurisprudentiæ magna opinione, apud omnes obtinuit, honorem, qui ad exercitationem pertinuit, nullo gradu dignitatis claruit.

Edidit Lucas Gauricus genituram Romuli Vtinensis oratoris eximij, summorum honorum significatione clarissimam: sed tanta syderum benignitas nihil homini eloquentissimo præstitit.

Petrei Tyara Medici ac Philosophi non postremi Thema Sixtus ab Hemminga ab significatione honorum mirificè commendat, quem medicè nihilominus vixisse, & Medicum mortuum esse constat.

Idem alterius genituram conscribit, qui natus est anno 1509. die 27. Martij hora 21. minut. 50. tanta (quod ad honores attinet) syderum claritudine, quanta vix in alterius ortu visa fuit, qui iam senex in diuitum mensis aliena coactus fuit viuere quadra. Matthæus ille Thaphurius literis, & Græcis, & Latinis, omnique liberali eruditione penitus imbutus, cuius genituram honorum significatione insignem Lucas Gauricus vulgauit, obscurus & inglorius vixit.

Cernere est apud eundem genituram Francisci Roscij Rauennatum quondam oratoris ad Leonem X. Pont. Max. cui honorum significatione non facilè parem reperies, qui vix honestam duxit vitam, quam abscisione sinistræ manus, & violenta morte finiuit.

Francisci Monzæ Mediolanensis musici genituram magnis laudibus celebrant & Lucas Gauricus, & Hieronymus Cardanus; quatuor enim in ea Planetæ sunt in dignitatibus suis essentialibus, qui honores designant. Itaque Cardanus non dubitauit affirmare, vix posse meliorem syderum constitutionem optari. Monza verò præter Musicæ laudem, quæ ad dignitatem non pertinuit, honorum assecutus est nihil.

Lucas Gauricus vir in Genethliacis Princeps hoc de Henrico II. Gallorū Rege præclarum vulgauit vaticinium: Inuictissimus Gallorum Rex Henricus II. Christianissimus erit Regum quorundam Imperator, ante supremos cineres ad rerum culmina perueniet, fœlicissimamq. ac viridem senectam; vt colligitur ex Sole in suo throno partiliter supputato: in ciuitatibus Arieti subiectis maximum sortietur dominium. Ita verò Henricus nullū adeptus est Imperium, vt anno 40. paternum Regnum infœlicissima morte amiserit.

Atque his tam clarè probatum esse confido, nullam Genethliacis præceptis, quibus de futuris dignitatum gradibus vaticinari solent Mathematici, subesse fidem; vt superuacaneum putem percurrere aliàs genituras à Cardano, à Gaurico,

rico, à Bellantio, à Iunctino, à Leouitio descriptas, in quibus splendidas cernimus honorum sponsiones, omni effectu destitutas.

CAPVT XLVII.

Nihil posse Astrologos de summo Pontificatu ex Astris decernere.

NVLLA in re ludunt magis Genethliaci, quàm in summo Pontificatu. Non solùm promittunt eam dignitatem, quæ est maxima, sed & annum, & diem, & horam prædicunt electionis. Hinc illud Paridis Astrologi Mantuani, de quo superiùs cap. 36. de Pauli III. Pontificatu memorabile vaticinium, omnium Astrologorum libris, & linguis celeberrimum. Hinc Cardanus genitura 47. de Leone X. scribit. Sol verò existens, inquit, in constellatione trium fixarum, cùm peruenit ad Iouis locum, & Iouis quadratum ad cœli medium, quod est cor, dedit Pontificiam maximam dignitatem, & hoc cum radicibus nostris concordat. Et Genitura 48. de Iulio II. Quid mirum, inquit, hunc stirpe quamquam ignobili, ad summum fastigium euectum fuisse tanto syderum consensu? Quid ais, syderum impulsu Paulum III. & Leonem X. & Iulium II. Christi Domini Vicarios electos? Enimuerò Christianis tanta impietas ferenda non est. Astrorum ergo afflatu potiùs quàm diuina prouidentia fiunt nostræ Religionis Antistites? Quid est Christiana Religio? nonne à Christo Domino diuinitus instituta? nonne supernaturalis, nonne supra omnium naturalium causarum efficientiam? Quid est summus Pontifex? nonne Christi Vicarius, moderator huius Religionis, quam supernaturalem esse profitemur? Stellarum itaque naturales vires quam habent communionem cum ea dignitate, quam Euangelij auctor Christus Dominus vltra omnes naturæ leges gratuitò, & liberaliter in sua Ecclesia instituit? Christiani haberi volumus, fidem Catholicam profitemur; & pronis auribus audimus eos, qui ex Astris religionis moderatores, quotidie spondent? Video fontem, & originem, vnde tanta impietas defluat. A stellis Planetarij docent humanis mentibus Religionem ingenerari, à stellis varias seri religiones, congressuq. vario stellarum varias identidem leges excitari. Iouem aiunt auctorem esse Religionis, & pro vario congressu cum alio, & alio Planeta varias religiones efficere; sunt autem sex solum Planetæ cũ quibus Iupiter congredi potest; quare sex etiam species religionum, non plures, non pauciores esse posse contendunt. Quare Albumazar Mahumetanam superstitionem ex concursu Iouis & Saturni in Scorpione, Christi Euãgelium, ex magna quadam coniunctione, quæ in Leone contigit Christi Domini ætate ortum scribit. Non Arabes solùm mendaces, sed Christiani etiam Astrologi religionem omnem Astris subijciunt. Cardanus libro centum geniturarum, genitura 8. quæ est Francisci Gallorum Regis: Porro, inquit, Christianam legem fouet igneus trigonus, Mahumeti Aqueus, vnde à centum quinquaginta annis circiter secta illa inualuit: fundata enim est post Saturni Iouisque congressum in Scorpione factum in anno 630. Annis autem postmodum quatuor legem promulgauit, vel, vt quidam volunt, promulgata est anno 619.; coniunctio autem præcesserat anno 610. in Piscibus. Porro Christianam legem præcessit eodem anno promulgationis magna coniunctio in Leone: Christum exorientẽ maxima coniunctio in Arietis initio præcessit sex annis; Exorientem Mahumetem in initio Cancri anno Domini 590. non maxima, sed magna tantùm coniunctio. Rursus genitura XI. quæ est Martini Lutheri: Porro quod ad Religionem attinet, inquit, iam sæpius adeò dictum est propter spicam Virginis, vt repetere pigeat. Incredibile igitur quantum aug-

menti breui tempore habuerit hoc dogma. nam Germaniæ magnam partem adegit, Angliam totam, multasque alias regiones, cùm adhuc viuat, nec vlla est ab huius sectatoribus immunis præter Hispanias. Feruet mundus huius schismate, quod quia Martem admixtum habet, & caudam, soluitur in se ipso, infinitaq. reddit capita, vt si nihil aliud errorem conuincat, multitudo ipsa opinionum ostendere posit, cùm veritas vna tantùm sit. Scitè & verissimè Tycho Brahe libro de noua stella scripsit: Certum est Astrorum decreta in veram Religionem, & pietatem nihil iuris habere, cùm hæ non ab vlla Astrali influentia, aut naturali lumine, sed solius Dei Spiritu & dispositione procedant. Cùm ergo omnem Religionem impia temeritate ex Astris deducant, & ne Euangelio quidem parcant, quod Christus Dominus diuinitus supra omnes naturæ gradus, trans omnem naturalem vim, & potestatem collocauit. Christianæ quoque religionis Moderatorem maximum Astrorum naturali vi, non diuina prouidentia eligi impiè existimant; Quid expectamus? an dum in foro, in plateis, in theatro clament contra Euangelium, contra sacras, diuinasque literas, nullam esse summi Pontificis potestatem, aut esse humanam solùm, non diuinam illius auctoritatem? aut nihil in Christi Ecclesia esse supernaturale, nihil arcanum, & diuinum? An coërcebimus aliquando tantam licentiã, quę per sacra omnia & diuina debacchatur? Sed ad Theologiam per imprudendiam delapsus, ad Philosophiam, ex cuius principijs quatuor hisce libris aduersùs Astrologorum vanitatem disputauimus, reuocabo orationem.

Euectio alicuius ad summum Pontificatum non ex vnius, sed ex omnium Cardinalium genituris pendet (si pendet ex genituris) cum enim omnes ad eam dignitatem euehi possint, si stellarum ductu ad eum gradũ dignitatis perueniretur, nemo iudicare posset quis futurus esset summus Pontifex, nisi qui omnium Cardinalium natalitia Astra perspecta habuerit, expenderitque diligenter cuius sydera cæteris præpolleant: omnium verò Cardinalium genituras cùm nullum Astrologorum habere possit, nugas eos vendere necesse est, & somniantium deliria.

Nec satis fuerit omnium Cardinalium genituras perspectas habere, sed cùm singulis fermè annis alijs demortuis, alij succedant Cardinales, eum, qui Pontificatum alicui vaticinaturus est, oportet omnium qui possunt ad Cardinalatus dignitatem euehi, genitalia sydera nosse, eaque conferre cum eius Astris, cui Pontificatum decernit; alioquin pugnantibus multorum genituris, & impedientibus se mutuò Astris, pręsagire nihil potest Astrologus.

Præterea vnius Pontificatus pertinet ad plurimos, ad cognatos, ad affines, ad amicos, ad Reges, ad Principes, ad Christianos omnes, ad Christianorum hostes; cum quibus Christiani bellum gerunt, horum quoque omnium genitalia sydera spectare oportebit, & animaduertere, quæ eius promotioni aduersentur, vel faueant.

Ad hæc profitetur Hieronymus Cardanus in genitura Caroli V. Imperatoris, quæ est septima in libro centum geniturarum, ex natalitijs Astris nihil posse de Imperatorum, aut Regum negotijs publicis decerni, sed ea pendere ex Regnorum, & Statuum stellis, sed solùm coniecturam fieri posse, de vita priuata, de temperamento corporis, de sanitate, & morbo, de prudentia, & consilio. At Pontificatus non pertinet ad vitam priuatam, sed ad publicam Christianæ Reipublicæ administrationem: non ergo ex genitura cuiusquam de eo iudicari potest Astrologorum sententia, sed ex stellis Regnorum, Prouinciarumque illi subiectarum.

Postremò Astrologiæ professores tradunt, genitalia sydera non vagè, sed certo, ac definito tempore agere, quæ pollicentur: promittant ergo alicui Põtificatũ 60. aut 70. aut alio quocunque ætatis anno, manifestum est quòd eo anno ad Pontificatum euehunt Astra, si quid valent, & non alio, quando maligna irradiatione percelluntur, quando premuntur aduersa reuolutione, quando signo,

gno, vel domo infortunantur; at fieri poteſt, vt per id tempus non vacet ſedes Pontificia, Cardinales non agant de Pontifice eligendo. Quid ergo proderunt ſtellarum ſuffragia? Quid vaticinari poteſt Aſtrologus ex Aſtris? Nugæ ſine dubio, & mendaciſsima commenta ſunt, quæ Genethliaci per aulas venditare conſueuerunt.

His ſi addas, quod ſuperiori capite vidimus, multos Summum Pontificatum adeptos, in quorum genituris, à præcipuis Aſtrologorum diligenter deſcriptis nulla erant honorũ dignitatumq. inditia; Rurſus multos gradu, ſine vllo dignitatis vixiſſe, quibus Aſtra amplos honores portendebant; conſtiterit eorum inſania, qui ex Aſtris de ſummo Pontificatu quidquam ſe dicere poſſe confidunt. Prolixa præterea inductione à Paulo II. ad Paulum IV. deducta ibidem oſtendimus eos Pontificatũ adeptos fuiſſe, quorum genituras non admodum Aſtra commendabant. contra verò ſpe fruſtratos fuiſſe eos, quorum natale Thema magna honorum ſignificatione clareſcebat, vt nulla iam Genethliacis ſuper eſſe poſsit è cœlo, non dico, probabilis coniectura, ſed ne tenuis quidem ſuſpicio, de futuro cuiuſquam Pontificatu: Ex proximis quidem, coniunctiſque cauſis, ex politicis rationibus aliquid; è ſtellis nihil omnino de Pontificatu coniectare poſſunt.

Quin etiam conſtat multos eo tempore ad Pontificatum euectos, quo nulla directio, nulla reuolutio ad eam dignitatem aditum aperiebat. Contra verò eoſdem paſſos eo tempore repulſam, quo directiones, & reuolutiones Pontificatum ſpondebant. nam Paulus III. Leoni X. vt vidimus capite præcedenti, non Clementi VII. ſuccedere debuiſſet. & Alexandro VI. Iulium potius Secundum, quã Pium III. ſubſtituebant Aſtra ex calculo Cardani, Sixti, aliorumque. vnde tã clare pateſcit eorum deliratio, qui à ſtellis potius repetunt Eccleſiæ Pontifices, quam à Diuina prouidentia; vt haud ſciam, an vllum ſit diuinationis genus magis præpoſterum, quàm quod Planetarij concipiunt de futuris Pontificibus.

Quod ſi quis eſt adhuc adeò hebes, ac tardus, qui non intelligat Aſtrologorum ineptiam vana de Summo Pontificatu vaticinantium, deferat cuiuis eorum alicuius geneſim, quem ille, non norit, nec ſuſpicari poſsit cuius illa ſit. vno verbo deferat genituram omni humana coniectura deſtitutam, ſolis Aſtris contentam, perquiratque, an partus ille mas ſit, an femella; viuus, an mortuus; Chriſtianus, an Iudæus; Eccleſiaſticus, an ſecularis. Epiſcopus, prælatus, an Cardinalis. ſi hæc dicere quiuerit (excipio dæmonis afflatus) patiar illum in poſterum Genethliacis habere fidem. At ſi profitebitur, quod profitetur Ptolem. lib. 1. de Iudicijs, cap. 1. nihil ſe ex Aſtris dicere poſſe ſine præſidio ſublunarium cauſarũ; conſtitutum tandem ſit nihil è ſtellis conijcere poſſe Planetarios. quod initio huius operis probandum ſuſcepimus.

Sed ego inſipientior ſim, quam illi, qui Aſtrologorum fabellis aures præbent, ſi contra tam aperta mendacia diutius diſputem. Quare, vt aliquem noſtra oratio finem reperiat, ſi aduerſùs Aſtrologos ſtant omnium iudicia ſapientum; ſi contra eos faciunt ratio, experientia, Philoſophorum decreta, eorum in primis, qui familias ducunt, & quibus alij omnes faſces ſubmiſere; ſi non potuerunt ſæpius ijdem ſyderum congreſſus obſeruari; ſi nunquam redeunt ijdem Aſtrorum cœtus, & ſi redirent, nunquam eandem offenderent materiam; ſi veterum, recentiorumque Aſtrologorum obſeruationes contrariæ, & pugnantes ſunt; ſi ex qualibet genitura quodlibet confici poteſt; ſi vnam eandemque ſyderum conſtitutionem vnus in vnam, alter in alteram, atque adeò contrariam partem deducit; ſi incredibilis eſt eorum, qui hanc artem profitentur, rerum cœleſtium ignoratio; ſi non habent perſpectos planè Aſtrorum motus; ſi Aſtrologorum pars maxima ſuæ artis eſt ignara; ſi ipſimet auctores artis negant poſſe quemquam eam conſequi; ſi ijdem profitentur, tam ſe diuinare poſſe ſeruatis, quàm neglectis artis ſuæ præceptis; ſi mala fide tractant artem ſuam; ſi dolis, fallacijs, & fraude nectunt omnia; ſi dæmonum

num operam adhibent frequenter; si nihil aliud propositum habent, quàm mendacijs sibi cibum quærere, corradere alienam pecuniam; si nihil Astra efficere possunt sine ope sublunarium causarum, quas Astrologus nec memoria complecti, nec obseruando notare potest; si hæc ars nullis nititur experimentis; si nulla certa obseruatione constat; si omnibus sæculis, omnibus gentibus, & populis, suspiciosa semper visa est; si omnia, quæ de domibus, de signis, de directionibus, de reuolutionibus, de principio anni, de stellarum gaudijs, odijs, antiscijs, combustione docet, fictitia sunt, & ebriorum somnia; Quid superest, nisi vt hæc ludibria omnium sapientum vocibus, libris, disputationibus, scriptis, lucubrationibus explodantur; Atque hoc artificiũ fallax, & Reipublicæ perniciosũ Principũ omnium legibus, decretis, constitutionibus in vltimas terras amãdetur. Ego quidem Philosophorum, Theologorumque omnium postremus in tanta ingenij, doctrinæque mediocritate, rei indignitate commotus, postquam Astrologicas vanitates, postquam Astrologorum fraudes perspexi, debere me hanc disputationem imperitæ multitudini intellexi, cui per summam fraudem Astrologorum astus imponit. Cessarunt veterum Romanorum augures, recessere Prænestinæ sortes, sublata est haruspicina, siluerunt Apollinis oracula, nemo ampliùs consulit exta, euanuerunt diuinationes, ex auium volatu, cantu, pastu, tripudio solistimo, ex prodigijs, somnijs, spero fore vt Astrologia quoque, quæ nullo firmiori innititur fundamento, Deo auctore tandem aliquando euanescat.

IN

IN ASTROLOGOS CONIECTORES

LIBER QVINTVS.

Qui & exotericus.

RVTVLI auxilium petiuere à Diomede, arbitrati eum, qui Troianorum fuerat hostis, in acie Troiana, in Italia quoque prono futurum animo in Troianorum internecionem.

Mittitur (inquit Virg.) *& magni Venulus Diomedis ad vrbem*
Qui petat auxilium, & Latio cõsistere Teucros,
Aduectum classe Aeneam, victosque Penates
Inferre, & fatis Regem se dicere posci
Edoceat, multasque viro se adiungere gentes
Dardanio, & latè Latio increbrescere nomen.

At res longè aliter euenit, quàm putarant; Diomedes in contrariam abiuit sententiam, cedendum Troianorum armis censuit, absterruitque Rutulos quibus potuit modis à bello suscipiendo.

Hos inter motus (ait idem) *medio fragrante tumultu*
Ecce super mœsti magna Diomedis ab vrbe
Legati responsa ferunt, nil omnibus actum
Tantorum impensis operum, nil dona, nec aurum,

Nec

Nec magnas valuiſſe preces: alia arma Latinis
Quærenda. ——

Haud aliter Genethliaci aduersùs eos qui in Aſtrologiam arma ſumpſerunt à Philoſophis & Philoſophorum Principe Ariſtotele ſuppetias implorant, opinati illos, qui tantã cœlo auctoritatem arrogarunt, vt eius motum omnium motuum principem & cauſam fecerint, libro octauo Phyſicorũ, libro ſecundo de Generatione, & libro ſecũdo Cœli textu decimoſeptimo Aſtrologorũ quoque conſilijs & conatibus ſubſidio futuros, ſed lõgè alia Ariſtoteli & Philoſophis mens eſt; neque enim qui anni tempora viceſque generationum ſine definito quodam curſu recurſuque Solis per Tropicos & Æquatorem conſtare poſſe negant, continuò Aſtrorum concilijs, congreſsibus & conſiſtorijs res omnes humanas adminiſtrari affirmant. & quidem Solis ac Lunæ imperium, quod in res ſublunares exercent, internoſcit etiam vulgus Nautarum, Agricolarum, Paſtorum; Saturni, Iouis, Martis, Mercurij, Veneris arcana iura deliteſcunt in Aſtrologorum ſcrinijs, & in inuolutis planè voluminibus, fugiuntque lucem Philoſophiæ. Quare videamus, ſi placet, & quid ſapientum Senatus de Aſtrologia, & Aſtrologorum gente cenſuerit.

†

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Nullam sapientes viri Genethliacæ disciplinæ habuerunt fidem.

SI vlla Genethliacæ disciplinæ subesset veritas, sine dubio non neglexissent rem tantã viri ingenio,& doctrina præstantes, Socrates, Plato, Aristoteles, Hippocrates, Galenus, cæterique sapientiæ antistites. cur enim ij, qui in veri peruestigatione omne æuum consumpserunt, & ad omnia naturæ arcana aditum sibi patefecerunt, præterijssent eam disciplinam, quæ miris vaticinijs, & præsagitionibus omnium animos mentesque in sui admirationem traxit? At nullum eorum, aut ijs ineptijs delectatum, aut inter Mathematicas disciplinas Genethliacam numerasse. videmus Socrates qui in Phædone Mathematicas omnes disciplinas enumerat Geometriam, Arithmeticam, Astrologiam, Musicam, in Mathematicum censum Genethliacam non refert, haud obscure professus veritate planè destitutam indignam esse, quæ in disciplinarum numero censeatur. Plato verò, libro septimo de Republica in fœlicissima illa sua Repub. quam omnibus commodis affluere, omnibus ornamentis efflorescere cupiebat, reliquas Mathematicas disciplinas retinendas censuit, Arithmeticam, Musicam, Geometriam, Sterometriam, Astronomiam, vnam Genethliacam neglectui habuit, qua rude vulgus humanæ vitæ rationes, & rerum summam contineri existimat. Multum ille quidem Astronomiæ tribuit, quæ Astrorum cursus numeris, & ratione prosequitur, quòd rei militari, quòd nauigationi, quòd agricolturæ apprimè sit necessaria. Genethliacam vero silentio præterijt, quæ si adesset veritas, vel si abesset vanitas, omnes alias disciplinas vtilitate, vsu, splendore, dignitate longè antecelleret, à qua innumera commoda in omne genus vitę manare ab Ægyptijs, ad quos studij causa peregrinatus dicitur, sine dubio inaudiuerat.

Quid Alcinoum, quid Proclum, quid Plotinum, quid reliquos Platonicæ disciplinæ alumnos commemorem, qui etsi innumeras complexi sunt fabulas, & vanissimas superstitiones, Genethliacas tamen nugas, Philosopho homine plane indignas duxerunt?

Aristoteles Stagirites, vberrimum, & fœlicissimũ ingenium, & ad omnia summa factum, omnes alias disciplinas arctissimè complexus, vnam Genethliacam neglexit, non quòd eam consequi non potuerit, consecuti enim sunt alij ingenio, & doctrina infinitis interuallis inferiores; non quòd per ea tempora nulla esset Genethliaca; longè enim altiùs, quam ab Aristotelis ætate, hæc ars ortum repetit suum; sed quòd meracissimis ineptijs constare animaduerterat. Quam ille artium omisit, vel earum, quæ in inspectione & existimatione rerum positæ sunt, vel earum quæ in agendo consi-

consistunt? Quam multa de Rhetorica, de Poëtica, de Politica, de Oeconomica, de Ethicis, quam multa de Physica, de Cœlo, de rerum ortu, & interitu, de Meteoris, de Anima, de Historia animalium, de eorundem generatione, de sanitate, & morbo, de Metaphysicis scripsit? Vnde in tot & tam luculentis lucubrationibus, tam altũ de Genethliaca silentium? vnde tantus præstantissimæ disciplinarũ neglectus? cur nil de cœlestium domorum potestate, de signorũ viribus, de Astrorum congressibus, de stellarum gaudijs, disserit? Quanto acumine à Physica, lib.2. Phys. tex.16.17.18.19.20. lib.11. Metaph. summa 3.c.1. secernit Perspectiuam, Harmonicam, Geometriam, Astrologiam? quàm accuratè Mathematicarum naturã discutit toto lib.13. Metaphysicę? quantũ tribuit Astrologię li.2. Cœli, tex.57.58.59. lib.12. Metaph.t.44.? quantis laudibus eandem effert lib. 12. Metaph. tex.44.45.? quàm multa ibidem tex.46.47. & lib. 2. Cœli, tex. 41. & seqq. de orbium cœlestium numero, ordine, motu, de Zodiaci obliquitate, de Astrorum motu, figura, natura? de natalitijs Astris, de diurnis, & nocturnis, de fœmininis, & masculinis, de fœcundis, & infœcundis, vbi disserit? Lib. 2. de ortu, & interitu inquirit causas, quibus existant ea quæ singulis annis, & statis tẽporibus gignuntur fruges, arbusta, herbæ, plantæ, nihil tribuit Astris, nihil signis, nihil domibus cœlestibus, sed rem totam reuocat in auctorem luminis Solem, qui nunc accedendo, nunc recedendo quatuor anni tempora, Ver, & Æstatem, Autumnum, & Hyemem efficit, & ea quæ ortus habent, & interitus statas vices. Lib.2. Meteororum summa 2. c.2. interroganti cur circa Canis ortum Etesiæ venti incipiant flare, quam facilè erat Procionem in causam vocare, & respondere, eius occulta vi ventum illum concitari? nihil tamen huiusmodi respondet, sed Solem facit huius rei auctorem. Etesiæ, inquit, flant neque tunc quando maximè propè fuerit Sol, neque quando longè, quia propè quidem existens præuenit exiccans, antequam fiat exalatio, cùm autem abscesserit modicum, mediocris iam fit caliditas, &c.

Requirens ibidem, qua de causa Orion, & occumbens, & oriens molestus esse soleat, non commemorat Astri iura, & imperium, sed rem totam ad tempus hybernum & æstiuum, in quod huius syderis ortus, & occasus incidit, refert. Sect.1. probl.17. sciscitatur cur à Vergiliarum occasu ad Fauonij vsque flatus, ij potissimum pereant, qui diuturno morbo laborarunt, omnia alia, quam Astra vocat in causam. Probl. 26. cur circa vtrumque solstitium per centum dierum spatium mori maximè contingat: non Astrorum Ortus, aut Occasus, sed temporis versiones, & commutationes aëris in causa esse docet.

Libro quarto de Generatione animalium, quàm anxiè perquirit, cur filij, vt plurimum parentibus similes prodeant, cur alij fœcundi, infœcundi alij sint, cur alij integri, & valentes, alij nascantur debiles, aut manci, nec implorat stellarum opem, non confugit ad Cancri, Tauri, aliorumq. signorum naturam, non spectat Astrorum congressus, & compositionem, sed omnia ad materiam, ad vim effectricem, ad proximas refert causas. Vt multa paucis complectamur, omnia quæ ad hominis constitutionem, ad temperationem humani corporis pertinent, executus est Arist. libris de Historia, de partibus, de Generatione animalium, nec quidquam à Marte, à Ioue, à Saturno, à Tauro, à Geminis, à Cancro, à Leone, à Vergilijs, à succulis emendicauit. Intellexit nimirum acerrimi vir ingenij confictam hanc artem esse ad fallenda tardiorum hominum ingenia, nullamque illi sub-esse veri speciem.

Quid Hippocrates, quid Galenus? quàm multa disputant de septimestri partu, de partu octomestri, de genitura, de sterilibus, de fœtatione, de formatione fœtus, de natura humana, de semine, de natura pueri, de causis morborum, de temporibus morborum, de morbis vulgaribus, quæ omnia è stellis Genethliaci pendere contendunt, nec in tam luculentis disputationibus vel fando audiuntur Alfridaria, directiones, reuolutiones, aspectus, congres-

congressus, digressusque stellarum? Cur in formatione foetus conticescunt Astra genitalia, foeminina, masculina, benigna, maligna, signa contorta, integra? Cur in partu silent horoscopi, fortunæ, dæmones, geniturarum cardines, Mars quadratus, Saturnus trigonus? Cur inter morborum causas nō censentur dilapsus Planetarum, locorum congressus, & huiusmodi sexcenta? Hippocrates aureo libello de Aëre, aquis, & locis obseruanda Medico præcipit solstitia, & æquinoctia, quorundam præterea Astrorum ortum, & occasum Arturi, Canis Pleiadum. Multi, inquit, in his maximè diebus iudicantur, alij enim perimunt, alij desinunt, aut in aliam speciem, aliumve statum transmutantur, idque non horum syderum arcanis viribus, non Planetarum congressibus tribuit, sed mutationibus aëris, quæ his maximè temporibus contingere solent, à quibus constitutio humani corporis mirificè afficitur, Astrorum aspectus, domicilia, fines, exaltationes, deiectiones, cæteraque Astrologorum commenta ne nominanda quidem sapientibus viris, existimauit. Nullas Philosophi, nullas Medici in homini constitutione agnoscunt Astrorū partes, rudes solùm Astrologi, & qui ne à limine quidem salutarunt Philosophiam, à stellis & stellarum vario congressu aiunt humana corpora efformari.

CAPVT II.

Sapientum consensu Genethliaca damnatur.

ITA Philosophorum Medicorumque Principes de Astrologia censuerūt, quorum iudicia omnium sapientum suffragatio comprobauit. Et Socrates quidem negabat, vt refert Eusebius Cæsariensis lib. 4. de præparatione Euangel. cap. 4. homini per cœlestia corpora, futurorum, quæ in potestate diuina sunt, cognitionem esse quærendam: nec enim possunt homines illa cognoscere, aiebat, nec dijs gratum est, si quæ illi occultarunt, ea tu diligenter inquiras, posseque facile ira deorum in insaniam Anaxagoræ cadere, qui cùm cœlestium scientiam profiteretur, in id amentiæ incidit, vt Solem ignem esse putaret, &c. Eudoxus, Platonis auditor, in Astrologia, iudicio doctissimorum hominum facilè princeps, Chaldæis in notatione cuiusque vitæ ex natali die minimè credendum censuit. Nec minus constanter Panætius Stoicus apud Tull. lib. 2. de Diuinatione, Astrologorum prædicta reiecit. Archelaus præterea, & Cassandrus, summi Astrologi, cū cæteris Astrologiæ partibus excellerent, hoc prædictionis genere non sunt vsi.

Item Scylax Halicarnassæus, familiaris Panætij excellens in Astrologia, idemque in regenda ciuitate sua princeps, totum Chaldaicum negotium repudiauit.

Phauorinus Philosophus apud Aulum Gellium, lib. 14. Noctium Atticarum, cap. 1. Genethliacam ait esse offuciarum genus ab eruscatoribus excogitatum, ad eradendam ex alienis loculis pecuniam. Sapienter & Dion ridiculos Astrologos esse pronunciauit, qui non videntes pisces iuxta se ad littus nantes, profitentur se videre pisces cœlo labentes. Nec magis acutè quàm verè Diogenes Cynicus cuidā ostendenti in Astrologorum egregia concione, depictas stellas errantes, respondisse fertur, Ne mentiaris, bone vir, stellæ nequidquā errant, Astrologi insaniunt potiùs. Intellexit Alexandria, vrbs celeberrima, eorum insaniam, & tarditatem ingenij, qui Genethliacos cōsulunt, & hac de causa vectigal quoddam eos persoluere iussit, quod fatuum appellauit, vt ipso nomine moneret non nisi fatuos homines huiusmodi ineptijs vti solere.

Bardasanes Syrus, Genethliaca doctrina longè clarissimus, apud Eusebium libro 6. de præparatione Euangelica, c. 8. luculenta oratione Astrologos proditæ veritatis reos agit; quod & Marcus Tullius multis firmisque argumentis fe-

cit. lib. 2. de Diuinatione.

Vnde non sine verisimili coniectura Lactantius noster lib. 2. de origine erroris, cap. 17. dæmonum mendacij auctorum inuentum esse Astrologiam, scripsit. & Tertulianus lib. de Idolatria, De Astrologis, inquit, ne loquendum quidem est, sed quoniam quidam istis diebus pronunciauit defendens sibi perseuerantiam professionis istius, paucis vtar. Non allego quòd idola honoret, quorum nomina cœlo inscripsit, quibus omnem Dei potestatem addixit, quod propterea homini non putant Deum requirendum, præsumentes nos stellarum immutabili arbitrio agi. Vnum propono, Angelos esse illos desertores Dei, amatores fœminarum, proditores etiam huius curiositatis, propterea quoque dānatos à Deo. O diuina sententia vsque ad terram pertinens, cui etiam ignorantes testimonium reddunt! Expelluntur Mathematici sicut Angeli eorum. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, sicut cœlum Angelis eorum; eadem pœna est exilij discipulis, & Magistris.

Iam Tatianus orat. contra Græcos figuras inquit positionis syderum hominibus dæmones ostendentes, tanquam in tesserarum ludo fatum, rem prorsus iniquam introduxerunt. & Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Iulianum. Vides, inquit, illos habere erroris officinas, mendaciorum fora. hi admirantur semper Astrorum cursus, & pro minimis obolis interdum cœlestia loquuntur sacramenta, mulieres autem comprehendentes, & plebeiorum mentem demulcentes, extenuant marsupia, & suffurantes paruos quæstus, suæ frigidæ vaniloquentiæ mercedem lucrantur, &c.

Idem lib. 4. in Esaiam cap. 47. extremo. Si verò putas meum sermonem à veritate aberrasse, stent, & seruent te Astrologi cœli, qui censuerunt stellas, annuncient tibi, quid tibi sit venturum, alius hic est ordo nugarum, &c.

Eodem pertinent quæ S. Gregor. disseruit homil. in cap. 2. Matth. S. Chrysost. hom. 2. ad 2. cap. S. Matth. S. Hieron. lib. 2. in Ierem. cap. 10. in cap. 2. Sophoniæ, & quæ ex S. Aug. S. Basil. Ambros. Orig. Euseb. referemus sequētibus capitulis, quorum vna est sententia Genethliacam, nil aliud venditare nisi mendacia.

In horum sententia turmatim iere Theologi quoque Scholastici, & S. Thom. Aquin. in primis 1. par. q. 115. 2. 2. q. 85. art. 5. Alexand. Alensis, S. Thomæ Magister 2. par. summæ, quæst. 164. num. 6. religionis reos, ait, esse, qui huiusmodi nugis fidem habent, & S. Bonauentura in 2. dist. 14. art. 4. quæst. 3. qui non obiter, sed ex professo rem hanc discutit. Scotus in 2. dist. 19. quæst. 3. S. Antoninus 2. par. sum. tit. 12. cap. 1. §. 6. Ioannes Bacconius in 4. quæst. 9. prolog. art. 3. & 4. Heruæus tract. de materia cœli, q. 9. Richard. 2. dist. 14. art. 3. quæst. 5. Mairon. 2. d. 14. q. 4. Gabriel 2. dist. 14. quæst. vnica, dub. vlt. Argentina in 2. d. 14. quæst. 1. art. 3. & 4. Dominicus Bagnes 1. par. quæst. 115. ar. 4. dub. 1. Franc. Zumel, 1. part. quæst. 57. art. 3. §. ad tertium. Franc. Ouiedus in 2. dist. 7. quæst. 1. Ioan. Cælaia in 2. dist. 14. quæst. 4. qui subtilius rem hanc limarunt Gulielmus Parisiensis tract. de legibus, & Michaël Medina lib. 2. de recta in Deum fide, cap. 1.

Eandem sententiam frequenti suffragio Philosophi firmarunt, Iulius Sirrenus libro 9. de fato, cap. 29. Georgius Trapezuntius libro cuius titulus, cur Astrologorum iudicia, vt plurimum sint falsa, Franciscus Valesius lib. de sacra Philosophia, cap. 31. Cornelius Dorcensis lib. de superstitione, par. 2. cap. 3. Marsilius Ficinus comm. ad librum Plotini, cuius verba digna signa sunt, quæ hoc loco exscribantur. Vtrùm stellæ aliquid, inquit, agant quæritur inter sapientes, sed omnium quæ nobis accidunt, fiuntve à nobis, manifestas sufficientesq. causas apud nos reperimus in propria generis nostri natura, in consuetudine, affectu, consilio, actione, occasione, concursu circumstantium causarū, neque vnquam sine his causis è cœlo fit aliquid: vt nihil opus sit horum in cœlo causas præscrutari, quæ sæpe in terra patent, neque tamen inueniuntur in cœlo, &c. Ioannes Picus Comes Mirandulanus libris duodecim contra Astrologos, Franciscus Picus eius nepos libris 5. de prænotatione.

Longum

Longum esset Philosophos omnes percensere, qui Astrologicas rationes damnarunt, quotquot lib. 1. huius operis, cap. 5. influentiarum iniquum philosophiæ forum eiurarunt, Genethliacæ vanitatem professi sunt.

Ad hos accesserunt Iurisconsulti, prudentissimi viri, Ioannes Andreas Anchar. & Abbas ad cap. ex tract. de sortilegijs, Ioannes Cardinalis Turrecremata ad capit. illos, eodem titulo, & iterum in summam de Ecclesia, Albericus Rosatus verbo sortilegus, Troilus Maluetius tract. de sortibus, par. 1. Baldus, Salicetus, alijque permulti ad leg. artem, & leg. nemo, C. de maleficijs, & Mathematicis, Giraldus de sortilegijs quæst. 3. num. 8. quæst. 11. num. 16.

Sed quis maiori fide testificari potest Genethliacæ vanitaté quàm Mathematici ipsi Astrologicis præceptionibus egregiè instructi, & arcanorum omnium mysteriorum conscij? quos si omnes turpis egestas, aut iniquus quæstus pateretur, id quod sentiunt ingenuè fateri, nullos iam haberemus Astrologicarum fabularum patronos. Certè ij qui procul fraudes, procul habuerunt mendacia luce palam artis suæ vanitatem professi sunt, ex quorum infinito numero vt præcipuos proferemus, Claudius Ptolemæus lib. 2. quadripartiti, Fieri autem nequit, inquit, vt qui sciens est, particulares rerum formas pronunciet: sicut nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit formam: oportet autem tractantem hæc rerum coniectura vti, soli autem numine afflati prædicunt particularia.

Rursus Pontanus in dialogo quodam, Quoniam, inquit, certa cognitio, quæ scientia dicitur, generalibus versatur in perscrutationibus; quis humorum, è quibus constamus, singulas assequi possit siue commistiones, siue temperaturas? quis rursus syderum particulares vires, quæ tum abstrusissimæ sunt, tum penè infinitæ? quis item aduersantium inter se gladiationes particulatim cognitas & obseruatas habeat, & quantum, & quousque? Itaque illi ipsi, qui ad particulares delabuntur prædictiones, ab ipso etiam Ptolemæo habentur derisui; cùm necesse sit eorum coniecturas, obseruationesque hac in parte vacillare, ipsosque non solum errare è via, verùm turpissimè dilabi, deque vegistio ruere, &c.

Ioannes Kepplerus, & propter ingenij magnitudinem, & propter doctrinæ copiam, iure inter Astrologiæ Principes numerari potest; At hic lib. 1. de stella noua, cap. 2. extremo, repudiatis omnibus Astrologiæ instrumentis, solos stellarum aspectus retinendos censet. Atque hoc genus rerum, inquit, aspectus duarum stellarum, quarum vel vtraque, vel altera sit immobilis, illud est, quod ego penè solum in Astrologia retinendum censeo, quod quidem tanta contentione contra Philosophos artis penitus ignaros philosophicè, & ex doctrina harmonica (penè in solidum ignorata) defendo, quanta fidentia reliquam Astrologorum supellectilem penè omnem eliminandam esse censeo, idque in omnibus meis scriptis Astrologicis indesinenter protestor.

Sixtus ab Hemminga Frisius in Astrologicis disciplinis apprimè versatus recenti opere, cui Astrologiæ refutatæ titulum fecit, multis geniturarum allatis exemplis, diuturno vsu, & experientia edoctus, Astrologorum deliramenta patefecit.

Tycho Brahæ lib. 1. de noua stella, pag. 612. Astrorum vires Astrologis perceptas negat, & Astrologiam, si quæ est, à mortalibus percipi posse negat; Rursus pag. 648. negat Astrorum congressus posse certò notari. Pag. 689. Frustra, inquit, pro se Arabum, atque aliorum Astrologorum placita vanitatibus implicita allegat Appianus. fuseque refellit Astrologorum decreta, pag. 777. ita, in Gauricum, ita in Cardanum inuehitur, vt planè ostendat nullam esse Astrologorum disciplinã. Neque Ioanni Pico Mirandulano Comiti, neque Frãcisco eius nepoti obijci potest Astrologię ignoratio, Nam, tam multa, & tam accuratè huius disciplinæ placita, & arcana mysteria referunt, vt facilè pateat omnes Genethliacæ latebras & abditos recessus illis perspectos fuisse,

tam multis tamen modis Aſtrologicas fabulas patefecerunt, vt nemo poſſit amplius de huius inanitate diſciplinæ dubitare.

Quid multa tam ſapientum omnium teſtificatione manifeſta, tam Mathematicorum confeſſione certa ſunt Aſtrologiæ ludibria, tam pudenda Genethliaca mendacia, vt Poëtæ etiam fabularum, mendaciorumque Architecti Genethliacis obiectare mendacia, & futilitatem artis non dubitarint.

Non habeo denique (inquit Ennius) *nauci Marſum augurem,*
Non vicanos Aruſpices,nõ de circo Aſtrologos
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomnium;
Non enim sũt hi,aut arte diuini,aut ſcientia,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudenteſque arioli,
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas Imperat,
Qui ſui quæſtus cauſa fictas ſuſcitant ſententias,
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam,
Quibus diuitias pollicentur ab his drachmam petunt.
De his diuitijs deducant drachmam,reddant cætera.

Mitto quæ Iuuenalis ludit lib. 2. ſed non poſſum omittere quatuor aureos verſiculos inuictiſſimi,clariſſimique Martyris Mori in vatem fama inclitum:

Aſtra tibi, inquit, *æthereo pandunt ſeſe omnia vati,*
Omina,vel quæ ſint fata futura monent.
Omnibus aſt vxor quod ſe tua publicat: id te
Aſtra licèt videant omnia, nulla docent.

Quare in tanto omnium diſciplinarum, omnium Academiarum,Scholarum omnium, omnium ætatum, temporum omnium, Philoſophorum omnium, omnium ſapientum de Genethliaca vanitate conſenſu, neminem reperiri arbitror ita ad intelligendum hebetem, qui huius artis incredibilem leuitatem non videat; ipſimet hoſtes veritatis, etiam ſi inſanire velint, quòd omnium ſapientum iudicijs reſpondere poſſint, reperient nihil. Verùm ne ſola auctoritate ſapientum circumuentos ſe Genethliaci querantur,aliquot diſertiſſimorum hominum luculentas diſputationes his attexam, quibus rationes continentur, ob quas ſapientiæ optimates Aſtrologos tanquam veritatis hoſtes à republica literaria amouerunt.

CAPVT III.

Diſertiſsima S. Ambroſij in Genethliacos diſceptatio.

ADVERSVS Planetarios, qui ex motu poſituque ſtellarum quæ futura ſunt,dicere ſe poſſe profitentur, omnes qui literis,& doctrina pollent ſtare, ſuperiori capite docuimus; verùm ne quis exiſtimet ſapientes viros temere, nec ſatis perſpecta cauſa in Genethliacam leuitatem tuliſſe ſententiam, placuit eorum hoc loco adſcribere diſputationes; vt planum fiat eos nõ ignoraſſe Aſtrologorum ſcita, ſed improbaſſe. Initium autem faciemus à S.Ambroſio,qui lib. 4. hexameron,cap. 4. deſcripſit S.Baſilij diſputationem hom. 4. in hexameron. Sic autem ait: Denique nonnulli natiuitatum tentauerunt exprimere qualitates; qualis futurus ſit vnuſquiſque,qui natus ſit: cùm hoc non ſolùm vanum, ſed etiam inutile ſit quærentibus, impoſſibile pollicentibus. Quid enim tam inutile, quàm vt vnuſquiſque perſuadeat ſibi hoc eſſe, quòd natus eſt? Nemo ergo debet vitam ſuam, ſtatum, moreſque mutare, neque eniti quo melior fiat. Sed in ea perſuaſione neque probum potes laudare, nec condemnare improbum, cùm neceſſitati natiuitatis ſuæ reſpondere videatur. Et quomodo Dominus aut bonis præmia propoſuit, aut improbis pœnas, ſi facit neceſſitas diſciplinam, & cõuerſationem ſtellarum curſus informat? Et quid eſt aliud,quàm hominem de homine exuere, ſi nihil moribus, nihil inſtitutioni, nihil ſtudijs derelinquitur? Quàm multos videmus ereptos criminibus,atque peccatis, in meliorem ſtatum eſſe conuerſos? Redempti ſunt Apoſtoli, & congregati ex pec-

ex peccatoribus: non vtique natiuitatis suæ hora, sed Christi eos sanctificauit aduentus, & hora Dominicæ passionis redemit à morte. Latro ille damnatus, ille cũ Domino crucifixus, non beneficio natiuitatis suæ, sed fidei confessione ad Paradisi ęterna transiuit. Ionam in mari non vis natiuitatis, sed dissimulatæ diuinæ præceptionis præcipitauit offensa, eundemque cetus excipiens ad indicium futuri mysterij post triduum reuomuit, & propheticæ merito gratiæ reseruauit. Petrum de carcere imminenti morte perimendum Angelus Christi, non stellarum series liberauit. Paulum cæcitas conuertit ad gratiam, & percussum à vipera, turbatumque naufragio, non remedia natiuitatis, sed deuotionis merita seruauerunt. Quid de illis dicimus, qui eorum precibus, cùm fuissent mortui, reuixerũt? Vtrùm illos sua natiuitas, an Apostolica gratia suscitauit? Quid opus fuit, vt se ieiunijs, periculisq. committerent, si quò volebant, natiuitatis beneficio poterant peruenire? Quò si credidissent, dum expectant fatorum necessitatem, nunquam ad tantam peruenissent gratiam. Inutilis igitur ista persuasio. Quid, quòd etiam impossibilis? Nam vt de eorum aliquid disputatione sumamus redarguendi gratia, non probandi, magnam vim dicunt esse natiuitatis, eamq. minutis quibusdã, & certis colligi oportere momentis: ac nisi veriùs colligatur summam esse distantiam. Breui enim atomo, exiguoque momento distare natiuitatem inopis, & potentis, egentis, & diuitis, innocentis, & noxij; & plerumq. eadem hora generari, longæuitati debitum, & prima pueritiæ ætate moriturum, si reliqua disparia sint, & alio puncto discreta. Hoc quemadmodum possint colligere, respondeant. Constitue partum fœminæ; obstetrix vtique eum primò recognoscit, explorat vagitum, quo nati vita colligitur: attendit vtrùm masculus sit, an fœmina. Quot vis inter has moras præterire momenta? Pone Mathematicum præparatum nunquid potest vir interesse puerperio? Dum mandat obstetrix, aut Chaldæus, ponit horoscopum, in alterius sortem iam nati fata migrarunt: de altero quæritur, & alterius genitura proponitur. Pone veram esse eorum opinionem de natiuitatum necessitatibus, non potest vera esse collectio. Puncta transeunt, fugit tempus irreparabile. Non est dubium, quod tempus in atomo, & momento oculi fit: adducor, vt credam, quando omnes in atomo, in momento, in ictu oculi resuscitamur, vt Apostolus protestatur, dicens: Ecce mysterium vobis dico, omnes quidem resurgemus, non omnes autem immutabimur, in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba, (canet enim tuba) & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Inter effusionem, & susceptionẽ, depositionemq. pignoris, fletum eius, & nuncium quot atomi transierunt? Et hoc, vt simpliciter ista texuerim. Nam si ipsi vitalem illum Signorum duodecim circuitum in duodecim partes diuidunt: & quia triginta diebus Sol duodecimam partem sphæræ eius, quæ inerrabilis habetur, egreditur, quo gyrus Solis anni circuitu compleatur, in triginta portiunculas, quas μοῖρας Græci vocant, vnamquamque duodecim illarum distribuunt portionem, ipsam quoque portiunculã in sexaginta vices conferunt. Rursus vnumquodque de illis sexaginta sexagies secant. Quàm incomprehensibile est, in quoto sexagesimo sexagesimæ portiunculæ natiuitatis momenta consistant; & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis? Vnde cùm impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis. Disputatores eorum quæ sua sunt nesciunt, quomodo alia nouerunt? quid sibi immineat ignorant, quomodo possunt alijs, quæ sibi futura sunt, denunciare? Ridiculum est credere, quia si possent, sibi potiùs prouiderent. Iam illud quàm ineptum, vt si quis signo Arietis ortum se dicat, ex vsu pecudis æstimetur præstantissimus consilio, quod in grege huiusmodi emineat pecus; aut locupletior, eo quòd vestitum habeat Aries naturalẽ, & quotannis lucrum capiat indumenti, eoque viro illi familiaria videantur quæstuum esse compendia. Similiter & de Tauri & de Pi-

de Piſcium ſignis argumentantur, vt ex natura vilium animantium cœli motus, & ſignorũ interpretandas exiſtiment poteſtates. Cibus ergo noſter viuendi nobis decreta conſtituit, & alimenta noſtra nobis, id eſt, Aries, Taurus, & Piſcis, morum imprimunt diſciplinam? Quomodo igitur de cœlo nobis cauſas rerum, & ſubſtantiam vitæ huius accerſunt, cùm ipſis cœleſtibus ſignis cauſas motus ſui ex qualitatibus eſcæ vilis impertiant? Liberalem aiunt ſigno ortum Arietis, eo quòd lanam ſuam Aries non inuitus deponat: & huiuſmodi virtutem vilis animantis malunt naturæ deputare, quàm cœlo, vnde & ſerenitas nobis fulget, & pluuia ſæpe deſcendit. Laborioſos, & patientes ſeruitij, quos naſcentes Taurus aſpexerit, quia animal laborioſum, & aſſuetum iugo ſpontanea ſeruituti colla ſubmittat. Percuſſorem quoque, cuius natiuitatem Scorpius in ſua parte complexus ſit, & malitiæ venena reuomentem, eo quòd animal venenatum ſit. Quid igitur auctoritatem viuendi daturum te ſignorũ cœleſtium dignitate prætendis, & de nugis quibuſdam argumentum aſſertionis aſſumis? Nam ſi de animalibus aſſumptæ huiuſmodi morum proprietates cœli motibus imprimuntur: & ipſum videtur beſtialis naturæ poteſtati eſſe ſubiectum, ex qua cauſas vitalis ſubſtantiæ, quas hominibus impertiret, accepit. Quòd ſi hoc abhorret à vero, multò magis illud ridiculum, veri ſubſidio eos deſtitutos, hinc fidem ſuæ diſputationis accerſere. Deinde illud cõſideremus, quòd Planetas illa ſigna appellant, quorũ motibus formari aſſerunt vitæ noſtræ neceſſitates. Siue igitur, vt nomen ſonat, ſemper vagentur: ſiue, vt ipſi dicunt, quod concito motu ferantur, & decies millies in die, aut, ſi hoc incredibile videtur, multiplicem ſpeciem innumera ſui conuerſione commutent: fide caret, quòd tã vago ſui errore, & tã celeri motu fixam nobis, atque immobilem viuendi ſubſtantiam, ſortemque decernant. Ferunt tamen nõ eſſe æquales omnium motus, ſed aliorum celeriores, aliorum tardiores eſſe circuitus, vt in eadem hora & videant ſe frequenter, & frequenter abſcondant, dum aliud ab alio præteritur. Aiunt autem plurimum referre, ortũ generati benefica Signa videant, an malefica, & noxia: & in eo natiuitatis eſſe diſtantiam, quòd benefici Signi aſpectus plurimum conferat, malefici, & noxij plurimum noceat. Sic enim eadem Signa, quæ venerantur, appellare conſueuerunt. Neceſſe enim habeo eorum vti nominibus, quorum vtor aſſertionibus, ne ignorata magis, quàm vacuefacta, atque deſtructa ſua argumenta commemorent. Itaque cùm illũ vagum, celeremq. motum nõ queant comprehendere, ſæpe fit, vt per illã puncti, & momenti incomprehenſibilis ſubtilitatem ponant, benefici Signi aſpectum, vbi grauis, atque nocitura incurrat offenſio. Et quid mirum, ſi ibi luduntur homines, vbi Signa innoxia blaſphemantur? Quę ſi natura noxia eſſe creduntur, Deus ergo ſummus arguitur, ſi fecit quod malum eſt, & fuit improbitatis operator. Si verò ex ſua volũtate putantur aſſumpſiſſe quod noceat inſontibus, & nullius adhuc facinoris peſſimi ſibi cõſcijs, quibus pœna adſcribitur, antequam culpa: quid tam irrationabile, quod etiam irrationabilium beſtiarũ excedat immanitatem, vt vſus fraudis, aut gratiæ, non meritis hominum deputetur, ſed Signorum motibus deferatur? Nihil, inquit, ille deliquit, ſed noxia eum ſtella conſpexit: Saturni ei ſydus occurrit: auertit ſe paululũ, & ærumnam abſtulit, & crimen aboleuit, ſed hæc eorum ſapientia telæ araneæ cõparatur, in quã ſi culex, aut muſca inciderit, exuere ſe non poteſt: ſi verò validiorum animantium vllũ genus incurriſſe viſum eſt, pertrãſiuit, & caſſes rupit infirmos, atque inanes laqueos diſſipauit. Talia ſunt retia Chaldæorũ, vt in his infirmi hæreant, validiores ſenſu offenſionẽ habere non poſſint. Itaque vos, qui validiores eſtis, cùm videritis Mathematicos, dicite telã araneæ texunt; quæ nec vſum aliquẽ poteſt habere, nec vincula, ſi tu non quaſi culex, aut muſca, lapſu tuę infirmitatis incurras, ſed quaſi paſſer, aut colũba caſſes inualidos prępetis volatus celeritatẽ diſſoluas. Etenim quis prudentiũ credat, quòd Signorũ motus, qui ad diem ſæpe mutãtur, & multipliciter in ſe recurrunt, inſignia

defe-

deferant potestatũ? Nam si ita esset, quare ad diem regalium natiuitatum exprimerentur figuræ? Quotidie ergo Reges nascerentur, nec Regalis in filios transmitteretur successio, sed semper ex diuerso statu, qui ius Imperialis acquirerent potestatis, orirentur. Quis igitur Regum genituram filij sui colligit, si ei debeatur Imperium, & non proprio successionem regni in suos trãscribit arbitrio? Legimus certè, quòd Abia genuit Asa, & Asa genuit Iosaphat, & Iosaphat genuit Ioram, & Ioram genuit Oziam: & reliqua omnis vsque ad captiuitatem per Reges generis pariter, & honoris ducta successio est. Nunquid quia Reges fuerunt, Signis cœlestibus formandos motus suos imperare potuerunt? Quis enim hominum potest habere in his dominatum? Deinde si ad necessitatem genitalem, non ad instituta morum actus nostri, factaque referantur, cur leges propositæ sunt, iura etiam promulgata, quibus, aut pœna improbis decernitur, aut securitas defertur innoxijs? Cur non venia datur reis, cum vtique, vt ipsi aiunt, non sua voluntate, sed ex necessitate deliquerint? Cur laborat agricola, & non magis expectat, vt inelaboratos fructus priuilegio suæ natiuitatis inuehat receptaculis horreorum? Si ita natus est, vt ei diuitiæ, atque opes affluant? vt sibi spontaneos reditus sine vllo semine, atque opere terra parturiat: non vomerem aruis imprimat, non curuę manum falci admoueat, non legendæ vindemiæ subeat expensam, sed vltrò ei in in omnes ferias vina fundãtur fluentia, spontè ei oleum nullis inserta caudicibus syluestris oleæ bacca desudet, nec diffusi æquoris transfretaturus periculum, propriæ salutis sollicitus mercator horrescat, cui otioso potest, vt aiunt, quadam sorte genitali diuitiarum thesaurus illabi. Sed non hæc est vniuersorum sententia. Denique impiger depresso aratro terram scindit agricola, nudus arat, nudus serit, nudus Sole feruente tostas æstate colligit fruges: & negotiator impatiens flantibus Euris, in tuto plerunque nauigio sulcat mare. Vnde importunitatem eorum, temeritatemque condemnans Propheta ait: Erubesce Sidon, dixit mare: hoc est, si pericula vos non mouent; vel pudor comprimat, verecundia confundat. Erubesce Sidon, in qua nullus virtuti locus, nulla salutis cura, nulla iuuentus pro excubijs patriæ bello dedita armisque exercita, sed omnis sollicitudo de quæstu, omne studium mercaturæ. Semen, inquit, mercatorum sicut messis. Quæ autem merces homini Christiano, si non ex voluntate, sed ex necessitate curas suas, & opera componit? Vbi enim directa necessitas, ibi inhonorata industria. Hæc Sanctus Ambrosius mellita quidem, sed neruosa æquè, & aculeata oratione.

CAPVT IV.

Disceptatio Sancti Augustini, aduersus Astrologos coniectores.

DEBEO, & Sancti Augustini lectissimam de Genethliaca leuitate disputationem hic ponere; is enim & propter magnitudinem ingenij, & propter incredibilem doctrinæ copiam, & propter singulare huius disciplinæ studium, quod tum libro quarto Confessionum, capite tertio, tum libro septimo, capite sexto, profitetur; dignus est, vt eius testimonium omnium rationum momenta contineat: Libro ergò secundo de doctrina Christiana, capite vigesimoprimo, vigesimosecundo, vigesimotertio, sic scribit: Neque illi, inquit, ab hoc genere perniciosæ superstitionis segregandi sunt, qui Genethliaci propter natalium dierum considerationem, nunc autem vulgò Mathematici vocantur. Nam & ipsi quamuis veram stellarum positionem, cum quisque nascitur, consectentur, & aliquando etiam peruestigent, tamen quòd inde conantur, vel actiones nostras, vel actio-

actionum euenta prędicere, nimis errant, & vendunt imperitis hominibus miserabilem seruitutem. Nam quisque liber cum ad huiusmodi Mathematicum ingressus fuerit, dat pecuniam, vt seruus inde exeat, aut Martis, aut Veneris, vel potiùs omnium syderum, quibus illi, qui primi errauerunt, erroremque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter similitudinem, vel hominum, ad ipsos homines honorandos, imposuerunt vocabula. Non enim mirandum est, cum etiam propioribus, recentioribusque temporibus sydus, quod appellamus Luciferum, honori, & nomini Cæsaris Romani dicare conati sint. Et fortasse factum esset, atque iiset in vetustatem, nisi auia eius Venus præoccupasset hoc nominis prædium, neque iure vllo ad hæredes traijceret, quod nunquam viua possederat, aut possidendum petiuerat. Nam vbi vacabat locus, neque alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus talibus fieri solet. Pro Quintili enim, & Sextili mensibus, Iulium, atque Augustum vocamus, de honoribus hominum Iulij Cæsaris, & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facilè, qui voluerit intelligat etiam illa sydera, prius sine his nominibus cœlo vagata esse. Mortuis autem illis, quorum honorare memoriam, vel coacti sunt homines, regia potestate, vel placuit humana vanitate, nomina eorū imponentes syderibus, eos ipsos sibi mortuos in cœlū leuare videbantur. Sed quomodolibet vocetur ab hominibus, sunt tamen sydera, quæ Deus instituit, & ordinauit, vt voluit, & est certus motus illorum, quo tempora distinguntur, atque variantur. Quem motum notare, cum quisque nascitur, quomodo se habeat, facile est per eorum inuentas, conscriptasque regulas; quod sancta Scriptura condemnat, dicens: Si enim tantum potuerunt scire, vt possent æstimare sæculum, quomodo eius Dominum non faciliùs inuenerunt?

Sed ex ea notatione velle nascentium mores, actus, euenta prædicere, magnus error, & magna dementia est. Et apud eos quidem, qui talia dediscenda didicerunt, sine vlla dubitatione refellitur hæc superstitio. Constellationes enim, quas vocant, notatio est syderum, quomodo se habebant, cum ille nasceretur, de quo isti miseri à miserioribus consuluntur; fieri autem potest, vt aliqui gemini tam sequaciter fundantur ex vtero, vt interuallum temporis inter eos nullum possit apprehendi, & constellationum numeris annotari. Vnde necesse est, nonnullos geminos easdem habere constellationes, cum paria rerum, vel quas agunt, vel quas patiuntur, euenta non habeant, sed plerunque ita dispaaria, vt alius fœlicissimus, alius infœlicissimus viuat. sicut Esau, & Iacob geminos accepimus natos, ita vt Iacob, qui posterior nascebatur, manu plantam præcedentis fratris tenens inueniretur. Horum certè dies, atque hora nascentium aliter notari non posset, nisi vt amborum constellatio esset vna. Quantum autem interfit inter amborum mores, facta, labores, atque successus, Scriptura testis est, iam ore omnium gentium peruagata. Neque enim ad rem pertinet, quod dicunt ipsum momentum minimū, atque angustissimum temporis, quod geminorum partum disterminat, multum valere in rerum natura, atque cœlestium corporum rapidissima velocitate. Etsi enim concedam, vt plurimum valeat, tamen in constellationibus à Mathematico inueniri non potest, quibus inspectis se fata dicere profitetur. Quod ergo in constellationibus non inuenit, quas necesse est, vnas inspiciat, siue de Iacob, siue de eius fratre consulatur, quid ei prodest, si discat in cœlo, quod temerè securus infamat, & non discat in tabula, quam frustra solicitus intuetur? Quare istæ quoque opiniones quibusdam rerum signis humana pręsumptione institutis, ad eadem illa quasi quædam cum dæmonibus pacta, & conuenta referendæ sunt.

Hinc enim fit, vt occulto quodam iudicio diuino cupidi malarum rerum homines tradantur illudendi, & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus eos, atque decipientibus præuaricatoribus Angelis: quibus ista pars Mundi infima secundum ordinem rerū diuinæ prouidentiæ lege subiecta est.

Quibus

Quibus illusionibus, & deceptionibus eueniт, vt istis superstitiosis, & perniciosis diuinationum generibus multa præterita, & futura dicantur, nec aliter accidant, quàm dicunt, multaque obseruantibus secundum obseruationes suas eueniant, quibus implicati curiosiores fiant, & sese magis, magisque inserant multiplicibus laqueis perniciosissimi erroris. Hoc genus fornicationis animæ salubriter diuina Scriptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, vt propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur à professoribus eorum. Sed etiam si dixerint vobis, inquit, & ita euenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis mortui, Sauli Regi pronunciauit, propterea talia sacrilegia, quibus imago illa præsentata est, minùs execranda sunt; aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua fœmina verum testimonium perhibuit Apostolis Domini, ideò Paulus Apostolus pepercit illi spiritui, ac non potiùs fœminam illius dæmonij correptione, atque exclusione mundauit. Omnes igitur artes huiusmodi, vel nugatoriæ, vel noxiæ superstitionis ex quadam pestifera societate hominum, & dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penitus sunt repudianda, & fugienda Christiano: non quòd Idolum sit aliquid, vt ait Apostolus, sed quia quæ immolant Idolis, dæmonijs immolant, & non Deo: nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Quod autem de Idolis, & de immolationibus, quæ honori eorum exhibentur, dixit Apostolus, hoc de omnibus imaginarijs signis sentiendum est, quæ vel ad cultum Idolorum, vel ad creaturam, eiusque partes tanquam Deum colendas trahunt, vel ad remediorum, aliarumque obseruationum curam pertinent; quæ non sunt diuinitus ad dilectionem Dei, & proximi, tanquam publicè constituta, sed per priuatas appetitiones rerum temporalium corda dissipant miserorum. In omnibus ergò istis doctrinis societas dæmonum formidanda, atque vitanda est, qui nihil cum principe suo diabolo, nisi reditum nostrum claudere, atque obserare conantur. Sicut autem de stellis, quas condidit, & ordinauit Deus humanæ, & deceptoriæ coniecturæ ab hominibus institutæ sunt: sic etiam de quibusdam nascentibus, vel quoquo modo diuinæ prouidentiæ administratione existentibus rebus multi, multa humanis suspicionibus, quasi regulariter conjecta literis mandauerunt, si fortè insolitè acciderint, velut si mula pariat, aut fulmine aliquid percutiatur.

Quæ omnia tantum valent, quantum præsumptione animorum quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fœderata sunt. Quæ tamen omnia plena sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ seruitutis. Non enim quia valebant, animaduersa sunt, sed animaduertendo, atque signando factum est, vt valerent, & ideò diuersis diuersè proueniunt secundum cogitationes, & præsumptiones suas. Illi enim spiritus, qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint. Sicut enim, verbi gratia, vna figura literæ, quæ decussatim notatur, aliud apud Græcos, aliud apud Latinos valet, non natura, sed placito, & consensione significandi; & ideò qui vtranque linguam nouit, si homini Græco velit aliquid significare scribendo, non in ea significatione ponit hanc literam, in qua eam ponit cum homini scribit Latino. Et beta vno, eodemque sono, apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est. Et cum dico lege, in his duabus syllabis aliud Græcus, aliud Latinus intelligit. Sicut ergò hæ omnes significationes pro suæ cuiusque societatis consensione animos mouent: & quia diuersa consensio est, diuersè mouent: nec ideò consenserunt in eas homines, quia iam valebant ad significationem: sed ideò valent, quia consenserunt in eas, sic etiam illa signa, quibus perniciosa dæmonum societas comparatur, pro cuiusque obseruationibus valent. Quod manifestissimè ostendit ritus augurum, qui, & antequam obseruent, & posteaquam obseruata signa tenuerint, id agunt, ne videant volatus, aut

audiant

audiant voces auium, quia nulla ista signa sunt, nisi consensus obseruantis accedat.

CAPVT V.

Alia Sancti Augustini grauissima in Astrologos coniectores disputatio.

INCREDIBILE est, quàm multis, varijsque modis Sactus Augustinus Astrologiæ futilitatem ostendat, & cum ea sit mendacij natura, vt multis se prodat argumentis, non vnam, aut alteram, sed plurimas, vir ingenio, & doctrina incomparabilis, in Astrologos contorquet rationes. Quare libro septimo Confess. cap. 6. Iam, inquit, Mathematicorum fallaces diuinationes, & impia deliramenta reieceram. Confiteantur etiam hinc tibi de intimis visceribus animæ meæ, miserationes tuæ, Deus meus. Tu enim, tu omninò, nam quis alius à morte omnis erroris reuocat nos, nisi vita, quæ mori nescit, & sapientia mentes indigentes illuminans, nullo indigens lumine, qua Mundus administratur vsque ad arborum volatica folia? Tu procurasti peruicaciæ meæ, qua obluctatus sum, Vindiciano acuto seni, & Nebridio adolescenti mirabilis animæ: illi vehementer affirmanti, huic, cum dubitatione quidem aliqua, sed tamen crebrò dicenti, non esse vllam artem futura præuidendi, coniecturas autem hominum habere sæpè vim sortis, & multa dicendo dici pleraque ventura, nescientibus eis, qui dicerent, sed in ea non tacendo incurrentibus. Procurasti ergo tu hominem amicum, non quidem segnem consultorem Mathematicorum, nec eas literas benè callentem, sed (vt dixi) cõsultorem otiosum, & tamen scientem aliquid, quod à patre suo se audisse dicebat, quantum valeret ad illius artis opinionem euertendam ignorabat. Is ergò vir nomine Firminus liberaliter institutus, & excultus eloquio, cum me tanquam charissimum, de quibusdam suis rebus, in quas sæcularis spes eius intumuerat, consuleret quid mihi secundum suas, quas constellationes appellant, videretur. Ego autem, qui iam de hac re in Nebridij sententiã flecti cœperam, non quidem abnuerem conijcere, ac dicere quod nutanti occurrebat: sed tamen subijcerem, propè iam esse mihi persuasum ridicula esse illa, & inania. Tum ille mihi narrauit patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum, & habuisse amicum æquè illa, simulque sectantem, qui pari studio, & collatione flagrabant in eas nugas igne cordis sui, ita vt mutorum quoque animalium, si quæ domi parerent, obseruarent momenta nascentium, atque ad ea positionem cœli notarent, vnde illius artis, quasi experimenta colligerent. Itaque dicebat audisse se à patre suo, quòd cum eundem Firminum prægnans mater erat, etiam illius paterni amici famula quædam pariter vtero grandescebat, quod latere non potuit dominum, qui etiam canum suarum partus examinatissima diligentia nosse curabat. Atque ita factum esse, vt cum iste coniugis, ille autem ancillæ dies, & horas, minutioresque horarum articulos cautissima obseruatione numerarent, enixæ essent ambæ simul, ita vt easdem constellationes vsque ad easdem minutias vtrique nascenti facere cogerentur, iste filio, ille seruulo. Nam cum mulieres parturire cœpissent, indicauerunt sibi ambo quid in sua cuiusque domo ageretur, & parauerunt quos ad se inuicem mitterent, simul vt natum quod parturiebatur esset cuique nunciatum, quod tamen vt continuò nunciaretur tanquam in regno suo facilè effecerant. Atque ita qui ab alterutro missi sunt, tam ex paribus domorum interuallis sibi obuiam factos esse dicebat, vt aliam positionem syderum, aliasque particulas momentorum, neuter eorum notare sineretur: & tamen Firminus amplo apud suos loco na-

eo natos, dealbatiores vias seculi cursitabat, augebaturque diuitijs, sublimabatur honoribus: seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato, dominis seruiebat, ipso indicante, qui nouerat eum. His itaque auditis, & creditis, talis quippe narrauerat, omnis illa reluctatio mea resoluta concidit: & primò Firminum ipsum conatus sum ab illa curiositate reuocare, cùm dicerem constellationibus eius inspectis, vt vera pronunciarem, debuisse me vtique videre, ibi parentes inter suos esse primarios, nobilem familiam, propriæ ciuitatis, natales ingenuos, honestam educationem, liberalesque doctrinas. At si me ille seruus ex ijsdem constellationibus, quia & illius ipsæ essent, consuluisset, vt eidem quoque vera proferrem, debuisse me rursum ibi videre abiectissimam familiam, conditionem seruilem, & cætera longè à prioribus aliena, longèque distantia. Vnde autem fieret, vt eadem inspiciens diuersa dicerem, si vera dicerem: si autem eadem dicerem, falsa dicerem. Inde certissimè collegi ea, quæ vera consideratis constellationibus dicerentur non arte dici, sed sorte: quæ autem falsa non artis imperitia, sed sortis mendacio. Hinc autem accepto aditu, ipse mecum talia ruminando, ne quis eorundem delirorum, qui talem quæstum sequerentur, quos iam iamque inuadere, atque irrisos refellere cupiebam, mihi ita resisteret, quasi aut Firmius mihi, aut illi pater falsa narrauerit, intendi considerationem in eos qui gemini nascuntur: quorum plerique ita post inuicem funduntur ex vtero, vt paruum ipsum temporis interuallum quamtamlibet vim in rerum natura habere contendant, colligi tamen humana obseruatione non possit, litterisque signari omnino non valeat; quas Mathematicus inspecturus est, vt vera pronunciet. Et non erunt vera quia easdem literas inspiciens, eadem debuit dicere de Esau, & Iacob, sed non eadem vtrique acciderunt. Falsa ergo diceret, Aut si vera diceret, non eadem diceret, si eadem inspiceret. Non ergo arte sed sorte vera diceret. Tu enim, Domine iustissime, moderator vniuersitatis, consulentibus, consultisque nescientibus occulto instinctu agis, vt dum quisque consulit, hoc audiat, quod eum oportet audire occultis meritis animarum ex abysso iusti iudicij tui, cui non dicat homo: quid est hoc? aut vt quid hoc? Homo est enim, &c.

CAPVT VI.

Rursus S. Augustinus aduersus Genethliacos disserit.

NON piget me sæpius S. Augustinum in Genethliacam palæstram deducere: nam neque illum piguit sæpius cum huiusmodi monstro congredi. Rursus itaque lib. 5. de Ciuit. cap. 5. cùm de geminis quibusdam retulisset ex Posidonio Astrologo, quòd simul ægrotare, simul conualescere solerent. [Si ergo hæc (inquit) ad illas pertinent minutias temporum, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis, ista dicuntur? si autem ideo dicuntur, quia non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporum spatia pertinent, quæ obseruari notarique possunt: quid hic agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes in gyrum mittantur, ne Mathematicorum vaniloquia conuincantur? quid denique ijdem ipsi, quorum morbum, quòd eodem tempore grauior leuiorque apparebat, amborum, medicinaliter inspiciens Hippocrates, geminos suspicatus est? nonne satis istos redarguunt, qui volunt syderibus dare, quod de corporum simili temperatione veniebat? cur enim similiter eodemque tempore non alter prior, alter posterior ægrotabant sicut nati fuerant: quia vtique simul nasci ambo non poterant? aut si nihil momenti attulit, vt diuersis temporibus ægrotarent, quòd diuersis temporibus nati sunt: quare tempus in na-

ſcendo diuerſum, ad aliarum rerum diuerſitates valere contendunt? cur potuerunt diuerſis temporibus peregrinari, diuerſis temporibus ducere vxores, diuerſis temporibus filios procreare: & multa alia, propterea quia diuerſis temporibus nati ſunt, & non potuerunt eadem cauſa diuerſis temporibus ægrotare? Si enim diſpar naſcendi mora mutauit horoſcopum, & diſparitatem intulit cæteris rebus, cur illud in ægritudinibus manſit, quod habebat in temporis æqualitate conceptus? aut ſi fata valetudinis in conceptu ſunt, aliarum verò rerum in ortu eſſe dicuntur, non deberent inſpectis natalium conſtellationibus de valetudine aliquid dicere, quando eis inſpicienda conceptionalis hora non datur. Si autem ideo prænunciant ægritudines non inſpecto conceptionis horoſcopo: quia indicant eas momenta naſcentium, quomodo dicerent cuilibet eorum geminorum ex natiuitatis hora, quando ægrotaturus eſſet, cum & alter qui non habebat eandem horam natiuitatis, neceſſe haberet pariter ægrotare? Deinde quæro ſi tanta diſtantia eſt temporis in natiuitate geminorum, vt per hanc oporteat eis conſtellationes fieri diuerſas, propter diuerſum horoſcopum: & ob hoc diuerſos omnes cardines, vbi tanta vis ponitur, vt hinc etiam diuerſa ſint fata: vnde hoc accidere potuit, cùm eorum conceptus diuerſum tempus habere non poſsit? aut ſi duorum vno momento temporis conceptorum, potuerunt eſſe ad naſcendum fata diſparia, cur non & ad duorum vno momento temporis natorum poſſint eſſe ad viuendum, atque moriendum fata diſparia? nam ſi vnum momentum quo ambo concepti ſunt, non impediuit vt alter prior, alter poſterior naſceretur: cur vno momento ſi duo naſcuntur, impediat aliquid, vt alter prior, alter poſterior moriatur, &c. Hæc ille.

CAPVT VII.

Alia S. Auguſtini cum Aſtrologis congreſſio.

NVLLVS aut ſæpiùs, aut acriùs in Aſtrologos inuectus eſt, quàm ſanctus Auguſtinus, à quo vt verum fatear, inuitus diſcedo, ſed nimis ille multa aduerſus Aſtrologorum vanitatem nobis ſcripta reliquit, libro 4. Confeſſ. cap. 3. lib. 5. cap. item 3. in Pſal. 31. lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 2. 3. 5. 6. 7. quare omiſſis alijs ea poſtremò referam quæ habet lib. octuaginta trium quæſtionum, quæſtione 45. [Non eos (inquit) appellarunt Mathematicos veteres, qui nunc appellantur, ſed illos qui temporum numeros, motu cœli, ac ſyderum perueſtigarunt, de quibus rectiſſimè dicitur in Scripturis ſanctis. Iterum nec his debet ignoſci: ſi enim tantum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare ſeculum, quomodo huius dominum non faciliùs inuenerunt? mens enim humana de viſibilibus iudicans, poteſt agnoſcere omnibus viſibilibus ſeipſam eſſe meliorem. Quæ tamen cum etiam ſe propter defectum, præfectumque in ſapientia fatetur eſſe mutabilem, inuenit ſupra ſe eſſe incommutabilem veritatem: atque ita adhærens poſt ipſam, ſicut dictum eſt, adhæſit anima mea poſt te: beata efficitur intrinſecus inueniens etiam omnium viſibilium creatorem, atque dominum, non quærens extrinſecus viſibilia, quamuis cæleſtia, quæ aut non inueniuntur, aut cum magno labore fruſtra inueniuntur, niſi ex eorum, quæ foris ſunt, pulchritudine inueniatur artifex, qui intus eſt, & priùs in anima ſuperiores, deinde in corpore inferiores pulchritudines operatur. Aduerſus eos autem, qui nunc appellantur Mathematici, volentes actus noſtros corporibus cæleſtibus ſubdere, & uos vendere ſtellis, ipſumque pretium,

pretium, quo vendimur, à nobis accipere, nihil verius, & breuius dici potest, quàm eos non respondere nisi acceptis constellationibus. In constellationibus autem notari partes æquales trecentas sexaginta dicunt habere signiferum circulum: Motum autem cœli per vnam horam fieri in quindecim partibus, vt tanta mora quindecim partes oriantur, quantam tenet vna hora; quæ partes singulæ sexaginta minutas habere dicuntur: Minutas autem minutarum iam in constellationibus, de quibus futura prædicare se dicunt, non inueniunt. Conceptus autem geminorum quoniam vno concubitu efficitur attestantibus medicis, quorum disciplina multo est certior, atque manifestior, tam paruo puncto temporis contingit, vt in duas minutas minutarum non tendatur. vnde ergo in Geminis tanta diuersitas actionum, & euentuum, & voluntatum, quos necesse est eandem constellationem conceptionalem habere, & amborum vnam constellationem dare Mathematicos, tanquam vnius hominis? si autem ad genitales constellationes se tenere voluerint, ab ipsis Geminis excluduntur, qui plerunque ita post in inuicem funduntur ex vtero, vt hoc temporis interuallum rursus ad minutas minutarum reuertatur; quas tractandas in constellationibus nunquam accipiunt, nec possunt tractare. Cum autem multa vera eos prædixisse dicatur, ideo fit, quia non tenent homines memoria falsitates, errorersque eorum: sed non intenti, nisi in ea, quæ illorum responsis prouenerunt, ea quæ non prouenerunt obliuiscuntur: & ea commemorant, quæ non arte illa, quæ nulla est, sed quadam obscura rerum sorte contingunt. Quòd si peritiæ illorum volunt tribuere, dicant artificiosè diuinare etiam mortuas membranas scriptas quaslibet, de quibus plerunque pro voluntate sors exit. Quòd si non arte de codicibus exit sæpe versus futura prænuncians, quid mirum, si etiam ex animo loquentis, non arte, sed ex sorte exit aliqua prædictio futurorum, &c.

Sed tempus est, vt lectores in sancti Augustini Theorijs plus satis moratos ad Origenis Adamantij hexedras, & scholam reuocemus: non enim vnius, aut alterius, sed plurimorum testimonio veritatem firmandam suscepimus.

CAPVT VIII.

Disputatio Origenis Adamantii in Astrologos.

MVltis Origenem Adamantium Platonica disciplina imbutum erroribus non negauerim; id enim profitetur S. Basilius lib. de Spiritu sancto, cap. 30. id scribit S. Epiphanius libro de hæresibus, id docet S. Hieronymus, sed Astrologiæ vanitatem tam conspicuam & illustrem esse cõtendo, vt neque Origenes, qui in alijs multis allucinatus est, Astrologorum vanitatem ignorare potuerit. Sic autem apud Eusebium Cæsariensem lib. 6. de præpar. Euang. cap. 9. disputat.

Valde necessarium est (inquit) diligentiùs exponere in signa facta esse luminaria, Solem scilicet, atque Lunam, & reliquas stellas. Non enim solum Gentiles stellarum coniunctione atque aspectu, quæ in terris fiunt, necessariò accidere credunt, quam vim fatum appellant: verùm etiam multi ex fidelibus cõturbantur, impossibile aliter fieri credentes, quàm stellarum cursus effecerit. Vnde sequitur, nullam in nobis esse libertatem, nullam operationem nostram laudari, aut vituperari iure posse, ita prædictum à Scripturis Dei Iudicium, quo alij ad æterna supplicia, alij ad æternam beatitudinem destinantur, falso fore prędicaretur. Quid plura? ipsa quoque fides, & Saluatoris nostri aduentus, & omnis Prophetarum labor, ac Apostolorum in constituendis Ecclesijs prædicatio, inania erunt, nisi fortè Christum quoque quis audeat dicere cœlestium corporum vi coactum, fecisse, quæ fecit,

passum-

passumque fuisse, quæ passus est, nec suæ deitatis, sed stellarum cuncta virtute euenisse. His impijs verbis etiam illud conficitur, vt fideles fato ducti in Christum credant: quos libenter interrogabimus, quamobrem Deus huiusmodi mundum produxit? An vt in eo alij absque culpa muliebria paterentur, alij immanes bestias crudelitate vincerent, homicidio, & rapina gaudentes? Quid oportet hæc innumerabilia dicere, in quibus non hominibus, sed Deo culpam attribuunt, quem nullo modo iustum esse ostendere poterunt? Quomodo enim qui tot tantaque mala produxit, iustus esse diceretur? Præterea interrogandi sunt, vtrum etiam ipsi, qui hæc dicunt, stellis subiecti sunt, an Soli miseriam effugerunt. Si primum, manifestum est, quia à stellis etiam hanc opinionem consecuti sunt: quæ si vera est, cur omnibus insita similiter non est? sin alterum, cur non omnes simpliciter ab huiusmodi necessitate liberamur? Ad hæc si fato res humanæ aguntur, cur orant? cur vouent? cur temere aliquid à Deo petunt? quid plura? abundè namque his paucis patet temere susceptam à multis opinionem de fato, &c.] Hæc Origenes, qui multò plus hac in re vidit quàm quisquam existimare possit: quare apud eundem Eusebium loco citato paucis interpositis iterum repetit Astrologicum certamen, iterum in Genethliacam arma mouet.

[Nunc ostendamus (inquit) nihil humanarum rerum à stellis effici, sed tantummodo significari. Primum igitur illud patet, si quid à stellarum sextili aspectu, qui hodie fiat, efficeretur, nullo posse illud pacto præteritum esse, prius enim efficiens effectum non est. Nô ignoramus autem eos, qui hanc scientiam profitentur, multa præterita hodierna stellarum positione prædicere. Nam cum positionem Zodiaci diligenter in duodenas sedes diuiserint, gradusque, ac minuta singulis conuenientia domibus perspexerint, ac erraticas stellas, cæteraque vt solent aptè collocauerint, & ortus atque occasus, aspectus, & coniunctiones considerauerint, non solùm futura, verùm etiam, quæ natiuitatem hominis, & conceptionem præcesserunt, dicere conantur. Patris enim fortunas, & corporis eius prosperas, aut è contra dispositiones, similiter matris, atque fratrum, ab hodierna positione percipi posse putant. Verùm de gradibus domorum, alijsque huiusmodi postea dicemus. Nunc quasi exquisitissime omnia possint inuenire interrogentur. Si res humanas necessitate agi stellarum putatis, quomodo talis hodiernus aspectus, ea quæ præcesserunt potuit efficere. Quod si hoc impossibile simpliciter est, inuenitur autem vera dixisse Astrologus de præteritis, patet non à stellis illud effectum fuisse. Si quis igitur non nihil veri eam rem putat continere, certe necesse est, vt concedat, non fecisse id stellas, sed solummodò significasse. Quod si quispiam obijciet, præterita quidem significari, futura verò à stellis effici, differentiam ostendat, causam discriminis afferat. Quare quæ ad patrem, matrem, fratresq; pertinent, præteritaque sunt, hæc positio significauit, futura vero quasi efficiens causa producit? Sed nullam huius rei causam afferre vnquam verisimilem poterunt. Quare nisi pertinaces sint, nihil humanarum rerum à stellis effici, sed forsan significari concedent, tanquam si non à stellis, tam præterita, quam futura, sed ab ipso Deo per propheticam orationem quamdam quispiam perciperet. Nam quemadmodum potestas humana, vt diximus, minime tollitur, quamuis Deus quæcumque facturi sumus præuideat: sic etiam signa, quæ ad significandum diuinitus ordinata sunt, libertati nostræ nequaquam officiunt: sed est vniuersum cœlum, quasi liber apertus, omnia futura in se conscripta continens. Idcirco in oratione Ioseph, quod à Iacob dicitur, sic intelligi potest: Legi enim, inquit, in tabulis cœli quæcumque contingent vobis, & filijs vestris. Forsan autem etiam illud: Côplicabuntur cœli, vt liber significatiuas futurorum rationes consummatas, & vt ita dixerim adimpletas fore ostendit: sicut prophetias etiam adimpletas dicimus, cum iam euenerint. Hoc modo in signa

ſigna ſecundum Scripturæ vocem ſtellas factas arbitramur. Hieremias autem, vt homines ad ſeipſum conuertat, vtque formidinem, quæ à ſignis impendet, auferat, ac vt omnem forſan huiuſmodi opinionem ab hominum animo eijciat, à ſignis, inquit, cœli non timeatis. Sed rurſus alia ratione non efficientes ſtellas eſſe oſtendamus. Concedentes igitur interim poſſe ab hominibus hanc ſcientiam cōprehendi, quærimus, quomodo à multis natiuitatibus eandē rē contineri contendunt? Nam ſi patibulo moriturū aliquem dixerint, non à natiuitate ſua id ſolummodo, verùm etiam fratrum, filiorum, aliorumque attinentium, imò verò etiam interfectorum poſſe intelligi credunt. Stultum mihi certè videtur, in vnaquaque tam multarum natiuitatum mortem vnius eſſe contentam. Neſcio autem quomodo reſpondere poterunt, ſi quis eos interroget, in vnane vniuerſi poſitione, Iudæi omnes in lucem eduntur; vt neceſſe ſit in octauo die omnes circumcidi, & ſtatim in hanc vitam ingreſſi, malè vulneribus affecti, medico egeāt? Iſmaëlitas autem, qui in Arabia degunt tredecennes cunctos circumcidi; ita enim de ipſis traditum eſt. Quomodo enim hæc in quibuſdam gentibus ſtellæ perpetuo faciunt, in quibuſdam nunquam, & nulla profectò ratio veriſimilis, vt mihi quidem videtur, afferri poteſt. Verum cum multæ prouidendi viæ ab hominibus excogitatæ ſint, vt augurium, auſpicium, ſomniorum interpretatio, neſcio cur alias omnes vias ſignificare tantum, Genethlialogiam verò efficere putarunt. Si enim futura cognoſci poſſunt, vt hoc ſibi gratis concedamus, fiunt autem inde, vnde cognoſcuntur. Quare à ſtellis potius quàm ab extis, aut auibus, aut ſomnijs, aut fulguribus, & tonitruis producuntur? His ſatis demonſtratum eſſe puto ſtellas non eſſe cauſas humanarum rerum. In præſentiarum perſcrutemur, an verum ſit exquiſitè loca ſtellarum, & domorum poſſe ab hominibus inueniri, quod ſuperiùs (nihil enim oberat) dedimus. Aſſerunt enim Genethlialogici, Planetarum loca exactiſſimè inuenienda, vt & gradus, & minuta, & minutorum minuta non ignorentur. Similiter non ſignum ſolummodo, verum etiam gradum, & gradus minuta primæ domus, quam aſcendentem appellant rectè teneri oportere. Quomodo igitur cum vna hora largo modo mediam ſigni occupet partem, aſcendentis minutum inuenies, cum tam minutam diuiſionem temporibus habere nequeas? Opus enim eſſe ſcire quota hora, & minutis, minutorumque minutis ex vtero puer effuſus ſit. Alia enim atque aliā poſſe ſignificarē volunt minimo temporis diſcrimine habito. In Piſcibus verò atque Ariete per obliquam iſtorum aſcenſionem ſignorum (hora enim & tertia horæ parte aſcendere penè videntur) minimam temporis partem magnam mutationem facere non ignoramus, vt vel vigeſima horæ vnius pars gradum aſcendentis immutet. Sed hoc etiam eis concedatur. Demonſtratum autem eſſe ſcimus, quemadmodum erraticæ ab occaſu ad ortum feruntur ſic & fixas centum annis vno gradu moueri, & in hoc ſpatio temporis poſitionem ſignorum mutari, cum aliud ſit intelligibile ſignum, aliud quod quaſi figura quædam eſt. At non ad figuram, ſed ad intelligibile aiunt omnia ſigna eſſe referenda. Quod neſcio quomodo comprehendere queant. Sed hoc etiam ſibi condonemus, vt aut intelligibile ſignum cōprehendere, aut à ſenſibili veritas haberi poſſit. Quæ autem commixtione, cōpoſitione, ac cum temperie diuerſorū aſpectuum vim fieri aſſerunt, profectò cōcedent nullo modo ſcire poſſe. Quomodo enim quantum diminuatur à læſione maligni propter inſpectionem benigni percipies? Et vtrum auferat malignus, quód à benigno conceditur, quoniam locum eius aſpexerit, aut mutet, aut imminuat, aut mixtura quædā inde fiet, quis percipiet? Quæ omnia ſi quis altius inſpiciat, facilè credat non poſſe iſta humano ingenio penitus percipi. Vnde ſi quis harum rerum periculum fecerit, videbit in pluribus errare, quam veritatem conſequi Genethlialogicos. Quamobrem Eſaias etiam quaſi hæc omnibus impoſſibilia ſint, ad filiam Chaldæorum, qui maximè iſta profitentur, ait:

Adsint, & saluam te faciant Astrologi cœli, annuncient tibi quid tibi accidat. His enim verbis docemur, vel diligentissimos in hac re Chaldæos non posse prędicare quæ velit vnicuique genti Deus attribuere, &c. At Origenē, sicut æquum est, cum bona gratia dimittamus, & ad Bardasenem Syrum Astrologum eruditum sanè & apud suos probatum veniamus.

CAPVT IX.

Disertissima Bardasenis oratio in Astrologos.

DICAMVS igitur, ait Eusebius Cæsariensis, lib. 6. de præpar. Euang. cap. 8. non mea, sed ea, quæ de eo Bardasenes vir genere quidem Syrus, doctrina verò omnium Chaldæorum excellentissimus, in dialogo, quem sciscitantibus amicis composuisse ait, hoc modo scribit: Natura homo nascitur, inquit, alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur: quę omnia sibi cum cæteris animalibus communia sunt. Sed bruta quidem cum animalia sint coniunctione procreata, natura omnino feruntur. Leo carneus est; saluti suæ propugnat, si quis iniuriam infert. Oues fœnum edunt, carnes non tangunt, nec ab iniuria se defendūt. Scorpio terram comedit, & pestiferò non iniuriantes stimulo petit. Formica natura duce hyemem suspicatur, idcirco summis laboribus futura sibi alimenta in æstate recondit. Apes mel operantur & melle nutriuntur. Plura mirabilioraque possem narrare, sed hæc sufficere arbitror ad intelligendum natura fieri expertia rationis animalia, & secundùm eam iucundè viuere. Soli autem homines cùm & natura ducantur, vt dictum est, mentem etiam, & orationem, quæ à mente profertur, quasi præcipuum quoddam donum possident, quo non natura feruntur. Non enim vnus cibus omnibus est, sed alij sicut leones nutriūtur, alij sicut oues. Non est vnus vniuersis vestitus, non mos, non lex, non vnus viuendi modus, non simplex rerū cupiditas; singuli enim hominum propria voluntate vitam sibi eligunt: nec vicinos, nisi quantum volunt, imitantur. Libertas enim hominis seruituti subiecta non est. Nam etiam si sponte seruiat, libertatis suæ id quoque est, vt possit cùm velit seruire. Multi hominum, ac maximè Alaneorum gentis, quasi atroces bestiæ, carnibus aluntur, panem non comedunt; non quia non habent, sed quia nolunt. Nonnulli carnes omnino fastidiunt, alij pisces solummodo edunt: nonnulli etiam si fame morerentur, pisces non essent: alij aquā, alij vinum, alij ceruisiam bibunt. Adeò multiplex atque diuersa cibi, & potus in hominibus est differentia, vt in oleribus quoque comedendis conuenire non videantur. Sunt etiam qui veluti Scorpiones, aut aspides non læsi iniuriantur: & qui non iniuriantur quidem, sed læsi propulsant iniuriam: nonnulli tanquam lupi rapiunt, & sicut catæ furantur, alij tanquam oues sic omnia ferunt, vt etiam iniuria vexari perpetiantur. Vnde alios iustos, alios iniustos appellamus. His rebus apertum est, non natura in omnibus hominem ferri: vna enim in omnibus natura est, hæc verò diuersa, sed in quibusdam natura, in quibusdam voluntate. Quare in his laudem vel vituperationem meretur, in illis autem iure inculpabilis est. Post pauca deinde subijcit diuersas hominibus leges scriptas, & non scriptas in diuersis regionibus latas esse: è quibus (inquit) narrabo quantò meliùs possum. Apud Seras lex est nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare simulachra: vnde in illa regione nullum templum conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera, nemo fur, nemo homicida: nec voluntatem alicuius illorum ardentissima stella Martis, in medio cœli constituta ad cædem hominis coëgit: Nec Venus Marti coniuncta, vt alienam quispiā solici-

ſolicitaret vxorem potuit efficere. Atqui ſingulis etiam apud eos diebus, in medium cœli Martem peruenire neceſſe eſt, & in tanta regione ſingulis horis naſci homines non negandum. Apud Indos autem, & Bactros multa millia hominum ſunt, qui Brachmanes appellantur. Ij tam traditione Patrùm, quàm legibus, nec ſimulachra colunt, nec amarum aliquid comedunt: vinum, aut ceruiſiam nunquam bibunt: ab omni demum malignitate abſunt, ſoli Deo attendentes. At cæteri omnes Indi in eadem ipſa regione adulterijs, cæde, temulentia, ſimulachrorum cultu inuoluuntur, inueniunturque ibi nonnulli, imò verò gens quædam Indorum eſt in eodem climate habitans, quæ homines venantes, atque ſacrificantes deuorat; nec vlli Planetarum, quos fœlices, ac bonos appellant, à cæde, ac ſceleribus iſtis prohibent: nec maligni Brachmanas pellere ad malefaciendum potuerunt. Apud Perſas lex erat filias, ſorores, matres quoque ipſas in matrimonium ducere: nec in Perſide ſolùm, verùm etiam quicumque Perſarum ad alia climata orbis è patria exiuerunt, nefanda hæc diligenter matrimonia celebrarunt, quos aliæ gentes hoc ſcelus abominatæ, Maguſſeos appellant; Suntque ad hodiernũ diem in media Ægypto, Phrygia, Galitiaque plurimi Maguſſei ſucceſſione patrum, eiſdem ſceleribus contaminati. Nec dicere poſſumus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipſo in natiuitatibus omnium, Marte aſpiciente Venerem fuiſſe. Apud Getulos lex eſt, à mulieribus agros coli, ædes ædificari, huiuſmodiq; cætera opera fieri, & ad hæc, vt quibuſcumque velint conueniant, nec à maritis accuſantur, nec adulteræ appellantur, cùm paſſim omnibus miſceantur, ac præcipuè aduenis. Aſpernantur quoq; apud eos fœminæ vniuerſos odores, nec tinctis veſtibus induuntur, & nudis omnes pedibus degũt: cùm viri apud eos è contra, & veſtibus, & odoribus, & coloribus varijs gaudeant, nec id mollitie faciunt; fortes enim, & bellicoſiſſimi præter cæteras gentes ſunt; nec omnes apud eos natæ fœminæ in Capricorno, aut Aquario malè affectá Venerem habuerunt; nec viri omnes in Ariete vna cum Marte conſtituta Venere nati ſunt, quod fortes ſimul, & delicatos efficere viros, Chaldæorum nugæ conclamant. Mulieres in Bactris præſtanti ornatu, atque vnguentis vtuntur, & ab ancillis, & ſeruis multò magis, quàm earum mariti cultæ, ſingulari quadam pompa equitantes exeunt, auro, atque lapidibus, phaleris equorum ornatis; nec caſtè viuunt, ſed tam ſeruis, quàm conſeruis permiſcentur; nec à viris accuſantur, quippe cùm eorum dominari videantur. Nec Bactrianarum omnium natiuitas Venerem cum Ioue, ac Marte in medio cœli, & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulteræ omnes interimuntur, & ſuſpectæ ſolummodo puniuntur. In Parthia verò, atque Armenia interdum à iudicibus, interdum occiſi à cognatis homicidæ necantur. Qui autem vxorem, aut filium, aut filiam, aut cælibem fratrem, aut innuptam ſororem interfecerit, nec accuſatur quidem: lege namque ita ſancitum eſt, cùm apud Græcos, & Romanos videamus maiori ſupplicio parricidam expiari. In Atrijs qui aliquid vel minimum furatus eſt lapidibus obruitur. In Bactris qui pauca furatur, ſputis dedecoratur. Romanorum legibus vulneribus cęditur. Ab Euphrate fluuio vſque ad Orientalem Oceanum, cui cædes, vel furtum obijcitur, cum magno mœrore torquetur. Qui verò pudorem maſculi eripuit, ſi res in lucem venerit, magnitudine ignominiæ ſeipſum interficere cogitur. Græcorum etiam ſapientes ſpecioſos ſequi pueros non verentur. In eadem Orientis plaga parentes, atque cognati ſi cognouerit filios, aut agnatos turpitudini ſe ſubieciſſe, & interficiunt, & ſepulturæ tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publicè nubunt, nulloque dedecore propter legem notantur; nec eſt profectò poſſibile omnes, qui apud Gallos produnt florem ætatis, Venerem, & Mercurium in domo Saturni & Martis termino occidente habere. Multi apud Britannos vnam vxorem habent: apud Parthos contra multæ fæminæ vnum maritum, caſteque omnes viuunt, legibus obtemperantes.

Amazones viros non habent, sed tempore veris fines suos egredientes cum vicinis conueniunt. Vnde omnes naturali lege eodem tempore pariunt, masculisq; interfectis, solas fœminas alunt; bellicosæque omnes similiter sunt, magnam exercitationis bellicæ curam gerentes. Mercurius in domo sua cum Venere à Chaldæis efficere dicitur homines numularios, & qui fingere, atque pingere sciunt. In domo verò Veneris vnguentarios, vocem exercentes histriones, actoresque fabularum. At apud Saracenos, & Mauros, in superiore quoque Libya & exteriore Germania, & apud Sarmatas, & Scythas, cæterasque gentes, quæ Septemtrionales Ponti partes habitant, in Alania quoque atque Albania, Othene, Saunia atque Aurea nullus numularius, nullus pictor, non architectus, non geometra, nemo exercens vocem, nemo fabularum actor inuenitur; sed inanis omnino in tot tantisque orbis terrarum partibus Mercurij, atque Veneris huiusmodi coniunctio inuenitur. Omnes Medi canes non parua alunt cura; quibus morientes homines adhuc spirantes projiciunt, neque omnes in natiuitate diurna Lunam cum Marte sub terra in Cancro habuerunt. Indi mortuos cremant, quibuscum sponte vxores concremantur, nec omnes, quæ sponte rogum mariti, ascendunt mulieres, in natiuitate nocturna, Solem cum Marte in termino Martis in Leone habuerunt. Plurimi Germanorum laqueo gulam frangunt, nec est possibile omnes, qui ita se suspenderunt, interceptam à Saturno atque Marte Lunam habuisse. Quid plura? singulis horis apud omnes gentes homines nascuntur. Vbique autem leges, atque mores propter liberam hominis potestatem præualere videmus, nec natiuitas aliqua nolentes Seras ad homicidium compellit, aut Brachmanas ad esum carnium, nec Persæ à sceleratis nuptijs remouentur, nec Indi à rogo, nec Medi à canibus, nec Parthi ne multas ducãt vxores, nec à castitate Mesopotamienses fœminæ; nec Græcia gymnasijs, vbi nudis corporibus exercentur; nec Romani ab imperando, nec Galli muliebria patiantur; nec gentes omnes quas Barbaras appellamus; Musarum cognitionem approbandam ducunt. Singulæ namque gentes vt volunt, & quando volunt libertate sua vtuntur legibus moribusque obedientes. Naturam quoque ipsam, quæ corpus homini tribuit, sequentes, interdum sponte, sæpiùs etiam coacti; sunt vbique diuites, atque pauperes, principes, & subditi, sani, & ægroti, nemoque ipsorum necessaria natiuitatis sorte hæc consecutus est.

CAPVT X.

Excluditur Astrologorum ludificatio aduersus Patrum doctrinam.

ANTEQVAM ad alia progrediar, necesse habeo exponere rationẽ, qua Astrologi Sanctorũ Patrũ, qui omnes quasi agmine facto in Genethliacam irruunt, impetum declinare consueuerunt. Aiunt ergo sanctum Ambrosium, sanctum Augustinum, aliosque quos recensuimus, in eos Astrologos disputare, qui ex Astrorum concursu, & antecedentibus causis, ita naturali colligatione confertè, contextèque omnia fieri tradunt, vt fati necessitatem inducant, illorumque disputationes in eos valere, qui fato recepto, libertatem arbitrij aut funditùs euertunt, aut aliqua ex parte labefactant; eos verò, qui sublato fato, verisimili quadam coniectura de futuris euentis è cœlo prædicunt, alienos esse à sanctorum Patrum insimulatione; seque qui fati necessitate suas prædictiones liberant, nihil à sanctorum Patrum disciplina alienum, aut sentire, aut docere; sic vaferrimæ vulpes sapientissimorum hominum retia eludere conantur, sed frustrà; tenentur enim adhuc disertissimis disputationibus vndique implicitæ, nec vllus apparet euadendi exitus; nam cùm eandem nostra-

tes Astrologi profiteantur artem, quam veteres Planetarij, Chaldæi, Ægyptij, Gentiles, qui sine dubio fatali vsi sunt necessitate, cùm ijsdem nitantur obseruationibus, & præceptis, eadem obseruant astra, & astrorum influxus, non video quomodo suam Astrologiam expedire possint à fati necessitate, aut cur in eos etiam cadere non debeant ea, quæ sancti Patres grauiter in Astrologos disputant. Ita ne tardi, ac stupidi fuerunt viri ingenio, & doctrina principes, vt non viderint, quid ex Astrologorum scitis, ac placitis sequatur? non intellexerint, vtrùm ij, qui Astrologicas prædictiones sectantur, cogantur fati necessitate obligare mortales? Porro si id illis constabat, cur læsæ humanæ libertatis reos Genethliacos fecerunt, qui ad tuendam, quam profitentur, artem nequidquam coguntur libero arbitrio detrahere? An per calumniam, & malitiosam quandam artis interpretationem integerrimi viri illis fati necessitatem obiectarunt? An intelligebant fœlicissima, & inclyta ingenia, verbis Astrologos humanæ mentis libertatem tueri, re, & factis fatalem vim, & necessitatem afferere? quod fusius disputauimus lib. 3. huius operis, cap. 1. extremo. Nascantur enim obstetricantibus astris, alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi, aut auari; idque Astrologi cælitùs cognoscant: quid tum? si liberæ voluntatis nostræ appetitiones sunt, si eorum, quæ agimus, nihil stellis definitum, & constitutum est, quid tandem è cœlo vaticinari possunt Astrologi? At sequuntur homines vt plurimùm corporis propensiones naturales: quid vt plurimùm? liberæ si sunt nostræ mentes, ad vtrumlibet se habeant oportet, in causis verò liberis, & æquè in vtramque partem paratis, ne Deus quidem quid futurum sit cognoscere potest, auctore Sácto Thoma 1. part. quæst. 14. art. 13. in corp. Hinc Tullius lib. 2. de Diuinatione, Mihi ne in Deum quidem cadere videtur, vt sciat quid casu, & fortuitò futurum sit. Itaque Carneades dicebat, ne Apollinem quidem futura posse dicere, nisi ea, quorum causas natura contineret. quid enim potest prouideri, quidquam futurum esse, quod neque causam habet vllam, neque notam, cur futurum sit? Solis inquit idem, defectiones, itemque Lunæ prædicuntur in multos annos ab ijs, qui syderum cursus, & motus numeris prosequuntur. ea enim prædicunt, quæ naturæ necessitas perfectura est; vident ex constantissimo motu Lunæ, quando illa è regione Solis facta incurrit in vmbram terræ, quæ est meta noctis, vt eam obscurari necesse sit: quandoque eadem Luna subiecta Soli, atque opposita nostris oculis, eius lumen obscuret: quo in Signo quæque errantium stellarum, quoque tempore futura sit, qui exortus quoque die Signi alicuius, aut qui occasus futurus sit. Hæc qui ante dicunt, quam rationem sequantur, vides, qui thesaurum inuenturum, aut hæreditatem venturam dicunt, quid sequuntur, aut in qua rerum natura inest id futurum, &c. Hæc Tullius, quæ multò magis valent in liberis appetitionibus; nihil enim habent causæ, cur ita fiant. Vsque adeò hæc ratio permouit multos Philosophorum, & Theologorum, vt negarint vllam veram, aut falsam esse enunciationem, quæ aut ait, aut negat id esse futurum, cuius nulla adhuc causa est, cur futurum, aut non sit futurum. Ita Aristoteles lib. 2. Periermen. cap. 8. ita Aureolus apud Gregorium in 1. dist. 38. quæst. 2. art. 1. ita Ambrosius Catherinus opusc. de veritate enunciationum, alijque permulti. Non iniuria itaque sapientissimi mortalium Astrologos semper insimularunt, quòd humanas mentes fati necessitate deuinciant; nam quamuis in speciem illi libertatem arbitrij retineát, re tamen, & factis, vt suarum prædictionum, vt artis Genethliacæ fides constet, eam è medio tollunt. Hinc nefariæ illæ voces,

Si te fata vocant.
Astra viam inuenient.
Sic mea me fata trahunt.
Sic erat in fatis.
Fata volentem ducunt, nolentem trahunt,
Fatorum immobilis ordo.

Hinc Poetæ, Virgilius:

Testatur moritura Deos, & conscia fatis
Sydera.

Ausonius:

Te cœli numeros, & conscia fati
Sydera.

Manilius:

Carmine diuinas artes, & conscia fati
Sydera.

Idem lib. 2.

——— Vt vitas, ac fata ministret
Gentibus.

Quare Petrò Castellæ Regi crudeli, cui plurimum ex astris fœlicitatis, & gloriæ pollicebantur Astrologi, desperatis iam rebus, requirenti vt prædictionum fides constaret, respondisse quidam fertur, Si quis rigente cœlo in balneo lauaret, sudaturum nihilominùs, vt legere est apud Marianam, lib. 17. de rebus Hispaniæ, cap. 14. significans, ea esse Astrorum decreta, quæ nulla vi liceat violare. Creberrimos errores, qui in Astrologorũ prædictis quotidie deprehenduntur, non in liberas hominum mentes. Astrorũ impulsus ludificentes, sed in Astrologorum imperitiam, socordiam, incuriam reijciunt Ptolem. lib. 1. de Iudicijs, cap. 1. & 3. Firmicus lib. 1. cap. 2. & 3. Cardanus lib. 1. Ptolomæi de Iudicijs, text. 14. Iunctinus, Bellantius, reliqui omnes. cur ita? quia ineuitabili quadam lege humana à cœlo manare existimant: ea propter eum, qui cœli constitutionē ritè obseruauerit, qui Genethliaca scita tenuerit, existimant à vero aberrare non nosse. Sed disputationem hoc loco suscepi minimè necessariã: non enim sancti Patres eo solùm nomine in Astrologos inuehuntur, quòd nostras mentes fatali necessitate obligent, vt aduersarij putant, sed etiam quòd futilem, fallacem, seditiosam, mendacem, circulatoriam, vaniloquam artem profiteantur, quæque innumeris mendacijs, erroribus, fraudibus scateat. Incomprehensibile est (inquit S. Ambrosius) in quoto sexagesimo sexagesimæ particulæ natiuitatis momenta consistant, & qui singulorum Signorum sit aut motus, aut species in natiuitate nascentis. Vnde cum impossibile sit tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem mutatio inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis, &c.

Nihil hic auditur de fatali necessitate, nihil de læsa libertate arbitrij; de vanitate artis disputatur.

Item S. Augustinus lib. 5. de Ciuitate, cap. 5. Si hæc, inquit, ad illas pertineat minutias temporis, quæ inter se habent gemini, & constellationibus non ascribuntur, quare aliorum constellationibus inspectis ipsa dicuntur? si autem ideò dicuntur non ad minuta incomprehensibilia, sed ad temporis spatia pertinent, quæ obseruari, notarique possunt, quid hic agit rota illa figuli, nisi vt homines luteum cor habentes, in gyrum mittantur, nec Mathematicorum vaniloquia conuincantur, &c. His, & alijs multis sancti Patres coarguunt Genethliacam vanitatē, quibus luce clarius constat, eos non solùm fati naturam, & nomen in Genethliaca arte improbare, sed etiam leuitatem, commenta, futilitatem, ineptias, vanitatem. Verum quoniam de sapientum sententia iam satis constat, videamus & quid Rerumpublicarum moderatores, & Principes viri de hoc hominum genere censuerint.

CAPVT XI.

Astrologos sæpe è Republica pulsos fuisse.

PRæstigiatores hi, & infunabuli, qui ex astris homines suspensos habent, tamquam publicæ quietis euersores, quique exerceant artem publicis rationibus aduersam, sæpiùs à Republica amoti fuerunt. Expelluntur, inquit Septimius Tertull. lib. de Idololatria, Mathematici, sicut Angeli desertores, eorũ magistri. Vrbs, & Italia interdicitur Mathematicis, sicut cœlũ Angelis eorum, eadē pœna exilij est discipulis, & magistris.

Pri-

Primùm itaque Marco Popilio, & Cn. Calpurnio Coss. publica lege Vrbe, & Italia hæc pestis amota fuit, iterum Marcus Agrippa Ædilis anno vrbis 721. magno Reipublicæ bono eam exulare iussit. Tertio anno 761. vetita fuerunt omnia vaticinia auctore Dion. lib. 56. Seueriùs autem, & maiori cum cura Tauro, & Libone Coss. facta de Mathematicis, Magisque Italia pellendis Senatusconsulta. Atque vt ostenderent Patres, quanto studio hoc genus hominum cauendum censerent, Lucium Pisciarium è saxo eiecerunt; & in Martium extra portam Esquilinam, cùm classicum canere Consules more prisco iussissent, grauiter animaduerterunt. Denuò Cn. Pomponio, & Rufo Coss. Mathematicis, & Chaldæis Senatusconsulto aqua, & igni interdictũ fuit. Vitellius præterea Cæsar iussit Roma, & Italia excedere omnes Mathematicos intra Kalend. Octobris. Vsurpata deinceps sæpe de abolenda Genethliaca Senatus consulta, & subinde repetita à Principibus Mathematicorum eiectio. Donec l. artem, c. de Maleficis, & Mathematicis ab Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano in hæc verba sancitũ fuit. Artem Geometriæ discere, atque exercere publicè interest, ars autem Mathematica damnabilis est, & interdicta omnino. Rursusque eodem tit. l. nemo: Nemo haruspicem consulat, aut Mathematicum, nemo ariolum: augurum, & vatum praua confessio conticescat. Chaldæi, ac Magi, & cæteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc partem aliquid moliantur. Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus, quicumque iussis nostris obsequium denegauerit. Iterum l. etsi. eodem tit. Si quis Magus, vel magicis carminibus assuetus, qui maledicus vulgi consuetudine nuncupatur, aut haruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel Mathematicus, aut enarrandis somnijs occultam artem aliquam diuinandi, aut certè aliquid horum simile exercens, in comitatu meo, vel Cæsaris fuerit deprehensus, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat: si verò conuictus fuerit, & ad proprium facinus, detegentibus repugnauerit, pernegando: sic equuleo deditus, vngulisque sulcantibus latera perferat pœnas proprio dignas facinore. Item, l. Mathematicos. C. de episcopali audientia, Mathematicos, nisi parati sint codicibus erroris sui sub oculis Episcoporũ incendio concrematis, Catholicæ Religionis cultui fidem tradere, nunquam ad errorem pristinum redituri, non solùm vrbe Roma, sed etiam omnibus ciuitatibus depelli decernimus.

Vnde quæso tot aduersus Mathematicos sapientissimorũ Principum decreta, nisi quia certissimis experimentis didicerant, eos non solùm futilẽ, & inanem artẽ, sed etiam perniciosam profiteri? Quo loco mirari subit Ioannem Fordiensem Franch. Decanum, qui, vt est apud Dominicum Bagnes 1. part. quæst. 155. artic. 4. dub. 1. negat Astrologorum placita improbata alijs, quàm Romanis Pontificibus, & Theologis scholasticis, ab ijsq; non damnari, quod inania fundat oracula, sed quod cum Christiana Religione, cum sanctis Patribus, cum diuinis litteris congruat parum. quis enim reperiatur, adeò ab Historia alienus, qui non legerit Romanorum Principum decreta, aduersus Genethliacam labem, qui profectò non Religioni Christianæ, sed politicis rationibus consulebant, eamque labem non minus quam furtum, quam adulterium, quam homicidium, humano generi noxiam existimarunt?

CAPVT XII.

Quàm seuerè olim Ecclesia in Genethliacos animaduerterit.

NON modò Rerumpublicarum Præsides, verùm etiam sacrorum Antistites, & œcumenica concilia Astrologorum pestem amandare longius ab Ecclesia Dei conata sunt, & Planetarios humani generis

hostes iudicarunt. Nam Aquilam Ponticum diuinarum literarum attentum interpretem, ob eam maximè causam à Patribus ex Ecclesia eiectum accepimus, quòd geniturarũ interpretationibus impensè vacaret. Et libros illos, quos combustos memorat S. Lucas Actorum. c. 19. ad Astrologicam geniturarum obseruationem, & curiositatẽ pertinuisse auctor est S. Aug. Psal. 61. Quo loco refert Christianum quendam, qui eo tempore secutus fuerat Astrologicas prædictiones, non fuisse in Ecclesiam receptum, nisi publica peracta pœnitentia. Sic autem inquit, Iste ex Christiano, & fideli pœnitens redit, & territus potestate Domini, conuertitur ad misericordiam Domini: seductus enim ab inimico, cùm esset fidelis, diu Mathematicus fuit, seductus seducens, deceptus decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus est contra Deũ, qui dedit hominibus potestatem faciendi quod bonum est, & non faciendi quod malum est; iste dicebat quòd adulterium non faciebat voluntas propria, sed Venus; homicidium non faciebat voluntas propria, sed Mars; & iustum non faciebat Deus, sed Iupiter, & alia multa sacrilega non parua. Quàm multis eum putatis Christianis nummos abstulisse? Quàm multi ab illo emerunt mendacium? quibus dicebamus, filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? modo sicut de illo credendum est, horruit mendacium, & multorum hominum interitum; se aliquando sensit à Diabolo illectum, conuertitur ad Deum pœnitens. Nostis in Actibus Apostolorum esse scriptum c. 10. quia multi perditi, id est, talium artium homines, & doctrinarum nefariarum sectatores, omnes codices suos ad Apostolos attulerunt, & incensi sunt libri tam multi, vt pertineret ad scriptorem, exstimationem eorum facere, & summam pretij conscribere. Hoc vtique propter gloriam Dei, ne tales etiam desperarent ab illo, qui nouit quærere quod perierat; perierat ergo iste, nunc quæsitus, inuentus, adductus est, portat secum codices incendendos, per quos fuerat incendendus, vt illis in ignem missis ipse in refrigerium transeat. Ante Pascha enim cœpit quærere de Ecclesia Christi medicinam, sed quia talis est ars, in qua exercitus erat, quæ suspecta esset de mendacio, atque fallacia, dilatus est, ne tentaret, & aliquando tandẽ admissus, ne periculosiùs tentaretur. Hactenus S. August.

Fertur etiam Alexander Papa III. Presbyterum, qui consuluerat Astrologos de furto quopiam in sua Ecclesia admisso, per integrum annum amouisse à Diuinis.

Secunda Decreti parte, causa 26. q. 2. cap. sed & illud; vnà cum S. Hieronymo Ecclesia vniuersa damnat eos qui stellarum cursus, & ex illis futurorum euentus rimantur.

Rursus ibid. q. 3. cap. Illud. legis Mathematicos, qui ex Astris conantur actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, nimis errare. Item c. Illos. Planetarios à Christiana, & vera Religione damnari.

Denique ne omnia illius quæstionis capitula percenseamus, q. 5. cap. non liceat. prohibentur Christiani obseruare Lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo facienda, vel coniugio ineundo.

Concilium item Bracarense I. Can. 9. Si quis inquit animas, & corpora humana, fatali signo credit adstringi, sicut pagani & Priscillianistæ dixerunt, anathema sit. Rursus Can. 10. Si quis ait duodecim signa, quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ, vel corporis membra disposita credit, anathema sit. Iterum Concilium Lateranense sub Leone X. & Iulio II. coactum Astrologiam prohibuit, & contra Arnoldum Villanouensem, aliosque huius farinæ homines, grauiter censuit.

Concilium Tridentinum, De libris prohibitis regula 9. ita Episcopis pœcipit: Episcopi diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, successibus, fortuitisque casibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid euenturum affirmant, &c.

Con-

Concilium Prouinciale Mediolanense sub S. Carolo Card. Borromeo celebratum part. 1. ferè extrema Astrologi, inquit, qui ex Solis, Lunæ, & aliorum Astrorum motu, figura, & aspectu de hominum actionibus, quæ à libero voluntatis arbitrio proficiscuntur, certò aliquid euenturum affirmant, grauibus pœnis plectantur, quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint, &c.

Sixtus Quintus vir humanarum, diuinarumque literarum scientissimus, Reipublicæ administrandæ laude, & ciuilium rerum vsu, ac prudentia incomparabili ad Pontificiam dignitatem euectus, nihil habuit prius, quàm Christi Domini Ecclesiam ab Astrologis lappulis, tribulis, lolio repurgare, primo siquidem ipso Pontificatus anno, Astrologiæ vsum planè interdixit.

Nec verò (inquit in saluberrima constitutione aduersùs Astrologos lata) ad futuros euentus & fortuitos casus præn oscendos vllæ sunt veræ artes, aut disciplinæ, sed fallaces, & vanæ, improborum hominum astutia, & Dæmonum fraudibus, introductæ, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio, omnis diuinatio dimanat, siue quòd expressè ad futura manifestanda inuocentur, siue quòd ipsi prauitate, & odio in genus humanum occultè etiam præter hominis intentionem, se ingerant, & intrudant, vanis inquisitionibus futurorum, vt mentes hominum perniciosis vanitatibus, & fallaci contingentium prædictione implicentur, & omnis impietatis genere deprauentur, quæ quidem ipsis cognita sunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum reminiscentia, sed naturæ subtilioris acumine, & alijs quibusdam modis, quos hominum obtusior intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non est, in huiusmodi futurorum contingentium & fortuitorum euentuum inquisitione, & præcognitione diaboli operam se fallaciter immiscere, vt sua fraude, ac dolis miseros homines, à via salutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cùm ita sint, non nulli hæc fideliter & religiosè, vt debent, non attendentes, sed curiosa sectantes, grauiter Deum offendunt, errantes ipsi, & alios in errorem mittentes. Tales in primis sunt Astrologi, olim Mathematici, Genethliaci, Planetarij vocati, qui vanam, falsamque syderum, & Astrorum scientiam profitentes, diuinæque dispositionis ordinationem, suo tempore reuelandam, præuenire audacissimè satagentes, hominum natiuitates, & genituras ex motu syderum, & Astrorum cursu metiuntur, ac iudicant futura, siue etiam præsentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu, & natali die, siue quauis alia temporum, & momentorum vanissima obseruatione, & notatione de vniuscuiusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitijs, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, carceribus, cædibus, varijs discriminibus, alijsque prosperis & aduersis casibus, & euentibus præcognoscere, iudicare, affirmare temere præsumunt, non sine magno periculo erroris, & infidelitatis, cùm S. Augustinus, præcipuum Ecclesiæ lumen, eum qui hæc obseruat, qui attendit, qui credit, qui in domum recipit, qui interrogat, Christianam fidem, & baptismum præuaricasse affirmet, &c.

Rursus infrà: Hac perpetuò, inquit, valitura constitutione, Apostolica auctoritate statuimus, & mandamus, vt tam cõtra Astrologos, Mathematicos, aliosq. quoscunque dictæ iudicariæ Astrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam, in posterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus, excessibus, fortuitisq. casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiam si id se non certò affirmare asserant, aut protestentur, quàm contra alios cuiusque, qui supradictas dãnatas rationes fallaces, & perniciosas diuinãdi artes siue scientias exercent, profitentur, & docent, aut discunt, quive huiusmodi illicitas diuinationes, sortilegia, superstitiones, veneficia, incantationes, ac detestanda scelera & delicta, vt præfertur, faciunt, aut in eis quomo-

quomodolibet se intromittunt, cuiuscunque dignitatis, gradus, conditionis, existant, tam Episcopi, & Prælati, superiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquisitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati, etiam si in plerisque ex his casibus, antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentiùs inquirant, & procedant, atque in eos seueriùs Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant. Prohibentes omnes, & singulos, libros, opera, tractatus, huiusmodi iudiciariæ Astrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Ouomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Artis Magicæ, aut in quibus sortilegia, Auguria, Auspicia, execrabiles incantationes, ac superstitiones continentur, ac super in memorato indice interdictos, sub censuris, & pœnis in eo constitutis, à quibuscunque Christifidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, & ordinarijs locorum, vel Inquisitoribus prædictis præsentari, & consignari debere. Et nihilominibus eadem auctoritate statuimus, & mandamus, vt contrà facientes, legentes, aut retinentes libros, & scripta huiusmodi, seu in quibus talia continentur, similiter ijdem Inquisitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis dignis punire, & coërcere possint, &c.

Hæc sunt Philosophorum, Medicorũ, Iurisconsultorum, Theologorum, sanctorum Patrum, Principum, Pontificum, Conciliorum de Astrologia iudicia. Insaniat itaque oportet, qui tot, tantosque viros allucinatos esse existimat, & nugiuendulis quibusdam credendum potiùs ducit, quam viris, vitę integritate doctrinæ copia vbertate ingenij, rerum vsu longè clarissimis. Quis sanæ mentis sibi persuadeat sapientes omnes à veritate defecisse, solos mendaces Astrologos pro veritate stare? Iactent illi experimenta, dicant suam artem certis & nunquam fallentibus constare obseruationibus. Scilicet acerrimi doctissimique mortalium ignorarunt, quid Planetarij experiendo consecuti sint. Cur fidem illis habuerunt nullam? Nonne cognouerant Astrologorum multa vera prædicta? Cur perstiterunt in sententia de vanitate Genethliacæ? Est in huiusmodi præsagijs longè plus deceptionis, & fraudis, quàm vulgus existimare valeat: plus in hac arte sapientes viderunt officiarum, quàm vulgus suspicetur; ideo numquam adduci potuerunt, vt huic arti adiungerent fidem.

CAPVT XIII.

Genethliacam artem exitio fuisse multis Principibus.

CVr miramur & Rerum publicarum moderatores, & sacrorum Antistites, semper Astrologiæ fuisse infensos? Multis illa Regibus, & Imperatoribus exitio fuit, magnasque Rebuspublicis intulit calamitates. Simeon Bulgarorum Princeps, Mathematicorum suasu in Crobatos validum exercitum duxit, certissima cum victoriæ spe, sed inter angustias montium à Crobatis profligatus incredibilem cladem accepit. Emanuel Comnenus Imperator audita clade, quam in Sicilia acceperant sui, rem in malè auspicatum classis egressum è portu retulit. Atque vt in posterũ fœliciùs bellum administraretur, Astrologorum pensitatis rationibus, nouam classem adornat, & quam opportunissimo Astrorum congressu Angelo Duce è portu dimittit; quæ vbi ad Siculum fretum peruenit, à Rogerio Rege, capta est, Duces omnes, omnes naues, validus exercitus, magna auri argentique vis, in hostium potestatem venit. Petrus Castellæ Rex, cui Iudæus Astrologus, noua regna, & imperia ex Astrorum rationibus pollicebatur, multa eo auctore suscepit bella, quibus omnibus infœliciter gestis, ab Henrico tandem fratre notho captus multisque confossus vulneribus vitam, Regnumque miserimè amisit. Ludouicus Sforzia Mediolanensium Dux, qui nihil vnquam aggressus est, nisi ex Astrologorum præscripto, quorum suasu aduersus Ludo-

uicum

nicum Duodecimum Galliæ Regem bellum suscepit, ab hoste captus Mediolani ditione expoliatus, ignominiose in carcere habitus, confectus ærumnis, in vinculis mortem obiuit. Plenæ sunt huiusmodi exemplis historiæ, referta eorum hominum vita, qui Astrologorum vanis prædictis delectantur. quot enim vidimus Astrologorum vaticinijs à suis sedibus excitos ad aulam, ad militiam, ad mercaturam, ad forum accessisse, qui infœlici, ac miserando exitu decesserunt? Et non intelligimus quantum publicis, priuatisque rationibus detrimenti afferat hæc pestis? procul ab huiusmodi ludibrijs degant, quicunque aut sibi, aut Reipublicæ consultum volunt: solum ij Genethliacos audiant, qui miseram, & omnibus ærumnis exercitam vitam ducere desiderant.

CAPVT XIV.

Astrologiam nullius esse frugis.

SI vlla ex Astris aptè duceretur futurorum præsensio, constaret sanè aliquis Astrologiæ fructus, nec esset Astrologorum gens, egestate, mendicitate, ærumnis, calamitatibus infamis: nulla enim ars, aut veri disciplina reperitur, quæ non aliquid aut vtilitatis, aut dignitatis pariat: in Astrologiæ noualibus infœlix solum lolium, ac steriles dominantur auenæ. repetita enim ab omni æternitate memoria, nullum reperimus, cui honori illa fuerit, aut vtilitati. Mihi quidem non solùm nihil prodesse, sed etiam obesse plurimùm videtur. serit enim rerum alienissimarum varias opiniones, quibus concitatus animus nunc absonas concipit appetitiones, nunc suscipit futilem timorem: Pollicetur interdum montes aureos, accenditque maximarum rerum spem, à qua plerique deiecti incredibile est, quam infœlicem, & miseram degant vitam. Rursus varijs terriculamentis absterret alios à literarum studio, à militia, ab aula, à matrimonio, à religione; magno salutis, honoris, rei familiaris dispendio. Quot illa angoribus, curisque eos, diu noctuque cruciat, quibus aut occultas insidias aut à domesticis, & ab amicis, aut à ciuibus, & à Principe minitatur. Fac alicui promisisse Astrologum opulentam hæreditatem, à fratre, à socero, à consanguineo; quas illi animo subiecit faces? quam accendit alieni patrimonij cupiditatem? Non abibo longiùs. Astrologorum prædictionibus plerique inflammati, atrocissima quæque aggrediuntur scelera, parentibus, vxoribus, liberis, patriæ, Reipublicæ exitium moliuntur. Sedandæ sunt hominum effrænatæ cupiditates, non incitandæ præsagijs; conseruanda sunt sedata mentis iudicia, non conturbanda vanis prædictis, quæ si animi appetitiones incitauerint vehementiùs, difficile erit rationis præscriptum tenere, appetitionesque regere, ne in omne flagitium erumpant. Nec illud postremũ est Astrologiæ præconium, quod omnes Astrologos ad postremam redegit egestatem. Nullum sanè reperies scriptorem, qui huic hominũ generi probrosam non obijciat mendicitatem. nam, vt pretermittamus Astrologiæ osores, quibus fidem eleuare posset suspicio, nullus Mathematicorum est, qui sui seculi coniectoribus non exprobret infamem egestatem, & inopiam. Facit id Ptolemæus Astrologorum Princeps libro primo de Iudicijs, cap. 3. facit Iulius Firmicus libro primo Mathes. facit Hieronymus Cardanus ad librum primum Ptolemæi tex. 13. & 14. facit Franciscus Iunctinus libro defensionis Astrologiæ, facit Bellantius libro primo Apologiæ contra Mirandulanum, facit Bonatus, facit Albertus Pighius Apologia pro Astrologia, faciunt denique omnes, qui Astrologicas rationes attigerunt. Ex rei familiaris inopia ortæ sunt fraudes, fallaciæ, dæmonum familiaritates, mendacia, quibus vniuersa Astrologorum natio infamis est. Equidem Genethliacam in partem fœlicitatis collocarem multò maximam, si Genethliacis nihil nisi meditatum, nihil nisi animo prouisum, contingere animaduerterem; nunc verò cùm constet non minùs quàm cæteros,

eos improuisis vrgeri euentis, subitis casibus transuersos agi, multas grau ssimasque nequidquam tale cogitantibus accidere calamitates, impetrare (fateor) à me non possum, vt credam, aut istas noct lucas aliquid videre, aut vllius frugis eorum esse præsagia. Nam si totius vitæ cursum in natalitio schemate (vt profitentur) tanquam in leuissimo speculo viderent, si rerum omnia euenta anticiparent cognitione, si tanta animi prouisione anteuerterent quæcunque euentura sunt, nonne aut prouisione aliqua euerterent, aut aliqua declinatione effugerent impendentes sibi casus? At eorum alios videmus in crucem actos, alios necatos suspendio, alios vnco impactos, alios præfocatos aquis, alios igne exustos, alios securi percussos, alios è Tarpeio saxo deiectos, alios demersos mari, alios insidijs oppressos, alios grauissimis afflictatos morbis, alios fame, sitique enectos, alios subita ruina obrutos, alios carceris macie, & ærumnis confectos, alios pulsos in exilium, alios alijs innumeris exagitatos modis. Tragœdias loquimur aut fabulas? An rem omnium gentium, omnium ætatum, omnium temporum, omnium scripturarum, omnium mortalium testificatione certissimam? Recenti memoria Lucas Gauricus Genethliacæ fama nobilis, à Ioanne Bentiuolo Bononię viro Principe, cuius fatalé horâ vulgarat, magnis cruciatibus diuexatus, extinctus fuit.

Bartholomæus Cocles Bononiensis, quem in Astra ferunt laudationes Astrologorum, adacta in occipitium securi, ea sola de causa à Capono extinctus fuit, quòd eum homicidam fore prædixerat.

Antiochus Tibertus Cæsenas à Pandulpho Malatesta in carcerem coniectus resti impetrata dum fugam adornat securi percussus è vita migrauit.

Qui Ioannem Galeatium Mediolanensium Ducem adhuc florentibus annis è vita cessurum, ex natalitijs eius Astris, pronunciauit, suspendio vitam confecit.

Clari nominis Astrologus Henricum Septimum Anglorum Regem intra annum obiturum prædixerat. res ad Regem delata est, qui accersiuit hominem, honorificeque excepit; tum interrogat, num ex Astris certi aliquid præsagiri possit, ille præclaram sibi oblatam occasionem ratus insinuandi se in Regis gratiam, respondet, posse, tum Rex exquirit num ipse Astrologicas rationes attigisset, affirmat. Iterum Rex, fare, inquit, vbi futurus sis proximis natalitijs ferijs (instabat enim Domini natalis dies) Hæret Astrologus, vrget Rex, respondet tandem se id planè ignorare. Ego verò inquit Rex, pręscius magis futurorũ sum quam tu. noui enim te futurum in Turri, & simul in carcerem conijci imperat.

Hieronymus Cardanus in sua genitura exponenda triginta ipsos annos se po fuisse scribit libro de Iudicijs, cap. 6. At illo nullus magis varia vsus est fortuna. quot illum morbi ad mortem vsque diuexarunt? quot vitæ discrimina adiuit? quoties in carcerem coniectus, quoties insidijs appetitus fuit? magisterij dignitate, qua in Papiensi Academia fungebatur, per summum dedecus expoliatus, Romam religionis causa sæpius accersitus, malè apud plurimos audiuit. Idem sæpe in Astrologicis meminit suorum liberorũ, nunquam tamen mentionẽ fecit, de primogeniti captiuitate, & tristi casu, de quo capite sequenti dicemus.

Placetne igitur eos habere vates, quos in suis rebus cæcutire certũ est? Credemus eos futurorũ conscios, qui instantia, & præsentia non vident? aut ab ijs aliorũ exitus requiremus, qui ignorant suos?

Negabit aliquis multos ex ijs quos commemorauimus ignorasse quæ sibi instabant pericula. Lucam enim Gauricum Bartholomæus Cocles eius discipulus monuit, vt fuga suæ saluti consuleret. Domitianum Imperatorem Mathematicis rationibus cognouisse fatalem sibi noctem illam futuram, qua contrucidatus fuit, scribunt omnes, qui eius res gestas scribunt. Nil in præsentiarum moror, dummodo constet nullam ex Astrologorum præsagijs percipi vtilitatem, id verò perinde sequitur, si diças Astrologos conscios quidem esse impendentium sibi calamitatum, sed eas nulla procuratione aut declinare, aut auertere posse, ac si admittas, eos rerum suarum infœlices

lices

fices exitus ignorare. Addo si priùs illud recipitur, Astrologos præsentiscere suas ærumnas, & infœlices casus, multò magis miseram ac miserabilem esse eorum, quàm cæterorum conditionem: hos enim instantes solùm & præsentes afficiunt calamitates, illos impendentium etiam malorum opinio, & anxia ærumnarum expectatio perpetuò cruciat: itaque quod Poetæ Tantalo apud inferos ob scelera animique impotentiam excogitarunt supplicij genus maximum, saxum quoddam impendens, quod nullam illi quietis partem relinquat, id experiuntur & qui Astrologiæ dant operam, & qui Astrologorum prædictis fidem adhibent: suscepta enim impendentium malorum opinio, innumeris curis, ac sollicitudinibus eo exedit, quin huiusmodi ęgritudinibus admissis, mens sæpe à se ipsa discedit, eaque suscipit consilia, quæ ad certissimum deferunt exitium.

Sed quis aut vberiùs, aut fœliciùs hoc argumentum explicauit, quàm Tullius? Atque ego, inquit, ne vtilem quidem arbitror esse nobis futurarum rerum scientiam. Quæ enim vita fuisset Priamo, si ab adolescentia sciuisset, quos euentus senectutis esset habiturus? Abeamus à fabulis, propiora videamus. Clarissimorum hominum nostræ ciuitatis grauissimos exitus in consolatione collegimus. Quid igitur, vt omittamus superiores, Marcone Crasso putas vtile fuisse tunc cùm maximis opibus, fortunisque floreret, scire sibi interfecto Publio filio, exercituque deleto, trans Euphratem cum ignominia, & dedecore esse pereundum? An Cn. Pompeium censes tribus suis Consulatibus, tribus triumphis, maximarum rerum gloria lætaturum fuisse, si sciuisset se in solitudine Ægyptiorum trucidatum iri, amisso exercitu? Post mortem verò ea consequutura, quæ sine lacrimis non possumus dicere? Quid verò Cæsarem putamus? si diuinasset fore, vt in eo Senatu, quem maiore ex parte ipse cooptasset in curia Pompeiana, ante ipsius Pompeij simulacrum tot centurionibus suis inspectantibus, à nobilissimis ciuibus, partim etiã à se omnibus rebus ornatis, trucidatus ita iaceret, vt ad eius corpus, nõ modò amicorum, sed ne seruorũ quidem quisquam accederet? Quo cruciatu animi vitã acturum fuisse? Certè igitur ignoratio futurorum malorum vtilior est quàm scientia.

Tullio addo Phauorinum apud Gell. lib. 14. noctium Attic. cap. 1. Aut aduersa, inquit, euentura dicunt, aut prospera: si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando, si aduersa dicunt, & mentiuntur, miser fies frustra timendo; si vera respondent, eaque sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies antequam è fato fias: si fœlicia promittunt, eaque euentura sunt, tunc planè duo erunt incommoda, & spectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructũ spes iam tibi deflorauerit. Nullo igitur pacto vtendũ est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus.

CAPVT XV.

Ioannis Baptistæ Cardani Hieronymi Cardani filij infœlix exitus.

NIHIL iactant insolentiùs Genethliaci, quàm Genethliacæ vtilitates. Aiunt prænosse, quæ hominum imbecillitati impendent, prodesse ad instituendam eam vitæ rationem, quæ vnicuique maximè sit accommodata, ad inchoanda opportuno tempore negotia, ad declinanda, quæ imminẽt pericula. Nos cõtrà superiori capite, multis illustrissimisque exemplis planum fecimus, nihil Astrologis profuisse præsensiones futurorum, hoc ipsum nunc confirmare aggredimur exemplo Hieronymi Cardani, qui Astrologiæ reparatorem vbique agit. Hic ex liberis primum suscepit Ioannem Baptistam, qui ætatis anno 24. exeunte, inscio patre, vxorem duxit tenuioris fortunæ, nec satis pudicam, à patre propterea domo eiectus, rei familiaris inopia laborare cœpit, cùm enim nullum ex arte, (erat enim medicus) quam exercebat quæstum face-

faceret, quòd stupidi esset ingenij, & à patre destitueretur necessarijs, in summa versabatur rerum inopia; cogebatur tamen non solùm vxorem, sed etiam socrum, socerum, sorores aliquot, & fratres vxoris alere, in tanta egestate vxor quæ luxuria & procacitate nulli cedebat mulierum, maritum maledictis proscindere, impetere conuitijs, lacessere adulterijs, corporisque prostitutione propemodum publica, quotidiana iurgia in capitale odium abierunt, quod cùm toto biennio perdurasset, neque finem vllum res habitura videretur, consilij expers veneno vxorem è medio tollere constituit, vt ea ratione aliquando molestias exueret. Quare vxori decumbenti ex puerperio, placentam exhibuit veneno infectam, quam cum illa degustasset, mortem obijt, maritumque ea cura exoluit, qui cùm intolerabilem sarcinam deposuisse sibi videretur, & perbelle facinus successisse existimaret non leuia patrati sceleris indicia dedit, ob quæ non ita multò post à publica potestate comprehensus, & in carcerem coniectus fuit, vbi quæstionibus addictus non solùm factum professus est, sed addidit præterea bis sine successu priùs à se vxori propinatum venenum: quare capite damnatus, securi percussus obijt anno 1560. die 7. Aprilis ætatis anno 26. nec dum exacto.

Vnde hæc habemus? à Cardano ipso patre, de libro de vtilitate ex aduersis capienda, præcipuè ex tractatu de luctu, & oratione pro filio ad Senatum Mediolanensem habita, vbi fœmineo vlulatu deplorat miserrimi filij calamitatẽ: sic enim ad Iudices ait: Vultisne, vt apud omnes gentes, & omnia secula legantur hæc, sapientissimus, iustissimus, æquissimus Senatus Mediolanensis sub Clementissimo Rege Filippo, maioris partis orbis Domino, Ioannem Baptistam Cardanum medicum, filium Hieronymi, optimæ spei adolescentem, capite puniuit, hoc ipso, quòd vxorem obstinatissimo animo veneno necauerit, quoniam illa cum socru sæpius obiecerat adulterium se perpetrasse, atque etiam liberos duos genitos masculum, & fœminam ex adulterijs, non ex ipso procreatos? Quid dicent Gentes? quid dicturi sunt posteri? an hunc adolescentem iustè damnatum? nequaquam: qui tantam causam, & tam atrocem habuerit se ipsum vlciscendi: an Senatum iniustè egisse, aut minùs prudenter? multò minùs, quandoquidem tanta sapientia, tam confirmatus æquitatis animus vno actu vitiari non posit. Quid ergo dicent, dicturive erunt, vt monstrosus hic casus est, ita fuisse prodigiosam damnationem, &c.

Quid agis Cardane? quo tot annorum studium in Genethliaca collocatum pertinuit? quid centum genituris explicatis, quid tot clarissimorum Regum, & Imperatorũ natalibus notatis, quid septem Aphorismorum libris, quid tot commentarijs in Ptolemæum editis assecutus es? cur à filio non excusisti securim? cur non cauisti ne vxorem duceret impudicam? qui omnes naturæ latebras perlustrasti, cur non vidisti filij pudendum matrimonium? alterum hic fatendũ est, aut ignorasse te miserrimi filij infœlicissimam fortunam, & non credimus tibi patere ex genituris futuros euentus: aut præscium te multò antè filij miserabilis exitus fuisse, sed non potuisse quidquam afferre opis ei, quem Astra ferro deuouerant: & inutilem istiusmodi artem esse, ac nullius frugis iure contemnimus, qui sibi nequam, cui bonus? consule primò rebus tuis, deinde magna animi prouisione aliorum casus anteuertes. Non possumus credere eos esse futurorum conscios, quos videmus, earum quæ sibi impendent calamitatum inscios.

CAPVT XVI.

Astrologorum dissensiones.

NON vna est Astrologiæ ratio, sed multiplex, & varia, mutat enim monstrũ istud subinde formas, & tanquam nouus Proteus vertit se in Leonem, in Aprum, in Draconem, in ignem, in quercum, in

auem,

auem, in aquam, non tot Cameleon induit colores, quot Astrologia suscipit à loco, in quo versatur, ab opifice, à tempore formas, alia est apud Hebræos, alia apud Chaldæos, apud Ægyptios alia, alia apud Persas, ab his omnibus dissentiunt Arabes, Albumazar, Auerodam, Atamar, Mazanalla, Zahel, nec Arabes probant Græci, nec Græcos Latini: Aduersus antiquos Astrologos stat Ptolemæus Alexandrinus; hunc refellit Albumazar, aduersùs vtrunque disputat Auenazra, veteres omnes reijcit Cardanus libro de Iudicijs Geniturarum, cap. 26. Lib. de reuelationibus, cap. 1. Lib. de restitutione temporum, cap. 11. Contra Cardanum faciunt omnes recentiores, Cyprianus Leouitius, Corradus Dasypodius, Hieronymus Volphius, quem Tycho Brahæ lib. 1. de noua stella, cap. 2. & hominẽ Astrologiæ quam venditat ignarum, & eius obseruationes non dubitat appellare ridiculas. Nec leui aliqua & ludicra de re dissentiunt, sed lis illis est de tota possessione, de ipsa Astrologiæ forma, de constituendo natalitio schemate, è quo de toto vitæ cursu statuitur: vnde omnes prædictiones, tanquam à fonte promanant. Ioannes Antonius Maginus libro Isagogico, par. 2. cap. 10. refert tres modos construendi syntagma Montiregij, & Rainaldi, quem vocant rationalem, Arabum, & Iulij Firmici: Alchibitij quem Ioannes de Saxonia in commentarijs Alchibitij contendit esse Ptolemæi.

Alij enim signiferum, alij æquatorem, alij verticalem circulum, alij parallelum per gradum eclipticæ orientem meridiano circulo interceptũ diuidendo domos cœlestes, assumunt, qua in re cæteros omnes errore deceptos scribit Ioannes Antonius Maginus loco citato, nouas tabulas, quæ solæ ad veritatem accesserint, pollicetur his verbis. Igitur neglectis domorum tabulis perperam supputatis; quæ aliorum Ephemeridibus præfigi cõsueuerunt, nouas & correctiores nostris diarijs apposuimus. In tanta de constituendo Themate, Astrologorũ dissensione Abraham libro de natiuitatibus duplex constituendum censet alterum ad signa mobilia, alterum ad immobilia, qui nouis præceptis auxit Astrologorum dissidium, non composuit. In quæstione, quæ est præcipua, de vitæ spatio Ptolemæus lib. 3. quadripartiti, c. 14. docet, posse esse Aphetas Solem, Lunam, horoscopum, sortem, & dominum horum locorum puta Solis, Lunæ, horoscopi, sortis, siue partis fortunæ. Cyprianus Leouitius totus diuersus abit, solum enim dirigit horoscopum omisso Sole, Luna, Sorte, & Domino horum locorum. Idem Ptolemæus Aphetas ad Anæretas dirigit secundum ordinem Signorum in Orientalibus Cœli locis: in Occidentalibus contra, dirigit aduersus Signorum ordinem. Cyprianus Leouitius, & recentiores Sortem semper dirigũt contra successionem Signorum. Non minor inter Astrologiæ magistros dissensio est de domorũ potestate, & iure. Mallius enim totus à cæteris diuersus abit. Ptolemæus dissidet à nostratibus omnibus, sunt qui à Luna in septima celibatum signari dicant, contra alij vxorem sterilem, alij vetulam putant indicari, & quod mireris magis, alij contendant significari plures vxores. Ptolemæus Lunam in Signo vnius figuræ, & vni tantum per aspectum aplicans Planetæ vnam ait dare vxorem, quacunque tandẽ domo reperiatur. Arabes & Latini seruos à sexta domo dijudicant Ægyptij ab ea quæ à sexta distat plurimum: Morbos à septima, & à prima significari putat Ptolemæus; cæteri à sexta: In quinta domo Arabes, & Latini quærunt filios, Ptolemæus in decima, & vndecima. Mallius ab Oriente, Porphyrius à decima domo natorum fortunam, & parentum vota suspendit: secunda domus significat subitam spem recentioribus, vt Cardano lib. de Iudicijs geniturarum, c. 1. apud veteres diuitias: De coniugijs ferè omnes ab Occidente diuinãt, Heliodorus à medio etiam cœlo, Ptolemæus negligit vtrunque: à tertia Cardanus, & recentiores, itinera coniectant, & labores, alij hæc petunt à nona. Denique ne singula persequamur, non minus inter se, quã nobiscum de præcipuis Astrologiæ capitibus Planetarij disceptant: & iactant adhuc experimentis paratam

ratam hanc artẽ, cũ vnus vno, alius alio modo experiatur, nõne fatendũ est nullis Astrologiam certis constare experimentis? ipsimet Astrologi, cùm alij vnam, alij aliam sequantur rationem, alij has, alij illas seruent obseruationes, vni negligant vnas, alij alias sanctiones, apertè profitentur nullam certam esse ex stellis præsagiendi disciplinam. Decanos negligit Ptolemæus, eosq. aliter instituunt Indi, aliter Ægyptij: nesciunt Arabes Monomerias quas irrident Græci, venerantur Ægyptij. Alij medias obseruant coniunctiones, alij veras, alij nunc veras, nũc medias pro arbitratu, vt videre licet in Genituris Gaurici. Nulli rei magis fidunt Astrologi nostrates, quam Directionibus, & Reuolutionibus: ijdem fatentur in qualibet genitura plurimas esse directiones, & Reuolutiones irritas, & inanes. In genesi Ferdinandi Imperat. qui natus est anno 1503. die 10. Martij hora 9. min. 50. inanis fuit directio Medij cœli ad quadratũ Iouis anno ætatis 10. completo, & mense 6. die 9. Solis ad caput Draconis anno 15. & mense 5. die 24. Lunæ ad oppositum Veneris anno 18. mense 9. die 0. Solis, ad Sortem anno 25. mense 11. die 15. Medij cœli ad oppositum Veneris anno 30. mense 3. die 12. Medij cœli ad Trigonum Iouis anno 38. mense 4. die 12. In Genesi Elisabethæ Reginæ Angliæ, quæ orta est anno 1505. die 8. Septemb. hora 12. min. 4. occursus Solis ad sextilem Iouis anno 11. mense 4. die 18. Medij cœli ad Iouem anno 14. mense 11. die 6. Lunæ ad Trigonum Veneris anno 19. mense 4. die 24. Medij cœli ad quadratum Veneris, Lunæ ad oppositum Iouis, Solis ad Medium cœli, Solis ad Sextilem Veneris, quæ contigerunt inter 30. & 40. annum. superuacanum est percurrere alias genituras à Luca Gaurico descriptas, nulla enim est in qua aduersarijs etiam fatentibus non reperiantur multo plures directiones irritæ, & mentientes, quam efficaces, & euentis respondentes. vt si experimentis habenda sit fides, fatendum Planetarijs sit, nullas esse directionum vires. Quod ingenue confessus est Sixtus ab Hemminga, vir in Astrologis rationibus longè Princeps. in Genitura 22. quæ est Adriani Iunij. Ego vero, inquit, praxim Astrologicam aggressus, longo vsu, & exercitio assiduo assecutus mihi videor experientiam, prorsus Astrologorum experientiæ contrariam, non fallacem, aut dubiam, sed veram constantemque, qua totius eorum doctrinæ fugata veritas, apertissimæ falsitatis conuincitur, ex innumeris enim geniturarum experimentis didici nihil omnino ex syderum positione deprehendi posse. Idem in Genit. Caroli V. hæc immortalitati testata reliquit. Hoc à primis annis in votis maximè habui, vt cognoscere possem an hæc inferiora omnia ab Astris gubernarentur, ac ipsorum quasi Imperio administrarentur, quòd si non omnia, quæ? quousque? quantum? deinde an hoc ipsum posset ab humano ingenio exactè deprehendi ac percipi, tum an ea ipsa cognitio vtilis esset humano generi: cui indagationi cum non exiguum temporis, sumptuum, & laboris plurimũ impendi. Cùm autem longo vsu & experientia multa doctus, rem penitus inspexissem, comperi Astrologorum doctrinam, cui priùs, antequam nota esset, impensè fauebam, esse impossibilem, falsam, nulla fide dignam, & inutilem. Qui nulla habent rationũ momenta Genethliaci solis experimentis artem suam constare profitentur: expressimus iam experimẽta quoque facere aduersus Genethliacam; Restat vt omniũ scriptorum libri, omnes hominũ ordines, omnium gentium linguę Astrologiæ loquantur vanitatem.

Laus Deo, Beatæque Virgini Mariæ.

INDEX COPIOSISSIMVS EORVM,

QVÆ IN HIS QVINQVE LIBRIS Contra Astrologos Coniectores continentur.

A

Astro-

ope

D

E

Echini

F

tam

T

Xeno-

Finis Indicis Rerum, & Verborum.

ERRATA.

Errata	*restituto.*
In dedicatoria. quod tibi.	quo tibi.
fol. 3. col. 1. Tholescopium.	Thelescopium.
17. 2. nsi.	nisi.
ibidem. pridiem.	pridem.
18. 2. propignit.	progignit.
25. 2. vna consentiendi organum.	vna cum sentiendi organo.
28. 2. quæ temperatæ.	quas temperatas.
32. 2. philotophis.	philosophis.
59. 2. perspectat.	perspecta.
61. 2. retorno.	retorto.
63. 1. omnes.	omne.
64. 2. consent.	censent.
128. 2. Aphroorum.	Aphrorum.
144. 1. liber.	librum.
153. Astrogiæ.	Astrologiæ.
158. 2. abscribunt.	ascribunt.
202. 1. acsribunt.	ascribunt.
204. 2. ascribuere.	attribuere.
250. 2. ex prudentia.	ex prudentia potius.

Regeſtum.

a b A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V X.

Omnes ſunt Quaterniones, præter a, & X, quæ ſunt Duerniones.

ROMAE.

Ex Typographia Bartholomæi Zannetti. M. DC. XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

CB